

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká Fakulta
Katedra geografie

Jan Coufal

**ANALÝZA (DE)KONCENTRAČNÍCH PROCESŮ VE VYBRANÝCH
REGIONECH ČR**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr Kladivo Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl
v seznamu veškerou použitou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne

.....
Podpis

Rád bych na tomto místě poděkoval panu Mgr. Petru Kladivovi Ph.D. za cenné rady a připomínky při tvorbě této práce. Dále bych rád poděkoval své rodině za celkovou podporu během studií. Velký dík patří mé přítelkyni, za velikou podporu při psaní této práce. Všem jmenovaným mnohokrát děkuji.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan COUFAL**
Osobní číslo: **R100196**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Analýza (de)koncentračních procesů ve vybraných
regionech ČR**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zhodnotit intenzitu koncentračních procesů ve vybraných regionech České republiky s důrazem na vývoj v posledních dvou dekadách. Autor se pokusí na základě spektra kvantitativních metod a vybrané metodiky vymezit areály koncentrace a dekoncentrace obyvatelstva v různých etapách vývoje, zanalyzuje jejich hlavní příčiny a pokusí se nastínit možné vývojové tendence. Využity budou výsledky ze SLDB 1869 - 2001, dále pak migrační a další statistiky. Práce bude vhodně doplněna kartografickými a dalšími grafickými výstupy.

Navrhovaná osnova práce:

1. Úvod, cíle práce, rešerše literatury
2. Stanovení metodiky
3. Etapy vývoje a intenzita koncentračních procesů ve vybraných regionech.
4. Typologie regionů.
5. Analýza hlavních příčin.
6. Aktuální vývojové trendy, tendence.
7. Diskuse výsledků, závěr,
8. Anglické resumé.

Práce bude vypracována v následujících kontrolovaných etapách:

kapitoly 1, 2 - listopad, prosinec 2010; kapitoly 3, 4 - jaro 2011; kapitoly 4, 5 - léto 2011; kapitoly 6-8 - podzim 2011; finalizace textové části, tvorba příloh - zima 2011, jaro 2012; odevzdání práce - duben 2012.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KŮHNL, K. (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení v ČSR. Univerzita Karlova v Praze.
HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Univerzita Karlova v Praze, 147 s.
KNOX, P., PINCH, S. (2000): Urban Social Geography: An Introduction. Pearson, Harlow, 479 s.
OUŘEDNÍČEK, M. (2008): Suburbanizace.cz . Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 96 s.
OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis, 39, č. 2, s. 235-253
PAVLÍK, Z a kol. (2002): Populační vývoj České republiky 1990 ? 2002. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra demografie a demogeografie.
SÝKORA, L. (2003): Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis, 39, č. 2, Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 217-232

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petr Kladivo
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 14. prosince 2010
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2012

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 14. prosince 2010

OBSAH:

1 ÚVOD	9
1.1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE	9
2 METODIKA PRÁCE.....	11
3 REŠERŠE LITERATURY	18
4 KONCENTRAČNÍ A DEKONCENTRAČNÍ PROCESY V ČR	20
4.1 PRVNÍ OBDOBÍ (ASI 1840 – 1918)	21
4.2 DRUHÉ OBDOBÍ (1918 – 1945).....	22
4.3 TŘETÍ OBDOBÍ (ASI 1945 – 1989)	23
4.4 ČTVRTÉ OBDOBÍ (PO ROCE 1989)	24
5 JIHOČESKÝ KRAJ.....	27
5.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	27
5.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	28
5.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	32
5.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	36
5.5 SHRNUÍ	38
6 JIHMORAVSKÝ KRAJ	39
6.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	39
6.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	40
6.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	44
6.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	48
6.5 SHRNUÍ	50
7 KARLOVARSKÝ KRAJ	51
7.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	51
7.1 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	52
7.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	56
7.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	60
7.5 SHRNUÍ	61
8 KRAJ VYSOČINA	62
8.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	62
8.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	63
8.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	67
8.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	71
8.5 SHRNUÍ	71
9 KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ.....	72
9.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	72
9.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	73
9.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	77
9.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	81
9.5 SHRNUÍ	82
10 LIBERECKÝ KRAJ	83

10.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	83
10.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	84
10.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	88
10.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	92
10.5 SHRNUÍ	93
11 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	94
11.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	94
11.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	95
11.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	100
11.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	103
11.5 SHRNUÍ	105
12 OLOMOUCKÝ KRAJ.....	106
12.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	106
12.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	107
12.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	111
12.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	115
12.5 SHRNUÍ	116
13 PARDUBICKÝ KRAJ	117
13.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	117
13.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	118
13.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	122
13.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	126
13.5 SHRNUÍ	127
14 PLZEŇSKÝ KRAJ	128
14.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	128
14.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	129
14.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	133
14.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	137
14.5 SHRNUÍ	138
15 STŘEDOČESKÝ KRAJ A HLAVNÍ MĚSTO PRAHA	139
15.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	139
15.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	141
15.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	145
15.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	152
15.5 SHRNUÍ	156
16 ÚSTECKÝ KRAJ.....	157
16.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	157
16.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	158
16.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	162
16.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	166
16.5 SHRNUÍ	168
17 ZLÍNSKÝ KRAJ	169
17.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL	169
17.2 VELIKOSTNÍ STRUKTURA OBCÍ	170

17.3 ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA	174
17.4 AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ.....	178
17.5 SHRNU TÍ	179
18 TYPOLOGIE KRAJŮ	180
18.1 TYPOLOGIE KRAJŮ Z HLEDISKA VÝVOJE DOSAŽENÉHO STAVU KONCENTRACE OBYVATELSTVA.....	180
18.2 TYPOLOGIE KRAJŮ Z HLEDISKA PODOBNOSTI ČI NEPODOBNOSTI JEDNOTLIVÝCH CHARAKTERISTIK.....	182
ZÁVĚR.....	187
SUMMARY	190
SEZNAM LITERATURY	191
PŘÍLOHY	196

1 ÚVOD

Rozmístění obyvatelstva bylo a i v současnosti je velmi nerovnoměrné. V minulosti bylo rozmístění obyvatelstva podmíněno především přírodními podmínkami. Postupem času se na zvyšující se nerovnoměrnosti více a více podílely především socioekonomické faktory. Obyvatelstvo začalo více migrovat, především pak za prací. Města nabízela a nabízejí více pracovních příležitostí. To vedlo k postupné koncentraci obyvatel ve městech a tím i k populačnímu růstu měst. „Proces koncentrace obyvatelstva probíhal v podmínkách ČR především v určité návaznosti na proces industrializace, jehož byl i ovšem i základní podmínkou. K dynamickému prohlubování územní nerovnoměrnosti v rozmístění obyvatelstva dochází až od poloviny 19. století. V předchozích dobách byly změny poměrně malé.“¹

Po roce 1989 došlo v české společnosti k velikým politickým, ekonomickým, společenským a dalším změnám. Jednou ze zásadních změn je i změna koncentračního procesu na proces dekoncentrační. Po dlouhém období, kdy se obyvatelstvo stěhovalo do měst a docházelo k vylidňování venkova, se tento proces zastavil a obrátil. Vlivem změny migračního chování dochází k dekoncentračním procesům a začínáme mluvit o suburbanizaci.

1.1 Úvod a cíle práce

Cílem této práce je zachytit pomocí několika statisticko-matematických a statisticko-kartografických metod vývoj a průběh územní koncentrace obyvatelstva v průběhu let 1869 – 2011. Koncentrační procesy jsou úzce spojeny s procesy urbanizačními. Často jsou oba tyto termíny považovány za synonyma. V naší práci pracujeme s demografickou stránkou urbanizace a s jejími znaky, což je především koncentrace obyvatelstva do měst a jejich populační růst. Nechápeme tedy urbanizaci komplexně jako složitý společenský a sociálně-geografický proces změn, projevující se změnou chování lidí a změnou organizace společnosti. V našem užším pojetí je urbanizace chápána jako proces koncentrace obyvatel do měst, potažmo jejich růst. Velmi často je tento pohled považován za samostatnou urbanizaci, ale opomíjí se její

¹ Hampl et al., 1987

komplexní společenská povaha. Pro účely této práce, kdy se snažíme zachytit vývoj územní koncentrace obyvatel, je tento pohled dostačující. Nepopíráme však celkové zjednodušení toho složitého procesu, jakým urbanizace je.

Pokusíme se charakterizovat koncentrační procesy v jednotlivých krajích České republiky, ukázat rozdíly v jejich vývoji. Pro naplnění těchto cílů budeme postupovat v logické návaznosti, kdy si nejprve stanovíme vhodnou metodiku práce. Poté bude následovat přehled literatury a autorů, věnující se této problematice. Dalším z dílčích cílů je charakteristika jednotlivých období koncentračních procesů, které proběhly na území České republiky. Poté zhodnotíme vývoj koncentračních či dekoncentračních procesů v jednotlivých krajích České republiky. Na závěr práce ze zjištěných údajů a charakteristik vytvoříme typologii krajů a srovnáme ji s již publikovanými typologiemi, které se tomuto tématu věnují. Práci doplníme vhodnými grafickými a tabulkovými přílohami. Jelikož vybranými regiony, které hodláme sledovat, jsou kraje České republiky, předpokládáme vyšší rozsah této práce.

2 METODIKA PRÁCE

Pro analýzu (de)koncentračních procesů jsme použili několik poměrně jednoduchých statisticko-matematických a matematicko-kartografických metod, které poměrně dobře vyjadřují územní koncentraci obyvatelstva. Námi použité metody a postupy v této práci jsou popsány níže.

Pro jednotlivé výpočty a analýzy, využíváme data uvedená v Historickém lexikonu obcí České republiky 1869 -2005. Tato statistika je vhodná pro naše analýzy, jelikož nabízí ucelená data již od roku 1869 a nabízí nám retrospektivní pohled na počet obyvatel České republiky. Z tohoto lexikonu jsou použita data o počtu obyvatel v jednotlivých obcích a letech, dále rozloha jednotlivých obcí a údaje o územněsprávním uspořádání České republiky (platné k 1. 1. 2005) Údaje o počtu obyvatel z roku 2011 používáme ze statistik Českého statistického úřadu - Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. Není-li uvedeno jinak, je analýza všech ukazatelů provedena pro všechny roky, kdy proběhlo sčítání obyvatelstva (1869 – 2011).

Počet obyvatel

Počet obyvatel je sledován v jednotlivých krajích České republiky za jednotlivé roky sčítání obyvatel. Je vyjádřen v absolutních číslech pomocí grafu, který názorně ukazuje růst či úbytek obyvatel. Dále je vývoj počtu obyvatel sledován na základě bazických (Bi) a řetězových indexů (Ři), které poměrně dobře ukazují vývoj počtu obyvatel. Bazický index je výsledkem podílu počtu obyvatel ve zkoumaném roce a počtu obyvatel v roce 1869 vynásobený 100, udává tedy stav počtu obyvatel v procentech oproti roku 1869. Řetězový index je výsledkem podílu počtu obyvatel ve zkoumaném roce a počtu obyvatel v předcházejícím roce vynásobený 100 a udává stav počtu obyvatel v procentech oproti předcházejícímu roku.

Hustota zalidnění

Většina námi použitých metod pracuje s hustotou zalidnění. Hustota zalidnění, jednoduchý statistický ukazatel, určuje počet obyvatel na kilometr čtvereční. Vypočítáváme ho jako podíl počtu obyvatel k ploše daného území. V našem případě vypočítáme hustotu zalidnění pro jednotlivé obce České republiky a hustotu zalidnění

pro celou Českou republiku. Údaje o počtu obyvatel (pro roky 1869 – 2001) a rozloze obce jsou uvedeny v Historickém lexikonu obcí České republiky 1869 – 2005, počty obyvatel za rok 2011 jsou převzaty ze statistiky Českého statistického úřadu - Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011.

Index heterogenity

Základní použitý ukazatel územní koncentrace obyvatelstva – H heterogenita v rozmístění obyvatelstva (index heterogenity). Je to jednoduchý, avšak dostatečně reprezentativní ukazatel územní nerovnoměrnosti v rozmístění obyvatelstva. Je stanoven minimální rozsah území v rámci hodnocené jednotky, na němž je soustředěna polovina obyvatelstva (a to podle příslušných jednotek vnitřního členění). V našem případě je ukazatel H vypočítáván pro kraje České republiky podle územněsprávního rozdělení platného k 1. 1. 2005 a za jednotky vnitřního členění jsou považovány obce. Tato metoda je aplikována na všechny kraje České republiky, vyjma samotného hlavního města Prahy. Vzhledem k reálným pohybům obyvatel a ke svému migračnímu významu je Praha připojena ke Středočeskému kraji. Pro další analýzy je tento ukazatel použit pouze na Středočeský kraj bez hlavního města. Pro jednotlivé obce je vypočítána hustota zalidnění. Určíme obec s nejvyšší hustotou a připojujeme areály s co nejvyšší hustotou zalidnění tak, abychom dosáhli co nejmenšího území. Podmínkou je prostorová spojitost připojovaných areálů. Pokud takto vzniklý areál zcela obklopí a uzavře obci či skupinu obcí, jsou tyto obce připojeny a začleněny do výsledného areálu, přestože vykazují nižší hustotu zalidnění, podle které by se k areálu nepřipojily. Načítáme plochu i kvantitu jevu, v našem případě počet obyvatel. Jakmile dosáhneme poloviny sledovaného jevu, algoritmus ukončíme. Indexem heterogenity je pak podíl námi zjištěné co nejmenší plochy, na které je koncentrována polovina jevu (polovina obyvatel v příslušném roce) k ploše celkové. Výsledek je vyjádřen desetinným číslem. Index heterogenity jsme vypočítali pro roky: 1869, ze kterého máme první ucelená data, 1900 a 1921, abychom mohli porovnat změnu před a po I. světové válce, to samé platí pro roky 1930 a 1950, kdy zachycujeme změny v rozmístění obyvatelstva před a po II. světové válce, rok 1970 zachycuje období socialistické industrializace a roky 1991, 2001 a 2011 zachycují změny v posledních dvaceti letech. Z takto vymezených areálů budou zkonstruovány kartogramy pro

jednotlivé kraje. Seznamy obcí, které patří do jednotlivých areálů, budou pro velký rozsah přiloženy pouze v elektronických přílohách této práce.

Lorenzova křivka

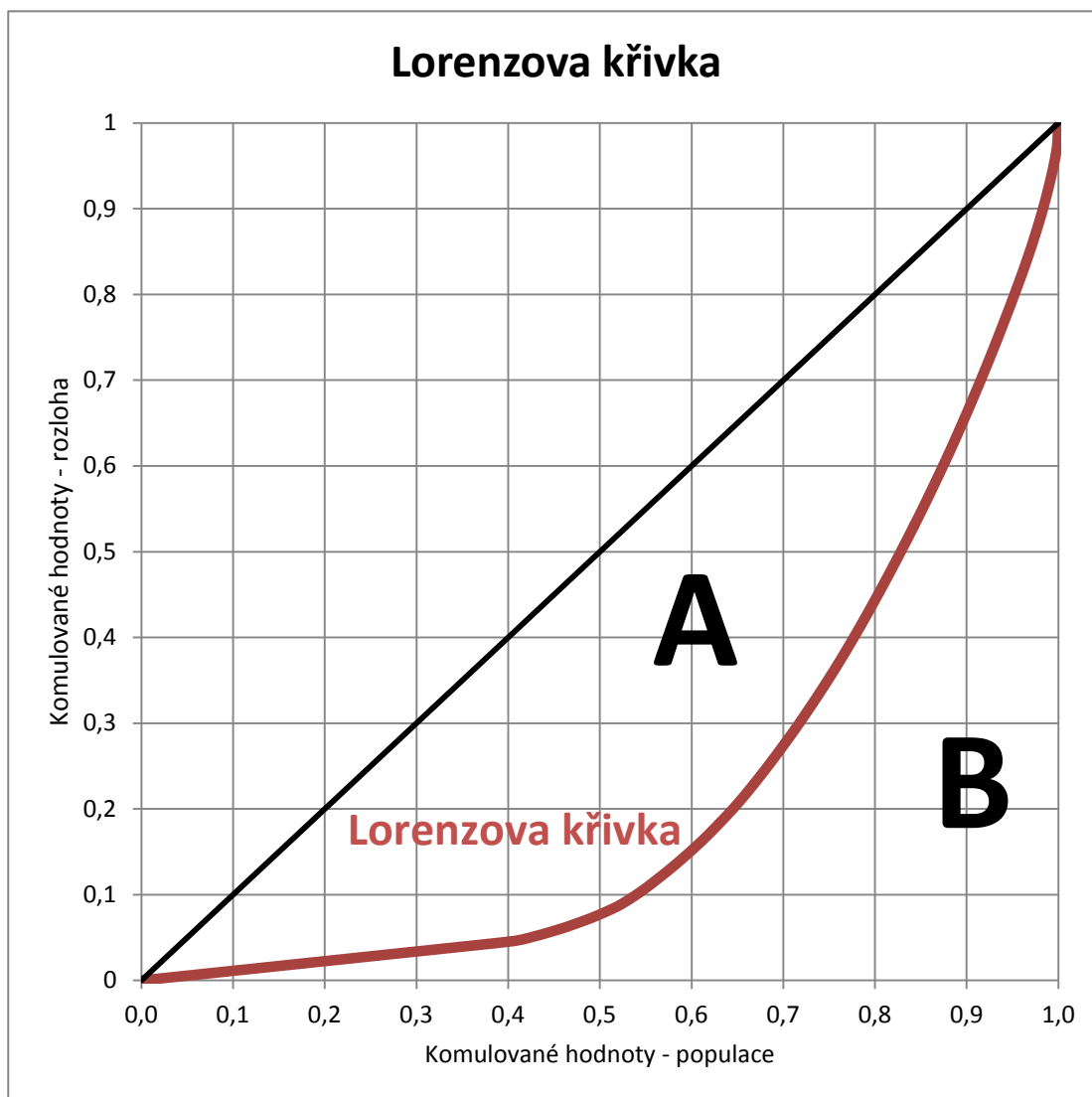
Lorenzova křivka je ukazatel, který vyjadřuje koncentraci studovaného jevu v prostoru, v našem případě koncentraci obyvatel v území. Lorenzův oblouk, jak je také tato křivka nazývána, je ukazatel grafický, vlastní hledanou míru koncentrace vyjadřuje vzdálenost křivky od úhlopříčky bodového grafu. Tato úhlopříčka je hypotetickým vyjádřením naprosto rovnoměrné koncentrace jevu v prostoru. Metoda se zpřesňuje s použitím menších prostorových jednotek. Graf sestojíme podle následujícího postupu. Vypočítáme hustotu zalidnění pro jednotlivé obce a sledované roky. Takto připravená data seřadíme sestupně, tedy od největší hustoty zalidnění po nejmenší. Dále vypočítáme relativní četnosti plochy a počtu obyvatel za jednotlivé jednotky plochy. V následujícím kroku vypočítáme z relativních četností četnosti kumulované. Konečnou fází je, že z těchto dat sestojíme bodový graf, kdy na osu x vynášíme kumulované četnosti populace a na osu y kumulované četnosti za rozlohu. (viz obrázek č. 1.) Z takto uspořádaných dat snadno vypočítáme Giniho koeficient. Pro zachycení trendů a vývoje jsme Lorenzovy křivky zkonstruovaly pro jednotlivé kraje ČR a pro všechny roky sčítání.

Giniho koeficient

Giniho koeficient je ukazatel, který vyjadřuje koncentraci studovaného jevu v prostoru podobně jako Lorenzova křivka, v našem případě koncentraci obyvatel v území, ale s tím rozdílem, že zmíněnou koncentraci vyjadřujeme kvantitativně pomocí čísla, zatímco v případě Lorenzova oblouku to bylo prostřednictvím bodového grafu. K definici Giniho koeficientu se Lorenzova oblouku využívá, protože Giniho koeficient (G) je dán následujícím vztahem:

$$G = \frac{A}{A + B}$$

kde A je plocha mezi úhlopříčkou rovnováhy a Lorenzovou křivkou a
 B plocha pod Lorenzovou křivkou (viz obrázek č. 1.)

Obrázek č. 1. Lorenzova křivka a plochy pro výpočet Giniho koeficientu.

Areály maximálního zalidnění

Areály maximálního zalidnění (dále také AMZ) je vhodná metoda pro vyjádření územní koncentrace obyvatelstva. K vymezení AMZ jsme z části použili metodiku, dle Hampla et al. 1987. Pro vymezení AMZ jsme si stanovili několik podmínek. Areály maximálního zalidnění byly vymezeny pouze pro ta města, která splňovala všechny tyto podmínky. První je minimální počet obyvatel města, v našem případě to je 50 000 obyvatel. Tuto podmínku stačilo splnit alespoň jedenkrát při jednotlivých censech v období 1869 – 2011. Splnilo ji 24 měst. Druhou podmínkou je, aby hustota zalidnění v příslušném městě a roce překročila kritickou hodnotu. Oproti Hamplovi nepracujeme s minimální velikostí areálu maximálního zalidnění. Důvodem je snaha zachycení vývoje daného areálu. Po zpětné kontrole by Hamplovu podmínku minimální velikosti

v průběhu sledovaných let nesplnilo 7 AMZ (převážně Chomutovský a Přerovský AMZ). Kritická hodnota je pětinasobek respektive desetinásobek průměrné hustoty zalidnění České republiky v příslušném roce. (viz tabulka č. 1)

Tabulka č. 1. Hustota zalidnění pro výpočet areálů maximálního zalidnění

	1869	1900	1921
počet obyvatel ČR	7 565 463	9 374 028	10 009 480
hustota zalidnění [obyv./km²]	95,9	118,9	126,9
pětinasobná hustota zalidnění [obyv./km²]	479,6	594,3	634,6
desetinásobná hustota zalidnění [obyv./km²]	959,3	1 188,6	1 269,1
	1930	1950	1970
počet obyvatel ČR	10 674 240	8 896 086	9 807 696
hustota zalidnění [obyv./km²]	135,3	112,8	124,4
pětinasobná hustota zalidnění [obyv./km²]	676,7	564,0	621,8
desetinásobná hustota zalidnění [obyv./km²]	1 353,4	1 128,0	1 243,6
	1991	2001	2011
počet obyvatel ČR	10 302 215	10 230 060	10 532 770
hustota zalidnění [obyv./km²]	130,6	129,7	133,5
pětinasobná hustota zalidnění [obyv./km²]	653,1	648,6	667,7
desetinásobná hustota zalidnění [obyv./km²]	1 306,3	1 297,1	1 335,5

Tuto podmínku splnilo 22 měst (nesplnila Jihlava a Děčín). Pro každé město je areál vymezován zvlášť. Pokud leží města v blízkosti (Moravskoslezský kraj) nebo jsou areály velmi rozsáhlé (Praha, Ostrava, Ústí nad Labem), může dojít k propojení AMZ. Poté se propojené areály vymezují společně. Areály by měly být co možná populačně nejpočetnější a měly by být co možná nejuzavřenější tvary. Obě zásady by měly být splněny současně, ale ne vždy lze obou podmínek dosáhnout. Upřednostněna je populační velikost areálu. Samotné vymezení areálu maximálního zalidnění je následující. K obci splňující podmínky velikosti a koncentrace obyvatel jsou připojovány co možná nejhustěji zalidněné obce. Tyto obce musí přímo sousedit s touto obcí nebo s již takto vzniklým areálem. Pokud dojde k situaci, kdy je obec nepatřící do areálu uzavřena za všech stran areálem, je tato obec do areálu přiřazena. Načítá se celková plocha areálů a celkový počet obyvatel v areálu. Algoritmus přiřazování obcí probíhá do toho okamžiku, kdy hustota zalidnění celého areálu neklesne pod kritickou hodnotu (viz tabulka č. 1). Klesne-li hustota zalidnění pod kritickou hodnotu, je tento proces ukončen. Areály maximálního zalidnění byly vymezeny pro stejné roky i ze stejných

důvodů jako byly vymezeny areály koncentrace poloviny obyvatel. Jméno areálu odpovídá největšímu městu tohoto areálu. Z takto určených areálů budou zkonstruovány mapy jednotlivých areálů pro jednotlivé roky. Seznamy obcí, které patří do jednotlivých areálů, budou pro velký rozsah přiloženy pouze v elektronických přílohách této práce.

Velikostní kategorie obcí

Jedním z ukazatelů koncentrace obyvatelstva je velikostní struktura obcí a vývoj jednotlivých velikostních kategorií. Velikostní kategorie jsme stanovili následně. V každé kategorii nás zajímá: celkový počet obcí patřící do té kategorie, celková rozloha obcí v dané kategorii, podíl na celkové rozloze kraje, počet obyvatel žijících v dané velikostní kategorii a jejich podíl na celkovém počtu kraje (viz tabulka č. 2). V průběhu let některé obce z různých důvodů ztratily status obce (sloučení, odtržení, vznik vojenského újezdu apod.). Proto nejsou v některých letech vedeny jako obce a není pro ně zjištěn počet obyvatel. V takto nastalých případech je z důvodu zachování stejné celkové rozlohy kraje rozloha těchto obcí připočítána k první velikostní kategorii. V poznámce pod čarou pak bude, o jaké obce se jedná a důvody, pro které nebyla zařazena mezi obce.

Tabulka č. 2. Velikostní kategorie obcí.

velikostní kategorie	rok				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 – 199					
200 – 499					
500 – 999					
1 000 – 1 999					
2 000 – 4 999					
5 000 – 9 999					
10 000 – 19 999					
20 000 – 49 999					
50 000 – 99 999					
100 000 a více					
Celkem					

Jedním z obecných kritérií pro vymezení města je jeho populační velikost. Pro zachycení koncentrace obyvatel a růst měst, jsme stanovili tři kritické hodnoty pro vymezení města. První hranicí a v literatuře nejvíce používanou je hranice 10 tisíc obyvatel. Druhou hranicí jsou 3 000 obyvatel. Tato hranice koresponduje se současným zákonem o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.), kdy právě hranice 3 000 obyvatel je jednou z podmínek získání statutu města. Druhé navrhované kritérium pro město je spodní hranice 5 000 obyvatel. Myslíme si, že tato populačně velikostní hranice lépe vystihuje a koresponduje s termínem město.

V závěru práce je z výsledných charakteristik a procesů vytvořena typologie jednotlivých krajů. K vymezení jednotlivých typů využíváme metodiku zpracovanou M. Hampl. K hodnocení „ranosti“ využívá již dříve publikovaný časový medián (Hampl et al., 1987, Hampl, 1994), tedy rok, kdy bylo dosaženo nárůstu poloviny hodnoty H za celé sledované období. Data z jednotlivých censů jsou přibližně v 10 letých intervalech, proto za časový medián považujeme rok sčítání, kterému se hodnota poloviny nárůstu H nejvíce přiblížila. K další typologii krajů jsme využili korelační matici, kdy korelační koeficienty ukazují míru podobnosti jednotlivých krajů. Metodika a použité postupy jsou dále popsány právě v této kapitole.

Vybrané regiony jsou kraje České republiky, jejichž územněsprávní uspořádání je platné k 1. 1. 2005. V práci a v tabulkách jsou kraje, není-li uvedeno jinak, řazeny v abecedním pořadí.

Text byl vypracován v textovém editoru MS Office Word 2007. Grafy a tabulky a jednotlivé výpočty jsou zpracovány v programu MS Office Excel 2007. Mapy a kartogramy jsou zpracovány v programu ArcGIS 9.3.

3 REŠERŠE LITERATURY

Jednotlivé statistické metody využívané k hodnocení koncentrace a rozmístění obyvatelstva nabízí ucelené dílo autorů Z. PAVLÍKA, L. RYCHTAŘÍKOVÉ a A. ŠUBRTOVÉ, (1986). Vstupními daty pro tuto práci tvoří data z retrospektivního lexikonu obcí. Historický lexikon obcí 1869 -2005 poskytuje ucelená data již od prvního moderního censu v roce 1869. Nejnovější údaje o počtu obyvatel v jednotlivých obcích nabízí průběžná statistika vydávána Českým statistickým úřadem. Vývojem počtu obyvatel na území českých zemí se zabývá L. KÁRNÍKOVÁ (1965), která hodnotí vývoj od poloviny 18. století po první světovou válku. Demografický vývoj podrobně mapuje V. SRB (2004). Ukazuje dlouhodobý pohled na vývoj počtu obyvatel, strukturu, či rozmístění obyvatel v jednotlivých historických obdobích. K vývoji a počtu obyvatel poskytuje velké množství dat Český statistický úřad. Z posledních let se tomuto tématu věnuje Z. PAVLÍK (2002), když hodnotí populační vývoj mezi roky 1990 až 2002.

A. ANDRLE se ve svých pracích věnuje základním rysům vývoje sídelních procesů, demografickým změnám či růstu velkých měst České republiky a problémy spojenými s těmito tématy. Urbanizaci, populačním růstům měst a aglomerací se věnuje ve svých pracích velká řada autorů. Dlouhodobý pohled na vývoj českých aglomerací podávají ve své práci J. MUSIL, Z. RYŠAVÝ a L. VELÍŠKOVÁ., tato práce hodnotí i vývoj koncentračních procesů v jednotlivých historických obdobích. Vývoji urbanizace a koncentrace obyvatelstva v socialistických zemích porovnává J. KOUBEK (1975). Z dalších autorů například V. MATOUŠEK (1986), M. HAMPL a další. Uceleně se na urbanizaci v českých zemích dívá ve svém díle P. HORSKÁ et al. (2002), zvláštní pozornost je pak věnována samotnému hlavnímu městu Praze.

Koncentračním procesům, hierarchii center, celkové organizaci společnosti, regionalizaci apod. se postupně věnuje M. HAMPL et al.(např. 1978, 1989, 1996, 2005), kdy dle víceméně stejné metodiky hodnotí po každém sčítání obyvatel jednotlivé procesy a vývoj transformace.

Metodiku pro tvorbu areálů maximálního zalidnění vytvořil J. KORČÁK (1966), který pro vytvoření AMZ uvádí podmínky minimální velikost 50 km² a hustota zalidnění daného areálu musí být minimálně 1 000 obyvatel na km². Tato hustota zalidnění

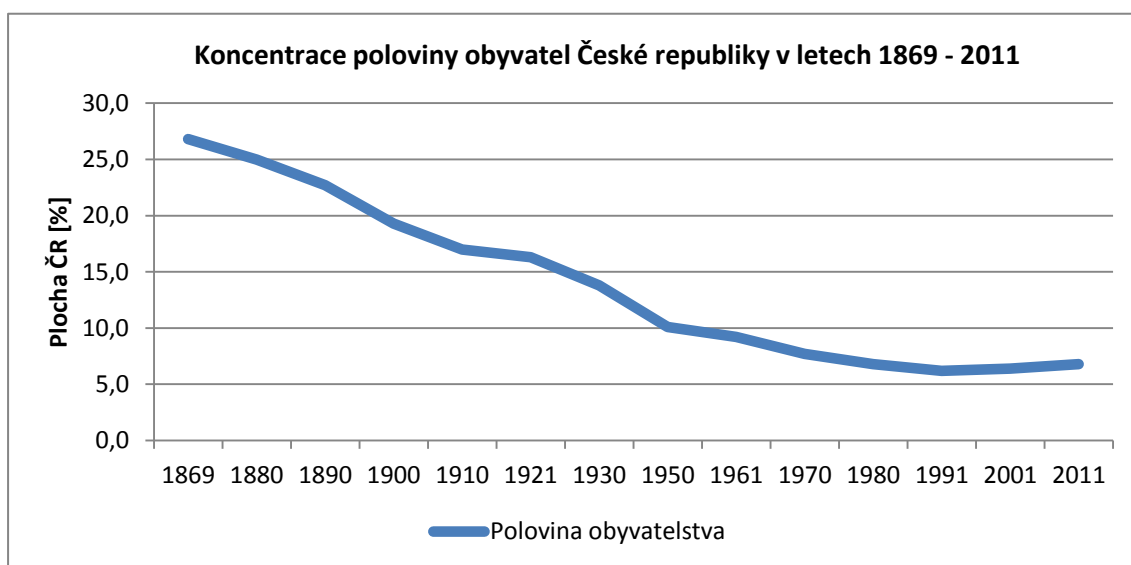
odpovídá středoevropským velkoměstům. Touto metodikou byly u nás hodnoceny AMZ v letech 1961 a 1970. Později metodiku AMZ upravili M. HAMPL, K. KÜHNEL, V. GARDAVSKÝ (1989), kteří za minimální velikost určili 0,5 % populace, což je minimální velikost makroregionálních a mezoregionálních center. Hustotu 1 000 obyvatel na km² nahradili násobky průměrné hustoty zalidnění v daném roce. Za mezní kritéria byly určeny 5, 10, 20 a 40 násobky hustoty zalidnění. Touto metodikou byly hodnoceny AMZ od roku 1869.

Po roce 1989 došlo k velkým společenským změnám, projevily se i v migračním chování české společnosti. Jednou ze změn bylo obrácení migračního vztahu mezi městy a venkovem. V urbanizačních procesech dochází k suburbanizaci, a to především velkých měst. Celkovou transformací české společnosti v 90. letech se zabývá M. HAMPL a kol. (1996). K suburbanizaci především velkých měst (Praha, Brno) se ve svých pracích věnuje řada autorů z řad geografů, urbanistů či sociologů. Suburbanizaci v Brně a jeho okolí se ve svých pracích věnuje O. MULÍČEK (2002). Hodnocení suburbanizačních procesů Prahy ve 20. století, dopady těchto procesů na sociální prostředí okrajových částí Prahy nabízí ve svých pracích M. OUŘEDNÍČEK (2003, 2008). Obecný pohled na suburbanizaci a její důsledky na celou společnost nabízí článek L. SÝKORY (2003), uveřejněný v sociologickém časopise. Snaží se vysvětlit proces suburbanizace, podmínky a příčiny těchto procesů. V neposlední řadě také poukazuje na důsledky, které suburbanizace přináší.

Koncentračním procesům v jednotlivých krajích a následnou typologii vytvořili M. HAMPL a J. MÜLLER, jejich práce sloužila k porovnání našich výsledků a typologií jednotlivých krajů.

4 KONCENTRAČNÍ A DEKONCENTRAČNÍ PROCESY V ČR

V posledních dvaceti letech došlo po více než století a půl ke změně v koncentraci obyvatelstva do měst. Populační růst měst, především velkých měst, se postupně zastavil a došlo k opačným procesům. Koncentrace obyvatelstva do měst jako univerzální společenský proces probíhal v Českých zemích od poloviny 19. století. Všechny tyto procesy můžeme rozdělit na čtyři období, která se navzájem liší svojí délkou, svou strukturou a do jisté míry i svojí intenzitou. První a dosud nejdelší období probíhalo ve druhé polovině 19. století a na začátku 20. století, druhé a poměrně krátké období v meziválečných letech. Po druhé světové válce dochází k nejintenzivnějším koncentračním procesům, toto období je spojeno především se socialistickou industrializací. Zatím poslední období lze vymezit po roce 1989, kdy dochází k velkým nejen společenským změnám, jedna z těchto změn je zastavení koncentračních procesů a nástup procesů dekoncentračních.

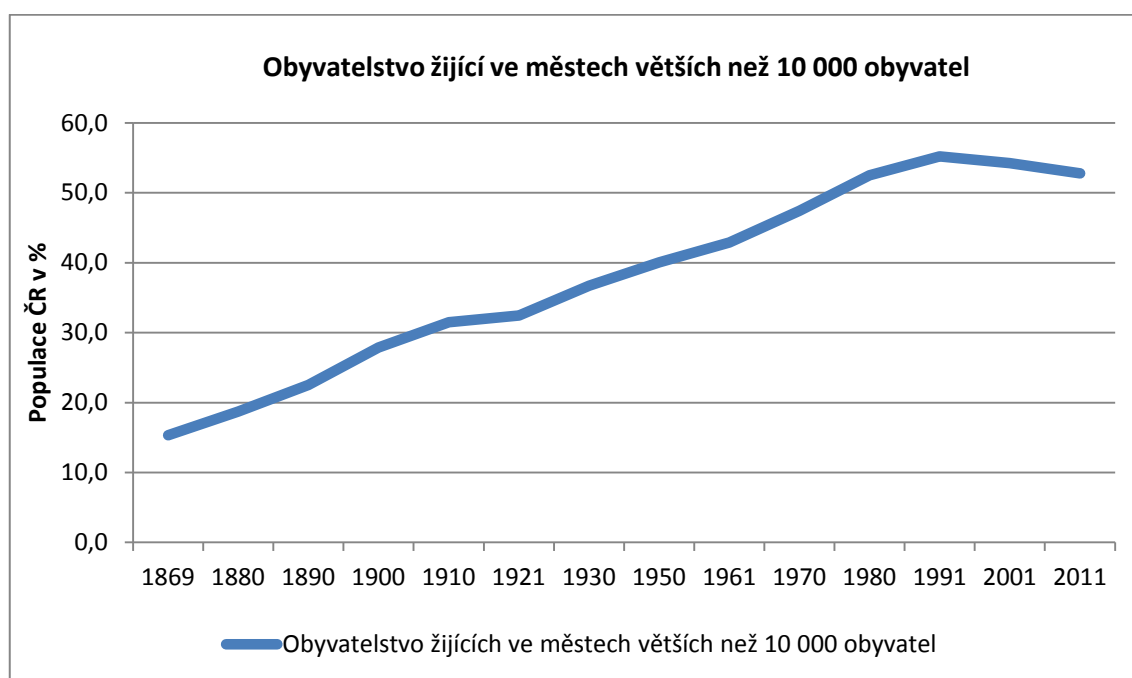
Obrázek č. 2 Územní koncentrace poloviny obyvatel České republiky v letech 1869 – 2011²

Proces územní koncentrace obyvatelstva probíhal ve sledovaném období rovnoměrně. V prvních letech bylo tempo koncentrace poměrně vysoké, dokazuje to rychlé snížení plochy území, na kterém se koncentrovala polovina obyvatel. V roce 1869 podíl této plochy byl necelých 27 %, do roku 1910 se tento podíl snížil o 10

² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

procentních bodů. Obě světové války tento proces zpomalily, ale ne zcela zastavily. Od padesátých let proces územní koncentrace obyvatelstva a tím růst měst pokračoval. Od 90. let dochází k zastavení koncentračních procesů a dochází k obrácení těchto procesů. Proces koncentrace obyvatelstva je spojen s populačním růstem měst. Podíl obyvatel žijících ve městech s počtem vyšším než 10 tisíc se ve sledovaném období více než zdvojnásobil. Svého maxima dosáhl podíl tohoto obyvatelstva v roce 1991, kdy v těchto městech žilo téměř 55 % obyvatel celé České republiky. Po tomto roce dochází ke snižování tohoto podílu.

Obrázek č. 3 Územní koncentrace poloviny obyvatel České republiky v letech 1869 – 2011

4.1 První období (asi 1840 – 1918)

Prudké zrychlení procesu urbanizace již ve čtyřicátých letech 19. století a zejména po roce 1850 bylo přímým důsledkem kapitalistické přeměny Českých zemí v agrárně průmyslovou zemi. V té době vznikal v dosud převážně zemědělských oblastech nový metalurgický, strojírenský, chemický, textilní a potravinářský průmysl a s ním související rozvoj těžby uhlí, železné rudy. Bylo to období rychlého růstu malých a středně velkých měst, která se z obslužných center zemědělských území prudce proměňovala v průmyslová města.³ V 80. letech 19. století propukl rozsáhlý „útěk

³ MUSIL, J, RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ, L., 1984.

z venkova“ vyvolaný vleklou agrární krizí. V hospodářsky stagnujících neúrodných krajích vedlo hromadné vystěhovalectví k trvalé přímé depopulaci těchto částí země. Krize urychlila soustřeďování pracovních sil do nových průmyslových středisek, kde rostla poptávka po levných pracovních silách. Krize však zapříčinila krátkodobé zpomalení růstu největších českých měst.⁴ Na rozdíl od většiny hospodářsky rozvinutých zemí v závěru prvního období urbanizačního procesu se v roce 1910 České země vyznačovaly vysokým podílem obyvatel žijících v malých městech naopak nižším podílem obyvatel ve městech velkých.⁵

V tomto období se počet měst s 10 000 a více obyvateli téměř zdvojnásobil, v roce 1869, bylo těchto měst 51, na konci tohoto období již 95. Počet obyvatel v takovýchto městech se téměř ztrojnásobil. V roce 1910 žilo ve městech s více než 10 000 obyvateli 3 171 638 obyvatel, což bylo 31,5 % obyvatel z celkového počtu. Průměrná velikost obcí se v tomto období zvýšila o přibližně 400 obyvatel. Zvýšila se i mediánová velikost obcí, v roce 1910 žilo v polovině obcí méně než 673 obyvatel.

Tabulka č. 3 Průměrná a mediánová velikost obcí České republiky v letech 1869 -1910.

rok	1869	1880	1890	1900	1910
medián	600	634	645	653	673
průměr	1 213	1 317	1 388	1 501	1 614

4.2 Druhé období (1918 – 1945)

Ve druhém období urbanizačního procesu mezi oběma válkami rostl nejrychleji podíl obyvatel žijících ve velkých městech (se 100 tisíci a více obyvateli). V roce 1910 byl podíl obyvatel žijících v těchto městech 9,9 %, v roce 1930 to bylo již 14,9 %. V tomto období se zvýšil počet obyvatel v těchto městech téměř o 600 tisíc na 1 588 253 obyvatel v roce 1930. Podobným tempem rostla i středně velká města. Tento růst byl posléze zastaven odsunem německého obyvatelstva v poválečných letech 1945 – 1947. Druhé období urbanizace, které dokládají vysoké přírůstky městského obyvatelstva v tomto období, bylo spojeno s poválečnou konjunkturou. Souvisí to také se vznikem samostatného Československého státu, který vedl k podstatnému rozšíření správních, politických a kulturních funkcí Prahy,

⁴ KÁRNÍKOVÁ, L., 1965.

⁵ MUSIL, J, RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ, L., 1984.

k pokračujícímu růstu Brna, Ostravy, Plzně a většiny středně velkých měst. Na procesy koncentrace obyvatelstva měla v této době vliv celá řada protichůdně působících sil. Na jedné straně to byl proces koncentrace a monopolizace průmyslové výroby, který proces urbanizace urychloval, na druhé straně ekonomické a sociální podmínky velké ekonomické krize z třicátých let, které ji zpomalovaly.⁶ V roce 1930 byla průměrná populační velikost obce 1709 obyvatel, což bylo vůbec nejvíce v celém sledovaném období. Mediánová velikost obcí byla v tomto roce 661 obyvatel.

4.3 Třetí období (asi 1945 – 1989)

Na procesy urbanizace v poválečném období působila řada často i protichůdných sil, které formovaly osídlení. Po dlouhou dobu na systém osídlení působil odsun obyvatelstva německé národnosti a následné dosídlování pohraničí. Na více či méně plánovaném dosídlení se podílelo obyvatelstvo přicházející z vnitrozemí, ale také nevelké míře ze Slovenska. Ovšem tak velký úbytek obyvatelstva, jaký vznikl odsunem, se však nikdy nepodařilo přistěhovalci zcela nahradit. Některé venkovské oblasti v pohraničí zůstaly téměř vylidněné a mnohé obce zcela zanikly. Pro období po roce 1948 byly typické státem organizované náborové pracovní síly, které ve spojení s intenzivní bytovou výstavbou vedly k významným migračním proudům zejména do oblastí ostravsko-karvinského a severočeského uhelného revíru, ale i dalších okresů a měst s rozvíjející se těžbou nebo průmyslem. Nejvýznamnější byla v padesátých letech migrační vlna na Ostravsko a Karvinsko, pokračující v menší míře i v letech šedesátých. V padesátých letech takovýmto způsobem získávaly obyvatelstvo okresy v severozápadních a západních Čechách nebo města jako Příbram, Kladno či Pardubice. Vedle toho docházelo až do 80. let k pokračování urbanizačních procesů, byť poněkud deformovaných centrálními zásahy států, jakým byla např. koncepce střediskové soustavy osídlení a plánované bytové výstavby.⁷

Toto období je spojeno se zrychleným tempem urbanizace a růstem měst s 10 000 a více obyvateli. Naopak se zpomalil růst velkoměst. Rychlý růst měst střední velikosti nepochybně souvisí s velkými populačními ztrátami způsobenými odsunem

⁶ MUSIL, J., RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ, L., 1984.

⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.: *Rozmístění a koncentrace obyvatelstva České republiky*. Praha: Český statistický úřad, 2004. ISBN 80-250-0810-X.

německého obyvatelstva. Hospodářská nezbytnost využít volný bytový fond spolu s relativní atraktivností těchto měst způsobily, že ztráty byly nejrychleji doplněny. Průměrná velikost obce se postupně zvyšovala, naopak mediánová velikost obcí klesala. To dokazuje i počet pokles obyvatel v obcích do 1 000 obyvatel. Jejich počet od roku 1950 do roku 1980 klesl o více než 200 tisíc.

Tabulka č. 4 Průměrná a mediánová velikost obcí České republiky v letech 1950 -1980.

rok	1950	1961	1970	1980
medián	501	505	459	418
průměr	1 425	1 533	1 570	1 647

4.4 Čtvrté období (po roce 1989)

Po roce 1989 došlo v české společnosti k zásadním změnám, nastala demokratizace českého politického systému a od centrálně plánované ekonomiky se přešlo k tržnímu systému hospodářství. Jedná se o tak zásadní změny, že se jejich vliv nemohl neprojevit na charakteru migrační mobility, která je velmi významným faktorem regionálního rozvoje.⁸ V devadesátých letech největší úbytky zaznamenala jednoznačně velká města – Praha, Brno, Ostrava a Plzeň. U Plzně a Ostravy jde o úbytek jak migrací, tak přirozenou měnou. Praha a Brno vykazovaly ještě migrační zisky. Do roku 2001 se počet obyvatel ve městech nad 100 tisíc obyvatel snížil téměř o 170 tisíc osob. Po roce 2001 se počet obyvatel v těchto městech mírně zvýšil. Příčinou tohoto zvýšení je příznivá natalitní situace v tomto období. Od roku 2001 se počet obyvatel v těchto městech zvýšil o necelých 70 tisíc. Od poloviny devadesátých let se začínají stále více prosazovat suburbanizační procesy, což vede k obratu balance v jednotlivých velikostních kategoriích obcí. Po mnoha desetiletích růstu se v tomto období podíl městského obyvatelstva poprvé snížil. Největší úbytky obyvatelstva zaznamenávají velká města nad 50 tisíc obyvatel. Podíl venkovského obyvatelstva se téměř ve všech krajích zvýšil.⁹ Migračně nejatraktivnějšími se stávají menší a střední obce s 500 až 5 000 obyvateli, a to především v zázemí velkých měst. U těchto obcí dochází nyní k růstu počtu obyvatel. V tomto období se počet obyvatel žijících v těchto

⁸ ČERMÁK, Z., 1996.

⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.: *Rozmístění a koncentrace obyvatelstva České republiky*. Praha: Český statistický úřad, 2004. ISBN 80-250-0810-X.

obcích zvýšil o téměř 350 tisíc obyvatel. Úbytky obyvatelstva v nejmenších obcích (do 500 obyvatel) však dále pokračují. V roce 2011 žilo ve městech s více než deseti tisíci obyvateli 52,8 % obyvatel České republiky.

Tabulka č. 5 Velikostní struktura obcí České republiky v letech 1991 a 2011

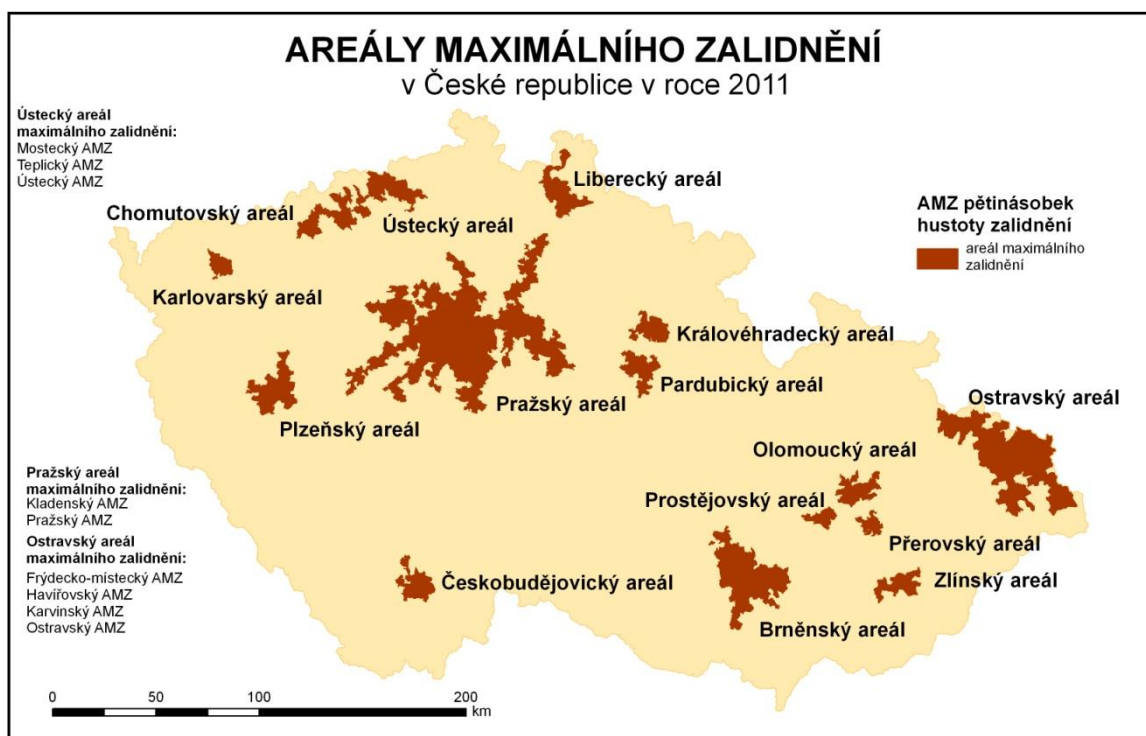
velikost obce	1991					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1614	9 604,9	12,2	202 461	2,0	1525	9 198,2	11,7	189 374	1,8
200 - 499	2120	18 964,7	24,0	688 177	6,7	1976	17 576,2	22,3	645 936	6,1
500 - 999	1259	17 686,6	22,4	878 427	8,5	1356	17 535,5	22,2	953 018	9,0
1 000 – 1 999	647	12 323,7	15,6	893 180	8,7	718	13 067,5	16,6	1 002 514	9,5
2 000 – 4 999	346	9 263,6	11,7	1 057 678	10,3	401	10 231,1	13,0	1 221 821	11,6
5 000 – 9 999	130	4 222,3	5,4	895 228	8,7	140	4 488,9	5,7	960 042	9,1
10 000 – 19 999	67	2 333,6	3,0	941 362	9,1	69	2 371,5	3,0	967 742	9,2
20 000 – 49 999	41	1 953,4	2,5	1 172 234	11,4	41	1 989,0	2,5	1 184 328	11,2
50 000 – 99 999	18	1 230,6	1,6	1 265 888	12,3	17	1 231,6	1,6	1 206 817	11,5
100 000 a více	6	1 287,8	1,6	2 307 580	22,4	5	1 181,7	1,5	2 201 179	20,9
Celkem	6248	78 870,4	100,0	10 302 215	100,0	6248	78 870,4	100,0	10 532 771	100,0

Průměrná velikost obcí se nejdříve mírně snížila, poté naopak zvýšila. V současnosti je průměrná populační velikost obce necelých 1 700 obyvatel. Mediánová velikost obcí se naopak vzrostla, a to o čtyřicet obyvatel. V současnosti žije v polovině českých obcí méně než 420 obyvatel.

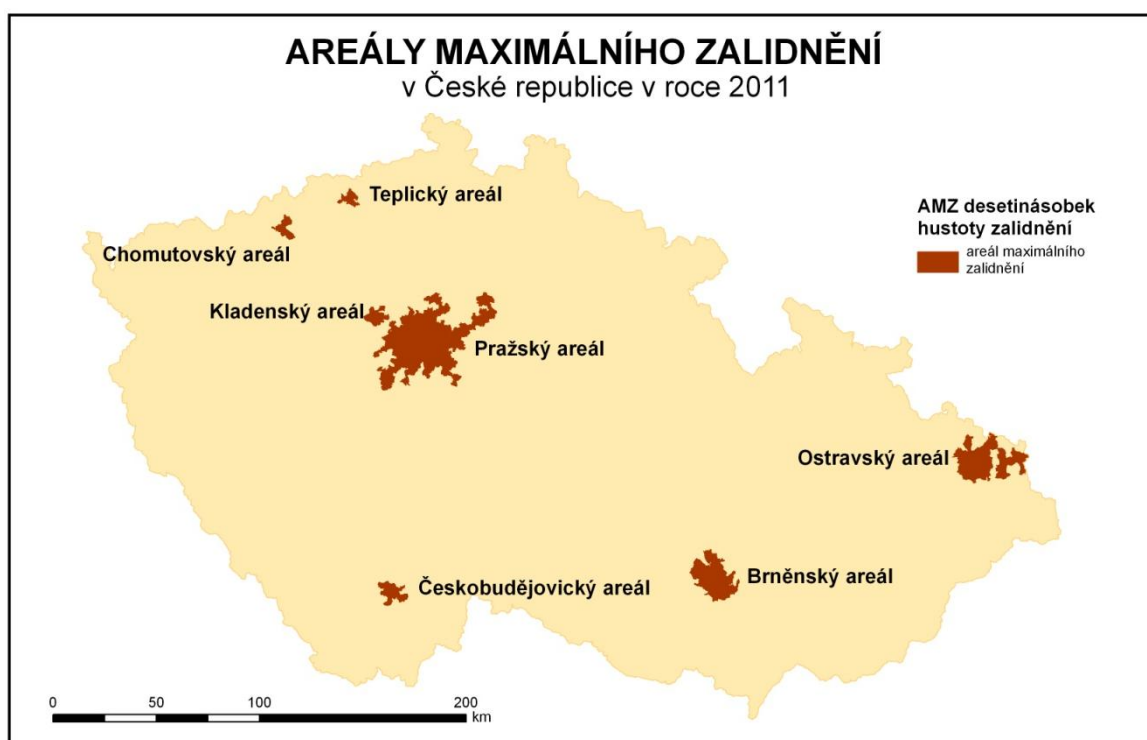
Tabulka č. 6 Průměrná a mediánová velikost obcí České republiky v letech 1991 -2011

rok	1991	2001	2011
medián	381	382	420
průměr	1 649	1 637	1 686

Většina krajských a dalších velkých měst nad 50 tisíc obyvatel dokázala zformovat areál maximálního zalidnění (výjimkou je Jihlava a Děčín), v těchto areálech je koncentrováno velké množství obyvatel na poměrně malém území. V roce 2011 žilo v AMZ, kde průměrná hustota zalidnění odpovídala pětinasobku průměrné hustoty zalidnění v tomto roce, 4 887 724 obyvatel. Tedy téměř 46,5 % obyvatel České republiky, přičemž rozloha všech těchto areálů byla pouze 9,3 % rozlohy České republiky. V AMZ pro desetinásobnou hustotu zalidnění žilo 2 607 262 obyvatel, což je přibližně 24,8 % obyvatel ČR a rozloha areálu byla 2,5 % rozlohy České republiky.

Obrázek č. 4 Areály maximálního zalidnění – pětinašobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2011

Obrázek č. 5 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2011

5 JIHOČESKÝ KRAJ

Jihočeský kraj (dříve Budějovický kraj) se rozkládá na jihu Čech, částečně zasahuje na území Moravy (okolí Dačic), České Velenice a okolí se staly součástí Jihočeského kraje až po roce 1920 (Saint-Germainská smlouva), do té doby bylo toto území součástí Dolního Rakouska. Je tvořený 7 bývalými okresy (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor). Jihočeský kraj je po Středočeském kraji druhý největší kraj. K 1. 1. 2005 se rozkládal na ploše 10 059,1¹⁰ km², což je přibližně 12,8 % rozlohy České republiky. Na začátku ledna 2011 žilo v kraji 638 696 obyvatel, průměrná hustota zalidnění byla v roce 63,5 obyvatel na km², což je zcela nejnižší hustota zalidnění v České republice. Největším a zároveň krajským městem jsou České Budějovice (94 754 obyvatel k 1. 1. 2011), dalšími většími městy jsou dřívější okresní města.

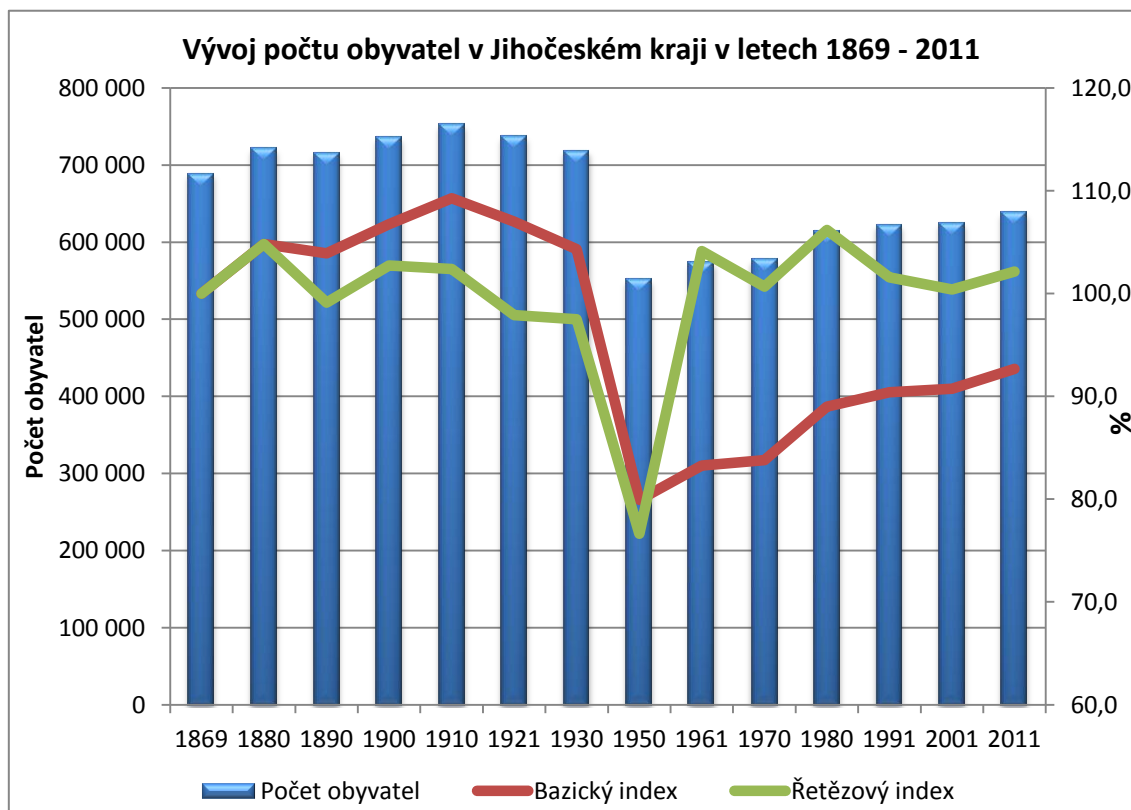
5.1 Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel od roku 1869 nebyl příliš rovnoměrný. Do přelomu 19. a 20. století se počet obyvatel průběžně zvyšoval. Svého maxima dosáhl kraj (v podobě platné k 1. 1. 2005) v roce 1910, kdy zde žilo 753 025 obyvatel. Vlivem ztrát na životech v důsledku I. světové války, nižší porodnosti a vyšší kojenecké úmrtnosti klesl počet obyvatel v následujícím censu v roce 1921 o více jak 15 tisíc obyvatel. V tomto roce zde žilo 737 328 obyvatel. Velké ztráty na celkovém počtu populace přineslo období mezi roky 1930 a 1950, kdy řadou faktorů došlo k velkému poklesu počtu obyvatel. Z nejdůležitějších důvodů jmenujme II. světovou válku (ztráty na životech, emigrace, odsun), hospodářskou krizi na počátku 30. let a později odsun německého obyvatelstva. V roce 1930 žilo v kraji ještě 718 820 obyvatel, v prvním poválečném sčítání v roce 1950 to bylo téměř o 168 tisíc obyvatel méně, žilo zde jen 550 911 obyvatel. Největším úbytkem byly postiženy především příhraniční okresy, tedy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec a Prachatice. Od padesátých let počet obyvatel plynule roste, v padesátých letech bylo důvodem umělé doosídlování příhraničních oblastí, od konce šedesátých let pak vyšší porodnost. Od roku 2001 se do

¹⁰ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

celkového počtu obyvatel započítávají i cizinci s dlouhodobým pobytem. V posledních dvaceti letech se počet obyvatel zvýšil téměř o 16 tisíc obyvatel z 622 889 v roce 1991 na 638 696 v roce 2011. Tento přírůstek je způsoben především kladným migračním saldem (roste podíl migrace ze zahraničí), kdy Jižní Čechy jsou považovány za migračně atraktivní region a vhodné místo pro bydlení a život.

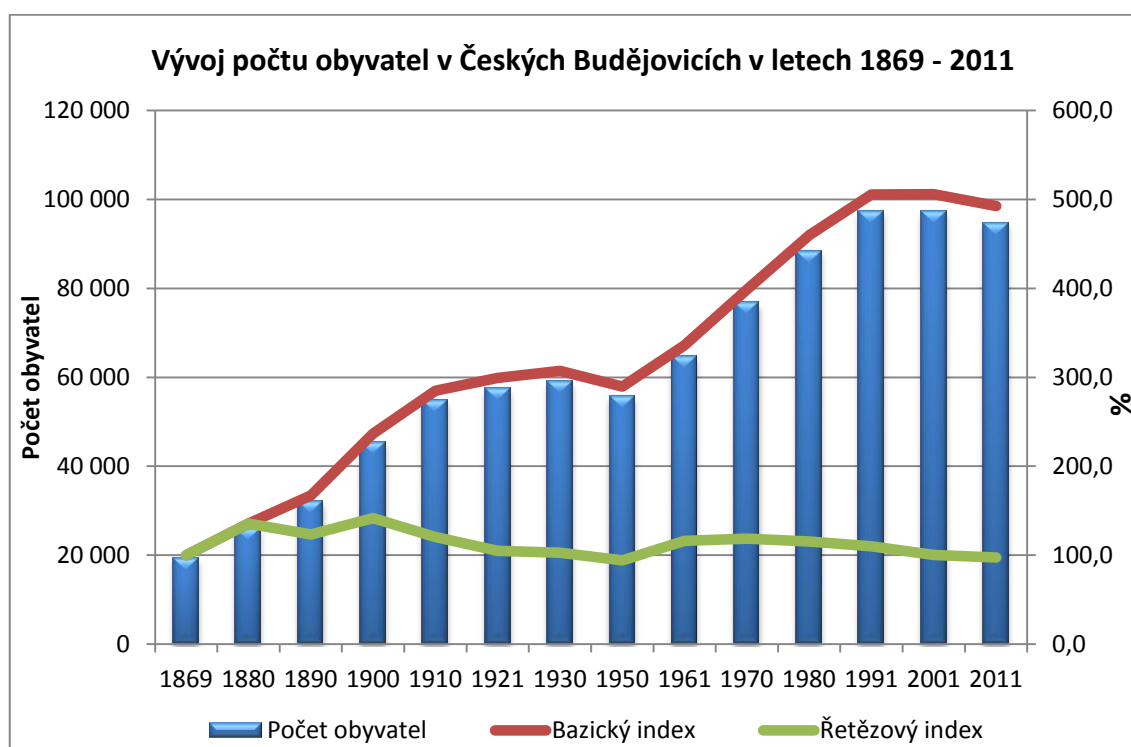
Obrázek č. 6 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Jihočeském kraji v letech 1869 - 2011¹¹

5.2 Velikostní struktura obcí

V Jihočeském kraji je 623 obcí, z nichž 53 obcí má status města. Průměrná velikost administrativního území obce je 16,1 km², což je jedna z nejvyšších hodnot v celé České republice. Nejlidnatější obcí jsou České Budějovice, počet obyvatel od roku 1869 do současnosti se téměř zpětinásobil, v současnosti zde žije 94 754 obyvatel. Struktura obcí dle počtu obyvatel od roku 1869 do současnosti prodělala velikou změnu. Největší dynamiku prodělaly nejmenší, respektive nejméně zalidněné obce – obce velikostní s počtem obyvatel do 199 a následující kategorie 200 – 499 obyvatel. V roce 1869 bylo

¹¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

těchto obcí 278 (54 + 224) z celkových 623 obcí, zaujímaly 15,23 % rozlohy kraje a žilo v nich 12,0 % obyvatel. Do roku 1930 počet obcí a podíly na celkové rozloze a počtu obyvatel mírně rostly. Zlom přišel po II. světové válce, kdy se jejich počet razantně zvýšil na 394 (63,2 % všech obcí v kraji). Největší podíl z počtu obyvatel měly obce velikostní kategorie 2 000 – 4 999 obyvatel, do roku 1970 žila v takto velikých obcích necelá 1/3 obyvatel kraje. České Budějovice s rostoucím počtem obyvatel přecházely z původní velikostní skupiny 10 000 – 19 999 tisíc až do velikostní skupiny 50 000 – 99 999 obyvatel, hranici 50 tisíc obyvatel překročily v roce 1910.

Obrazek č. 7 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Českých Budějovicích v letech 1869 - 2011¹²

V devadesátých letech dochází k poměrně značné dezintegraci obcí, jedné z největší v celé České republice. Vznikla tím velká řada malých a ekonomicky slabých obcí. Dochází k postupnému úbytku venkovského obyvatelstva, které se stěhuje do měst a obcí v blízkosti. Od roku 2001 do současnosti se obyvatelstvo vystěhovává z velkých měst a přesouvá se do středně velkých obcí. Roste počet středně velkých obcí, tedy obcí s počtem obyvatel 500 – 999 a 1 000 – 1999. V tomto období se jejich

¹² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

počet zvýšil od 12, podíl na celkové ploše a i na počtu obyvatel se zvýšil o necelé 2 procentní body. Takto ziskové obce jsou především obce nacházející se v blízkosti velkých měst, především pak Českých Budějovic s dobrou dopravní dostupností.

Průměrná populační velikost obcí do druhé světové války kolísala v rozmezí mezi 1106 a 1209 (v roce 1910). Po velkém poklesu počtu obyvatel v důsledku druhé světové války klesla průměrná velikost v roce 1950 na 884 obyvatel. V následujícím období se průměrná velikost zvyšovala. Mediánová velikost od padesátých let, s výjimkou roku 2011, klesá, což dokazuje postupné vylidňování malých obcí v kraji.

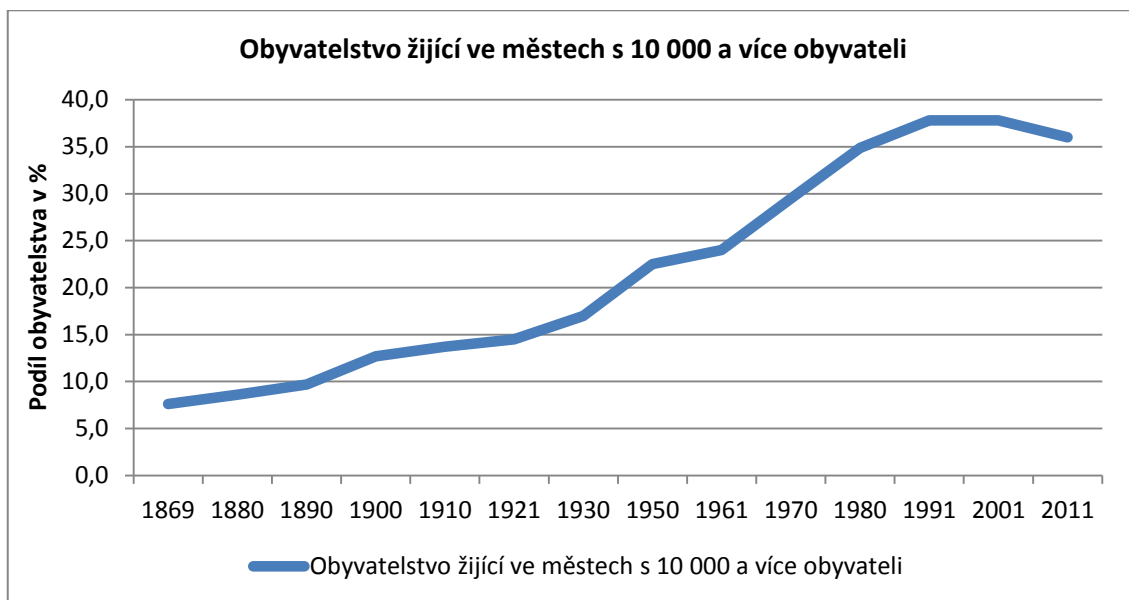
Tabulka č. 7 Průměrná a mediánová velikost obcí v Jihočeském kraji v letech 1869 -2011¹³

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	556	567	552	549	565	554	513
průměr	1106	1159	1149	1181	1209	1184	1154
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	370	358	327	293	266	264	285
průměr	884	921	927	984	1000	1004	1025

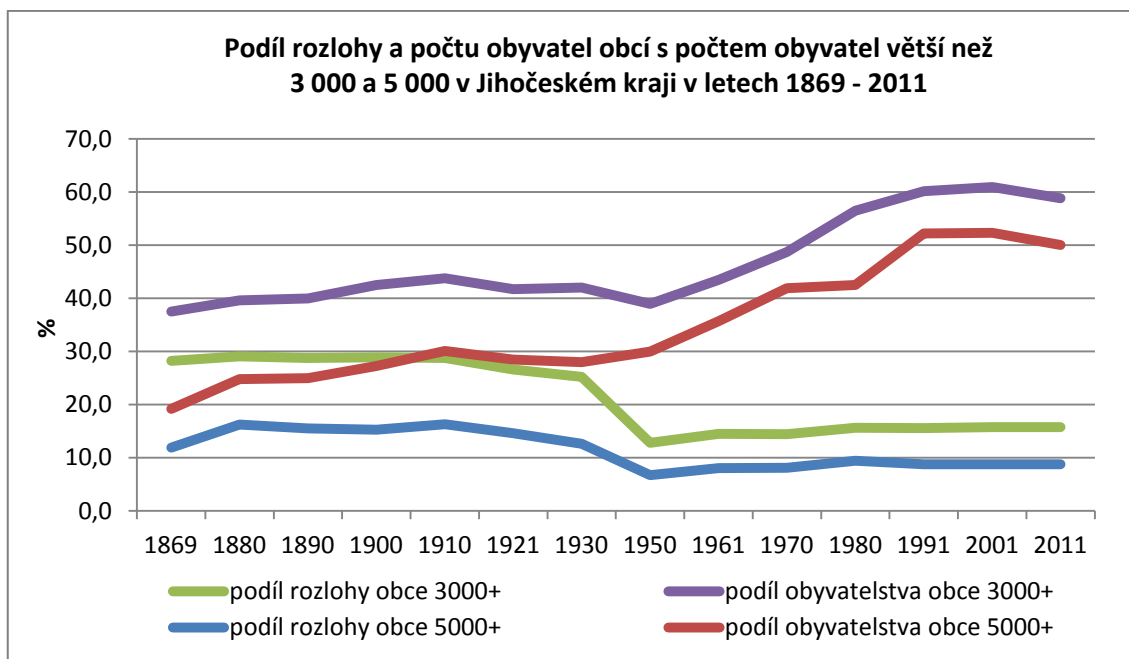
Podíl obyvatel žijících ve městech s více než deseti tisíci obyvateli v průběhu sledovaného období rostl až do roku 2001, kdy zaznamenal maxima 37,8 %. Tempo růstu těchto měst se zrychlilo především mezi roky 1930 a 1950 a poté v letech sedmdesátých. Přesto podíl obyvatel žijících v těchto městech není oproti ostatním krajům příliš vysoký. Od roku 2001 dochází ke snižování tohoto podílu. Koncentrace obyvatel do měst a tím i jejich růst probíhala postupně od začátku námi sledovaného období. Podíl obyvatel ve městech s počtem obyvatel vyšším než 3 a 5 tisíc se zvyšoval plynule až do roku 1910, kdy podíl dosáhl u obcí s více než 3 000 obyvateli 43,8 % a u obcí s více než 5 000 obyvateli 30,1 %. V meziválečném období se tento podíl mírně snížil, přibližně o 2 procentní body u obou sledovaných kategorií. Podíl rozlohy těchto obcí na celkové rozloze kraje postupně klesal. Zlom nastal v padesátých letech, výrazně klesl podíl těchto obcí na rozloze kraje, ale výrazně se zvýšil podíl obyvatel žijících v těchto obcích na celkovém počtu obyvatel. Od roku 1950 dochází k rychlé koncentraci obyvatel do měst a jejich růstu. Tento podíl dosáhl maxima v roce 2001,

¹³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

kdy činil 61,0 % u obcí 3 000+ a 52,3 u obcí s počtem obyvatel větší než 5 000. Podíl měst na celkové rozloze kraje zůstává přibližně na stejné úrovni u obou kategorií. Proces koncentrace obyvatelstva do měst trvá až do roku 2001, poté dochází k mírnému úbytku, naopak dochází k růstu středně velkých obcí v blízkosti měst.

Obrázek č. 8 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011.

Obrázek č. 9 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Jihočeském kraji v letech 1869 -2011¹⁴

¹⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Největším městem a přirozeným centrem regionu byly a jsou České Budějovice. Další větší města s počtem obyvatel mezi 20 – 35 tisíci lidí jsou bývalá okresní města jako Tábor, Písek, Strakonice a Jindřichův Hradec. Dále pak historicky významný Český Krumlov. Obce jako Nová Bystřice či Boletice postupně ztrácely svůj význam a počet obyvatel. V Boleticích v současnosti žijí pouze 4,0 % obyvatel z počtu obyvatel v roce 1869. Nová Bystřice přišla o necelou třetinu obyvatel. Počet obyvatel žijících v 10 největších městech kraje se od roku 1869 do současnosti zvětšil více než 2,5x.

Tabulka č. 8 Deset nejlidnatějších obcí Jihočeského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹⁵

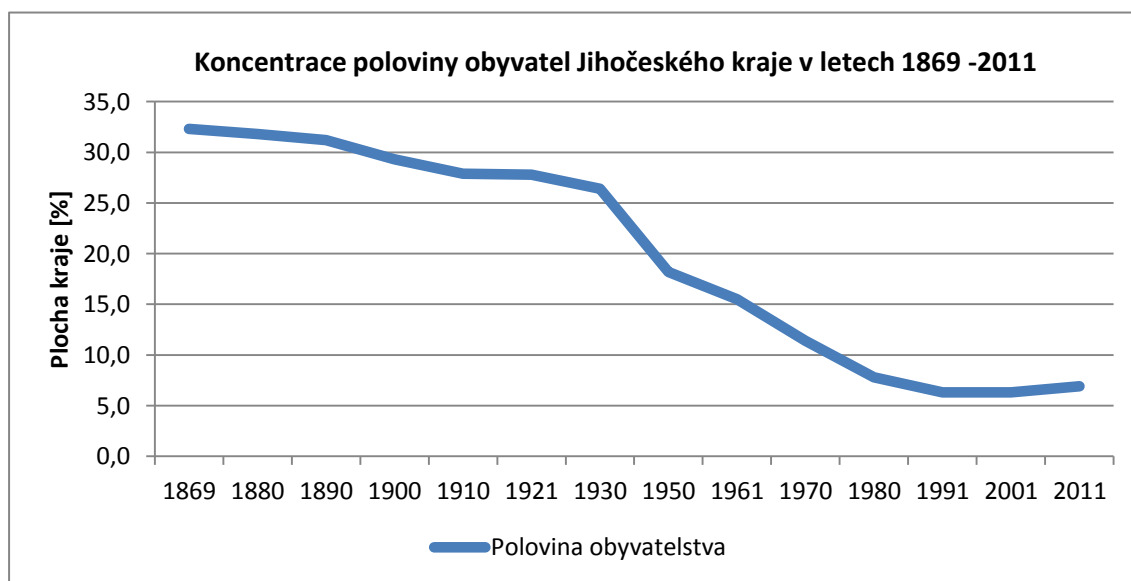
1869		1950		2011	
obec	Počet obyvatel	obec	Počet obyvatel	obec	Počet obyvatel
České Budějovice	19 232	České Budějovice	55 709	České Budějovice	94 754
Jindřichův Hradec	12 294	Tábor	23 696	Tábor	35 334
Písek	10 565	Písek	20 560	Písek	29 923
Tábor	10 339	Jindřichův Hradec	12 080	Strakonice	22 951
Nová Bystřice	8 652	Strakonice	12 056	Jindřichův Hradec	22 367
Strakonice	8 327	Český Krumlov	8 441	Český Krumlov	13 377
Třeboň	7 463	Třeboň	6 235	Prachatice	11 432
Český Krumlov	7 071	Vodňany	5 624	Milevsko	8 997
Vimperk	6 656	Vimperk	5 288	Třeboň	8 653
Boletice	6 639	Prachatice	5 130	Týn nad Vltavou	8 344
celkem	97 238	celkem	154 819	celkem	256 132

5.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel Jihočeského kraje v roce 1869 žila přibližně na 32,3 % území. Postupně dochází ke koncentraci obyvatel na menší ploše. Tempo koncentrace bylo do roku 1930 rovnoměrné. Mezi jednotlivými censy se plocha, na které žila polovina obyvatel, snižovala postupně v rozmezí 0,6 – 1,4 procentního bodu. Velký zlom přinesla II. světová válka, kdy se v poválečném období začalo obyvatelstvo koncentrovat do měst. Plocha, kde se koncentrovala polovina obyvatel, se mezi roky 1930 a 1950 snížila o 8,2 procentních bodů. V roce 1950 žila polovina obyvatel na 18,2 % rozlohy kraje.

¹⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Poté se tato plocha opět snižovala až na své minimum v roce 1991 a 2001 – 6,3 %. Po roce 2001 dochází k dekoncentraci a mírnému zvýšení – o 0,6 procentního bodu.

Obrázek č. 10 Koncentrace poloviny obyvatel Jihočeského kraje v letech 1869 - 2011¹⁶

Nejnižší hodnoty Giniho koeficient dosáhl v roce 1869 a to 0,2611 a postupně se zvyšoval. V tomto roce byl koeficient jeden z nejnižších mezi všemi kraji České republiky. Maxima dosáhl v roce 2001 – 0,6433. V tomto roce dosáhlo obyvatelstvo nejvyšší koncentrace ve sledovaných letech.

Tabulka č. 9 Giniho koeficient Jihočeského kraje v letech 1869 – 2011¹⁷

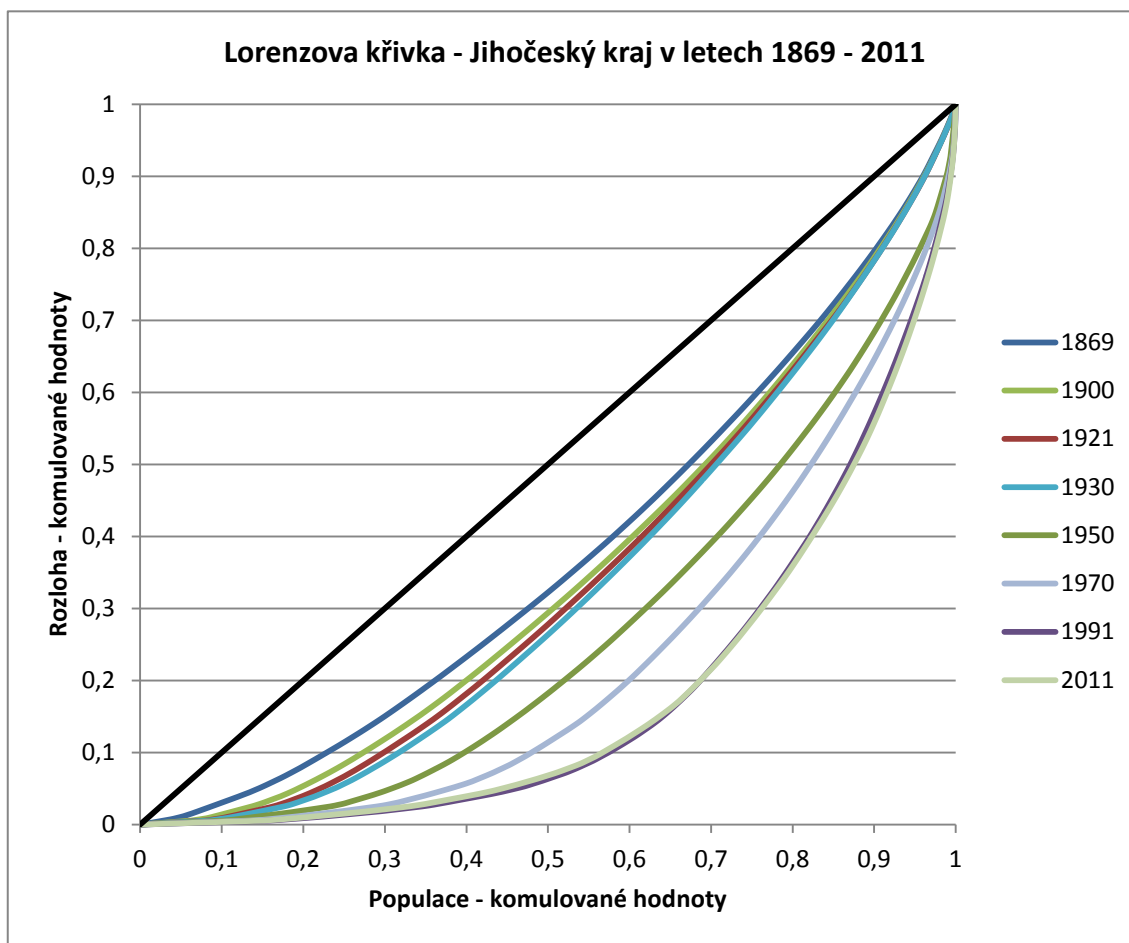
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2611	0,2682	0,2785	0,3032	0,3213	0,3241	0,3389
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,4663	0,4977	0,5454	0,6011	0,6366	0,6433	0,6376

Z grafu je patrné, že nejdynamičtější změny proběhly mezi lety 1930 a 1950 a poté v mezi roky 1970 a 1991. Naopak v posledních dvaceti letech se proces koncentrace zastavil a po roce 2001 začíná k opačnému procesu – dekoncentraci obyvatelstva.

¹⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁷ tamtéž

Obrázek č. 11 Lorenzova křivka – Jihočeský kraj v letech 1869 – 2011.¹⁸

Areál, v němž žila polovina obyvatel v roce 1869, byl tvořen 182 obcemi a zaujímal 3 770,8 km² - 37,5 % rozlohy kraje. Tento areál, tím i index heterogenity, se plynule zmenšoval až do roku 2001, kdy se zmenšil téměř na polovinu rozlohy z roku 1869. V roce 2001 index heterogenity nabýval hodnoty 0,1990. V následujících letech se mírně zvýšil.

Tabulka č. 10 Indexy heterogenity Jihočeského kraje v letech 1869 -2011¹⁹

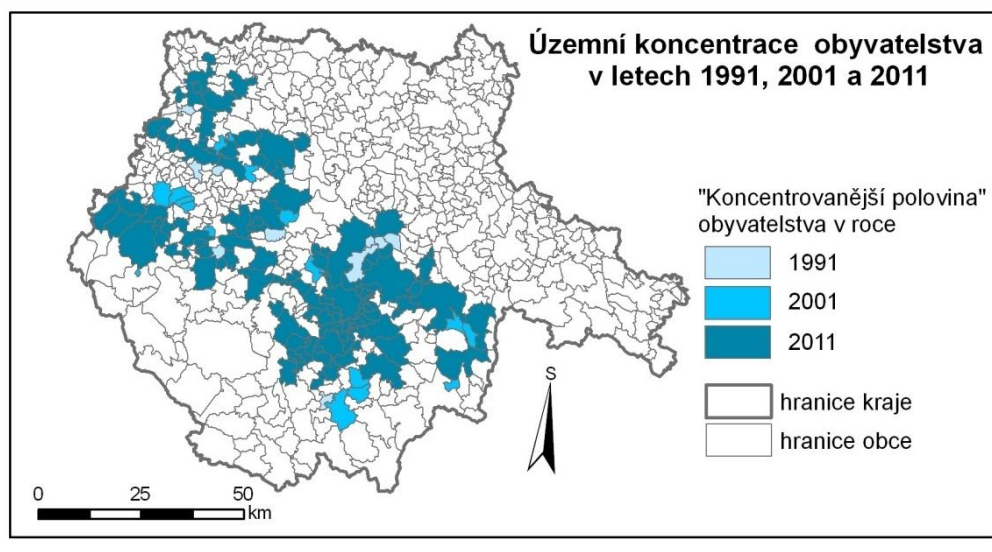
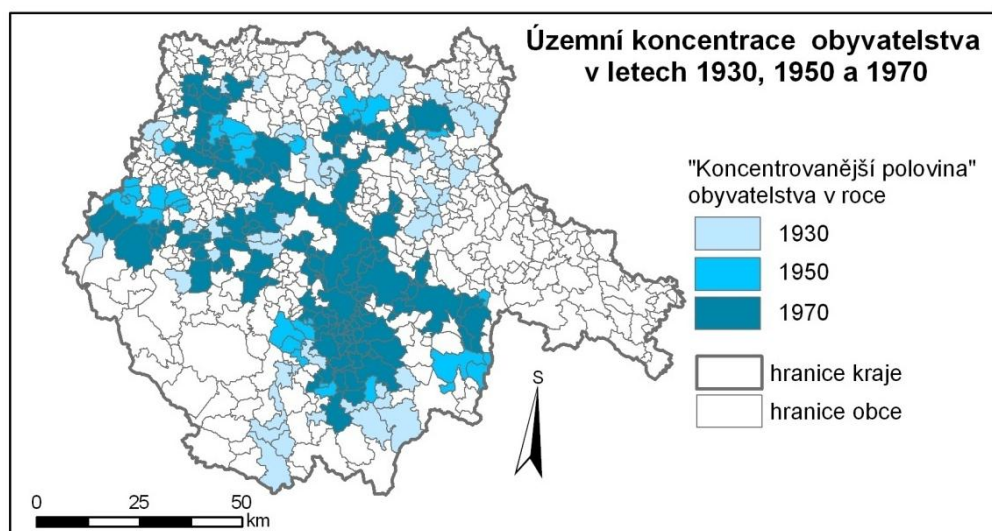
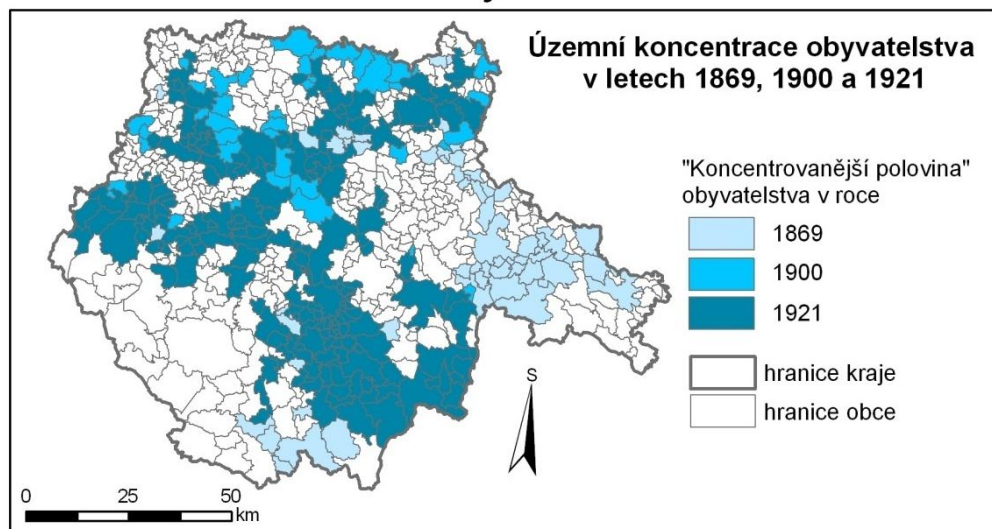
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	3 770,8	3 535,2	3 252,7	3 183,4	2 582,5	2 234,6	2106,1	2 001,7	2 011,1
rozloha kraje	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1	10 059,1
index heterogenity	0,3749	0,3514	0,3234	0,3165	0,2567	0,2221	0,2094	0,1990	0,1999

¹⁸ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁹ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Jihočeském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 12 Územní koncentrace obyvatelstva v Jihočeském kraji v letech 1869 - 2011

5.4 Areály maximálního zalidnění

Na území Jihočeského kraje se dle naší metodiky zformovaly areál maximálního zalidnění pouze České Budějovice. První AMZ, v němž byl koncentrován pětinasobek hustoty zalidnění České republiky v příslušném roce, zformovaly České Budějovice v roce 1900. Tento areál byl tvořen 8 obcemi a počet obyvatel v tomto areálu byl téměř 51 tisíc, rozkládal se na ploše necelých 90 km². V následujících letech se se zvyšujícím se počtem obyvatel žijících v Českých Budějovicích areál zvyšoval. Maxima dosáhl v roce 2001, kdy se areál rozkládal na největší ploše – 185,9 km². Skládal se z 29 obcí a žilo v něm necelých 120 tisíc lidí. Ještě více lidnatý areál vznikl v roce 2011, žilo v něm 123 943 obyvatel. Areál zaujímal 1,9 % rozlohy kraje a žilo v něm 19,4 % obyvatel kraje.

Tabulka č. 11 Českobudějovický areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.²⁰

1900			1921		
Rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
86,7	50 910	8	108,6	67 752	13
1930			1950		
Rozloha	počet obyvatel	počet obcí	Rozloha	počet obyvatel	počet obcí
104,5	69 135	13	119,6	66 224	13
1970			1991		
Rozloha	počet obyvatel	počet obcí	Rozloha	počet obyvatel	počet obcí
141,8	88 204	18	180,1	117 109	24
2001			2011		
Rozloha	počet obyvatel	počet obcí	Rozloha	počet obyvatel	počet obcí
185,9	119 994	29	188,6	123 943	27

V roce 1970 vzrostla hustota zalidnění Českých Budějovic na více než 10ti násobek hustoty zalidnění ČR a vznikl AMZ tvořený pěti obcemi, rozkládající se na ploše 65,5 km² s počtem obyvatel přesahující 80ti tisíc. V následujících letech areál zůstával víceméně stejně veliký (okolo 80 km²), s počtem obyvatel okolo 105 tisíc.

Tabulka č. 12 Českobudějovický areál maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění.²¹

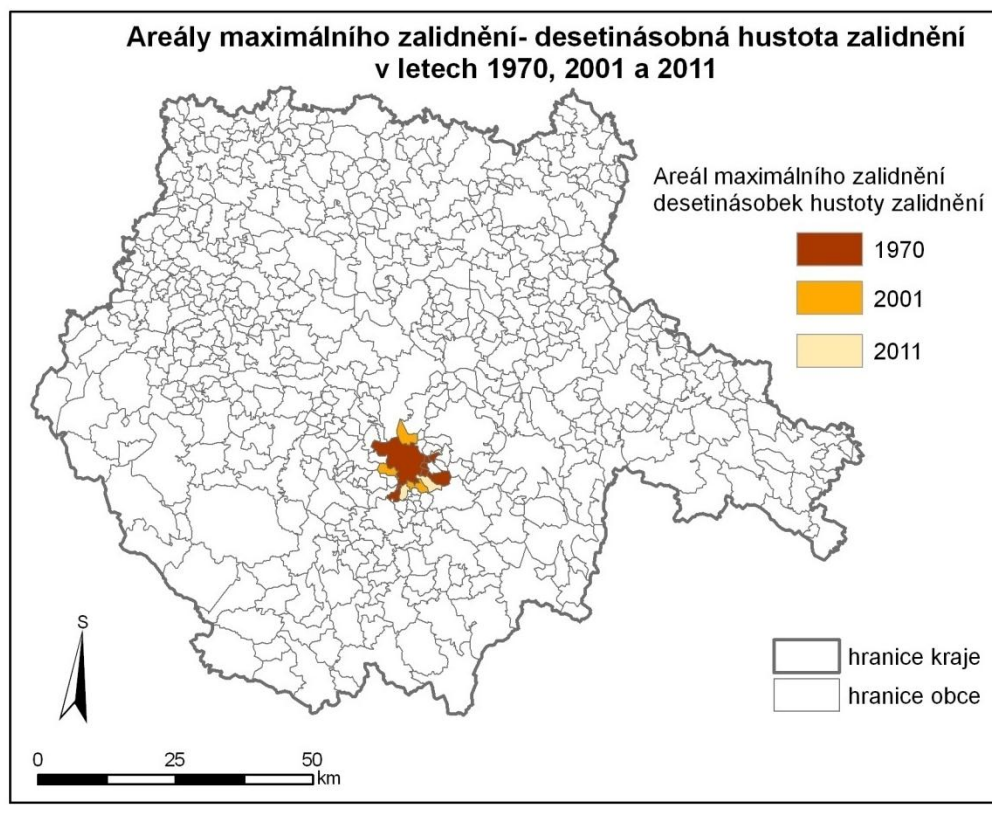
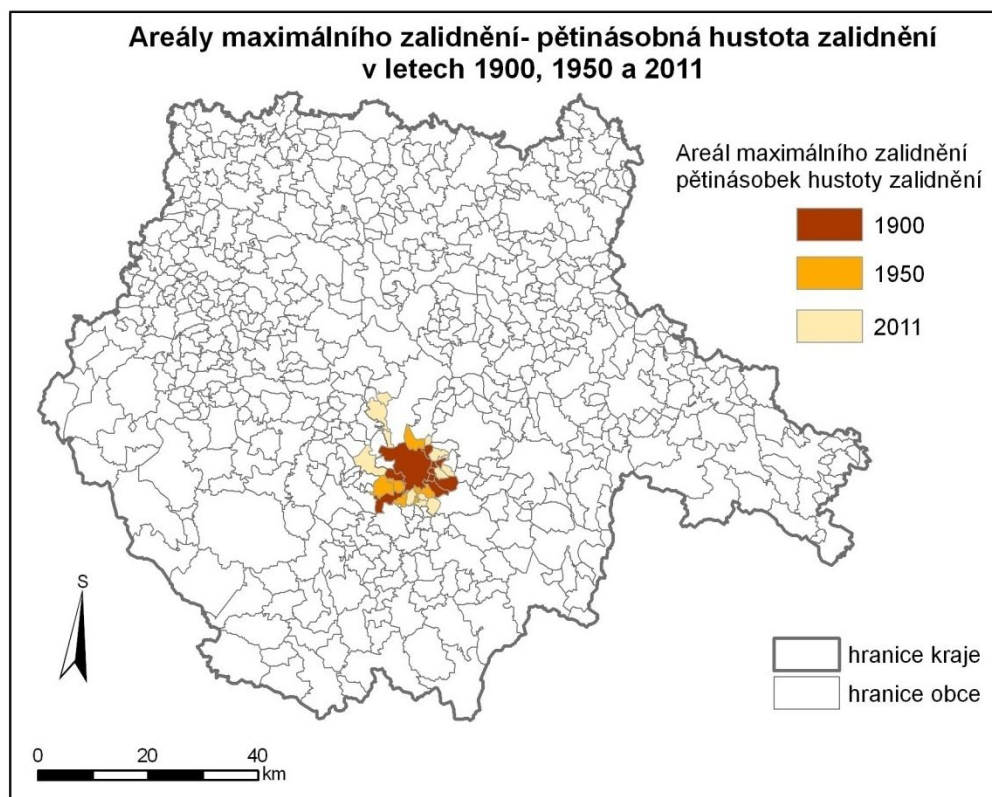
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
65,5	81 243	5	81,5	105 740	9
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
83,9	106 981	7	82,3	107 347	9

²⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

²¹ tamtéž

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Jihočeském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 13 Areály maximálního zalidnění v Jihočeském kraji v letech 1900 - 2011

5.5 Shrnutí

Koncentrace obyvatel do měst probíhalo v Jihočeském kraji pozvolna do druhé světové války pozvolna. Po válce se tempo koncentrace zrychlilo. Válka měla za důsledek velký úbytek obyvatelstva (přibližný úbytek mezi roky 1930 a 1950 byl 160 tisíc obyvatel). Po válce je patrný populační růst měst, zejména těch větších. Dominantní postavení měly a mají České Budějovice, které po válce až do roku 1991 populačně rostly přibližným tempem 10 tisíc obyvatel mezi jednotlivými censy obyvatel. V současnosti spolu s ostatními většími městy populaci ztrácí. Obyvatelstvo migruje do zázemí těchto měst. Největší populační zisky zaznamenaly středně velké obce. Právě v samotných Českých Budějovicích a v přilehlých obcích je soustředěna 1/5 obyvatel kraje.

6 JIHMORAVSKÝ KRAJ

Jihomoravský kraj se nachází v jižní a částečně i ve střední části Moravy. Na západě krátkou hranicí sousedí s Jihočeským krajem. Nejdelší hranici má s krajem Vysočina, se kterým sousedí ze severozápadu, ze severu s Pardubickým krajem, na severovýchodě s Olomouckým krajem a z východu sousedí se Zlínským krajem. Na jihovýchodě hraničí se Slovenskou republikou a z jihu pak s Rakouskem. Území kraje je tvořeno sedmi okresy, okresem Blansko, Brno – město, Brno – venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a okresem Znojmo. Čtvrtý největší kraj, co se rozlohy týče, se rozkládá na 7 196,6²² km², což představuje 9,1 % rozlohy státu. V roce 2011 žilo v kraji 1 154 654²³ obyvatel, což řadí kraj na třetí místo hned po Středočeském a Moravskoslezském kraji. Průměrná hustota zalidnění je nad celorepublikovým průměrem a přesahuje 160 obyvatel na km². Centrem kraje je Brno, které má ovšem nadregionální působnost.

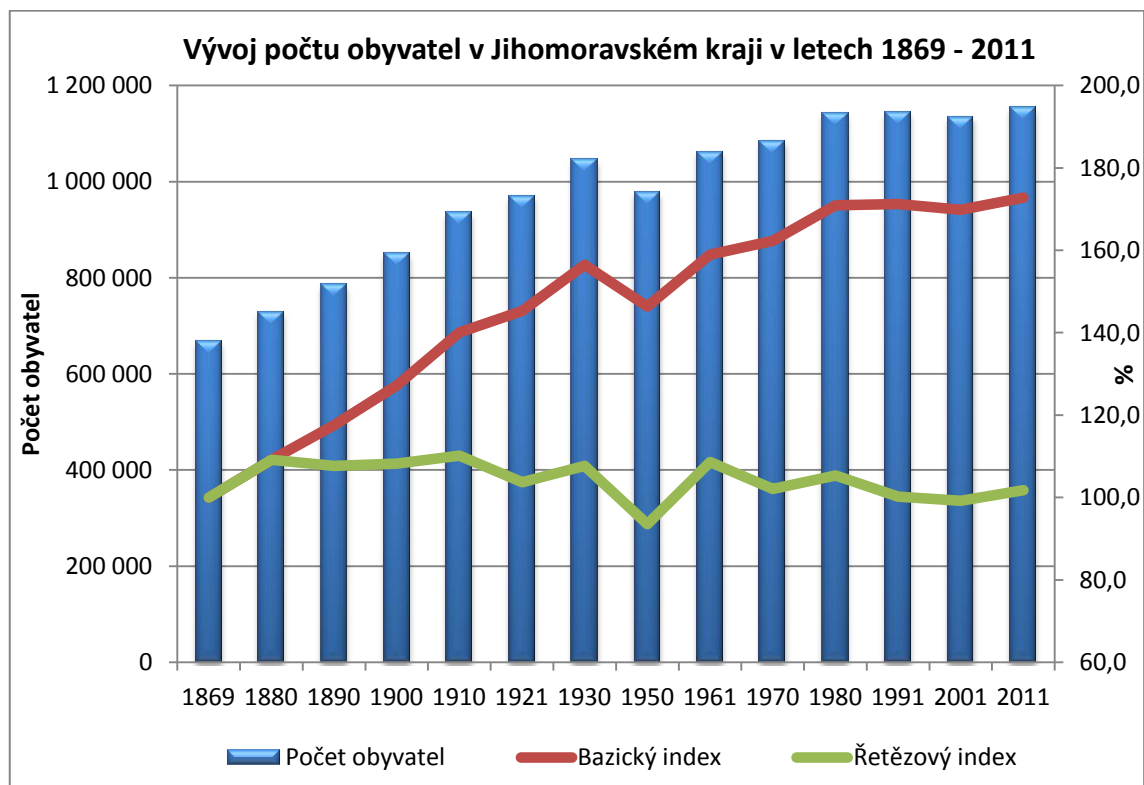
6.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel Jihomoravského kraje rostl velmi rychlým tempem. Od začátku sledovaného období do současnosti se počet obyvatel zvýšil více než 1,7 x. V roce 1869 žilo v kraji 668 256 obyvatel. Ke konci 19. století se počet obyvatel mezi jednotlivými roky, kdy proběhly sčítání obyvatelstva, zvyšoval v průměru o více jak 60 tisíc obyvatel. Tento růst je spojen s průmyslovým rozvojem především Brna a dalších větších měst. Hranice milionu obyvatel v kraji byla překonána mezi lety 1921 a 1930, kdy v roce 1930 zde žilo 1 045 392 obyvatel. Po válce bylo německé obyvatelstvo, kterého žilo v kraji poměrně velké množství, odsunuto. Tento odsun se podepsal na celkovém počtu obyvatel, který mezi roky 1930 a 1950 klesl o více než 67 tisíc obyvatel. V poválečných letech počet obyvatel rostl rychleji do roku 1980, poté se tempo tohoto růstu zastavilo. V posledních dvaceti letech zaznamenal vývoj počtu obyvatel velké změny. V devadesátých letech se počet obyvatel kraje snižoval, tento pokles zapříčinil především záporný přirozený přírůstek. Mezi roky 1991 a 2001 se počet obyvatel v kraji snížil o necelých 10 tisíc. V následujících deseti letech se vše obrátilo a počet obyvatel

²² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

²³ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

rostl. Důvodem byl kladný přirozený přírůstek a také kladná migrační bilance kraje. V tomto období se počet obyvatel zvýšil přibližně o dvacet tisíc. V roce 2011 žilo v Jihomoravském kraji 1 154 654 obyvatel.

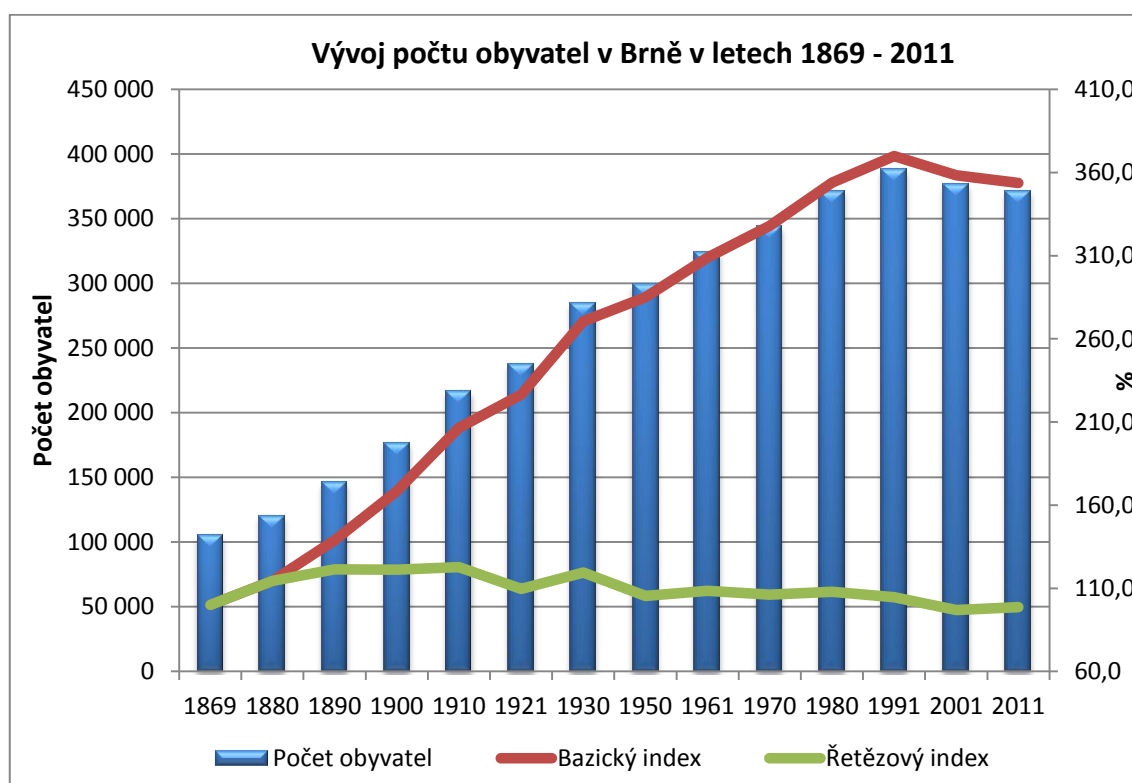
Obrázek č. 14 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Jihomoravském kraji v letech 1869 - 2011²⁴

6.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen 673 obcemi, z nichž 48 má statut města, v kraji se nachází také vojenský újezd Březina. Průměrná rozloha obce není příliš velká a patří k těm nižším, průměrná velikost je 10,7 km². Největším městem je Brno s počtem obyvatel 371 371 obyvatel. Další větší města jsou všechna bývalá okresní města, jež všechny spadají do velikostní kategorie nad 20 tisíc obyvatel. Vývoj počtu obyvatel Brna byl velice rychlý a dynamický. V 19. století je rozvoj spojen s průmyslovou revolucí a vznikem průmyslových podniků v Brně. Od roku 1869 do roku 1910 se počet obyvatel ve městě zdvojnásobil a překročil dvoustetisícovou hranici. V roce 1910 žilo v Brně 216 709 obyvatel. S rostoucím počtem obyvatel rostlo i město samotné a postupně se

²⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

připojovaly okolní obce a tím se počet obyvatel postupně zvyšoval. Ztráty v celkovém počtu obyvatel nepřinesla ani druhá světová válka a následné odsuny německého obyvatelstva. Před válkou žilo v Brně podle sčítání obyvatel okolo 50 tisíc obyvatel německé národnosti. Od roku 1930 do roku 1950 se počet obyvatel v Brně dokonce zvýšil, a to o 16 tisíc na 299 099 obyvatel. V následujících letech se počet obyvatel dál zvyšoval, přibližně o dvacet tisíc v desetiletých intervalech. Nejvyšší počet obyvatel žil v Brně v roce 1991, konkrétně 388 296 obyvatel. V dalších letech počet obyvatel klesl, příčinou byl záporný přirozený přírůstek a později i záporné migrační saldo.

Obrázek č. 15 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Brně v letech 1869 - 2011²⁵

Od roku 1869 došlo ve velikostní struktuře obcí k několika změnám. Po dlouhá léta byly dominantní velikostní skupinou obce s 500 – 999 obyvateli. Těchto obcí byla přibližně třetina a žilo v nich necelých 200 tisíc obyvatel. Do roku 1930 počet obyvatel v těchto obcích zůstával stejný. Po válce dochází k postupnému úbytku obyvatel v této velikostní kategorii a postupem času roste počet těch nejmenších obcí. V posledních dvaceti letech došlo ke změnám mezi jednotlivými velikostními kategoriemi. Největší

²⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

města ztrácejí obyvatelstvo, Brno od roku 1991 ztratilo více jak 17 tisíc obyvatel, všechna okresní města v kraji ztratila ve stejném období 7 tisíc obyvatel. Naopak rostou malá města do 10 tisíc obyvatel, jejichž přírůstek ve stejném období byl okolo 8 tisíc. Ubývá počet obyvatel v nejmenších obcích do 500 obyvatel, naopak poměrně velké zisky zaznamenávají obce okolo 2 000 obyvatel především v zázemí města Brna. Zisk velikostní kategorie 1 000 – 1 999 obyvatel byl více jak desetitisícový a v následující kategorii (2 000 – 4 999 obyvatel) počet obyvatel vzrostl o 18 tisíc.

Průměrná populační velikost obcí Jihomoravského kraje se pohybuje lehce nad celorepublikovým průměrem, v současnosti činí 1718 obyvatel. Průměrná velikost obcí od začátku sledovaného období roste, vyjma roků 1950 a 2001. Mediánová velikost obcí je ve srovnání s Českou republikou nadprůměrná a patří k těm vyšším. V současnosti se pohybuje okolo 557 obyvatel a od roku 1991 se postupně zvyšuje.

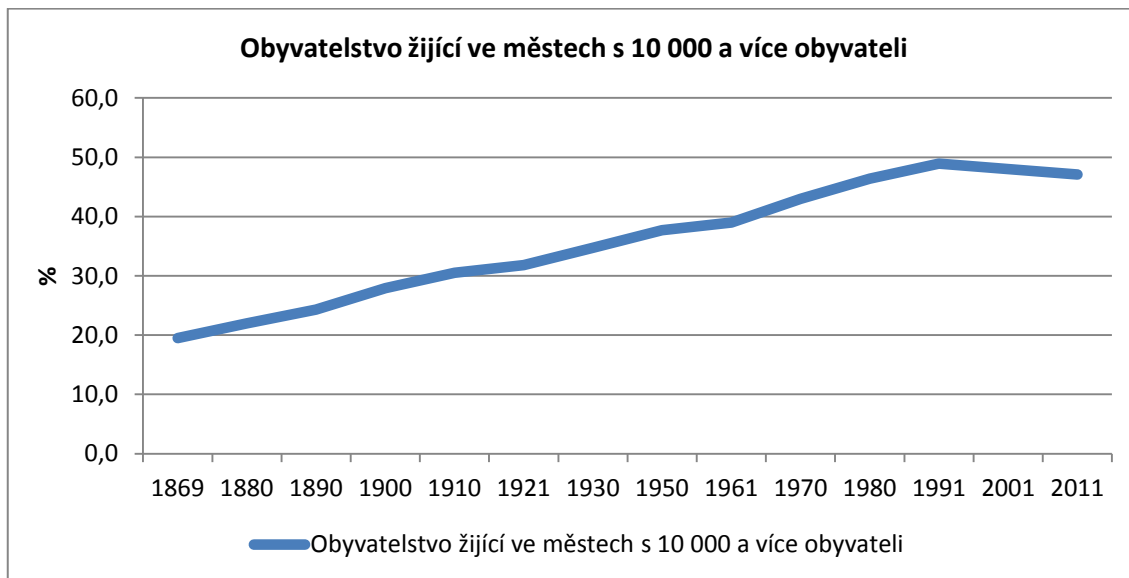
Tabulka č. 13 Průměrná a mediánová velikost obcí v Jihomoravském kraji v letech 1869 -2011²⁶

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	573	613	645	667	713	717	716
průměr	999	1088	1 172	1 268	1 397	1 449	1 560
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	609	620	577	542	512	520	557
průměr	1 460	1 581	1 614	1 699	1 703	1 689	1 718

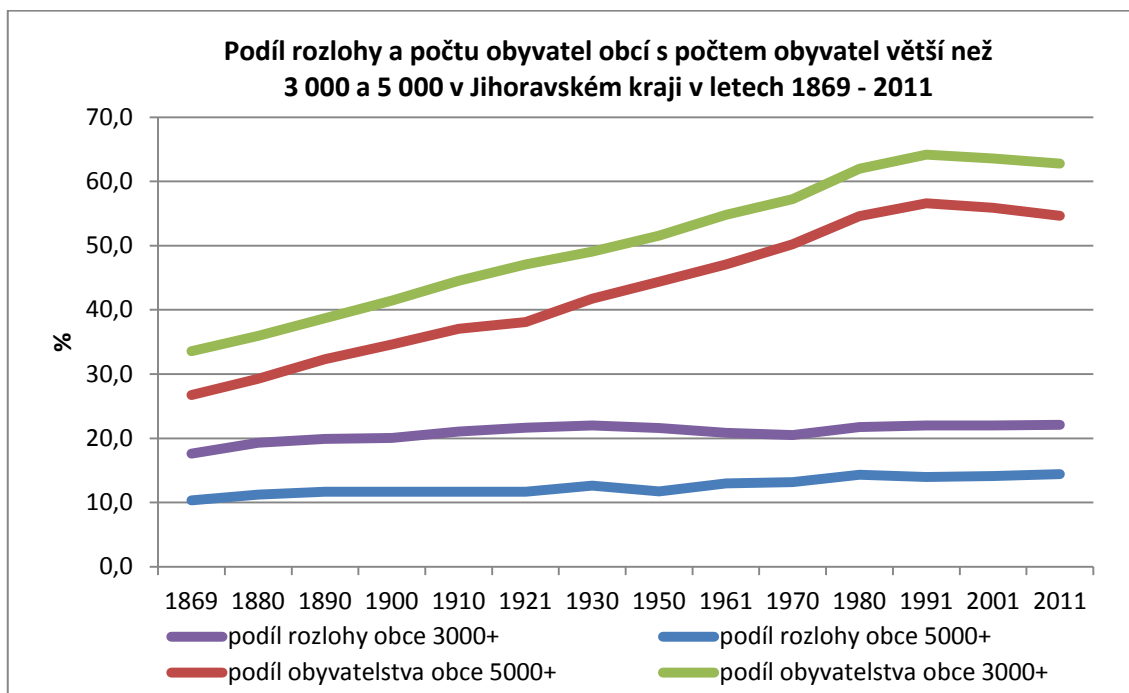
Podíl obyvatel žijící ve městech nad deset tisíc obyvatel patřil v roce 1869 k nejvyšším v celé ČR, v tomto roce byl podíl tohoto obyvatelstva těsně pod 20% hranicí (velký podíl má samotné Brno). Podíl se zvyšoval průběžně rovnoměrným tempem až do roku 1991. V rozmezí 2 – 3 procentních bodů mezi jednotlivými censy. Růst se nezastavil, ani nikterak nezpomalil ani v průběhu obou světových válek. Nejvyššího podílu dosáhlo obyvatelstvo žijící ve městech s deseti a více tisíci obyvateli v roce 1991, kdy tento podíl byl 48,9 %. V mezikrajském srovnání patří toto číslo k průměrným. V následujících letech se tento podíl mírně snížil v důsledku úbytku obyvatel v Brně a v dalších větších městech. Stejný vývoj zaznamenal podíl obyvatel z měst větších než 5 a 3 tisíce obyvatel. Přestože se podíl obyvatel v těchto městech zvyšoval, podíl rozlohy těchto obcí zůstával víceméně stejný. To dokazuje, že

²⁶ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

nedocházelo k nikterak velikým přesunům mezi velikostními kategoriemi u těchto měst. V posledních dvaceti letech podíl obyvatel v těchto obcích klesá. Důvodem poklesu tohoto podílu je populační růst obcí s počtem obyvatel okolo 1 000 až 2 000 obyvatel.

Obrázek č. 16 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011²⁷

Obrázek č. 17 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Jihomoravském kraji v letech 1869 - 2011²⁸

²⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

²⁸ tamtéž

Největší městem je Brno, jeho počet obyvatel se od roku 1869 do současnosti zvýšil více než třikrát. Dvaceti tisícovou hranici obyvatel přesahují v současnosti všechna bývalá okresní města, Znojmo, Břeclav, Hodonín, Vyškov i Blansko. V roce 2011 všech deset nejlidnatějších měst kraje přesáhlo hranici 10 tisíc obyvatel. Více než třikrát se zvýšil i počet obyvatel v deseti nejlidnatějších městech kraje. V současnosti v nich žije 47,1 % obyvatel kraje, polovina obyvatel žije ve 14 nejlidnatějších městech kraje.

Tabulka č. 14 Deset nejlidnatějších obcí Jihomoravského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.²⁹

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Brno	104 977	Brno	299 099	Brno	371 371
Znojmo	15 606	Znojmo	25 146	Znojmo	34 476
Vyškov	10 103	Břeclav	16 932	Břeclav	25 302
Břeclav	7 316	Vyškov	13 630	Hodonín	25 240
Mikulov	7 173	Hodonín	13 572	Vyškov	21 720
Ivančice	6 796	Blansko	8 883	Blansko	21 103
Boskovice	6 204	Ivančice	8 040	Veselí nad Moravou	11 628
Hodonín	5 202	Kyjov	7 644	Kyjov	11 539
Kyjov	5 185	Boskovice	7 244	Boskovice	10 987
Letovice	5 152	Veselí nad Moravou	6 237	Kuřim	10 773
Celkem	173 714	Celkem	406 427	Celkem	544 139

6.3 Územní koncentrace obyvatelstva

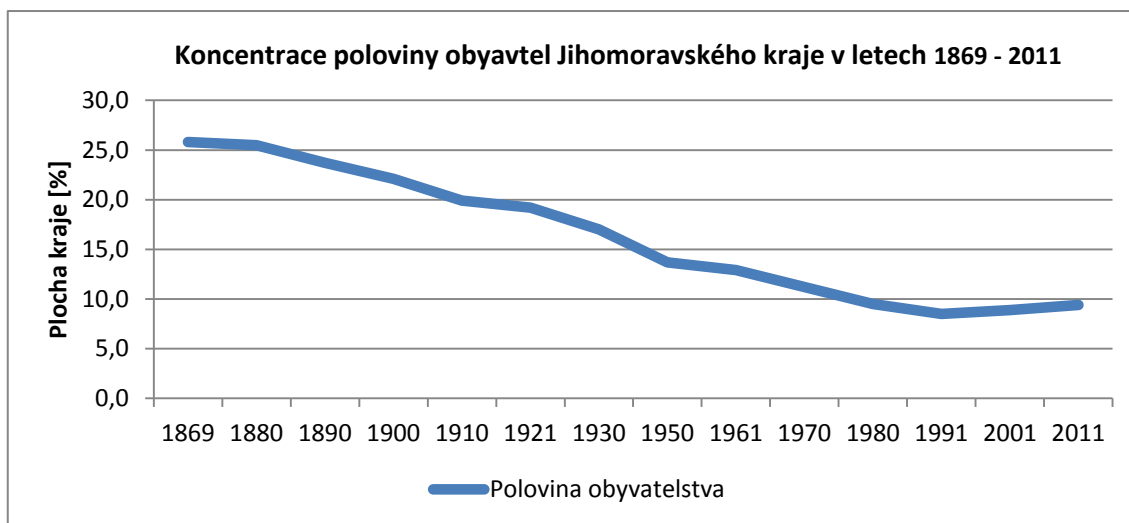
Polovina obyvatelstva byla koncentrována v roce 1869 na 25,8 % rozlohy kraje, tato koncentrace byla v mezikrajském srovnání po Ústeckém kraji vůbec nejnižší.³⁰ Podíl plochy, na kterém se koncentrovala polovina obyvatel kraje, se snižoval poměrně plynule, mírně se tento pokles zpomalil v období první světové války, naopak v období druhé světové války se naopak tento pokles zrychlil. Mezi roky 1930 a 1950 se tato plocha snížila o 3,3 procentních bodů, což odpovídá ploše rozlohy Brna. Pokles podílu plochy, na které byla koncentrována polovina obyvatel kraje, se zastavil v roce 1991,

²⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

³⁰ *Ještě nižší podíl plochy zaznamenal Středočeský kraj společně s Prahou*

kdy tato plocha odpovídala 6,3 % rozlohy kraje. V následujících letech se tato plocha postupně zvětšovala.

Obrázek č. 18 Koncentrace poloviny obyvatel Jihomoravského kraje v letech 1869 - 2011³¹

Giniho koeficient byl v roce 1869 v mezikrajském srovnání vůbec nejvyšší, jeho hodnota byla v tomto roce 0,3513.³² V následujících letech koeficient nerost tak rychle jako v některých dalších krajích ČR, přesto dosahuje poměrně vysokých hodnot a ukazuje vyšší nerovnost v územním rozložení obyvatelstva. Svého maxima dosáhl Giniho koeficient v roce 1991, kdy jeho hodnota činila 0,6065. Po tomto roce dochází ke snížení tohoto čísla.

Tabulka č. 15 Giniho koeficient Jihomoravského kraje v letech 1869 – 2011³³

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3513	0,3571	0,3780	0,3998	0,4263	0,4361	0,4649
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5123	0,5248	0,5513	0,5838	0,6065	0,6036	0,5962

Územní rozložení obyvatelstva v roce 1869 v Jihomoravském kraji bylo již dosti nerovnoměrné. Příčinou byl vysoký počet obyvatel Brna, který prohloubil tuto nerovnoměrnost v rozmístění. V následujících letech se tato nerovnoměrnost dále prohlubovala, ale proti většině ostatních krajů nezaznamenáváme takové velké změny, které nastaly mezi jednotlivými roky. Dá se říct, že proces územní koncentrace probíhal

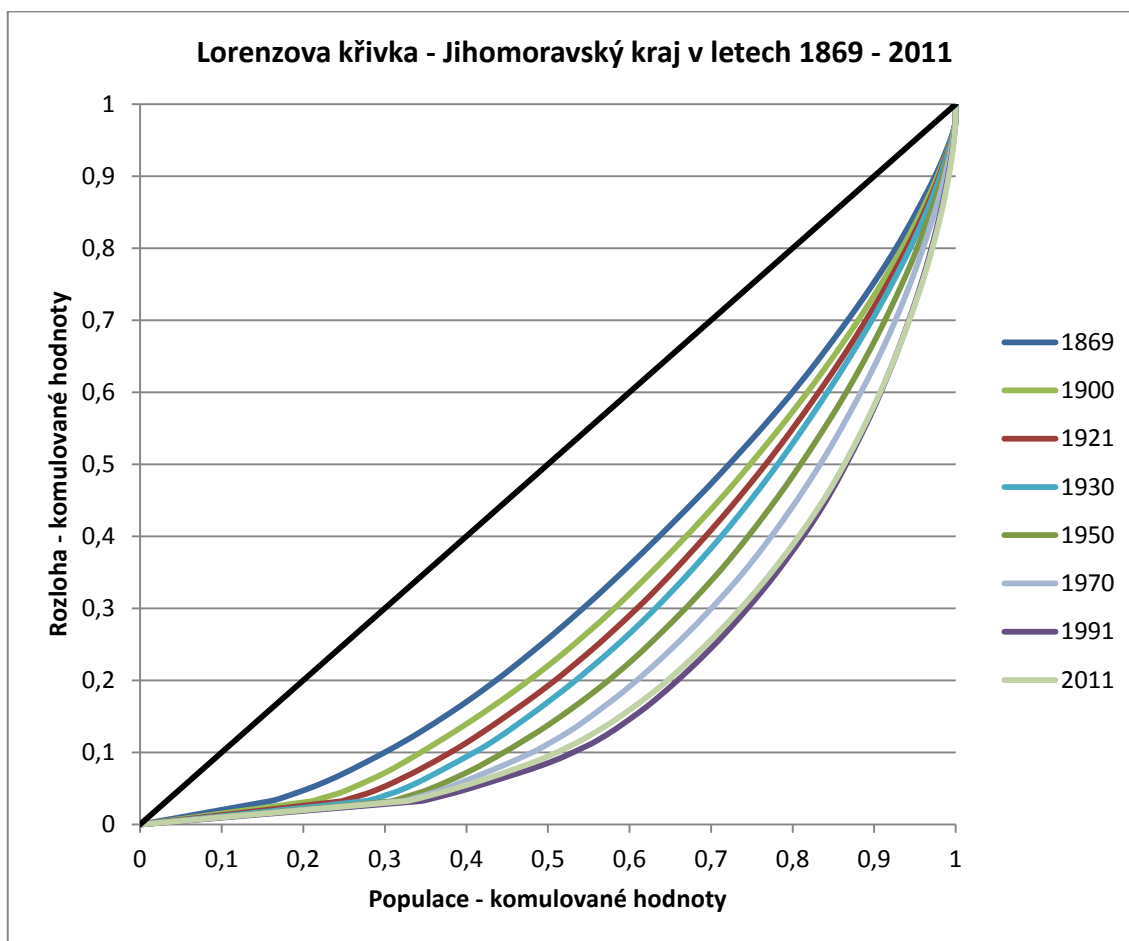
³¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

³² Vyšší Giniho koeficient měl Středočeský kraj společně s Prahou

³³ tamtéž

plynule. V posledních letech se proces koncentrace zastavil a dochází k opačnému procesu.

Obrázek č. 19 Lorenzova křivka – Jihomoravský kraj v letech 1869 – 2011.³⁴

Areál, v němž žije polovina obyvatel Jihomoravského kraje, se od roku 1869 do současnosti zmenšil přibližně na polovinu. V roce 1869 měl tento areál rozlohu 2344,6 km². A v roce 2011, kdy byl tento areál nejmenší, zaujímal tento areál plochu 1225,6 km², což odpovídalo 17,0 % rozlohy kraje. Mezi roky 2001 a 2011 došlo ke snížení plochy poměrně značným nárůstem obyvatel v obcích v blízkosti Brna.

Tabulka č. 16 Indexy heterogenity Jihomoravského kraje v letech 1869 -2011³⁵

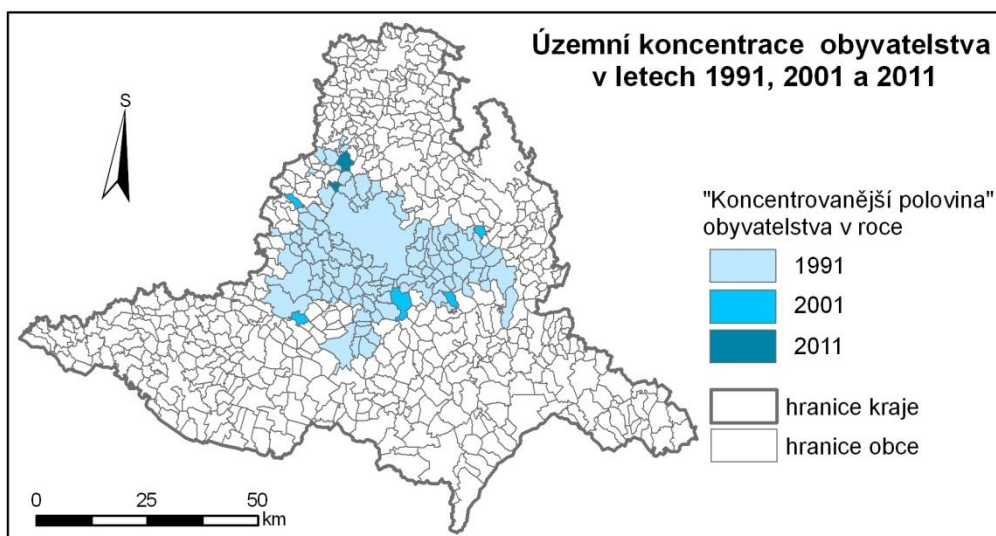
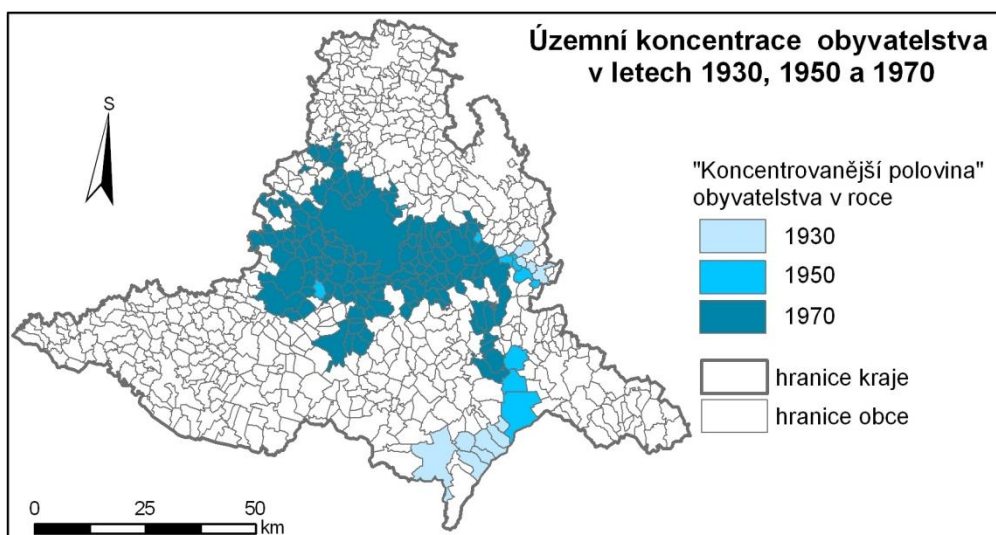
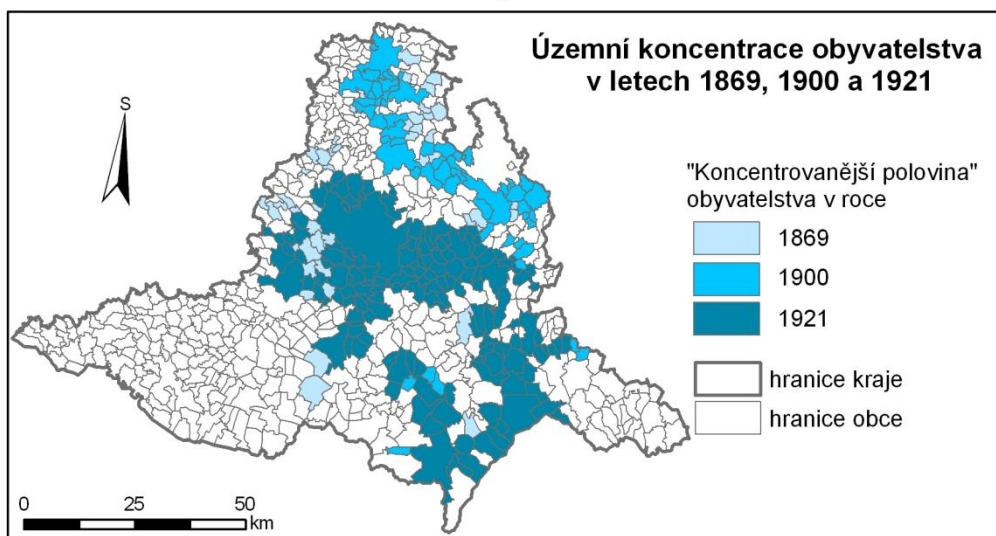
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	2 344,6	2 059,6	1 829,1	1 673,7	1 350,3	1 414,3	1 232,0	1 275,5	1 225,6
rozloha kraje	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6	7 196,6
index heterogenity	0,3258	0,2862	0,2542	0,2326	0,1876	0,1965	0,1712	0,1772	0,1703

³⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

³⁵ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Jihomoravském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 20 Územní koncentrace obyvatelstva v Jihomoravském kraji v letech 1869 - 2011

6.4 Areály maximálního zalidnění

Přestože Brno mělo v roce 1869 přes 100 tisíc obyvatel, nedokázalo v tomto roce AMZ zformovat. AMZ v roce 1900, tvořilo 17 obcí, a žilo v něm 22,7 % obyvatel kraje. V dalších letech se areál zvětšoval jak plošně, tak i počtem obyvatel. V roce 1950 hustota zalidnění v Brně byla tak vysoká, že překonala desetinásobek hustoty zalidnění ČR v tomto roce a vznikl tak i AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění. AMZ pětinasobku i AMZ desetinásobku hustoty zalidnění byl největší v roce 1991, kdy v areálu žilo více jak půl milionu lidí 44,2 % obyvatel kraje na přibližně 10,8 % rozlohy kraje. V AMZ10 v tomto roce žilo asi 36,5 % obyvatel kraje. V současnosti je areál tvořen přibližně 70 obcemi, z větších měst v nich najdeme např. Tišnov, Kuřim, Šlapanice či Slavkov u Brna.

Tabulka č. 17 Brněnský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.³⁶

1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
325,9	193 002	17	437,2	277 794	28
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
506,5	341 501	41	690,8	387 476	61
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
718,7	446 567	61	778,2	506 819	68
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
772,1	496 533	64	764,1	504 146	70

Tabulka č. 18 Brněnský areál maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění.³⁷

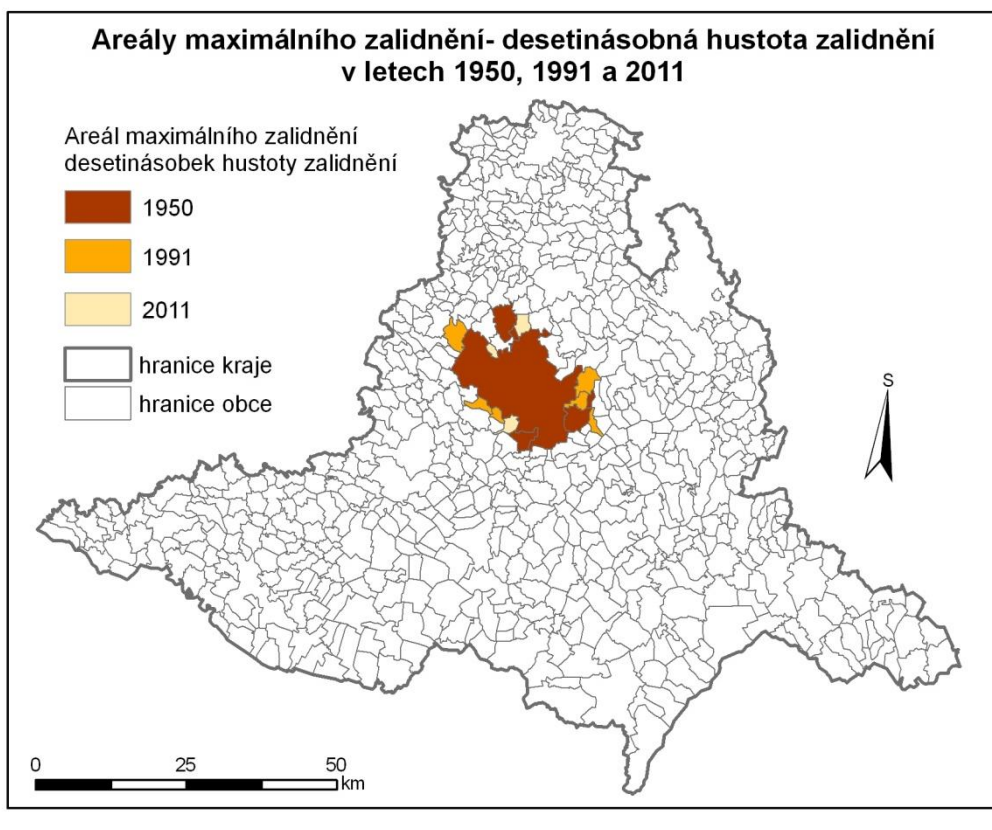
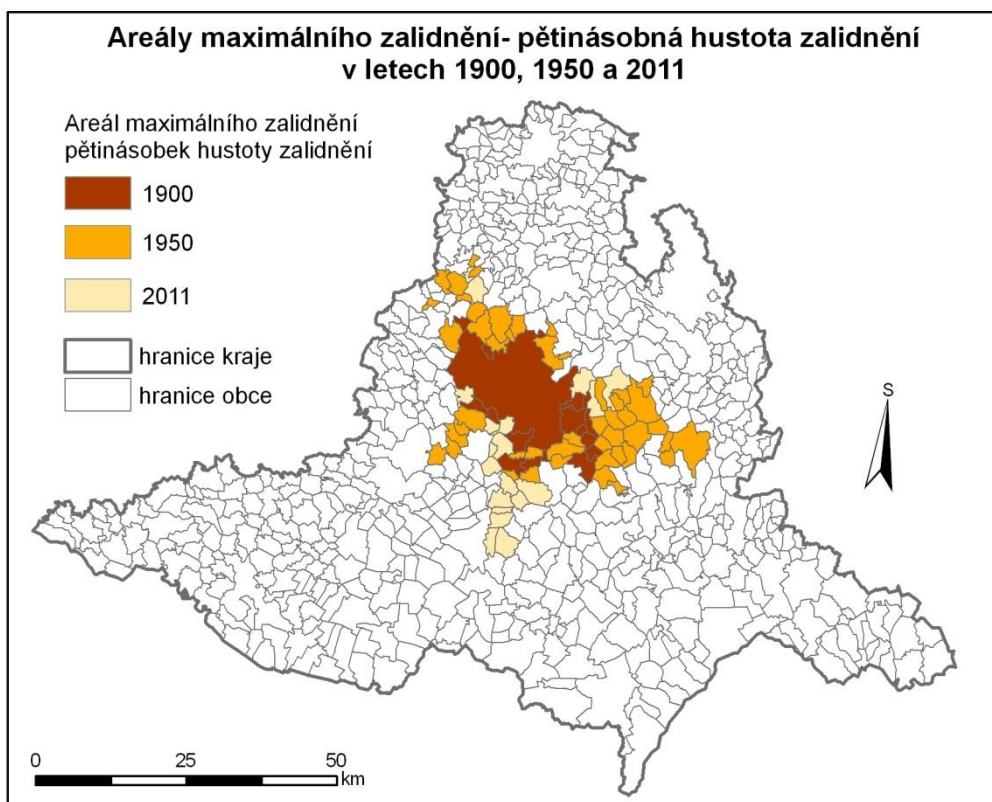
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
0,0	0	0	276,6	311 807	6
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
295,6	365 538	10	323,1	417 639	12
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
318,6	405 301	11	303,3	403 511	11

³⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

³⁷ tamtéž

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Jihomoravském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 21 Areály maximálního zalidnění v Jihomoravském kraji v letech 1900 - 2011

6.5 Shrnutí

Počet obyvatel v Jihomoravském kraji od počátku sledovaného období postupně rostl. Kraj patřil mezi ty kraje, kde koncentrace obyvatel byla vysoká již v polovině 19. století. Těžiště koncentrace obyvatel tvoří především Brno, které do devadesátých let vykazovalo trvalý růst počtu obyvatel. V posledních letech ztrácí velká města, probíhá přesun obyvatelstva do jejich zázemí. Velkou atraktivitu prokazují obce především okolo 2 000 obyvatel. Suburbanizace Brna začala ve větší míře probíhat od poloviny devadesátých let. V okolí Brna se vytvořil prstenec obcí, které mají velice kladnou migrační bilanci s Brnem. Obyvatelé Brna se postupně stěhují do těchto obcí. Tyto obce mají dobrou dopravní dostupnost do Brna, buď leží přímo na trati či v blízkosti rychlostních silnic, nebo jsou přímo obsluhovány městskou s příměstskou hromadnou dopravou. To se i odráží ve výsledné podobě Areálu maximálního zalidnění, kdy tyto obce mají vyšší hustotu zalidnění a jsou součástí areálu. Lze to pozorovat např. u obcí na železniční trati Brno – Břeclav, či u obcí v blízkosti dálnic D1 a D2, či silnice 43 směr Svitavy.

7 KARLOVARSKÝ KRAJ

Karlovarský kraj se rozkládá v západní části České republiky, na jihu sousedí s Plzeňským krajem, na východě s Ústeckým krajem. Na západě a severozápadě se Spolkovou republikou Německo. Kraj vznikl rozdělením Západočeského kraje na Plzeňský a Karlovarský v roce 2000. Je tvořený třemi bývalými okresy, konkrétně Chebským, Karlovarským a Sokolovským. Rozloha druhého nejmenšího kraje je 3 314,5³⁸ km², což je 4,3 % rozlohy České republiky. V roce 2011 žilo v kraji 307 444 obyvatel, průměrná hustota zalidnění byla pod republikovým průměrem, v tomto roce se pohybovala okolo 92,8 obyvatel na km². Největším městem jsou Karlovy Vary, které jsou zároveň i krajským městem (51 115 obyvatel k 1. 1. 2011)³⁹.

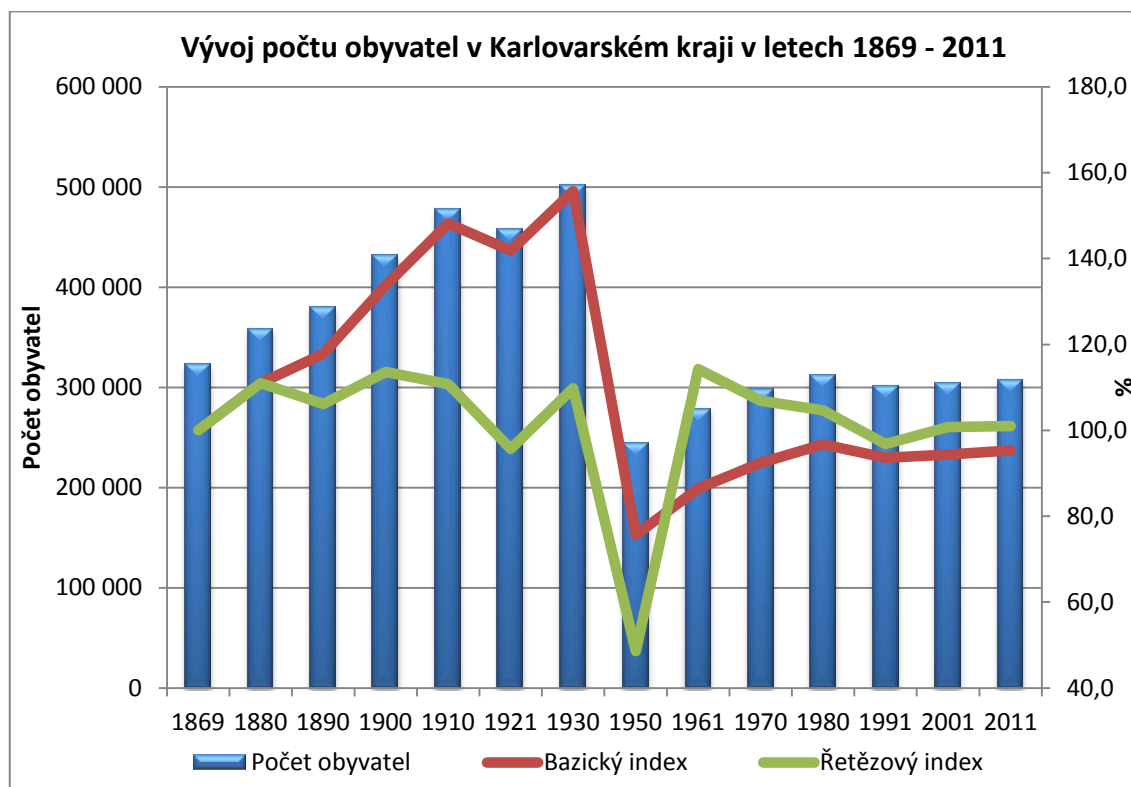
7.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel v Karlovarském kraji zaznamenal dosti dynamický vývoj. Velký vliv na celkový počet obyvatel má poloha samotného kraje, německé obyvatelstvo po dlouhou dobu tvořilo velkou část z celkového počtu obyvatel. Počet obyvatel se plynule zvyšoval až do roku 1910. Tempo růstu bylo přibližně 30 – 45 tisíc obyvatel mezi jednotlivými sčítáními obyvatel. Menší pokles (21 tisíc obyvatel) způsobila I. světová válka. Poté počet vzrostl až na své maximum v roce 1930, půl milionu (502 176 obyvatel). Jako na většinu pohraničních krajů, měla II. světová válka i zde na počet obyvatel velký dopad. Odsun německého obyvatelstva, ztráty na životech, přesídlení, všechny tyto faktory zapříčinily pokles obyvatel o více než 50 %. V roce 1950 byl počet obyvatel 244 112. Od padesátých let se počet obyvatel zvyšoval, velký vliv na zvyšování počtu obyvatel mělo plánované dosídlování. Do pohraničí přicházelo velmi často mladé obyvatelstvo z vnitrozemí, ale přicházeli i lidé ze zahraničí, např. z Rumunska. Mezi roky 1980 a 1991 klesl počet obyvatel o 10 tisíc obyvatel. Po revoluci se počet obyvatel zvyšuje. Tempo není příliš vysoké, mezi jednotlivými censy se počet obyvatel zvyšuje o 3 tisíce obyvatel. Na zvýšení počtu obyvatel má vliv i tzv. západně-

³⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

³⁹ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

východní gradient⁴⁰, tedy atraktivnost blízkosti Spolkové republiky Německa, zejména pracovní příležitosti a možnosti.

Obrázek č. 22 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Karlovarském kraji v letech 1869 - 2011⁴¹

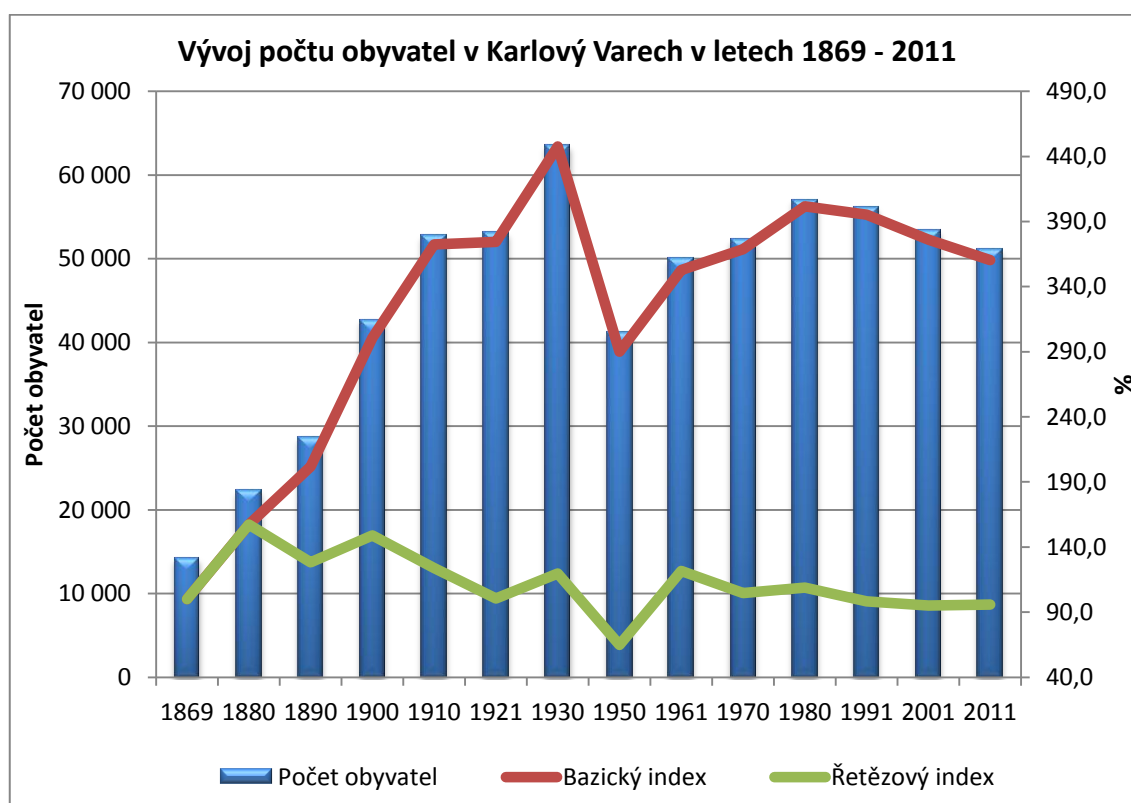
7.1 Velikostní struktura obcí

Karlovarský kraj je tvořen 132 obcemi, z nichž 37 má statut města. Průměrná administrativní výměra obce je 25,1 km², což je vůbec nejvíc v celé České republice. Největším městem v kraji jsou Karlovy Vary, v současnosti v nich žije 51 115 obyvatel. Vývoj počtu obyvatel v samotných Karlových Varech prodělal velmi dynamický vývoj. Obrovskými změnami prošla velikostní struktura obcí v kraji. Velký vliv na velikostní strukturu měla výše uvedené faktory jako válka, odsun atd. Z těchto důvodů v kraji zaniklo velké množství obcí, sídel, samot. V poválečných letech se na úbytek obcí se také podílela těžba hnědého uhlí, vznik vojenského újezdu či stavba přehrad. V roce 1689 byla třetina obcí ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 a žilo v nich více jak 40 % obyvatel. Počet těchto obcí zůstal stejný až do roku 1930, ale snižoval se podíl obyvatel

⁴⁰ MÜLLER, J. 2010

⁴¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

žijících v této velikostní kategorii. V tomto období nejrychlejší růst zaznamenala města s 10 000 a více obyvateli. Na začátku sledovaného období bylo takovýchto měst 5 a žilo v nich 73 tisíc obyvatel, v roce 1900 v nich žilo už 130 tisíc. Do roku 1930 se počet těchto obcí zvýšil na 8 a celkový počet obyvatel na 206 tisíc (41 % obyvatel kraje). Největší podíl na tomto čísle měly samotné Karlovy Vary, ve kterých v tomto roce žilo více jak 63 tisíc obyvatel. Mezi lety 1930 a 1950 počet obyvatel klesl o 1/3 na 41 tisíc. Po té docházelo k růstu až do roku 1980, poté se počet obyvatel do současnosti snižuje.

Obrázek č. 23 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Karlových Varech v letech 1869 - 2011⁴²

Po válce došlo k dalším přesunům v jednotlivých velikostních kategoriích. Celkový úbytek obyvatelstva se projevil velkým přesunem obcí do nižších kategorií. Před rokem 1930 do nejmenší velikostní kategorie patřila jedna obec, po válce bylo takovýchto obcí 12, v roce 1991 již 24. Podobně na tom byly i kategorie obcí do 500 a do 1 000 obyvatel, jejichž počet i celkový počet obyvatel v těchto obcích se mezi lety 1930 a 1950 zdvojnásobil. V současnosti se počet obyvatel v obcích do 2 000 obyvatel

⁴² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

pohybuje okolo 60 tisíc, asi 20 % obyvatel kraje. V posledních dvaceti letech dochází k přesunům do středně velkých obcí velikostní kategorie 1 000 - 1 999 a 2 000 - 4 999. Počet obyvatel v těchto kategoriích se za posledních dvacet let zvýšil o více než 14 tisíc obyvatel. Naopak ztráty zaznamenala města nad 10 tisíc, obyvatelstvo se přesouvá do zázemí těchto měst.

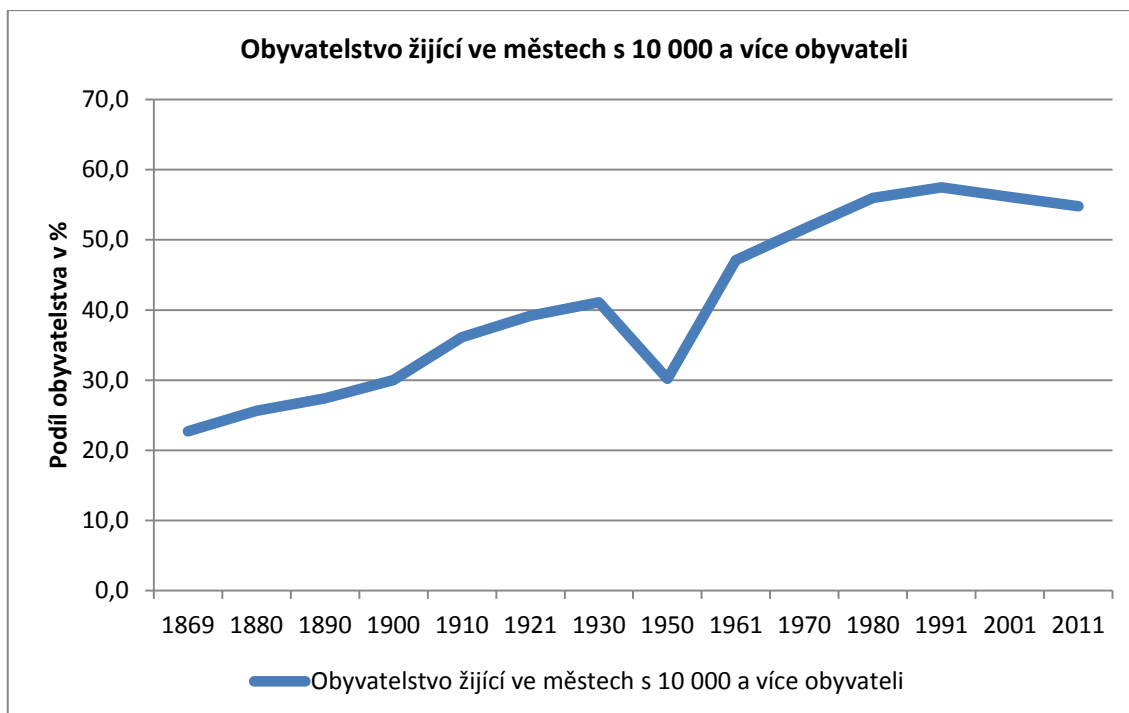
Průměrná populační velikost obcí v kraji je v současnosti 2 329 obyvatel, což je méně než v roce 1869. Ale v posledních 20 letech se postupně zvyšuje. V průměru měly obce nejvíce obyvatel v roce 1930, kdy průměr pohyboval okolo 3,8 tisíc obyvatel. Mediánová velikost se v současnosti pohybuje na třetinové hodnotě z roku 1869. V roce 2011 žilo v polovině obcí v kraji, méně než 588 obyvatel.

Tabulka č. 19 Průměrná a mediánová velikost obcí v Karlovarském kraji v letech 1869 -2011⁴³

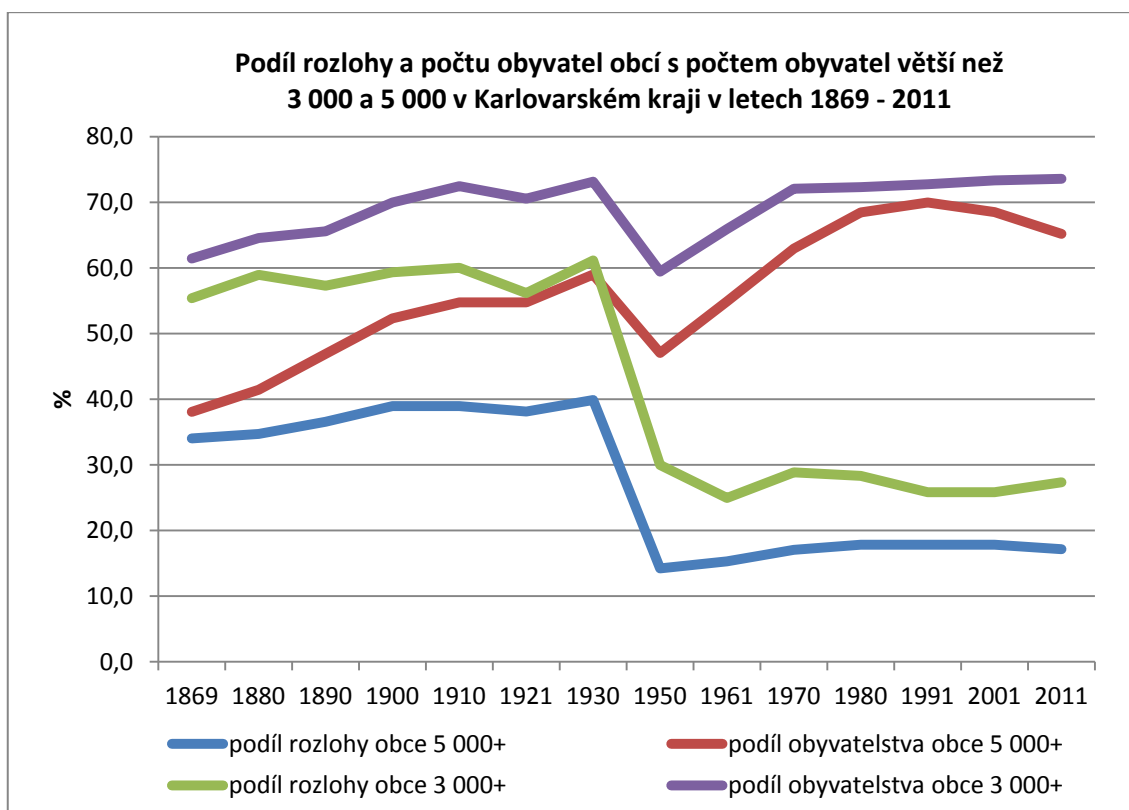
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	1 725	1 810	1 856	1 840	1 995	1 913	1 914
průměr	2 462	2 733	2 902	3 295	3 649	3 492	3 833
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	797	703	590	546	493	547	588
průměr	1 863	2 145	2 258	2 364	2 288	2 306	2 329

Podíl obyvatel žijících ve městech s 10 000 a více obyvateli se postupně zvyšoval. V roce 1869, se tento podíl pohyboval okolo 22,7 %, do roku 1930 podíl postupně zvýšil na 41,1 %. Výrazný pokles přinesla druhá světová válka, kdy se podíl těchto obyvatel snížil o 11 procentních bodů. Od padesátých let nastal zrychlený růst tohoto podílu. Lze jej spojit s výstavbou panelových sídlišť v těchto městech. Svého maxima dosáhl podíl tohoto obyvatelstva v roce 1991, kdy v těchto městech žilo více jak 173 tisíc obyvatel, což bylo 57,5 % obyvatel kraje. V případě, že sledujeme města s počtem větší než 3 000 obyvatel, vidíme rozdílný vývoj oproti vývoji u měst s počtem obyvatel vyšší než 5 000 obyvatel. V prvním případě není tak dynamický růst. Rozdíl mezi oběma kategoriemi je ve vývoji v posledních 20 letech. U obcí s více než pěti tisíci obyvateli zaznamenáváme celkový pokles. Ovšem pokud k nim připočteme obce od 3 000 – 4 999 obyvatel, vidíme stálý, ovšem minimální růst.

⁴³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 24 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011.

Obrázek č. 25 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Karlovarském kraji v letech 1869 - 2011⁴⁴

⁴⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Největším městem v současnosti jsou Karlovy Vary, které jsou jediné ve velikostní kategorii nad 50 tisíc obyvatel. Nad dvacet tisíc obyvatel mají ještě bývalá okresní města Cheb a Sokolov. Z větších měst můžeme ještě jmenovat Ostrov, Chodov, Mariánské lázně či Aš. Celkový počet obyvatel v deseti největších městech se mezi roky 1869 a 2011 zvýšil přibližně o 80 tisíc. Tento nárůst byl nejmenší ve všech krajích ČR. V roce 1869 byla druhou největší obcí obec Hradiště s 15 tisíci obyvateli, je to dáno tím, že do celkového počtu jsou započítány všechny obce, ze kterých vznikl vojenský újezd Hradiště. V současnosti žije v 10 největších městech téměř 62 % obyvatel.

Tabulka č. 20 Deset nejlidnatějších obcí Karlovarského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.⁴⁵

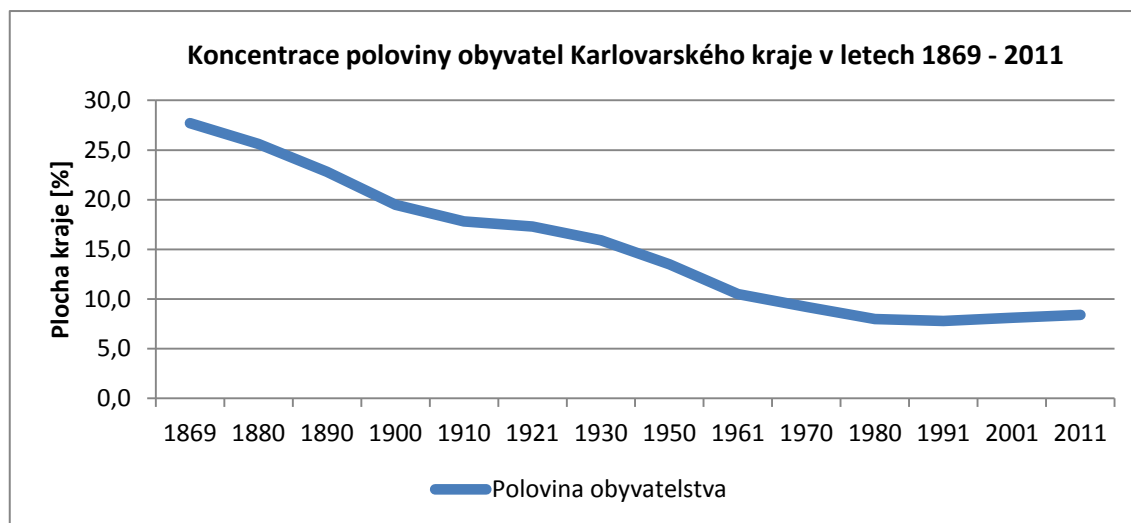
1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Cheb	17 826	Karlovy Vary	41 136	Karlovy Vary	51 115
Hradiště	15 193	Cheb	20 178	Cheb	34 530
Karlovy Vary	14 185	Aš	12 484	Sokolov	24 402
Aš	13 888	Sokolov	9 777	Ostrov	17 305
Kraslice	12 006	Mariánské Lázně	9 261	Chodov	14 134
Bochov	7 243	Nejdek	7 984	Mariánské Lázně	13 587
Teplá	6 996	Kraslice	7 383	Aš	13 413
Nejdek	6 724	Jáchymov	6 659	Nejdek	8 337
Jáchymov	6 668	Nové Sedlo	4 561	Kraslice	7 053
Hranice	5 982	Ostrov	4 047	Františkovy Lázně	5 638
Celkem	106 711	Celkem	123 470	Celkem	189 514

7.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatelstva byla v roce 1869 koncentrována přibližně na 27,7 % rozlohy kraje. Postupně docházelo ke koncentraci na menší a menší ploše území kraje. Do roku 1900 bylo tempo územní koncentrace obyvatelstva poměrně velké. Podíl plochy, na které se koncentrovala polovina obyvatelstva, se v desetiletých intervalech snižoval vždy o více než 2 procentní body. Poté se tempo mírně zpomalilo. Největší rozdíl byl mezi roky 1950 a 1961, kdy se tato plocha snížila o více než 3,5 procentních bodů. V dalších letech už nebylo tempo tak rychlé. V roce 1991 se polovina obyvatel koncentrovala na ploše, která zaujímal 7,8 % kraje. Od tohoto roku dochází

⁴⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

k dekoncentraci obyvatel a k opětovnému zvyšování plochy, na které se nachází polovina obyvatel.

Obrázek č. 26 Koncentrace poloviny obyvatel Karlovarského kraje v letech 1869 - 2011⁴⁶

Giniho koeficient byl nejnižší v roce 1869, měl hodnotu 0,3085, což je méně než jakého koeficientu dosáhla v tomto roce celá Česká republika. Giniho koeficient se zvyšuje až do roku 1991, kdy dosáhl svého maxima – 0,7146. To je vůbec nejvyšší hodnota mezi jednotlivými kraji⁴⁷. Lze říct, že v tomto roce je obyvatelstvo Karlovarského kraje nejkoncentrovanější ze všech krajů ČR. Po tomto roce dochází k jeho snižování v důsledku nižší územní koncentrace obyvatelstva.

Tabulka č. 21 Giniho koeficient Karlovarského kraje v letech 1869 – 2011⁴⁸

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3085	0,3375	0,3729	0,4259	0,4563	0,4616	0,4908
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5954	0,6482	0,6752	0,7046	0,7146	0,7044	0,6930

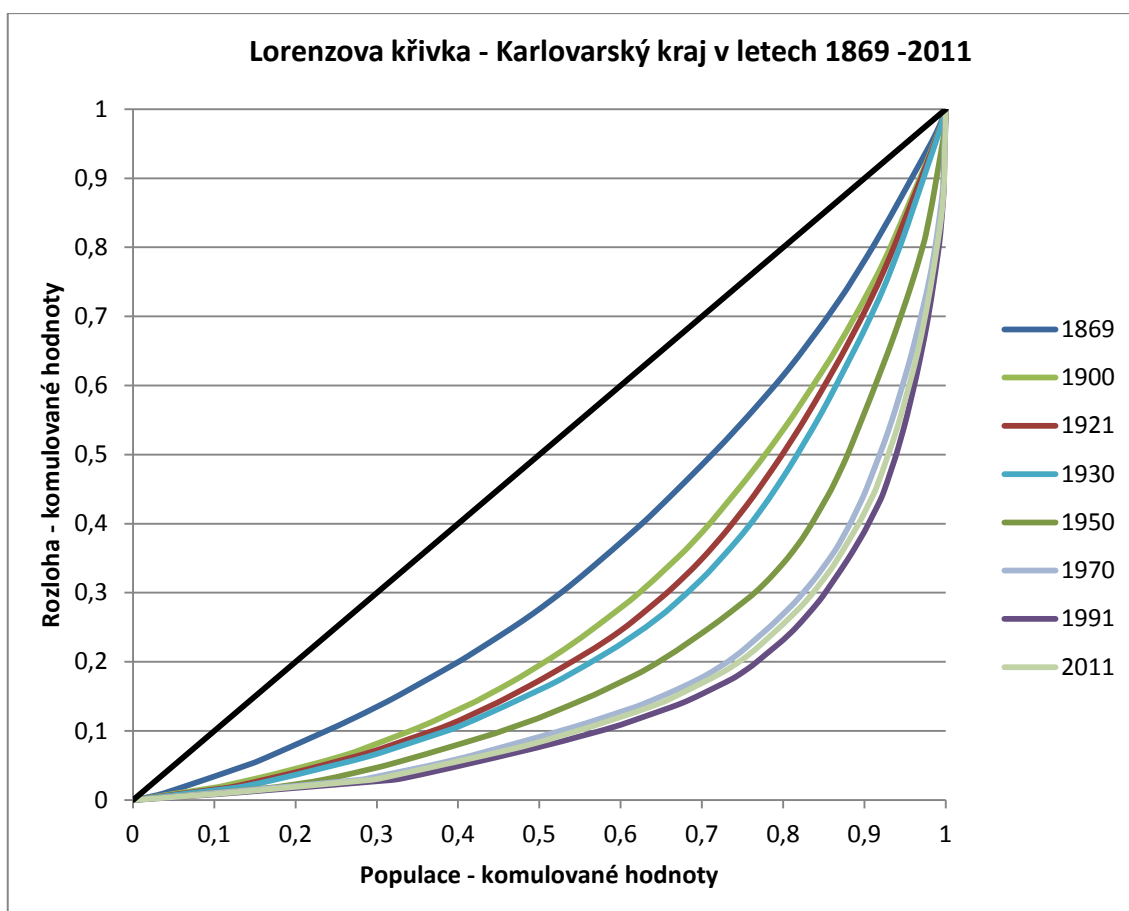
Z grafu je patrné, že k největší změně v rozložení obyvatelstva v kraji došlo mezi roky 1930 a 1950. Celkově je zřejmé, že územní rozložení obyvatelstva je v Karlovarském kraji velmi nerovnoměrné. Koncentrace obyvatelstva v roce 1991 je vůbec nejvyšší mezi všemi kraji. V posledních letech ale dochází k opačnému procesu. Hodnoty roku 2011 se pomalu přibližují hodnotám a stavu v roce 1980.

⁴⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁴⁷ Vyšší hodnoty dosáhne Středočeský kraj, pokud k němu připojíme hlavní město Praha

⁴⁸ tamtéž

Obrázek č. 27 Lorenzova křivka – Karlovarský kraj v letech 1869 – 2011.⁴⁹

Areál, ve kterém žila polovina obyvatelstva, se od roku 1869 do současnosti se snížil o více než dvojnásobek - 1093,2 km² v roce 1869 na 460,6 km² v roce 2011. Byl zcela nejmenší v roce 1991, kdy byl tvořen 18 obcemi a rozkládal se na ploše 375,1 km², tedy přibližně na 13,2 % rozlohy kraje. Od roku 1991 dochází ke zvětšení tohoto areálů. Jeho růst je přímo spojen s úbytkem obyvatel ve větších měst a růstu jejich zázemí.

Tabulka č. 22 Indexy heterogenity Karlovarského kraje v letech 1869 -2011⁵⁰

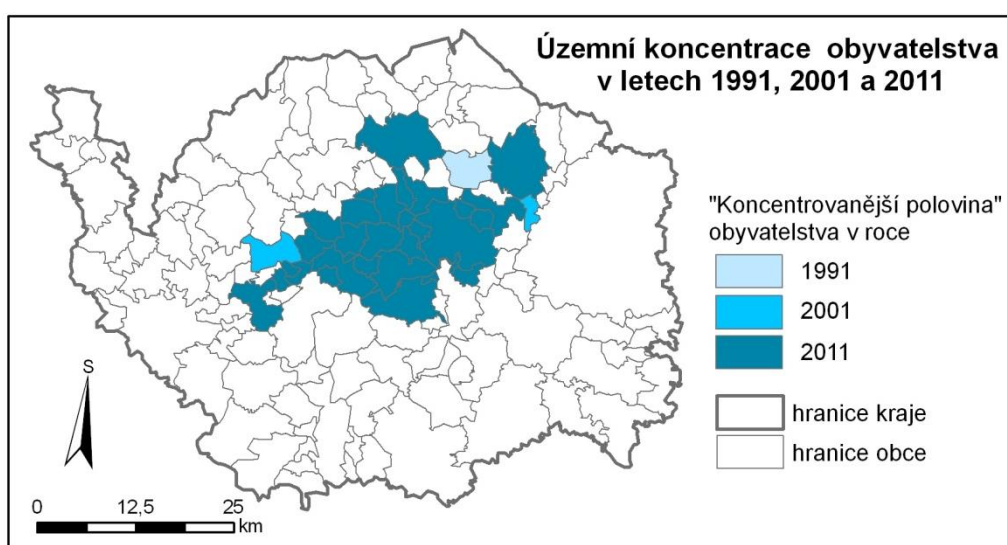
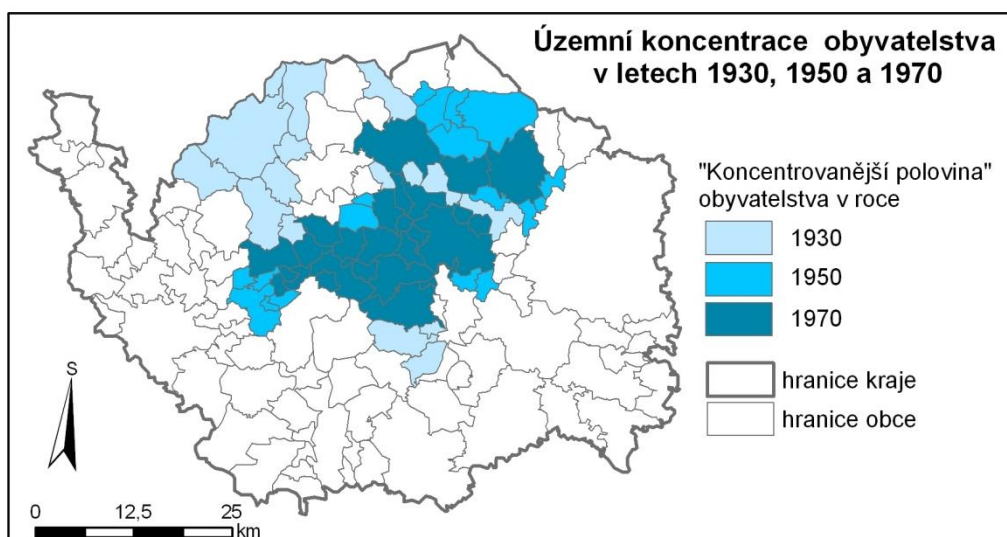
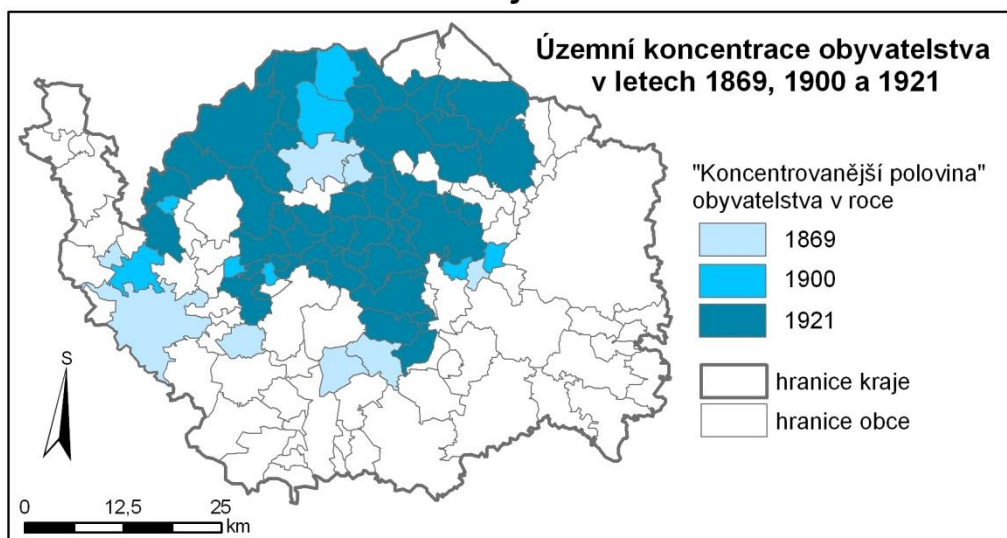
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 093,2	933,1	903,8	864,4	603,4	438,4	375,1	410,8	460,6
rozloha kraje	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5	3 314,5
index heterogenity	0,3298	0,2815	0,2727	0,2608	0,1821	0,1323	0,1132	0,1239	0,1390

⁴⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁵⁰ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Karlovarském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 28 Koncentrace poloviny obyvatel Karlovarského kraje v letech 1869 - 2011⁵¹

7.4 Areály maximálního zalidnění

Karlovy Vary dokázaly zformovat areál maximálního zalidnění, ve kterém neklesla hustota pod pětinasobek hustoty zalidnění, již v roce 1900. Skládal se z 8 obcí a žilo v něm více než 58 tisíc obyvatel. V následujících letech se areál zvětšoval, v roce 1921 o dvě obce a 20 tisíc obyvatel. Maxima dosáhl v roce 1930, kdy na ploše 170,7 km² žilo 115 839 obyvatel, což bylo 23,1 % tehdejšího obyvatelstva. Po tomto roce AMZ již nebyly tak veliké, jak rozlohou, tak i populačně. Přesto se podíl všech obyvatel kraje žijících v těchto areálech pohyboval okolo 20 %.

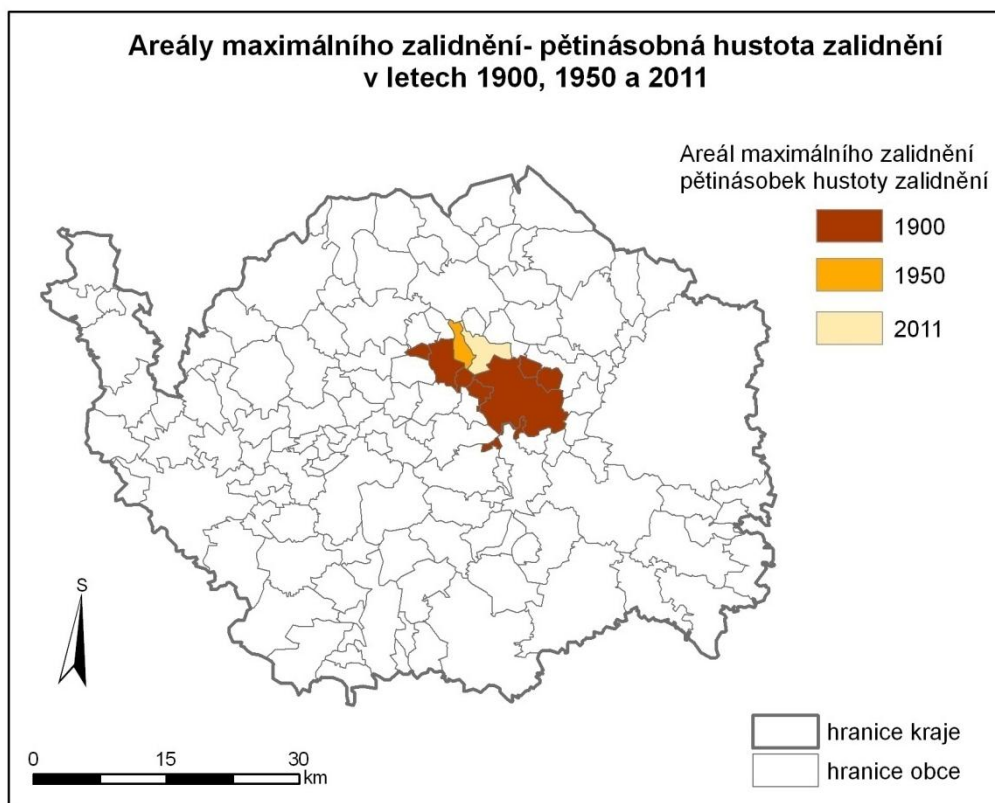
Tabulka č. 22 Karlovarský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.⁵²

1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
98,4	58 070	8	121,8	78 143	10
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
170,7	115 839	16	83,4	45 700	6
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
97,0	60 862	7	97,0	63 549	7
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
93,1	60 964	6	90,6	59 193	6

⁵¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁵² *tamtéž*

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Karlovarském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 29 Areály maximálního zalidnění v Karlovarském kraji v letech 1900 – 2011

7.5 Shrnutí

Velký vliv na celkový vývoj kraje mělo německé obyvatelstvo, které před válkou tvořilo velký podíl. Jeho odsun znamenalo celkový pokles obyvatel na polovinu, změnu v populačně velikostní struktuře obcí. Po válce rostl podíl obyvatel žijících ve městech, podíl obyvatel ve městech s počtem obyvatel přesahujících 10 tisíc obyvatel. V současnosti je tento podíl okolo 56 %. Zároveň se zvyšuje počet nejmenších obcí. Územní koncentrace obyvatelstva (měřena Giniho koeficientem) byla v Karlovarském kraji v roce 1991 vůbec nejvyšší mezi jednotlivými kraji. Polovina obyvatel kraje je soustředěna do 7 největších měst kraje. V dnešní době ale většina větších měst obyvatelstvo ztrácí. Poměrně vysoké ztráty vykazují samotné Karlovy Vary.

8 KRAJ VYSOČINA

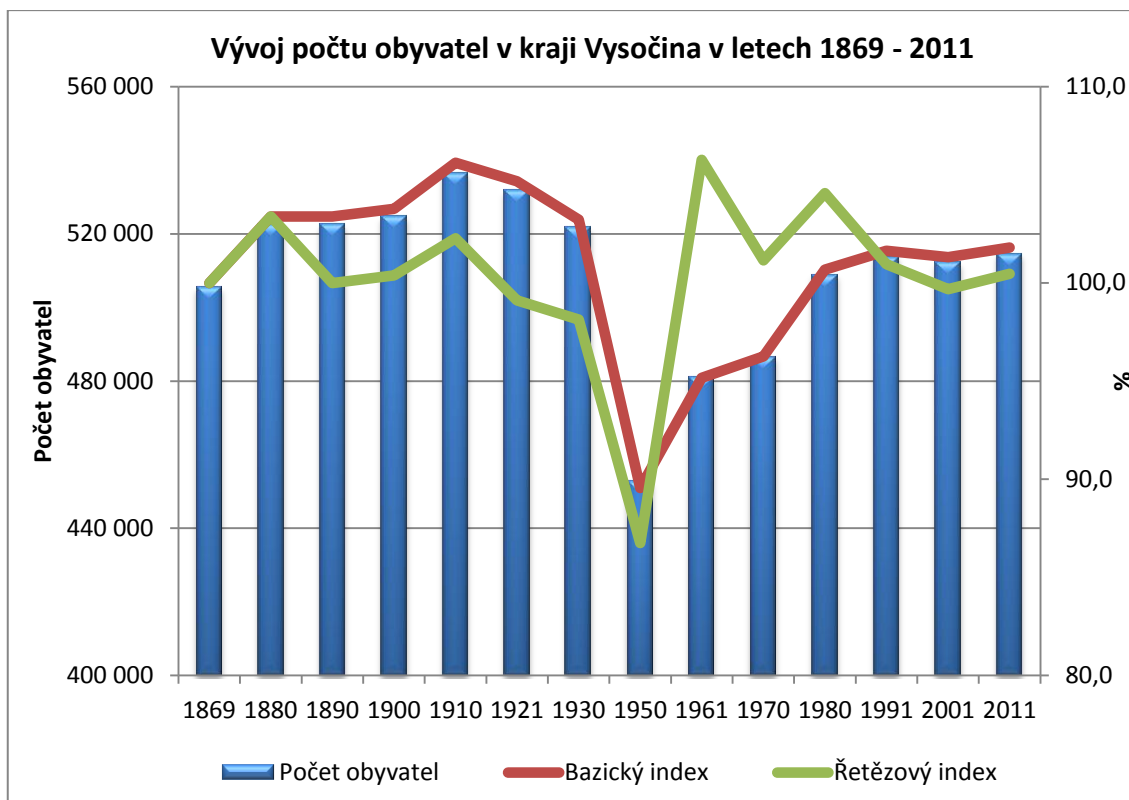
Území kraje Vysočina se rozkládá na pomezí Čech a Moravy. Obklopují ho ze severozápadu Středočeský kraj, z jihozápadu Jihočeský kraj, z jihovýchodu kraj Jihomoravský a ze severu pak sousedí s Pardubickým krajem. Kraj je tvořen územím pěti okresů, konkrétně okresem Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Kraj Vysočina patří mezi středně velké kraje, rozkládá se na 6796,0⁵³ km², což odpovídá 8,6 % rozlohy České republiky. V roce 2011 žilo v kraji 514 569 obyvatel, hustota zalidnění je hluboce pod celorepublikovým průměrem. V současnosti se pohybuje okolo 75,7 obyvatel na km². Tato nízká hustota zalidnění je dána především přírodními podmínkami kraje. Administrativním centrem kraje je město Jihlava, ve kterém v současnosti žije 51 154⁵⁴ obyvatel.

8.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel v kraji nezaznamenal tak dynamický vývoj jako příhraniční kraje. Kraj je hodně ovlivněn přírodními podmínkami, to se odrazilo i v historickém vývoji počtu obyvatel. Od roku 1869 do roku 1910, kdy v kraji žilo nejvíce obyvatel v historii, se počet obyvatel zvýšil pouze o 31 tisíc na 536 488 obyvatel. Od té doby se počet obyvatel v kraji snižuje. Následkem druhé světové války klesl o téměř 70 tisíc. Od padesátých let celkový počet obyvatel roste, ovšem nikdy se nepodařilo vrátit na předválečný stav. Zrychlený růst počtu obyvatel nastal mezi roky 1970 a 1980, kdy v těchto letech přibýlo 22 tisíc obyvatel. V roce 1980 opět počet obyvatel přesáhl půl milionu – 508 868 obyvatel. Tento růst je spojen s rozvojem průmyslu během socialistické industrializace. V posledních dvaceti letech se počet obyvatel pohyboval plus minus 1 500 obyvatel na stejné úrovni. V roce 2011 žilo v kraji 514 569 obyvatel, což je víceméně stejný počet obyvatel jako v polovině 19. století. Mírný nárůst v roce 2011 je způsoben kladným přirozeným přírůstkem posledních let.

⁵³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

⁵⁴ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

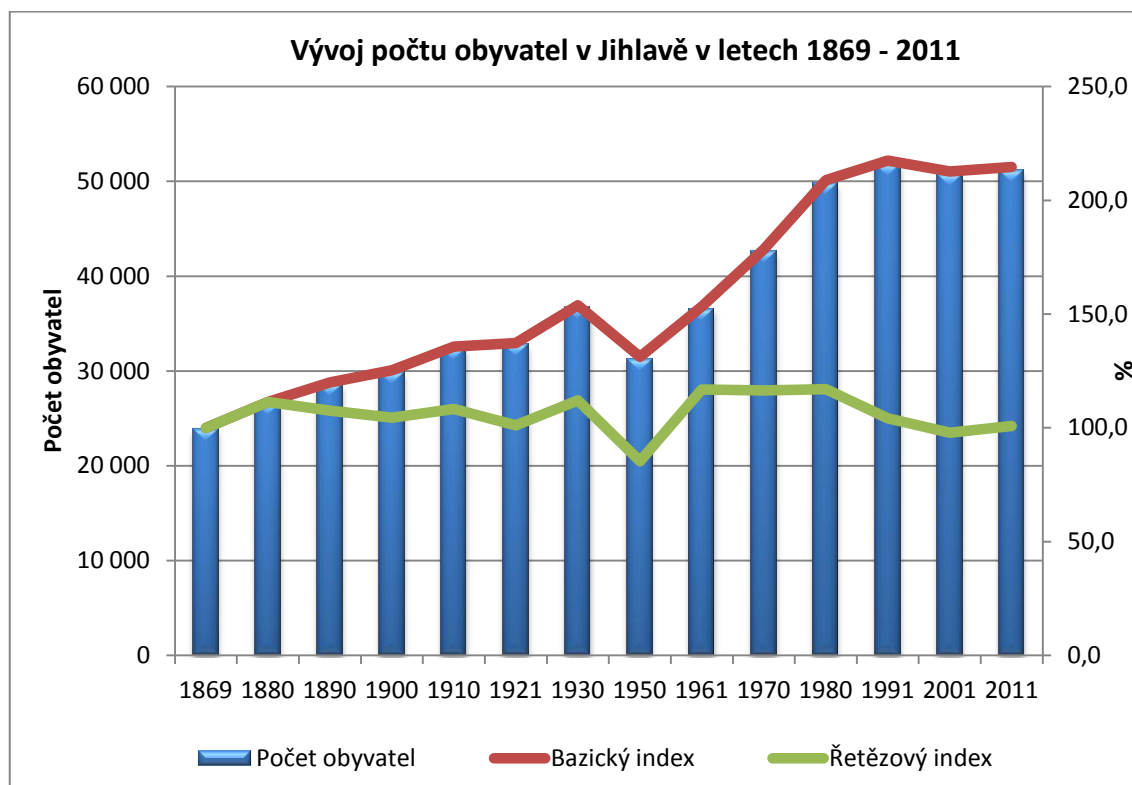
Obrázek č. 30 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v kraji Vysočina v letech 1869 - 2011⁵⁵

8.2 Velikostní struktura obcí

Přírodní podmínky ovlivňovaly i sídelní strukturu kraje. Kraj je tvořen velkým počtem populačně malých obcí. Celkem je v kraji 704 obcí, z nichž pouze 33 má statut města. Průměrná administrativní výměra obce je 9,7 km², což je společně se Středočeským krajem vůbec nejnižší hodnota v České republice. Nejlidnatějším městem v kraji je Jihlava. Je to jediné město, které spadá do populačně velikostní kategorie nad 50 tisíc obyvatel. V současnosti zde žije 51 154 obyvatel. Sídelní struktura kraje Vysočina je zcela rozdílná oproti ostatním krajům České republiky. Typickým rysem je vysoký počet populačně malých obcí. Po celou dobu sledovaného období mezi roky 1869 a 2011 se počet obcí do 1 000 obyvatel pohyboval okolo 600. V roce 2011 jich bylo 639 (90,1 % z celkového počtu obcí), a žila zde přibližně třetina obyvatelstva kraje. Přestože počet těchto obcí zůstal přibližně stejný, postupně se snižoval podíl obyvatelstva, které tady žilo. Počet obyvatel v největším městě Vysočiny

⁵⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Jihlavě se postupně zvyšoval až do třicátých let, kdy válka zastavila poměrně zrychlený růst počtu obyvatel. Na počet obyvatel z předválečného období se Jihlava dostala již v roce 1961. Poté se počet obyvatel na současnou hodnotu zvýšil dvěma poměrně velkými skoky, kdy mezi roky 1961 a 1970 přibýlo více jak 6 tisíc obyvatel a mezi roky 1970 a 1980 ještě o jeden tisíc obyvatel více. Tento růst je spojen s industrializací toho regionu v 70. letech.

Obrázek č. 31 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Jihlavě v letech 1869 - 2011⁵⁶

V posledních dvaceti letech ztrácely obyvatelstvo obce ve velikostní kategorii 200 – 499 obyvatel a postupně se přesouvaly do nejmenší kategorie. Mezi lety 1991 a 2011 přibýlo do nejnižší kategorie 16 obcí. Část obcí také přešla do kategorie vyšší, tedy do velikostní kategorie 500 – 999 obyvatel. Právě do této a následující kategorie (1 000 – 1 999 obyvatel) přibýlo nejvíce obyvatel. Mírné zisky zaznamenala města s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc, od roku 1991 přibýly do těchto měst necelé dva tisíce obyvatel. To je také rozdíl oproti ostatním krajům, ve kterých většina větších měst populaci ztrácí.

⁵⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Průměrná populační velikost obce je v současnosti 731 obyvatel, tato hodnota je nejnížší mezi jednotlivými kraji České republiky. Průměrná velikost se od padesátých let zvyšuje a nyní se přibližuje hodnotám z druhé poloviny 19. století. Mediánová velikost z dlouhodobého hlediska stále klesá. V roce 2011 žilo v polovině obcí méně než 208 obyvatel. To dokazuje, jak nízký je počet obyvatel v obcích kraje Vysočina.

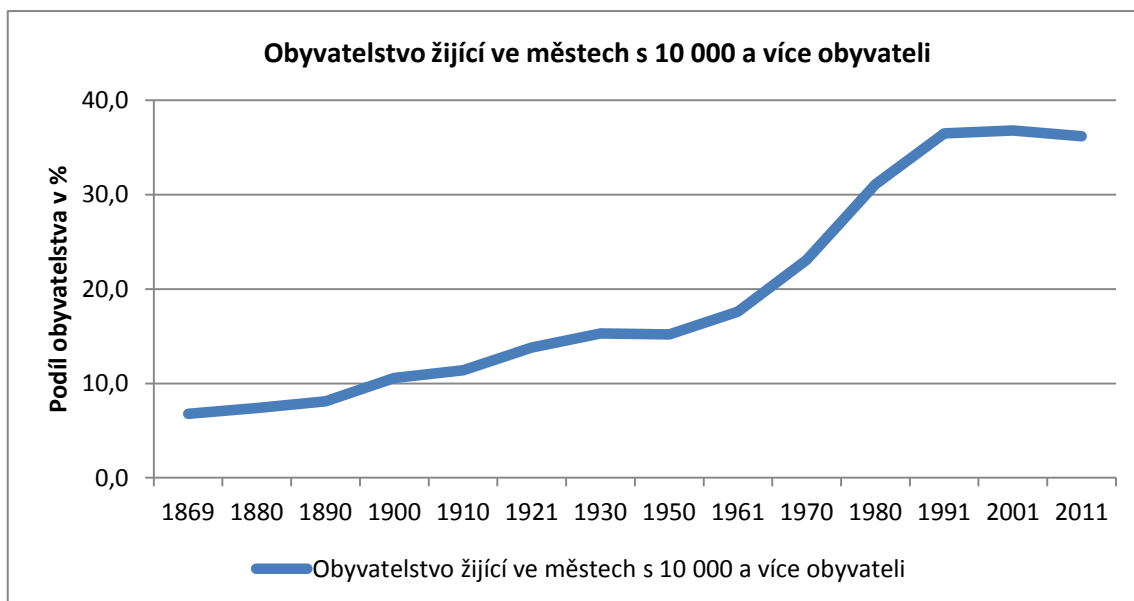
Tabulka č. 23 Průměrná a mediánová velikost obcí v kraji Vysočina v letech 1869 -2011⁵⁷

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	371	384	377	375	379	374	354
průměr	718	742	742	745	762	755	741
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	290	291	265	236	215	207	208
průměr	643	683	691	723	730	727	731

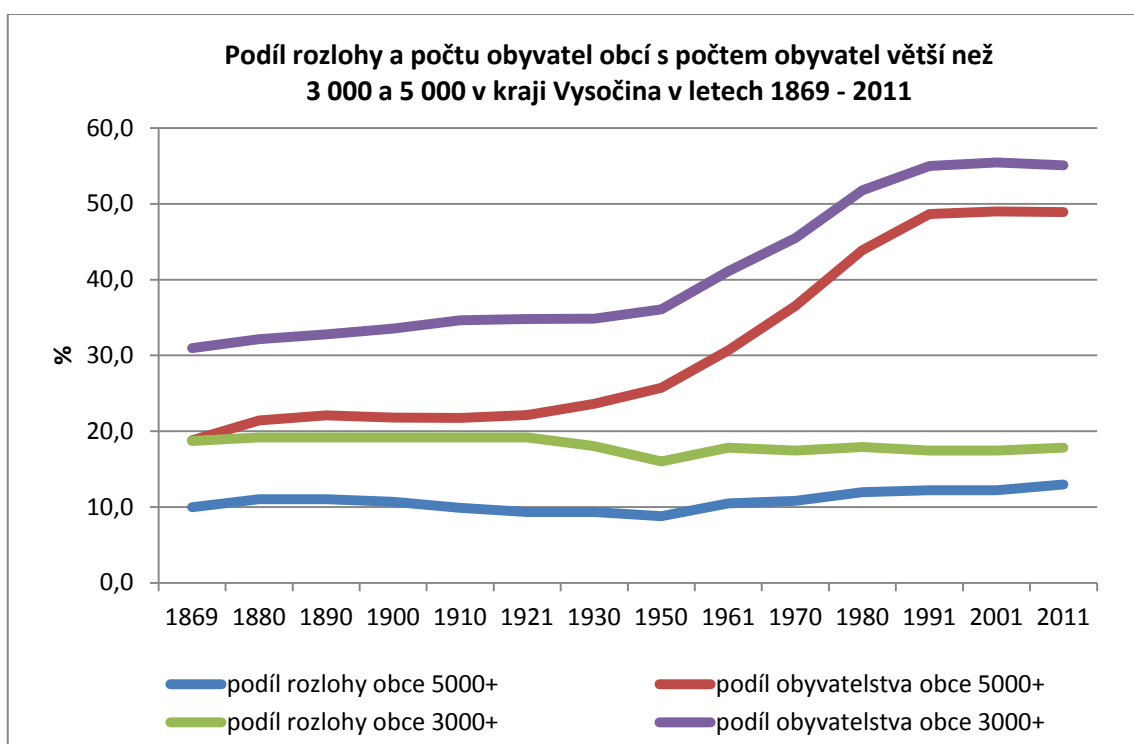
Podíl obyvatel, kteří žili ve městech s více než deseti tisíci obyvateli, byl po dlouhou dobu velmi nízký. Ani v současnosti nedosahuje nikterak vysokých hodnot. Až do roku 1900 byl podíl těchto obyvatel pod 10% hranicí, do tohoto roku splňovala desetitisícovou hranici pouze dvě města, Jihlava a Třebíč. V následujících letech se s rostoucím počtem obyvatel postupně připojovala další města a tím rostl i podíl tohoto obyvatelstva. Tempo ale nebylo nikterak rychlé, v roce 1930 žilo v takovýchto městech 15,3 % obyvatel. Celosvětový válečný konflikt na tento podíl příliš velký vliv neměl, zůstal víceméně na stejné hodnotě jako v předválečných letech. Zrychlené tempo nastalo v poválečném období, především po roce 1961. Po tomto roce se podíl samotný počet obyvatel v těchto městech zvýšil o 5,5 procentních bodů. V následujících deseti letech pak dokonce o 8 procentních bodů. Maximum dosáhl podíl v roce 2001, kdy 36,8 % obyvatel žilo ve městě s počtem obyvatel převyšující hranici 10 tisíc. Ve srovnání s ostatními kraji je tento podíl zcela nejnížší. Po roce 2001 dochází k mírnému snížení tohoto podílu, přestože tato města obyvatelé neztrácejí. Podobný vývoj zaznamenávají obce v nižších velikostních kategoriích. Patrný je rychlý růst podílu právě od roku 1961. Zajímavé je, že podíl plochy těchto obcí je víceméně na stejné

⁵⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

úrovni po celou dobu sledovaného období, což naznačuje, že se jedná o ty samé obce, ve kterých se postupně zvyšoval počet obyvatel.

Obrázek č. 32 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011⁵⁸

Obrázek č. 33 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v kraji Vysočina v letech 1869 - 2011⁵⁹

⁵⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁵⁹ *tamtéž*

Největším městem v současnosti je Jihlava, která je jediné ve velikostní kategorii nad 50 tisíc obyvatel. Nad dvacet tisíc obyvatel mají ještě bývalá okresní města Třebíč, Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou. K městům nad deset tisíc obyvatel patří ještě Pelhřimov, Velké Meziříčí, Humpolec a Nové Město na Moravě. Počet obyvatel v deseti největších městech se od roku 1869 více jak zdvojnásobil. Od roku 1950 se zvýšil o necelých 90 tisíc. V současnosti v deseti největších městech žije 39,7 % obyvatel kraje, polovina obyvatel žije v 21 největších obcích kraje.

Tabulka č. 24 Deset nejlidnatějších obcí kraje Vysočina v letech 1869, 1950 a 2011.⁶⁰

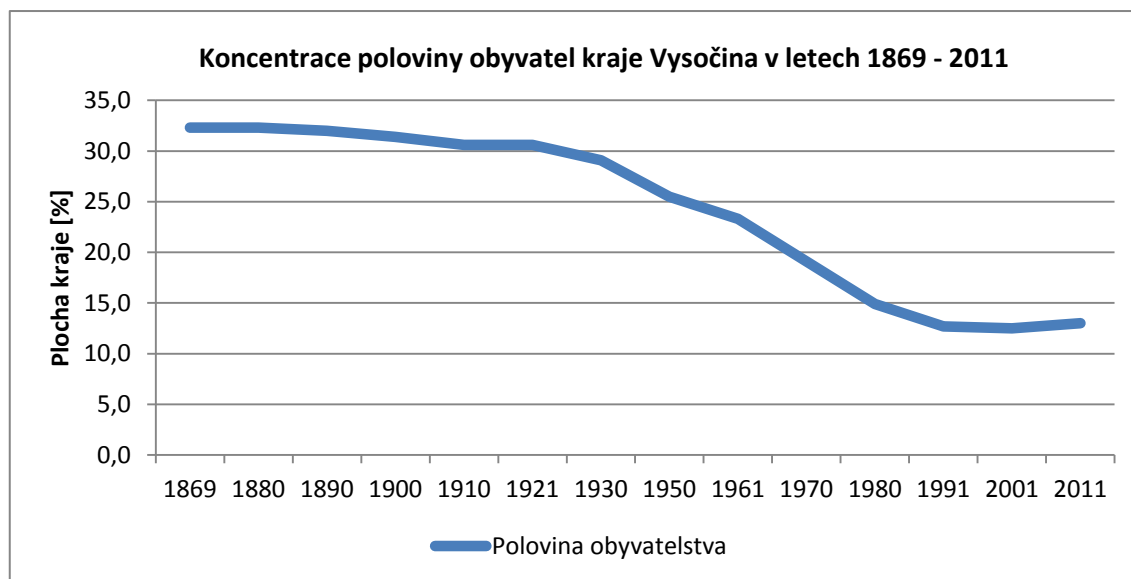
1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Jihlava	23 833	Jihlava	31 268	Jihlava	51 154
Třebíč	10 328	Třebíč	20 257	Třebíč	37 836
Pelhřimov	8 387	Havlíčkův Brod	17 238	Havlíčkův Brod	24 166
Havlíčkův Brod	8 189	Pelhřimov	9 198	Žďár nad Sázavou	23 038
Humpolec	8 182	Humpolec	7 706	Pelhřimov	16 656
Velké Meziříčí	6 792	Velké Meziříčí	7 676	Velké Meziříčí	11 830
Chotěboř	6 496	Chotěboř	6 560	Humpolec	11 104
Polná	6 285	Nové Město na Moravě	6 021	Nové Město na Moravě	10 367
Nové Město na Moravě	5 871	Třešť	5 219	Chotěboř	9 719
Bystřice nad Pernštejnem	5 468	Moravské Budějovice	5 209	Bystřice nad Pernštejnem	8 609
Celkem	89 831	Celkem	116 352	Celkem	204 479

8.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel byla dlouho koncentrována na více než 30 % území. V roce 1869 to bylo 32,3 %, v následujících letech se tato plocha velmi pozvolna snižovala. Pod třiceti procentní podíl klesla tato plocha až v roce 1930. Výraznější pokles přišel až po válce, kdy se toto území, na kterém se koncentruje polovina obyvatel, zmenšilo o 4,6 procentního bodu na 25,5 %. Zrychlené tempo koncentrace obyvatel nastalo od padesátých let. Největší pokles nastal mezi roky 1970 a 1980, kdy se plocha zmenšila o 4,2 procentního bodu. V roce 2001 byla polovina obyvatelstva koncentrována na

⁶⁰ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

nejmenší ploše – 12,5 % rozlohy kraje. Tento podíl patří po Zlínském kraji vůbec k nejvyšším mezi ostatními kraji.

Obrázek č. 34 Koncentrace poloviny obyvatel kraje Vysočina v letech 1869 - 2011⁶¹

Giniho koeficient do roku 1980 nabýval vůbec nejnižších hodnot ze všech krajů České republiky. V posledních dvaceti letech ještě nižší hodnoty vykazuje Zlínský kraj. V současnosti se koeficient pohybuje okolo hodnoty 0,53. Přesto je tato hodnota hluboko pod hodnotou pro celou Českou republiku.

Tabulka č. 25 Giniho koeficient kraje Vysočina v letech 1869 – 2011⁶²

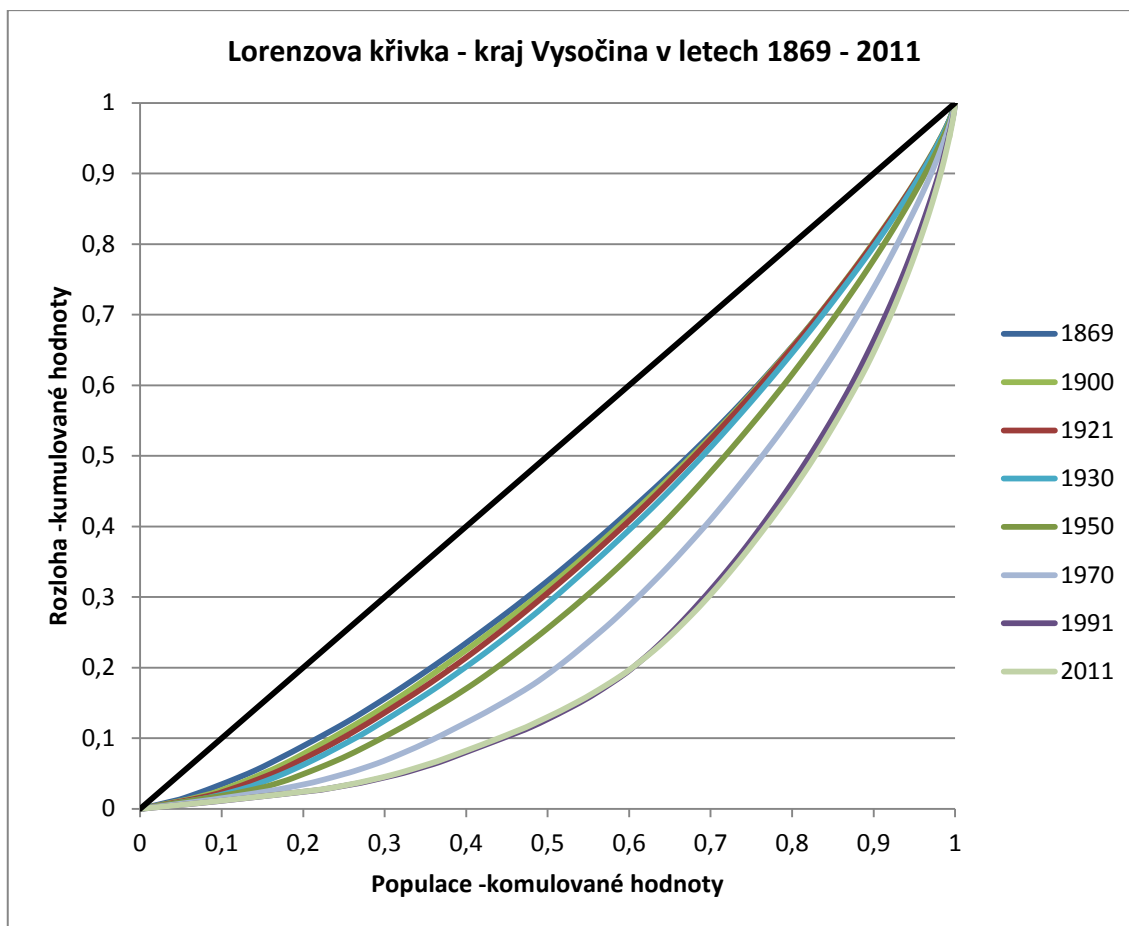
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2557	0,2559	0,2593	0,2672	0,2775	0,2772	0,2946
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,3407	0,3697	0,4215	0,4819	0,5252	0,5343	0,5310

Územní rozložení obyvatelstva po dlouhé období nevykazovalo přílišné změny. To je patrné z grafu, kdy roky 1869, 1900, 1921 a 1930 jsou téměř stejně vzdálené od úhlopříčky. První větší změna proběhla mezi roky 1950 a 1970, ještě větší proběhly v následujícím období do roku 1991. V tomto období dochází k nejrychlejší změně v rozmístění obyvatelstva. Vývoj a hodnoty v posledních dvaceti letech jsou téměř totožné.

⁶¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁶² tamtéž

Obrázek č. 35 Lorenzova křivka – kraj Vysočina v letech 1869 – 2011.⁶³

Areál, ve kterém se koncentrovala polovina obyvatel, v roce 1869 měl rozlohu 2541,0 km², což je 37,4 % kraje. Velikost tohoto areálu se zmenšovala až do roku 1930 velmi pomalu. V tomto období byl index heterogenity nejvyšší ve srovnání s ostatními kraji. Od padesátých let dochází k poměrně rychlému zmenšování těchto areálů. V současnosti žije polovina obyvatel v areálu, který zabírá přibližně 20 % území kraje. Polovina obyvatel byla soustředěna v nejmenším areálu v roce 1991, kdy tento areál měl rozlohu 1417,4 km².

Tabulka č. 26 Indexy heterogenity kraje Vysočina v letech 1869 -2011⁶⁴

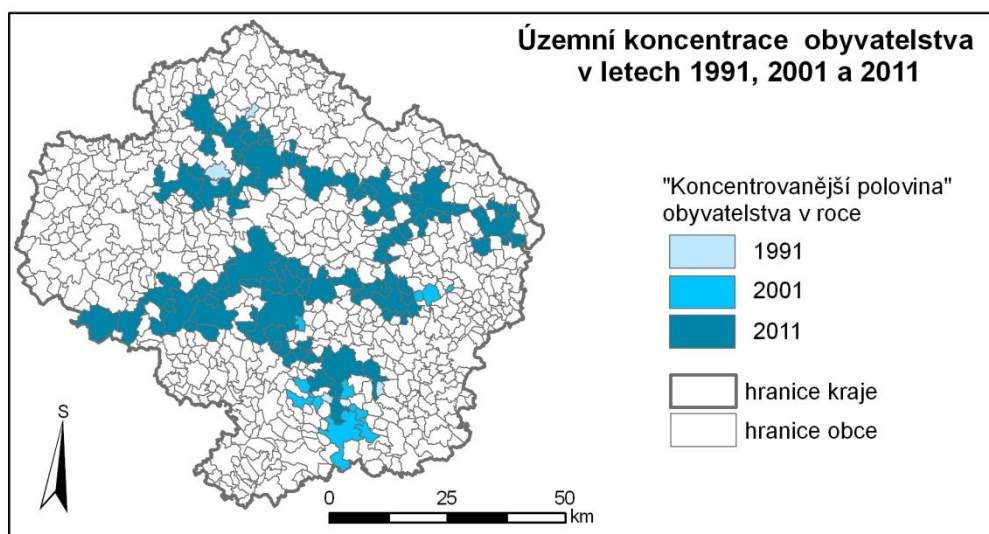
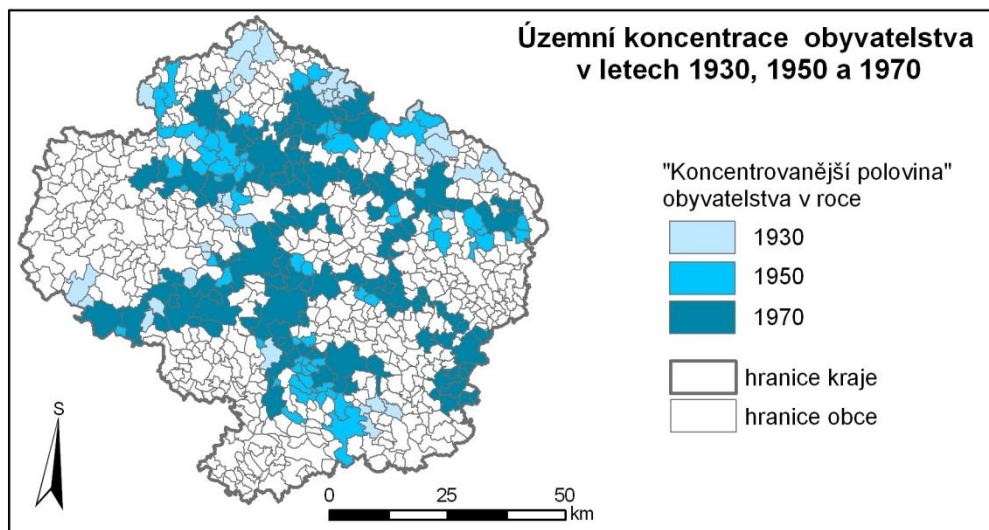
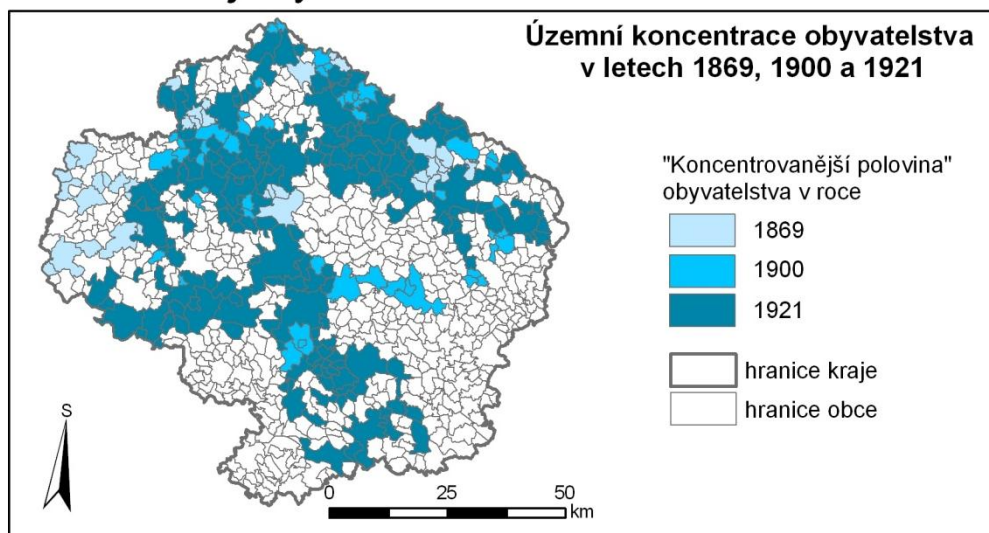
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	2 541,0	2 426,6	2 426,1	2 315,3	2 109,2	1 783,2	1 417,4	1 431,8	1 422,9
rozloha kraje	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0	6 796,0
index heterogenity	0,3739	0,3571	0,3570	0,3407	0,3104	0,2624	0,2086	0,2107	0,2094

⁶³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁶⁴ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v kraji Vysočina v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 36 Územní koncentrace obyvatelstva v kraji Vysočina v letech 1869 - 2011

8.4 Areály maximálního zalidnění

V kraji Vysočina jako v jediném kraji České republiky nedokázalo žádné město dle naší metodiky zformovat areál maximálního zalidnění. Podmínku padesát tisíc obyvatel splnila pouze Jihlava, ovšem její katastrální rozloha je natolik velká, že hustota zalidnění nikdy nesplnila podmínku pětinasobku hustoty zalidnění České republiky.

8.5 Shrnutí

Kraj Vysočina vykazuje oproti ostatním krajům velké odlišnosti. Velký vliv mají oproti ostatním krajům poměrně těžké přírodní podmínky, které se podepsaly nejen na celkovém počtu obyvatel, ale i na sídelní struktuře. Sídelní struktura vykazuje velké množství malých obcí. Průměrná i mediánová velikost obce je vůbec nejnižší ze všech krajů. Průměrně žije v jedné obci okolo 700 obyvatel a v polovině obcí žije méně než 200 obyvatel. V obcích do 1 000 obyvatel, kterých je více jak 90 %, žije pouze necelá třetina obyvatel kraje. Územní koncentrace obyvatelstva probíhala v kraji poměrně pomalu a oproti jiným krajům i opožděně. Spolu se Zlínským krajem vykazují nejmenší územní koncentraci obyvatel ze všech krajů. Podíl obyvatel ve městech nad deset tisíc obyvatel patří vůbec k nejnižším v republice. Přestože administrativním centrem je Jihlava, jako o přirozeném centru kraje se nedá příliš mluvit. Jedním z faktorů, které ovlivnilo její současné postavení, je i upřednostnění a rozvoj Třebíče a Žďáru nad Sázavou v sedmdesátých letech. Jihlava jako jediné krajské město ČR nedokázalo zformovat areál maximálního zalidnění.

9 KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

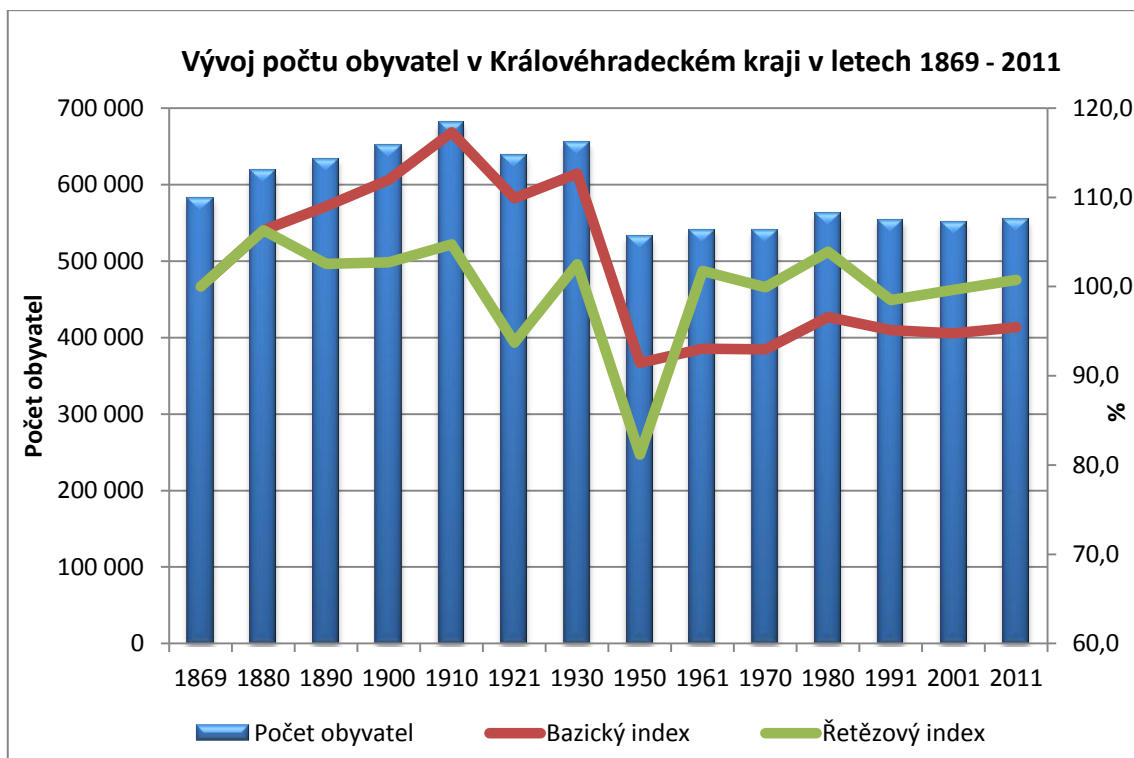
Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Sousedí s Pardubickým krajem z jihu, z jihozápadu hraničí se Středočeským krajem a na něj poté na západě navazuje Liberecký kraj. Ze severu Královéhradecký kraj sousedí s Polskem. Území kraje je tvořeno pěti okresy, okresem Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a okresem Trutnov. Rozloha Královéhradeckého kraje je o něco málo větší než sousedního Pardubického kraje. Rozlohou patří kraj k těm menším, rozkládá se na 4 758,2⁶⁵ km². V roce 2011 žilo v kraji 554 803⁶⁶ obyvatel. Průměrná hustota zalidnění pod celorepublikovým průměrem, dosahuje pouze 116,6 obyvatel na km². Vyšší hustota zalidnění je okolo Hradce Králové, který plní administrativní funkci kraje. V současnosti v něm žije 94 318 obyvatel.

9.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel kraje poznamenaly obě světové války. Při prvním moderním sčítání obyvatel žilo v kraji 581 238 obyvatel. Jejich počet se v tomto období rychle zvyšoval. Nejvíce obyvatel v Královéhradeckém kraji žilo v roce 1910, jeho počet téměř dosáhl hranice 700 tisíc. V tomto roce žilo v kraji 681 602 obyvatel. Při následujícím sčítání obyvatel žilo v kraji o 40 tisíc obyvatel méně. Vliv na toto snížení měla válka a následné snížení porodnosti. K dalšímu velkému poklesu počtu obyvatel došlo mezi roky 1930 a 1950, téměř o 123 tisíc osob. Příčinou byla druhá světová válka a po roce 1945 odsun německého obyvatelstva z příhraničních oblastí. V roce 1950 byl na území kraje zjištěn nejnižší počet obyvatel po celou dobu sledovaného období, v tomto roce žilo v kraji 531 533 obyvatel. Poválečné ztráty obyvatel nebyly doposud zcela nahrazeny. V následujících letech se počet obyvatel mírně zvyšoval, pozitivně se na tom podepsala pronatalitní politika v sedmdesátých letech. Od roku 1980, kdy v kraji žilo nejvíce obyvatel v poválečném období, dochází k postupnému snižování počtu obyvatel. Na tomto úbytku se podepsala především migrace a také nízká porodnost v devadesátých letech. Od roku 2001 se situace obrátila a počet obyvatel roste. Mezi roky 2001 a 2011 se zvýšil počet obyvatel přibližně o 4 tisíce. V roce 2011 žilo v kraji 554 803 osob.

⁶⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

⁶⁶ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

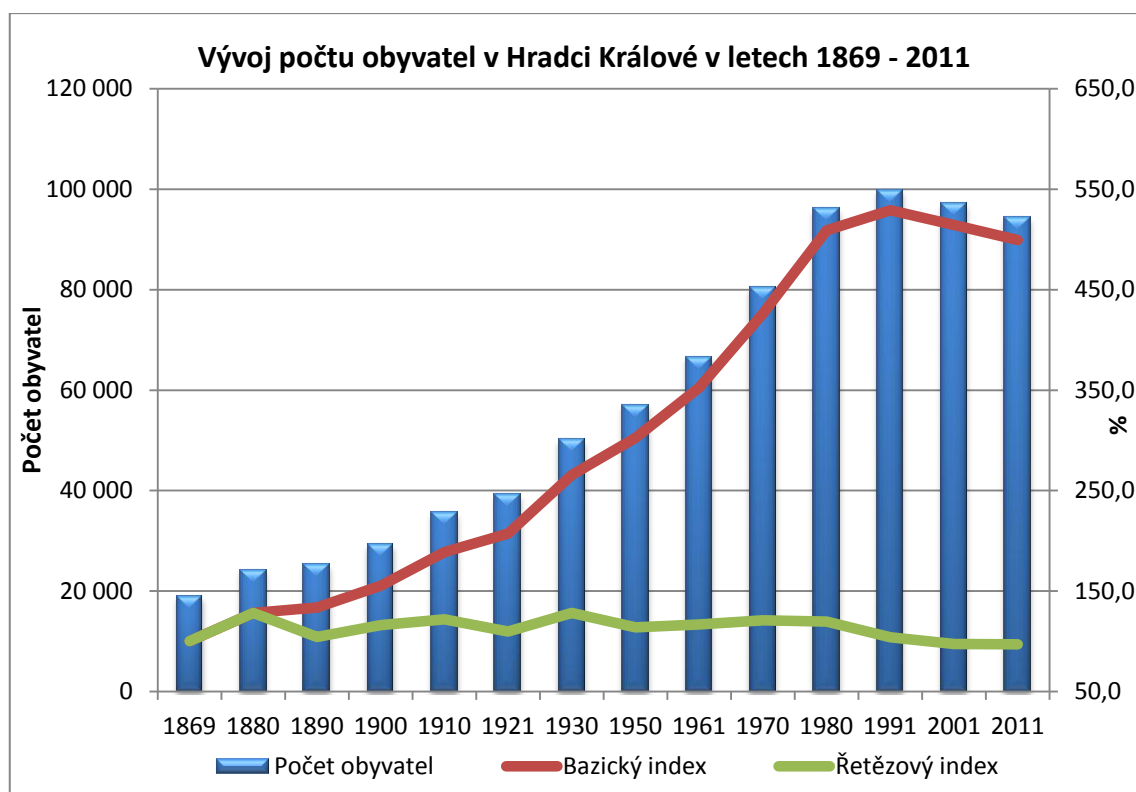

Obrázek č. 37 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Královéhradeckém kraji v letech 1869 - 2011⁶⁷

9.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen 452 obcemi, z nichž 35 má status města. Průměrná velikost administrativního území obce v Pardubickém kraji je 10,6 km². Tato hodnota patří k těm nižším rámci mezikrajského srovnání. Největším městem v kraji je Hradec Králové s více než 90 tisíci obyvateli, nad 20 tisíc obyvatel žije ještě v Trutnově a v Náchodě. V dalších pěti městech žije více jak 10 tisíc obyvatel. Počet obyvatel v největším městě kraje rostl poměrně rychle. Počet obyvatel v průběhu sledovaného období byl vždy vyšší než v nedalekých Pardubicích, což byl jedním z faktorů, proč byl Hradec Králové centrem Východočeského kraje. V roce 1869 žilo v Hradci Králové 18 884 obyvatel, jejich počet se zdvojnásobil do roku 1910. Postupem času se tempo růstu zrychlovalo. Nejvyšší přírůstky počtu obyvatel nastaly mezi roky 1961 a 1970, kdy ve městě přibýlo 14 tisíc a mezi roky 1970 a 1980 dokonce 16 tisíc. Nejvíce lidí žilo ve městě v roce 1991, jejich počet byl těsně pod stotisícovou hranicí - 99 917 obyvatel. V následujících letech počet obyvatel v Hradci Králové klesá, lidé se přesouvají do zázemí města. V roce 2011 žilo ve městě o 5 tisíc osob méně než v roce 1991.

⁶⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 38 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Hradci Králové v letech 1869 - 2011⁶⁸

Velikostní strukturu obcí ovlivnila druhá světová válka, kdy následný odsun obyvatel německé národnosti a také přesun dalších obyvatel do průmyslových měst zapříčinil vylidnění velkého množství horských a podhorských obcí. V tomto období došlo k velkým přesunům mezi jednotlivými kategoriemi. Všechny kategorie kromě obcí od 200, respektive do 500 obyvatel, byly ztrátové. Počet nejmenších obcí se více než zdvojnásobil na 53 obcí a počet obyvatel v nich vzrostl o 5 tisíc, v následující kategorii počet obyvatel vzrostl dokonce o 10 tisíc. Nejvíce ztrátové byly obce ve velikostní kategorii 1 000 – 1999 obyvatel, kdy v těchto obcích klesl počet obyvatel o téměř 50 tisíc a jejich počet se snížil o 14.

V posledních dvaceti letech došlo k několika změnám ve velikostní struktuře obcí kraje. Nejmenších obcí do 500 obyvatel velmi mírně ubylo (do roku 2001 o 4 a do roku 2011 o dalších 8). Přibýlo pár obcí do velikostní kategorie 500 – 999 obyvatel a i do následující kategorie do 2 tisíc obyvatel. Do obou kategorií dohromady přibýlo asi 8 tisíc obyvatel. Nejvíce zisková byla kategorie obcí 2 000 – 4 999 obyvatel, do které

⁶⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

v tomto období přibýly čtyři obce a více než 10 tisíc obyvatel. Velká města obyvatele ztrácela, ve velikostní kategorii 10 až 20 tisíc je o jedno město. Počet obyvatel v Novém Městě nad Metují klesl pod 10 tisíc.

Průměrná i mediánová velikost obcí Královéhradeckého kraje je v mezikrajském srovnání ta nižší a dosahuje podobných hodnot jako v sousedním Pardubickém kraji. Průměrná populační velikost obcí je v současnosti 1 238 obyvatel. Současná průměrná velikost je nižší, než byla v kraji v roce 1869. Přestože se v současnosti mediánová velikost zvyšuje, dosahuje polovičních hodnot než na konci 19. století. V současnosti v polovině obcí kraje žije méně než 370 obyvatel.

Tabulka č. 26 Průměrná a mediánová velikost obcí v Královéhradeckém kraji v letech 1869 -2011⁶⁹

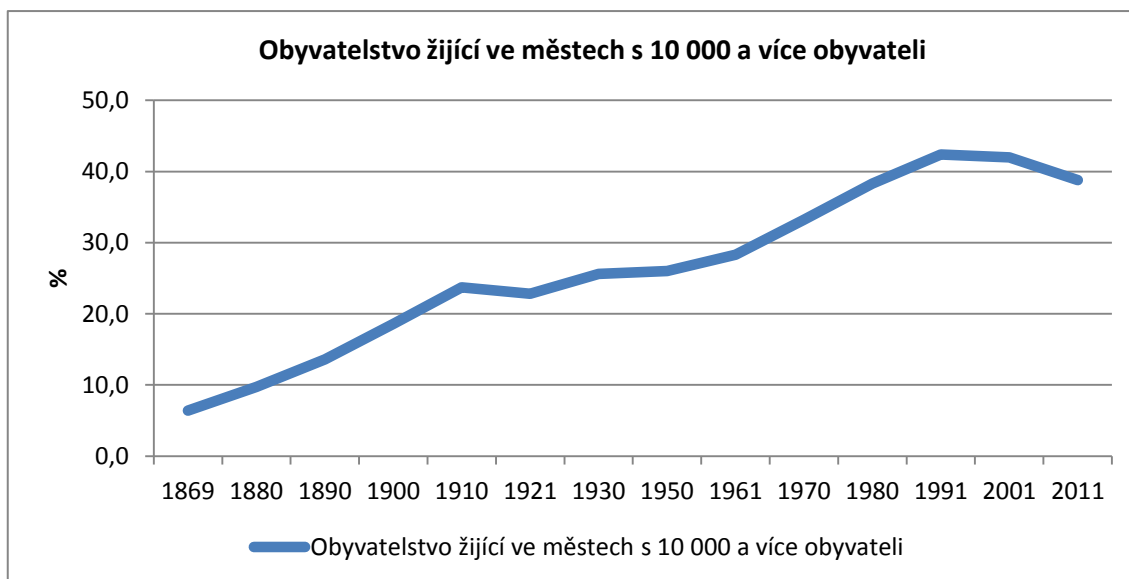
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	761	775	771	759	746	709	685
průměr	1 297	1 379	1 414	1 453	1 521	1 426	1 462
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	487	471	417	373	348	349	370
průměr	1 186	1 207	1 206	1 253	1 234	1 229	1 238

Podíl obyvatel žijící ve městech nad 10 tisíc obyvatel v roce 1869 byl jeden z nejnižších v mezikrajském srovnání. Nižších hodnot dosáhl pouze sousední Pardubický kraj, v Královéhradeckém kraji v roce 1869 žilo pouze 6,4 % obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel. Do první světové války se ale podíl tohoto obyvatelstva rychle zvýšil. V roce 1910 byl tento podíl už téměř čtyřnásobný, v tomto roce žilo v těchto městech 23,7 % obyvatel kraje. Po poklesu po první světové válce a zpomalení růstu tohoto podílu po druhé světové válce nastal rychlý růst v padesátých letech. Tempo tohoto růstu v tomto období bylo v rozmezí 4 – 5 procentních bodů mezi jednotlivými cenzy. Příčinou zrychleného růstu tohoto podílu bylo zvýšení počtu obyvatel nad 10 tisíc obyvatel ve městech Nové město nad Metují (mezi roky 1980 – 1991) a Vrchlabí (mezi roky 1970 a 1980). V roce 1991, kdy byl podíl tohoto obyvatelstva nejvyšší, žilo ve městech nad 10 tisíc obyvatel 234 152 obyvatel, tedy 42,4 % obyvatel kraje. Od roku 1991 se do současnosti snížil o 3,8 procentního bodu, důvodem byl pokles obyvatel v Novém Městě nad Metují pod hranici 10 tisíc obyvatel.

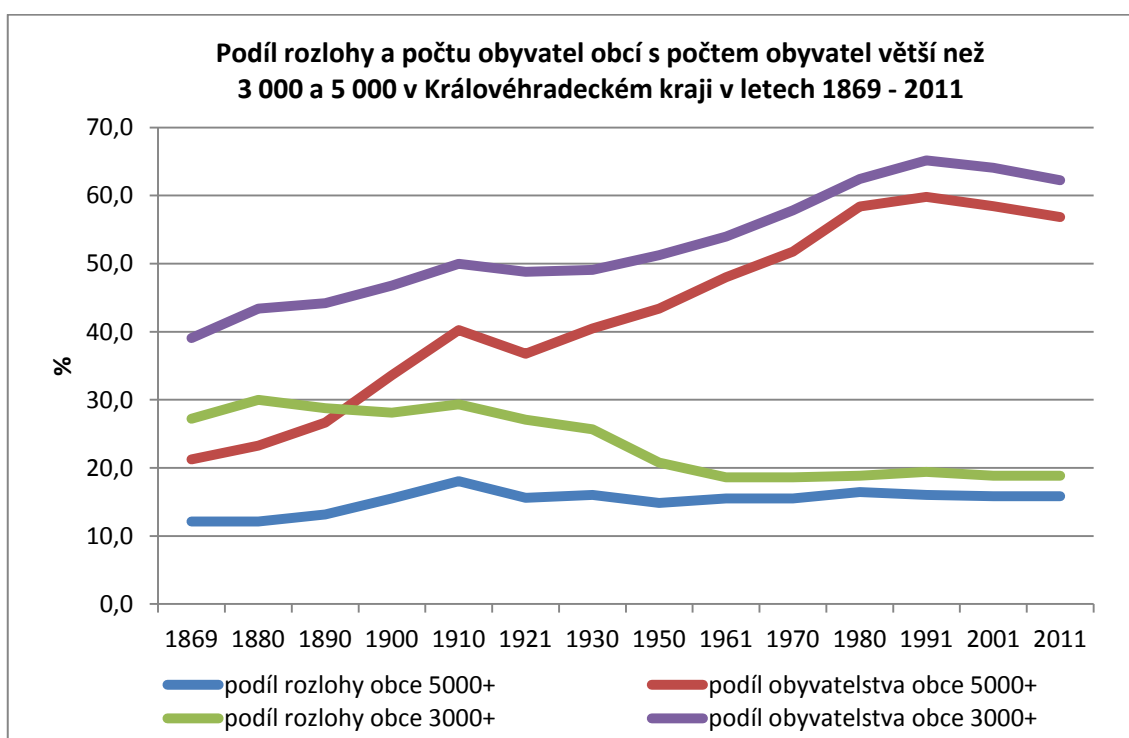
⁶⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

V mezikrajském srovnání patří Královéhradecký kraj ke krajům s nejnižším podílem tohoto obyvatelstva.

Obrázek č. 39 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011⁷⁰

Obrázek č. 40 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst Královéhradeckého kraje v letech 1869 - 2011⁷¹

⁷⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁷¹ tamtéž

Největším městem po celou dobu sledovaného období byl Hradec Králové. Dvě města v současnosti mají počet obyvatel vyšší než 20 tisíc. V kraji je dalších pět měst nad 10 tisíc obyvatel, a to Jičín, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Vrchlabí a Rychnov nad Kněžnou. Od roku 1869 nedošlo k výraznějším změnám, Nový Bydžov a Hořice byly nahrazeny Rychnovem nad Kněžnou a Novým Městem nad Metují. Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších městech kraje se od roku 1869 do současnosti zvýšil více než dvakrát. V současnosti žije v těchto deseti městech 42,2 % obyvatel kraje. Polovina obyvatel kraje žije v 16 největších obcích kraje.

Tabulka č. 27 Deset nejlidnatějších obcí Královéhradeckého kraje v letech 1869, 1950 a 2011.⁷²

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Hradec Králové	18 884	Hradec Králové	57 118	Hradec Králové	94 318
Trutnov	18 289	Trutnov	21 030	Trutnov	30 819
Jaroměř	8 653	Náchod	18 562	Náchod	20 688
Dvůr Králové nad Labem	8 365	Dvůr Králové nad Labem	16 083	Jičín	16 888
Vrchlabí	8 115	Jičín	12 615	Dvůr Králové nad Labem	16 101
Jičín	7 944	Jaroměř	12 531	Jaroměř	12 739
Nový Bydžov	7 719	Vrchlabí	9 187	Vrchlabí	12 461
Nová Paka	7 270	Červený Kostelec	8 342	Rychnov nad Kněžnou	11 333
Náchod	6 757	Nová Paka	8 072	Nové Město nad Metují	9 859
Hořice	6 710	Nový Bydžov	8 015	Nová Paka	9 418
Celkem	98 706	Celkem	171 555	Celkem	234 624

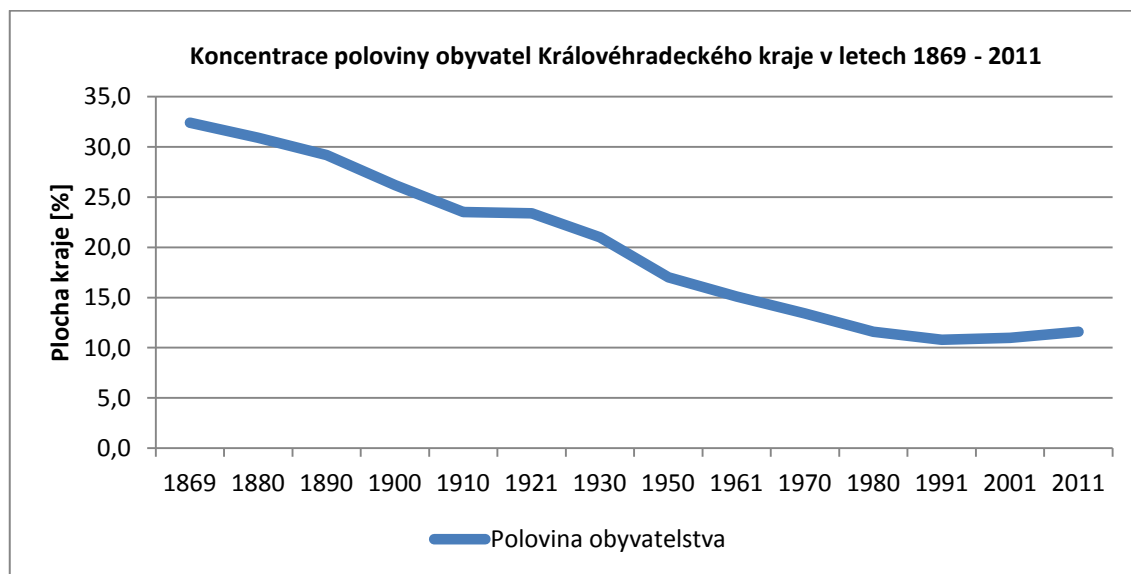
9.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel Pardubického kraje v roce 1869 žila na ploše odpovídající 32,4 % rozlohy kraje. V mezikrajském srovnání byl tento podíl plochy, kde byla koncentrována polovina obyvatel kraje, po Pardubickém kraji druhý nejvyšší. V následujících letech se tato plocha postupně snižuje až do roku 1910. Do tohoto roku se podíl plochy, na kterém byla koncentrována polovina obyvatel, snížil téměř o 10 procentních bodů. Po stagnaci v meziválečném období, dochází k dalšímu snižování podílu této plochy, do roku 1980 se tempo pohybovalo okolo 2 procentních bodů mezi jednotlivými censy. Nejmenší podíl měla tato plocha v roce 1991, kdy polovina obyvatel byla

⁷² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

koncentrována na ploše 10,8 % rozlohy kraje. V následujících letech se tato plocha zvyšovala. V současnosti se tento podíl pohybuje na stejné úrovni jako v roce 1980. Vyšších hodnot dosahují pouze kraj Vysočina a Zlínský kraj.

Obrázek č. 41 Koncentrace poloviny obyvatel Královéhradeckého kraje v letech 1869 - 2011⁷³

Giniho koeficient měl v roce 1869 hodnotu 0,2494, což byla vůbec nejnižší hodnota ze všech krajů České republiky. V dalších letech se zvyšoval, ale ve srovnání s ostatními kraji nebylo toto tempo příliš vysoké. A hodnoty Giniho koeficientu ve srovnání s ostatními kraji patří k těm nižším. Nižší hodnoty v současnosti mají pouze Pardubický a Zlínský kraj a kraj Vysočina. V současnosti se jeho hodnota snižuje a činí 0,5862.

Tabulka č. 28 Giniho koeficient Královéhradeckého kraje v letech 1869 – 2011⁷⁴

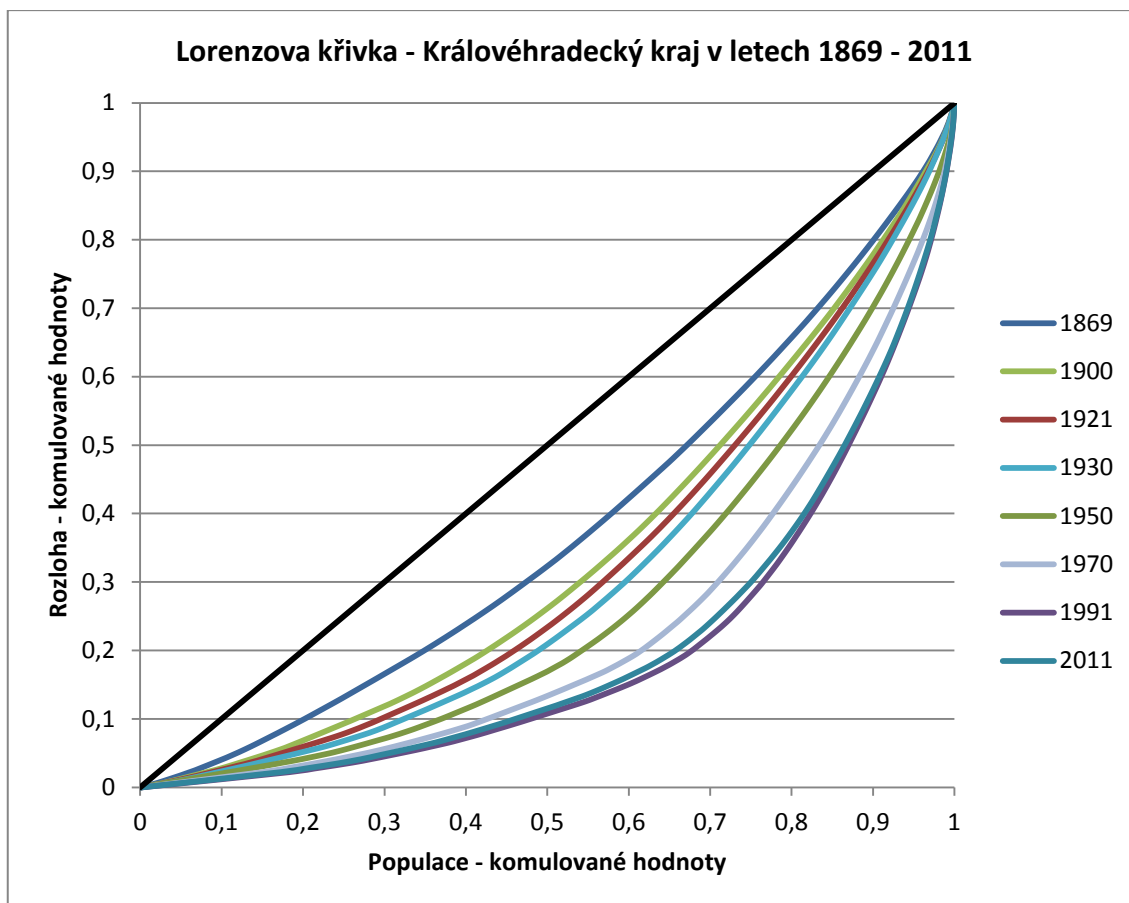
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2494	0,2685	0,2886	0,3246	0,3570	0,3585	0,3898
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,4553	0,4988	0,5359	0,5771	0,6017	0,5989	0,5862

Z grafu je patrné postupné zvyšování nerovnoměrnosti v územním rozložení obyvatel. Velké posuny nastaly mezi roky 1950 a 1970 a poté i v následujících letech do roku 1991. V posledních dvaceti letech došlo ke znatelnému snížení v nerovnoměrnosti územního rozložení obyvatelstva následkem suburbanizačních procesů.

⁷³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁷⁴ tamtéž

Obrázek č. 42 Lorenzova křivka – Královéhradecký kraj v letech 1869 – 2011.⁷⁵

Areál, v němž žila polovina obyvatel kraje, se od roku 1869 do současnosti snížil téměř o 800 km². Toto snížení není tak velké jako u některých jiných krajů. V roce 1869 zabíral tento areál téměř 40 % rozlohy kraje. Areál zahrnoval větší města v severovýchodní části kraje, jako Trutnov, Náchod či Nové Město nad Metují. V roce 2001, kdy byla rozloha areálu nejmenší, činila rozloha 1039,9 km². Po tomto roce dochází k zvětšení tohoto areálu, příčinou je připojení katastrálně větších obcí v blízkosti Hradce Králové.

Tabulka č. 29 Indexy heterogenity Královéhradeckého kraje v letech 1869 -2011⁷⁶

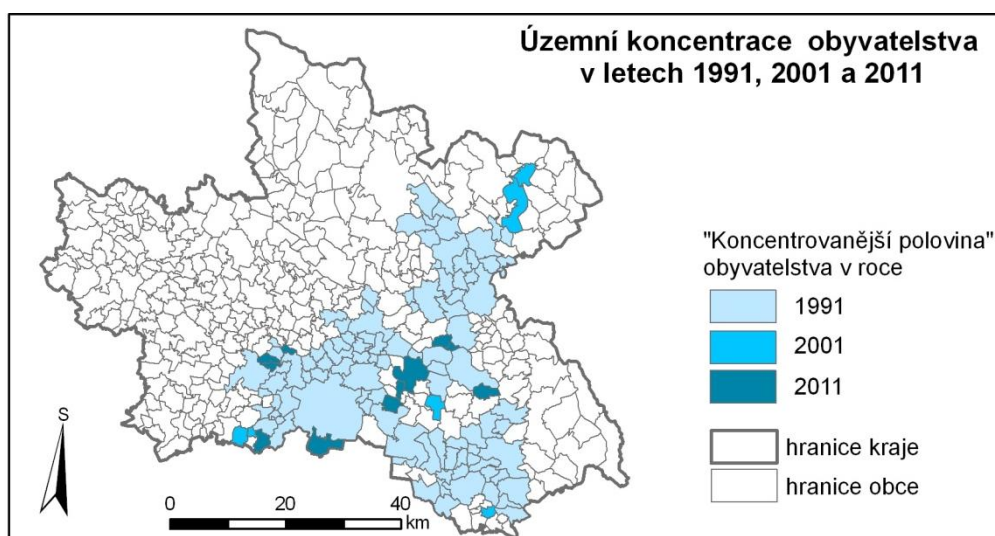
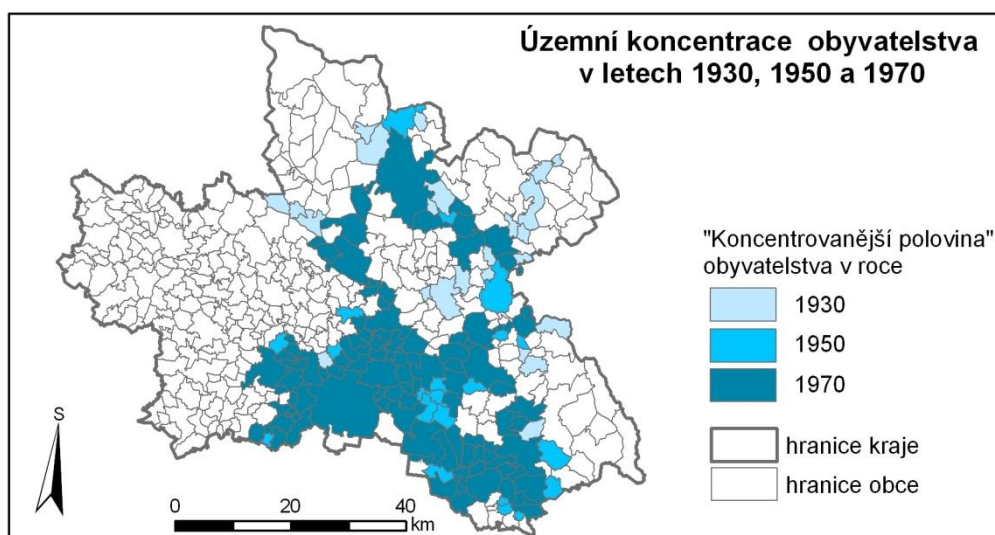
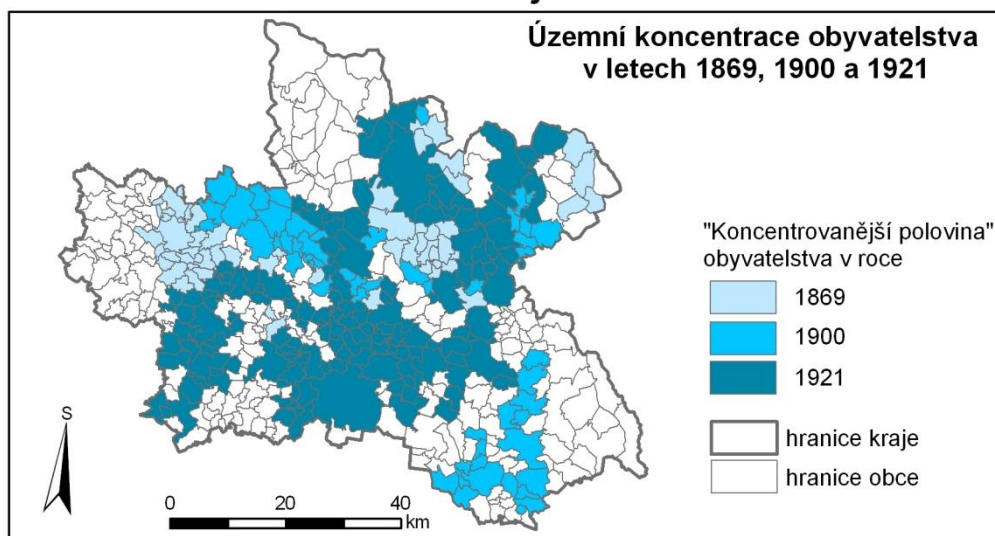
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 827,7	1 673,2	1 597,2	1 510,6	1 363,0	1 206,0	1 079,8	1 039,9	1 098,8
rozloha kraje	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2	4 758,2
index heterogenity	0,3841	0,3516	0,3357	0,3175	0,2864	0,2534	0,2269	0,2186	0,2309

⁷⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁷⁶ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Královéhradeckém kraji v letech 1869 - 2011

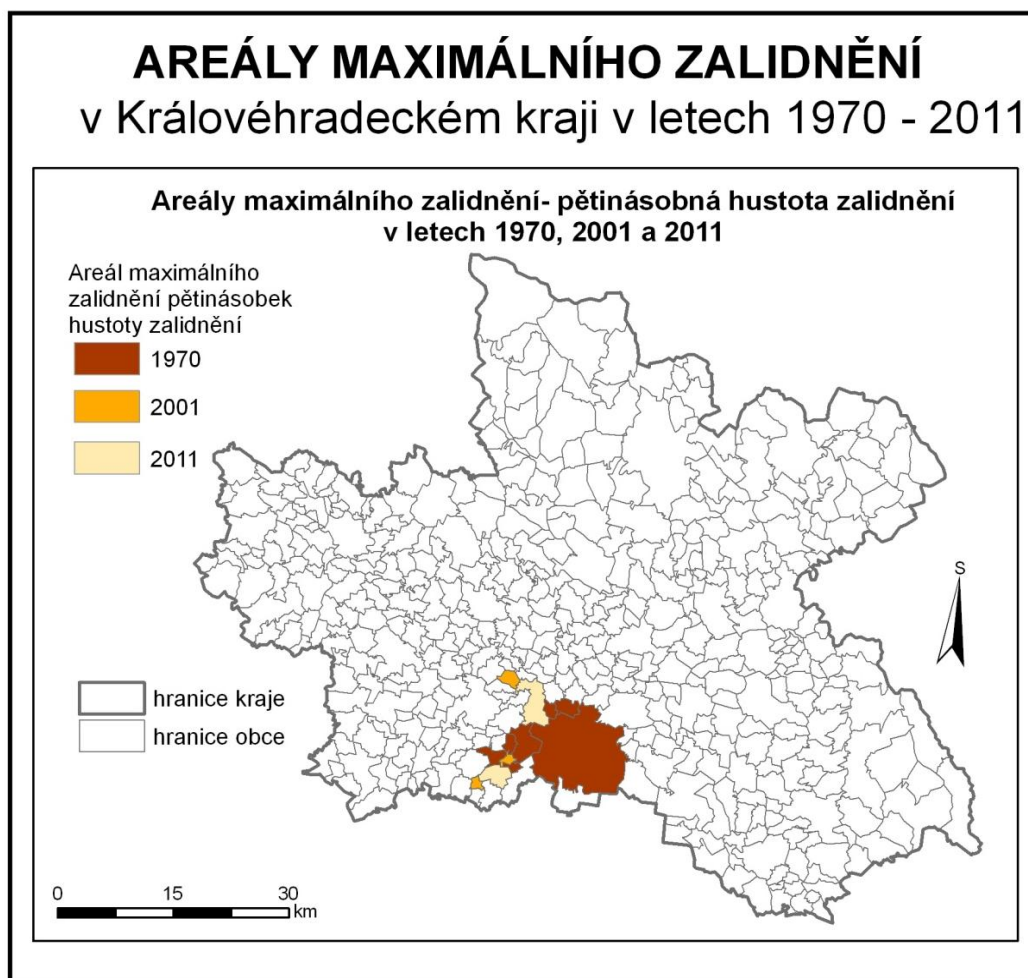
Obrázek č. 43 Koncentrace poloviny obyvatel Královéhradeckého kraje v letech 1869 - 2011

9.4 Areály maximálního zalidnění

Královéhradecký areál oproti jiným velkým městům vznikl poměrně pozdě. A jeho velikost není příliš velká. V roce 1991, kdy byl Královéhradecký AMZ největší, žilo v tomto areálu více než 107 tisíc obyvatel, což bylo 19,5 % obyvatel kraje. V následujících letech se areál mírně změnil, vliv na to měla změna hustoty v okolních obcích okolo Hradce Králové. Snížil se i podíl obyvatel kraje, který v areálu žije. V roce 2011 byl tento podíl 18,2 %, rozloha areálu zabírá přibližně 3,3 % rozlohy kraje.

Tabulka č. 30 Královéhradecký areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.⁷⁷

1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
137,7	84 762	7	165,7	107 021	10
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
164,2	104 685	10	156,8	101 801	7

Obrázek č. 44 Areály maximálního zalidnění v Královéhradeckém kraji v letech 1900 – 2011

⁷⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

9.5 Shrnutí

Počet obyvatel ovlivnily obě světové války, nejvíce lidí v kraji žilo v roce 1910. Po druhé světové válce ubylo více než 120 tisíc obyvatel. Mnoho obcí v horských a podhorských oblastech se vylidnilo, důvodem byl jednak odsun obyvatel německé národnosti a také přesun obyvatel ze zemědělství do průmyslu. Od padesátých let dochází k postupné koncentraci obyvatel do měst a průmyslových aglomerací. Podíl obyvatel kraje, kteří žijí ve městech s 10 tisíci a více obyvateli, byl ve srovnání s ostatními kraji podprůměrný. Podíl tohoto obyvatelstva se v současnosti snížil pod hranici 40 %. Toto snížení je důsledkem poklesu obyvatel ve všech těchto městech a také vypadnutí Nového Města nad Metují z této velikostní kategorie obcí. V kraji v současnosti převládají malé obce do 500 obyvatel. Tempo i samotná koncentrace obyvatel v kraji nebyla nikterak veliká. Královéhradecký kraj patří ke krajům, kde je polovina obyvatel koncentrována na největší ploše. Okolo Hradce králové se zformoval areál maximálního zalidnění, ovšem oproti ostatním velkým městům poměrně pozdě a není nikterak veliký. V Královéhradeckém AMZ v současnosti žije okolo 18 % obyvatel kraje.

10 LIBERECKÝ KRAJ

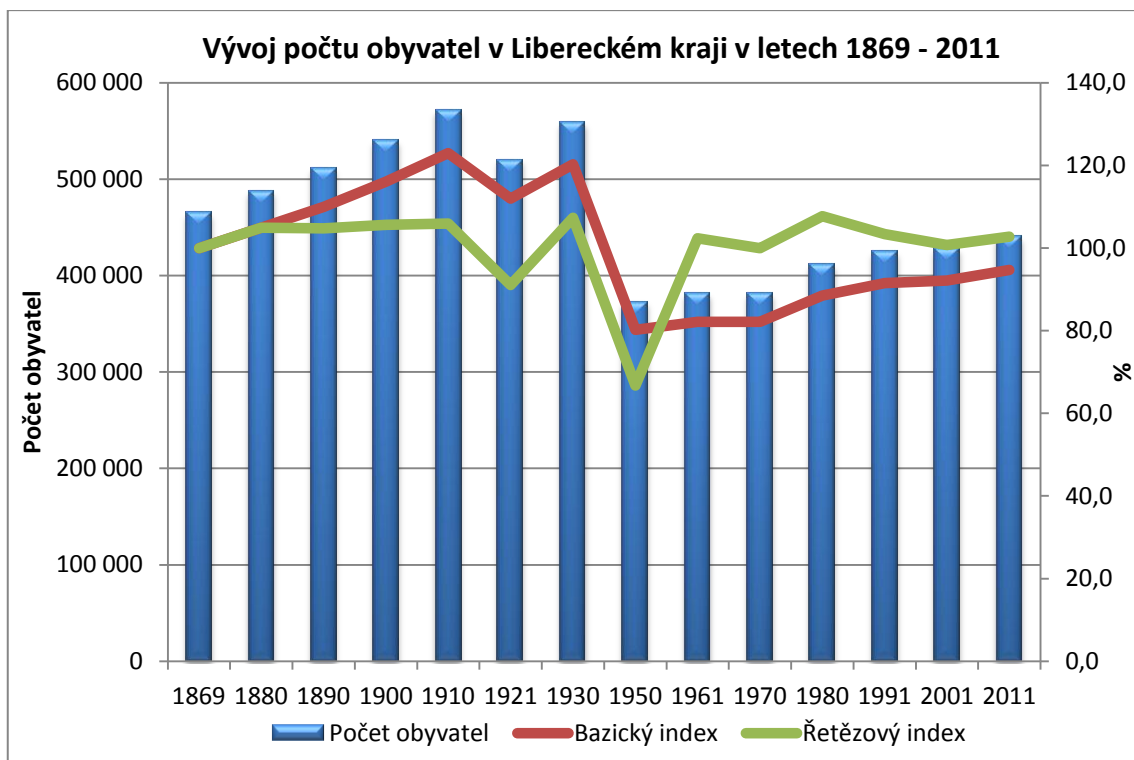
Liberecký kraj se nachází v severní části české republiky, ze západu sousedí Ústeckým krajem, z jihu s krajem Středočeským a z východu s krajem Královéhradeckým. Ze severu pak sousedí se Spolkovou republikou Německo a s Polskem. Kraj je tvořen bývalými okresy Česká Lípa, Jablonec, Liberec a Semily. Rozloha nejmenšího kraje byla k 1. 1. 2005 3163,0⁷⁸ km², což jsou 4,0 % rozlohy České republiky. Liberecký kraj je po Karlovarském kraji druhý nejméně lidnatý kraj. Na začátku roku 201 žilo v kraji 439 942 obyvatel, průměrná hustota zalidnění se v současnosti pohybuje okolo celorepublikového průměru. V roce 2011 byla hustota zalidnění 139 obyvatel na km². Krajským a největším městem je Liberec s počtem přesahující 100 tisíc obyvatel (101 856 obyvatel k 1. 1. 2005)⁷⁹.

10.1 Vývoj počtu obyvatel

V průběhu 19. století překročil počet obyvatel 500 tisíc. Poměrně vysoký počet obyvatel v tomto kraji je spojen s průmyslem a těžbou nerostných surovin. V tomto období byl tento region jedním z průmyslově nejrozvinutějších oblastí celého Rakouska-Uherska. Právě průmysl byl jedním z faktorů poměrně rychlého růstu počtu obyvatel v tomto období. Počet obyvatel v Libereckém kraji poznamenaly obě světové války. Nejvíce obyvatel žilo v kraji v roce 1910 a to 571 481 obyvatel. Po první světové válce se jejich počet snížil přibližně o padesát tisíc. V dvacátých letech počet obyvatel ještě rostl, přibližně o 35 tisíc. Velký propad v počtu obyvatel nastal podruhé světové válce, jako ostatní příhraniční kraje postihl i Liberecký kraj odsun německého obyvatelstva. Mezi roky 1930 a 1950 klesl počet obyvatel o 185 tisíc, tedy přibližně o 1/3. V roce 1950 žilo v kraji 272 802 obyvatel. Po roce 1950 se počet obyvatel dlouho nijak příliš nezvyšoval. V roce 1970 žilo 381 626 obyvatel. Od té doby zaznamenáváme setrvalý, ale mírný růst. V posledních dvaceti letech se počet obyvatel zvýšil přibližně o 14 tisíc, na současných necelých 440 tisíc. Tento růst je způsoben především kladným migračním saldem.

⁷⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

⁷⁹ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

Obrázek č. 45 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Libereckém kraji v letech 1869 - 2011⁸⁰

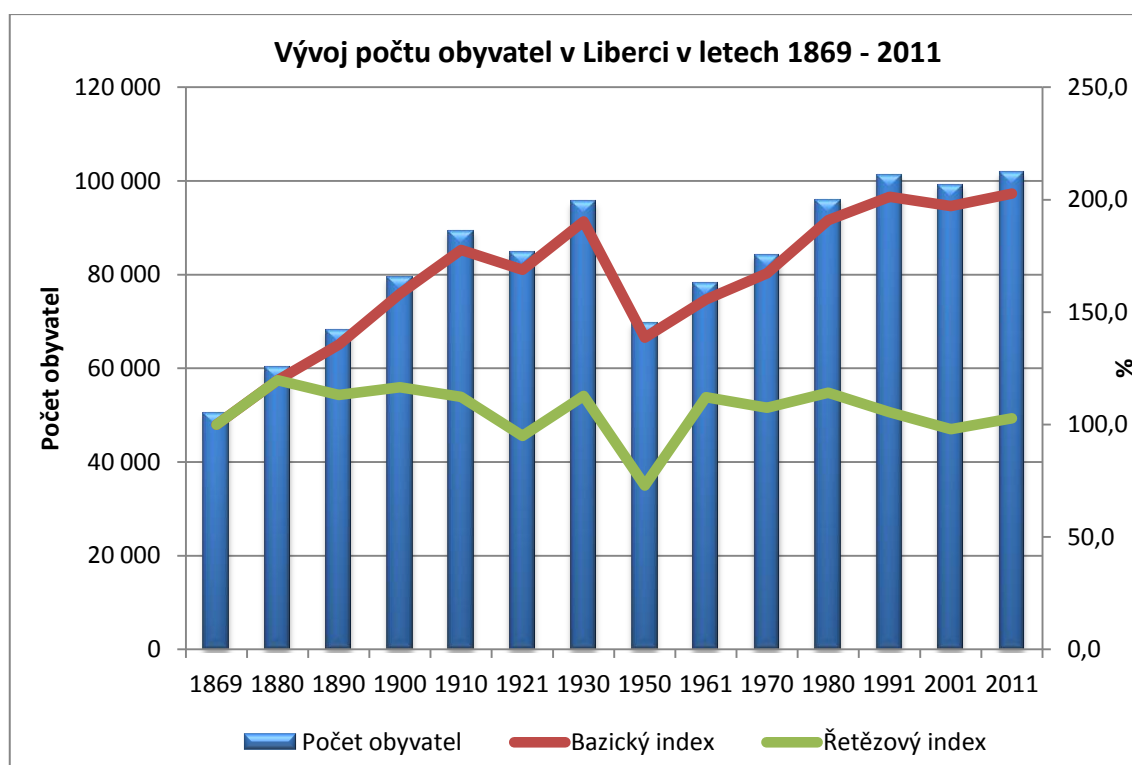
10.2 Velikostní struktura obcí

Liberecký kraj byl v roce 2005 tvořen 215 obcemi, z nichž 36 mělo statut města. Průměrná výměra obce v mezikrajském srovnání patří mezi ty vyšší, pohybuje se okolo 14,7 km². Největší obcí v kraji je Liberec, který patří mezi česká velkoměsta s počtem obyvatel přesahující 100 tisíc obyvatel. V současnosti se počet obyvatel pohybuje těsně nad touto hodnotou – 101 865 obyvatel.

V druhé polovině 19. století žila polovina obyvatel v obcích s počtem obyvatel 1 000 – 1 999 a 2 000 – 4 999 obyvatel. Postupem času se obyvatelstvo přesouvalo do malých měst do deseti tisíc obyvatel. A poté dochází k postupnému přesunu do dalších velikostních kategorií. V roce 1930 žila více jak čtvrtina obyvatel v Jablonci nad Nisou a Liberci, obě tato města patřila do velikostní kategorie nad 50 tisíc obyvatel. Válka znamenala dramatickou změnu ve velikostní struktuře obcí. Velké množství obcí se z velké části vylidnilo, v 67 % obcí žilo méně jak tisíc obyvatel. Od padesátých let

⁸⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

začínají růst středně velká města. A velmi ziskový byl i samotný Liberec. Tempo populačního růstu Liberce po válce lze srovnat s tempem růstu, které proběhlo v druhé polovině 19. století. Válka znamenala pro Liberec úbytek více jak čtvrtiny obyvatel, okolo 26 tisíc obyvatel. Stotisícovou hranici počtu obyvatel překročil v roce 1991, v následujícím sčítání počet obyvatel klesl pod tuto hranici. Tento pokles byl způsoben především nepříznivým přirozeným přírůstkem. V roce 2011 opět Liberec překonal hranici určující velkoměsto. V současnosti žije v Liberci 101 865 obyvatel.

Obrázek č. 46 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Liberci v letech 1869 - 2011⁸¹

V posledních dvaceti letech dochází v Libereckém kraji k několika změnám ve velikostní struktuře obcí. Jedna z tendencí je úbytek nejmenších obcí do 200 obyvatel mezi roky 1991 a 2011 jich ubylo 9. Naopak roste počet obyvatel a i počet obcí ve velikostní kategorii 500 – 999 obyvatel. Výrazný přírůstek obyvatel nastal ve velikostní kategorii 2 000 -4 999 obyvatel, od roku 1991 se počet obyvatel zvýšil o více jak 9 000 obyvatel. Tato velikostní kategorie roste především současnou atraktivností této velikostní kategorie. Města nad 10 000 obyvatel oproti jiným krajům obyvatelstvo příliš

⁸¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

neztrácí. V roce 2001 ubyly necelé tři tisíce, naopak v roce 2011 počet obyvatel v těchto městech dokonce vzrostl, i když minimálně + 879 obyvatel. Přestože počet v těchto městech neklesá, klesá podíl obyvatel žijících v těchto městech z celkového počtu obyvatel kraje.

Průměrná populační velikost obce se ve sledovaném období pohybovala v rozmezí 1 700 až 2700 obyvatel. Přes dva tisíce se pohybovala až do druhé světové války (maximum v roce 1910). Po ní průměrná velikost klesla na 1 734 obyvatel, ale v následném období až do současnosti roste. V roce 2011 byla průměrná populační velikost obce lehce nad dvěma tisíci – 2 046 obyvatel. Mediánová velikost se od roku 1869 do roku 2011 snížila více jak dvakrát. V současnosti žije v polovině obcí v kraji méně než 578 obyvatel.

Tabulka č. 31 Průměrná a mediánová velikost obcí v Libereckém kraji v letech 1869 -2011⁸²

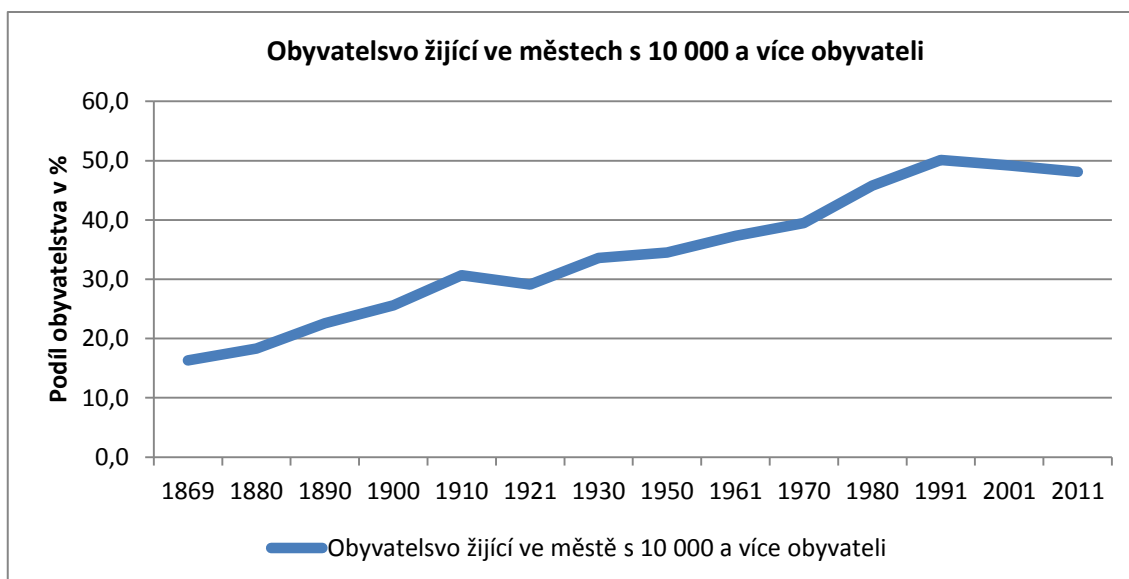
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	1 234	1 264	1 296	1 255	1 302	1 130	1 138
průměr	2 161	2 267	2 375	2 509	2 658	2 420	2 598
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	705	677	614	571	509	524	578
průměr	1 734	1 776	1 775	1 913	1 977	1 992	2 046

Podíl obyvatelstva, které žilo ve městech s více než 10 tisíci obyvateli v průběhu sledovaného období, rostl. Nejrychleji tento podíl rostl do počátku 20. století, tento růst je spojen především s rozvinutou průmyslovou výrobou v tomto regionu a období. V tomto období se podíl tohoto obyvatelstva zvýšil o 14,4 procentních bodů. V roce 1910 byl podíl obyvatel v těchto městech 30,7 %. První světová válka tento růst mírně zpomalila. Druhá světová válka tempo růstu příliš nezpomalila. Velký skok nastal mezi roky 1970 a 1980, kdy se podíl zvýšil o 6,3 procentních bodu, do roku 1991 nastalo další zvýšení, tentokrát o 4,3 procentních bodů. V roce 1991 došlo k maximu, kdy ve městech s více jak 10 tisíci obyvateli žilo 50,1 % obyvatel. Po tomto roce podíl obyvatel v těchto městech klesá, přestože počet obyvatel v těchto městech neklesá. Podíl obyvatel v obcích s počtem obyvatel vyšším než 3 000 obyvatel byl v Libereckém kraji

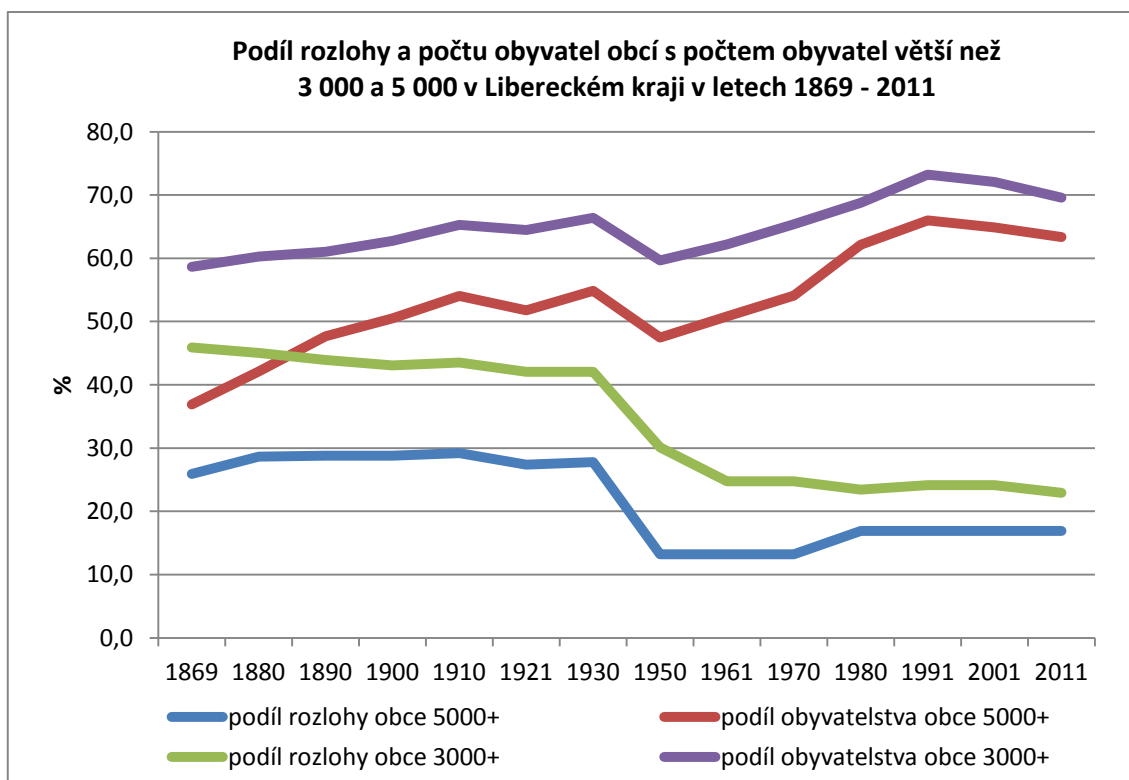
⁸² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

poměrně vysoký již od poloviny 19. století, pohyboval se nad 60% hranicí. Maxima dosáhly tyto obce v roce 1991, kdy téměř 75 % obyvatel žilo v těchto obcích. Poté podíl klesá, podobný vývoj byl i u obcí s 5 000 a více obyvateli.

Obrázek č. 47 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011.

Obrázek č. 48 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Libereckém kraji v letech 1869 -2011⁸³

⁸³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Nejlidnatější obcí v kraji byl od začátku sledovaného období Liberec, který spadá do velikostní kategorie obcí nad 100 tisíc obyvatel. Poměrně lidnaté jsou Jablonec nad Nisou a Česká Lípa. Všechna tato tři města byly nejlidnatějšími obcemi v celém sledovaném období. Z větších měst můžeme jmenovat ještě Turnov či Nový Bor, které mají nad 10 tisíc obyvatel. Semily, ač bývalé okresní město, nikdy nepřesáhly hranici 10 000 obyvatel a byly tak nejmenším okresním městem. Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších obcích se od začátku sledovaného období takřka zdvojnásobil. Polovina obyvatel kraje v současnosti žije v 7 největších městech kraje.

Tabulka č. 32 Deset nejlidnatějších obcí Libereckého kraje v letech 1869, 1950 a 2011.⁸⁴

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Liberec	50 252	Liberec	69 663	Liberec	101 865
Jablonec nad Nisou	12 705	Jablonec nad Nisou	32 749	Jablonec nad Nisou	45 356
Česká Lípa	12 582	Česká Lípa	14 932	Česká Lípa	37 878
Jablonné v Podještědí	8 305	Turnov	11 268	Turnov	14 387
Cvikov	8 271	Nový Bor	7 229	Nový Bor	12 259
Rokytnice nad Jizerou	8 097	Hrádek nad Nisou	6 960	Semily	8 736
Kořenov	7 935	Semily	6 844	Hrádek nad Nisou	7 649
Ralsko	7 897	Lomnice nad Popelkou	5 958	Frýdlant	7 590
Hrádek nad Nisou	7 497	Frýdlant	5 584	Tanvald	6 950
Turnov	6 849	Mimoň	5 377	Mimoň	6 774
Celkem	130 390	Celkem	166 564	Celkem	249 444

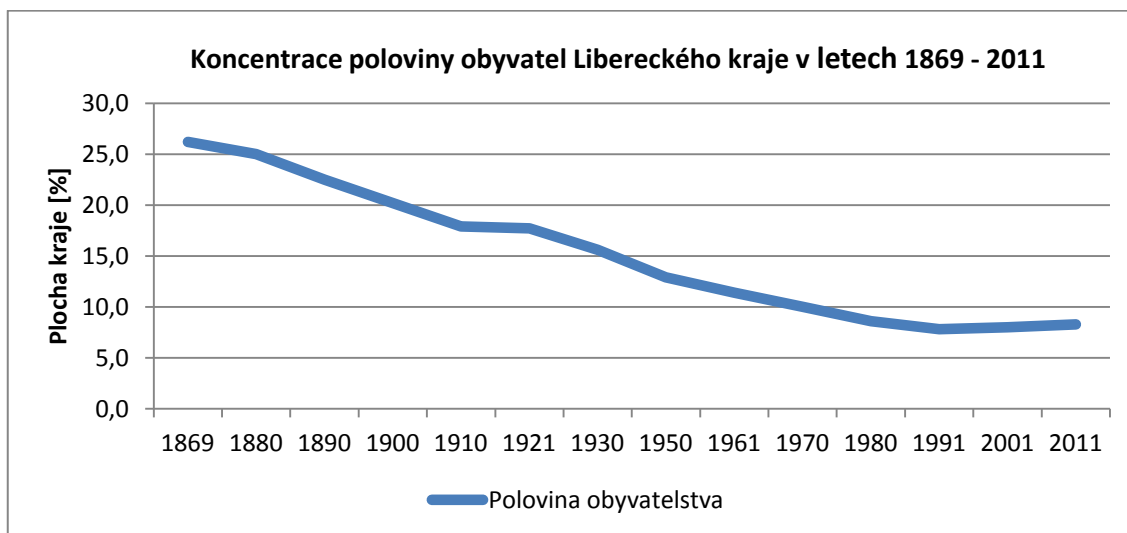
10.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatelstva byla v roce 1869 koncentrována na 26,2 % rozlohy kraje. Tempo koncentrace bylo poměrně rovnoměrné, v desetiletých intervalech se snižovalo přibližně o dva procentní body. Územní koncentraci obyvatelstva pozastavila první světová válka. Po ní se tempo koncentrace vrátilo na předválečné hodnoty. V roce 1930 byla polovina obyvatelstva soustředěna již na 15,6 % území. Druhá světová válka mírně urychlila následný vývoj. Nejmenší území, kde žila polovina obyvatel kraje, byla

⁸⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

v roce 1991. V tomto roce se toto obyvatelstvo koncentrovalo na 7,8 % plochy kraje. Po tomto roce dochází ke zvětšování této plochy, v roce 2011 se plocha zvýšil oproti roku 1991 o 0,5 procentního bodu.

Obrázek č. 49 Koncentrace poloviny obyvatel Libereckého kraje v letech 1869 - 2011⁸⁵

Giniho koeficient v roce 1869 měl hodnotu 0,3390, což byla hodnota odpovídající celorepublikového průměru. V následujících letech se rychle koeficient zvyšoval a jeho hodnoty patřily k nejvyšším v mezikrajském srovnání. Maximum nastalo v roce 1991, kdy dosáhlo hodnoty 0,6687. Poté dochází k postupnému snižování tohoto ukazatele.

Tabulka č. 33 Giniho koeficient Libereckého kraje v letech 1869 – 2011⁸⁶

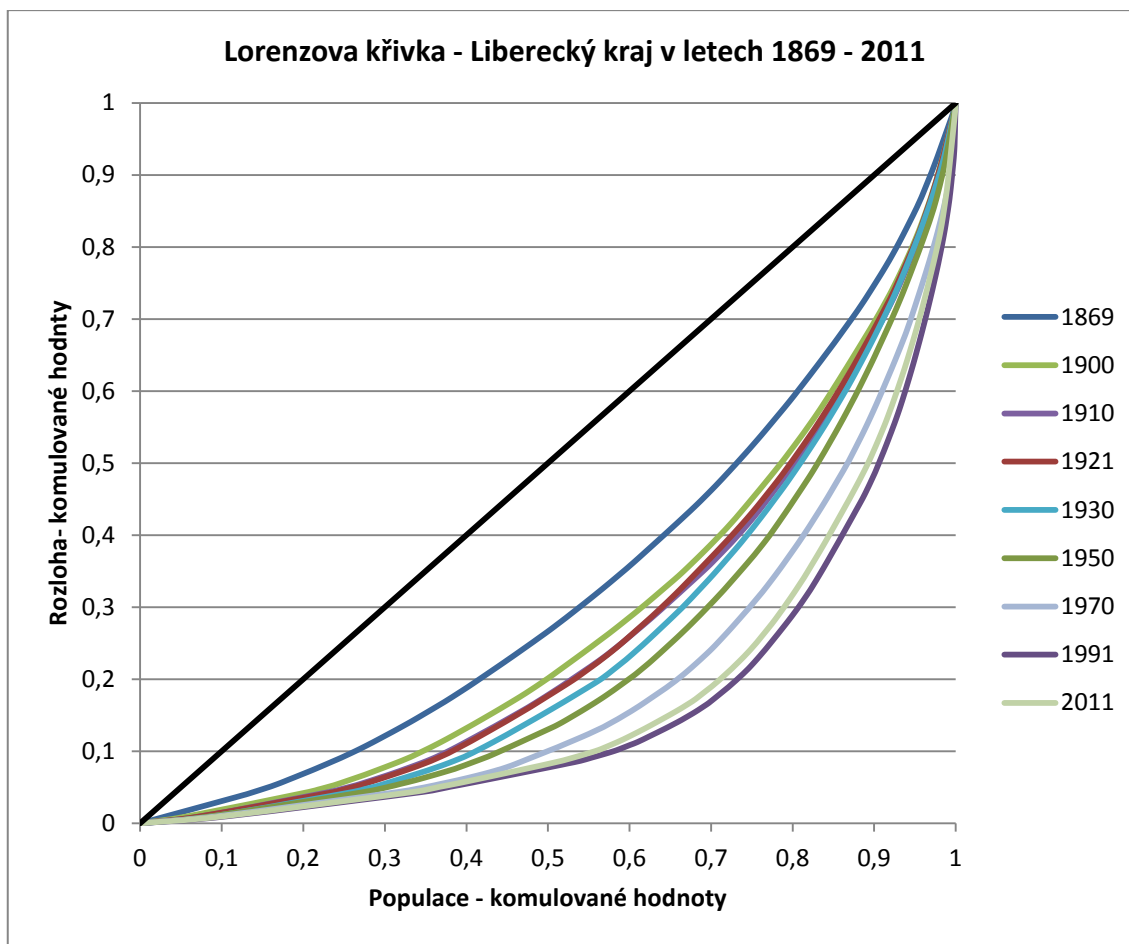
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3390	0,3649	0,4005	0,4358	0,4686	0,4647	0,4924
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5300	0,5687	0,5978	0,6352	0,6687	0,6577	0,6443

Z grafu je jasně patrná poměrně velká nerovnoměrnost v rozmístění obyvatelstva již v roce 1869. Poté se postupně tato nerovnoměrnost ještě více prohlubuje. Zvýšené tempo nastalo mezi roky 1930 a 1950 a poté také v osmdesátých letech. Po roce 1991 dochází k obrácení koncentračních procesů a Lorenzův oblouk se mírně přiblížil k úhlopříčce.

⁸⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁸⁶ tamtéž

Obrázek č. 50 Lorenzova křivka – Liberecký kraj v letech 1869 – 2011.⁸⁷

Areál, ve kterém se nacházela polovina obyvatelstva, se ve sledovaném období více než dvakrát zmenšil, z necelých 1 000 km² na 449,2 km² v roce 2011. Velké snížení plochy areálu nastalo mezi lety 1950 a 1970, kdy se plocha snížila o více jak 140 km². Zcela nejmenší plocha koncentračního areálu byla v roce 1991, kdy rozloha toho areálu odpovídala přibližně 13,3 % rozlohy kraje. Areál tvoří Liberec, Jablonec nad Nisou a z dalších větších měst Semily, Frýdlant, Tanvald či Železný Brod.

Tabulka č. 34 Indexy heterogenity Libereckého kraje v letech 1869 -2011⁸⁸

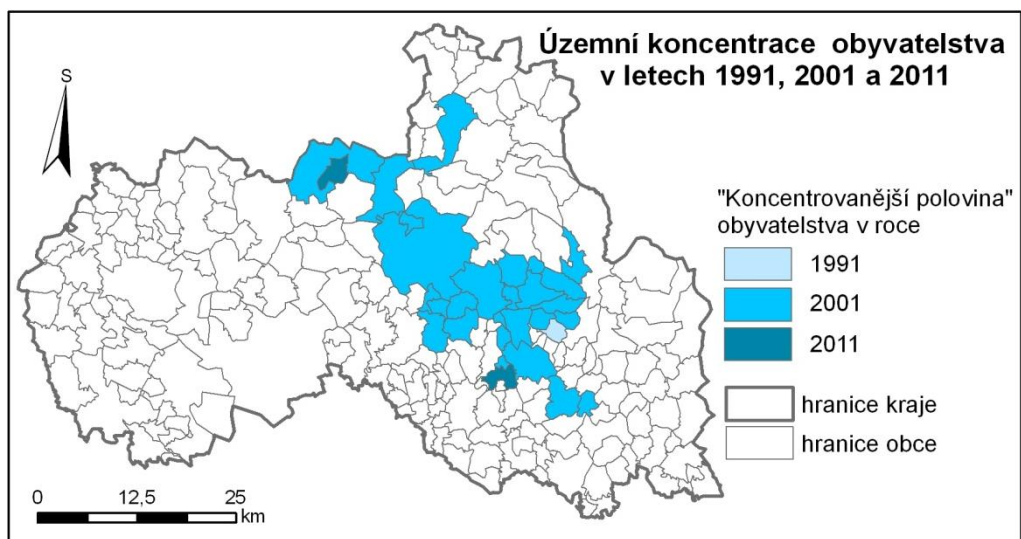
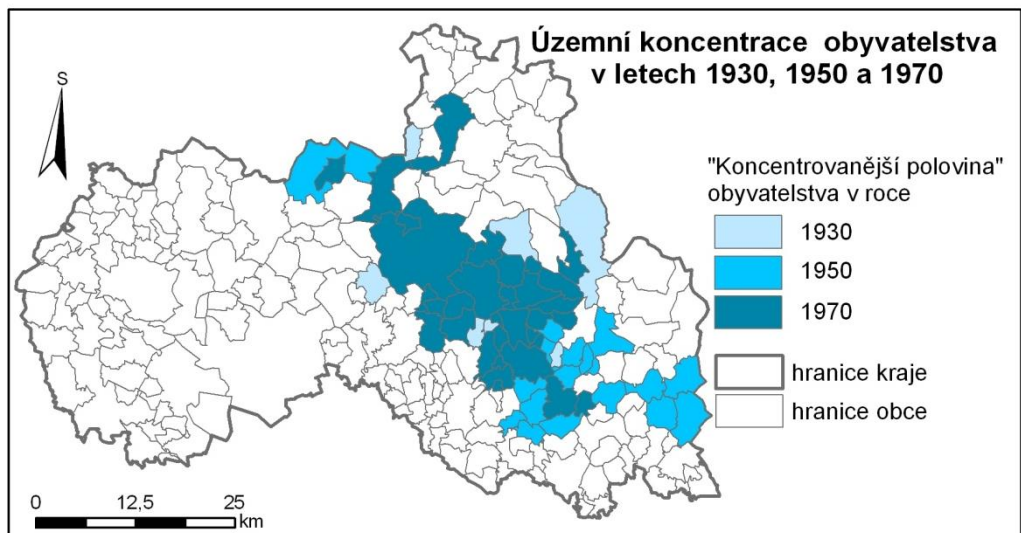
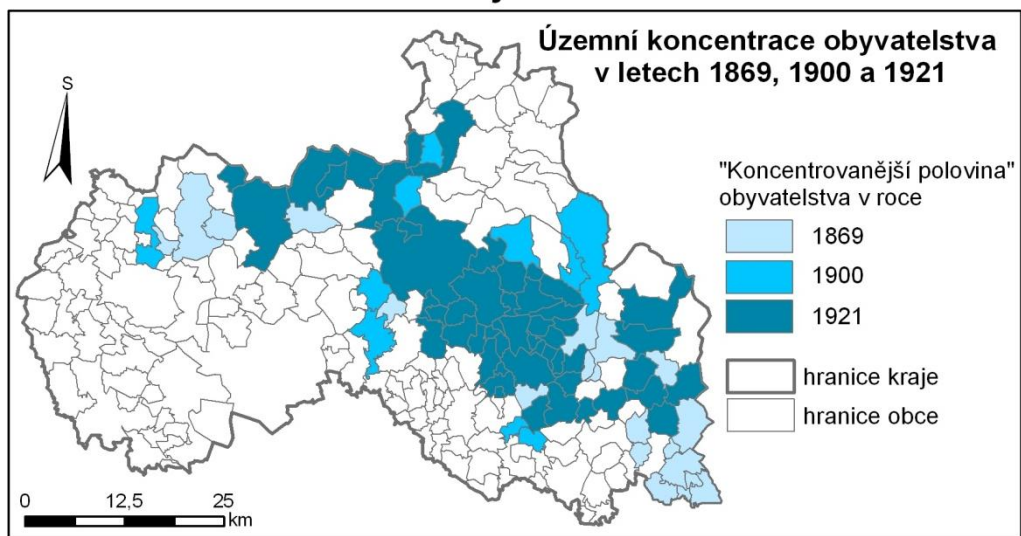
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	985,7	780,1	724,1	663,8	632,2	480,1	419,3	440,8	449,2
rozloha kraje	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0	3 163,0
index heterogenity	0,3116	0,2466	0,2289	0,2099	0,1999	0,1518	0,1326	0,1394	0,1420

⁸⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁸⁸ *tamtéž*

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Libereckém kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 51 Koncentrace poloviny obyvatel Libereckého kraje v letech 1869 - 2011

10.4 Areály maximálního zalidnění

Liberec dokázal zformovat areál maximálního zalidnění již v roce 1900. Velikost i počet obyvatel hodně ovlivňuje poloha Jablonce nad Nisou. Jelikož Liberec a Jablonec nad Nisou spolu svým katastrálním územím sousedí, lze hovořit jako o souměstí. Do roku 1930 rostla rozloha i počet obyvatel v areálu. Svého maxima dosáhl areál právě v roce 1930, kdy měl rozlohu 318,9 km² a žilo v něm 38,1 % obyvatel kraje. Po válce se jeho velikost i počet obyvatel v něm snížil. Ale v následujících letech se postupně zvětšoval, až se ustálil na rozloze okolo 260 km² (asi 8,5 % rozlohy kraje) a počtem obyvatel okolo 170 tisíc obyvatel, což představuje přibližně 40 % obyvatel kraje. Lze tedy říct, přestože se velikost a počet obyvatel v areálu měnily, podíl obyvatel v něm žijící zůstával více méně stejný.

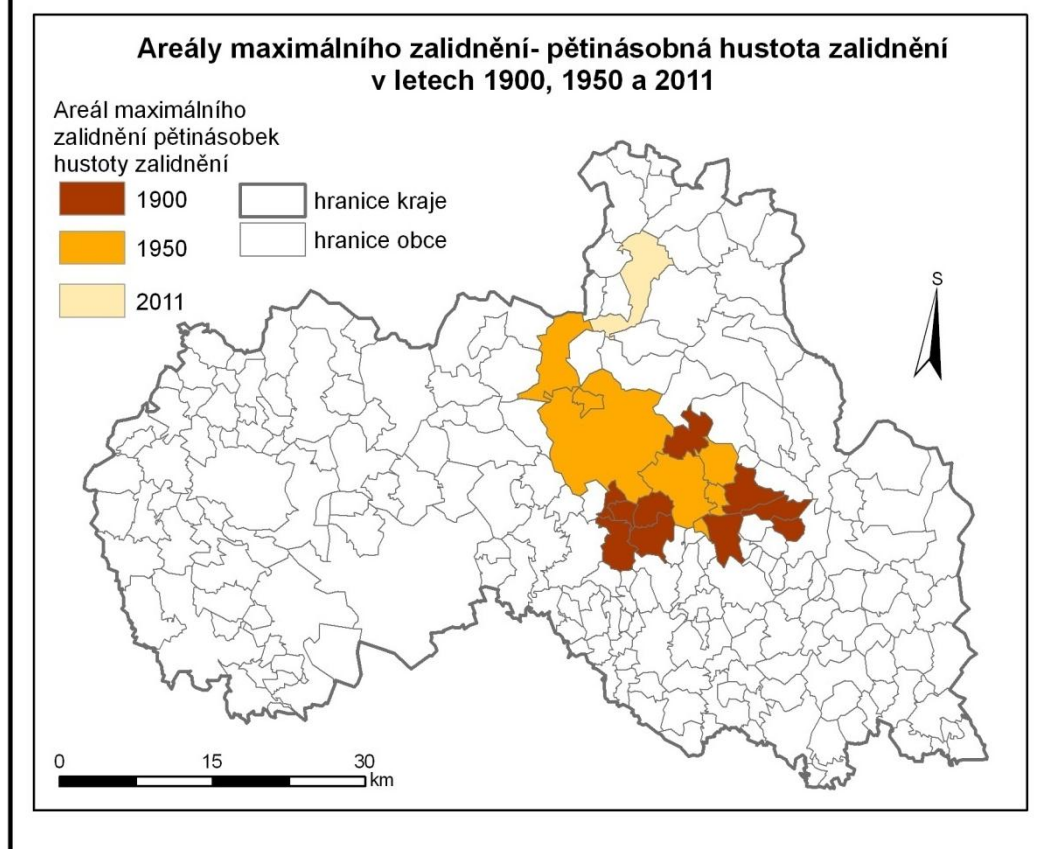
Tabulka č. 35 Liberecký areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.⁸⁹

1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
263,3	153 641	16	281,7	173 087	14
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
318,9	213 129	17	202,5	114 684	8
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
227,2	142 379	11	261,9	170 895	7
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
264,9	169 833	8	264,8	174 952	12

⁸⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Libereckém kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 52 Areály maximálního zalidnění v Libereckém kraji v letech 1900 – 2011

10.5 Shrnutí

Liberecký kraj byl poměrně hustě osídlen již v polovině 19. století, toto osídlení spojeno především s rozvojem průmyslu těžby nerostných surovin v tomto regionu. Rozmístění obyvatel bylo v kraji již od začátku sledovaného období velmi nerovnoměrné. Velký podíl na této nerovnoměrnosti má i poloha obou největších měst, a to Liberce a Jablonce nad Nisou. Obě města tvoří společnou liberecko-jabloneckou aglomeraci, ve které žije více než třetina obyvatelstva. Ve společném areálu maximálního zalidnění žije v současnosti okolo 40,0 % obyvatel na ploše okolo 8,5 % rozlohy kraje. Oproti většině krajů se počet obyvatel ve větších městech nesnižuje, naopak se mírně zvyšuje.

11 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Moravskoslezský kraj z větší části se nachází ve Slezsku, zbývající část zasahuje na území Moravy. Z jihu sousedí se Zlínským krajem, ze západu pak s krajem Olomouckým. Ze severu hraničí s Polskem a jihovýchodní část kraje sousedí se Slovenskem. Kraj je tvořen územím šesti okresů, okresem Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a okres Ostrava – město. Po Praze a Středočeském kraji je Moravskoslezský kraj třetí nejlidnatější kraj, v roce 2011 v něm žilo 1 243 220⁹⁰ obyvatel. Rozlohou patří kraj k těm středně velkým, rozloha kraje je 5427,1⁹¹ km². Spolu s velkým počtem obyvatel to dává nejvyšší hustotu zalidnění ze všech krajů. V současnosti je hustota vysoce nad celorepublikovým průměrem – 229 obyvatel na km². Administrativním centrem je třetí nejlidnatější město České republiky Ostrava, ve které žije více než 300 tisíc obyvatel.

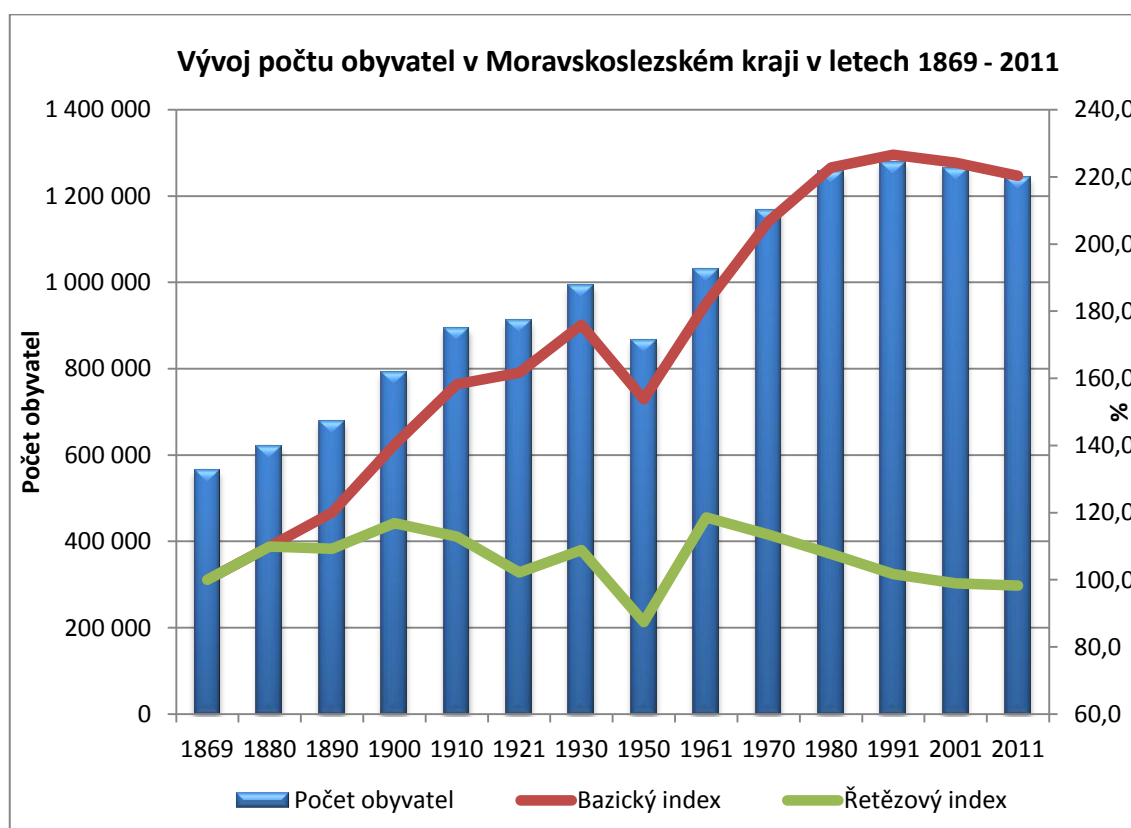
11.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel Moravskoslezského kraje ovlivnil objev černého uhlí a následný rozvoj těžkého průmyslu v regionu. Již za Rakouska-Uherska patřil region k významným průmyslovým oblastem. Při prvním sčítání obyvatel v roce 1869 žilo v kraji 564 203 obyvatel. Od té doby se počet obyvatel do současnosti více než zdvojnásobil. Zvyšování počtu obyvatel bylo spojeno především s rozvojem průmyslu v regionu na přelomu 19. a 20. století a později také v padesátých a šedesátých letech s obdobím socialistické industrializace. Velké přírůstky obyvatel nastaly mezi roky 1890 a 1900 a v následujících deseti letech, v tomto období přibýlo v kraji přibližně 115 a 100 tisíc obyvatel. V roce 1910 žilo v kraji téměř 900 tisíc obyvatel. Tento rychlý růst velmi zpomalila první světová válka, obyvatel sice přibýlo, ale ne již takové množství jako v minulých letech (necelých 20 tisíc). Po snížení počtu obyvatel po druhé světové válce (odsun německého obyvatelstva, ztráty na životech, přesídlení obyvatel atd.), nastal od padesátých další rychlý růst. V tomto období byly pořádány náborové akce, které sloužily k získání pracovníků do rychle se rozvíjejících průmyslových podniků v regionu. Mezi roky 1950 a 1960 se počet obyvatel v kraji zvýšil o více než 160 tisíc obyvatel.

⁹⁰ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

⁹¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

V tomto období také počet obyvatel v kraji překonal hranici jednoho milionu. V roce 1961 žilo v kraji již 1 022 872 obyvatel. V následujících letech se růst mírně zpomalil, ale zisky obyvatel byly přesto velmi vysoké (okolo 100 tisíc obyvatel). Nejvíce obyvatel v kraji žilo v roce 1991, počet obyvatel byl 1 278 726. V následujících dvaceti letech se počet obyvatel snižoval. Příčinou tohoto poklesu byl jednak záporný přirozený přírůstek. Dalším faktorem byla po roce 1989 restrukturalizace průmyslových podniků a poměrně masové propouštění obyvatel a tím i vysoká nezaměstnanost v kraji. Velké množství obyvatel kraj opouští a hledá práci v jiných částech České republiky (velký migrační proud směřuje do Středočeského kraje a Prahy).

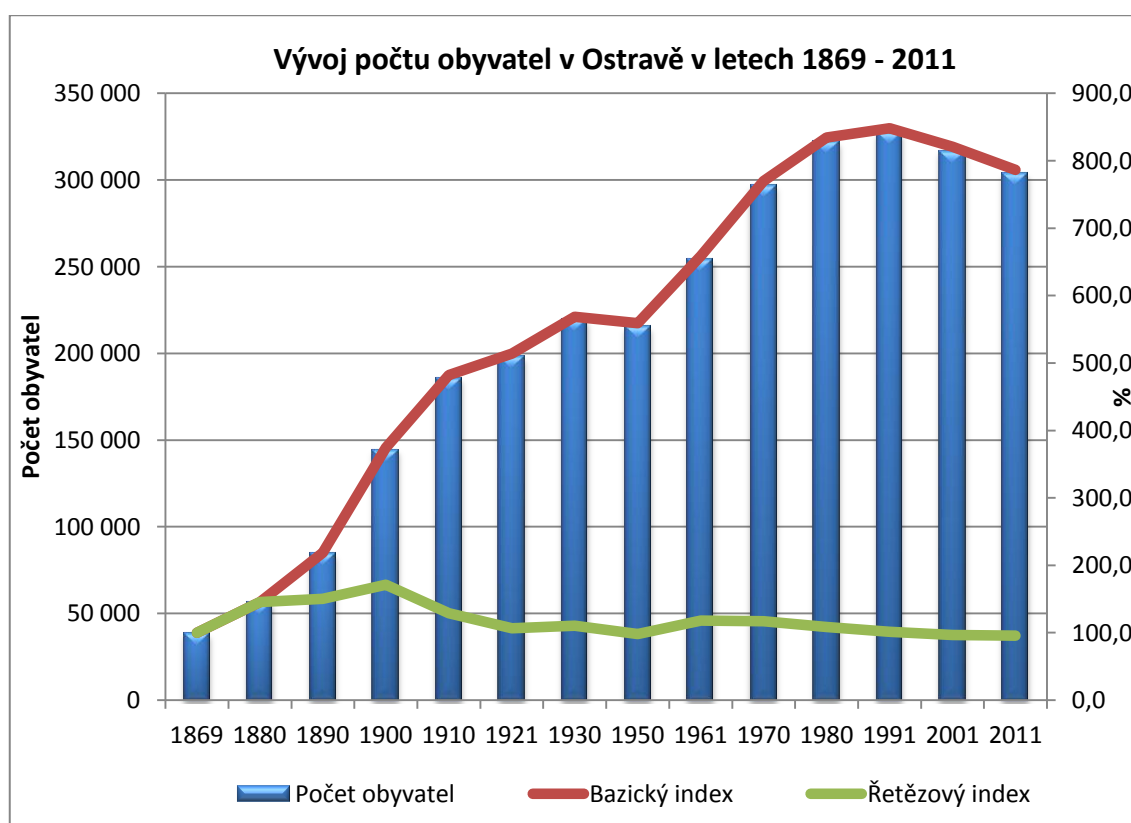
Obrázek č. 53 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Moravskoslezském kraji v letech 1869 -2011⁹²

11.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen pouze 299 obcemi, z nichž 40 má status města. Průměrná katastrální velikost obce patří v mezikrajském srovnání k těm vyšším, v průměru má

⁹² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

území obce rozlohu 18,2 km². Největším městem kraje je 300 tisícová Ostrava. Počet obyvatel v Ostravě se v průběhu sledovaných let zvýšil více jak osmkrát. V roce 1869 žilo v Ostravě necelých 40 tisíc obyvatel. Velký počet obyvatel přibýlo v Ostravě mezi roky 1890 a 1900, kdy se jejich počet zvýšil o více než 60 tisíc. V tomto období také překonal počet obyvatel hranici 100 tisíc obyvatel. Dvou set tisícovou hranici překonalo město mezi roky 1921 a 1930. Poté přišel úbytek obyvatel zapříčiněný světovou válkou a sní spojenými událostmi. Po válce se ovšem počet obyvatel rychle zvyšoval. Tři set tisícovou hranici překročilo obyvatelstvo mezi lety 1970 a 1980. V posledních letech Ostravu jako ostatní velká města nejen v kraji postihuje postupný úbytek obyvatel způsobený především migračními úbytky, které ještě zesiluje záporný přirozený přírůstek. V současnosti žije v Ostravě 303 609 obyvatel, tedy o více než 24 tisíc obyvatel méně než v roce 1991, kdy zde žilo nejvíce obyvatel.

Obrázek č. 54 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Ostravě v letech 1869 - 2011⁹³

⁹³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

V kraji je minimální počet obcí v nejmenší velikostní kategorii a podíl obyvatel v těchto obcích je téměř zanedbatelný. V roce 1991, kdy jich bylo nejvíce, tvořil podíl těchto obyvatel necelých 0,2 % obyvatel kraje. Nejvíce obcí je ve velikostní kategorii 1 000 – 1 999 obyvatel, naopak nejvíce obyvatel žije v těch největších kategoriích, tedy nad 20, 50 a 100 tisíc obyvatel. V posledních dvaceti letech došlo k několika k poměrně značným přesunům obyvatelstva. Největší ztráty zaznamenala především velká města, v tomto období města nad 20 obyvatel ztratila téměř 60 tisíc obyvatel. Část obyvatel se přesunula do obcí velikostní kategorie 5 000 – 9 999 obyvatel, počet obyvatel se v této kategorii zvýšil o více jak 20 tisíc. Tento nárůst je způsoben přesunem několika obcí do této kategorie, např. Bystřice, Dolní Lutyně či Petrovice u Karviné. Rostly i středně velké obce o velikosti 1 000 – 1 999 obyvatel. Do této kategorie přibylo asi 12 tisíc obyvatel.

Průměrná velikost obcí v kraji je vůbec nejvyšší ze všech krajů v ČR. Průměrná populační velikost obcí v Moravskoslezském kraji je téměř dvojnásobná než velikost obcí v Karlovarském kraji, které jsou v průměru druhé největší. Průměrná velikost po druhé světové válce se zvyšuje až do roku 1991, kdy byla nejvyšší – 4 277 obyvatel. Mediánová velikost je také nejvyšší v mezikrajském srovnání a jen potvrzuje fakt, že Moravskoslezský kraj je tvořen velmi populačně velkými obcemi. V současnosti je mediánová velikost obcí 1 017 obyvatel.

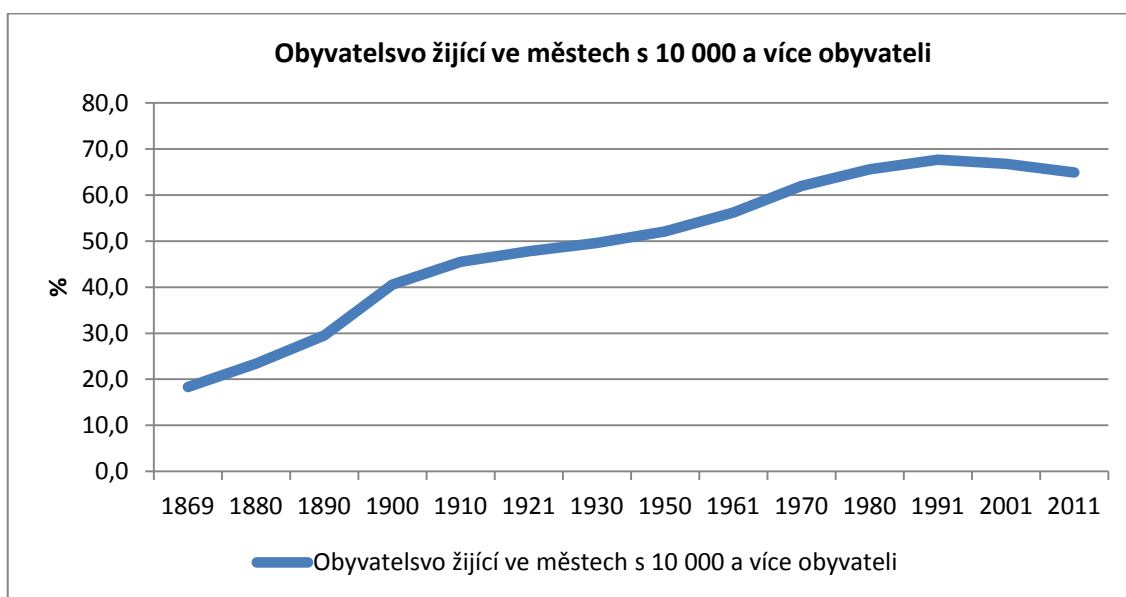
Tabulka č. 36 Průměrná a mediánová velikost obcí v Moravskoslezském kraji v letech 1869 -2011⁹⁴

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	1 126	1 102	1 129	1 107	1 142	1 107	1 194
průměr	1 893	2 081	2 272	2 655	2 986	3 050	3 321
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	904	997	951	938	970	966	1 017
průměr	2 912	3 452	3 902	4 204	4 277	4 231	4 158

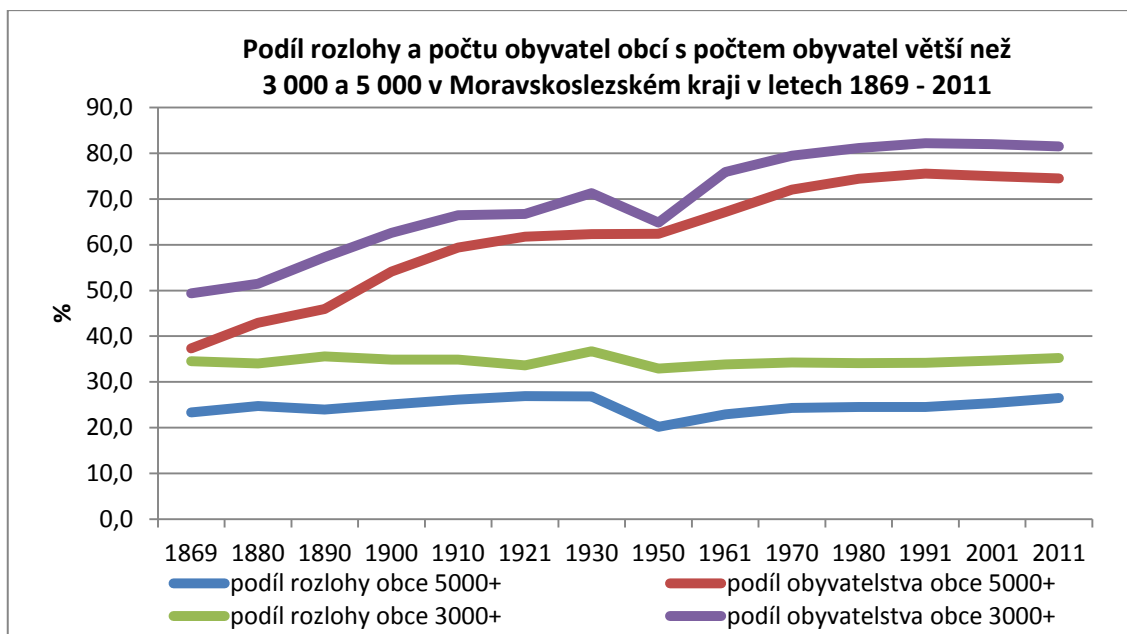
Podíl obyvatel ve městech nad deset tisíc obyvatel byl v roce 1869 poměrně vysoký, ale vyšší podíl měl v tomto roce Jihomoravský, Karlovarský a Ústecký kraj. V roce 1869 byl podíl toho obyvatelstva 18,3 % a rychle se zvyšoval. Nejvyšší nárůst

⁹⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

nastal mezi roky 1890 a 1900, kdy se tento podíl zvýšil o více jak 11,1 procentních bodů. Velký vliv na to měl nárůst počtu obyvatel v Ostravě (téměř 60 tisíc) a také přesun dalších měst nad hranici 10 tisíc obyvatel (Bohumín, Český Těšín a Orlová). V roce 1900 byl tento podíl již 40,6 %. V dalších letech se dál zvyšoval, ale růst už nebyl tak rychlý. Od roku 1921 je podíl obyvatel ve městech nad deset tisíc obyvatel nejvyšší ve srovnání s ostatními kraji. V padesátých letech se tempo opět zrychlilo, mezi roky 1961 a 1970 se podíl zvýšil o 5,8 procentních bodů, na podíl 62,0 % obyvatel kraje. Nejvyššího podílu dosáhlo obyvatelstvo v těchto městech v roce 1991, kdy byl 67,7 %. Poté dochází k jeho postupnému snižování. V současnosti je tento podíl oproti roku 1991 o 2,8 procentních bodů nižší. Příčinou je více jak 50 tisícový úbytek obyvatel v těchto městech. Z grafu pro obce s vyšším počtem obyvatel než 3 a 5 tisíc je patrné, že podíl plochy těchto měst zůstával více méně stejný. Jedná se o stejné obce, ve kterých se pouze zvyšoval počet obyvatel. V obcích nad 3 000 obyvatel žije více než 80 % obyvatel kraje.

Obrázek č. 55 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011.

Obrázek č. 56 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Moravskoslezském kraji v letech 1869 - 2011⁹⁵

Největší město byla od začátku sledovaného období Ostrava, druhým největším městem je v současnosti Havířov, jehož rychlý růst nastal v padesátých letech. Z dalších větších měst jsou dřívější okresní města Karviná, Opava, Frýdek-Místek. Celkem 12 měst v kraji má více než 20 tisíc obyvatel. V deseti největších městech kraje v současnosti žije více než 56,9 % obyvatel kraje. Polovina obyvatel kraje žije v 7 největších městech kraje. Od roku 1869 se počet obyvatel v deseti největších městech zvýšil téměř pětkrát.

Tabulka č. 37 Deset nejlidnatějších obcí Moravskoslezského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.⁹⁶

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Ostrava	38 598	Ostrava	215 791	Ostrava	303 609
Opava	27 011	Opava	40 663	Havířov	82 022
Frýdek-Místek	13 617	Karviná	38 465	Karviná	60 679
Nový Jičín	13 262	Frýdek-Místek	27 002	Opava	58 274
Krnov	10 644	Orlová	23 863	Frýdek-Místek	58 200
Rýmařov	9 864	Třinec	21 610	Třinec	37 200
Karviná	8 900	Bohumín	19 705	Orlová	32 067
Fulnek	7 628	Nový Jičín	19 647	Nový Jičín	25 726
Odry	7 558	Krnov	18 956	Český Těšín	25 445
Třinec	7 484	Český Těšín	17 036	Krnov	24 940
Celkem	144 566	Celkem	442 738	Celkem	708 162

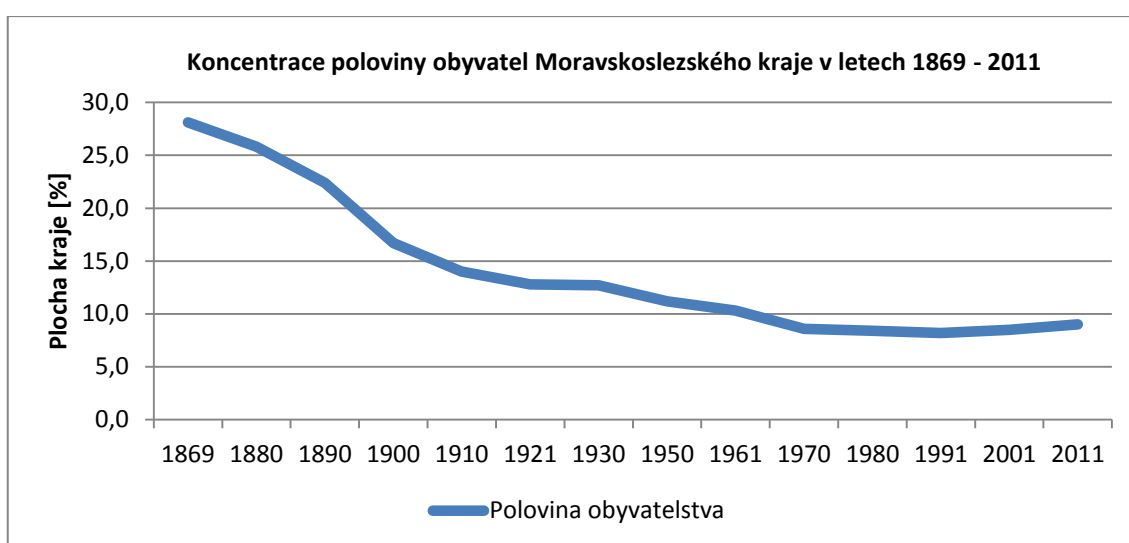
⁹⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁹⁶ tamtéž

11.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel kraje byla v roce 1869 koncentrována přibližně na 28,2 % rozlohy kraje. Tento podíl byl v mezikrajském srovnání průměrný. Následný vývoj byl velmi rychlý, mezi lety 1890 a 1900 se plocha snížila o více než 6,7 procentních bodů, což představuje snížení plochy přibližně o 360 km². V meziválečném období se tempo snižování tohoto podílu zpomalilo. Zrychlilo se opět v šedesátých letech, kdy se tento podíl snížil pod hranici 10 % rozlohy kraje. Nejnižší hodnotu měl podíl plochy, na které byla koncentrována polovina obyvatel v roce 1991 - 8,2 % rozlohy kraje. V následujících letech dochází k postupnému zvyšování tohoto podílu.

Obrázek č. 57 Koncentrace poloviny obyvatel Moravskoslezského kraje v letech 1869 - 2011⁹⁷

Giniho koeficient patří v celorepublikovém srovnání k nadprůměru. Od roku 1869 do současnosti se Giniho koeficient zvýšil více než dvakrát. V roce 1991, kdy byl koeficient největší, byla jeho hodnota 0,6895. A ukazuje na velkou nerovnoměrnost v rozmístění obyvatel. V současnosti se koeficient mírně snižuje.

Tabulka č. 38 Giniho koeficient Moravskoslezského kraje v letech 1869 – 2011⁹⁸

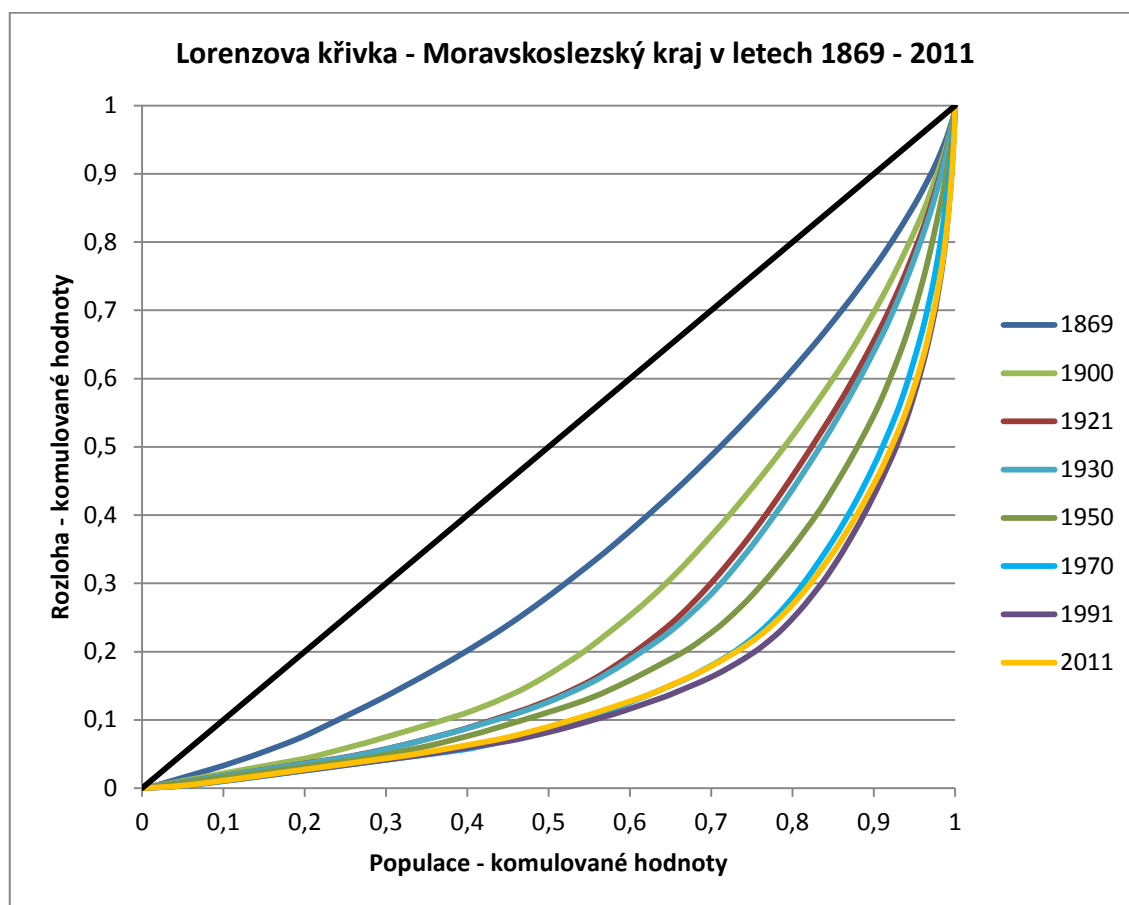
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3129	0,3411	0,3817	0,4574	0,4987	0,5224	0,5349
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,6004	0,6239	0,6640	0,6782	0,6895	0,6833	0,6730

⁹⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

⁹⁸ tamtéž

Z grafu je patrné postupné a poměrně velké prohlubování nerovnoměrnosti v územním rozmístění obyvatelstva. Velké změny nastaly mezi lety 1869 a 1900 a pak v padesátých letech. Hodnoty od roku 1970 jsou velmi podobné a blízké.

Obrázek č. 58 Lorenzova křivka – Moravskoslezský kraj v letech 1869 – 2011.⁹⁹

Areál, v němž se koncentrovala polovina obyvatel, se v průběhu sledovaného období zmenšil čtyřikrát. Velký vliv na to má koncentrace velkých měst v blízkosti Ostravy. V roce 1991 žila polovina obyvatel v areálu, který se rozkládal na 8,9 procentech kraje. V současnosti se rozloha tohoto areálu zvětšuje.

Tabulka č. 39 Indexy heterogenity Moravskoslezského kraje v letech 1869 -2011¹⁰⁰

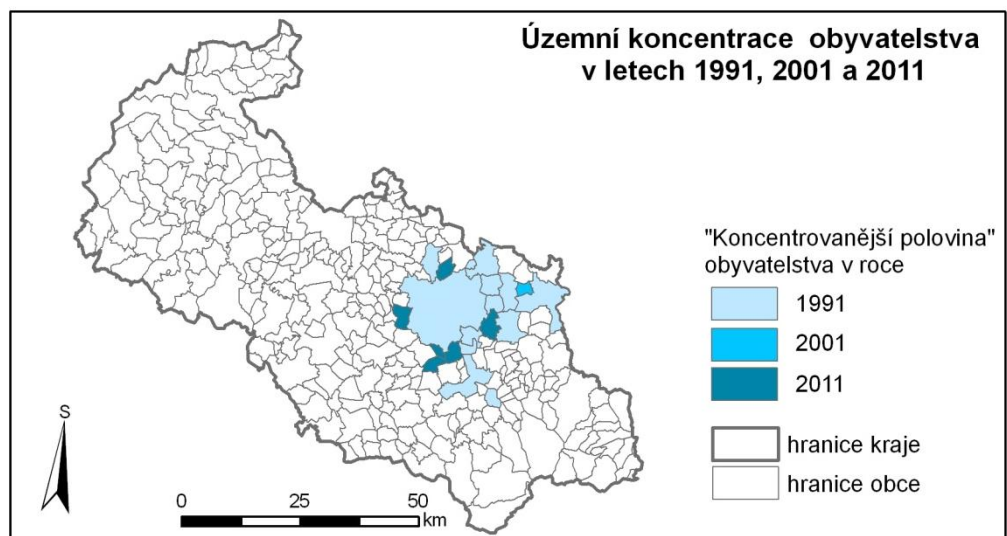
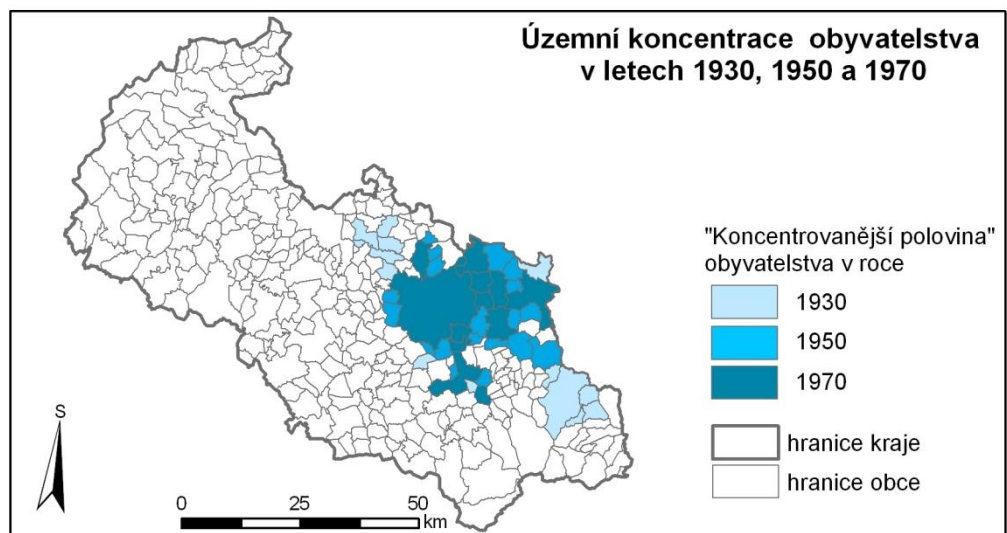
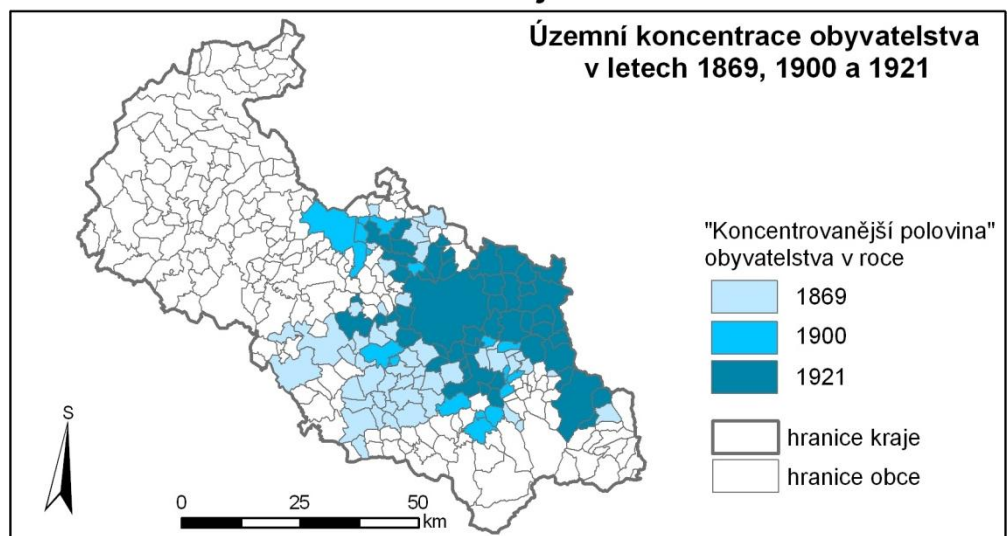
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 926,5	1 172,2	1 013,4	941,6	720,2	484,0	484,0	513,5	553,2
rozloha kraje	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1	5 427,1
index heterogenity	0,3550	0,2160	0,1867	0,1735	0,1327	0,0892	0,0892	0,0946	0,1019

⁹⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁰⁰ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Moravskoslezském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 59 Koncentrace poloviny obyvatel Moravskoslezského kraje v letech 1869 - 2011

11.4 Areály maximálního zalidnění

V Moravskoslezském kraji splňovaly podmínky pro vytvoření AMZ kromě Ostravy také Karviná, Frýdek-Místek, Havířov a Opava. Svoji populační velikostí a velkou koncentrací obyvatel ve svém okolí vytvořila Ostrava velký areál maximálního zalidnění, se začleněním všech výše uvedených měst. A vznikl tak jeden společný populačně i rozlohou velký areál maximálního zalidnění. V roce 2001 v něm žilo více než 900 tisíc obyvatel, tedy 72,3 % obyvatel kraje na přibližně čtvrtině rozlohy kraje. Od roku 1900 se rozloha AMZ do současnosti zvětšila více než 4x. Stejný nárůst zaznamenalo i obyvatelstvo, které v areálu žilo. V roce 2011 se AMZ zmenšil přibližně o 100 km², tento pokles je zapříčiněn menším počtem obyvatel ve velkých městech a tím i poklesem jejich hustoty zalidnění. Ostrava, Havířov a Karviná svojí hustotou zalidnění dokázaly vytvořit v roce 1970 i AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění.

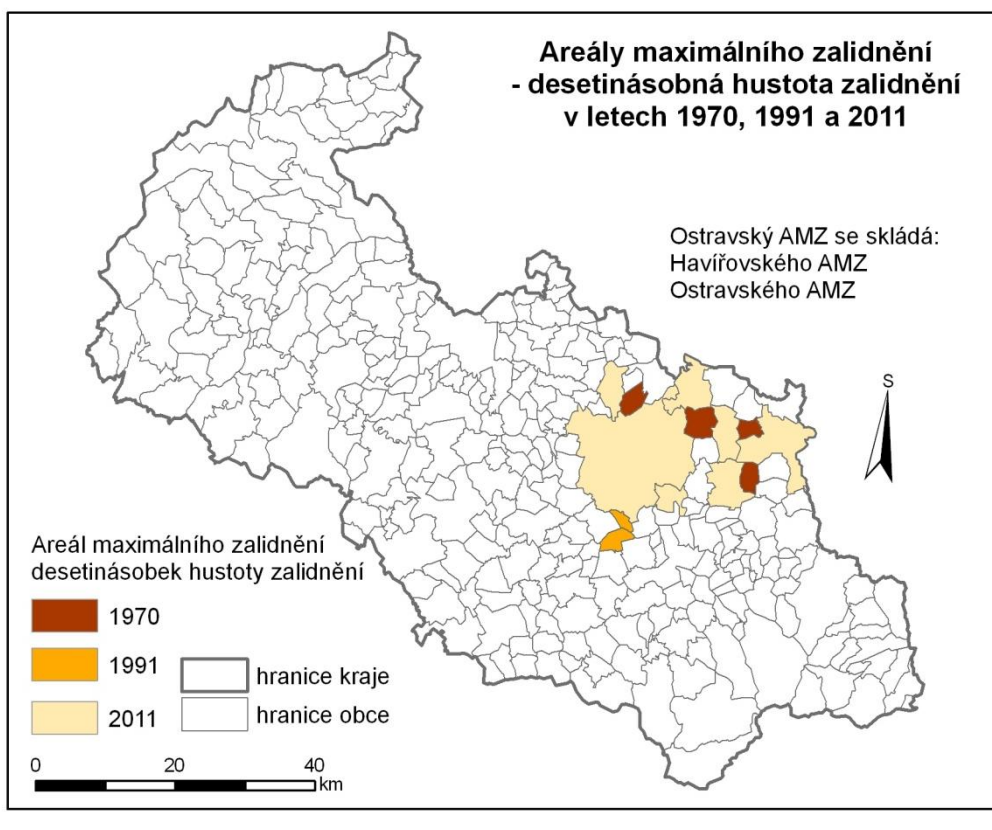
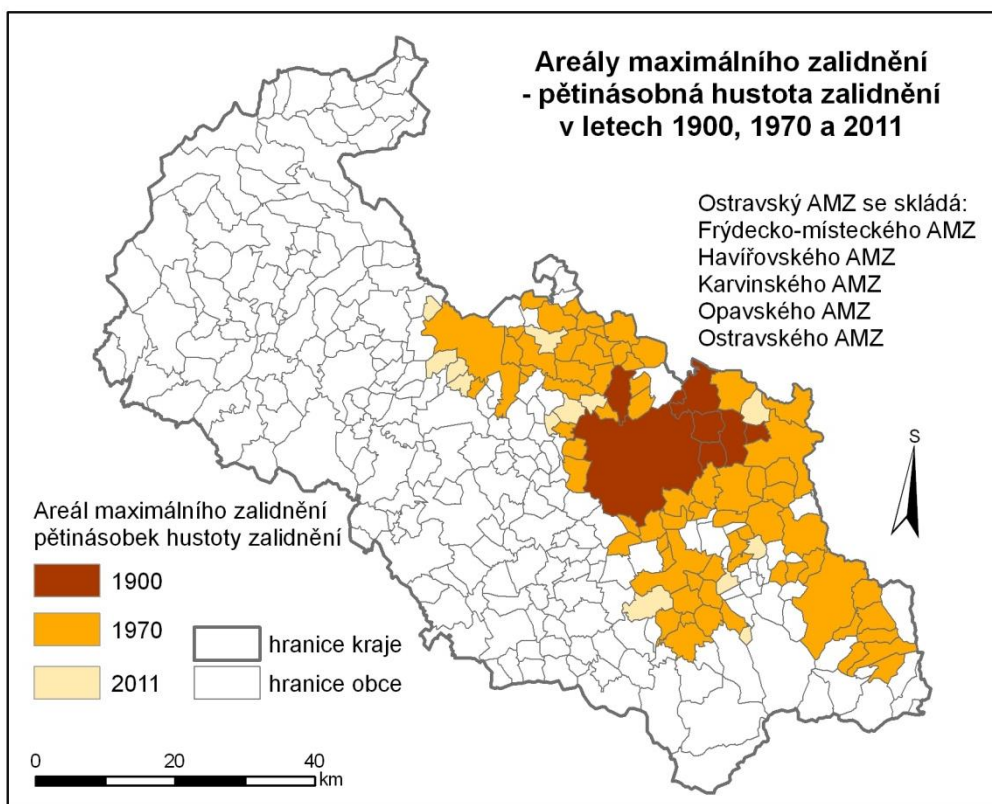
Tabulka č. 40 Ostravský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.¹⁰¹

	1900			1921		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Ostravský	328,5	193 929	7	568,5	353 796	19
	1930			1950		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Ostravský	589,3	395 459	24	757,8	427 043	37
z toho:						
Karvinský	0	0	0	79,1	47 417	3
	1970			1991		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Ostravský	1 332,2	827 178	76	1 364,9	889 936	81
z toho:						
Frýdeckomístecký	82,6	51 256	5	122,0	78 954	9
Havířovský	256,5	159 604	17	306,8	197 140	23
Karvinský	226,1	142 621	7	224,5	145 242	7
Opavský	0	0	0	102,4	65 674	4
	2001			2011		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Ostravský	1 406,7	910 619	85	1 309,9	872 533	73
z toho:						
Frýdeckomístecký	130,4	83 722	10	123,0	81 958	10
Havířovský	316,3	204 298	23	280,8	186 751	19
Karvinský	217,9	137 421	6	152,4	98 987	7
Opavský	100,8	63 844	3	0	0	0

¹⁰¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Moravskoslezském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 60 Areály maximálního zalidnění v Moravskoslezském kraji v letech 1900 – 2011

11.5 Shrnutí

Vývoj a rozvoj celého Moravskoslezského kraje velmi ovlivnilo objevení ložisek černého uhlí a s tím také spojený průmysl. Do tohoto regionu pak za prací směřovalo velké množství obyvatel. Počet obyvatel v kraji se od roku 1869 více než zdvojnásobil. Ostrava rostla ještě dynamičtěji, počet obyvatel vzrostl více než osmkrát. Počet obyvatel rostl ve dvou vlnách, první vlna probíhala na přelomu 19. a 20. století, druhá pak od padesátých let, kdy byly pořádány náborové akce pro velké průmyslové podniky v regionu. V současnosti je Moravskoslezský kraj třetí nejlidnatější kraj ČR. Žije zde 1 243 220 obyvatel, ale obyvatel v kraji ubývá (záporná bilance migračního salda i přirozeného přírůstku). V kraji je velké množství velkých měst a obcí. Průměrná populační velikost je vůbec nejvyšší v celé ČR. V kraji je 12 měst s počtem vyšším než 20 tisíc obyvatel, měst nad deset tisíc je celkem 16. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc je vůbec nejvyšší v celé České republice – více jak 64 %. Územní koncentrace obyvatel proběhla od poloviny 19. století velmi rychle, v současnosti polovina obyvatel žije na méně než 10 % rozlohy kraje. Okolo Ostravy vznikl jeden velký koncentrační areál obyvatelstva, žije v něm okolo 900 tisíc obyvatel (72 % obyvatel kraje na ploše asi 25 % rozlohy kraje). Tento areál vznikl spojením největších měst v kraji, jeho součástí jsou Havířov, Karviná, Frýdek-Místek i Opava. V AMZ s desetinásobnou hustotu zalidnění žilo na přibližně 400 km² více než půl milionu lidí.

12 OLOMOUCKÝ KRAJ

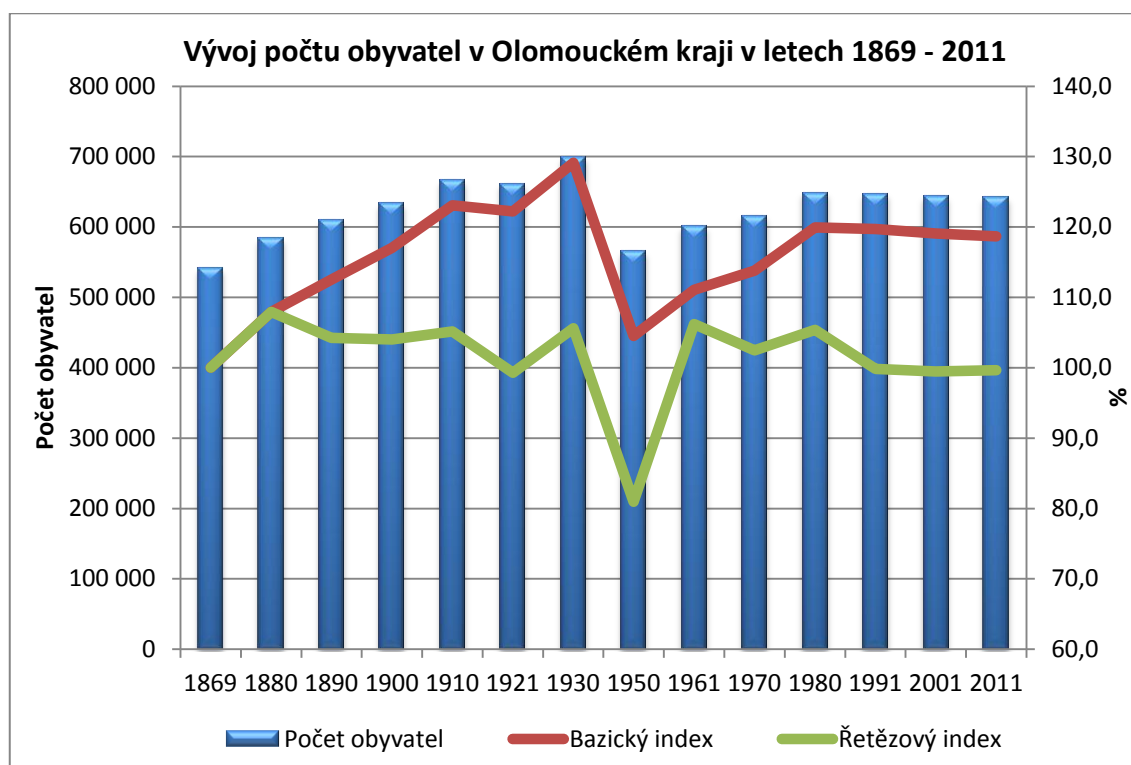
Olomoucký kraj sousedí se čtyřmi kraji, ze západu sousedí s Pardubickým krajem. Z jihu ho obklopují kraje Jihomoravský a Zlínský, na východě na ně navazuje kraj Moravskoslezský. Na severu Olomoucký kraj hraničí s Polskem. Území kraje vzniklo spojením pěti dřívějších okresů, okresem Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a okresem Šumperk. Kraj patří svojí velikostí ke středně velkým krajům, rozloha kraje byla v roce 2005 5 267,0¹⁰² km², což odpovídá přibližně 6,7 % rozlohy celé České republiky. Počtem obyvatel patří též k průměrně velkým krajům, v roce 2011 žilo v kraji 641 681 obyvatel. Průměrná hustota zalidnění je lehce pod celorepublikovým průměrem – 121,8 obyvatel na km². Hustotu zalidnění vykazuje velké regionální rozdíly. Severní část, především Jesenícko má velice nízkou hustotu zalidnění. Administrativním a přirozeným centrem regionu je Olomouc s více než sto tisíci obyvateli.

12.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel Olomouckého kraje byl vysoký již v polovině 19. století. Vliv na počet obyvatel měla poloha kraje. Jižní a střední část kraje, především Haná, jsou velice úrodné. A již od minulosti byly tyto oblasti velice intenzivně hospodářsky využívány, především k pěstování cukrovky a obilí. Růst počtu obyvatel, byl ovlivněn postupně se rozvíjejícím se průmyslem, např. v Prostějově či Přerově. Tyto faktory a fakt historického významu města Olomouc zapříčinily poměrně rychlý růst obyvatel v tomto regionu. V roce 1869 žilo v kraji 540 670 obyvatel. Již za dvacet let počet obyvatel v kraji překročil hranici 600 tisíc obyvatel. V dalších letech rostl počet obyvatel ještě rychleji. Mezi roky 1890 a 1910 přibýlo téměř 60 tisíc obyvatel, tento růst přibrzdila válka. Po ní ovšem počet obyvatel opět vzrostl, tentokrát o téměř 38 tisíc. V tomto roce žilo v kraji vůbec nejvíce obyvatel v celé historii, počet obyvatel byl těsně pod hranicí 700 tisíce – 698 075 obyvatel. Veliký vliv na počet obyvatel měla druhá světová válka, počet obyvatel klesl při prvním poválečném sčítání oproti censu z roku 1930 o více než 132 tisíc obyvatel. V roce 1950 žilo v kraji 565 223 obyvatel. V poválečných letech roste počet obyvatel vcelku rychle, nejvíce obyvatel v poválečném období žilo v kraji v roce

¹⁰² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

1980, tehdy v kraji žilo téměř 650 tisíc obyvatel. Od tohoto roku dochází k celkovému úbytku obyvatel v kraji. Úbytek obyvatel, mezi jednotlivými censy, se pohyboval okolo 2 000 obyvatel. V roce 2011 žilo v kraji 641 681. Tento úbytek je dán záporným migračním saldem především ze severní části kraje.

Obrázek č. 61 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Olomouckém kraji v letech 1869 -2011¹⁰³

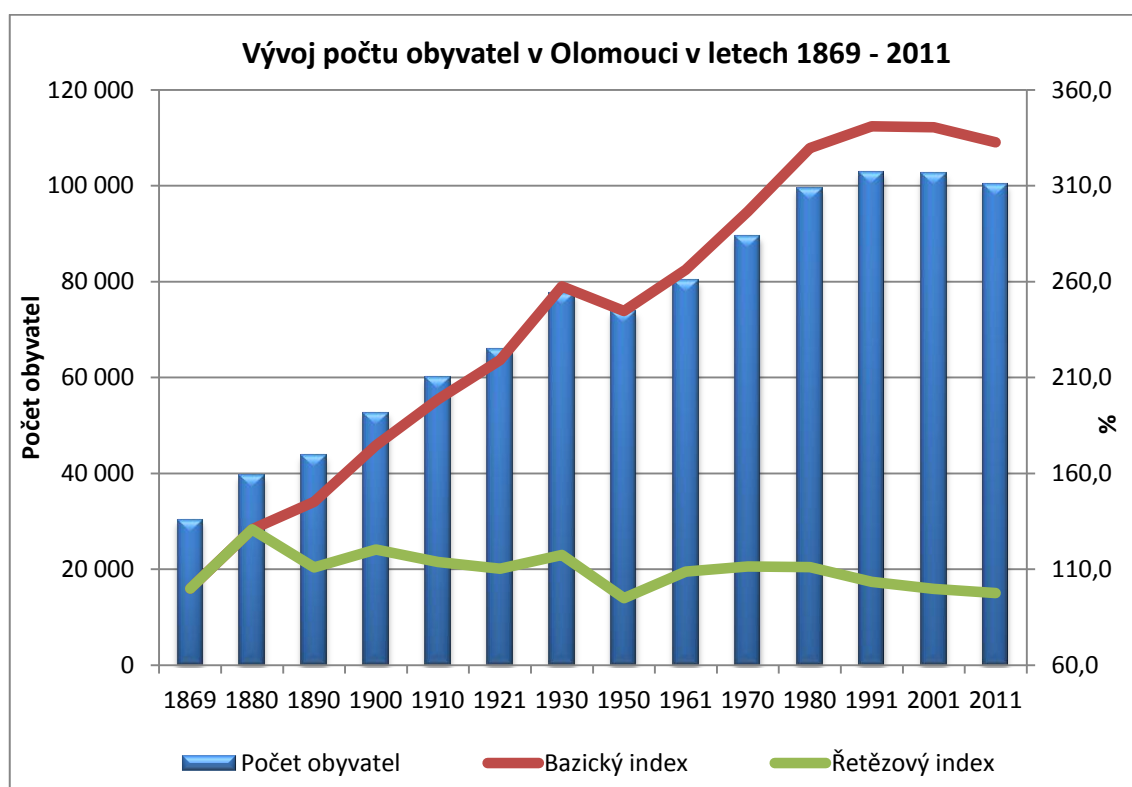
12.2 Velikostní struktura obcí

Olomoucký kraj je tvořen 397 obcemi, z nichž 37 má statut města. V kraji se nachází vojenský újezd Libavá. Průměrná administrativní velikost obce patří v celorepublikovém srovnání k těm vyšším, v současnosti se pohybuje okolo 13,3 km². Největším městem je Olomouc. S počtem obyvatel přesahující 100 tisíc obyvatel, se řadí mezi česká velkoměsta. V současnosti počet obyvatel Olomouce tuto hranici překračuje velmi těsně, žije zde 100 233 obyvatel.

Počet obcí do 1 000 obyvatel se po celou dobu pohybuje okolo 260, cca 65 % všech obcí. Podíl obyvatel v těchto obcích se z 25 % snížil na současných 18 %. Postupem

¹⁰³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

času se zvyšoval počet obyvatel ve městech a postupně rostl jejich podíl. V současnosti v samotné Olomouci žije více jak 15 % obyvatel kraje. Počet obyvatel v samotné Olomouci rostl poměrně rychlým tempem, do roku 1930 to bylo v průměru více než 7 tisíc obyvatel za deset let. Po úbytku obyvatel po válce nastal opět rychlý nárůst počtu obyvatel. Hranici 100 tisíc obyvatel překročila Olomouc mezi roky 1980 a 1991, po roce 1991 se počet obyvatel postupně snižoval. V současnosti se pohybuje těsně nad stotisícovou hranicí a zřejmě i brzy pod ní klesne. V roce 2011 žilo v Olomouci 100 233 obyvatel.

Obrázek č. 62 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Olomouci v letech 1869 -2011¹⁰⁴

V posledních dvaceti letech vzrostl počet obyvatel v malých obcích v kategorii 200 – 499 obyvatel a tím došlo k jejich přesunu do kategorie obcí do 1 000 obyvatel. Nejvíce obyvatel získaly obce ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 obyvatel, ziskové byly především obce v blízkosti velkých měst, např. Dolany, Velká Bystřice apod. V této velikostní kategorii přibýlo v posledních dvaceti letech více jak 11 tisíc obyvatel. Počet obyvatel ve velkých městech se snižoval v Prostějově a Přerově, klesl počet obyvatel

¹⁰⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

pod 50 tisíc, v Litovli se počet snížil pod deset tisíc. Mezi roky 1991 a 2011 ubylo ve městech nad 10 tisíc téměř 30 tisíc (necelých 10 tisíc způsobil přesun Litovle do nižší velikostní kategorie). Přesto je tento úbytek dost veliký.

Průměrná populační velikost obce je v současnosti 1616 obyvatel, což je lehce pod celorepublikovým průměrem (1686 obyvatel). Tento počet se od roku 1980, kdy žilo v kraji nejvíce obyvatel, postupně snižuje. Nejvyšší hodnoty vykazovaly obce v roce 1930, kdy průměrná velikost obce byla 1758 obyvatel a mediánová velikost 839 obyvatel. Mediánová velikost obcí se naopak v posledních letech zvyšuje. V současnosti žije v polovině obcí v kraji méně než 574 obyvatel.

Tabulka č. 41 Průměrná a mediánová velikost obcí v Olomouckém kraji v letech 1869 -2011¹⁰⁵

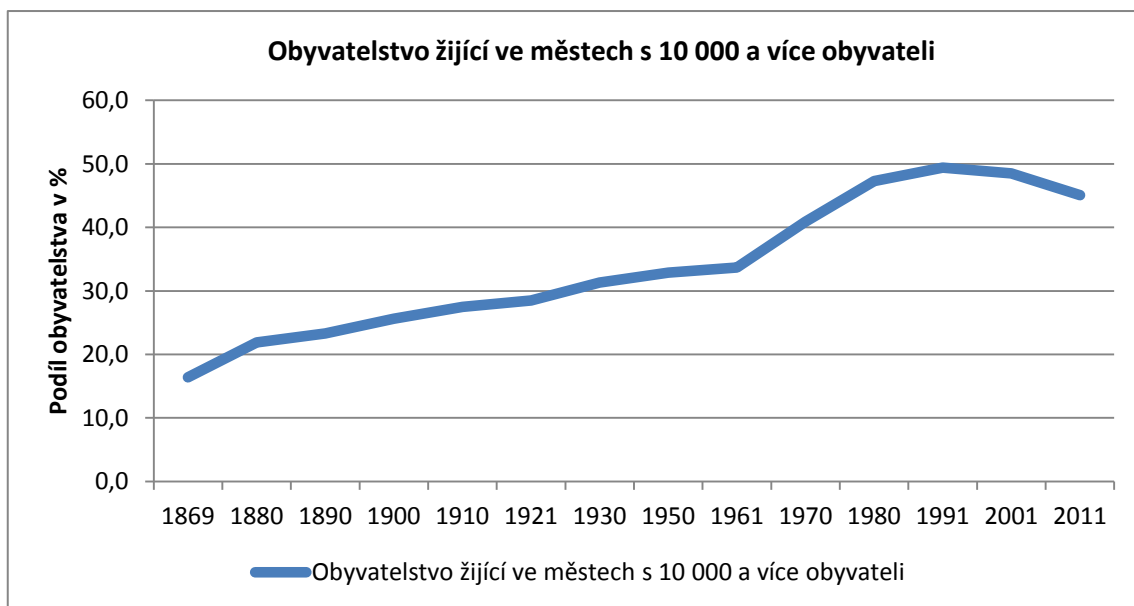
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	685	707	735	758	801	806	839
průměr	1 362	1 470	1 533	1 594	1 676	1 665	1 758
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	631	647	604	577	543	557	574
průměr	1 424	1 512	1 550	1 633	1 631	1 622	1 616

Podíl obyvatel, kteří žijí ve městech s více jak 10 tisíci obyvateli, se postupně zvyšoval až do roku 1991. V té době bylo těchto měst 10. Poté dochází k celkovému úbytku obyvatel i jejich podílu v této kategorii měst. Během celého sledovaného období nikdy podíl tohoto obyvatelstva nepřesáhl 50% hranici. V roce 1869 byl podíl obyvatel v těchto městech 16,4 %. V následujících letech se postupně tento podíl zvyšoval. Tento plynulý růst nikterak nepoznamenaly války. Velký růst nastal mezi roky 1961 a 1980, kdy se podíl v 10 intervalech zvýšil o více jak 7 procentních bodů. Nejvyšší podíl nastal v roce 1991, kdy v těchto městech žilo 49,4 % obyvatel. Poté dochází k celkovému poklesu tohoto podílu. Je způsoben především úbytkem obyvatel ve městě Litovel pod hranici 10 tisíc. Podíl obyvatel žijících v obcích nad 3 000 obyvatel nikdy nepřesáhl hranici 60 %, což naznačuje poměrně vysoký podíl venkovského obyvatelstva. V průběhu sledovaného období je patrný velký pokles podílu plochy těchto obcí, zmenšil se o více než polovinu. Tento pokles je dán přesunem obyvatel do

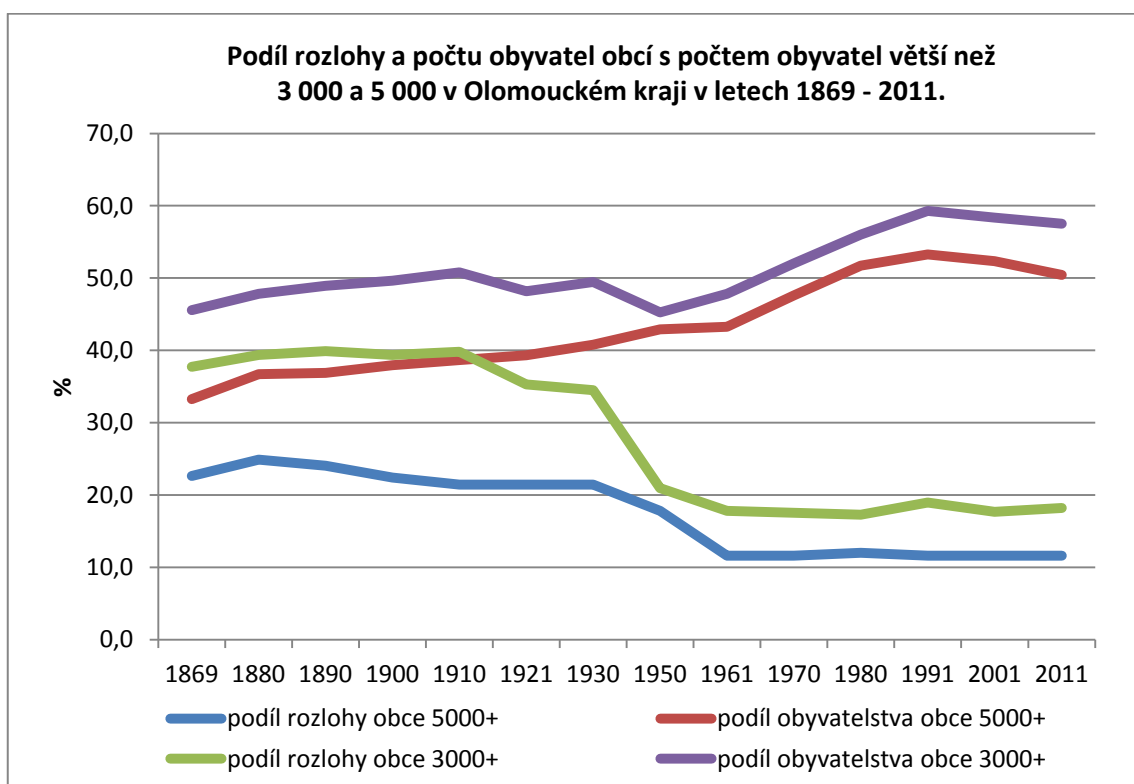
¹⁰⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

větších měst a také poklesem obyvatel v obcích s počtem obyvatel okolo 3 000 obyvatel.

Obrázek č. 63 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011.

Obrázek č. 64 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Olomouckém kraji v letech 1869 - 2011¹⁰⁶

¹⁰⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Nejlidnatějším městem byla po celou dobu sledovaného období Olomouc, která patří mezi česká velkoměsta s počtem obyvatel přesahující hranici 100 tisíc. Ovšem počet obyvatel v ní postupně klesá. K velkým městům patří Prostějov a Přerov, ve kterých v minulosti počet obyvatel překročil hranici 50 tisíc obyvatel. Dvaceti tisícovou hranici překročil ještě Šumperk. Vysoký počet obyvatel Libavé v roce 1869 je dán součtem obyvatel ze všech obcí, ze kterých vojenský újezd vznikl. Počet obyvatel ve Zlatých Horách klesl do současnosti přibližně na polovinu. Počet obyvatel v 10 největších městech se od roku 1869 více jak zdvojnásobil. Polovina obyvatel v současnosti žije ve 13 největších obcích kraje.

Tabulka č. 42 Deset nejlidnatějších obcí Olomouckého kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹⁰⁷

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Olomouc	30 134	Olomouc	73 714	Olomouc	100 233
Prostějov	19 177	Prostějov	40 575	Prostějov	46 455
Šternberk	15 066	Přerov	29 054	Přerov	45 778
Libavá	12 916	Šumperk	17 192	Šumperk	27 337
Přerov	11 341	Hranice	14 997	Hranice	19 017
Šumperk	9 651	Šternberk	10 652	Zábřeh	14 004
Hranice	9 580	Lipník nad Bečvou	8 624	Šternberk	13 668
Zlaté Hory	8 021	Jeseník	8 583	Jeseník	12 048
Mohelnice	8 015	Zábřeh	8 449	Uničov	11 937
Uničov	7 333	Litovel	7 438	Litovel	9 953
Celkem	131 234	Celkem	219 278	Celkem	300 430

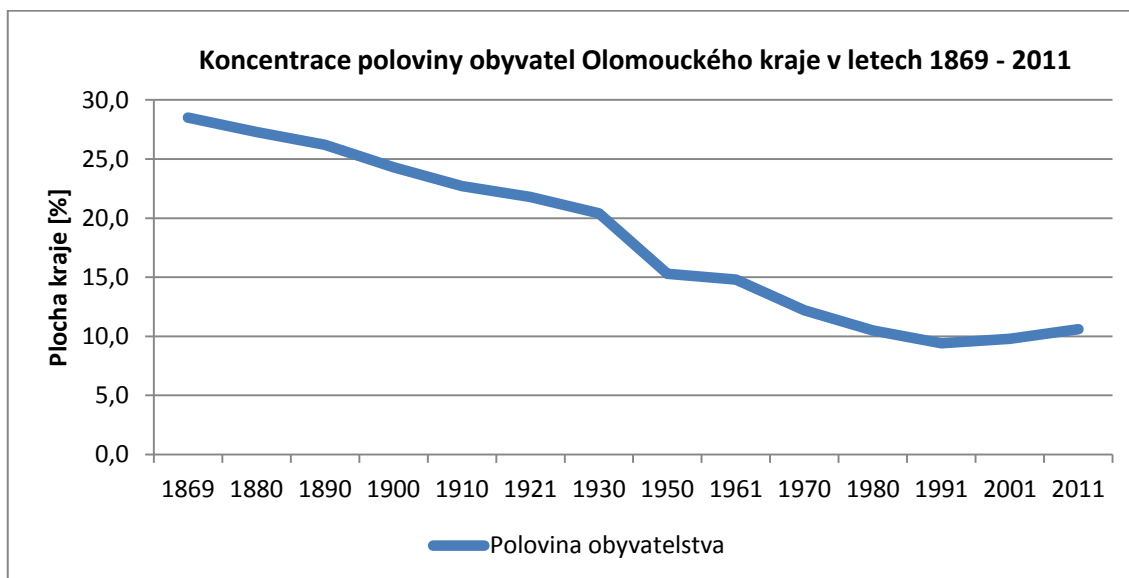
12.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatelstva byla v roce 1869 koncentrována na 28,5 % rozlohy kraje. Tempo koncentrace bylo víceméně plynulé až do druhé světové války. Prudké zrychlení nastalo právě mezi roky 1930 a 1950, kdy se podíl plochy, na které žila polovina koncentrovanějšího obyvatelstva, snížil o 5,1 procentního bodu. V roce 1950 byla polovina obyvatelstva koncentrována na ploše 15,3 % rozlohy kraje. Poté se tempo vrátilo na podobné hodnoty jako před válkou. Nejvíce koncentrovaná byla polovina

¹⁰⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

obyvatel v roce 1991, kdy plocha, na které žila polovina obyvatel, odpovídala 9,4 % rozlohy kraje. Poté dochází ke zvyšování této plochy. Mezi roky 1991 a 2001 se zvýšila o 1,1 procentního bodu, tedy přibližně o rozlohu města Přerov (cca 60 km²).

Obrázek č. 65 Koncentrace poloviny obyvatel Olomouckého kraje v letech 1869 - 2011¹⁰⁸

Giniho koeficient v roce 1869 měl hodnotu 0,3069, což byla hodnota pod celorepublikovým průměrem. V následujících letech se rychle koeficient zvyšoval a jeho hodnoty patřily k průměrným v mezikrajském srovnání. Maximum nastalo v roce 1991, kdy dosáhlo hodnoty 0,6118. Poté dochází k postupnému snižování tohoto ukazatele.

Tabulka č. 43 Giniho koeficient Olomouckého kraje v letech 1869 – 2011¹⁰⁹

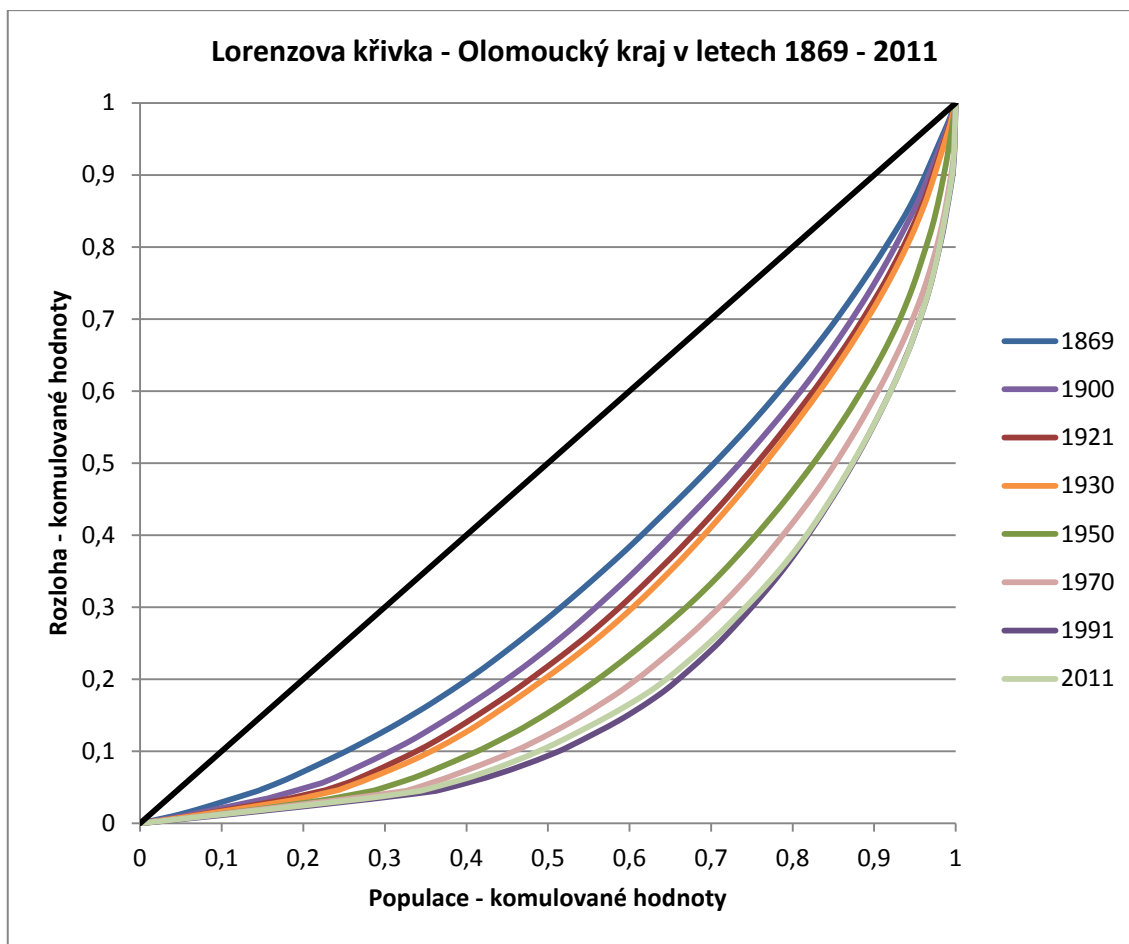
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3069	0,3242	0,3390	0,3644	0,3893	0,4026	0,4220
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5125	0,5309	0,5643	0,5936	0,6118	0,6065	0,6001

Z grafu je patrné, že k nejvyšší změně v územním rozmístění obyvatel došlo mezi roky 1930 a 1950. Poté dochází k dalšímu prohlubování v nerovnoměrnosti v rozmístění obyvatelstva. Tento proces se zastavil v roce 1991 a poté již dochází již k obrácenému procesu.

¹⁰⁸ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁰⁹ tamtéž

Obrázek č. 66 Lorenzova křivka – Olomoucký kraj v letech 1869 – 2011.¹¹⁰

Areál, ve kterém se nacházela polovina obyvatelstva, se ve sledovaném období téměř dvakrát zmenšil, z necelých 1830 km² na 960 km². K největšímu snížení plochy došlo mezi roky 1921 a 1930, kdy se areál zmenšil o 200 km². Nejmenší areál, ve kterém žila polovina obyvatel, byl v roce 1991, velikost areálu byla 959,3 km². Od roku 1991 dochází ke zvětšení tohoto areálu. V současnosti velikost tohoto areálu odpovídá 18,7 % rozlohy kraje.

Tabulka č. 44 Indexy heterogenity Olomouckého kraje v letech 1869 -2011¹¹¹

rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 826,4	1 503,9	1 512,3	1 310,7	1 214,1	1 022,6	959,3	988,4	985,9
rozloha kraje	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9	5 266,9
index heterogenity	0,3468	0,2856	0,2871	0,2489	0,2305	0,1941	0,1821	0,1877	0,1872

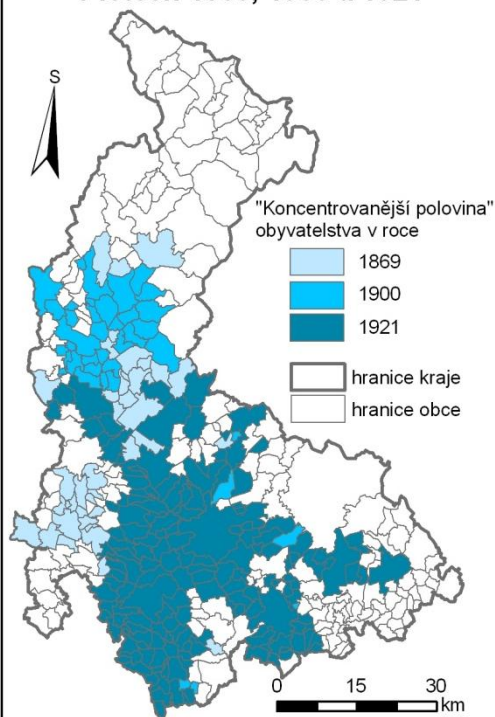
¹¹⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

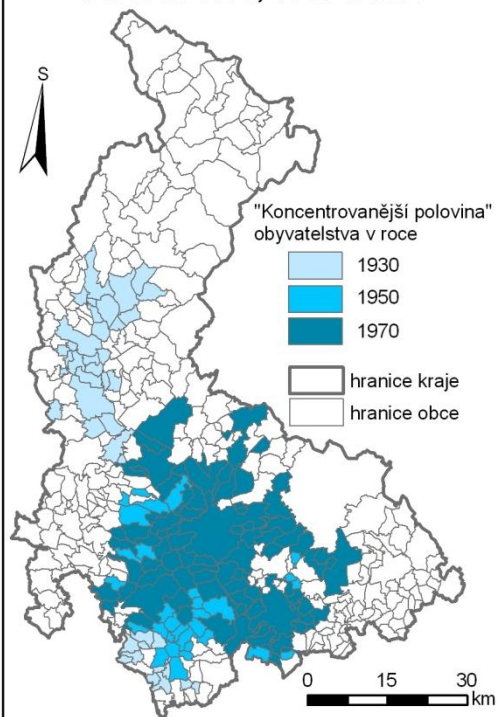
¹¹¹ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Olomouckém kraji v letech 1869 - 2011

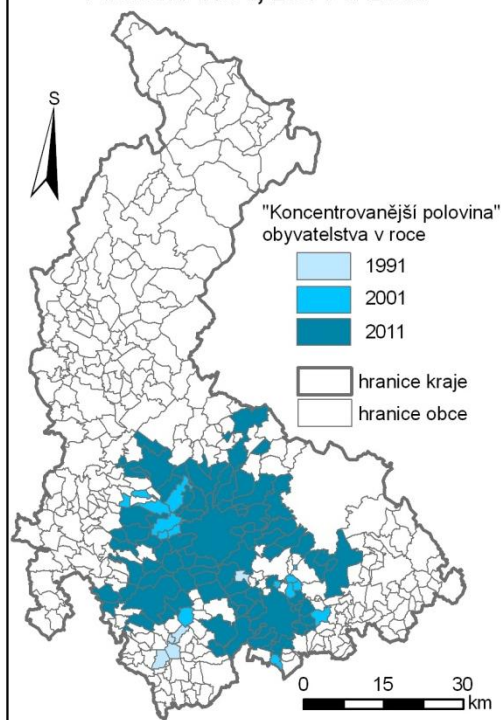
Územní koncentrace obyvatelstva
v letech 1869, 1900 a 1921

Územní koncentrace obyvatelstva
v letech 1930, 1950 a 1970

Územní koncentrace obyvatelstva
v letech 1991, 2001 a 2011

Obrázek č. 67 Koncentrace poloviny obyvatel Olomouckého kraje v letech 1869 - 2011

12.4 Areály maximálního zalidnění

V Olomouckém kraji splnila naše podmínky pro vymezení tři města, krom Olomouce podmínku padesáti tisíc obyvatel splnila města Přerov a Prostějov. Největší areál vytvořila pochopitelně Olomouc. V roce 2001, kdy byl areál největší, zde žilo více než 120 tisíc obyvatel, tedy 18,7 % kraje. Přerov dokázal areál vytvořit poprvé až v roce 1970. Prostějov vytvořil areál maximálního zalidnění ze všech měst nejdříve již v roce 1900. Areály se začaly u Prostějova a Přerova zmenšovat již v roce 1991, u Olomouckého areálu se to začalo projevovat až později, po roce 2001. V roce 2001 žilo ve všech areálech dohromady 35,8 % obyvatel kraje.

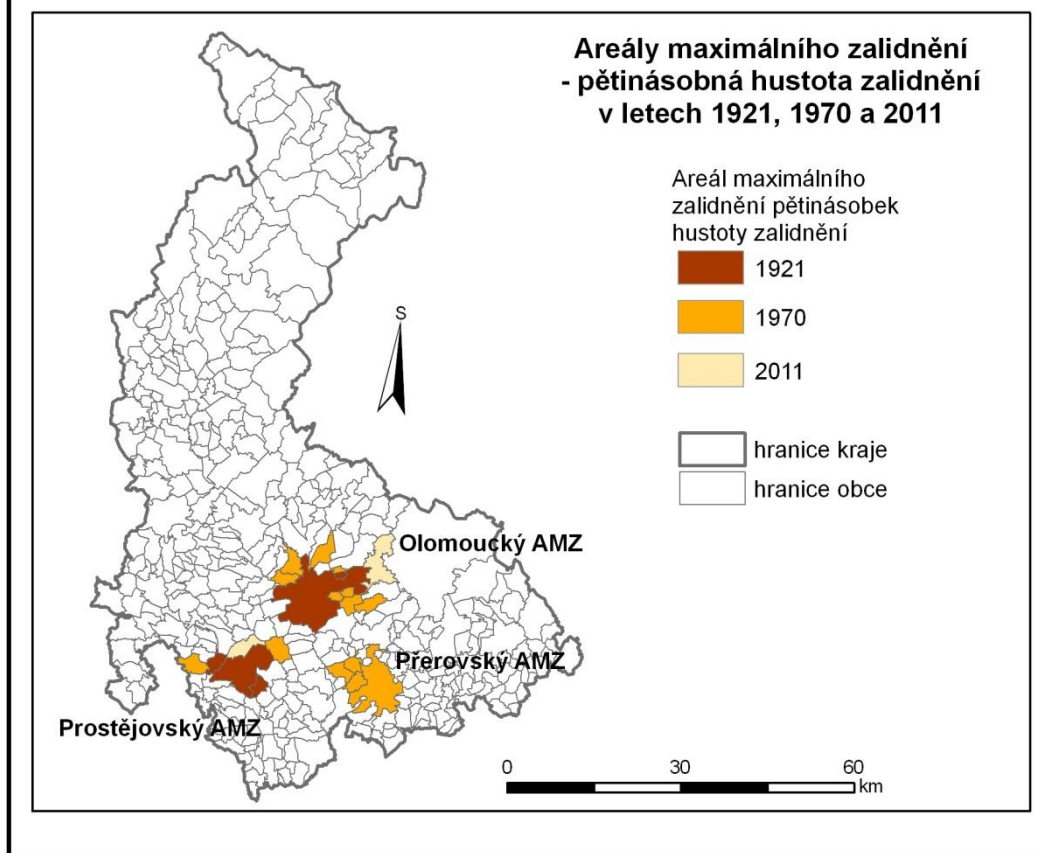
Tabulka č. 45 AMZ v Olomouckém kraji – pětinasobek hustoty zalidnění.¹¹²

Olomoucký areál maximálního zalidnění					
1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
0	0	0	105,3	66 957	2
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
129,0	84 714	6	150,8	83 956	9
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
162,9	101 137	10	179,6	116 836	7
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
187,7	120 182	12	177,3	117 256	10
Prostějovský areál maximálního zalidnění					
1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
53,1	30 761	2	61,4	39 431	3
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
66,3	43 233	3	86,2	47 859	5
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
79,7	48 431	4	86,8	57 403	5
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
86,8	55 496	5	79,0	52 112	4
Přerovský areál maximálního zalidnění					
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
82,2	49 399	4	89,2	56 762	5
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
82,2	52 778	4	75,5	49 321	3

¹¹² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Olomouckém kraji v letech 1921 - 2011

Obrázek č. 68 Areály maximálního zalidnění v Olomouckém kraji v letech 1900 – 2011

12.5 Shrnutí

Počet obyvatel byl poměrně vysoký už v polovině 19. století. Rozmístění je velmi nerovnoměrné, velká část je žije v úrodných částech regionu. Olomouc patří mezi česká velkoměsta, ji a další velká města postihuje postupné ubývání obyvatel. Přerov i Prostějov klesl pod hranici padesáti tisíc. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc nikdy nepřesáhl 50% hranici a od roku 1991 se postupně snižuje. Koncentrace obyvatelstva probíhala postupně a poměrně plynulým tempem. Zrychlené tempo nastalo mezi roky 1930 a 1950. V kraji dokázala tři města zformovat areály maximálního zalidnění (Olomouc, Prostějov a Přerov). Podíl obyvatel, kteří žijí v tomto areálu, se pohybuje okolo 36 % obyvatel kraje.

13 PARDUBICKÝ KRAJ

Pardubický kraj nalezneme ve východní části Čech, částí zasahuje i na území Moravy. Na východě sousedí s Olomouckým krajem, z jihu pak s krajem Jihomoravským a krajem Vysočinou. Západní část hraničí s krajem Středočeským a ze severu s krajem Královéhradeckým. Část Pardubického kraje na severu sousedí s Polskem. Kraj vznikl spojením čtyř okresů, okresem Chrudim, Pardubice, Svitavy a okresem Ústí nad Orlicí. Rozlohou patří kraj k těm menším, činí 4518,6¹¹³ km². Počet obyvatel přesahuje hranici půl milionu, v současnosti v kraji žije 517 162¹¹⁴ obyvatel. Průměrnou hustotou zalidnění kraj patří k podprůměrným, v současnosti je hustota zalidnění 114,5 obyvatel na km². Administrativním centrem kraje jsou Pardubice s více než 90 tisíci obyvateli.

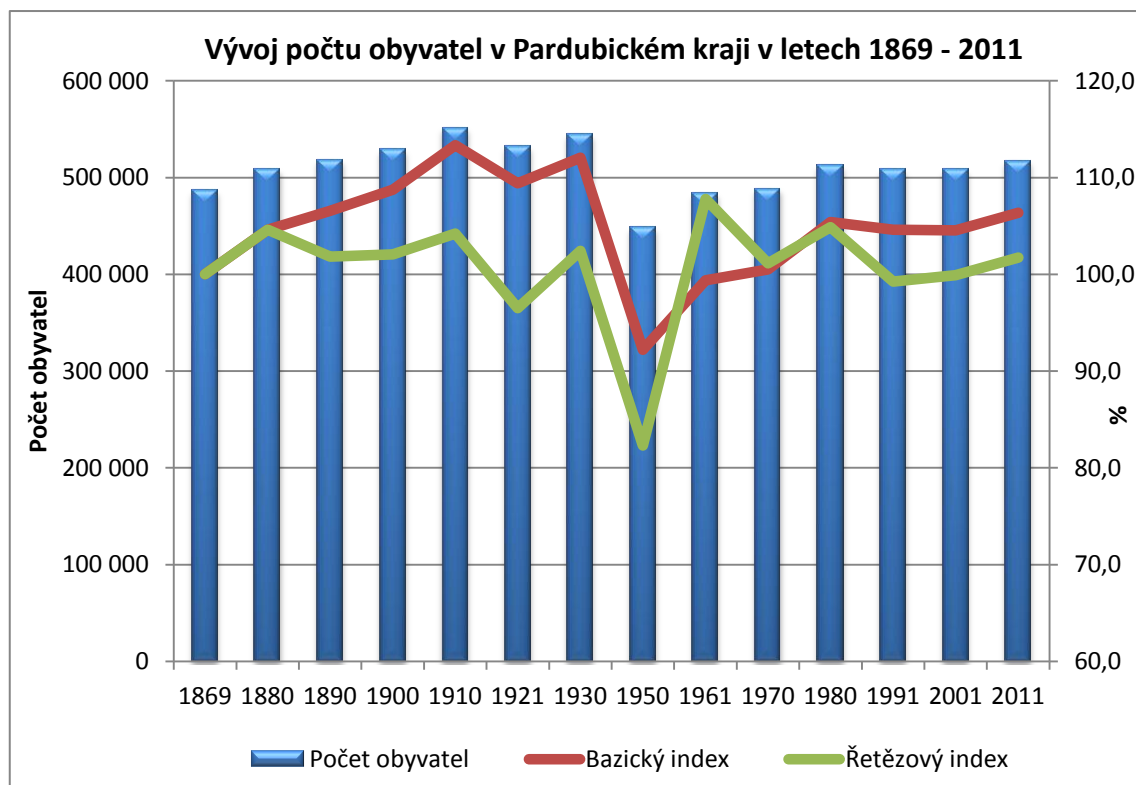
13.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel v kraji poznamenaly obě světové války, především ta druhá. V roce 1869 žilo v kraji 486 227 obyvatel. V následujících letech se jejich počet obyvatel zvyšoval, nejvíce obyvatel v kraji žilo v roce 1910, kdy v kraji žilo 551 164 obyvatel. Od tohoto roku nebyl tento počet obyvatel nikdy překročen. Mezi roky 1910 a 1920 ubylo téměř 20 tisíc obyvatel, vliv na to měla první světová válka. Do roku 1930 počet obyvatel opět rostl. Druhá světová válka znamenala velký pokles obyvatel, mezi lety 1930 a 1950 se počet obyvatel v kraji snížil o více než 96 tisíc - pod 500 tisíc. Nejvyšší úbytek obyvatel (okolo 70 tisíc obyvatel) byl zaznamenán na Svitavsku a Ústeckoorlicku, souvisel především s odsunem německého obyvatelstva po skončení války. Úbytek obyvatel na Chrudimsku je spojen především s odchodem obyvatel do vysídleného pohraničí, počet těchto obyvatel se odhaduje na 25 tisíc. Zvýšená porodnost v padesátých a následně se v sedmdesátých letech se pozitivně odrazila na celkovém počtu obyvatel kraje. Počet obyvatel se postupně zvyšoval, mezi roky 1970 a 1980 opět přesáhl 500 tisíc. V roce 1980 žilo v kraji 512 573 obyvatel. Od tohoto roku do roku 2001 dochází opět k úbytku počtu obyvatel, důvodem bylo nejen nepříznivé migrační saldo, ale i snížená porodnost. Od roku 2001 opět počet obyvatel roste.

¹¹³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

¹¹⁴ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

Příčinou je kladná migrační bilance, velkou měrou se na tom podílejí cizinci. V roce 2011 žilo v kraji 517 162 obyvatel.

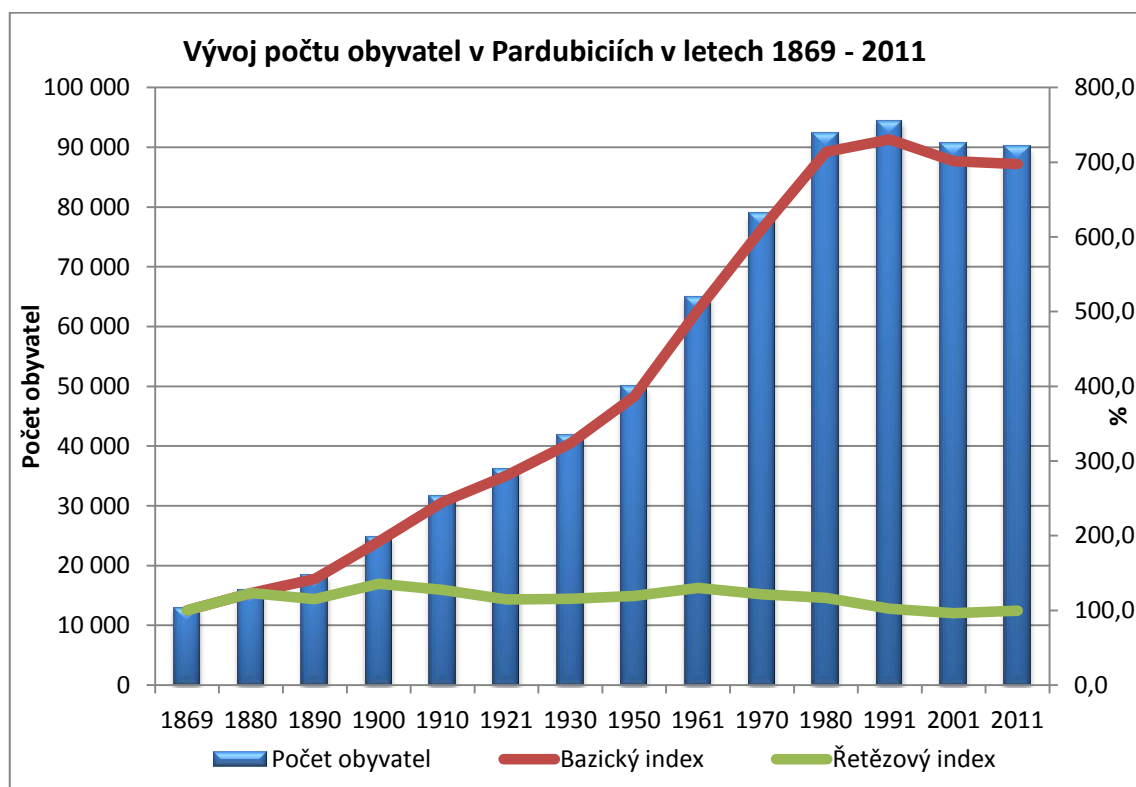
Obrázek č. 69 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Pardubickém kraji v letech 1869 -2011¹¹⁵

13.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen 448 obcemi, z nichž 35 má status města. Průměrná velikost administrativního území obce v Pardubickém kraji je 10,0 km². Tato hodnota patří k těm nižším rámci mezikrajského srovnání. Největším městem v kraji jsou Pardubice s 90 tisíci obyvateli, nad 20 tisíc obyvatel žije v Chrudimi, dalších v dalších 8 městech žije mezi 10 a 20 tisíci obyvateli. Populační růst Pardubic je spojen především se dvěma událostmi. První je napojení Pardubic na hlavní železniční trať Praha – Olomouc v roce 1845. A druhým faktorem, který ovlivnil počet obyvatel, je rozvoj chemického a potravinářského průmyslu ve městě v padesátých a sedmdesátých letech 20. století. Růst počtu obyvatel byl v Pardubicích poměrně rovnoměrný až do roku 1950. Poté došlo k rychlému nárůstu počtu obyvatel, do roku 1961 se počet obyvatel zvýšil přibližně o 15 tisíc obyvatel, do roku 1970 se zvýšil o dalších 14 tisíc a stejný přírůstek

¹¹⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

zaznamenáváme v dalším desetiletí. Nejvíce obyvatel žilo v Pardubicích v roce 1991, počet obyvatel v tom to roce byl 94 407. Poté počet obyvatel ve městě klesá, vliv na tento pokles má přesun obyvatel do zázemí.

Obrázek č. 70 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Pardubicích v letech 1869 -2011¹¹⁶

Velikostní struktura obcí v Pardubickém kraji zaznamenala velký přesun obcí do nejnižší kategorie, tedy obce do 200 obyvatel. Jejich počet se zvýšil pětkrát, z 23 v roce 1869 na 120 v roce 1991, v současnosti počet těchto obcí klesá. Další velké přesuny nastaly u středně velkých a velkých obcí, obcí s počtem od 1 000 do 1 999 a od 2 000 do 4 999 obyvatel. Z těchto kategorií se obce posouvaly oběma směry. V posledních dvaceti letech dochází ke změnám mezi jednotlivými velikostními skupinami obcí. Dochází k úbytku nejmenších obcí do 200 obyvatel. Nejvíce obcí přibýlo ve velikostní skupině 1 000 – 1 999 obyvatel, zde se počet obyvatel zvýšil o 8 tisíc. Více než 14 tisíc obyvatel přibýlo ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 obyvatel. Do velikostní kategorie měst nad 10 tisíc obyvatel přibýlo město Lanškroun.

¹¹⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Průměrná populační velikost obcí Pardubického kraje patří v mezikrajském srovnání k těm nejnižším. V současnosti se pohybuje okolo 1 144 obyvatel. Nejvyšší průměrnou velikost měly obce v kraji v roce 1930, průměrná velikost tehdy byla 1 205 obyvatel. Mediánová velikost je jedna z nejnižších, nižší hodnoty mají jen Jihočeský kraj a kraj Vysočina. V současnosti žije v polovině obcí kraje méně než 360 obyvatel.

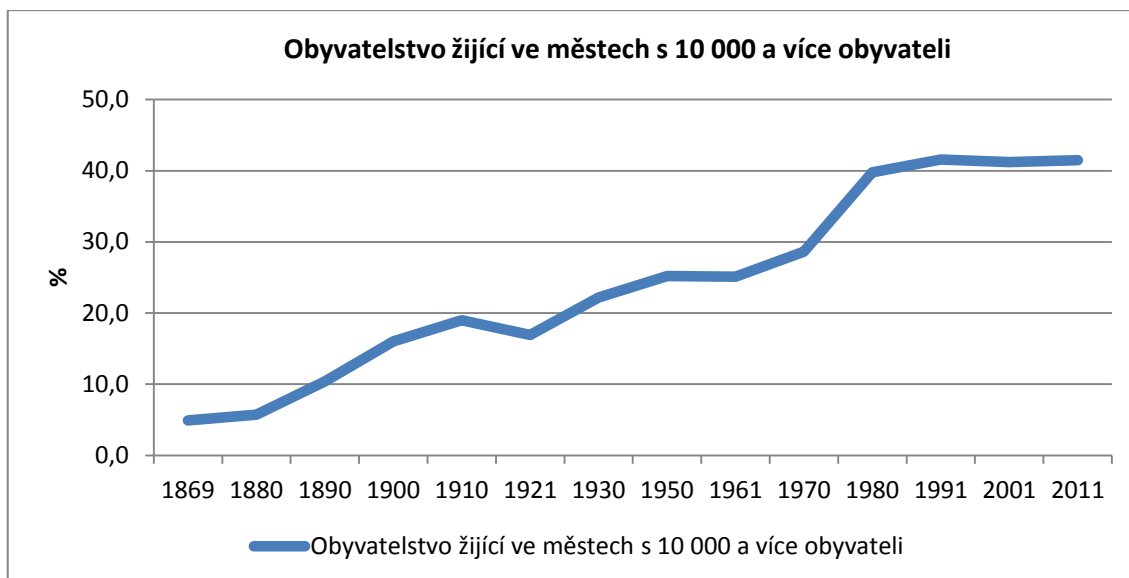
Tabulka č. 46 Průměrná a mediánová velikost obcí v Pardubickém kraji v letech 1869 -2011¹¹⁷

	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	600	616	614	602	599	575	569
průměr	1 076	1 126	1 146	1 170	1 219	1 177	1 205
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	433	434	396	372	341	334	360
průměr	992	1 069	1 081	1 134	1 125	1 125	1 144

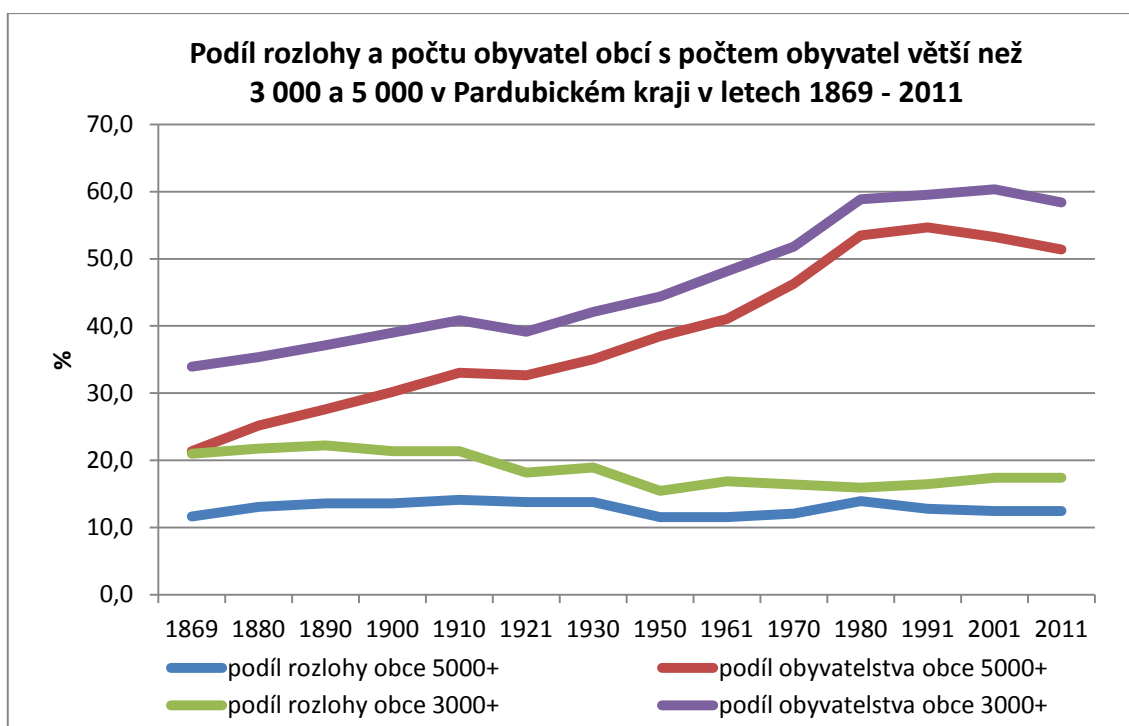
Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel prodělal velmi dynamický vývoj plný změn. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel byl v roce 1869 vůbec nejnižší ve srovnání s ostatními kraji. V tomto roce žilo ve městech pouze 4,9 % obyvatel kraje. Do roku 1910 se tento podíl plynule zvyšoval přibližným tempem 5 procentních bodů za deset let. V roce 1910 žilo v těchto městech 19,0 % obyvatel kraje (108 117 obyvatel). Úbytek obyvatel ve velkých městech po první světové válce znamenalo snížení jeho podílu o 2,1 procentního bodu. Následuje opět růst tohoto podílu až do roku 1950, v následujícím období tento podíl stagnuje. Důvodem je snížení počtu obyvatel ve Vysokém Mýtě pod hranici 10 tisíc, přesto růst počtu obyvatel v ostatních velkých městech tuto ztrátu vyrovnal. V následujících letech tento podíl opět roste, mezi roky 1970 a 1980 se tento podíl zvýšil o více než 10 procentních bodů. Tento růst je způsoben především započítáním obyvatel Litomyšle, Hlinska, Moravské Třebové a Vysokého Mýta, jejichž počet překročil hranici 10 tisíc. Nejvyšší podíl zaznamenalo obyvatelstvo v těchto městech v roce 1991, kdy byl tento podíl 41,6 % obyvatel kraje. V následujícím období dochází k jeho snížení, ovšem v roce 2011 se tento podíl vrátil na hodnotu z roku 1991. Podíl obyvatel v obcích nad 3 tisíce obyvatel se pohybuje v současnosti okolo hranice 60 procent. Podíl rozlohy těchto obcí na celkové rozloze kraje se od roku 1950 víceméně ustálil okolo 17 % rozlohy kraje.

¹¹⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 71 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011

Obrázek č. 72 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst Pardubického kraje v letech 1869 -2011¹¹⁸

Největším městem po celé sledované období byly Pardubice. Větší města jsou ještě bývalá sídla okresních úřadů Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších městech kraje rostl, výjimkou byly Králíky a Červená Voda, kdy

¹¹⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

po válce došlo k velkému úbytku obyvatel vlivem odsunu německého obyvatelstva. V současnosti v deseti nejlidnatějších městech kraje žije 43,1 % obyvatel. Polovina obyvatel kraje žije v 16 nejlidnatějších obcích kraje. Od roku 1869 do současnosti počet obyvatel v deseti populačně největších městech vzrostl více než dvakrát.

Tabulka č. 47 Deset nejlidnatějších obcí Pardubického kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹¹⁹

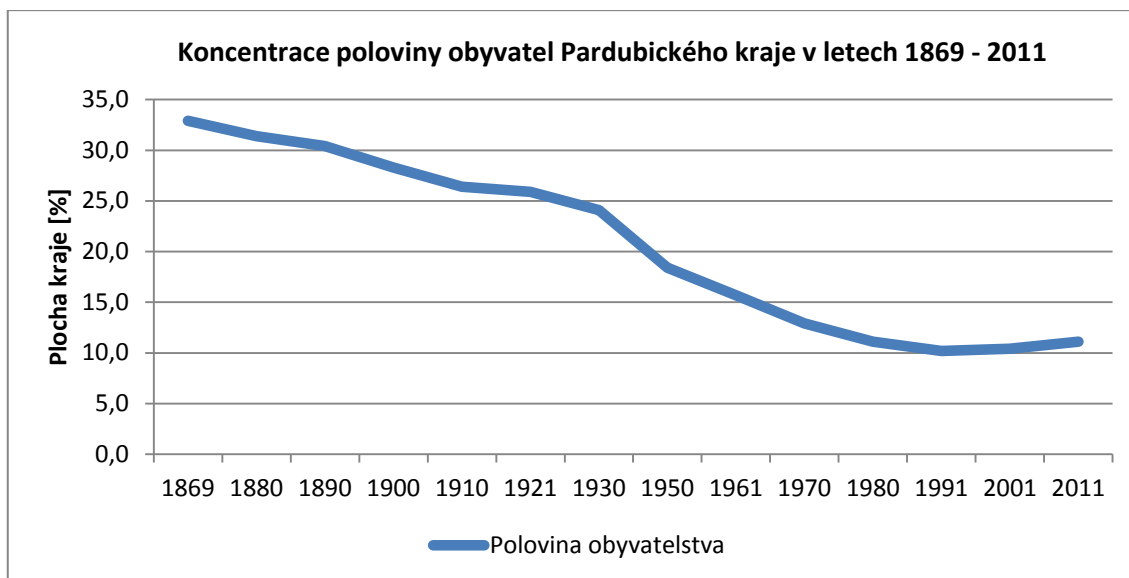
1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Pardubice	12 925	Pardubice	49 928	Pardubice	90 165
Chrudim	10 586	Chrudim	15 210	Chrudim	23 240
Svitavy	8 670	Česká Třebová	13 676	Svitavy	16 986
Litomyšl	8 597	Svitavy	12 828	Česká Třebová	16 032
Česká Třebová	8 288	Ústí nad Orlicí	11 046	Ústí nad Orlicí	14 499
Červená Voda	7 852	Vysoké Mýto	10 328	Vysoké Mýto	12 558
Králíky	7 840	Moravská Třebová	7 956	Moravská Třebová	10 853
Ústí nad Orlicí	7 661	Litomyšl	7 655	Litomyšl	10 226
Moravská Třebová	7 660	Choceň	7 511	Hlinsko	10 143
Vysoké Mýto	7 286	Hlinsko	7 413	Lanškroun	10 123
Celkem	87 365	Celkem	143 551	Celkem	214 825

13.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel Pardubického kraje v roce 1869 žila na ploše odpovídající 32,9 % rozlohy kraje. V mezikrajském srovnání byl tento podíl plochy, kde byla koncentrována polovina obyvatel kraje, vůbec nejvyšší. V následujících letech se podíl této plochy snižoval, přesto patřila v mezikrajském srovnání k těm vyšším. Vyšší hodnoty vykazovaly pouze kraje Vysočina a Zlínský kraj. Tempo koncentrace obyvatel bylo do druhé světové války poměrně plynulé a ne příliš vysoké (2 procentní body v desetiletých intervalech). Zlom nastal mezi roky 1930 a 1950, kdy se tato plocha snížila o více než 5,7 procentních bodů, tedy přibližně o více jak 250 km². Po tomto roce se tempo mírně zpomalilo, ale docházelo k dalšímu zmenšování tohoto podílu. Nejmenší podíl měla tato plocha v roce 1991, kdy polovina obyvatel byla koncentrována na ploše 10,2 % rozlohy kraje. V následujících letech se tato plocha zvyšovala, v současnosti se pohybuje na stejné úrovni jako v roce 1980. Vyšší podíl vykazují jen kraje Královéhradecký, Zlínský a kraj Vysočina.

¹¹⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 73 Koncentrace poloviny obyvatel Pardubického kraje v letech 1869 - 2011¹²⁰

Giniho koeficient měl v roce 1869 hodnotu 0,2540, v tomto roce nižší hodnotu měl už pouze Královéhradecký kraj. V průběhu sledovaného období se Giniho koeficient zvýšil více než dvakrát. Jeho hodnota od roku 2001, kdy byla hodnota koeficientu nejvyšší, klesla. V roce 2001 byla hodnota Giniho koeficientu stejná jako v roce 1991 a činila 0,5716.

Tabulka č. 48 Giniho koeficient Pardubického kraje v letech 1869 – 2011¹²¹

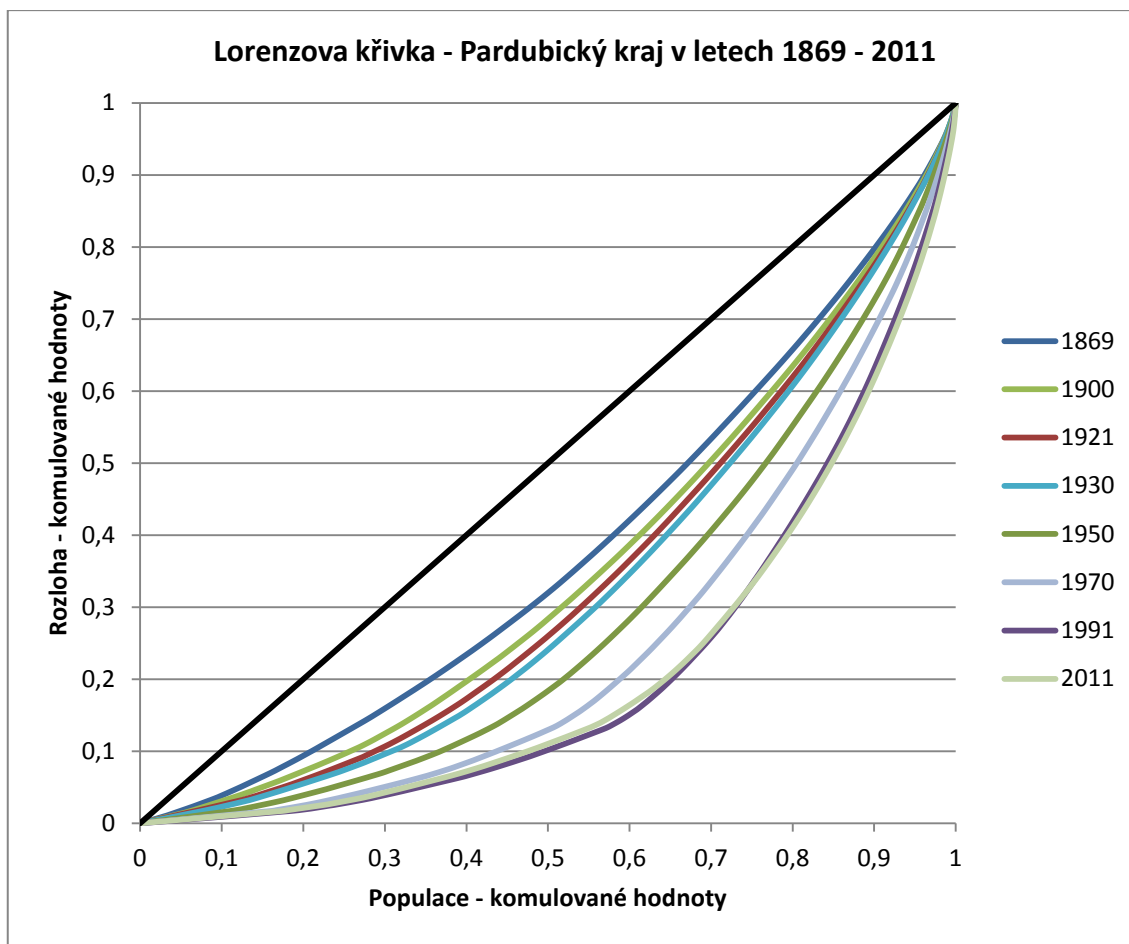
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2540	0,2623	0,2760	0,3021	0,3253	0,3317	0,3530
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,4284	0,4600	0,5034	0,5466	0,5716	0,5716	0,5700

Z rozložení jednotlivých oblouků Lorenzovy křivky vidíme pomalý vývoj do roku 1930, kdy hodnoty jednotlivých roků nevykazují příliš velké odchylky. Prvně po roce 1930 dochází k rychlému tempu ve zvyšování v nerovnoměrnosti v územní distribuci obyvatelstva. Velký výkyvy nastaly mezi roky 1950 a 1970 a poté následně mezi roky 1970 a 1991. Vliv na to měl populační růst Pardubic a jejího okolí, také vylidnění severovýchodní části kraje. Hodnoty z roku 1991 a 2011 jsou víceméně stejné.

¹²⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹²¹ tamtéž

Obrázek č. 74 Lorenzova křivka – Pardubický kraj v letech 1869 – 2011.¹²²

Areál, v němž žila polovina obyvatel kraje, se od roku 1869 do současnosti snížil o více než 700 km². V roce 1869 měl rozlohu 1 633,5 km², tedy přibližně 36,1 % rozlohy kraje. Jeho rozloha se snižovala pomalu, k většímu úbytku plochy tohoto areálu došlo mezi roky 1930 a 1950, kdy se snížil o více 130 km². Nejnižší rozlohu měl tento areál v roce 1991, kdy se rozkládal na 921,9 km². Areál zahrnoval po většinu období většinu velkých měst i ve východní části kraje.

Tabulka č. 49 Indexy heterogenity Pardubického kraje v letech 1869 -2011¹²³

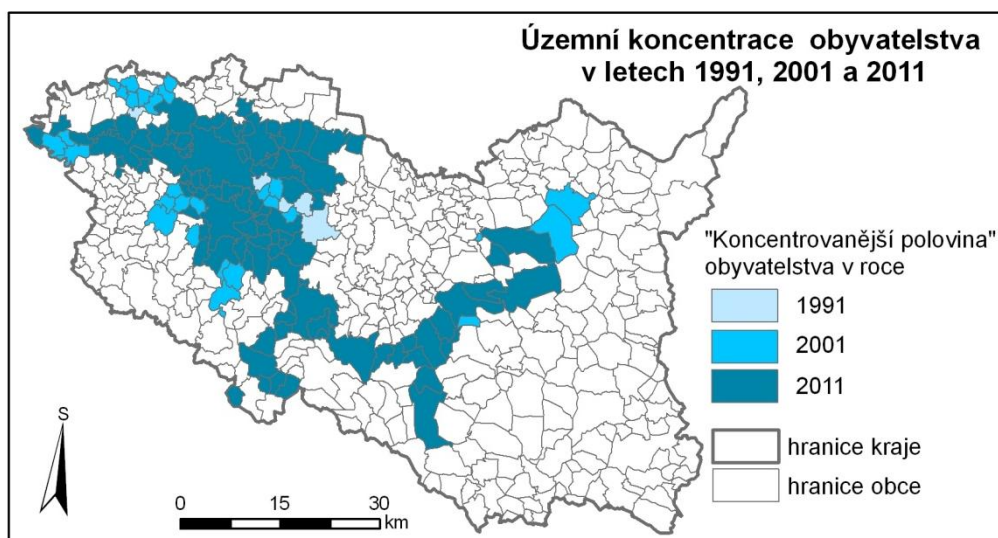
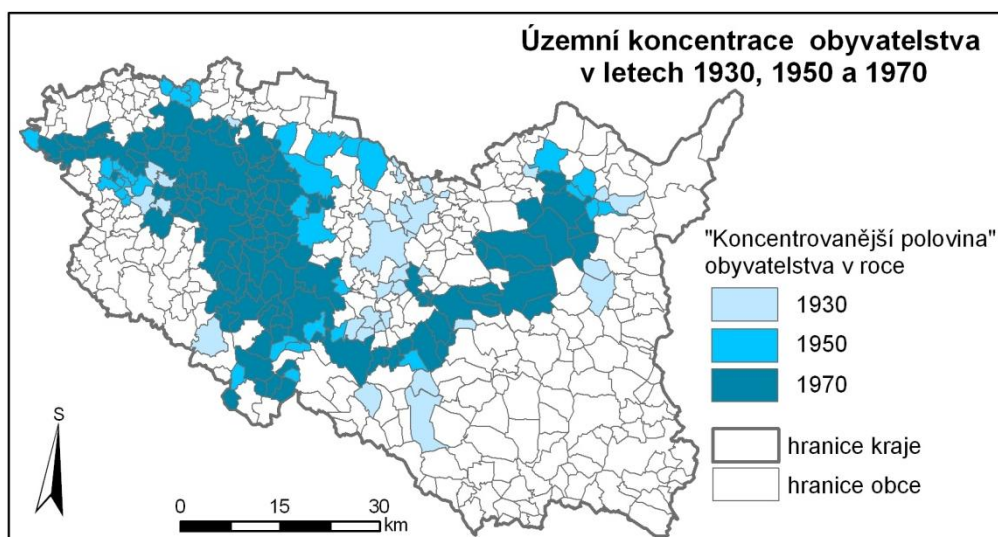
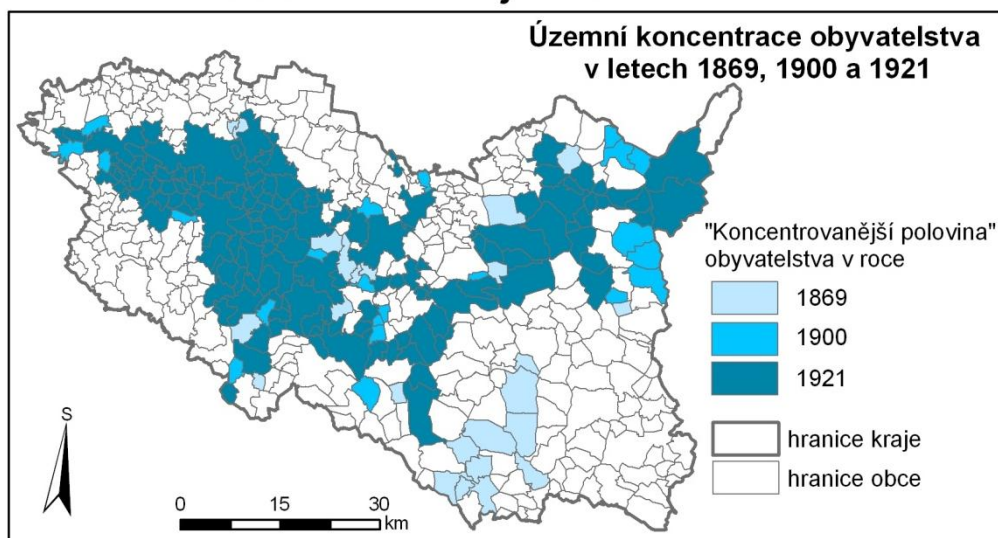
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 633,5	1 571,7	1 440,5	1 400,5	1 278,3	1 101,4	921,9	929,7	948,7
rozloha kraje	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6	4 518,6
index heterogenity	0,3615	0,3478	0,3188	0,3099	0,2829	0,2438	0,2040	0,2057	0,2099

¹²² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹²³ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Pardubickém kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 75 Koncentrace poloviny obyvatel Pardubického kraje v letech 1869 - 2011

13.4 Areály maximálního zalidnění

Se zvyšujícím počtem obyvatel v Pardubicích po válečných letech se v Pardubicích zvýšila průměrná hustota zalidnění, nad hranici pětinasobku hustoty zalidnění České republiky a mohl vzniknout AMZ. V roce 1950 tvořily areál víceméně samotné Pardubice a Chrudim. V následujících letech se areál zvětšoval a připojovaly se další větší obce jako Slatiňany, Lázně Bohdaneč. Rozlohou i populačně byl AMZ největší v roce 1991, kdy v areálu žilo téměř 140 tisíc obyvatel. V areálu, jehož rozloha odpovídá přibližně 5 % rozlohy kraje, žije 27,6 % obyvatel. V současnosti se AMZ zmenšuje jak plošně, tak i počtem obyvatel.

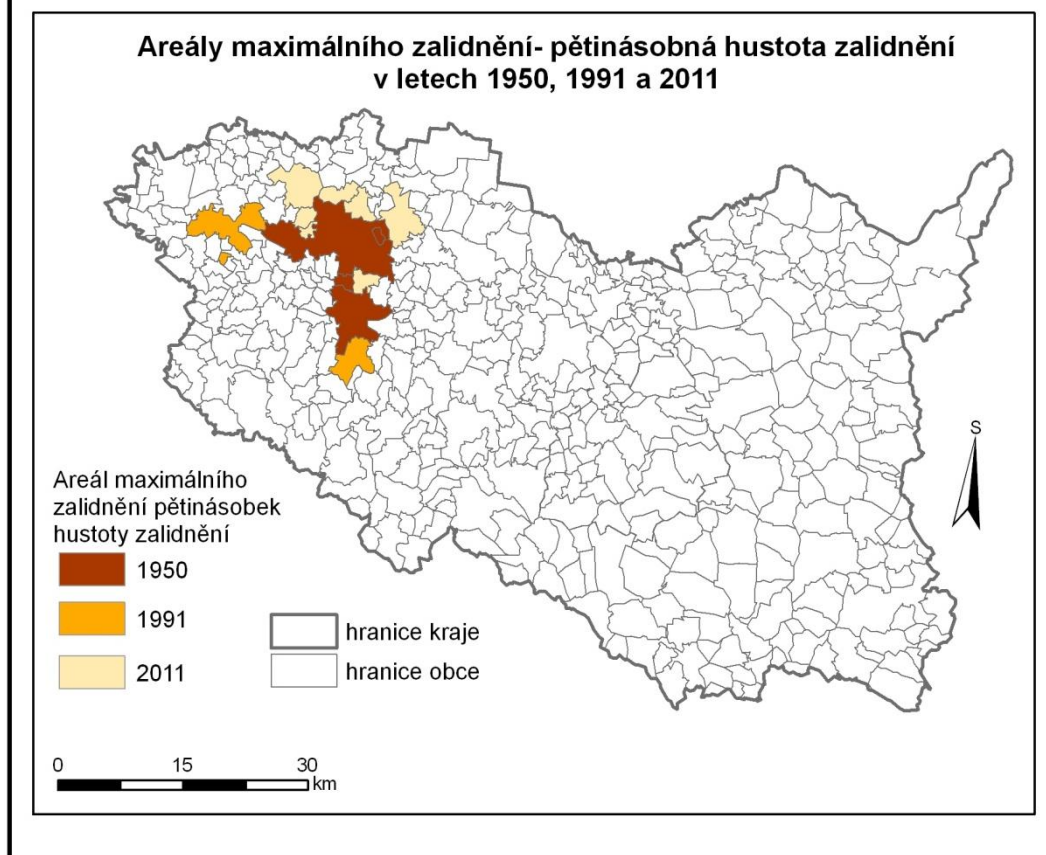
Tabulka č. 50 Pardubický areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.¹²⁴

1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
0,0	0	0	116,1	66 151	4
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
185,1	114 507	11	217,0	139 426	10
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
212,6	136 865	12	191,2	127 343	11

¹²⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Pardubickém kraji v letech 1950 - 2011

Obrázek č. 76 Areály maximálního zalidnění v Pardubickém kraji v letech 1950 – 2011

13.5 Shrnutí

Počet obyvatel kraje ovlivnily obě světové války, počet obyvatel po druhé světové válce klesl o téměř 100 tisíc a takové ztráty se do současnosti nepodařilo vyrovnat. Počet obyvatel v Pardubicích ovlivnilo jejich připojení na hlavní železniční trať a poté také rozvoj chemického průmyslu od padesátých let. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel zůstává posledních dvacet let na stejné úrovni 42,0 %. Kraj je v současnosti tvořen velkým množstvím menších obcí, největší růst ale zaznamenávají středně velké obce okolo 2 000 obyvatel. Koncentrace obyvatel v kraji vykazuje v mezikrajských srovnáních podprůměrných hodnot. Rozmístění obyvatel v kraji je tedy poměrně rovnoměrné. V kraji je vcelku dost menších měst okolo 10 tisíc obyvatel, které rovnoměrně rozmístěny po celém území kraje. Pardubice vytvořily AMZ, v kterém žije více než čtvrtina obyvatel kraje.

14 PLZEŇSKÝ KRAJ

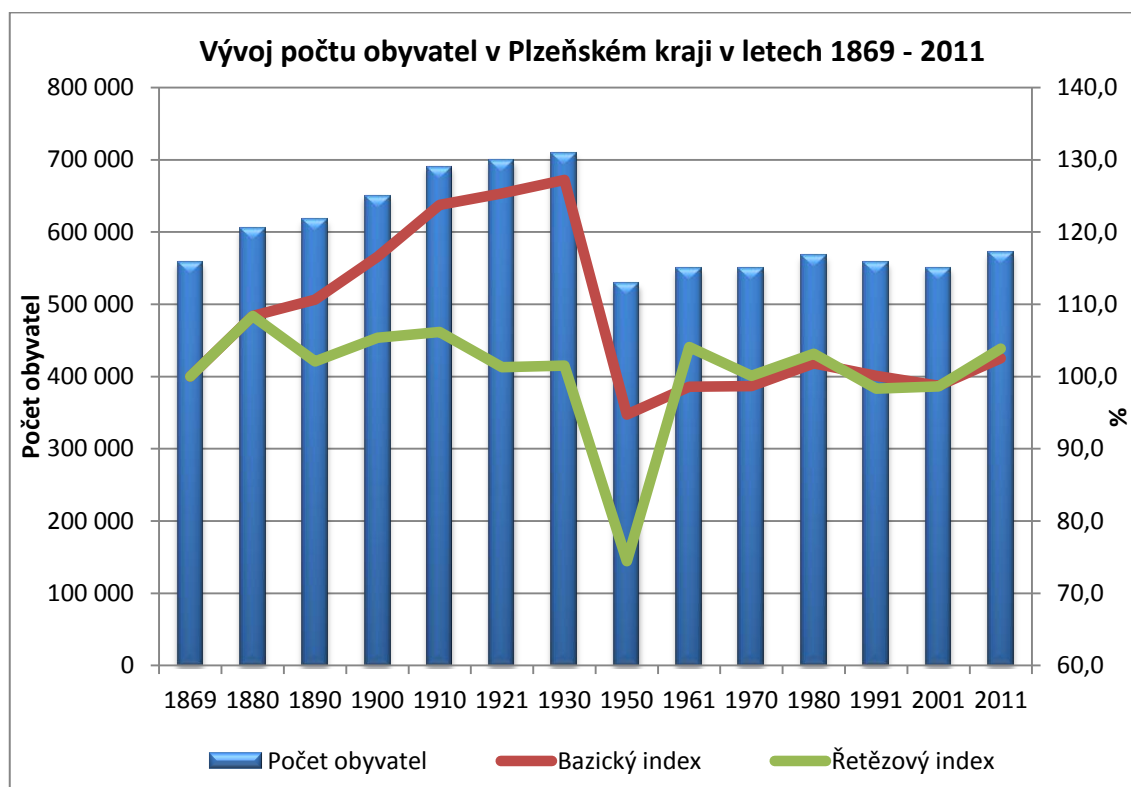
Plzeňský kraj se rozkládá v jihozápadní části České republiky. Sousedí s pěti kraji, ze severu to jsou kraje Karlovarský a částečně i kraj Ústecký, ze severovýchodu pak kraj Středočeský a z východu kraj Jihočeský. Jižní hranici tvoří Spolková republika Německo. Kraj je tvořen sedmi okresy, okresem Domažlice, Klatovy, Plzeň – město, Plzeň – jih, Plzeň – sever, Rokycany a okresem Tachov. S počtem obyvatel 562 045¹²⁵ z roku 2011 řadíme tento kraj mezi středně velké kraje. Rozloha kraje je třetí největší ve srovnání s ostatními kraji, rozkládá se na 7561,1¹²⁶ km². Plzeňský kraj je krajem s druhou nejnižší hustotou zalidnění v ČR, v současnosti se pohybuje okolo 88,9 obyvatel na km². Dominantní pozici má administrativní centrum kraje město Plzeň. V roce 2011 v ní žilo bezmála 170 tisíc obyvatel.

14.1 Vývoj počtu obyvatel

Pohraniční poloha kraje znamenala, že německé obyvatelstvo tvořilo po dlouhou dobu velkou část z celkového počtu obyvatel. Počet obyvatel se do roku 1930 plynule a poměrně rychle zvyšoval. Především na přelomu 19. a 20. století mezi roky 1880 a 1910 vzrostl počet obyvatel o necelých 90 tisíc. Poměrně zásadní vliv na zvyšující počet obyvatel měl rozvíjející se průmysl především v Plzni (Škodovy závody). V roce 1930 žilo v kraji nejvyšší počet obyvatel v historii 709 660 obyvatel. Následně počet obyvatel v Plzeňském kraji ovlivnil odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce. Počet obyvatel mezi roky 1930 a 1950 se snížil o více jak 181 tisíc obyvatel. V roce 1950 žilo v kraji 528 354 obyvatel. Plánované dosidlování obyvateli z vnitrozemí státu nikdy nenahradilo ztráty způsobené odsunem, ale i válečnými ztrátami. Po tomto roce se počet obyvatel zvyšoval pomalu. Zlom přišel v roce 1980, kdy se došlo k náhlému a dlouhému poklesu porodnosti vlivem nízkého počtu žen v plodném věku. Spolu se zápornou migrační bilancí zaznamenáváme v kraji postupný úbytek obyvatel až do roku 2001. V následujících deseti letech zvýšil počet obyvatel o více jak 20 tisíc. Na zvyšování počtu obyvatel se podílí kladný přirozený přírůstek posledních let a především kladná migrační bilance kraje.

¹²⁵ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

¹²⁶ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Obrázek č. 77 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Plzeňském kraji v letech 1869 - 2011¹²⁷

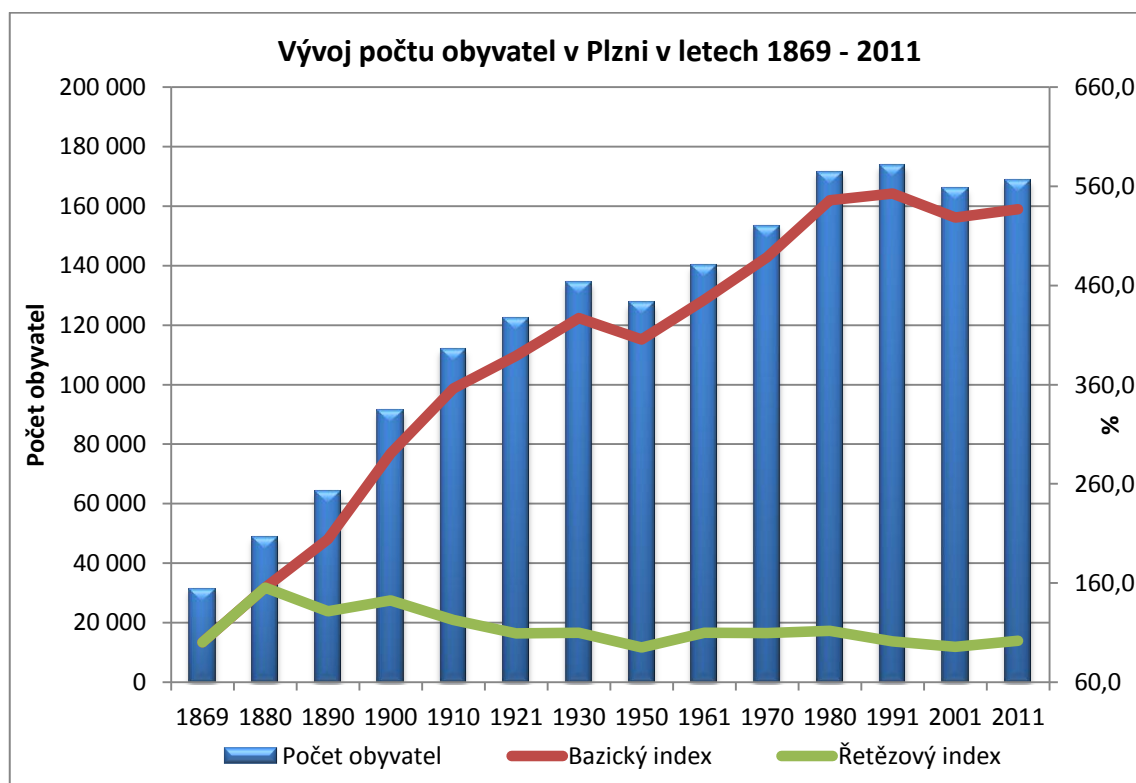
14.2 Velikostní struktura obcí

Plzeňský kraj je tvořen 501 obcemi, z nichž 46 má statut města. Průměrná výměra obce je 16,1 km², tato hodnota patří k nejvyšším mezi jednotlivými kraji České republiky. Největším městem v kraji je Plzeň, v současnosti v ní žije 168 808 obyvatel. Rozmístění obyvatel je velice nerovnoměrné, tento fakt je především dána velkou dominancí města Plzeň. Počet obyvatel v Plzni se postupně zvyšoval, tento růst je dán především s otevřením Škodových závodů (v roce 1869) a dalších průmyslových podniků ve městě. Mezi roky 1869 a 1900 se počet obyvatel ve městě téměř ztrojnásobil. Stotisícovou hranici překročila Plzeň v dalším desetiletí. V roce 1910 zde žilo již 112 008 obyvatel. Tento rychlý populační růst mírně zpomalila až druhá světová válka, kdy se dokonce počet obyvatel mírně snížil (přibližně o 7 tisíc). Od padesátých let opět Plzeň populačně roste, především mezi roky 1970 a 1980. Nejvíce obyvatel v Plzni

¹²⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

žilo v roce 1991, celkem 173 791. v následujících deseti letech se počet obyvatel snížil asi o 7 tisíc (záporná bilance přirozeného přírůstku a i migračního salda). Po tomto roce se tyto faktory obrátily a počet obyvatel opět roste.

Obrazek č. 78 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Plzni v letech 1869 -2011¹²⁸

Ve velikostní struktuře proběhly změny způsobené především válečnými a poválečnými událostmi. Před válkou největší podíl tvořily obce s počtem obyvatel 200 – 499 obyvatel (cca 40 %). Ale nejvíce lidí obývalo obce o velikosti 2 000 až 4 999 obyvatel (okolo 200 tisíc obyvatel). Právě tyto obce po válce ztratily nejvíce obyvatel, a to téměř 50 %. V tomto období byla pouze dvě města s počtem obyvatel nad 10 tisíc (Plzeň a Klatovy). Po válce se v důsledku odsunu se velké množství obcí přesunulo do nejnižší kategorie – obce do 200 obyvatel. Po válce roste počet obyvatel v malých a středních městech.

V současnosti více než 82 % (413 obcí) obcí patří do velikostní kategorie pod 1 000 obyvatel, žije zde přibližně 22 % obyvatel kraje. Nejvyšší populační zisky

¹²⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

zaznamenaly obce ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 obyvatel. V těchto obcích mezi roky 1991 a 2011 přibylo více jak 10 tisíc obyvatel. Mírně ztrácí města mezi 10 a 20 tisíci obyvatel a také nejmenší obce do 200 obyvatel.

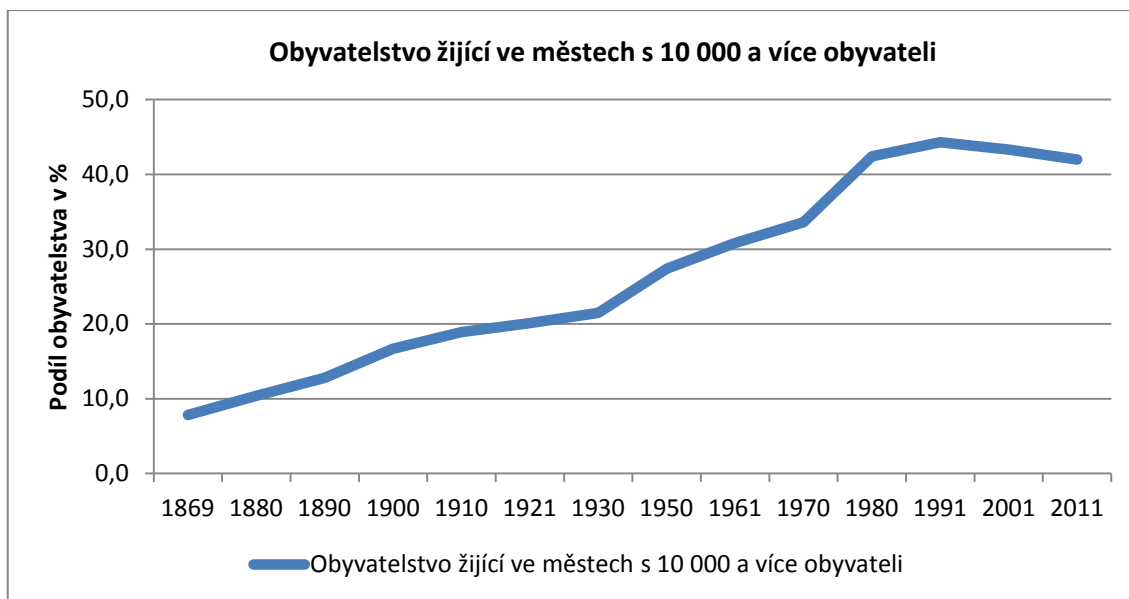
Průměrná populační velikost obce je v současnosti v podstatě stejně velká jako v roce 1869. V současnosti se pohybuje okolo 1 142 obyvatel, což je v celorepublikovém srovnání podprůměrná hodnota. Mediánová velikost se průběhu let snižovala. To jen dokládá fakt, že kraj tvoří z velké části právě malé obce. V současnosti polovina obcí má nižší počet obyvatel než 276.

Tabulka č. 51 Průměrná a mediánová velikost obcí v Plzeňském kraji v letech 1869 -2011¹²⁹

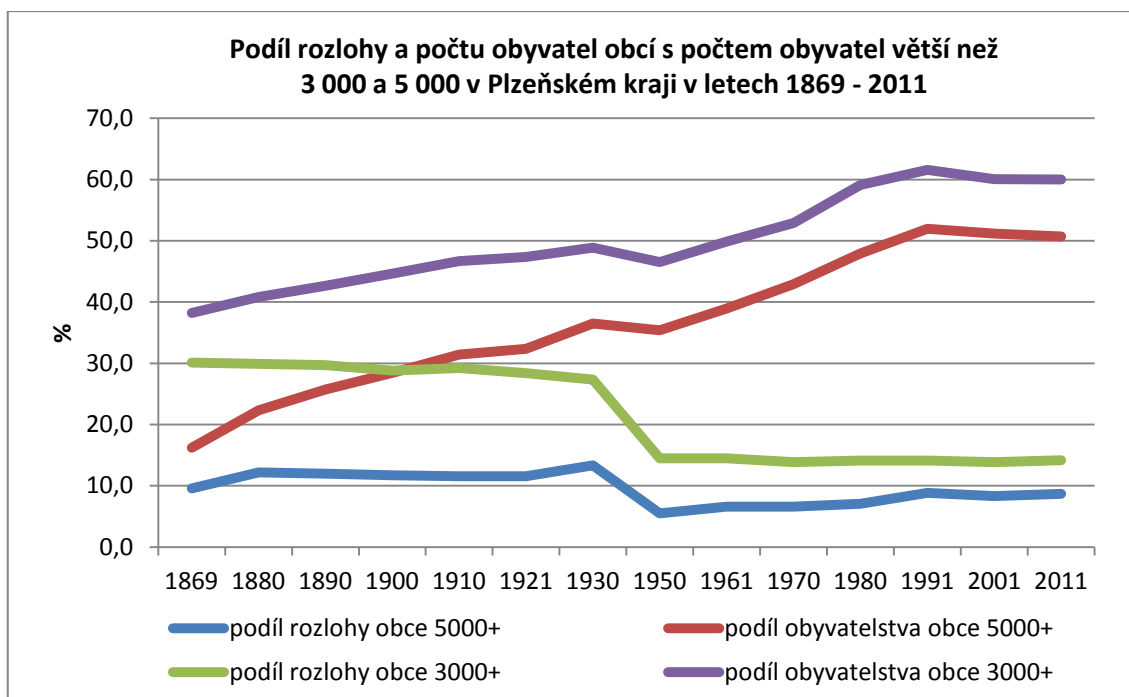
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	540	574	569	582	600	612	585
průměr	1 114	1 207	1 232	1 298	1 378	1 396	1 416
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	395	386	346	303	270	273	276
průměr	1 055	1 098	1 099	1134	1 114	1 099	1 142

Zvyšování podílů obyvatel žijících ve městech s více jak 10 tisíci obyvateli probíhalo dlouhou dobu pomalu. Jelikož v kraji až do roku 1961 byla pouze dvě města nad touto hranicí (Plzeň a Klatovy), byl růst těchto podílů přímo závislý na růstu počtu obyvatel samotné Plzně. Zrychlil se v padesátých letech. Toto tempo zrychlilo především přesunutí dalších měst do této velikostní kategorie, což proběhlo mezi roky 1970 a 1980. Díky tomu se podíl tohoto obyvatelstva zvýšilo o 8,8 procentního bodu. Nejvyššího podílu dosáhlo obyvatelstvo žijící ve městech s počtem obyvatel přesahující desetitisícovou hranici v roce 1991, kdy tento podíl činil 44,3 %. V následujících letech se tento podíl snížil v důsledku snížení počtu obyvatel v této velikostní kategorii. Situace u obcí nad 5 a 3 tisíce obyvatel byla následující. Přestože se podíl obyvatel v obcích nad 3 000 obyvatel zvýšil ve sledovaném období o více než 20 procentních bodů, plocha takovýchto obcí se ve stejném období zmenšila na polovinu. U obcí nad pět tisíc takový pokles nenastal.

¹²⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 79 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011

Obrázek č. 80 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Plzeňském kraji v letech 1869 - 2011¹³⁰

Největší město byla a je Plzeň, z dalších měst pouze Klatovy překročily 20 tisícovou hranici. Nad deset tisíc obyvatel mají ještě Rokycany, Tachov, Sušice a Domažlice. Odsun německého obyvatelstva měl značný podíl na změně největších

¹³⁰ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

obcí. Například počet obyvatel v Bělé nad Radbuzou se snížil o 2/3, v Lesné dokonce počet obyvatel do současnosti klesl o 5 tisíc. Počet obyvatel v deseti největších městech se od začátku sledovaného období téměř ztrojnásobil. Polovina obyvatel v současnosti žije ve 14 největších obcích kraje. V deseti největších obcích žije necelých 46 % obyvatel kraje.

Tabulka č. 52 Deset nejlidnatějších obcí Plzeňského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹³¹

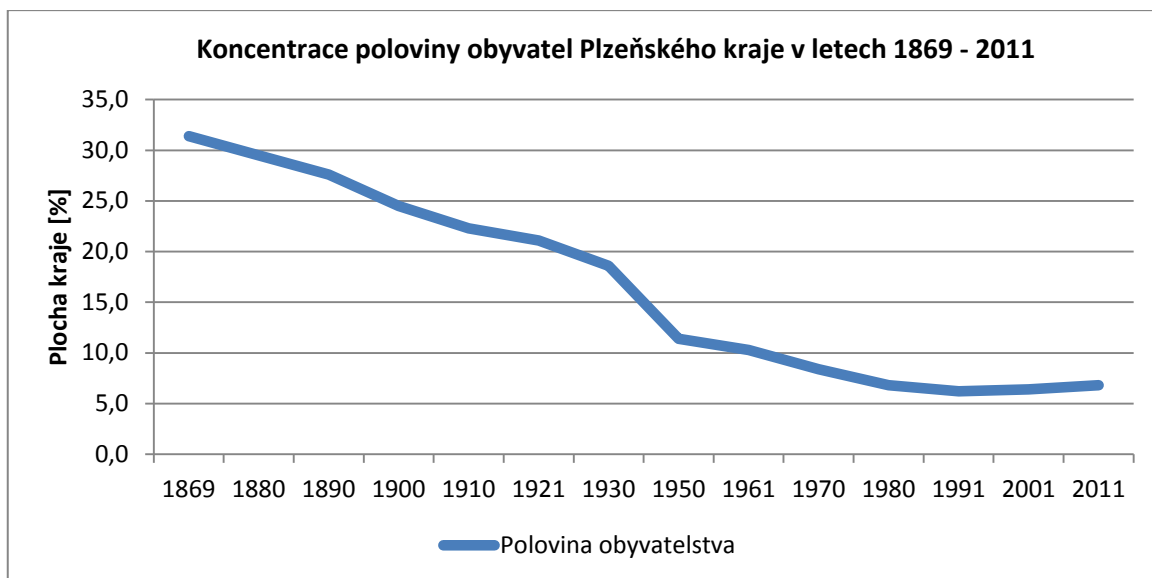
1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Plzeň	31 436	Plzeň	127 447	Plzeň	168 808
Klatovy	11 964	Klatovy	17 213	Klatovy	22 748
Domažlice	7 319	Rokycany	9 216	Rokycany	13 821
Sušice	6 796	Domažlice	8 995	Tachov	12 418
Bělá nad Radbuzou	6 029	Sušice	8 229	Sušice	11 390
Planá	5 549	Nýřany	5 424	Domažlice	10 957
Lesná	5 531	Stříbro	5 280	Stříbro	8 056
Tachov	5 433	Přeštice	5 113	Nýřany	7 092
Bor	5 181	Dobřany	4 859	Přeštice	6 998
Stříbro	5 135	Tachov	4 843	Dobřany	6 198
Celkem	90 373	Celkem	196 619	Celkem	268 486

14.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatelstva byla v roce 1869 koncentrována přibližně na 31,4 % rozlohy kraje. Tempo, kterým se zmenšovala plocha kraje, na které žila polovina obyvatel, bylo rovnoměrné do roku 1930 přibližně o 2 procentní body mezi jednotlivými sčítáními obyvatel. Mezi roky 1930 a 1950 se tato plocha zmenšila dokonce o 7,2 procentních bodů. Tento pokles odpovídá přibližné ploše o velikosti 500 km². Velký podíl na postupnou koncentraci obyvatelstva na menší ploše měl růst počtu obyvatel v samotném městě Plzni. Po válce se tempo mírně zpomalilo na přibližně 1,5 procentního bodu v desetiletých intervalech. Nejmenší plocha, na které byla koncentrována polovina obyvatel, byla v roce 1991, přibližně 6,2 % rozlohy kraje, necelých 470 km². Po tomto roce dochází k postupnému zvětšení této plochy.

¹³¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 81 Koncentrace poloviny obyvatel Plzeňského kraje v letech 1869 - 2011¹³²

Giniho koeficient po celou dobu sledovaného období nabýval v mezikrajském srovnání průměrných hodnot. Od minima z roku 1869 se postupně koeficient zvyšoval až do roku 1991, kdy dosáhl nejvyšší hodnoty 0,6716. Po tomto roce dochází k jeho snižování v důsledku nižší územní koncentrace obyvatelstva.

Tabulka č. 53 Giniho koeficient Plzeňského kraje v letech 1869 – 2011¹³³

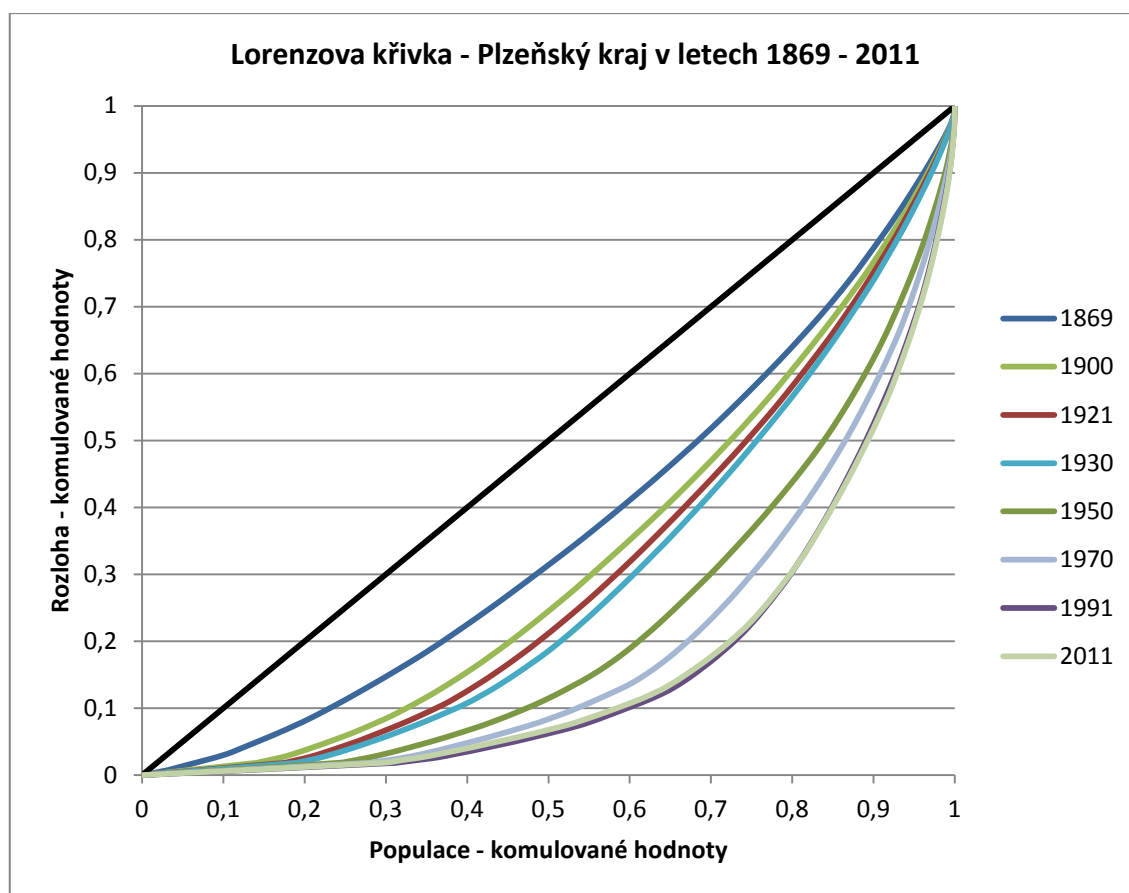
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2744	0,3006	0,3240	0,3605	0,3866	0,3998	0,4259
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5548	0,5805	0,6142	0,6536	0,6716	0,6705	0,6673

Lorenzova křivka ukazuje poměrně rychlý vývoj mezi jednotlivými obdobími. Již v druhé polovině 19. století bylo územní rozložení obyvatelstva poměrně nerovnoměrné. Postupně času se tato nerovnoměrnost ještě více prohlubovala. Největší nárůst nerovnoměrnosti v územním rozmístění obyvatelstva nastal mezi roky 1930 a 1950. Odsun německého obyvatelstva mělo za následek úbytek obyvatel ve většině obcí. Tento úbytek ještě více posílili dominantní postavení Plzně. V následujících letech se tato dominance ještě více zvětšovala a tím se zvětšovala nerovnoměrnost v rozmístění obyvatel kraje.

¹³² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹³³ tamtéž

Obrázek č. 82 Lorenzova křivka – Plzeňský kraj v letech 1869 – 2011.¹³⁴

Rozloha areálu se od roku 1869 do roku 1991, kdy byla plocha nejmenší, zmenšila více než trojnásobně. V roce 1869 se areál rozkládal na více než třetině rozlohy kraje. V tomto období žilo velké množství obyvatel v příhraniční oblasti v jihozápadní části kraje. S postupným růstem počtu obyvatel v samotné Plzni se areál poměrně rychle zmenšoval. Index heterogenity se v Plzeňském kraji snižoval, po Moravskoslezském kraji vůbec nejrychleji.¹³⁵ V současnosti se areál postupně zvětšuje, částečně je to zapříčiněno poklesem obyvatel v Plzni. Velikost areálu je 764,1 km².

Tabulka č. 54 Indexy heterogenity Plzeňského kraje v letech 1869 -2011¹³⁶

rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	2 644,6	2 151,0	1 863,9	1 669,3	1 111,9	945,8	738,0	744,3	764,1
rozloha kraje	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1	7 561,1
index heterogenity	0,3498	0,2845	0,2465	0,2208	0,1471	0,1251	0,0976	0,0984	0,1011

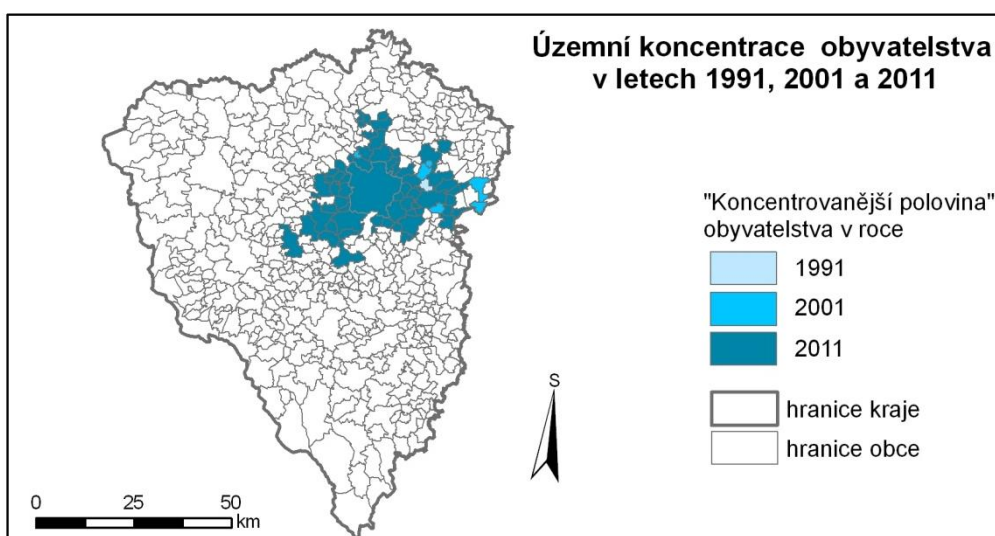
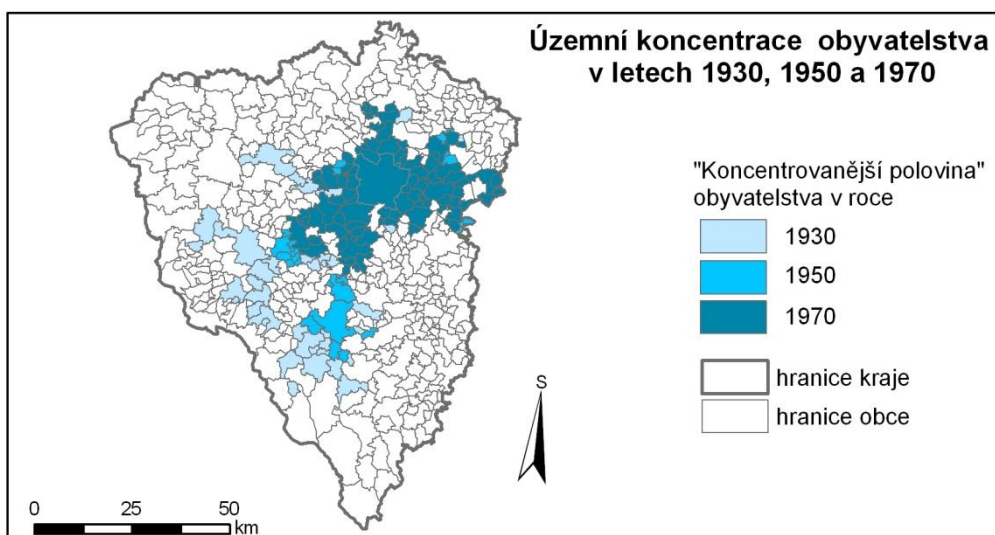
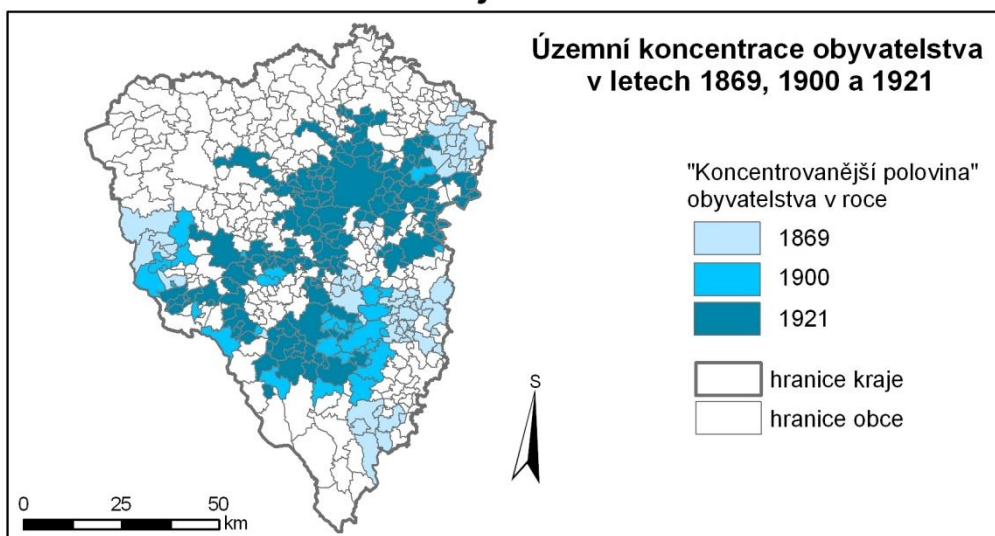
¹³⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹³⁵ Rychleji se index heterogenity zmenšoval, pokud jsme ke Středočeskému kraji přiřadili Prahu

¹³⁶ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Plzeňském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 83 Koncentrace poloviny obyvatel Plzeňského kraje v letech 1869 - 2011

14.4 Areály maximálního zalidnění

Areál maximálního zalidnění vznikl kolem Plzně již v roce 1900, žilo v něm necelých 100 tisíc obyvatel (15 % obyvatel kraje). Postupem času se areál zvětšoval a rostl i podíl obyvatel, který v tomto areálu žil. V roce 1950 byla v tomto areálu soustředěna necelá třetina obyvatel kraje. Nejvíce obyvatel v areálu žilo v roce 1991, kdy v něm žilo 39,0 % obyvatel kraje. To jen dokazuje, jak moc je obyvatelstvo v Plzeňském kraji nerovnoměrně rozmístěno. V současnosti žije v tomto areálu okolo 216 tisíc obyvatel, přibližně 37,8 % obyvatel kraje na ploše menší než 4,3 % rozlohy kraje.

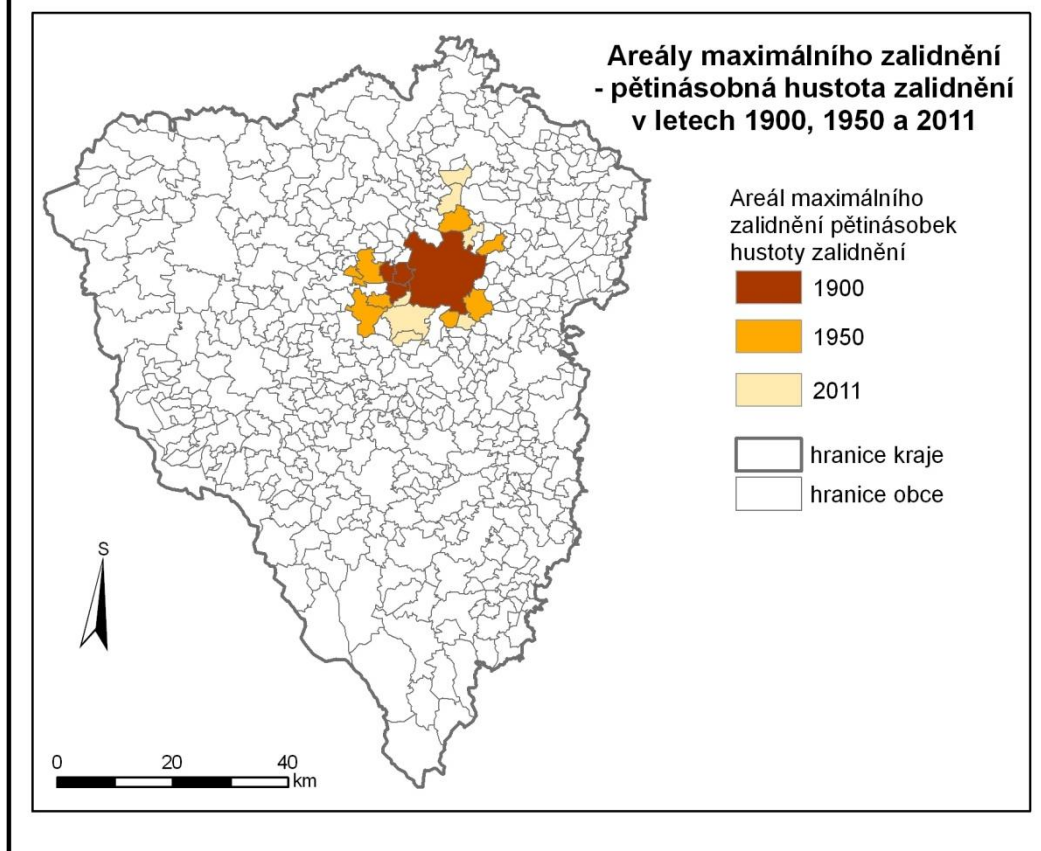
Tabulka č. 55 Plzeňský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.¹³⁷

1900			1921		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
165,3	96 170	4	227,6	143 517	7
1930			1950		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
244,1	161 985	8	281,6	157 183	12
1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
303,5	188 879	14	337,9	218 600	17
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
326,2	210 038	15	324,0	216 926	15

¹³⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Plzeňském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 84 Areály maximálního zalidnění v Plzeňském kraji v letech 1900 – 2011

14.5 Shrnutí

Obyvatelstvo v Plzeňském kraji je velmi nerovnoměrně rozmístěno, nízká je i hustota zalidnění především v okrajových částech kraje. Jen v samotné Plzni žije necelých 30 % obyvatel kraje. Ve srovnání s jinými kraji má Plzeňský kraj deficit větších měst (pouze Klatovy a Plzeň přesahuje hranici 20 tisíc obyvatel). Počet obyvatel hodně ovlivnily následky II. světové války a následný odsun německého obyvatelstva. Počet obyvatel v kraji se snížil o více jak 180 tisíc obyvatel. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel patří v mezikrajském srovnání k průměru - 42,0 %. V okolí Plzně se nachází poměrně dost středně velkých obcí, které spolu s krajským městem zformovaly areál maximálního zalidnění, ve kterém žije necelých 40,0 % obyvatel na ploše menší než je pět procent rozlohy kraje.

15 STŘEDOČESKÝ KRAJ A HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Největší kraj České republiky nalezneme v centrální části Čech, zcela obklopuje území Hlavního města Prahy. Ze severu sousedí s Libereckým krajem, ze severovýchodu s Královéhradeckým krajem, z východu s Pardubickým krajem. Z jihovýchodu je to kraj Vysočina a z jihu Jihočeský kraj. S Plzeňským krajem sousedí kraj na jihozápadě a konečně ze severozápadu sousedí s Ústeckým krajem. Území kraje je tvořeno 12 okresy Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník Mladá Boleslav, Nymburk, Praha – východ, Praha – západ, Příbram a okres Rakovník. Rozloha Středočeského kraje je 11 014,6¹³⁸ km² a území Hlavního města Prahy je 496,1¹³⁹ km². Počtem obyvatel je Středočeský kraj největší. V roce 2011 žilo v kraji 1 264 981¹⁴⁰ obyvatel, v Praze žilo v tomto roce 1 257 158¹⁴¹ osob. Hustota zalidnění v samotném Středočeském kraji byla v tomto roce pod celorepublikovým průměrem, pouze 114,8 obyvatel na km². Přičteme-li ke kraji i Hlavní město Prahu, hustota zalidnění stoupne na 219,1 obyvatel na km². Samotné hlavní město Praha má hustotu zalidnění 2534,2 obyvatel na km². Administrativním centrem Středočeského kraje je Praha, přestože neleží na jeho území.

15.1 Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel Středočeského kraje byl od roku 1869 do současnosti poměrně nevyrovnaný. Hranici jednoho milionu obyvatel kraj dosáhl mezi roky 1869 a 1880. Počet obyvatel se dál zvyšoval až do roku 1910, kdy v kraji žilo 1 193 312 obyvatel. Po první světové válce se počet obyvatel v kraji mírně snížil. Do roku 1930 se ovšem počet obyvatel v kraji rychle zvýšil, téměř o 50 tisíc. V tomto roce žilo v kraji na dlouhou dobu nejvíce obyvatel - 1 224 835. Po válce se počet obyvatel v kraji snížil o 140 tisíc, hlavním důvodem byl přesun obyvatel do pohraničí. V poválečných letech počet obyvatel velmi kolísá, v jednou intercenzálním období se počet obyvatel zvyšuje, v druhém snižuje. Vliv na toto kolísání měla samozřejmě Praha, kam za prací přicházelo mnoho obyvatel. Velké zvýšení počtu obyvatel nastalo mezi roky 2001 a 2011, kdy se

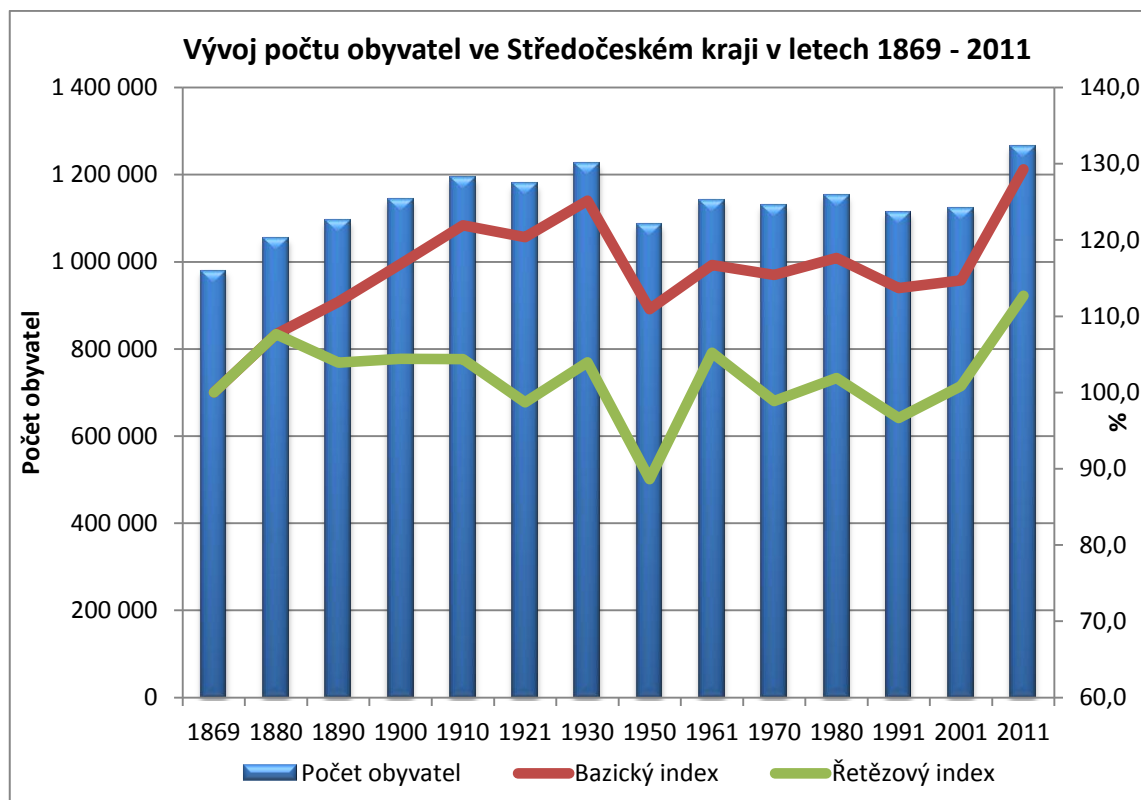
¹³⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

¹³⁹ *tamtéž*

¹⁴⁰ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

¹⁴¹ *tamtéž*

počet obyvatel kraje zvýšil o 140 tisíc obyvatel. V roce 2011 žilo v kraji nejvíce obyvatel - 1 226 981 obyvatel. Na tento velký přírůstek obyvatel mělo vliv několik faktorů, jednak přesun obyvatel z Prahy do jeho zázemí, tedy na území Středočeského kraje, dále přesun obyvatel z jiných krajů České republiky a také kladný přirozený přírůstek posledních let.

Obrázek č. 85 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index ve Středočeském kraji v letech 1869 -2011¹⁴²

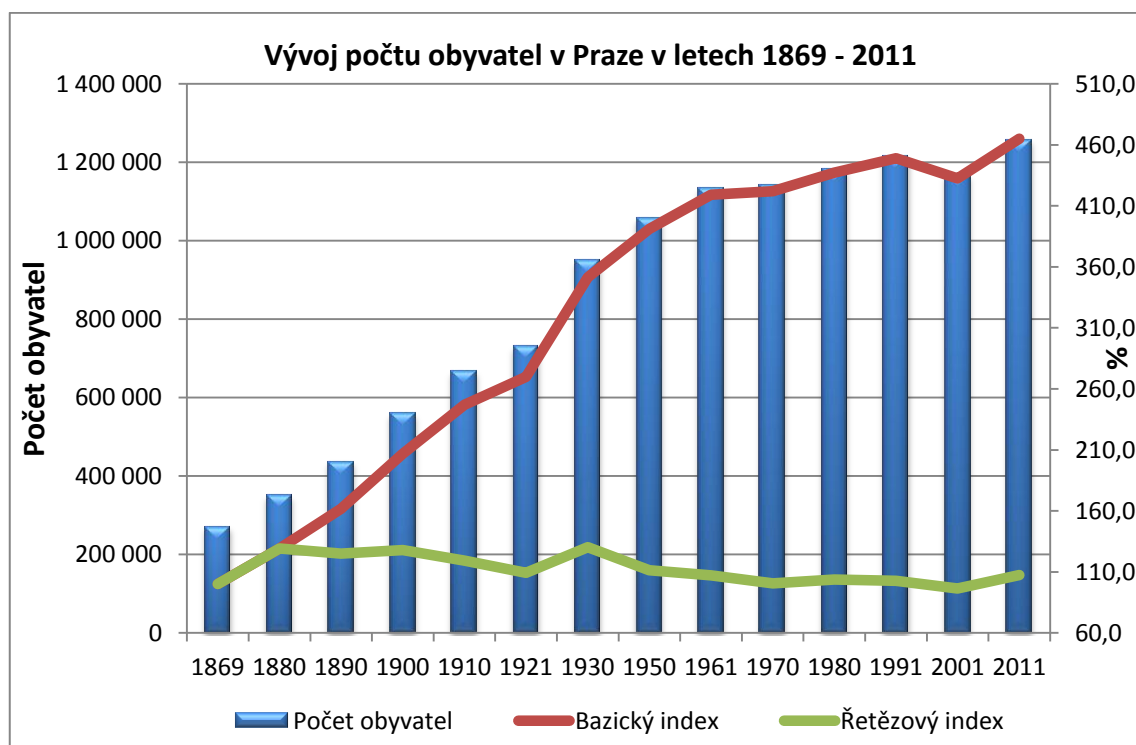
Pokud připojíme ke Středočeskému kraji i Hlavní město Praha, vývoj počtu obyvatel je hodně podobný, především v druhé polovině 20. století. Vývoj počtu obyvatel do druhé světové války je spojen s rychlým zvyšováním počtu obyvatel v samotné Praze. Od roku 1869 do roku 1930 se počet obyvatel zvýšil o více než 900 tisíc, Praha se na tomto zvýšení počtu obyvatel podílela více jak 75 %. Od roku 2001 do roku 2011 se počet obyvatel v tomto regionu zvýšil téměř o 230 tisíc osob, Praha se na tomto přírůstku obyvatel podílela přibližně ze 40 %.

¹⁴² *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

15.2 Velikostní struktura obcí

Kraj byl v roce 2005 tvořen 1146 obcemi, z nichž mělo 80 status města. Průměrná velikost administrativního území obce ve Středočeském kraji je 9,6 km². Tato hodnota patří k těm nejnižším v mezikrajského srovnání. Připočítáme-li Prahu, průměrná rozloha území se zvýší jen minimálně. Největším městem ve Středočeském kraji je Kladno. Nad dvacet tisíc obyvatel má Mladá Boleslav, Příbram, Kolín a Kutná Hora, v dalších 14 městech žije v současnosti více než 10 tisíc obyvatel. Ovšem největší město tohoto regionu je Praha, která ovlivňuje celkový vývoj nejen Středočeského kraje.

Počet obyvatel Prahy se od roku 1869 do současnosti zvýšil téměř o milion osob. V roce 1869 žilo v Praze 270 389 obyvatel. V následujícím období do konce století zaznamenala Praha nejvyšších přírůstků. V tomto období dosahovaly přírůstky obyvatel 25 až 29 %. První světová válka přinesla zpomalení tohoto růstu, ale počet obyvatel se dál zvyšoval. Nejvyššího přírůstku obyvatel dosáhla Praha mezi roky 1921 a 1930, kdy ve městě přibýlo více jak 220 tisíc obyvatel. V následujících letech se počet obyvatel dál zvyšoval, ale již ne takovým tempem jako v minulých letech.

Obrázek č. 86 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Praze v letech 1869 - 2011¹⁴³

¹⁴³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Po roce 1991 zaznamenáváme úbytek obyvatel, především záporným přirozeným přírůstkem (téměř -6 tisíc v roce 1996), podpořený i zápornou migrační bilancí. Od roku 1991 do roku 2001 ubylo v Praze více než 45 tisíc obyvatel. Od roku 2001 počet obyvatel ve městě roste, do roku 2011 se jejich počet zvýšil téměř o 90 tisíc. Tento přírůstek je způsoben především kladným migračním saldem, z větší části tvořený zahraniční migrací, od roku 2006 se migraci připočítává i kladný přirozený přírůstek. V roce 2011 žilo v Praze 1 257 158 obyvatel.

Ve velikostní struktuře obcí kraje nedošlo až tak k velikým změnám, jako například u krajů hraničících se Spolkovou republikou Německo. Nejvíce obcí bylo ve velikostní kategorii 200 – 499 obyvatel, na tomto se nic nezměnilo, jejich podíl je necelých 40 %. Po druhé světové válce se zvýšil počet nejmenších obcí do 200 obyvatel (z 63 na 144). Postupně se zvyšoval podíl v největších městech, ale oproti jiným krajům tento podíl nebyl nikterak vysoký. Největší podíl obyvatel až do roku 1980 žil v obcích o populační velikosti 500 – 999 obyvatel. V posledních dvaceti letech došlo ke změnám ve velikostní struktuře obcí Středočeského kraje. Došlo k úbytku nejmenších obcí do 500 obyvatel, těchto obcí ubylo 87. Nejvíce obcí přibýlo do velikostní kategorie 500 – 999 obyvatel, 26 obcí a do kategorie 1 000 – 1 999 obyvatel přibýlo 33 obcí. Největší přírůstek obyvatel byl v obcích ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 obyvatel, a to více než 50 tisíc obyvatel. A do malých měst a velkých obcí ve velikostní kategorii 5 000 – 9 999 obyvatel přibýlo téměř 53 tisíc obyvatel. Populačně rostou obce v blízkosti Prahy (okresy Praha – východ a Praha – západ) a některých dalších velkých měst. Počet obyvatel v největších městech se do roku 2001 snížil, ale do roku 2011 se dostal na stejnou úroveň jako v roce 1991.

Průměrná populační velikost obcí Středočeského kraje je jedna z nejnižších v mezikrajském srovnání, nižších hodnot dosahují pouze kraj Vysočina a Jihočeský kraj. V posledních dvaceti letech se průměrná velikost obce zvýšila o 130 obyvatel, v současnosti je 1 104 obyvatel. Připočítáme-li Prahu, průměrná velikost obcí stoupne přibližně na dvojnásobek. Mediánová velikost obcí Středočeského kraje se také postupně zvyšuje, přesto v mezikrajském srovnání vykazuje podprůměrných hodnot. V současnosti v polovině obcí kraje žije méně než 428 obyvatel. Na mediánovou velikost připojení Prahy nemá žádný vliv.

Tabulka č. 56 Průměrná a mediánová velikost obcí ve Středočeském kraji v letech 1869 -2011¹⁴⁴

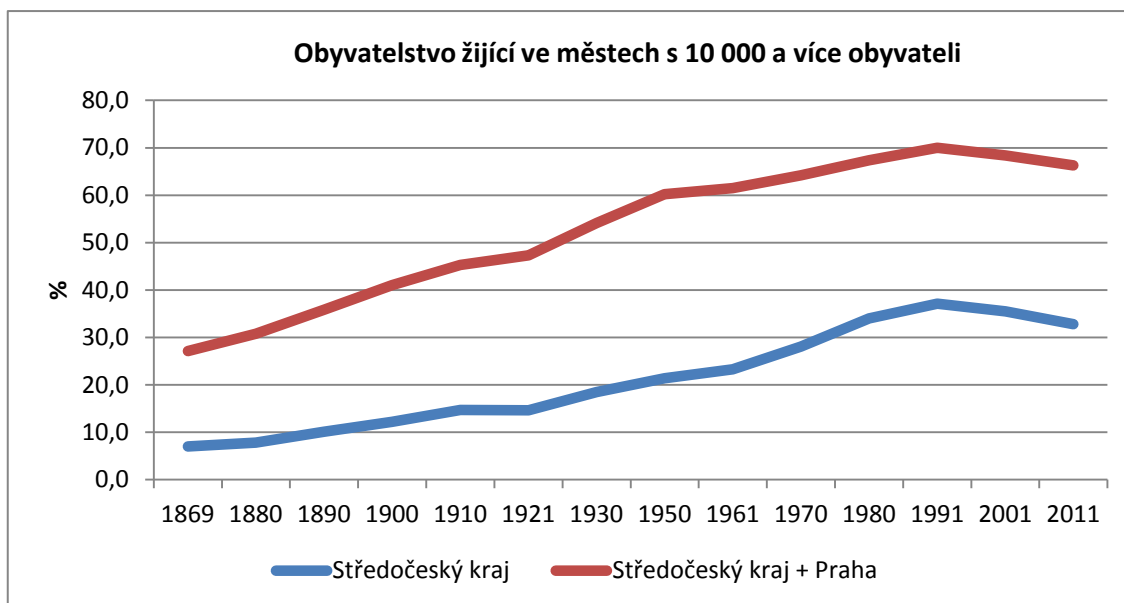
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	528	567	581	594	604	587	591
průměr	855	919	955	998	1 041	1 028	1 069
průměr s Prahou	1 090	1 223	1 336	1 485	1 622	1 663	1 897
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	483	480	441	400	362	369	428
průměr	947	997	986	1 005	971	979	1 104
průměr s Prahou	1 869	1 984	1 979	2 034	2 029	1 998	2 199

Podíl obyvatel, kteří žijí ve městech nad 10 tisíc obyvatel, byl ve Středočeském kraji v roce 1869 7,0 %. Tento podíl byl ve srovnání s ostatními kraji velmi nízký, nižších hodnot dosáhly pouze kraje Pardubický, Královéhradecký a kraj Vysočina. Postupem času se tento podíl mírně zvyšoval. Dvaceti procentní hranici překročil podíl obyvatel žijících ve městech nad 10 tisíc obyvatel až mezi roky 1930 a 1950. Později hranici 20 procent překročil už jen kraj Vysočina. Po roce 1950 se tempo růstu tohoto podílu zrychlilo na přibližně 4 – 5 procentních bodů mezi jednotlivými censy. Nejvyššího podílu dosáhlo toto obyvatelstvo v roce 1991, kdy ve městech nad 10 tisíc obyvatel, žilo 37,1 % obyvatel kraje. V následujících dvaceti letech došlo k poklesu tohoto podílu o 4,3 procentních bodů. Zapříčinil to populační růst obcí velikostní kategorie 2 000 – 4 999 obyvatel a také 5 000 – 9 999 obyvatel. Podíl tohoto obyvatelstva byl od roku 2001 ve srovnání s ostatními kraji vůbec nejnižší. Přiřadíme-li ke kraji i Hlavní město Prahu, podíl tohoto obyvatelstva velmi prudce stoupne. Od roku 1869, kdy byl tento podíl 27,1 %, byl podíl obyvatel, kteří žijí ve městech s 10 a více tisíci obyvateli vůbec nejvyšší ze všech krajů. Do roku 1930 se tento podíl od začátku sledovaného období zvýšil na dvojnásobek. Maxima dosáhl v roce 1991, kdy 70,0 % obyvatel žilo ve městech s deseti a více tisíci obyvateli. Do roku 2011 se tento podíl snížil o 3,7 procentního bodu. U obcí s více jak 3 a 5 tisíci obyvateli vidíme soustavný a poměrně rychlý růst podílu obyvatel, kteří v těchto městech žijí. Tento růst probíhá až do roku 1991, kdy se zastavil. Od té doby se podíl u obcí nad 5 tisíc obyvatel mírně snižuje, naopak u obcí nad 3 tisíce obyvatel stagnuje. Podíl plochy, kterou tato města zabírají, zůstává po

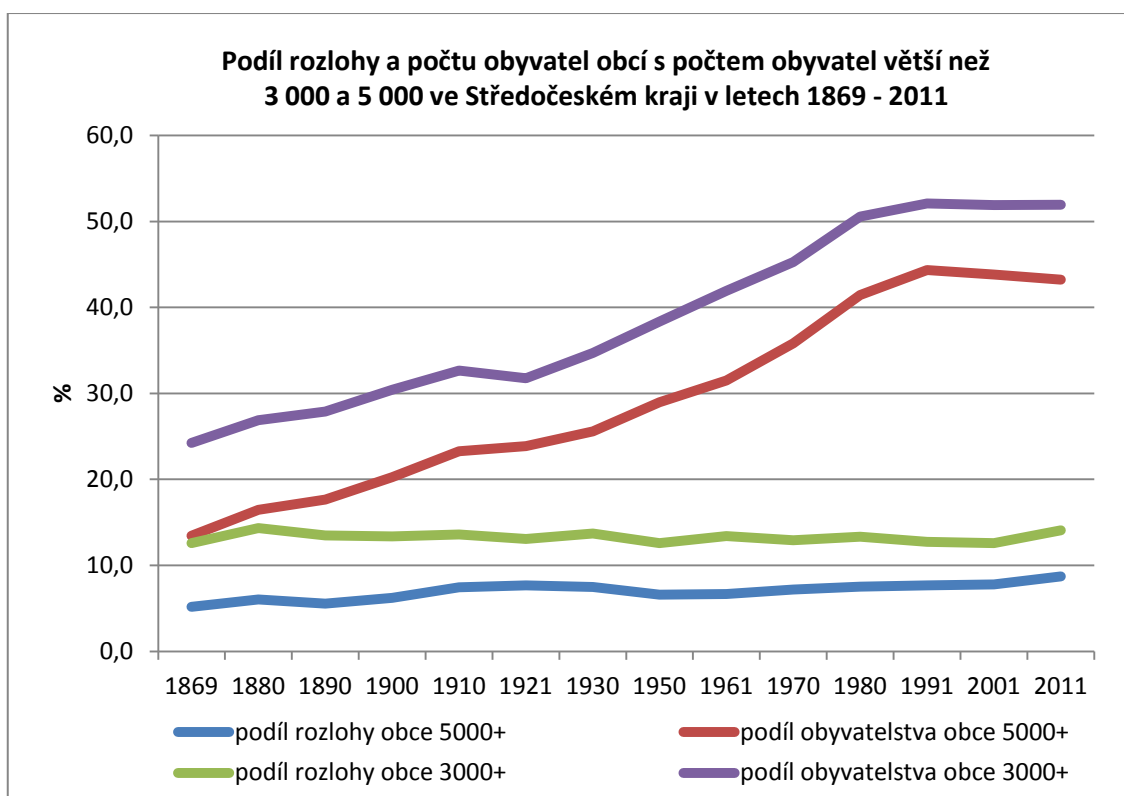
¹⁴⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

celou dobu sledovaného období víceméně stejný. V posledních letech se dokonce i mírně zvyšuje.

Obrázek č. 87 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011

Obrázek č. 88 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst Středočeského kraje v letech 1869 -2011¹⁴⁵

¹⁴⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Největší město kraje je více jak 70 tisícové Kladno, další větší města jsou bývalá okresní města jako Mladá Boleslav, Příbram, Kolín, Kutná Hora. Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších městech kraje se od roku 1869 do současnosti zvýšil téměř třikrát. V deseti největších městech kraje žije přibližně 22,9 % obyvatel kraje. Polovina obyvatel Středočeského kraje žila v 59 největších obcích kraje. Toto číslo je vůbec nejvyšší ze všech krajů, ukazuje to na velký počet obcí kraje a také na absenci velkých měst kraje. Situace je diametrálně odlišná, připojíme-li ke kraji i Prahu. Počet obyvatel v deseti populačně největších městech se zvýší více než čtyřikrát, polovina obyvatel žije pouze v Praze. A v deseti nejlidnatějších městech pak žije více než 60 % obyvatel.

Tabulka č. 57 Deset nejlidnatějších obcí ve Středočeském kraji v letech 1869, 1950 a 2011¹⁴⁶

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Kutná Hora	16 565	Kladno	50 470	Kladno	70 665
Kladno	16 421	Mladá Boleslav	23 204	Mladá Boleslav	43 939
Příbram	14 051	Kolín	22 528	Příbram	34 068
Mladá Boleslav	11 003	Kutná Hora	15 893	Kolín	30 927
Kolín	10 239	Beroun	13 802	Kutná Hora	21 295
Slaný	8 917	Příbram	13 614	Mělník	19 225
Brandýs nad Labem - Stará Boleslav	7 291	Poděbrady	12 414	Beroun	18 794
Mělník	7 112	Brandýs nad Labem - Stará Boleslav	12 243	Kralupy nad Vltavou	17 868
Sedlec-Prčice	6 536	Mělník	11 914	Brandýs nad Labem - Stará Boleslav	17 317
Čáslav	6 312	Nymburk	11 914	Rakovník	16 661
Celkem	104 447	Celkem	187 996	Celkem	290 759

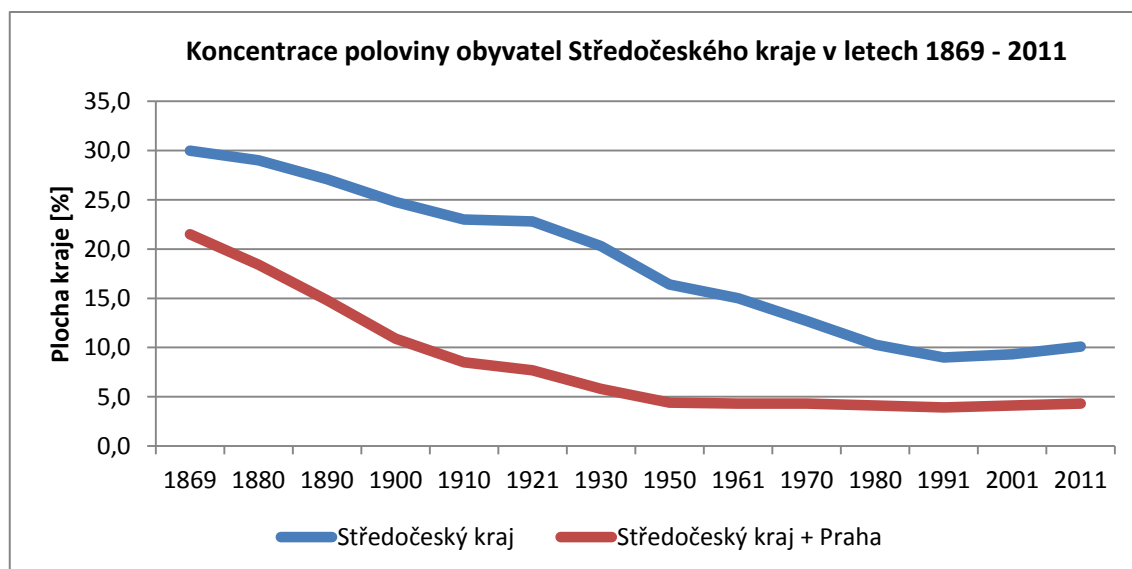
15.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel Středočeského kraje v roce 1869 žila na ploše odpovídající 30,0 % rozlohy kraje. V mezikrajském srovnání byl tento podíl plochy, kde byla koncentrována polovina obyvatel kraje, podprůměrný. Tempo, kterým se tato plocha snižovala, bylo pozvolné. Ještě jej zpomalila první světová válka. Do roku 1921 se podíl této plochy snížil na 22,8 % rozlohy kraje. Rychlejší tempo koncentrace nastalo po druhé světové válce, od roku 1930 do roku 1950 se tato plocha snížila o 3,9 procentních bodů (přibližně o 430 km²). Po roce 1950 se tempo koncentrace vrátilo na

¹⁴⁶ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

hodnoty okolo roku 1900. Nejmenší plocha, na které byla koncentrována polovina obyvatel kraje, byla v roce 1991. Zabírala přibližně 9,0 % rozlohy kraje. V následujících letech se podíl této plochy zvyšuje. Spolu s Prahou byla polovina obyvatel regionu koncentrována v roce 1869 přibližně na 21,5 % rozlohy tohoto regionu. Tato hodnota byla nejnižší ve srovnání s kraji ČR. Po 10% hranici kles tento podíl mezi roky 1900 a 1910. Poté se tempo koncentrace zpomalilo, mezi roky 1930 a 1950 klesl podíl této plochy pod 5% hranici. Od roku 1950 je víceméně polovina obyvatel tohoto regionu soustředěna pouze v Praze. Nejnižší podíl této plochy nastal v roce 1991, kdy činil 3,9 % rozlohy Středočeského kraj s Prahou, což je méně než současná rozloha Hlavního města Prahy.

Obrázek č. 89 Koncentrace poloviny obyvatel Středočeského kraje v letech 1869 - 2011¹⁴⁷

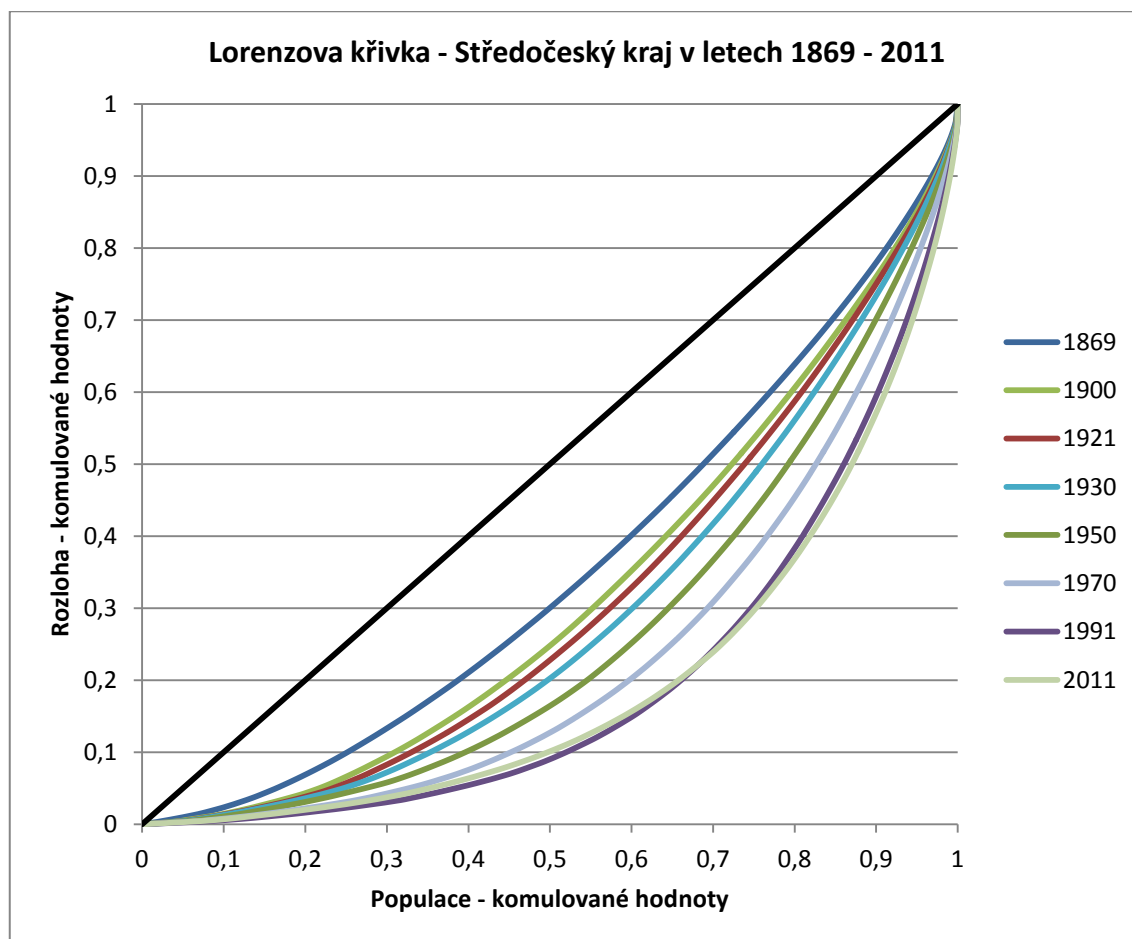
Giniho koeficient Středočeského kraje patřil v roce 1869 k podprůměrným. Do současnosti se jeho hodnota zvýšila dvakrát. Přesto je jeho hodnota ve srovnání s ostatními kraji průměrná. Nejvyšší hodnoty dosáhl Giniho koeficient v roce 2001, jeho hodnota činila 0,6031. Spolu s Prahou Středočeský kraj dosahoval oproti samotnému Středočeskému kraji hodnot Giniho koeficientu přibližně o 0,14 vyšších. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky byly hodnoty Giniho koeficientu nejvyšší. To jen potvrzuje vysokou koncentraci obyvatel v Praze, která způsobuje velkou nerovnoměrnost v územním rozložení obyvatelstva.

¹⁴⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabulka č. 90 Giniho koeficient Středočeského kraje bez a s Prahou kraje v letech 1869 – 2011¹⁴⁸

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2925	0,3085	0,3293	0,3572	0,3801	0,3835	0,4156
Gini Stř. kraj + Praha	0,3927	0,4277	0,4675	0,5149	0,5489	0,5660	0,6177
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,4694	0,4956	0,5315	0,5755	0,6003	0,6031	0,6016
Gini Stř. kraj + Praha	0,6779	0,6929	0,7124	0,7352	0,7534	0,7498	0,7441

Samotný Středočeský kraj patří ke krajům, kde nerovnoměrnost v územním rozložení obyvatelstva v roce 1869 byla jedna z nejmenších. Postupně se tato nerovnoměrnost zvyšovala, rychlejším tempem především po roce 1950. Hodnoty z roku 1991 a 2011 jsou téměř totožné a lze říct, že došlo ke kulminaci koncentračních procesů v kraji. A zastavilo se další prohlubování nerovnoměrnosti v územním rozmístění obyvatel kraje.

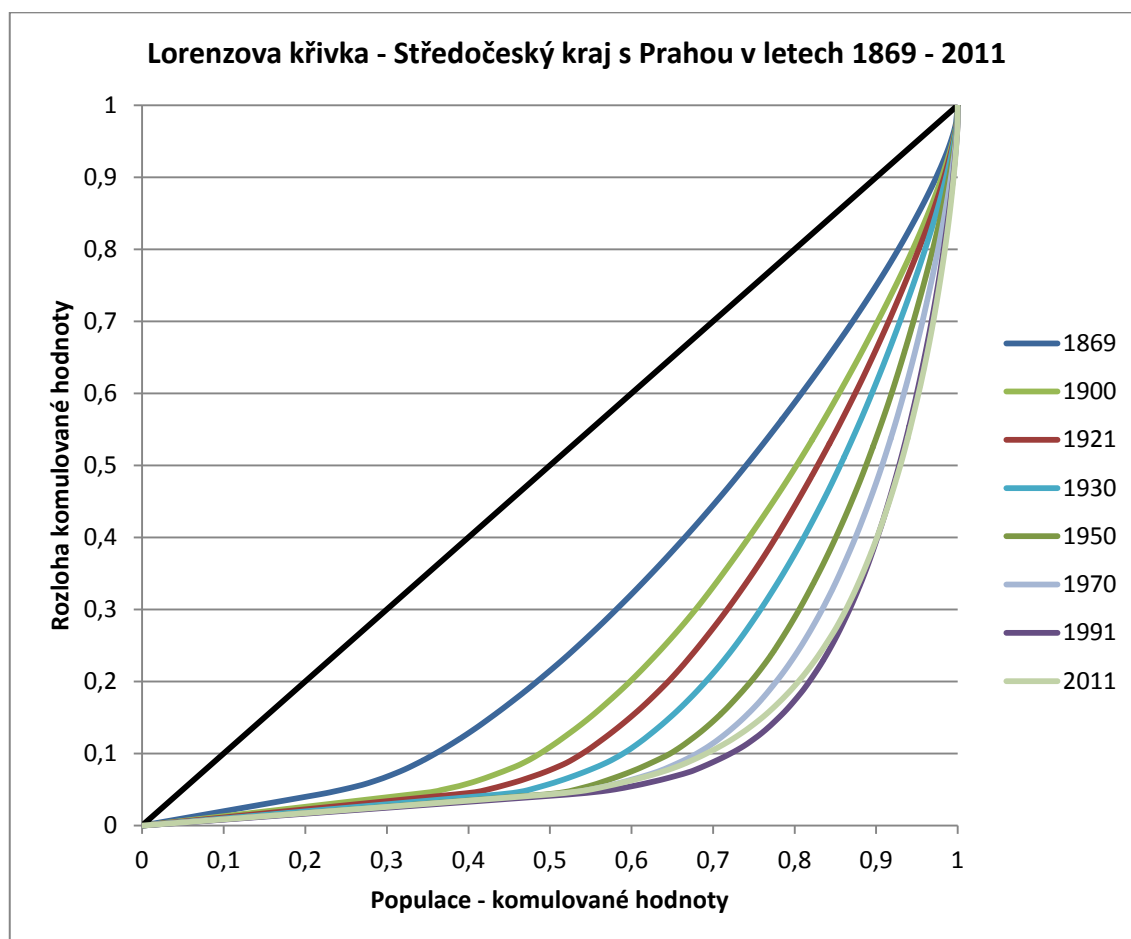
Obrázek č. 91 Lorenzova křivka – Středočeský kraj v letech 1869 – 2011.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁴⁹ tamtéž

Jak velký vliv na nerovnoměrné rozložení obyvatelstva v území Středočeského kraje má Praha, je vidět na grafu zobrazující Lorenzovy křivky. Rozmístění obyvatel v roce 1869 bylo poměrně značně nerovnoměrné, a tato nerovnoměrnost se více a více prohlubovala. V roce 1991 více jak 70 % obyvatel tohoto regionu žilo na ploše menší než 10 % rozlohy Středočeského kraje společně s Prahou.

Obrázek č. 92 Lorenzova křivka – Středočeský kraj s Prahou v letech 1869 – 2011.¹⁵⁰

Areál, v němž žila polovina obyvatel kraje, se od roku 1869 do současnosti snížil o více jak polovinu. V roce 1869, kdy byl tento areál největší, měl rozlohu 4 403,0 km², což bylo 40,0 % rozlohy Středočeského kraje. V tomto roce se areál z větší části rozkládal na jihovýchodní části Středočeského kraje. Zahrnoval většinu současných velkých měst Kladno, Mělník, Mladou Boleslav, Kutnou Horu, Kolín, Benešov, Čáslav či na západě Beroun. V dalších letech se rozloha tohoto areálu postupně zmenšovala.

¹⁵⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Velký úbytek plochy areálu nastal mezi roky 1921 a 1930, kdy se rozloha areálu snížila o téměř 400 km². Důvodem snížení rozlohy tohoto areálu bylo růst počtu obyvatel jak ve velkých městech, tak především v obcích okolo 2 000 obyvatel. V řadě těchto obcí se zvýšil počet obyvatel až na dvojnásobek. Nejmenší rozlohu měl tento areál v roce 2001, kdy jeho plocha měla rozlohu 1 852,1 km², asi 16,8 % rozlohy kraje. V dalších letech se tato plocha zvětšila. Důvodem byla změna velké části areálu v posledních dvaceti letech. Kolem Prahy vznikl prstenec obcí s velkým počtem obyvatel a tím i vysokou hustotou zalidnění, které se díky němu do areálu připojovaly. V roce 2011 došlo k napojení Říčán a dalších obcí směrem na jih od Říčán, naopak už nedochází k napojení Berouna. Ovšem většina ostatních velkých měst kraje, jako Mladá Boleslav, Mělník, Kladno či Kolín a Kutná Hora, v areálu zůstala.

Tabulka č. 59 Indexy heterogenity Středočeského kraje v letech 1869 -2011¹⁵¹

rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	4 403,0	3 652,6	3 033,5	2 654,4	2 303,4	2 118,5	2 018,9	1 852,1	1936,4
rozloha kraje	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6	11 014,6
index heterogenity	0,3998	0,3316	0,2754	0,2410	0,2091	0,1923	0,1833	0,1682	0,1758

Areál, v němž žila polovina obyvatel kraje, se od roku 1869 do současnosti snížil více jak šestkrát. Příčinou byl velký počet obyvatel v Praze, který dokonce v letech 1970, 1991 a 2001 přesahoval polovinu obyvatel Středočeského kraje společně s Prahou. Do roku 1921 byla součástí areálu velká města jako Kladno, Beroun a ve východní části kraje pak Kutná Hora a Kolín. V roce 1930 to bylo již pouze Kladno, kde obce okolo Kladna vykazují vysokou hustotu zalidnění. V 2011 se tento areál mírně zvětšil. Příčinou bylo především zvýšení počtu obyvatel ve Středočeském kraji.

Tabulka č. 60 Indexy heterogenity Středočeského kraje s Prahou v letech 1869 -2011¹⁵²

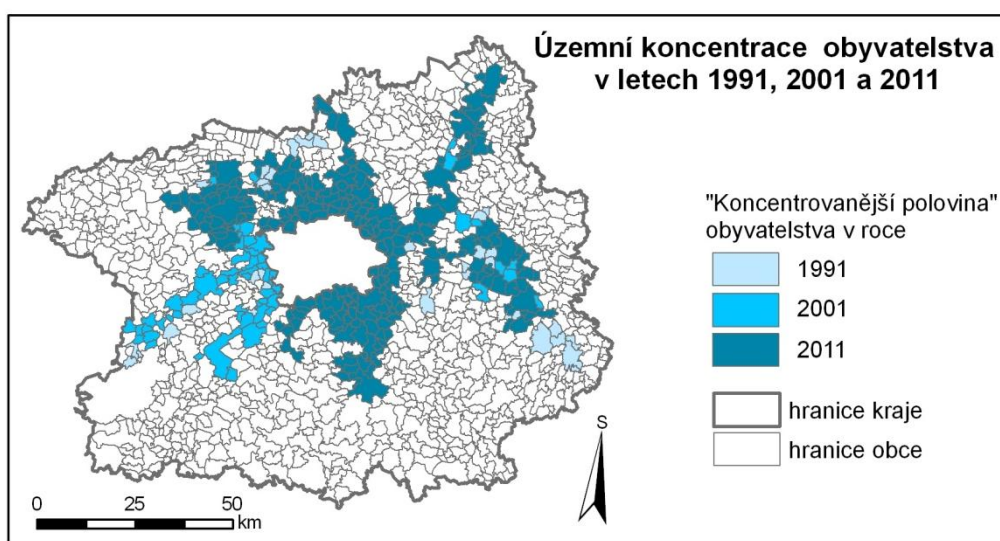
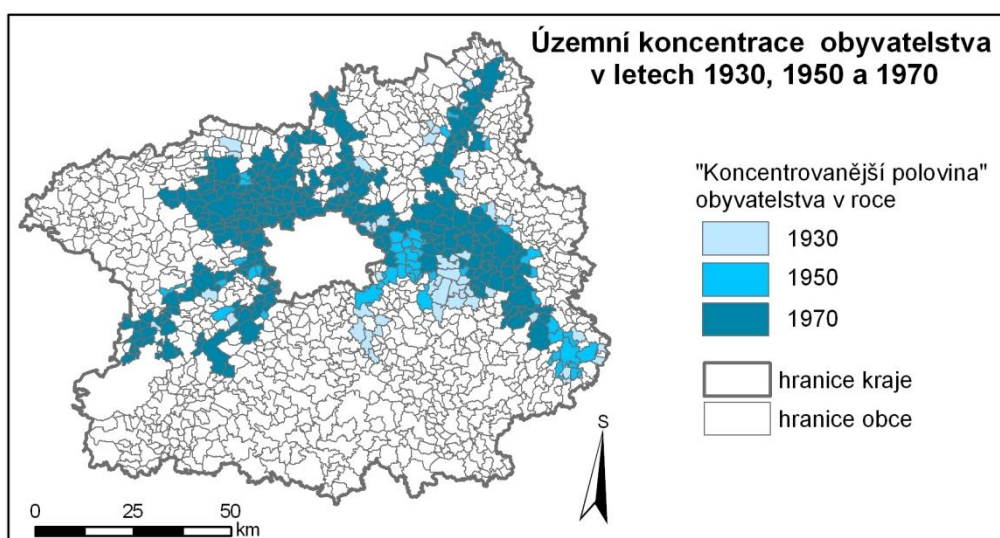
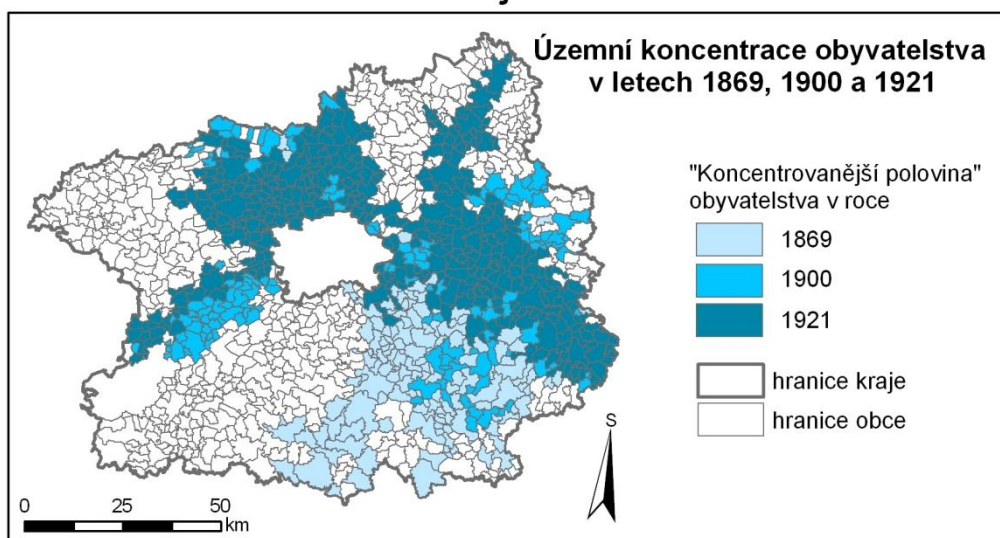
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	3 179,5	1 830,2	1 295,6	827,0	530,9	496,1	496,1	496,1	503,63
rozloha kraje	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7	11 510,7
index heterogenity	0,2762	0,1590	0,1126	0,0719	0,0461	0,0431	0,0431	0,0431	0,0438

¹⁵¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

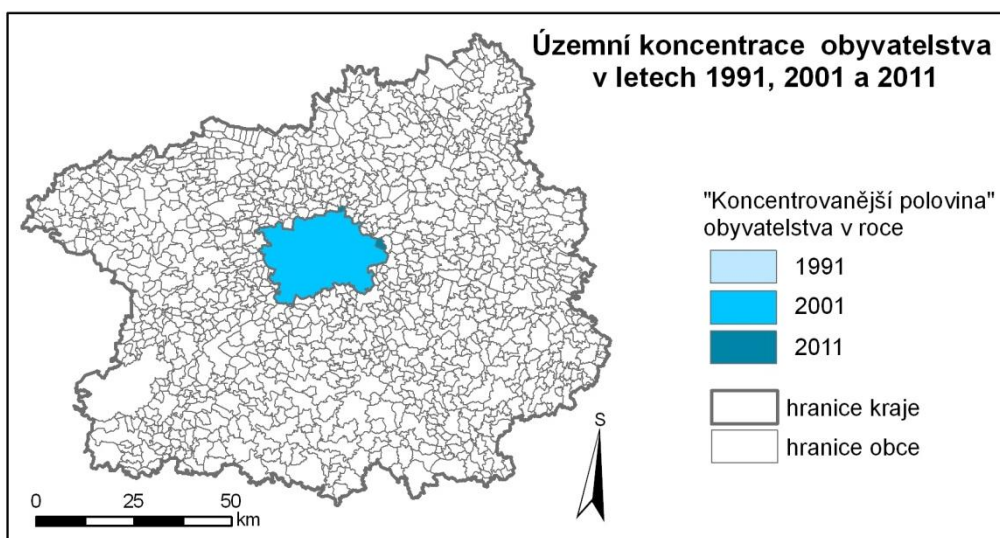
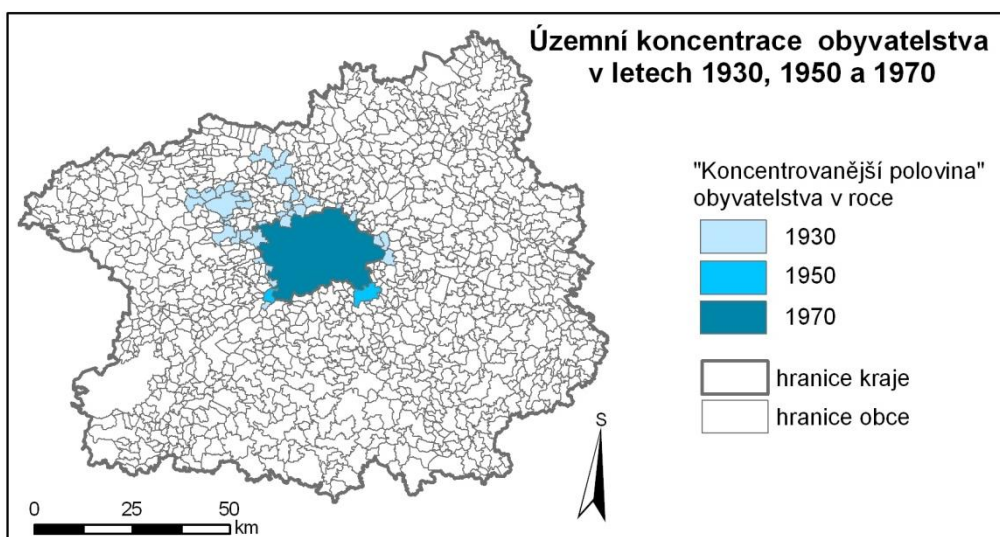
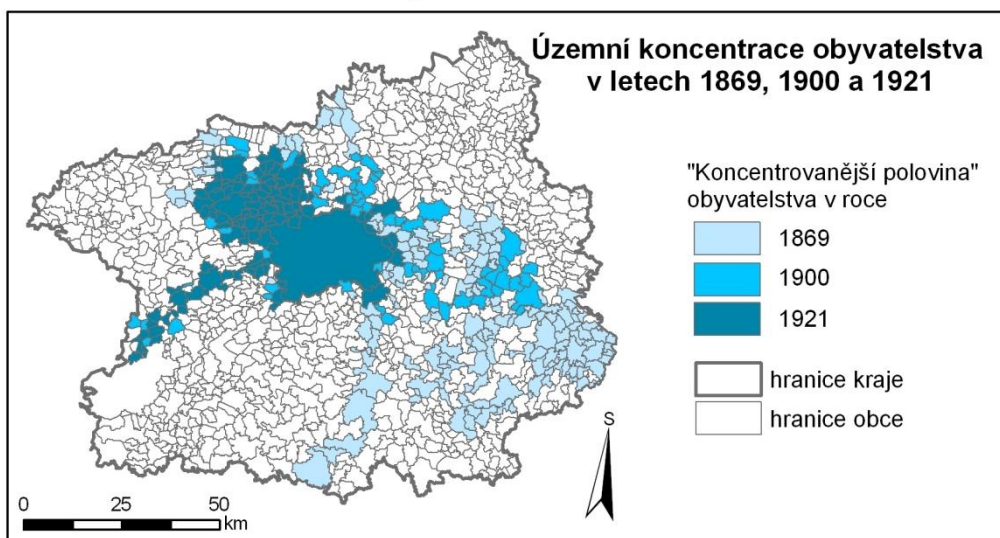
¹⁵² tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA ve Středočeském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 93 Koncentrace poloviny obyvatel Středočeského kraje v letech 1869 – 2011

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA ve Středočeském kraji s Prahou v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 94 Koncentrace poloviny obyvatel Středočeského kraje s Prahou v letech 1869 – 2011

15.4 Areály maximálního zalidnění

Ve Středočeském kraji se nachází pouze jediné město s počtem obyvatel nad 50 tisícovou hranicí, a to Kladno. Kladno dokázalo zformovat areál maximálního zalidnění již v roce 1900, od roku 1930 vzrostla hustota zalidnění v Kladně nad úroveň desetinásobku průměrné hustoty zalidnění České republiky a mohl tak vzniknout i areál pro desetinásobek hustoty zalidnění. Kladenský AMZ se zpočátku skládal z 12 okolních obcí a postupem času se počet obcí zvyšoval, zvyšoval se o počet obyvatel, kteří žijí v AMZ. V roce 1900 žilo v areálu 73 833 obyvatel, což bylo pouze 6,5 % obyvatel kraje. V dalších letech jak se areál zvětšoval, připojilo se do areálu i město Slaný. Díky tomu vzrostl i počet obyvatel AMZ, největší AMZ byl v roce 2011. Tento areál tvořilo 20 obcí a na necelých 190 km², žilo více než 123 tisíc obyvatel (přibližně 9,7 % obyvatel kraje). Na území Středočeského kraje vznikl největší areál maximálního zalidnění v České republice, je to pražský areál maximálního zalidnění. Jehož součástí je i kladenský AMZ. V pražském AMZ v současnosti žije téměř pětina obyvatel České republiky. Kolem Prahy se vytvořil areál maximálního zalidnění již v roce 1869 a postupně se zvětšoval. Od roku 1869 do současnosti se plocha AMZ zvětšila více než pětikrát, počet obyvatel dokonce více než sedmkrát. V roce 1869, kdy byl AMZ nejmenší tvořilo tento areál 13 obcí a žilo v něm více než 281 tisíc obyvatel. V roce 1900 už to bylo více než 650 tisíc. V roce 1921 žilo v tomto areálu již více než milion obyvatel a byl tvořen 141 obcemi. Obce, které se postupně připojovaly do areálu, se nacházejí v blízkosti dálnic a rychlostních silnic, které směřují do Prahy. Mají vyšší hustotu zalidnění než další obce. Z výsledného areálu lze pak vidět „výběžky“ které kopírují dálnici D5 až k hranicím kraje, dále pak R10 až za Mladou Boleslav, D11 za Poděbrady a částečně i D1. Od roku 1950 je AMZ tvořen více jak 200 obcemi počet obyvatel přesahuje 1,5 milionu. V roce 2011, kdy byl areál maximálního zalidnění největší, zahrnoval celkem 309 obcí a na celkové ploše 2 989,2 km² žilo 1 991 179 obyvatel, což bylo 78,9 % obyvatel Středočeského kraje společně s Prahou. Praha se svojí velkou hustotou zalidnění vytvořila AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění v roce 1921. V současnosti žije v AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění necelý 1,5 milionu obyvatel.

Tabulka č. 61 Pražský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.¹⁵³

Areál	1900			1921		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	1 110,7	657 115	87	1 583,0	1 003 211	141
z toho:						
Kladenský	125,0	73 833	12	136,4	86 164	16
Areál	1930			1950		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	2 048,5	1 382 597	181	2 875,4	1 616 381	285
z toho:						
Kladenský	132,9	88 791	15	159,5	90 079	19
Areál	1970			1991		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	2 837,9	1 759 375	264	2 791,5	1 820 420	273
z toho:						
Kladenský	162,3	100 091	17	169,7	109 909	19
Areál	2001			2011		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	2 798,6	1 815 123	269	2 989,2	1 991 179	309
z toho:						
Kladenský	184,8	118 601	19	188,9	123 226	20

Tabulka č. 62 Pražský a Kladenský areál maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění.¹⁵⁴

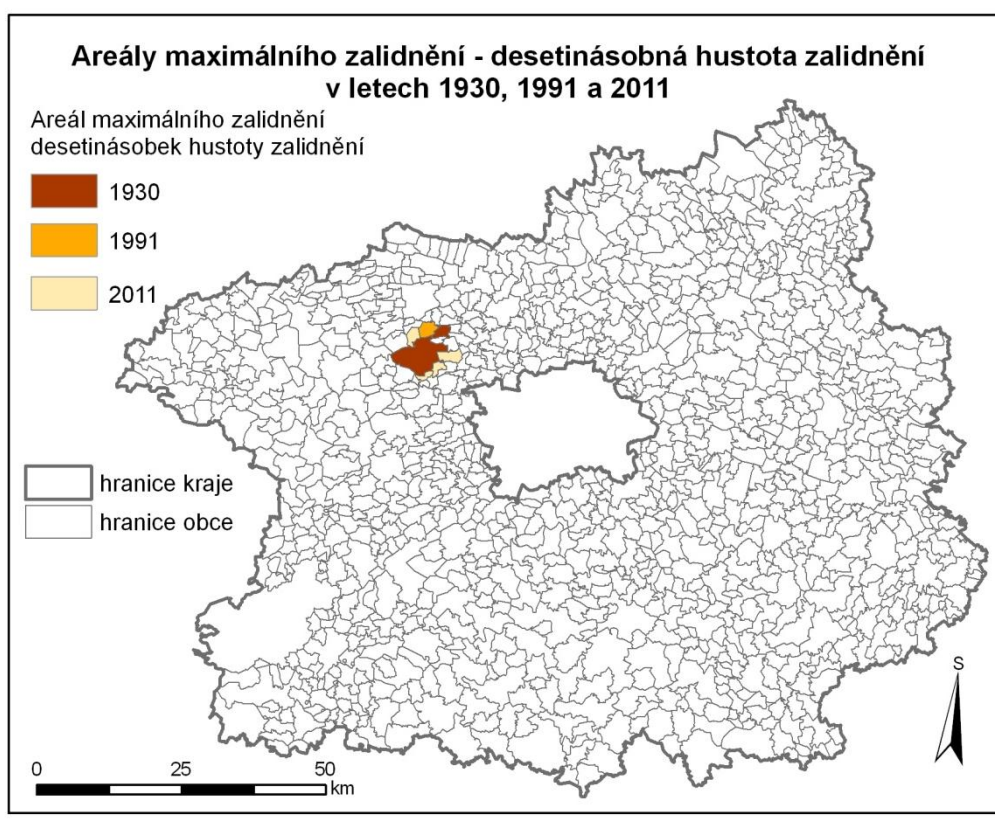
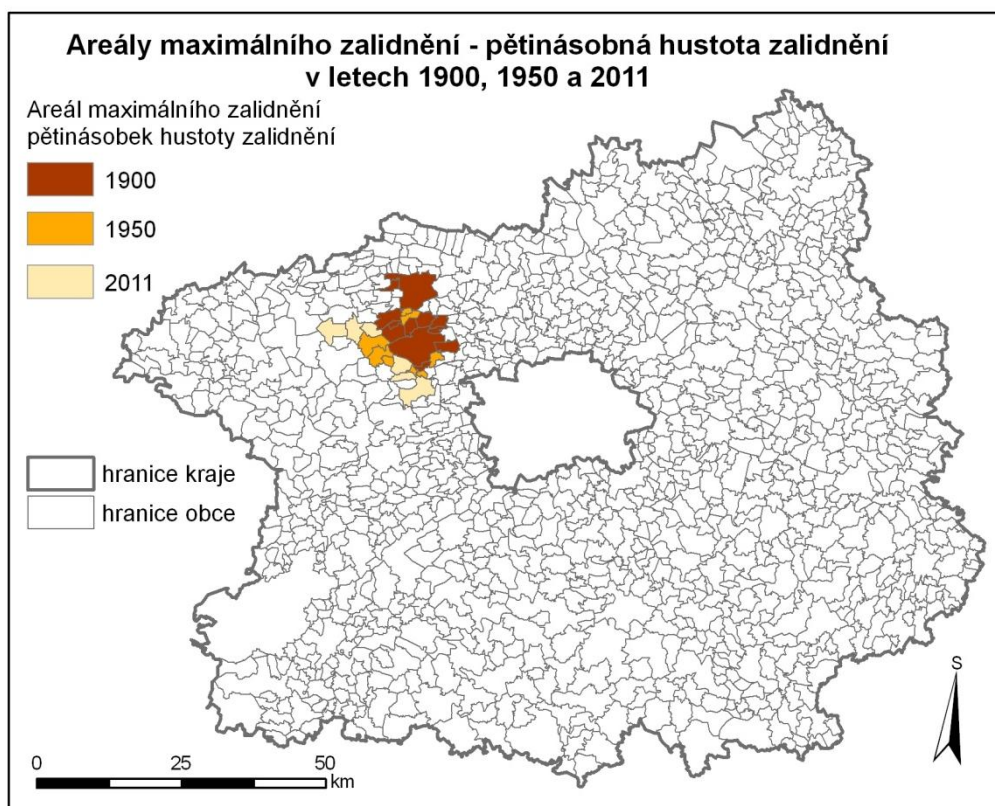
Areál	1930			1950		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	765,6	1 026 473	37	1 081,1	1 216 384	68
Kladenský	40,9	53 879	2	50,3	56 526	3
Areál	1970			1991		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	1 060,2	1 315 365	69	1 048,5	1 369 855	60
Kladenský	57,6	70 646	5	62,8	79 612	6
Areál	2001			2011		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	1 015,1	1 311 429	59	1 103,8	1 469 525	75
Kladenský	62,8	79 209	6	60,3	79 896	6

¹⁵³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

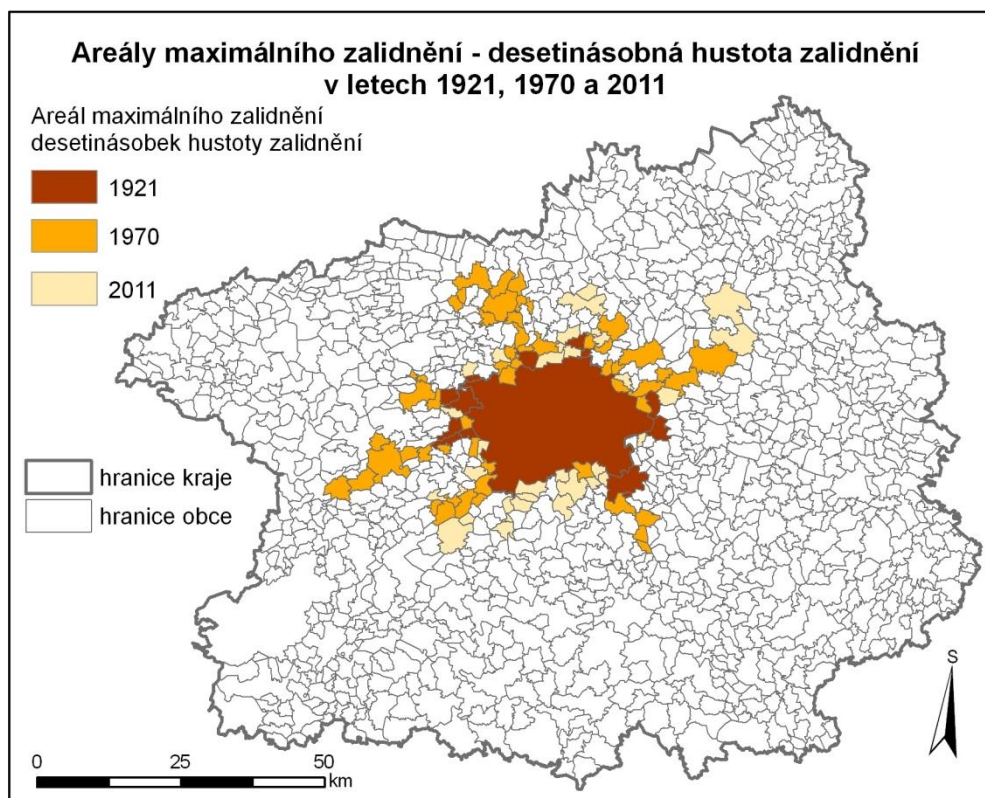
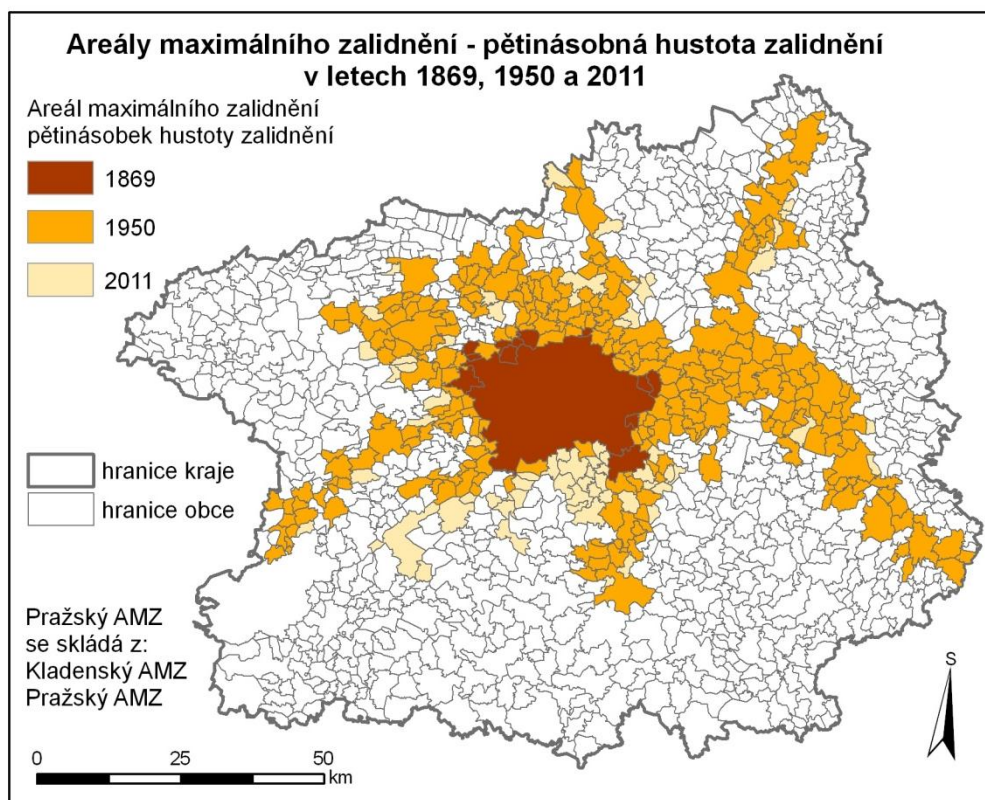
¹⁵⁴ tamtéž

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ ve Středočeském kraji v letech 1900 - 2011

Obrázek č. 95 Areály maximálního zalidnění ve Středočeském kraji v letech 1900 – 2011

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ ve Středočeském kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 96 Areály maximálního zalidnění ve Středočeském kraji s Prahou v letech 1900 – 2011

15.5 Shrnutí

Samostatný Středočeský kraj vykazuje diametrálně rozdílné hodnoty od Středočeského kraje společně s Prahou. Středočeský kraj je s Prahou svázán tak moc silnými vazbami a Praha ovlivnila vývoj celého kraje natolik, je téměř nutné hodnotit oba kraje společně dohromady. Vývoj počtu obyvatel ve Středočeském kraji byl poměrně nevyrovnaný. Po vcelku plynulém růstu do první světové války, došlo v následujících letech ke střídání se období růstu a poklesu počtu obyvatel. V současnosti se počet obyvatel zvyšuje, důvodem je velký počet migrantů přicházející do kraje z především z pracovních důvodů. Velký počet migrantů je z ciziny, dalším důvodem je i od roku 2006 kladný přirozený přírůstek. Od poloviny 90. let dochází k suburbanizačním procesům Hlavního města Prahy, které se projevují poměrně intenzivní zástavbou novostaveb v okrajových částech obcí v zázemí Prahy. Především se jedná o obce okresů Praha – východ a Praha – západ. Do těchto novostaveb se postupně z Prahy přesunulo velké množství obyvatel. Praha jako největší město regionu, v současnosti obyvatelé neztrácí, ba naopak od roku 2001 se počet obyvatel Prahy zvýšil téměř o 90 tisíc. Středočeský kraj tvoří nejvíce obcí ze všech krajů, největší podíl mají obce o populační velikosti 500 – 999 obyvatel. V současnosti klesá počet nejmenších obcí, naopak nejvíce ziskové jsou středně velké obce a malá města do 5 000 obyvatel. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel je ve Středočeském kraji nízký, patří k vůbec nejnižším v celé ČR (pod hranicí 35 %). Připočítá-li se Praha, je naopak tento podíl vůbec nejvyšší (téměř 70 %). Takto nízký podíl je způsoben tím, že ve Středočeském kraji není příliš velkých měst a naopak velké množství obyvatel žije ve středně velkých obcích. Vystihuje to dobře fakt, že polovina obyvatel kraje je soustředěna téměř v 60 nejlidnatějších obcích kraje. Koncentraci obyvatel kraje velmi ovlivnila Praha, protože polovina obyvatel tohoto regionu (myšleno Středočeský kraj a Praha), je soustředěna víceméně pouze v Praze. Kladno jako jediné město Středočeského kraje dokázalo zformovat AMZ, dokonce i AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění ČR. Na území kraje se okolo Prahy zformoval největší AMZ v ČR, ve kterém žije téměř 2 miliony lidí. Tvar AMZ koresponduje s hlavními silničními dopravními tahy, kdy obce v blízkosti těchto komunikací vykazují vyšší průměrnou hustotu zalidnění než okolní obce.

16 ÚSTECKÝ KRAJ

Ústecký kraj se nachází v severozápadní části Čech, hraničí se čtyřmi kraji. Z východu s Libereckým krajem, na který navazuje z jihovýchodu kraj Středočeský. Na jihu má krátkou společnou hranici s Plzeňským krajem. Na jihozápadě hraničí s Karlovarským krajem. Nejdelší společnou hranici má kraj na severozápadě se Spolkovou republikou Německo. Kraj vznikl spojením 7 okresů, které tvoří území Ústeckého kraje. Jedná se o okresy Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a okres Ústí nad Labem. Rozlohou patří kraj k těm průměrně velikým, rozloha kraje je 5334,9¹⁵⁵ km². Počtem obyvatel patří kraj k těm větším, v roce 2011 žilo v kraji 836 045¹⁵⁶ obyvatel. Průměrná hustota zalidnění je nad celorepublikovým průměrem, v současnosti je 156,7 obyvatel na km². Administrativním centrem kraje je město Ústí nad Labem, ve kterém v dnešní době žije okolo 95 tisíc obyvatel.

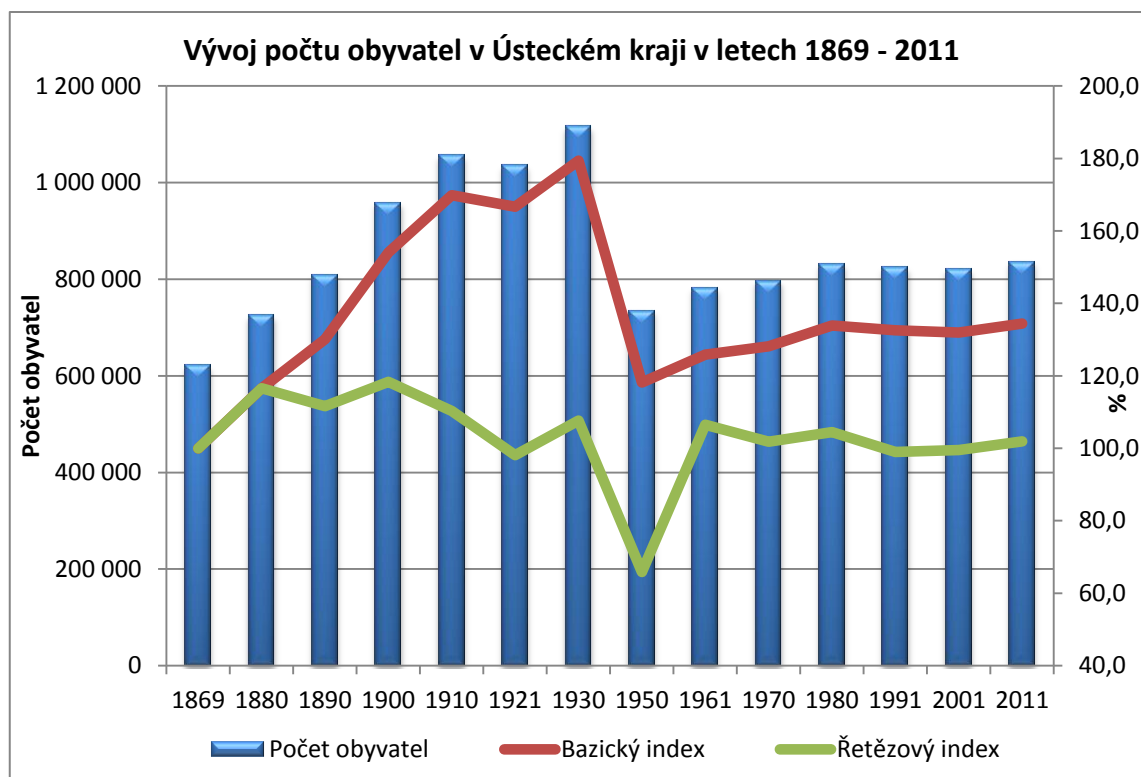
16.1 Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel Ústeckého kraje zaznamenal během sledovaného období dosti dynamický vývoj, který by se dal rozdělit do několika etap. První probíhala od poloviny 19. století do roku 1910. V tomto období počet obyvatel rychle rostl a v roce 1910 překročil počet obyvatel v kraji milionovou hranici. V roce 1910 žilo v kraji 1 056 147 obyvatel, tedy o více než 430 tisíc na začátku tohoto období. První světová válka se podepsala snížením porodnosti a následným snížením počtu obyvatel. Ovšem na toto snížení navázal rychlý růst počtu obyvatel ve třicátých letech. Mezi roky 1930 a 1950 došlo k velkému úbytku obyvatel. Příčinou tohoto úbytku obyvatel byla jednak krize ve třicátých letech, pak přesun českých obyvatel z pohraničí do vnitrozemí, ztráty na životech během války a po válce velký odsun německého obyvatelstva ze země. Po válce sice docházelo k dosídlení příhraničních oblastí, ovšem toto nově přichozí obyvatelstvo nevyrovnalo předchozí ztráty. Mezi roky 1930 a 1950 kraj přišel téměř o třetinu obyvatel, z 1 115 286 obyvatel v roce 1930 na 734 827 obyvatel v roce 1950. Po tomto roce přicházelo do kraje velké množství mladých lidí, kteří zde našli bydlení a především práci. A počet obyvatel v kraji se postupně zvyšoval i díky pronatalitní

¹⁵⁵ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

¹⁵⁶ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

politice v 70. letech. Po mírném poklesu počtu obyvatel mezi roky 1980 a 2001 (nízká porodnost a záporná migrační bilance) se v současnosti počet obyvatel kraje zvýšil, žije v kraji 836 045 obyvatel.

Obrázek č. 97 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Ústeckém kraji v letech 1869 - 2011¹⁵⁷

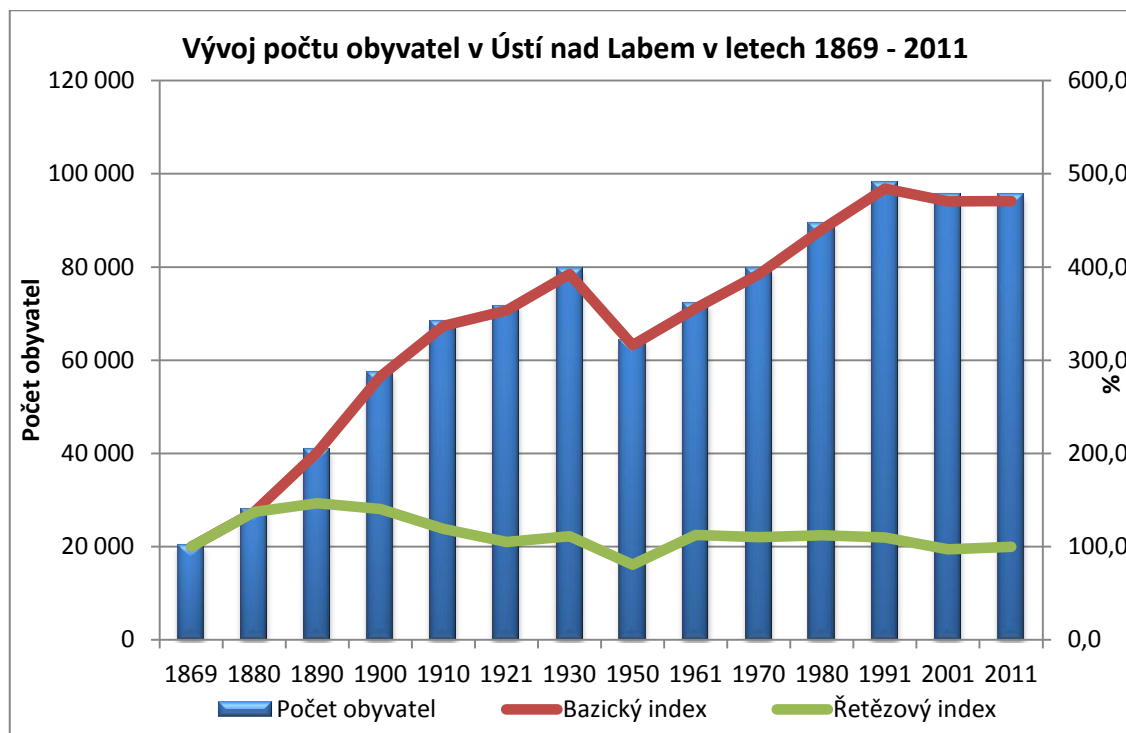
16.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen 354 obcemi, z nichž 35 má status města. Průměrná velikost administrativního území obce v Ústeckém kraji je 15,1 km². Tato hodnota patří k těm vyšším rámci mezikrajského srovnání. Největším městem v kraji je Ústí nad Labem s 95 tisíci obyvateli, nad 50 tisíc obyvatel žije v Děčíně, Chomutově, Mostě a Teplicích. V Jirkově, Litoměřicích a Litvínově v současnosti žije více jak 20 tisíc obyvatel a v dalších 8 městech kraje žije více než 10 tisíc. Vývoj počtu obyvatel ve většině velkých měst kraje kopíroval vývoj počtu obyvatel celého regionu. Nejinak to bylo i u největšího města kraje Ústí nad Labem. Velmi rychlý růst zaznamenalo do roku 1930, kdy se od roku 1869 počet obyvatel ve městě zvýšil čtyřikrát. Po druhé světové válce se počet

¹⁵⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

obyvatel snížil o 15 tisíc osob. Od padesátých let počet obyvatel rostl, souvisí to s rozvojem chemického a těžkého průmyslu v regionu. Nejvíce lidí žilo v Ústí nad Labem v roce 98 178 obyvatel, od tohoto roku se počet obyvatel ve městě snižoval, do roku 2011 se počet obyvatel v Ústí nad Labem snížil o 3 tisíce.

Obrázek č. 98 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index v Ústí nad Labem v letech 1869 -2011¹⁵⁸

Velikostní struktura obcí prodělala podobně dynamický vývoj jako celý kraj. Do druhé světové války probíhal přesun obcí mezi jednotlivými kategoriemi pouze jedním směrem, a to nahoru. Počet obyvatel i počet obcí se navyšoval ve větších obcích a městech. Válka a následný odsun přinesly velké změny ve velikostní struktuře obcí kraje. Velký úbytek obyvatel se projevil především ve velkých městech, kdy z kategorie měst nad 50 tisíc obyvatel ubyl Děčín, Most i Teplice. Směrem dolů se přesunula i další města v populační velikosti nad 10 tisíc obyvatel. Naopak dosti razantně se zvýšil počet obcí ve dvou nejnižších kategoriích. Počet obcí do 200 obyvatel se od roku 1869 do roku 1991 zvýšil z 5 na 77. V posledních dvaceti letech došlo ke změně v jednotlivých velikostních kategoriích. Došlo k úbytku nejmenších obcí, tedy ve velikostní kategorii do 200 obyvatel, těchto obcí ubylo 24. Následující kategorie zůstala v podstatě

¹⁵⁸ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
 Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

nezměnná. Do velikostní kategorie 500 – 999 obyvatel přibýlo více jak 13 tisíc a 18 obcí. Nejvíce obyvatel přibýlo ve středně velkých obcích ve velikosti 2 000 – 4 999 obyvatel, více než 25 tisíc obyvatel. Kategorii měst nad 20 tisíc obyvatel opustily Louny a Žatec, ale počet obyvatel vzrostl v Jirkově a posunul se tak do této kategorie. Města nad 10 tisíc v tomto období ztratila více než 17 tisíc obyvatel.

Průměrná populační velikost obcí Ústeckého kraje byla nejvyšší v roce 1930, po poklesu v padesátých letech se postupem času průměrná velikost zvyšovala. Průměrná populační velikost obcí Ústeckého kraje patří ve srovnání s ostatními kraji k těm vyšším. V současnosti se pohybuje okolo 2 362 obyvatel. Mediánová velikost se v posledních dvaceti letech zvyšovala, což je spojeno s populačním růstem nejmenších a malých obcí. V roce žilo v polovině obcí Ústeckého kraje méně než 507 obyvatel.

Tabulka č. 63 Průměrná a mediánová velikost obcí v Ústeckém kraji v letech 1869 -2011¹⁵⁹

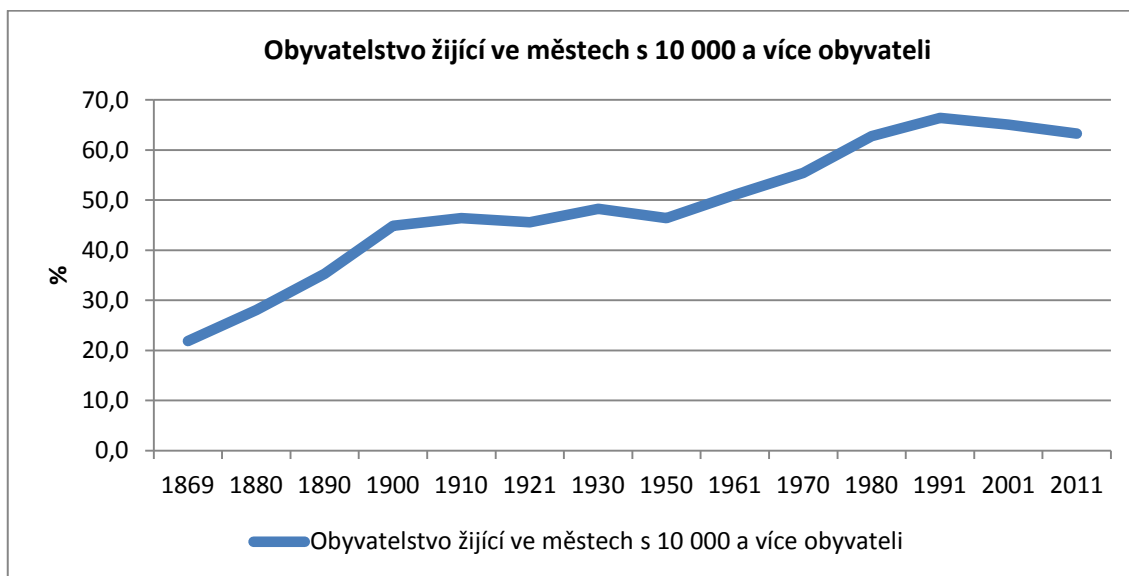
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	837	934	982	1059	1 125	1 074	1 122
průměr	1 756	2 047	2 285	2 705	2 983	2 927	3 151
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	637	629	578	523	424	435	507
průměr	2 076	2 211	2 251	2 352	2 329	2 317	2 362

Podíl obyvatel, který žil ve městech nad 10 tisíc obyvatel v roce 1869, byl spolu s podílem Karlovarského kraje vůbec nejvyšší. V tomto roce žilo ve městech nad 10 tisíc 21,9 % obyvatel kraje. Do roku 1910 se tento podíl zvyšoval velice rychle, bylo to způsobeno postupným přesunem dalších měst do této kategorie, z 10 měst v roce 1869 na 21 měst v roce 1910. Přírůstky tohoto podílu se zvyšovaly, nejdříve 6,2 procentních bodů, poté mezi roky 1890 a 1900 dokonce 9,6 procentních bodů. V dalším období se tento podíl dál zvyšoval, ale tempo již nebylo tak rychlé. V roce 1930 byl tento podíl 48,3 %. Po mírném poklesu po válce přišel další růst tohoto podílu, který byl po Moravskoslezském kraji nejvyšší. Více než polovina obyvatel žila v těchto městech v roce 1961. Nejvyššího podílu na celkovém počtu obyvatel dosáhla tato města v roce 1991, kdy zde žilo 66,4 % obyvatel kraje. Poté se tento podíl snižuje vlivem úbytku obyvatel v těchto městech. V kraji je poměrně velké množství populačně

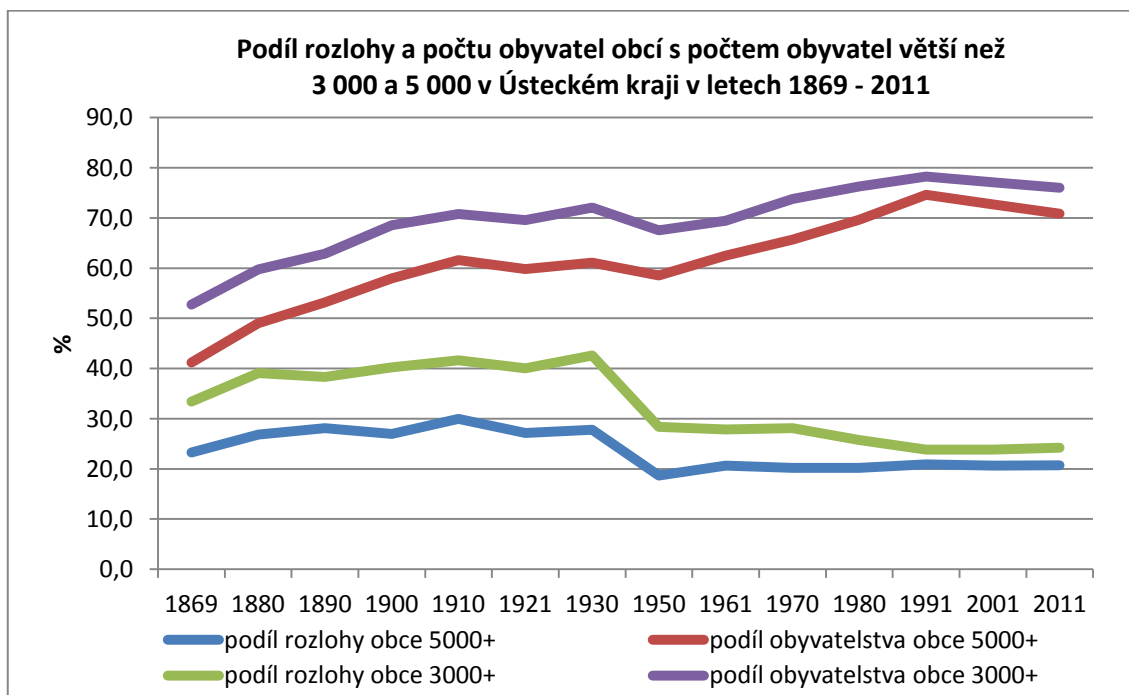
¹⁵⁹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

velkých obcí. Rozdíl podílů obcí nad 3 a 5 tisíc není veliký. A u obou se pohybuje nad 70% hranicí. Po válce ubylo dost obcí spadajících do těchto kategorií, odrazilo se to ve snížení podílu plochy, kterou tyto obce zabírají.

Obrázek č. 99 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011

Obrázek č. 100 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst v Ústeckém kraji v letech 1869 - 2011¹⁶⁰

¹⁶⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Největší město bylo po celou dobu Ústí nad Labem, další velká města jsou většinou spojena s chemickým či těžkým průmyslem. V deseti nejlidnatějších obcích došlo k několika změnám. Varnsdorf, Rumburk, Šluknov a Krásnou Lípou postupně nahradila města, kde dříve sídlil okresní úřad (Chomutov, Louny) či průmyslová města. Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších městech se od roku 1869 do současnosti zvýšil více než třikrát. V současnosti žije v deseti nejlidnatějších městech 50,8 % obyvatel. Ve dvaceti nejlidnatějších obcích žije více než 66,5 % obyvatel kraje.

Tabulka č. 64 Deset nejlidnatějších obcí Ústeckého kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹⁶¹

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Ústí nad Labem	20 284	Ústí nad Labem	64 179	Ústí nad Labem	95 464
Děčín	17 492	Most	46 328	Most	67 466
Varnsdorf	15 610	Děčín	42 563	Děčín	51 691
Teplice	15 469	Teplice	41 891	Teplice	51 146
Rumburk	13 204	Chomutov	28 848	Chomutov	50 441
Šluknov	11 995	Litvínov	25 527	Litvínov	27 144
Most	11 262	Varnsdorf	15 782	Litoměřice	23 462
Litoměřice	10 811	Litoměřice	15 126	Jirkov	20 893
Krásná Lípa	10 068	Žatec	14 088	Žatec	19 322
Žatec	10 050	Louny	12 356	Louny	18 832
Celkem	136 245	Celkem	306 688	Celkem	425 861

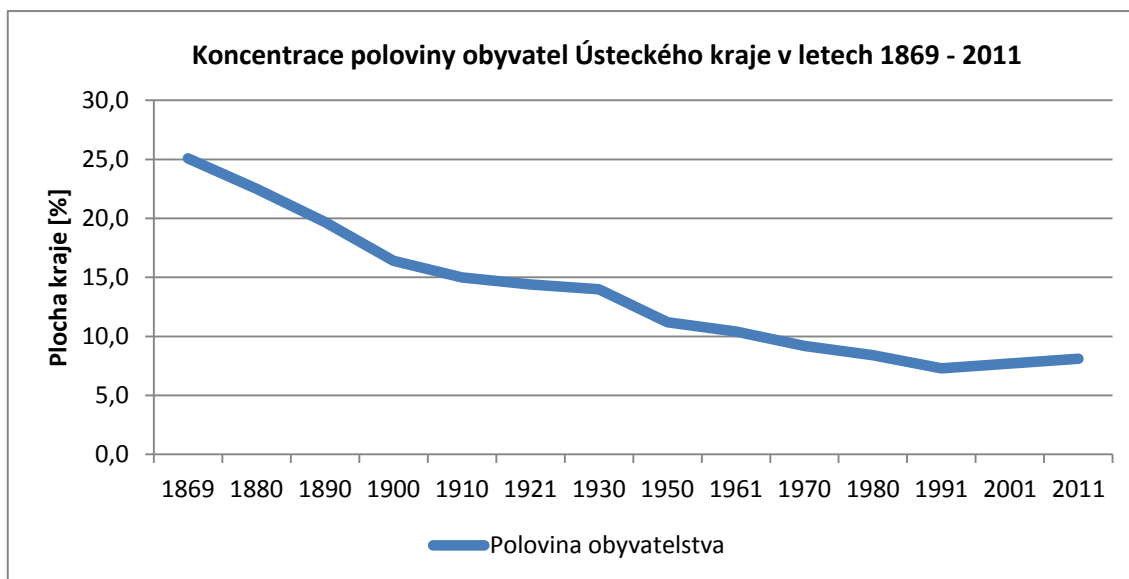
16.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatelstva byla v roce 1869 koncentrována přibližně na čtvrtině rozlohy kraje. Tento podíl byl vůbec nejnižší ze všech krajů České republiky. Do roku 1900 se tempo snižování tohoto podílu pohybovalo v rozmezí 2,5 – 2,9 procentních bodů mezi jednotlivými roky, kdy proběhlo sčítání. V roce 1910 žila polovina obyvatel na ploše odpovídající 15,0 % rozlohy kraje. Po tomto roce dochází ke zpomalení poklesu tohoto podílu. Po roce 1950 dochází k dalšímu poklesu podílu, ale tempo tohoto poklesu již nebylo tak rychlé jak ke konci 19. století. Nejmenší plocha, na které byla koncentrována polovina obyvatel kraje, byla v roce 1991. V tomto roce byl podíl této plochy 7,3 % rozlohy kraje. V následujících letech se podíl této plochy zvyšuje.

¹⁶¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Nižších hodnot dosahují kraje s víceméně jedním populačně velkým městem, Jihočeský kraj a Plzeňský kraj.

Obrázek č. 101 Koncentrace poloviny obyvatel Ústeckého kraje v letech 1869 - 2011¹⁶²

Giniho koeficient byl v do konce 19. století v mezikrajském kraji vůbec nejvyšší. Jeho růst byl v tomto období velmi rychlý. Od padesátých let vyšších hodnot dosahují Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Během sledovaného období se Giniho koeficient zvýšil dvakrát. V současnosti dochází ke snížení jeho hodnoty, která v roce byla 0,6801.

Tabulka č. 65 Giniho koeficient Ústeckého kraje v letech 1869 – 2011¹⁶³

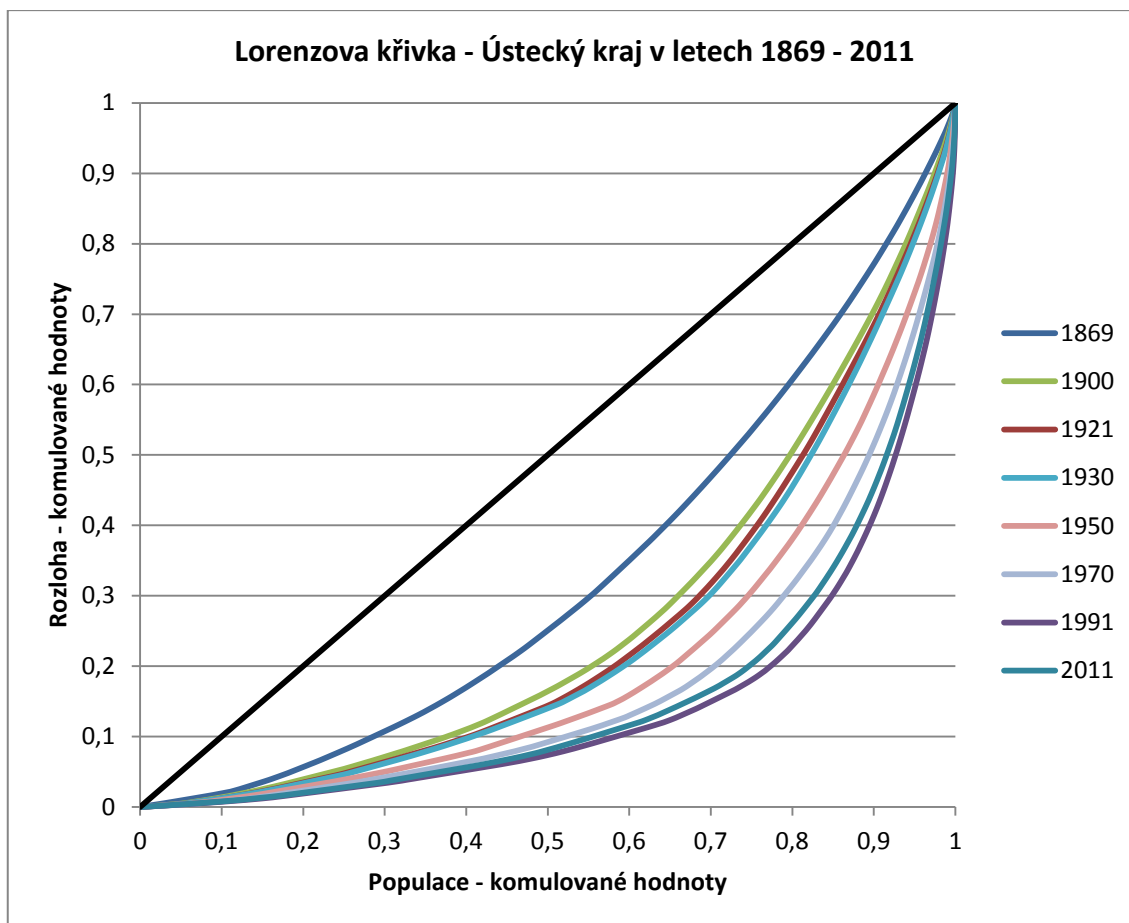
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,3449	0,3757	0,4159	0,4678	0,4922	0,4987	0,5120
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,5838	0,6069	0,6399	0,6739	0,7059	0,6964	0,6801

Územní koncentrace obyvatel v kraji byla již v druhé polovině 19. století velmi vysoká. To se odrazilo i v územním rozložení obyvatel, které bylo nerovnoměrné již v roce 1869. Do roku 1900 se tato nerovnoměrnost ještě více prohloubila. Mezi roky 1900 a 1930 zůstávaly hodnoty téměř stejné. Mezi roky 1930 a 1950 došlo k dalšímu prohloubení této nerovnoměrnosti. K dalším větším posunům došlo mezi roky 1970 a 1991. V posledních dvaceti letech došlo k poměrně velkému poklesu v nerovnoměrnosti v územní distribuci obyvatel.

¹⁶² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁶³ tamtéž

Obrázek č. 102 Lorenzova křivka – Ústecký kraj v letech 1869 – 2011.¹⁶⁴

Rozloha areálu, ve kterém žila polovina obyvatel kraje, se během sledovaného období snížila přibližně o 800 km². Od roku 1950 je plocha areálu okolo 900 km². Nejmenší plochu měl tento areál v roce 1970, v tomto roce byla rozloha 870 km², tedy přibližně 16,3 % rozlohy kraje. Areál se postupně zmenšoval a postupně zahrnoval velká města severočeské aglomerace, ve kterých je soustředěn velký podíl obyvatel Ústeckého kraje. Od roku 1970 dochází k postupnému zvětšení tohoto areálu.

Tabulka č. 66 Indexy heterogenity Ústeckého kraje v letech 1869 -2011¹⁶⁵

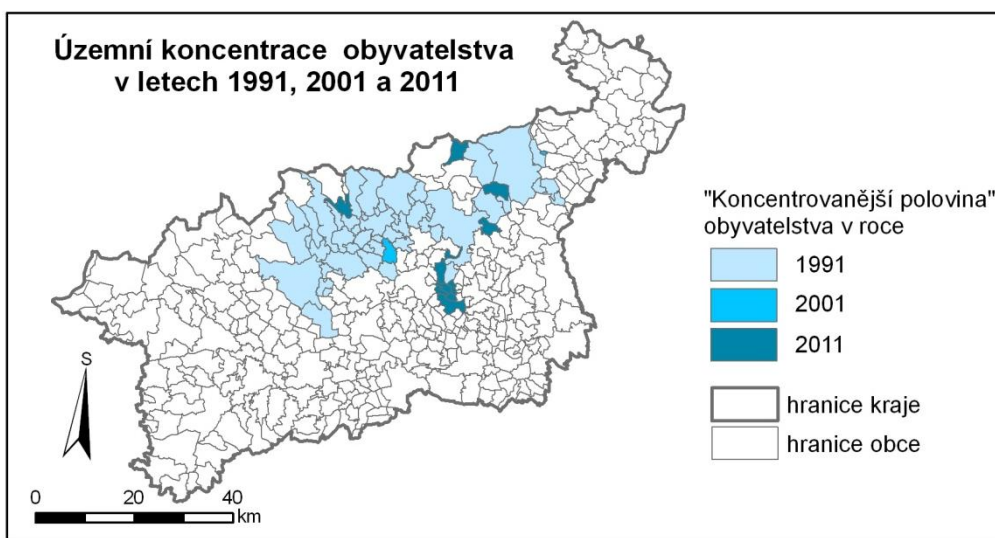
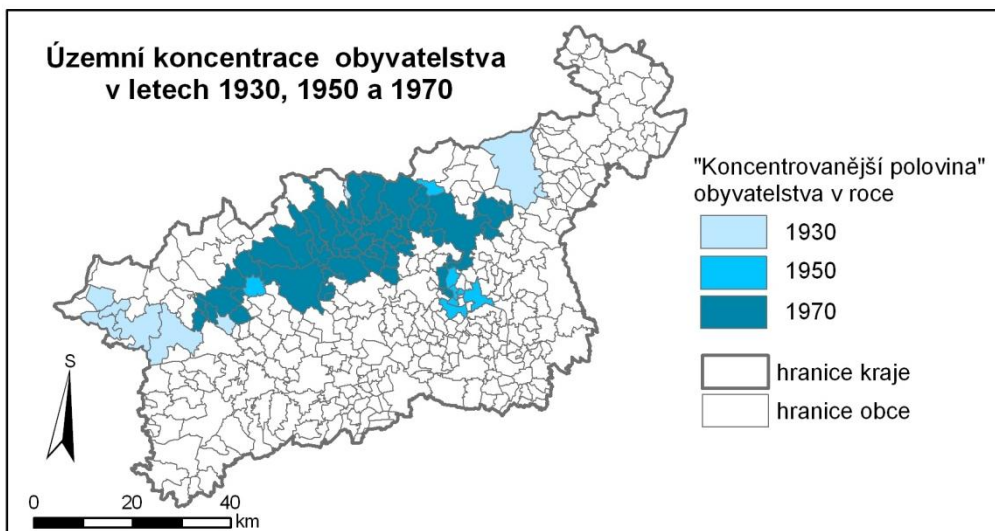
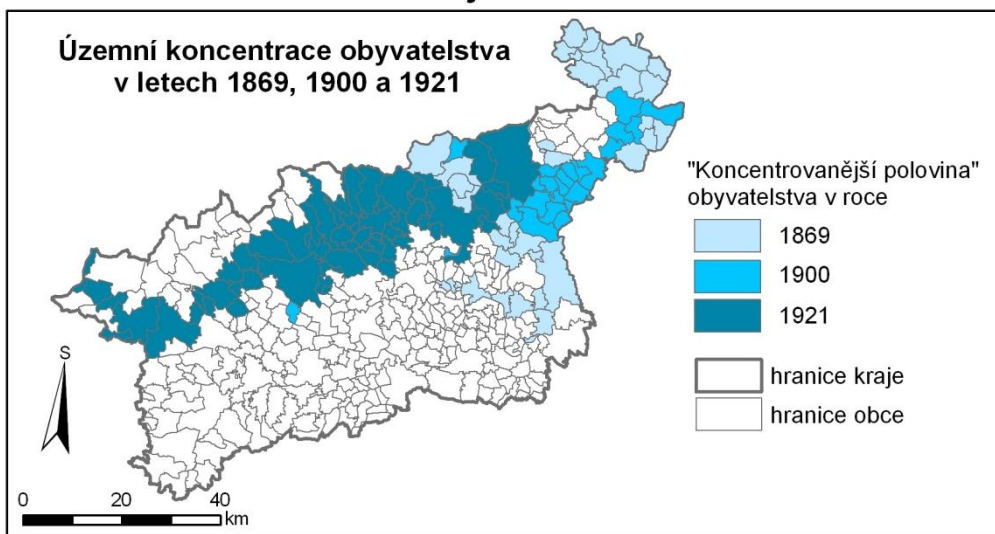
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálů	1 689,0	1 321,2	1 182,6	1 177,7	903,6	870,8	900,9	905,1	927,9
rozloha kraje	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9	5 334,9
index heterogenity	0,3166	0,2477	0,2217	0,2208	0,1694	0,1632	0,1689	0,1697	0,1739

¹⁶⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁶⁵ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA v Ústeckém kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 103 Koncentrace poloviny obyvatel Ústeckého kraje v letech 1869 – 2011

16.4 Areály maximálního zalidnění

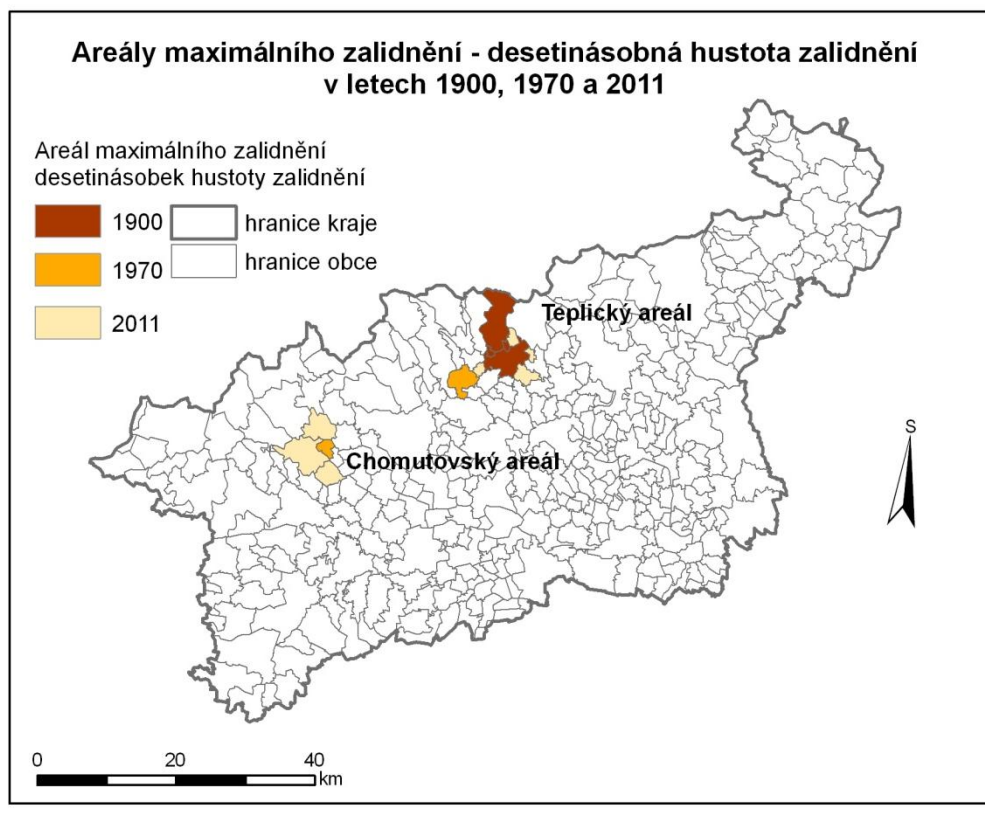
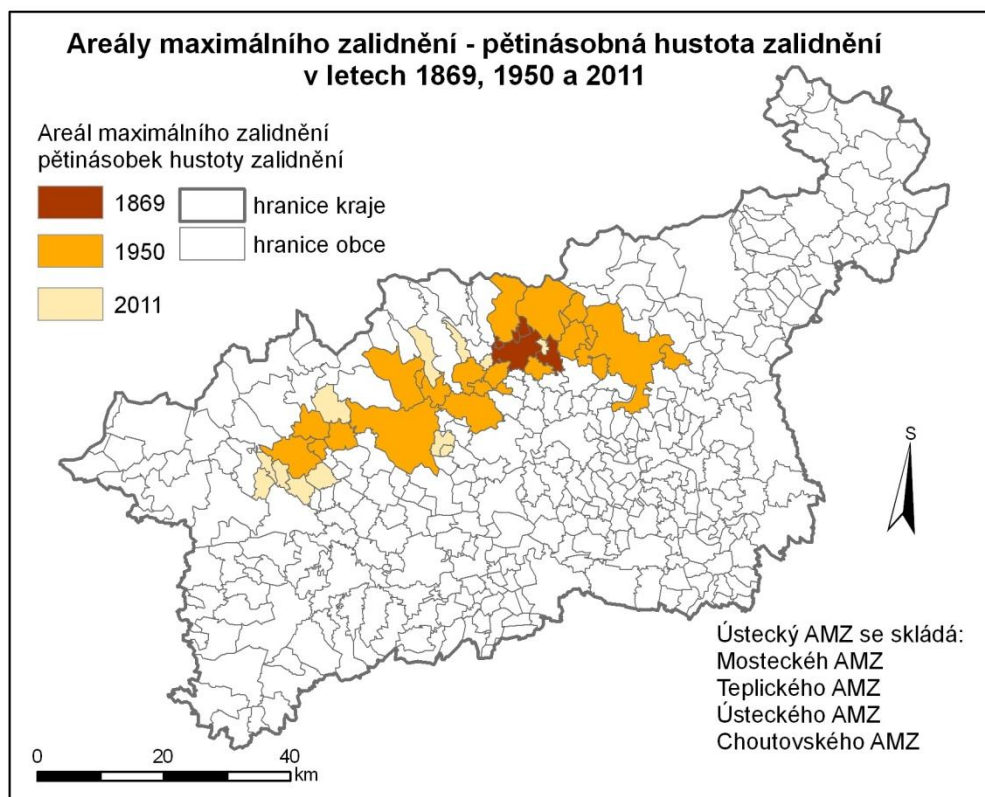
Na území Ústeckého kraje splňovaly podmínky pro vytvoření AMZ, Děčín, Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Kromě Děčína byla všechny tyto města schopné AMZ zformovat. Poměrná blízkost všech těchto měst a jejich vysoká hustota zalidnění dala možnost vzniku jednoho velkého souvislého areálu maximálního zalidnění. Chomutov byl součástí toho areálu v letech 1930, 1950 a 1970. V roce 1869 měly Teplice vysokou hustotu zalidnění a zformovaly dle naší metodiky AMZ, který tvořilo 5 obcí s celkovým počtem obyvatel okolo 18 tisíc. Populačně i plochou byl největší AMZ v roce 1930, kdy v areálu žilo 37,1 % obyvatel kraje. V současnosti se podíl obyvatel v Ústeckém AMZ pohybuje těsně pod 40 % obyvatel kraje. Teplice a Chomutov dokázaly zformovat AMZ pro desetinásobek hustoty zalidnění, Teplice od roku 1990 a Chomutov od roku 1970.

Tabulka č. 67 Ústecký areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.

	1900			1921		
	rozloha	počet	počet	rozloha	počet	počet
Ústecký	398,7	234 967	18	551,5	344 069	26
z toho:						
Mostecký	0,0	0	0	0,0	0	0
Teplický	398,7	234 967	18	386,0	244 736	21
Chomutovský ¹⁶⁶	34,6	20 736	2	58,3	36 806	3
	1930			1950		
	rozloha	počet	počet	rozloha	počet	počet
Ústecký	619,7	414 368	33	535,2	294 175	26
z toho:						
Mostecký	0,0	0	0	0,0	0	0
Teplický	546,5	367 114	29	317,8	178 268	18
Chomutovský	73,2	47 254	4	66,7	37 855	4
	1970			1991		
	rozloha	počet	počet	rozloha	počet	počet
Ústecký	494,5	307 002	25	507,7	329 422	27
z toho:						
Mostecký	161,5	100 374	5	171,6	111 594	7
Teplický	134,4	81 862	10	132,9	84 054	8
Chomutovský	88,7	55 714	6	116,1	75 028	8
	2001			2011		
	rozloha	počet	počet	rozloha	počet	počet
Ústecký	499,0	321 072	24	478,3	318 163	24
z toho:						
Mostecký	166,3	106 873	5	184,7	118 516	6
Teplický	132,9	83 132	8	124,2	81 683	9
Chomutovský	116,1	75 778	8	116,1	76 566	8

¹⁶⁶ Chomutovský AMZ byl součástí Ústeckého areálu v letech 1930, 1950 a 1970

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v Ústeckém kraji v letech 1869 - 2011

Obrázek č. 104 Areály maximálního zalidnění v Ústeckém kraji v letech 1900 – 2011

16.5 Shrnutí

Ústecký kraj jako všechny příhraniční kraje postihly velké ztráty obyvatel po druhé světové válce. Mezi roky 1930 a 1950 ubylo v kraji více než třetina obyvatel, tuto ztrátu se nikdy nepodařilo zcela vyrovnat. V současnosti počet obyvatel v kraji mírně roste. Velký úbytek obyvatel měl i velký vliv na vývoj velikostní struktury obcí. Odsun německého obyvatelstva a fakt, že horské a podhorské obce mají poměrně velikou administrativní velikost, zapříčinily, že ty tyto obce mají velmi nízkou hustotu zalidnění. Více než 160 obcí v kraji má v současnosti menší hustotu zalidnění než je 50 obyvatel na km². V současnosti ubývá obyvatel ve velkých městech, a přesouvají se do obcí o velikosti 1 000 – 1 999 a 2 000 – 4 999 obyvatel. Podíl obyvatel ve městech nad deset tisíc obyvatel byl v kraji jeden z nejvyšších po celou dobu sledovaného období a pohybuje se okolo 64 %. Koncentrace poloviny obyvatel kraje probíhala velmi rychle především do konce 19. století, poté se tempo mírně zpomalilo. Nejmenší plocha, na které byla koncentrována polovina obyvatel kraje, byla v roce 1991, kdy podíl této plochy byl 7,3 % rozlohy kraje. Velký vliv na to má poměrně velká blízkost velkých měst kraje, kdy v severočeské aglomeraci je soustředěno velké množství obyvatel. V deseti populačně největších měst žije více než polovina obyvatel kraje. Rozmístění obyvatel kraje je velmi nerovnoměrné. Největší města kromě Děčína, dokázala vytvořit jeden souvislý areál maximálního zalidnění, v němž žije okolo 40 procent obyvatel na ploše menší než 12 % rozlohy kraje.

17 ZLÍNSKÝ KRAJ

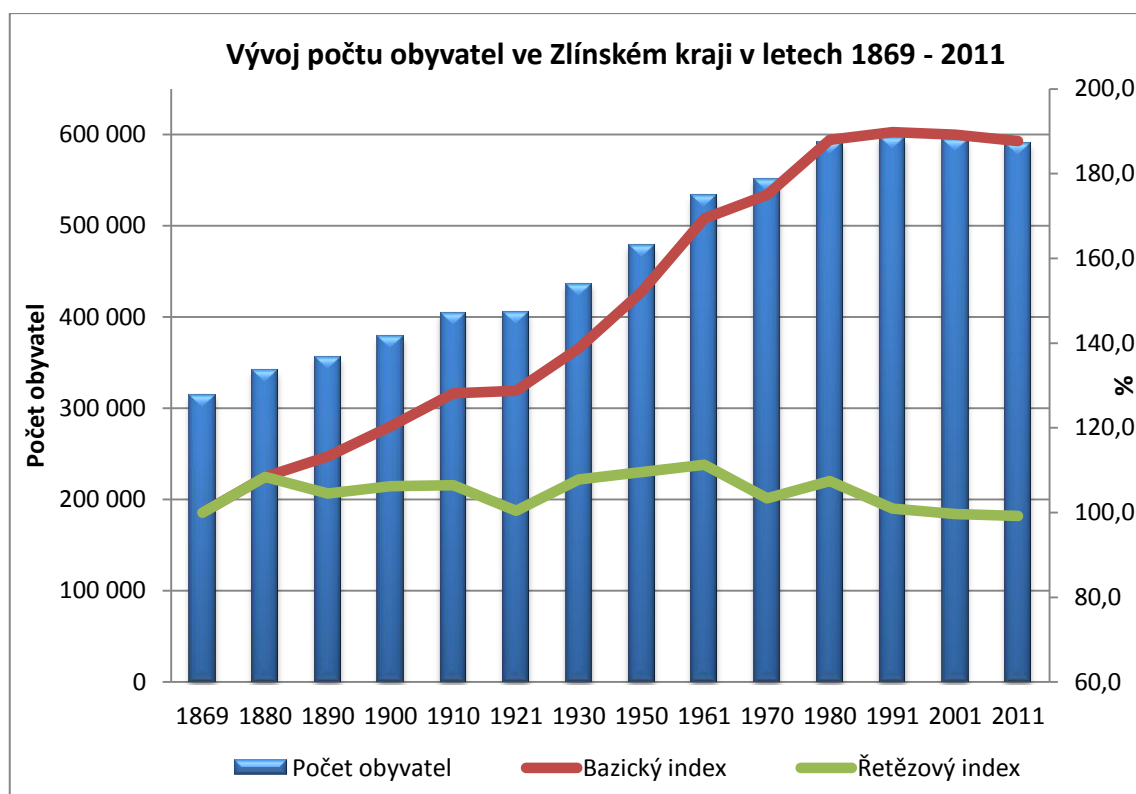
Zlínský kraj se jako jediný z krajů celý rozkládá na území Moravy, převážně v její jižní až jihovýchodní části. Na jihozápadě sousedí s Jihomoravským krajem, ze severozápadu s Olomouckým krajem, na severu s Moravskoslezským krajem. Na východě hraničí Zlínský kraj se Slovenskou republikou. Území kraje je tvořeno okresy Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a okresem Zlín. Zlínský kraj patří k nejmenším krajům České republiky, po Karlovarském a Libereckém krajem je třetí nejmenší. Rozloha kraje činí 3963,7¹⁶⁷ km², což odpovídá přibližně 5,0 % rozlohy našeho státu. V kraji v roce 2011 žilo 590 361¹⁶⁸ obyvatel, hustota zalidnění je nad celorepublikovým průměrem – 148,9 obyvatel na km². Největším městem administrativním centrem kraje je téměř osmdesátitisícový Zlín.

17.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel Zlínského kraje zprvu ovlivňovaly přírodní podmínky, později to byl rozvoj průmyslu především ve Zlíně a pak i v dalších větších městech. Do roku 1921 počet obyvatel rostl přibližným tempem 20 tisíc obyvatel v desetiletých intervalech. V roce 1921 žilo na území kraje 404 985 obyvatel. S rozvojem výroby obuvi spojeným se jménem Tomáše Bati se ve dvacátých a třicátých letech počet obyvatel kraje rychle zvyšoval. Do roku 1930 se počet obyvatel zvýšil o 32 tisíc a v následujících letech se tento přírůstek ještě zvětšil. Nejvyšší přírůstek nastal mezi roky 1950 a 1961, kdy se počet obyvatel zvýšil o více jak 50 tisíc. Podobný nárůst (40 tisíc obyvatel) nastal pak mezi roky 1970 a 1980. Nejvíce obyvatel v kraji žilo v roce 1991, počet obyvatel byl těsně pod hranicí 600 tisíc. V tomto roce žilo v kraji 596 903 obyvatel. V následujících letech se počet obyvatel snižoval, v roce 2011 žilo v kraji oproti roku 1991 o více než 6 tisíc obyvatel méně. Tento úbytek zapříčinil především záporný přirozený přírůstek a také záporné migrační saldo. V průběhu sledovaného období se počet obyvatel od roku 1869 do současnosti téměř zdvojnásobil.

¹⁶⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

¹⁶⁸ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

Obrázek č. 105 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index ve Zlínském kraji v letech 1869 - 2011¹⁶⁹

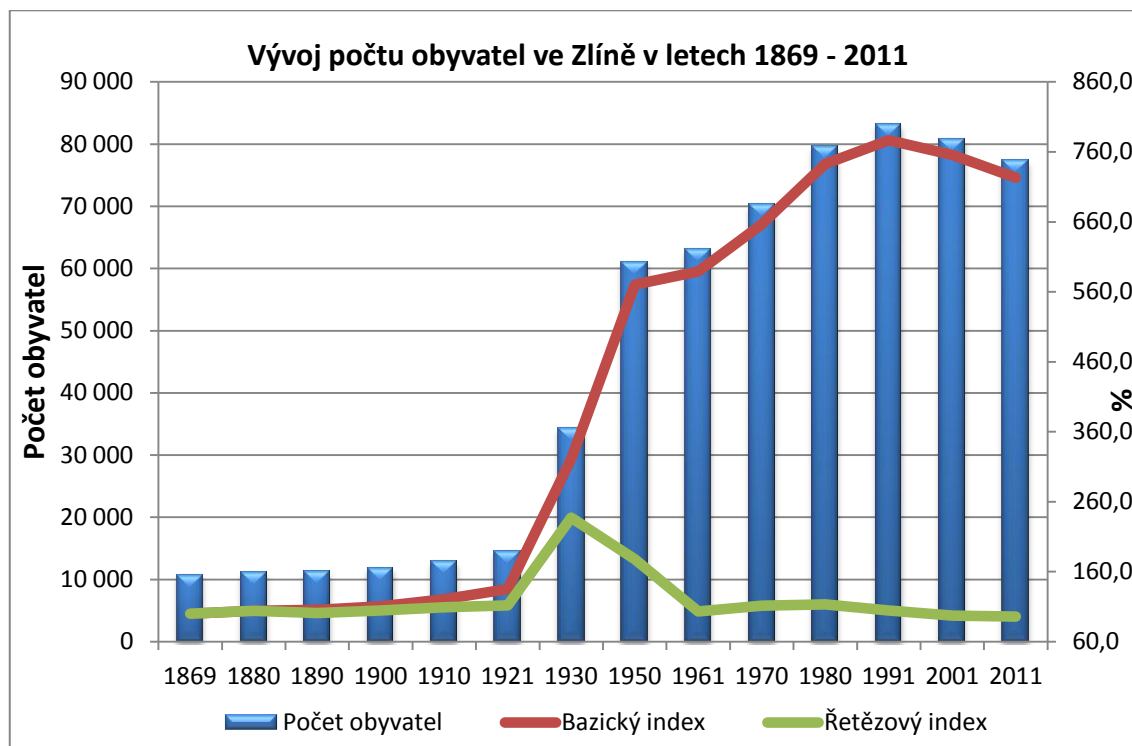
17.2 Velikostní struktura obcí

Kraj je tvořen pouze 304 obcemi, z nichž 30 má status města. Průměrná velikost administrativního území obce ve Zlínském kraji je 13,3 km². Tato hodnota odpovídá k průměrným hodnotám v rámci jednotlivých krajů. Největším městem kraje je donedávna osmdesát tisícový Zlín. Z dalších větších měst jsou bývalá sídla okresních úřadů Kroměříž, Uherské Hradiště a Vsetín. K těmto městům nad dvacet tisíc obyvatel se ještě připojuje Valašské Maziřičí se 27 tisíci obyvateli. Nad deset tisíc obyvatel mají v současnosti ještě Otrokovice, Uherský Brod, Rožnov pod Radhoštěm a také Holešov. Počet obyvatel ve Zlíně byl velmi ovlivněn s rozvojem obuvnických závodů Tomáše Bati ve dvacátých a třicátých letech. Až do roku 1921 pohyboval okolo 12 tisíc obyvatel. Do roku 1930 se počet obyvatel zvýšil o více jak 20 tisíc. V roce 1930 již ve Zlíně žilo 34 348 obyvatel a jejich počet dál rychle rostl. Do roku 1950 se tento počet téměř zdvojnásobil. V následujících deseti letech se tento růst téměř zastavil. Vyšší počet

¹⁶⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

obyvatel ve Zlíně přibyl mezi lety 1970 a 1980. V roce 1991 žilo ve Zlíně nejvíce obyvatel a to 83 126. V následujících dvaceti letech se jejich počet postupně snižoval. V roce 2011 jich oproti roku 1991 žilo téměř o 6 tisíc méně. Počet obyvatel ve Zlíně se od roku 1869 do současnosti téměř zosminásobil.

Obrázek č. 106 Vývoj počtu obyvatel, bazický a řetězový index ve Zlíně v letech 1869 - 2011¹⁷⁰

Velikostní struktura obcí se v kraji od roku 1869 do současnosti ve srovnání s ostatními kraji neprodělala příliš velké změny. Nejvíce obcí bylo ve velikosti 500 – 999 obyvatel a toto se nezměnilo ani v současnosti. Mírně vzrostl počet nejmenších obcí. Dlouhou dobu si největší podíl obyvatel držely obce ve velikostní kategorii 2 000 – 4 999 obyvatel, ale od osmdesátých let nejvíce obyvatel žije ve městech nad 20 tisíc obyvatel. V posledních dvaceti letech se ve velikostní struktuře obcí příliš nezměnilo. Několik obcí přešlo z velikostí kategorie 200 – 499 obyvatel do nejnižší kategorie. Další přesuny obcí mezi kategoriemi jsou minimální, pohybují se v rozmezí 1 – 2 obce. Počet obyvatel se snižuje především ve městech nad deset tisíc, od roku 1991 v těchto obcích ubylo okolo 14 tisíc obyvatel. Naopak 3 tisíce obyvatel přibýlo v obcích s počtem obyvatel 500 – 999.

¹⁷⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

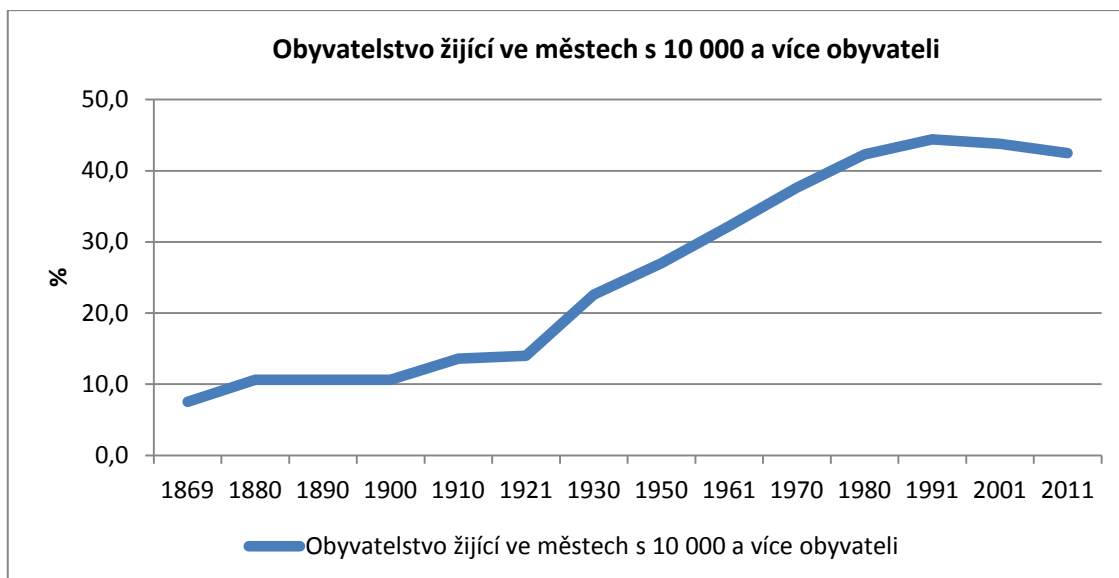
Průměrná populační velikost obcí Zlínského kraje je poměrně dost nad celorepublikovým průměrem. V současnosti je pátý nejvyšší ze všech krajů, je to dáno především nízkým počtem obcí a také dosti poměrně velkých měst v kraji. Průměr se postupně zvyšoval až do roku 1991. V současnosti se pohybuje okolo 1942 obyvatel. Mediánová velikost obcí odráží fakt, že v kraji je nejvíce obcí ve velikostní kategorii 500 – 999 obyvatel. V současnosti se mediánová velikost zvyšuje a odpovídá přibližně 723 obyvatel.

Tabulka č. 68 Průměrná a mediánová velikost obcí ve Zlínském kraji v letech 1869 -2011¹⁷¹

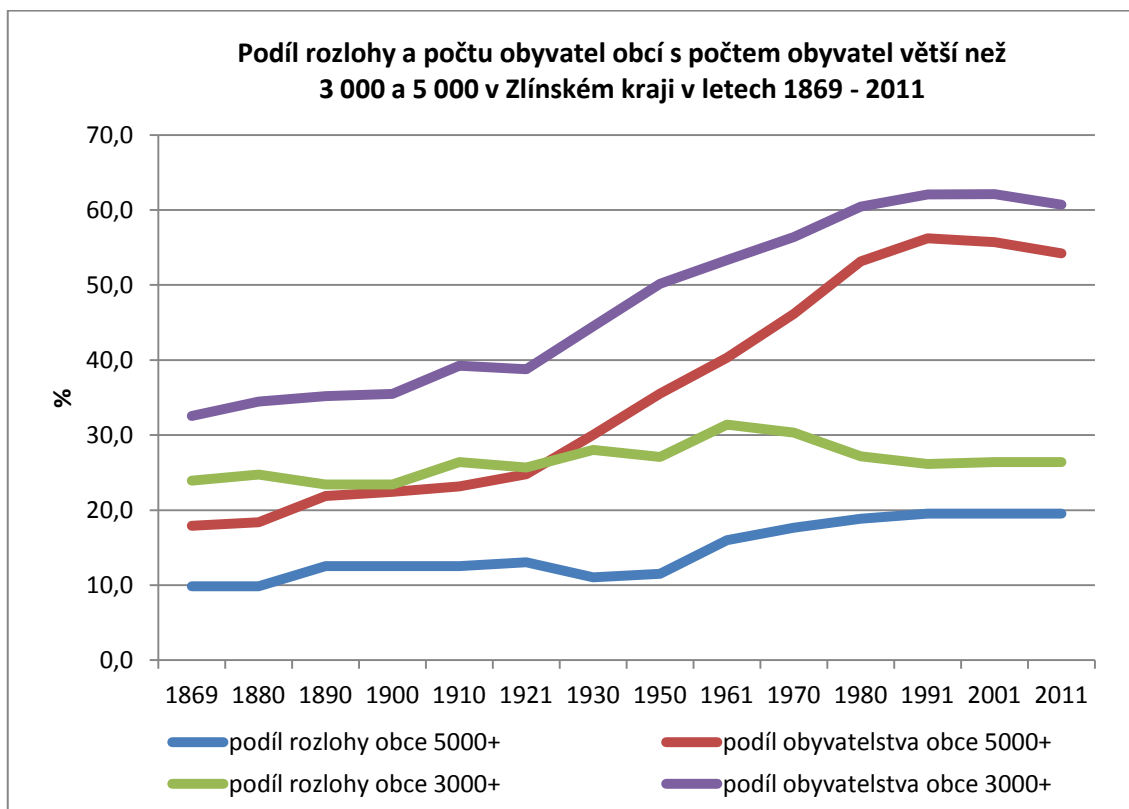
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
medián	608	665	696	744	780	770	791
průměr	1 041	1 126	1 172	1 245	1 326	1 332	1 436
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
medián	750	832	777	731	675	698	723
průměr	1 574	1 752	1 811	1 945	1 963	1 957	1 942

Podíl obyvatel, který žil ve městech nad 10 obyvatel v roce 1869, byl jen z nejnižších v celé České republice. V tomto roce žilo v těchto městech pouze 7,5 % obyvatel kraje. A do roku 1921 rostl velmi pomalu. V roce 1921 byl tento podíl pouhých 14 % (nižší hodnotu v tomto roce zaznamenala pouze Vysočina). Velký průmyslový rozvoj ve třicátých letech tento podíl rychle zvýšil. V roce 1930 se podíl tohoto obyvatelstva zvýšil na 22,6 %, v roce 1950 už to bylo 27,0 %. A dál se tento podíl zvyšoval, do roku 1980 se mezi jednotlivými censy zvýšil podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel vždy přibližně o 5 procentních bodů. V roce 1991, kdy byl tento podíl nejvyšší, žilo v těchto městech 44,4 % obyvatel (264 795 obyvatel). V následujících letech se tento podíl zmenšoval díky úbytku obyvatel v těchto městech. V současnosti je tento podíl jen 42,5 % obyvatel kraje. V mezikrajském srovnání patří hodnoty Zlínského kraje k průměrným. U měst s nižším počtem obyvatel docházelo v minulosti k několika přesunům. V posledních 20 letech se tyto přesuny ustálily a tyto obce zůstávají stejné. Více než 60 % obyvatel kraje žije v obci s počtem obyvatel vyšší než 3 tisíce a dál se tento podíl snižuje.

¹⁷¹ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*
Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek č. 107 Vývoj podílu obyvatel žijícího ve městech s 10 000 a více obyvateli v letech 1869 – 2011¹⁷²

Obrázek č. 108 Vývoj podílu obyvatel žijících ve městech s více než 3 a 5 tisíci obyvateli a podíl plochy těchto měst Zlínského kraje v letech 1869 -2011¹⁷³

¹⁷² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁷³ tamtéž

Největším městem od dvacátých let je Zlín, v současnosti počet jeho obyvatel klesl pod 80 tisíc. V dalších čtyřech městech žije více jak 20 tisíc obyvatel. Od roku 1869 do současnosti se počet obyvatel v deseti největších městech více jak ztrojnásobil. V deseti nejlidnatějších městech žije 43,8 % obyvatel kraje. Polovina obyvatel žije v 15 největších městech kraje.

Tabulka č. 69 Deset nejlidnatějších obcí Zlínského kraje v letech 1869, 1950 a 2011.¹⁷⁴

1869		1950		2011	
obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel	obec	počet obyvatel
Kroměříž	12 848	Zlín	61 022	Zlín	77 398
Zlín	10 703	Kroměříž	22 782	Kroměříž	29 191
Valašské Meziříčí	9 221	Vsetín	16 625	Vsetín	27 296
Holešov	6 924	Valašské Meziříčí	15 308	Valašské Meziříčí	27 071
Uherský Brod	5 855	Uherské Hradiště	13 402	Uherské Hradiště	25 393
Uherské Hradiště	5 659	Uherský Brod	9 856	Otrokovice	18 469
Vsetín	5 107	Holešov	9 759	Uherský Brod	17 042
Velké Karlovice	4 572	Otrokovice	8 929	Rožnov pod Radhoštěm	16 821
Rožnov pod Radhoštěm	4 415	Bystřice pod Hostýnem	6 452	Holešov	12 149
Nový Hrozenkov	3 635	Staré Město	5 973	Bystřice pod Hostýnem	8 603
Celkem	68 939	Celkem	170 108	Celkem	259 433

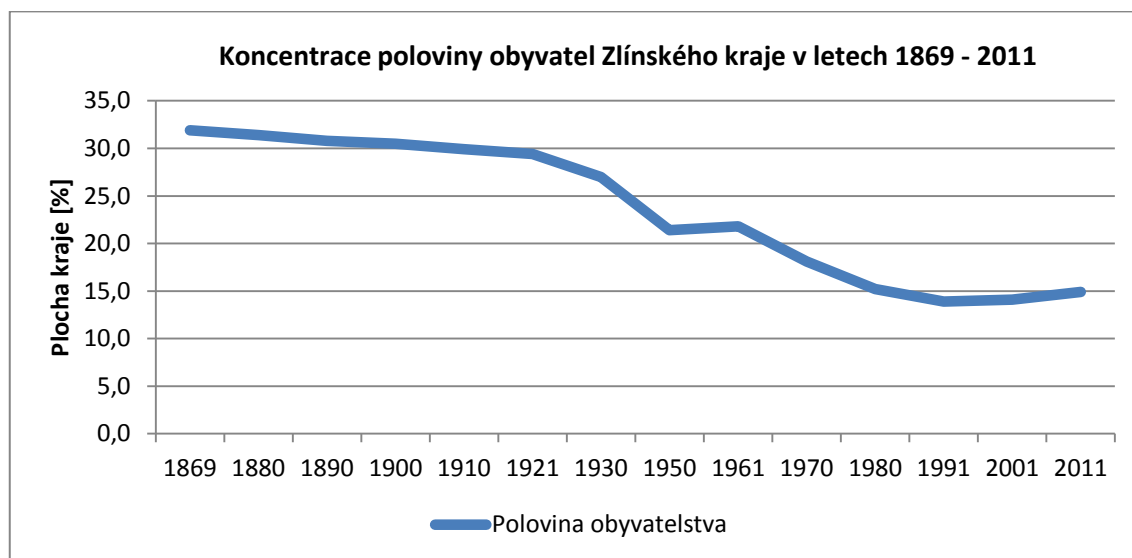
17.3 Územní koncentrace obyvatelstva

Polovina obyvatel Zlínského kraje v roce 1869 žila na ploše odpovídající 31,9 % rozlohy kraje (1 270 km²). Do roku 1921 se tato plocha snižovala velmi pomalu, do tohoto roku se snížila o 2,5 procentního bodu (přibližně 100 km²). Zlom nastal se zavedením obuvnické velkovýroby ve Zlíně. S populačním růstem Zlína a postupně i s dalšími většími místy se tato plocha velice rychle zmenšovala. V roce 1950 to bylo 21,4 % rozlohy kraje. V následujícím roce sčítání se tento podíl lehce zvýšil, ale poté se vrátil poměrně rychlý pokles. Nejmenší plocha, na které žila polovina obyvatelstva, byla v roce 1991. V tomto roce tato plocha odpovídala 13,9 % rozlohy kraje. Od roku 1980 je plocha, na které se koncentruje polovina obyvatel kraje, ve srovnání s ostatními kraji vůbec nejvyšší. V následujících letech se plocha zvětšuje a zvětšuje se

¹⁷⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

i odstup od ostatních krajů v tomto ukazateli. Do roku 2011 se tato plocha zvětšila o jeden procentní bod na 14,9 % rozlohy kraje.

Obrázek č. 109 Koncentrace poloviny obyvatel Zlínského kraje v letech 1869 - 2011¹⁷⁵

Giniho koeficient od roku 1869 v mezikrajském srovnání patřil k nejnižším. V tomto roce byla jeho hodnota 0,2657. V následujících letech se jeho hodnota zvyšovala velmi pomalu. Od roku 1991 je Giniho koeficient ve srovnání s ostatními kraji nejnižší, což ukazuje na to, že obyvatelstvo Zlínského kraje je ve srovnání s ostatními kraji rozmístěno rovnoměrněji. V roce 2011, kdy Giniho koeficient byl nejnižší, byla jeho hodnota 0,4962.

Tabulka č. 70 Giniho koeficient Zlínského kraje v letech 1869 – 2011¹⁷⁶

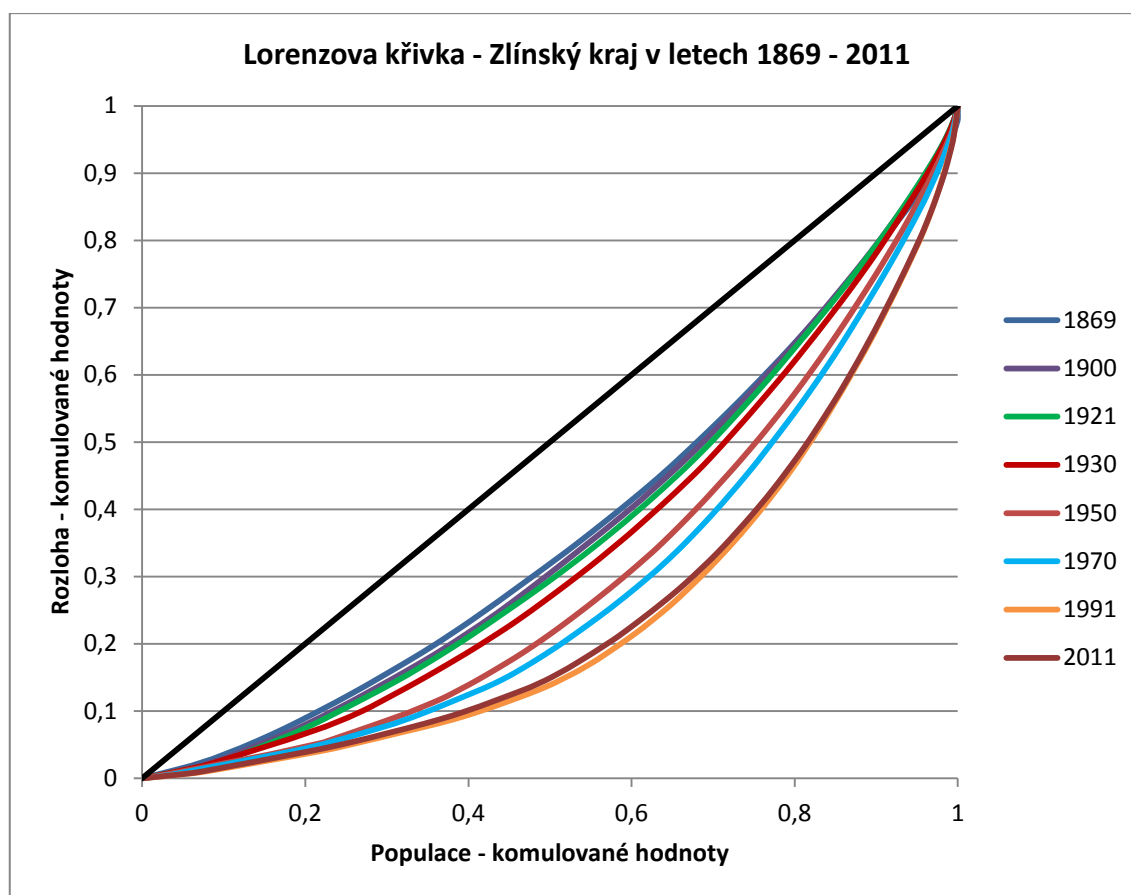
rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Giniho koeficient	0,2657	0,2726	0,2746	0,2778	0,2877	0,2913	0,3213
rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Giniho koeficient	0,3923	0,3885	0,4272	0,4883	0,5079	0,5066	0,4962

Z grafu je patrný velmi pomalý nástup územní koncentrace obyvatel, kdy hodnoty mezi roky 1869 a 1921 jsou téměř totožné. Oproti ostatním krajům je tato nerovnoměrnost v rozmístění obyvatel velmi malá. Je to také dáno tím, že do velkého růstu Zlína ve třicátých letech chybělo kraji nějaké populačně velké město. Větší změny nastaly mezi roky 1930 a 1950 a ještě pak mezi roky 1970 a 1991. O tohoto roku se prohlubující nerovnoměrnost v rozložení obyvatel zastavila.

¹⁷⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁷⁶ tamtéž

Obrázek č. 110 Lorenzova křivka – Zlínský kraj v letech 1869 – 2011.¹⁷⁷

Areál, na kterém byla soustředěna polovina obyvatel kraje, zabíral v roce 1869 38,3 % kraje, což je 1517,4 km². Postupně se zmenšoval, ale to tempo nebylo nikterak veliké, do roku 1900 se plocha areálu snížila o necelých 140 km². Přibližně o 150 km² se také snížil mezi roky 1930 a 1950. Nejmenší areál s polovinou obyvatel kraje byl v roce 1991, kdy zabíral 21,9 % rozlohy kraje. Poměrně velká rozloha tohoto areálu je dána poměrnou vzdáleností větších měst od sebe, kdy všechna tyto města nemohou být do areálu přiřazena a musí být nahrazena větším počtem menších obcí.

Tabulka č. 71 Indexy heterogenity Zlínského kraje v letech 1869 -2011¹⁷⁸

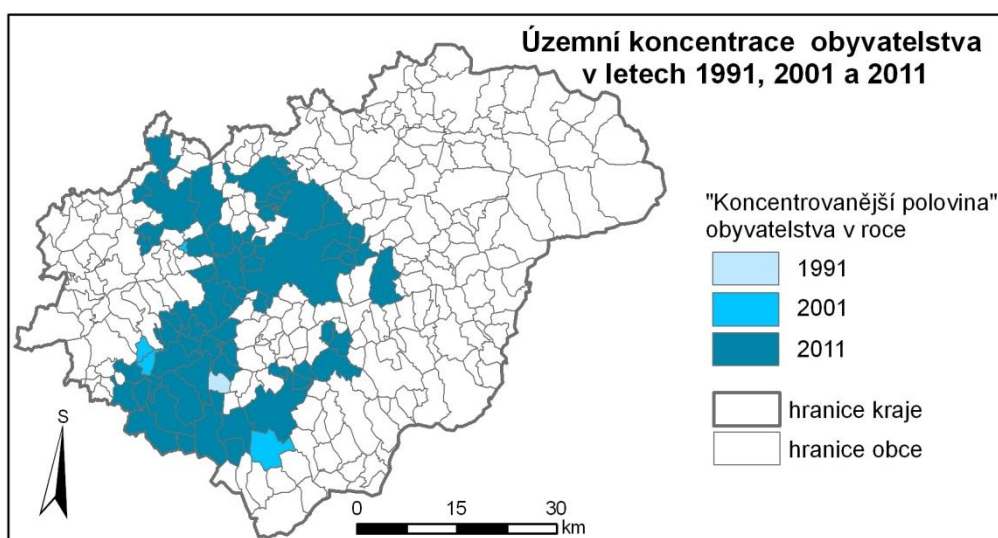
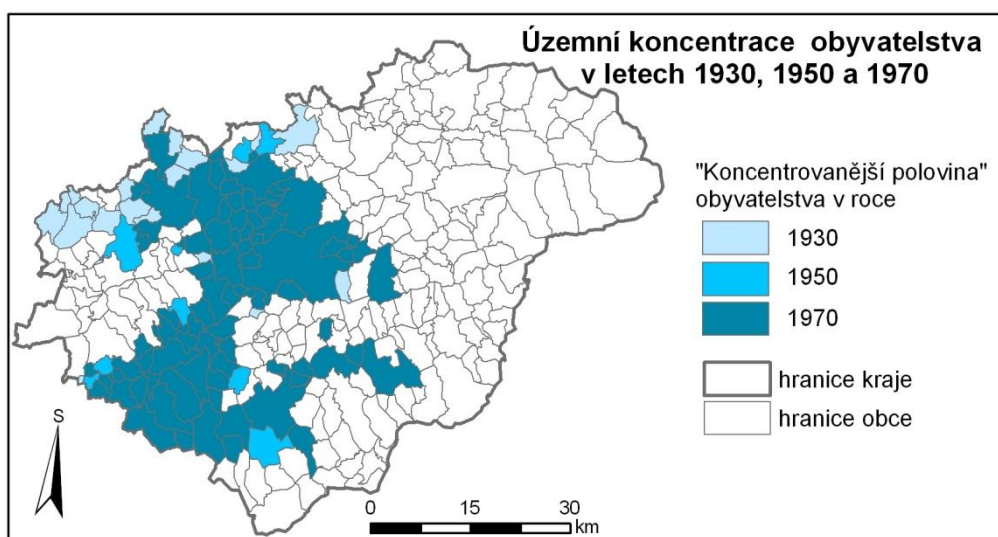
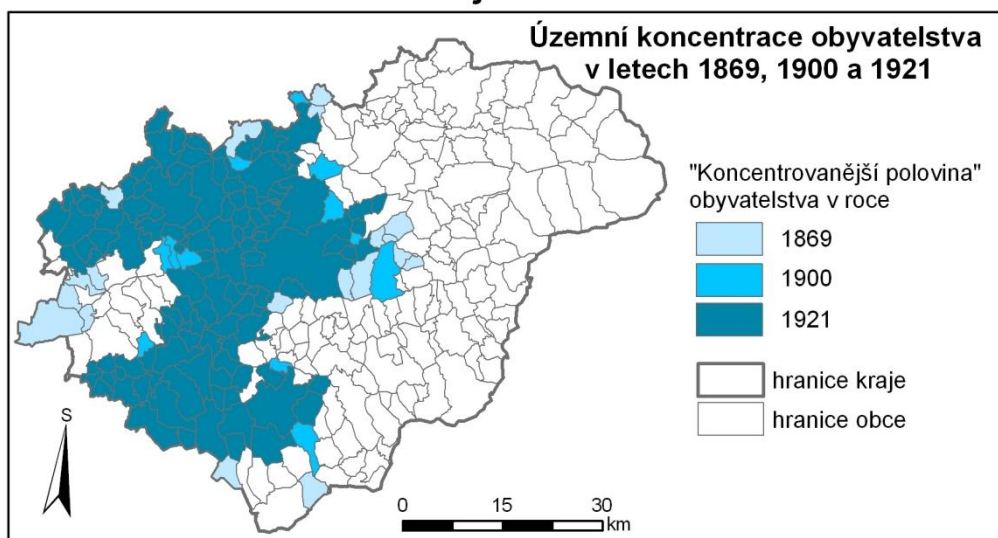
rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
rozloha areálu	1 517,4	1 379,1	1 318,2	1 213,7	1 060,4	1 031,0	869,1	876,4	905,2
rozloha kraje	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3	3 962,3
index heterogenity	0,3830	0,3480	0,3327	0,3063	0,2676	0,2602	0,2194	0,2212	0,2285

¹⁷⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

¹⁷⁸ tamtéž

ÚZEMNÍ KONCENTRACE OBYVATELSTVA ve Zlínském kraji v letech 1869 - 2011

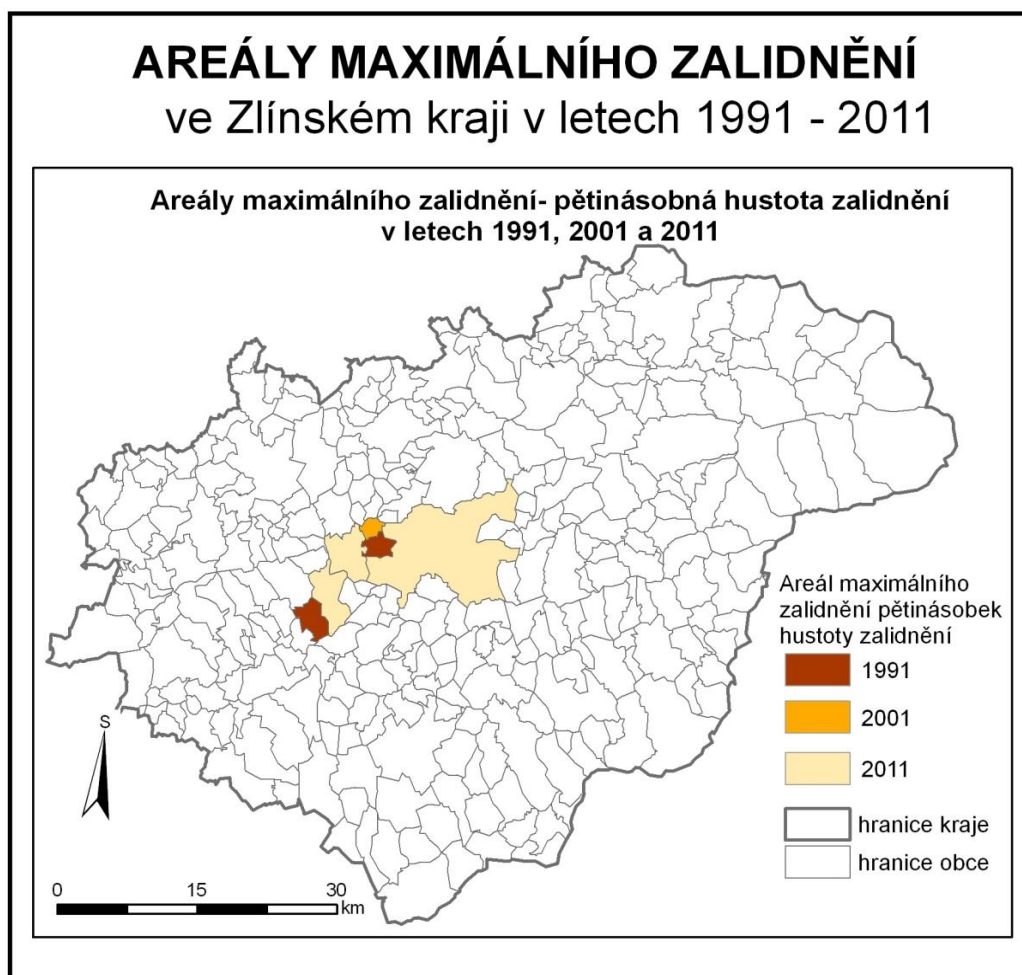
Obrázek č. 111 Koncentrace poloviny obyvatel Zlínského kraje v letech 1869 - 2011

17.4 Areály maximálního zalidnění

Areál maximálního zalidnění se okolo Zlína zformuloval až v roce 1991, do té doby Zlín nevykazoval takovou hustotu zalidnění. V tomto roce byl zároveň i areál největší. Žilo v něm 19,0 % obyvatel kraje (113 871 tisíc) na méně než 5 % rozlohy kraje. Poměrně vysoký počet obyvatel je způsoben blízkostí dvaceti tisícových Otrokovic a jejich připojení do areálu. V následujících letech se areál zmenšuje jak populačně, tak i plošně. To je způsobeno úbytkem obyvatel v samotném Zlíně.

Tabulka č. 72 Zlínský areál maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění.¹⁷⁹

1970			1991		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
0	0	0	174,6	113 871	5
2001			2011		
rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
168,8	109 632	5	158,3	103 290	3

Obrázek č. 112 Areály maximálního zalidnění ve Zlínském kraji v letech 1991 – 2011

¹⁷⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

17.5 Shrnutí

Vývoj celého Zlínského kraje byl velmi spojen s vybudováním obuvnického podniku Tomáše Bati ve Zlíně. Rychlý nárůst počtu obyvatel v kraji i v samotném Zlíně nastal ve třicátých a následně i ve čtyřicátých letech. Mezi roky 1930 a 1950 se počet obyvatel ve Zlíně téměř zdvojnásobil. V poslední době počet obyvatel kraje klesá. Největší počet obcí v kraji je ve velikostní kategorii 500 – 999 obyvatel. Během sledovaného období nedošlo k nikterak dramatickým přesunům mezi jednotlivými kategoriemi. V kraji je 9 měst nad 10 tisíc obyvatel, žije v nich 42,5 % obyvatel kraje. Tento podíl se v poslední době snižuje, důvodem je postupný úbytek obyvatel v těchto městech. Příčinou úbytku je jak záporný přirozený přírůstek i záporné migrační saldo. Územní koncentrace obyvatel probíhala v do 30. let 20. století velmi pomalu. Zlínský kraj ve srovnání s ostatními kraji vykazuje nejmenší územní koncentraci obyvatelstva. Zlín spolu s Otrokovicemi zformoval areál maximálního zalidnění až v roce 1991. Na ploše menší než 5 % rozlohy kraje je koncentrováno okolo 20 % obyvatel kraje.

18 TYPOLOGIE KRAJŮ

Vývoj námi hodnocených koncentračních procesů v jednotlivých krajích vykazuje v některých případech shodnost, naopak jindy velkou odlišnost jednotlivých procesů, hodnot, trendů apod. Jednotlivé kraje hodnotíme v zájemné syntéze, jejímž výsledkem je jednoduchá typologie krajů ČR. K vytvoření typologie využíváme charakteristik, které jsme používali k hodnocení jednotlivých krajů. Tyto ukazatele využíváme při srovnání s typologií krajů, kterou publikovali M. Hampl a J. Müller ve článku: Vývoj regionální distribuce obyvatelstva v Česku v letech 1869 - 2009¹⁸⁰. Z této práce používáme část metodiky, kterou aplikujeme na naše data. V další části porovnáváme jednotlivé sledované charakteristiky v zájemné korelaci mezi jednotlivými kraji České republiky. K tomuto zhodnocení využíváme korelační matici, která nám ukazuje vzájemnou podobnost či nepodobnost jednotlivých krajů.

18.1 Typologie krajů z hlediska vývoje dosaženého stavu koncentrace obyvatelstva

Metodika, kterou použil M. Hampl ke své typologii, je popsána ve výše zmíněném článku, proto se jí zde celé nebudeme věnovat. K hodnocení využívá míru územní nerovnoměrnosti (H), kterou určuje z bodu na Lorenzově křivce, podíl území, na němž žije polovina „nekoncentrovaného obyvatelstva“. K hodnocení „ranosti“ využívá již dříve publikovaný časový medián (Hampl et al., 1987, Hampl, 1994), tedy rok, kdy bylo dosaženo nárůstu poloviny hodnoty H za celé sledované období. K hodnocení úrovně koncentrace využívá tradiční charakteristiky. My jsme ke své typologii využili míru územní nerovnoměrnosti s tím, že jsme počítali s „koncentrovanou polovinou“ obyvatel. Vstupní data tvořil podíl území kraje, na kterém žila koncentrovanější polovina obyvatel kraje v letech 1869 a 2011. Z těchto dat jsme poté určili časový medián, který nám určil časový vývoj koncentračních procesů v jednotlivých krajích. K hodnocení stavu koncentrace v jednotlivých krajích využíváme hodnot územní koncentrace poloviny obyvatel kraje v roce 2011. Pro určení jednotlivých kategorií určující stav koncentrace využíváme aritmetický průměr hodnot jednotlivých krajů bez extrémních hodnot a hranici jednotlivých typů získáme

¹⁸⁰ HAMPL, M., MÜLLER, J., 2010.

přičtením a odečtením směrodatné odchylky od aritmetického průměru. Výslednou typologii jsme porovnali s typologií M. Hampla.

Tabulka č. 73 Typologie krajů z hlediska vývoje dosaženého stavu koncentrace obyvatelstva dle Hampla¹⁸¹

Průběh koncentračních procesů	Územní nerovnoměrnost		
	nízká	střední	vysoká
raný		Karlovarský Liberecký Ústecký	Středočeský + Praha Moravskoslezský
průměrný		Jihočeský* Královéhradecký Olomoucký Pardubický Zlínský*	Jihomoravský Plzeňský
opožděný	Vysočina		

*Označení kraje s nižší polarizací (Zlínsko), či mírně opožděným koncentračním procesem (Jihočesko)

Tabulka č. 74 Typologie krajů z hlediska vývoje dosaženého stavu koncentrace obyvatelstva

Průběh koncentračních procesů	Územní nerovnoměrnost		
	nízká	střední	vysoká
raný		Karlovarský Liberecký Moravskoslezský Ústecký	Středočeský + Praha
průměrný	Zlínský	Jihomoravský Královéhradecký Olomoucký Pardubický Středočeský	Jihočeský Plzeňský
opožděný	Vysočina		

Při porovnání obou typologií je patrná poměrně velká shoda. Zlínský kraj byl námi zařazen do kategorie krajů s nízkou územní nerovnoměrností. I Hampl uvádí u Zlínského kraje nižší polarizaci. Moravskoslezský kraj vykazuje poměrně vysokou územní nerovnoměrnost v rozmístění obyvatel, ale s porovnání s ostatními kraji ne tak vysokou. Stejný důvod je i při zařazení Jihomoravského kraje do kategorie střední územní nerovnoměrnost. Jediný menší rozpor je v umístění Jihočeského kraje, i z našich výpočtů je patrné mírné opoždění průběhu koncentračních procesů. Ale v kraji je v současnosti v rozmístění obyvatel poměrně vysoká nerovnoměrnost (velký vliv Českých Budějovic). V naší typologii figuruje i samostatný Středočeský kraj, který

¹⁸¹ HAMPL, M., MÜLLER, J., 2010.

vykazuje průměrných hodnot v obou kategoriích. V obou typologiích se shoduje 9 krajů ze 13 a ostatní jsou poměrně blízko k zařazení do sousední kategorie.

18.2 Typologie krajů z hlediska podobnosti či nepodobnosti jednotlivých charakteristik

V následné typologii rozdělíme kraje podle jejich podobnosti či nepodobnosti s ostatními kraji dle jednotlivých charakteristik koncentračních a dekoncentračních charakteristik. Zvolenými charakteristikami jsou Giniho koeficient pro jednotlivé kraje za roky 1869 – 2011 (zkratka GINI), podíl plochy, na které se koncentrovala polovina obyvatel kraje v letech 1869 – 2011 (zkratka KONCENTRACE), index heterogenity pro roky 1869, 1900, 1921, 1930, 1950, 1991, 2001, a 2011 (zkratka HETEROGENITA). Poslední charakteristikou je podíl obyvatel ve městech s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc v letech 1869 - 2011 (zkratka MĚSTA). Pro jednotlivé charakteristiky jsme vytvořili korelační matici, která porovnává vzájemnou podobnost či nepodobnost hodnoty kraje s ostatními hodnotami jednotlivých krajů. Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do +1, kdy hodnoty blíží se k 1 vykazují vysokou podobnost. Korelační matice pro jednotlivé charakteristiky jsou uvedeny v přílohách této práce. Z hodnot, které kraj vykazuje při srovnání s ostatními kraji, jsme stanovili aritmetický průměr, který zastupuje daný kraj. Následně jsme tyto průměry dle jejich výsledné hodnoty rozdělili do třech skupin, které charakterizují jednotlivé kraje. Jednotlivé charakteristiky jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 75 Charakteristika jednotlivých typů krajů ČR

Kategorie	Charakteristika	Označení	Parametr
A	Kraj zcela odlišným vývojem, či s velkými rozdíly daného kritéria ve srovnání s ostatními kraji ČR.	Extrém	1
B	Kraj s průměrnými hodnotami, nevykazující velkých odchylek od průměrného vývoje v porovnání s ostatními kraji ČR.	Průměr	2
C	Kraj vykazující největší schodu s vývojem i s jednotlivými hodnotami v jednotlivých krajích ČR.	Univerzálnost	3

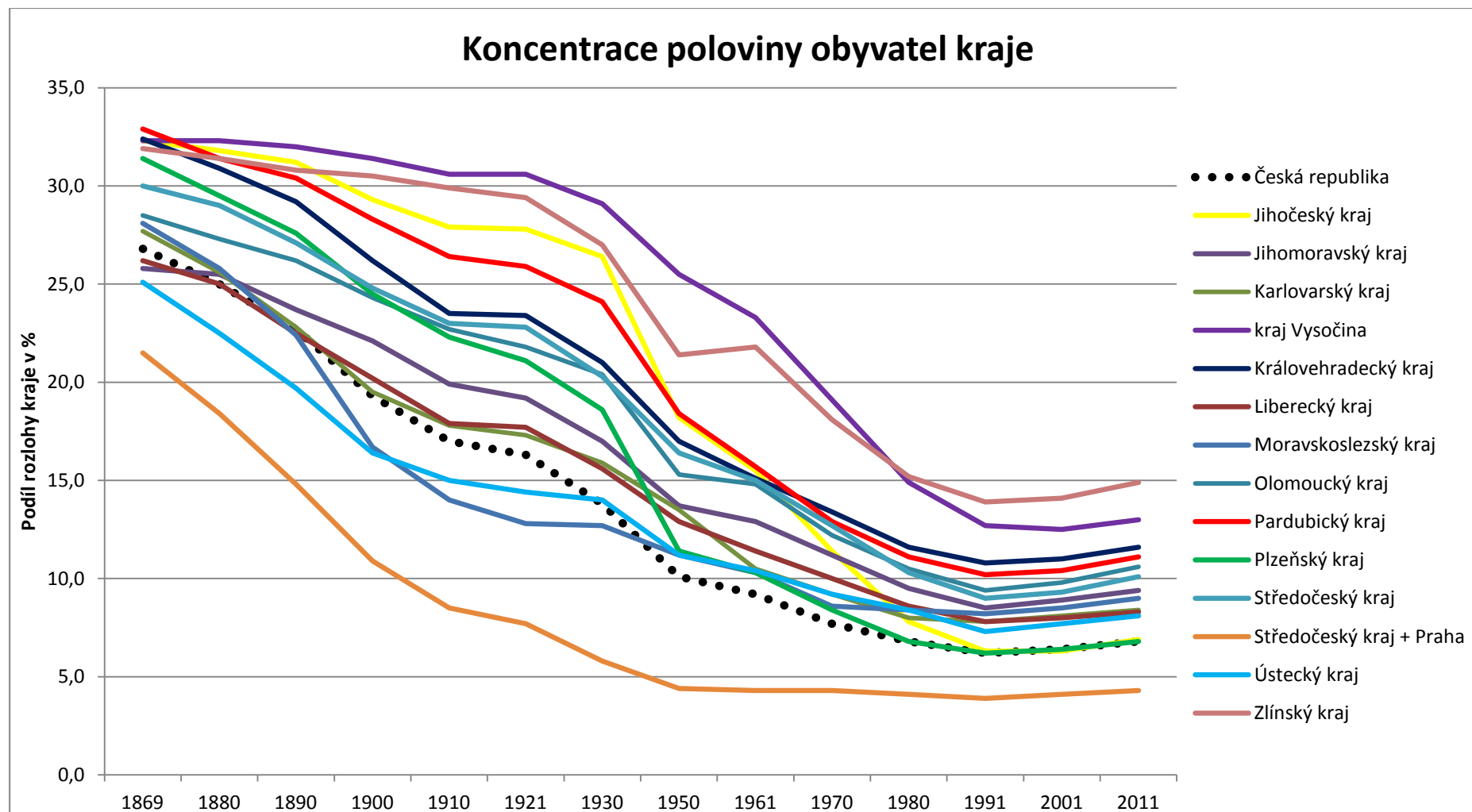
Z výsledné typologie jasně vyplývá velká odlišnost ve vývoji ve všech čtyřech charakteristikách a nabývání EXTRÉMních hodnot u krajů Vysočina, Středočeského kraje společně s Prahou a Moravskoslezského kraje. Všechny tyto kraje vykazují v porovnání s ostatními kraji zcela odlišné trendy. Ústecký kraj v porovnání s ostatními kraji vykazuje EXTRÉMní hodnoty ve vývoji indexu heterogenity a také u podílu obyvatel, kteří žijí ve městech s počtem obyvatel vyšších než 10 tisíc. PRŮMĚRNÉ hodnoty naopak dosahuje v porovnání Giniho koeficientu a ve vývoji koncentrace poloviny obyvatel. PRŮMĚRNÝCH hodnot ve třech kategoriích dosahují kraje Jihočeský, Karlovarský a Pardubický. Největší UNIVERZÁLNOST ve vývoji jednotlivých krajů vykazují kraje Královéhradecký, Liberecký a Plzeňský kraj. Vykazují ji ve všech čtyřech kategoriích, ve třech kategoriích pak kraj Jihomoravský. Největší nesourodnost jednotlivých kategorií vykazuje Zlínský kraj, ale ve výsledku spadá do kategorie PRŮMĚRNÝCH krajů.

Tabulka č. 76 Typologie jednotlivých krajů ČR na základě různých charakteristik koncentračních procesů

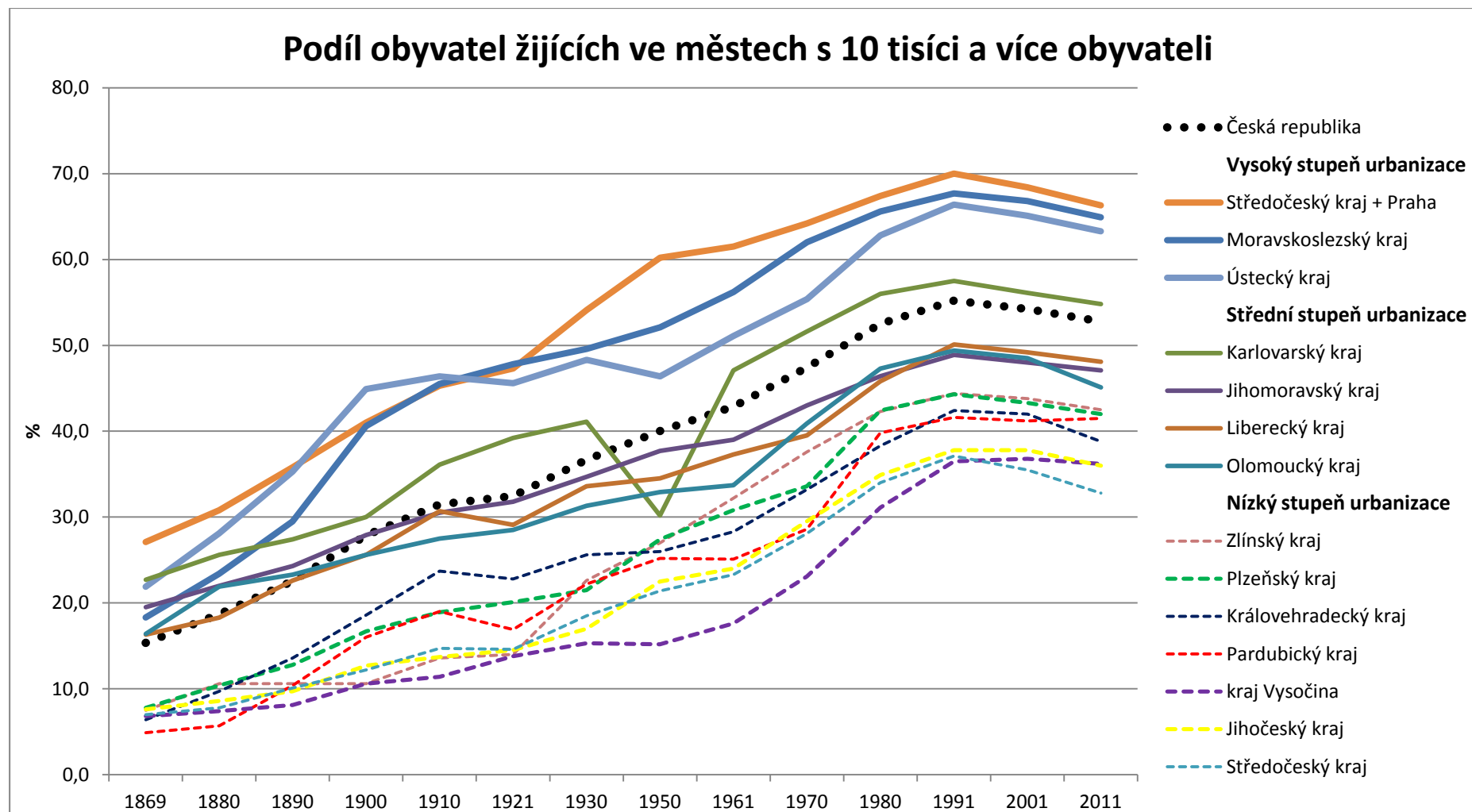
	GINI	HETEROGENITA	KONCENTRACE	MĚSTA	Výsledná typologie
Jihočeský kraj	B	B	A	B	B
Jihomoravský kraj	C	B	C	C	C
Karlovarský kraj	B	B	B	C	B
kraj Vysočina	A	A	A	A	A
Královéhradecký kraj	C	C	C	C	C
Liberecký kraj	C	C	C	C	C
Moravskoslezský kraj	A	A	A	A	A
Olomoucký kraj	C	C	B	B	C
Pardubický kraj	C	B	B	B	B
Plzeňský kraj	C	C	C	C	C
Středočeský kraj	C	B	C	C	C
Středočeský kraj + Praha	A	A	A	A	A
Ústecký kraj	B	A	B	A	A
Zlínský kraj	A	C	B	B	B

Poznámka: Výsledná typologie je dána součtem parametrů jednotlivých charakteristik, přičemž součet 4 – 6 udává kategorii A, součet 7 – 9 kategorií B a součet 10 – 12 kategorií C.

Další srovnání krajů nabídnou grafy, které zobrazují jednotlivé používané charakteristiky při hodnocení jednotlivých krajů v zájemné syntéze. Jedná se o vývoj podílu obyvatel ve městech s 5 a 10 tisíci a více obyvateli a koncentrace poloviny obyvatel kraje. Jednotlivé uvedené skupiny jsou výsledkem vzájemného porovnání všech krajů a výše hranice je námi volena subjektivně.

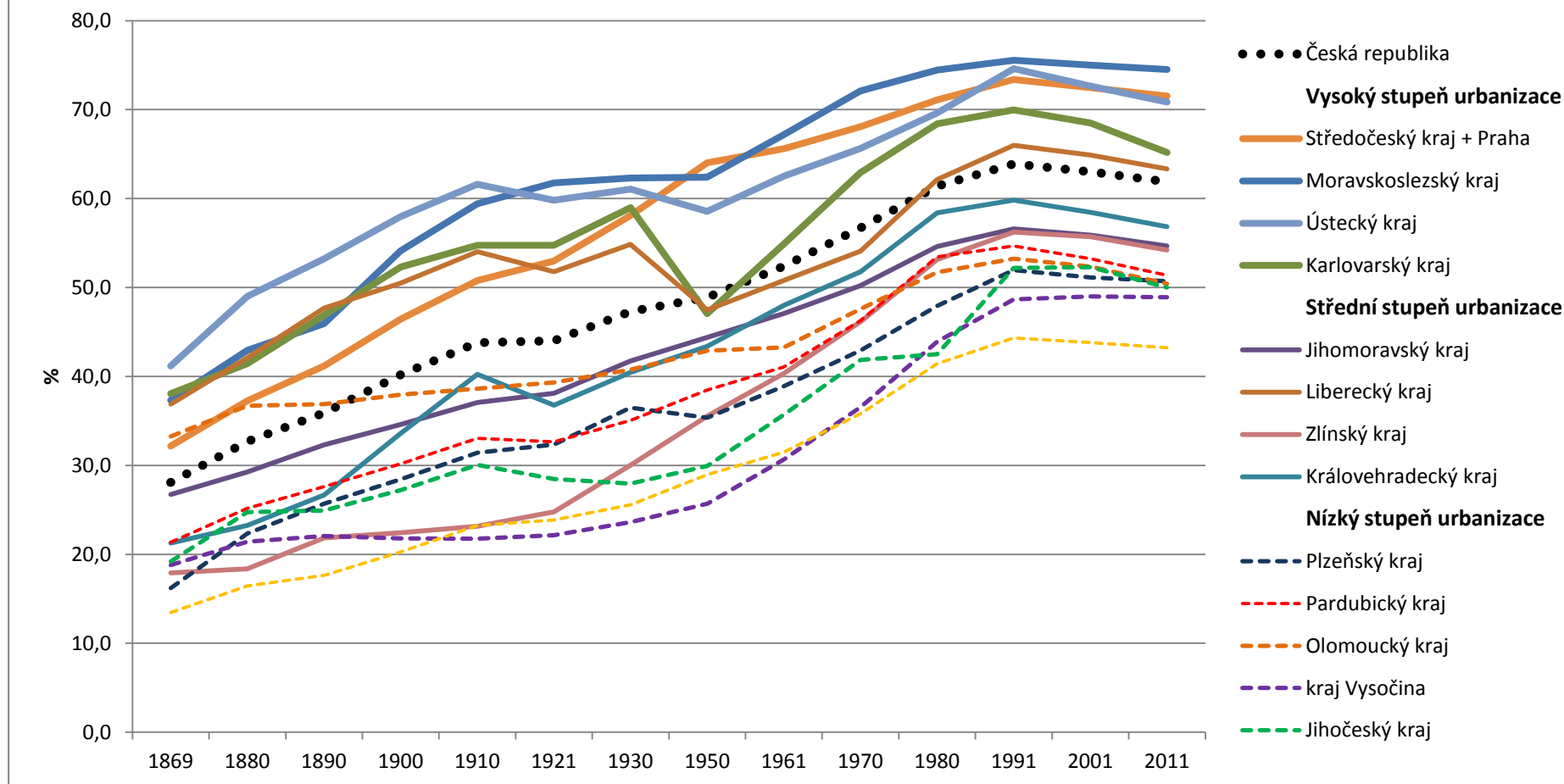

Obrázek č. 113 Koncentrace poloviny obyvatel kraje v letech 1869 – 2011

Obrázek č. 114 Podíl obyvatel žijících ve městech s více než 10 tisíci obyvatel v krajích České republiky v letech 1869 – 2011

Podíl obyvatel žijících ve městech s 5 tisíci a více obyvateli

Obrázek č. 115 Podíl obyvatel žijících ve městech s více než 5 tisíci obyvatel v krajích České republiky v letech 1869 – 2011

ZÁVĚR

Koncentrační procesy probíhaly v České republice v několika etapách. V první vlně byly tyto koncentrační procesy spojeny s industrializací, kdy se tehdejší „zemědělské“ obyvatelstvo přesouvalo do měst a regionů s postupně se rozvíjejícím se průmyslem. V druhé polovině 19. století byly kromě velkých měst jako Praha či Brno, těmito regiony Liberecký kraj, Moravskoslezský kraj či Ústecký kraj. V těchto regionech docházelo k nejrychlejší koncentraci obyvatel, k rychlému populačnímu růstu měst. První světová válka proces koncentrace obyvatel velmi zpomalila, v některých případech i zcela zastavila. Například kraj Vysočina mezi roky 1910 a 1921 zaznamenal nulové snížení plochy, na které se koncentrovala polovina obyvatel kraje. V dalších krajích byly úbytky podílu této plochy v rozmezí 0,1 – 0,2 procentních bodů (Jihočeský, Královéhradecký, Liberecký, Středočeský kraj). Druhá světová válka měla za následek velký úbytek obyvatel v Evropě, nevyjímaje Českou republiku. V České republice se díky válečným ztrátám na životech, nižší porodností, emigraci obyvatel a především odsunem německého obyvatelstva, se počet obyvatel snížil téměř o 1,8 milionů obyvatel. Tento úbytek hodně ovlivnil velikostní strukturu obcí, kdy řada obcí převážně v pohraničí zcela zanikla, další ztratily velkou část obyvatel. Největší ztráty v počtu obyvatel zaznamenaly především kraje u německých hranic. V těchto krajích se snížil počet obyvatel až na polovinu, jako v případě Karlovarského kraje. Tak velký úbytek obyvatel se ani následnými dosídlovacími vlnami, které do těchto krajů po válce směřovaly, nepodařilo nikdy zcela vyrovnat. Válka na proces koncentrace měla zrychlující efekt. Právě mezi roky 1930 a 1950 většina krajů zaznamenává největší snížení podílů rozlohy ploch, na kterých žila polovina obyvatel kraje. Výjimkou jsou pouze kraje, které jsou spojeny s rozvinutým průmyslem v druhé polovině 19. století jako například Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj. Tyto kraje spolu s Karlovarským krajem a také se Středočeským krajem společně s Prahou zaznamenaly nejvyšší snížení této plochy na přelomu 19. a 20. století. V poválečném období je celkový vývoj spjat s režimem a ideologií, která zde panovala. V prvních letech po válce probíhalo dosídlování příhraničních regionů, z velké části mladým obyvatelstvem z vnitrozemí státu či obyvateli ze zahraničí. S rozvojem těžkého průmyslu byly pořádány náborové akce, kdy docházelo k poměrně velkým přesunům obyvatelstva do průmyslových

regionů, jako bylo Ostravsko či do průmyslové oblasti v Ústeckém kraji. V tomto období také ve většině krajů roste podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc nejrychleji. Ve většině krajů okolo 4 - 6 procentních bodů mezi jednotlivými roky, kdy probíhalo sčítání obyvatel. Od 70. let byla prosazena středisková soustava osídlení, která deformovala přirozený vývoj sídelní struktury. V tomto systému byly podporovány obce obvodního významu před ostatními obcemi. Došlo ke změně ve velikostní struktuře obcí, pomalu začal růst počet populačně nejmenších obcí.

Po více než století a půl, kdy docházelo ke koncentraci obyvatel na menší a menší ploše, došlo v posledních dvaceti letech k zastavení tohoto procesu a následně k jeho obrácení. Tato změna přišla s velkými společenskými, ekonomickými, politickými a dalšími změnami, které přinesl rok 1989 a následný vývoj v dalších letech. Po roce 1991 dochází ve všech krajích ke zvýšení podílů plochy, na které žije polovina obyvatel kraje. Snižuje se podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel. V některých krajích se jedná o faktický úbytek obyvatel v těchto městech. Naopak v některých krajích dochází ke snížení z důvodu populačního růstu v menších obcích a tím dochází ke snížení tohoto podílu. Většina velkých města ztrácí obyvatelstvo jednak přirozenou měnou, tak především migrací do středně velkých obcí v jejich zázemí. Mluvíme o suburbanizačních procesech, které se větší míře začaly projevovat v první polovině devadesátých let. Dekoncentrační procesy se začaly projevovat i na populačních velikostech většiny areálů maximálního zalidnění. Přestože se celkový počet obyvatel, kteří žili v AMZ zvýšil, ve většině AMZ se počet obyvatel naopak snížil. Výjimku tvoří pražský areál maximálního zalidnění, ve kterém se počet obyvatel od roku zvýšil o více než 170 tisíc na současné necelé 2 miliony obyvatel. Tento růst je způsoben jednak populačním růstem Prahy v posledních letech a také velkou atraktivitou Prahy z hlediska pracovních příležitostí, kdy do samotné Prahy a jejího okolí směřuje velký počet obyvatel. Celkově v AMZ v současnosti žije necelých 5 milionů obyvatel.

Ve vývoji koncentračních procesů v jednotlivých krajích České republiky vidíme určité shody. Poměrně rychlý proces koncentrace u krajů s rozvinutým průmyslem na přelomu 19. a 20. století. U Jihočeského a Plzeňského kraje byla koncentrace nejprve velmi pomalá. Po válce došlo k velkému zrychlení a v současnosti tyto kraje vykazují nejnižší hodnoty podílu plochy, na které je koncentrována polovina obyvatel. Velice

rozdílný vývoj vykazuje kraj Vysočina, proces koncentrace obyvatel v tomto kraji byla oproti ostatním krajům vyjma Zlínského kraje velmi pomalá. Podíl obyvatel ve městech nad 10 tisíc obyvatel je nízký. V tomto jediném kraji nedokázalo krajské město zformovat areál maximálního zalidnění. Zlínský kraj vykazuje ze všech současných krajů nejvyšší hodnotu podílu koncentrační plochy. Velké rozdíly nastanou, jestliže hodnotíme samostatně Středočeský kraj, či k němu připojíme Hlavní město Prahu. Pokud kraj bereme izolovaně, jedná se o kraj, který vykazuje podprůměrných či vůbec nejnižších hodnot ze všech krajů. Naopak s Prahou vykazuje opačné extrémy, především v koncentraci poloviny obyvatel.

SUMMARY

The subject of this thesis is the analysis of the concentration and de-concentration processes in the selected regions of the Czech Republic. The selected regions are individual regions of the Czech Republic and the monitored period is from the year 1869 to the year 2011. The analysis of these processes applies relatively simple statistical and cartographical methods. The evaluation of the spatial concentration uses for example Lorenz curve, Gini coefficient, heterogeneity indices, areas of the highest population density and the size structure of municipalities. After the general assessment of the concentration and the de-concentration processes in the Czech Republic, the thesis focuses on evaluation of the development in individual Regions of the Czech Republic. In the conclusion it brings together the results acquired in these areas to create a simple typology of regions, which characterizes the development in the regions.

Key words:

Concentration areas, population concentration, population deconcentration, areas of the highest population density, urbanisation and suburbanisation

SEZNAM LITERATURY

- ALEŠ, M.: Vnitřní migrace v České republice v letech 1990 – 1999. *Demografie*. 2001, roč. 43, č. 3, s. 187 – 201.
- ANDRLE, A.: Demografická stagnace našich největších měst. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2001, roč. 4, č. 6, s. 19 – 22.
- ANDRLE, A.: Fakta a úvahy o vývoji osídlení v České republice. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2003, roč. 6, č. 6. S. 16 - 35.
- ANDRLE, A., SRB, V., MARTÍNEK, J.: *Urbanizace a obyvatelstvo: - Vliv urbanizace na rozložení obyvatel ČSFR po roce 1980*. 1. vyd. Praha: TERPLAN, 1990.
- ANDRLE, A., MARTÍNEK, J., SRB, V.: *Vývoj československých měst 1869-1980*. 1. vyd. Praha: Státní komise pro vědeckotechnický a investiční rozvoj, 1986.
- ČERMÁK, Z.: *Transformační procesy a migrační vývoj v České republice*. In HAMPL, M., a kol.: *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. DemoArt, Praha, 1996, s. 179-197. ISBN 80-902154-2-4.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.: *Rozmístění a koncentrace obyvatelstva České republiky*. Praha: Český statistický úřad, 2004. ISBN 80-250-0810-X.
- GREGORY, D., JOHNSTON, R.: *The Dictionary of Human Geography*. 5. vyd. Oxford: Blackwell, 2009. ISBN 978-1-4051-3287-9.
- HAMPL, M.: *K obecné problematice vývoje sociálněgeografického systému*. AUC Geographica, 1973, roč. 8, s. 55 – 69.
- HAMPL, M.: *K hodnocení vývoje geografické koncentraci obyvatelstva (na příkladu Československa)*. AUC Geographica, 1978, roč. 13, s. 13-26.
- HAMPL, M., JEŽEK, J., KÜHNEL, K.: *Sociálně geografická regionalizace ČSR*, VÚSEI, Praha, 1978, 304 s.
- HAMPL, M.: *Problém komplexního hodnocení sociálněgeografické koncentrace a velikosti měst*. AUC Geographica, 1981, roč. 16, s. 37-55.
- HAMPL, M., KÜHNEL, K., GARDAVSKÝ, V.: *Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR*. Univerzita Karlova, Praha, 1989. 255 s.
- HAMPL, M., a kol.: *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. DemoArt, Praha, 1996. 395 s. ISBN 80-902154-2-4.
- HAMPL, M.: *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. DemoArt, Praha, 2005, 147 s. ISBN 80-86746-02-X.

- HAMPL, M., MÜLLER, J.: Vývoj regionální distribuce obyvatelstva v Česku v letech 1869 - 2009. *DEMOGRAFIE: revue pro výzkum populačního vývoje*. 2010, roč. 52, č. 1. ISSN 0011-8265, s. 15 – 26.
- HÄUFLER, V.: *Ekonomická geografie Československa*. 2. vyd. Praha: Academia, 1984. ISBN 21-110-844.
- Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl*. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.
- Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl*. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1.
- HORSKÁ, P., MAUR, E., MUSIL, J.: Zrod velkoměsta. Urbanizace českých zemí a Evropa. Praha, Litomyšl: Paseka, 2002.
- KÁRNÍKOVÁ, L.: *Vývoj obyvatelstva v Českých zemích 1754 - 1914*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. ISBN 21-103-65.
- KNOX, P., PINCH, S.: *Urban Social Geography: An Introduction*. Pearson, Harlow, 2000, 479 s.
- KORČÁK, J.: *Geografie obyvatelstva ve statistické syntéze*. 1. vyd. Praha: Universita Karlova, 1973.
- KORČÁK, J.: *Vymezení oblastí maximálního zalidnění*. AUC Geographica, 1966, roč. 1, s. 65 – 72.
- KOUBEK, J.: *Urbanizace a koncentrace obyvatelstva Evropských socialistických států po II. světové válce*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1975.
- KUČERA, M., SRB, V.: *Atlas obyvatelstva ČSSR*. Praha: Ústřední správa geodézie a kartografie, 1962. ISBN 231-338.09-06699/62.
- KÜHN, K.: *Vybrané aspekty migrační motivace v ČSR*. AUC Geographica, 1978, roč. 13, č. 1, s. 9 – 13.
- MATOUŠEK, V.: Vývoj a výhledy rozvoje sídel v ČSSR: studie s přihlédnutím k vývoji v zahraničí. Výzkumný ústav výstavby a architektury, Brno, 1986.
- MUSIL, J., RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ, L.: *Dlouhodobý vývoj aglomerací v ČSR*. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury, 1984.
- MULÍČEK, O., OLŠOVÁ, I.: Město Brno a důsledky různých forem urbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2002, roč. 5, č. 6, s. 17-20, ISSN 1212-0855.
- MULÍČEK, O.: Suburbanizace v Brně a jeho okolí. In Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku, Praha, 2002, s. 171-181. ISBN 80-901914-9-5.
- MÜLLER, J.: Demografické změny a jejich územní souvislosti, posilování či oslabování měst, suburbální rozvoj a jeho diferencovaná dynamika. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2010, roč. 13, č. 5, s. 32 – 39.

OUŘEDNÍČEK, M.: *Suburbanizace.cz*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008, 96 s.

OUŘEDNÍČEK, M.: Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis*. 2003, roč. 39, č. 2, s. 235-253.

PAVLÍK, Z.: *Populační vývoj ČR 1990 – 2002*. Univerzita Karlova, Praha, 2002, 98 s.

PAVLÍK, Z., RYCHTAŘÍKOVÁ, L., ŠUBRTOVÁ, A.: *ZÁKLADY DEMOGRAFIE*. Praha: Academia, 1986.

SRB, V.: *1000 let obyvatelstva českých zemí*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0712-3.

SÝKORA, L.: Suburbanizace a její společenské důsledky. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 2, s. 217 – 233.

TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol.: *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

TOUŠEK, V. a kol.: *Česká republika - portréty krajů*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006. ISBN 80-239-6305-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Český statistický úřad: *Příloha publikace SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2001 KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ* [online]. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/kraje/hk/stat_publ/r2003/sldb/13-5219-03/data/cd/start.htm

Český statistický úřad: *Příloha publikace SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2001 LIBERECKÝ KRAJ* [online]. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/kraje/li/zdroj/krajvcis/nabidpub/2004/publ/5117/data/datova_priloha/start.htm

Český statistický úřad: *Příloha publikace SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2001 ÚSTECKÝ KRAJ* [online]. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/kraje/ul/publikace/sldb/4227/data/datova_priloha/start.htm

Český statistický úřad: *Příloha publikace SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2001 ZLÍNSKÝ KRAJ* [online]. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/kraje/zl/publ/2003/sldb/kraj/data/datova_priloha/start.htm

Obyvatelstvo. *APLIKACE V REGIONÁLNÍ A SOCIÁLNÍ GEOGRAFII* [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/hustota-zalidneni-2>

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Jihočeský kraj 2001. In: *Český statistický úřad* [online]. 21. 3. 2005 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://czso.cz/xc/edicniplan.nsf/t/F5003179BC/\\$File/13312203.pdf](http://czso.cz/xc/edicniplan.nsf/t/F5003179BC/$File/13312203.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Jihomoravský kraj 2001: Charakteristika kraje. In: *Český statistický úřad* [online]. 21. 3. 2005 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/o/13-6222-03-2001-3__obyvatelstvo

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Jihomoravský kraj 2001: Obyvatelstvo. In: *Český statistický úřad* [online]. 21. 3. 2005 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/o/13-6222-03-2001-3__obyvatelstvo

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Jihomoravský kraj 2001: Vývoj sídelní struktury. In: *Český statistický úřad* [online]. 21. 3. 2005 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/o/13-6222-03-2001-2__vyvoj_sidelni_struktury

SLDB 2001 - Karlovarský kraj. In: *Český statistický úřad* [online]. 15. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.kvary.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/p/13-4112-03>

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - kraj Vysočina: Charakteristika kraje. In: *Český statistický úřad* [online]. 1. 9. 2004 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.jihlava.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/o/13-6116-03-za_rok_2001-3__obyvatelstvo

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - kraj Vysočina: Obyvatelstvo. In: *Český statistický úřad* [online]. 1. 9. 2004 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.jihlava.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/o/13-6116-03-za_rok_2001-3__obyvatelstvo

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - kraj Vysočina: Vývoj sídelní struktury. In: *Český statistický úřad* [online]. 1. 9. 2004 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.jihlava.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/o/13-6116-03-za_rok_2001-2__vyvoj_sidelni_strukury

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – Moravskoslezský kraj. In: [online]. 31. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.ostrava.czso.cz/xt/edicniplan.nsf/t/F700462442/\\$File/13-812503.pdf](http://www.ostrava.czso.cz/xt/edicniplan.nsf/t/F700462442/$File/13-812503.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Olomoucký kraj: Charakteristika kraje. In: [online]. 1. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E0039D872/\\$File/7108031.pdf](http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E0039D872/$File/7108031.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Olomoucký kraj: Obyvatelstvo. In: [online]. 1. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplanhttp://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E003A0965/\\$File/7108033.pdf](http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplanhttp://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E003A0965/$File/7108033.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Olomoucký kraj: Vývoj sídelní struktury. In: [online]. 1. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E0039FA1C/\\$File/7108032.pdf](http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/t/0E0039FA1C/$File/7108032.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pardubický kraj za rok 2001: Charakteristika kraje. In: [online]. 22. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.pardubice.czso.cz/xe/edicniplan.nsf/tab/2C00382A26>

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pardubický kraj za rok 2001: Obyvatelstvo. In: [online]. 22. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.pardubice.czso.cz/xe/edicniplan.nsf/khttp://www.pardubice.czso.cz/xe/edicniplan.nsf/tab/2C0038EBB8>

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pardubický kraj za rok 2001: Vývoj sídelní struktury. In: [online]. 22. 12. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.pardubice.czso.cz/xe/edicniplan.nsf/kapitola/13-5316-03-za_rok_2001-05

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Plzeňský kraj: Charakteristika kraje. In: [online]. 15. 6. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C0002761B7/\\$File/13-322003a1.pdf](http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C0002761B7/$File/13-322003a1.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Plzeňský kraj: Obyvatelstvo. In: [online]. 15. 6. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C00027BDF0/\\$File/13-322003a3.pdf](http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C00027BDF0/$File/13-322003a3.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Plzeňský kraj: Vývoj sídelní struktury. In: [online]. 15. 6. 2003 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: [http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C00027BDF0/\\$File/13-322003a2.pdf](http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/t/C00027BDF0/$File/13-322003a2.pdf)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Středočeský kraje: Charakteristika kraje. In: [online]. 6. 6. 2001 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/o/13-2130-03--1__charakteristika_kraje

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Středočeský kraje: Obyvatelstvo. In: [online]. 6. 6. 2001 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/o/13-2130-03--3_1_vyvoj_poctu_obyvatele

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Středočeský kraje: Vývoj sídelní struktury. In: [online]. 6. 6. 2001 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.stredocesky.czso.cz/xs/edicniplan.nsf/o/13-2130-03--2__vyvoj_sidelni_struktury

Suburbanizace.cz.: www.suburbanizace.cz [online]. 2008 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://suburbanizace.cz/>

PŘÍLOHY

Tabulka č. 1 Giniho koeficient pro kraje České republiky v letech 1868 – 2011

Tabulka č. 2 Indexy heterogenity pro kraje České republiky v letech 1868 – 2011

Tabulka č. 3 Koncentrace poloviny obyvatel kraje v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 4 Podíl obyvatel žijící ve městech s více než 10 tisíci obyvateli v kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 5 Průměrná populační a mediánová velikost obcí v jednotlivých krajích ČR v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 6 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v letech 1868 – 2011

Tabulka č. 7 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v letech 1868 – 2011

Obrázek č. 1 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1869

Obrázek č. 2 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1900

Obrázek č. 3 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1921

Obrázek č. 4 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1930

Obrázek č. 5 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1950

Obrázek č. 6 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1970

Obrázek č. 7 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1991

Obrázek č. 8 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2001

Obrázek č. 9 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2011

Obrázek č. 10 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1900

Obrázek č. 11 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1921

Obrázek č. 12 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1930

Obrázek č. 13 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1950

Obrázek č. 14 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1970

Obrázek č. 15 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 1991

Obrázek č. 16 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2001

Obrázek č. 17 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v ČR v roce 2011

Tabulka č. 8 Korelační matice krajů ČR na základě Giniho koeficientů pro kraje v letech 1869 – 2011

Tabulka č. 9 Korelační matice krajů ČR na základě Indexu heterogenity pro kraje v letech 1869 – 2011

Tabulka č. 10 Korelační matice krajů ČR na základě podílu obyvatel žijících ve městech s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 11 Korelační matice krajů ČR na základě koncentrace poloviny obyvatel v kraji pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 12 Velikostní struktura obcí v Jihočeském kraji v letech 1869 – 2011

Tabulka č. 13 Velikostní struktura obcí v Jihomoravském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 14 Velikostní struktura obcí v Karlovarském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 15 Velikostní struktura obcí v kraji Vysočina v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 16 Velikostní struktura obcí v Královéhradeckém kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 17 Velikostní struktura obcí v Libereckém kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 18 Velikostní struktura obcí v Moravskoslezském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 19 Velikostní struktura obcí v Olomouckém kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 20 Velikostní struktura obcí v Pardubickém kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 21 Velikostní struktura obcí v Plzeňském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 22 Velikostní struktura obcí v Středočeském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 23 Velikostní struktura obcí v Středočeském kraji s Prahou v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 24 Velikostní struktura obcí v Ústeckém kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 25 Velikostní struktura obcí ve Zlínském kraji v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 26 Velikostní struktura obcí v České republice v letech 1869 - 2011

Tabulka č. 1 Giniho koeficient pro kraje České republiky v letech 1868 – 2011¹⁸²

kraj	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Jihočeský kraj	0,2611	0,2682	0,2785	0,3032	0,3213	0,3241	0,3389	0,4663	0,4977	0,5454	0,6011	0,6366	0,6433	0,6376
Jihomoravský kraj	0,3513	0,3571	0,3780	0,3998	0,4263	0,4361	0,4649	0,5123	0,5248	0,5513	0,5838	0,6065	0,6036	0,5962
Karlovarský kraj	0,3085	0,3375	0,3729	0,4259	0,4563	0,4616	0,4908	0,5954	0,6482	0,6752	0,7046	0,7146	0,7044	0,6930
kraj Vysočina	0,2557	0,2559	0,2593	0,2672	0,2775	0,2772	0,2946	0,3407	0,3697	0,4215	0,4819	0,5252	0,5343	0,5310
Královéhradecký kraj	0,2494	0,2685	0,2886	0,3246	0,3570	0,3585	0,3898	0,4553	0,4988	0,5359	0,5771	0,6017	0,5989	0,5862
Liberecký kraj	0,3390	0,3649	0,4005	0,4358	0,4686	0,4647	0,4924	0,5300	0,5687	0,5978	0,6352	0,6687	0,6577	0,6443
Moravskoslezský kraj	0,3129	0,3411	0,3817	0,4574	0,4987	0,5224	0,5349	0,6004	0,6239	0,6640	0,6782	0,6895	0,6833	0,6730
Olomoucký kraj	0,3069	0,3242	0,3390	0,3644	0,3893	0,4026	0,4220	0,5125	0,5309	0,5643	0,5936	0,6118	0,6065	0,6001
Pardubický kraj	0,2540	0,2623	0,2760	0,3021	0,3253	0,3317	0,3530	0,4284	0,4600	0,5034	0,5466	0,5716	0,5716	0,5700
Plzeňský kraj	0,2744	0,3006	0,3240	0,3605	0,3866	0,3998	0,4259	0,5548	0,5805	0,6142	0,6536	0,6716	0,6705	0,6673
Středočeský kraj	0,2925	0,3085	0,3293	0,3572	0,3801	0,3835	0,4156	0,4694	0,4956	0,5315	0,5755	0,6003	0,6031	0,6016
Středočeský kraj + Praha	0,3927	0,4277	0,4675	0,5149	0,5489	0,5660	0,6177	0,6779	0,6929	0,7124	0,7352	0,7534	0,7498	0,7441
Ústecký kraj	0,3449	0,3757	0,4159	0,4678	0,4922	0,4987	0,5120	0,5838	0,6069	0,6399	0,6739	0,7059	0,6964	0,6801
Zlínský kraj	0,2657	0,2726	0,2746	0,2778	0,2877	0,2913	0,3213	0,3923	0,3885	0,4272	0,4883	0,5079	0,5066	0,4962
Česká republika	0,3325	0,354	0,3832	0,4241	0,4539	0,4632	0,498	0,5739	0,5981	0,6306	0,6624	0,6841	0,6806	0,6744

¹⁸² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabulka č. 2 Indexy heterogenity pro kraje České republiky v letech 1868 – 2011¹⁸³

rok	1869	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2001	2011
Jihočeský kraj	0,3760	0,3514	0,3234	0,3165	0,2567	0,2221	0,2094	0,1990	0,1999
Jihomoravský kraj	0,3258	0,2862	0,2542	0,2326	0,1876	0,1965	0,1712	0,1772	0,1703
Karlovarský kraj	0,3213	0,2815	0,2727	0,2608	0,1821	0,1323	0,1132	0,1239	0,1390
kraj Vysočina	0,3739	0,3571	0,3570	0,3407	0,3104	0,2624	0,2086	0,2107	0,2094
Královéhradecký kraj	0,3841	0,3516	0,3357	0,3175	0,2864	0,2534	0,2269	0,2186	0,2309
Liberecký kraj	0,3116	0,2466	0,2289	0,2099	0,1999	0,1518	0,1326	0,1394	0,1420
Moravskoslezský kraj	0,3550	0,2160	0,1867	0,1735	0,1327	0,0892	0,0892	0,0946	0,1019
Olomoucký kraj	0,3468	0,2855	0,2871	0,2489	0,2305	0,1942	0,1821	0,1877	0,1872
Pardubický kraj	0,3615	0,3478	0,3188	0,3099	0,2829	0,2438	0,2040	0,2057	0,2099
Plzeňský kraj	0,3498	0,2845	0,2465	0,2208	0,1471	0,1251	0,0976	0,0984	0,1011
Středočeský kraj	0,3997	0,3316	0,2754	0,2410	0,2091	0,1923	0,1833	0,1681	0,1758
Středočeský kraj + Praha	0,2762	0,1590	0,1126	0,0718	0,0461	0,0431	0,0431	0,0431	0,0438
Ústecký kraj	0,3166	0,2477	0,2217	0,2208	0,1694	0,1632	0,1689	0,1697	0,1739
Zlínský kraj	0,3830	0,3480	0,3327	0,3063	0,2676	0,2602	0,2194	0,2212	0,2285

¹⁸³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabulka č. 3 Koncentrace poloviny obyvatel kraje v letech 1869 - 2011¹⁸⁴

kraj	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	Časový medián
Jihočeský kraj	32,3	31,8	31,2	29,3	27,9	27,8	26,4	18,2	15,5	11,4	7,8	6,3	6,3	6,9	1950
Jihomoravský kraj	25,8	25,5	23,7	22,1	19,9	19,2	17,0	13,7	12,9	11,2	9,5	8,5	8,9	9,4	1930
Karlovarský kraj	27,7	25,6	22,8	19,5	17,8	17,3	15,9	13,5	10,5	9,2	8,0	7,8	8,1	8,4	1910
kraj Vysočina	32,3	32,3	32,0	31,4	30,6	30,6	29,1	25,5	23,3	19,1	14,9	12,7	12,5	13,0	1961
Královéhradecký kraj	32,4	30,9	29,2	26,2	23,5	23,4	21,0	17,0	15,1	13,4	11,6	10,8	11,0	11,6	1930
Liberecký kraj	26,2	25,0	22,5	20,2	17,9	17,7	15,6	12,9	11,4	10,0	8,6	7,8	8,0	8,3	1921
Moravskoslezský kraj	28,1	25,8	22,4	16,7	14,0	12,8	12,7	11,2	10,3	8,6	8,4	8,2	8,5	9,0	1900
Olomoucký kraj	28,5	27,3	26,2	24,3	22,7	21,8	20,4	15,3	14,8	12,2	10,5	9,4	9,8	10,6	1930
Pardubický kraj	32,9	31,4	30,4	28,3	26,4	25,9	24,1	18,4	15,7	12,9	11,1	10,2	10,4	11,1	1930
Plzeňský kraj	31,4	29,5	27,6	24,5	22,3	21,1	18,6	11,4	10,3	8,4	6,8	6,2	6,4	6,8	1930
Středočeský kraj	30,0	29,0	27,1	24,8	23,0	22,8	20,3	16,4	15,0	12,7	10,3	9,0	9,3	10,1	1930
Středočeský kraj + Praha	21,5	18,4	14,8	10,9	8,5	7,7	5,8	4,4	4,3	4,3	4,1	3,9	4,1	4,3	1890
Ústecký kraj	25,1	22,5	19,7	16,4	15,0	14,4	14,0	11,2	10,4	9,2	8,4	7,3	7,7	8,1	1900
Zlínský kraj	31,9	31,4	30,8	30,5	29,9	29,4	27,0	21,4	21,8	18,1	15,2	13,9	14,1	14,9	1950
Česká republika	26,8	25,0	22,7	19,3	17,0	16,3	13,8	10,1	9,2	7,7	6,8	6,2	6,4	6,8	1910

¹⁸⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabula č. 4 Podíl obyvatel žijící ve městech s více než 10 tisíci obyvateli v kraji v letech 1869 - 2011¹⁸⁵

kraj	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Jihočeský kraj	7,6	8,6	9,7	12,7	13,7	14,5	17,0	22,5	24,0	29,5	34,9	37,8	37,8	36,0
Jihomoravský kraj	19,5	22,0	24,3	27,9	30,5	31,8	34,7	37,7	39,0	43,0	46,4	48,9	48,0	47,1
Karlovarský kraj	22,7	25,6	27,4	30,0	36,1	39,2	41,1	30,2	47,1	51,6	56,0	57,5	56,1	54,8
kraj Vysočina	6,8	7,4	8,1	10,6	11,4	13,8	15,3	15,2	17,6	23,1	31,1	36,5	36,8	36,2
Královéhradecký kraj	6,4	9,7	13,6	18,6	23,7	22,8	25,6	26	28,3	33,2	38,3	42,4	42,0	38,8
Liberecký kraj	16,3	18,3	22,6	25,6	30,7	29,1	33,6	34,5	37,3	39,5	45,8	50,1	49,2	48,1
Moravskoslezský kraj	18,3	23,4	29,5	40,6	45,5	47,8	49,6	52,1	56,2	62	65,6	67,7	66,8	64,9
Olomoucký kraj	16,4	21,9	23,3	25,6	27,5	28,5	31,3	32,9	33,7	40,9	47,3	49,4	48,5	45,1
Pardubický kraj	4,9	5,7	10,4	16,0	19,0	16,9	22,2	25,2	25,1	28,6	39,8	41,6	41,2	41,5
Plzeňský kraj	7,8	10,4	12,8	16,7	18,9	20,1	21,5	27,4	30,8	33,6	42,4	44,3	43,3	42,0
Středočeský kraj	7,0	7,8	10,1	12,2	14,7	14,6	18,5	21,4	23,3	28,1	34,0	37,1	35,5	32,8
Středočeský kraj + Praha	27,1	30,8	35,8	41,0	45,3	47,3	54,1	60,2	61,5	64,2	67,4	70,0	68,4	66,3
Ústecký kraj	21,9	28,1	35,3	44,9	46,4	45,6	48,3	46,4	51,1	55,4	62,8	66,4	65,1	63,3
Zlínský kraj	7,5	10,6	10,6	10,6	13,6	14	22,6	27	32,2	37,6	42,3	44,4	43,8	42,5
Česká republika	15,3	18,7	22,5	27,9	31,5	32,5	36,7	40,0	42,9	47,4	52,5	55,2	54,2	52,8

¹⁸⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabulka č. 5 Průměrná populační a mediánová velikost obcí v jednotlivých krajích České republiky v letech 1869 -2011

kraj		1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Jihočeský kraj	medián	556	567	552	549	565	554	513	370	358	327	293	266	264	285
	průměr	1106	1159	1149	1181	1209	1184	1154	884	921	927	984	1000	1004	1025
Jihomoravský kraj	medián	573	613	645	667	713	717	716	609	620	577	542	512	520	557
	průměr	999	1088	1172	1268	1397	1449	1560	1460	1581	1614	1699	1703	1689	1718
Karlovarský kraj	medián	1725	1810	1856	1840	1995	1913	1914	797	703	590	546	493	547	588
	průměr	2462	2733	2902	3295	3649	3492	3833	1863	2145	2258	2364	2288	2306	2329
kraj Vysočina	medián	371	384	377	375	379	374	354	290	291	265	236	215	207	208
	průměr	718	742	742	745	762	755	741	643	683	691	723	730	727	731
Královéhradecký kraj	medián	761	775	771	759	746	709	685	487	471	417	373	348	349	370
	průměr	1297	1379	1414	1453	1521	1426	1462	1186	1207	1206	1253	1234	1229	1238
Liberecký kraj	medián	1234	1264	1296	1255	1302	1130	1138	705	677	614	571	509	524	578
	průměr	2161	2267	2375	2509	2658	2420	2598	1734	1776	1775	1913	1977	1992	2046
Moravskoslezský kraj	medián	1125,5	1102	1128,5	1107	1142	1107	1194	904	997	951	938	970	966	1017
	průměr	1770	1899	1995	2178	2372	2395	2595	2195	2608	2918	3138	3192	3182	4158
Olomoucký kraj	medián	685	707	735	758	801	806	839	631	647	604	577	543	557	574
	průměr	1362	1470	1533	1594	1676	1665	1758	1424	1512	1550	1633	1631	1622	1616
Pardubický kraj	medián	600	616	614	602	599	575	569	433	434	396	372	341	334	360
	průměr	1076	1126	1146	1170	1219	1177	1205	992	1069	1081	1134	1125	1125	1144
Plzeňský kraj	medián	540	574	569	582	600	612	585	395	386	346	303	270	273	276
	průměr	1114	1207	1232	1298	1378	1396	1416	1055	1098	1099	1134	1114	1099	1142
Středočeský kraj	medián	528	567	581	594	604	587	591	483	480	441	400	362	369	428
	průměr	855	919	955	998	1041	1028	1069	947	997	986	1005	971	979	1104
Středočeský kraj + Praha	medián	529	567	582	594	604	587	591	484	480	441	400	362	369	428
	průměr	1090	1223	1336	1485	1622	1663	1897	1869	1984	1979	2034	2029	1998	2199
Ústecký kraj	medián	837	934	982	1059	1125	1074	1122	637	629	578	523	424	435	505
	průměr	1756	2047	2285	2705	2983	2927	3151	2076	2211	2251	2352	2329	2317	2087
Zlínský kraj	medián	608	665	696	744	780	770	791	750	832	777	731	675	698	723
	průměr	1041	1126	1172	1245	1326	1332	1436	1574	1752	1811	1945	1963	1957	1942
Česká republika	medián	600	635	645	653	674	663	661	502	505	459	418	381	382	420
	průměr	1213	1317	1388	1501	1614	1603	1709	1425	1533	1570	1647	1649	1637	1685

Tabulka č. 6 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v letech 1868 – 2011

Areál	1869			1900			1921		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	588,1	281 800	13	1 110,7	657 115	87	1 583,0	1 003 211	141
z toho:									
<i>Kladenský</i>	0,0	0	0	125,0	73 833	12	136,4	86 164	16
Brněnský	0,0	0	0	325,9	193 002	17	437,2	277 794	28
Ostravský	0,0	0	0	328,5	193 929	7	568,5	353 796	19
z toho:									
<i>Frýdeckomístecký</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>Havířovský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>Karvinský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>Opavský</i>		0	0		0	0	0,0	0	0
Plzeňský	0,0	0	0	165,3	96 170	4	227,6	143 517	7
Olomoucký	0,0	0	0	0,0	0	0	105,3	66 957	2
Liberecký	0,0	0	0	263,3	153 641	16	281,7	173 087	14
Českobudějovický	0,0	0	0	86,7	50 910	8	108,6	67 752	13
Královéhradecký	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Ústecký	0,0	0	0	398,7	234 967	18	551,5	344 069	26
z toho:	* Chomutovský areál AMZ, byl součástí Ústeckého areálu v letech 1930, 1950 a 1970								
<i>Mostecký</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>Teplický</i>	40,8	17 942	5	398,7	234 967	18	386,0	244 736	21
<i>Chomutovský*</i>	0,0	0	0	34,6	20 736	2	58,3	36 806	3
Pardubický	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Zlínský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Karlovarský	0,0	0	0	98,4	58 070	8	121,8	78 143	10
Přerovský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Prostějovský	0,0	0	0	53,1	30 761	2	61,4	39 431	3
Celkem	588,1	281 800	13,0	2 865,2	1 689 301	169,0	4 104,7	2 584 563	266,0

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

Areál	1930			1950			1970		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	2048,5	1 382 597	181	2 875,4	1 616 381	285	2 837,9	1 759 375	264
z toho:									
<i>Kladenský</i>	132,9	88 791	15	159,5	90 079	19	162,3	100 091	17
Brněnský	506,5	341 501	41	690,8	387 476	61	718,7	446 567	61
Ostravský	589,3	395 459	24	757,8	427 043	37	1 332,2	827 178	76
z toho:									
<i>Frýdeckomístecký</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	82,6	51 256	5
<i>Havířovský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	256,5	159 604	17
<i>Karvinský</i>	0,0	0	0	79,1	47 417	3	226,1	142 621	7
<i>Opavský</i>		0	0	0,0	0	0		0	0
Plzeňský	244,1	161 985	8	281,6	157 183	12	303,5	188 879	14
Olomoucký	129,0	84 714	6	150,8	83 956	9	162,9	101 137	10
Liberecký	318,9	213 129	17	202,5	114 684	8	227,2	142 379	11
Českobudějovický	104,5	69 135	13	119,6	66 244	13	141,8	88 204	18
Královéhradecký	0,0	0	0	0,0	0	0	137,7	84 762	7
Ústecký	619,7	414 368	33	535,2	294 175	26	494,5	307 002	25
z toho:	*Chomutovský areál AMZ, byl součástí Ústeckého areálu v letech 1930, 1950 a 1970								
<i>Mostecký</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	161,5	100 374	5
<i>Teplický</i>	546,5	367 114	29	317,8	178 268	18	134,4	81 862	10
<i>Chomutovský*</i>	73,2	47 254	4	66,7	37 855	4	88,7	55 714	6
Pardubický	0,0	0	0	116,1	66 151	4	185,1	114 507	11
Zlínský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Karlovarský	170,7	115 839	16	83,4	45 700	6	97,0	60 862	7
Přerovský	0,0	0	0	0,0	0	0	82,2	49 399	4
Prostějovský	66,3	43 233	3	86,2	47 859	5	79,7	48 431	4
Celkem	4 797,6	3 221 960	342,0	5 899,4	3 306 852	466,0	6 800,3	4 218 682	512,0

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

Areál	1991			2001			2011		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	2 791,5	1 820 420	273	2 798,6	1 815 123	269	2 989,2	1 991 179	309
z toho:									
<i>Kladenský</i>	169,7	109 909	19	184,8	118 601	19	188,9	123 226	20
Brněnský	778,2	506 819	68	772,1	496 533	64	764,1	504 146	70
Ostravský	1 364,9	889 936	81	1 406,7	910 619	85	1 309,9	872 533	73
z toho:									
<i>Frýdeckomístecký</i>	122,0	78 954	9	130,4	83 722	10	123,0	81 958	10
<i>Havířovský</i>	306,8	197 140	23	316,3	204 298	23	280,8	186 751	19
<i>Karvinský</i>	224,5	145 242	7	217,9	137 421	6	152,4	98 987	7
<i>Opavský</i>	102,4	65 674	4	100,8	63 844	3	0,0	0	0
Plzeňský	337,9	218 600	17	326,2	210 038	15	324,0	216 926	15
Olomoucký	179,6	116 836	13	187,7	120 182	12	177,3	117 256	10
Liberecký	261,9	170 895	7	264,9	169 833	8	264,8	174 952	12
Českobudějovický	180,1	117 109	24	185,9	119 994	29	188,6	123 943	27
Královéhradecký	165,7	107 021	10	164,2	104 685	10	156,8	101 801	7
Ústecký	507,7	329 422	27	499,0	321 072	24	478,3	318 163	24
z toho:	*Chomutovský areál AMZ, byl součástí Ústeckého areálu v letech 1930, 1950 a 1970								
<i>Mostecký</i>	171,6	111 594	7	166,3	106 873	5	184,7	118 516	6
<i>Teplický</i>	132,9	84 054	8	132,9	83 132	8	124,2	81 683	9
<i>Chomutovský*</i>	116,1	75 028	8	116,1	75 778	8	116,1	76 566	8
Pardubický	217,0	139 426	10	212,6	136 865	12	191,2	127 343	11
Zlínský	174,6	113 871	5	168,8	109 632	5	158,3	103 290	3
Karlovarský	97,0	63 549	7	93,1	60 964	6	90,6	59 193	6
Přerovský	89,2	56 762	5	82,2	52 778	4	75,5	49 321	3
Prostějovský	86,8	57 403	5	86,8	55 496	5	79,0	52 112	4
Celkem	7 348,1	4 783 097	560,0	7 364,9	4 759 592	556,0	7 363,7	4 888 724	582,0

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Tabulka č. 7 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v letech 1868 – 2011

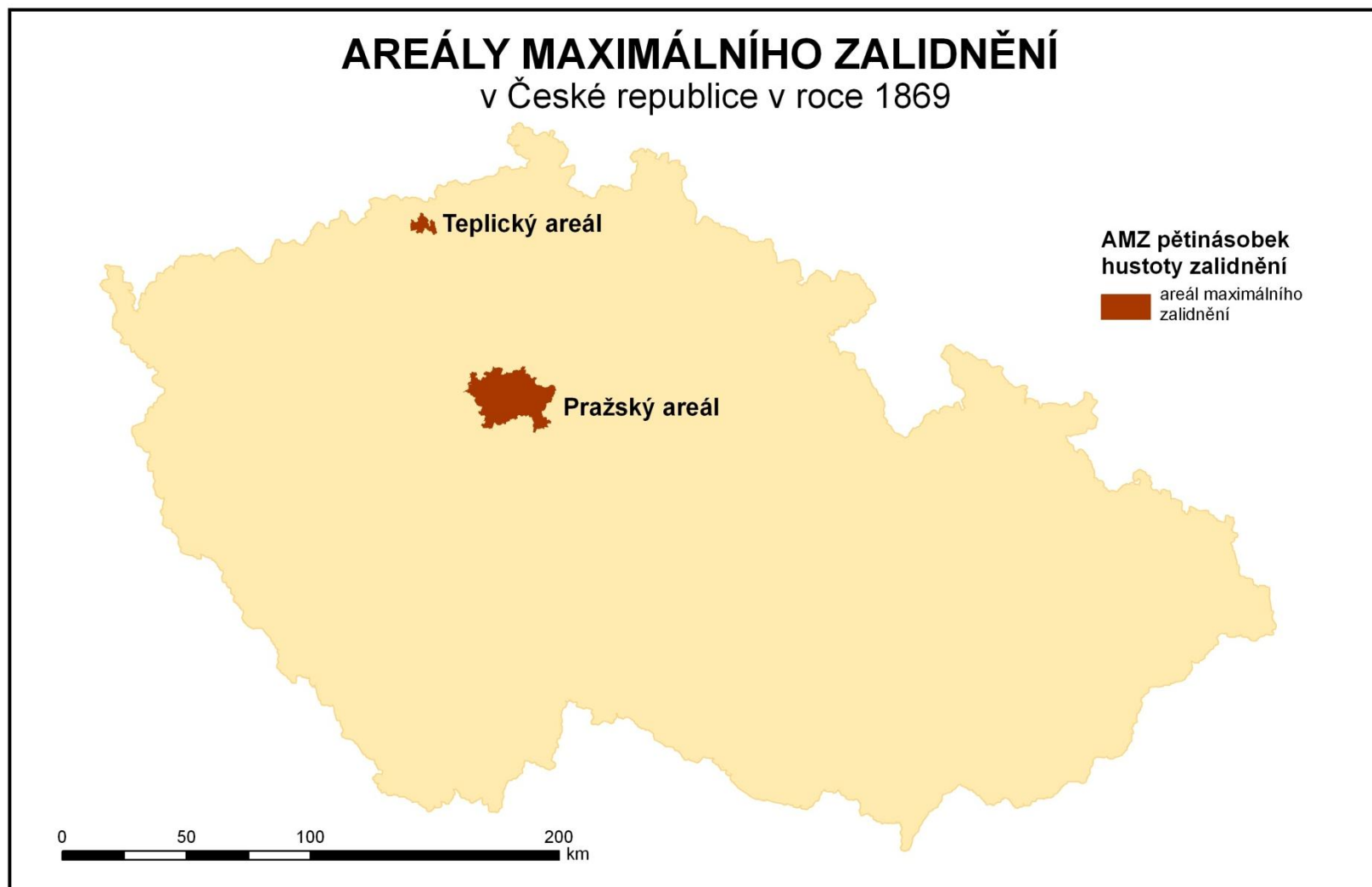
Areál	1869			1900			1921		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	0,0	0	0	0,0	0	0	601,1	752408	14
Brněnský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Ostravský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>z toho:</i>									
<i>Havířovský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
<i>Karvinský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Českobudějovický	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Kladenský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Teplický	0,0	0	0	64,6	69 483	5	64,6	79 960	5
Chomutovský	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0
Celkem	0	0	0	64,58	69 483	5	665,63	832 368	19
Areál	1930			1950			1970		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	765,6	102 6473	37	1 081,1	1 216 384	68	1 060,2	1 315 365	69
Brněnský	0,0	0	0	276,6	311 807	6	295,6	365 538	10
Ostravský	0,0	0	0	0,0	0	0	440,2	545 329	11
<i>z toho:</i>									
<i>Havířovský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	106,8	127 069	6
<i>Karvinský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0	65,3	82 018	2
Českobudějovický	0,0	0	0	0,0	0	0	65,5	81 243	5
Kladenský	40,9	53 879	2	50,3	56 526	3	57,6	70 646	5
Teplický	64,6	85 351	5	46,7	51 189	5	59,8	74 453	8
Chomutovský	0,0	0	0	0,0	0	0	34,6	40 793	2
Celkem	871,03	1 165 703	44	1 454,8	1 635 906	82	1 948	2 412 124	105

Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

Areál	1930			1950			1970		
	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí	rozloha	počet obyvatel	počet obcí
Pražský	1 048,5	1 369 855	60	1 015,1	1 311 429	59	1 103,8	1 469 525	75
Brněnský	323,1	417 639	12	318,6	405 301	11	303,3	403 511	11
Ostravský	447,7	584 142	12	437,4	564 234	11	394,8	522 168	7
<i>z toho:</i>									
<i>Havířovský</i>	160,5	209 785	6	160,5	204 838	6	143,9	188 996	5
<i>Karvinský</i>	0,0	0	0	0,0	0	0			
Českobudějovický	81,5	105 740	9	83,9	106 981	7	82,3	107 347	9
Kladenský	62,8	79 612	6	62,8	79 209	6	60,3	79 896	6
Teplický	48,5	60 719	6	48,5	59 167	6	44,4	59 737	7
Chomutovský	58,3	72 302	3	58,3	72 725	3	58,3	72 425	3
Celkem	1 988,8	2 584 269	99	1 940,7	2 492 065	96	1 964,7	2 607 262	109

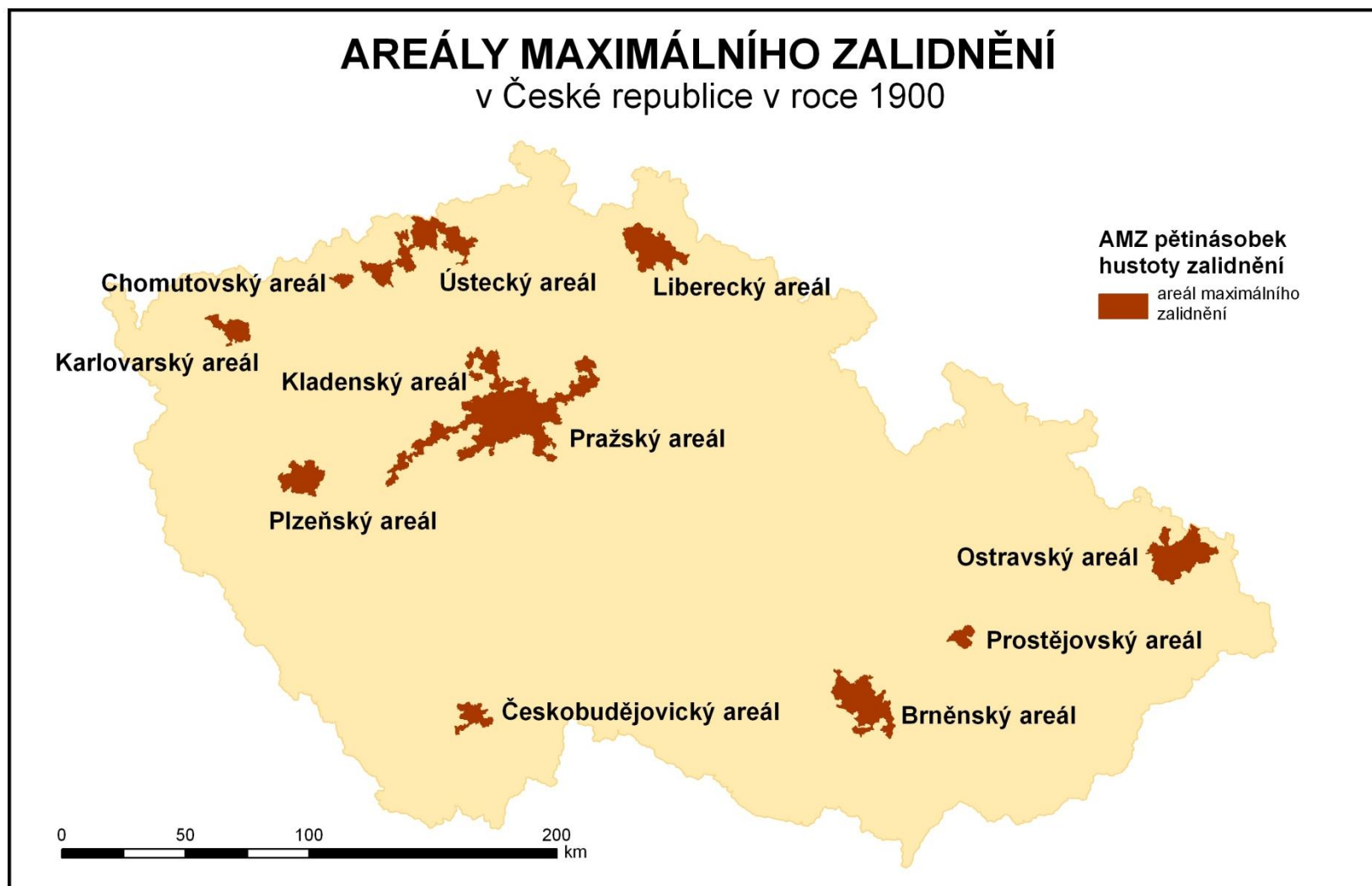
Zdroj: *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.* Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

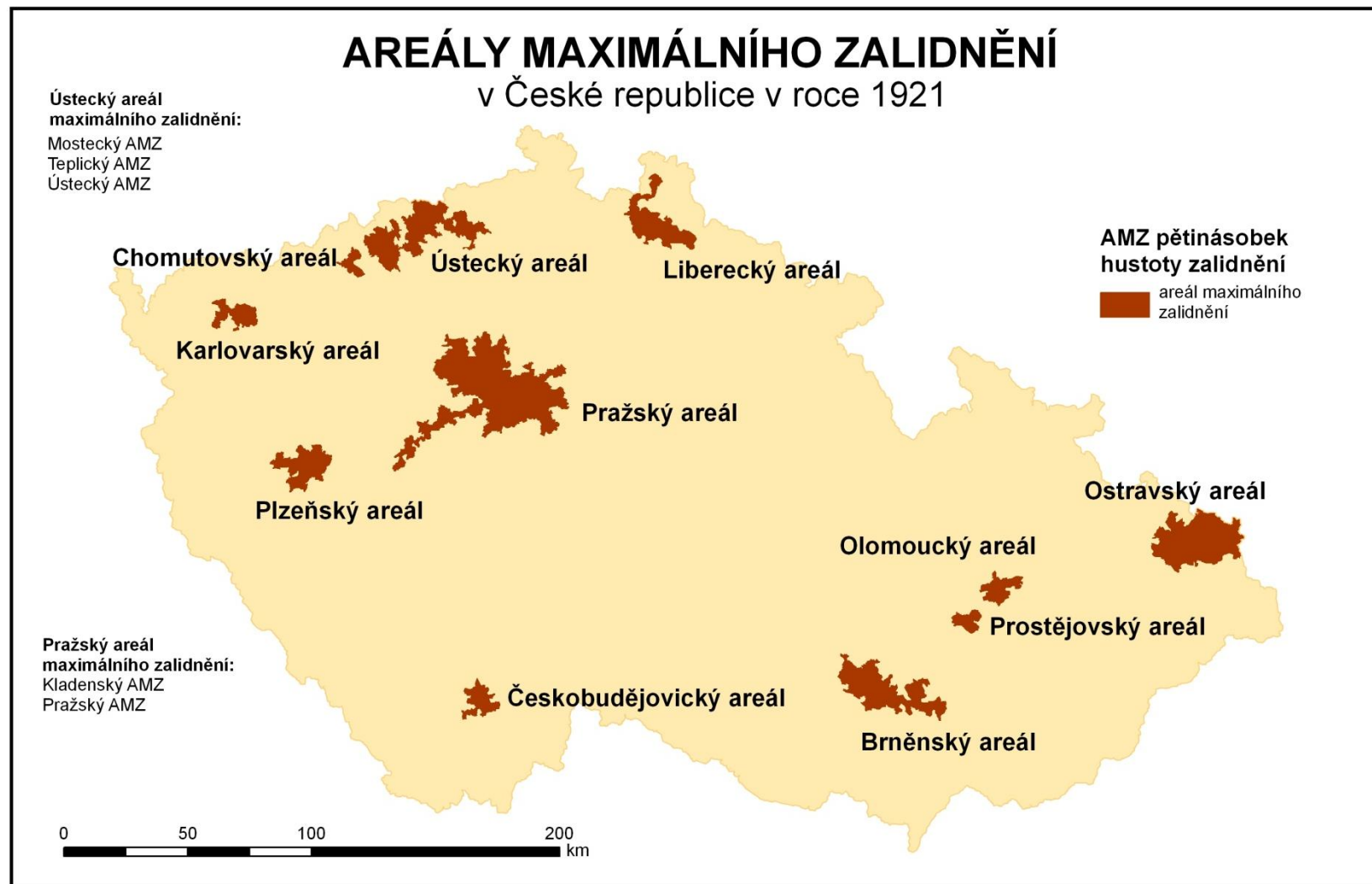
Obrázek č. 1 Areály maximálního zalidnění – pětinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1869

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ

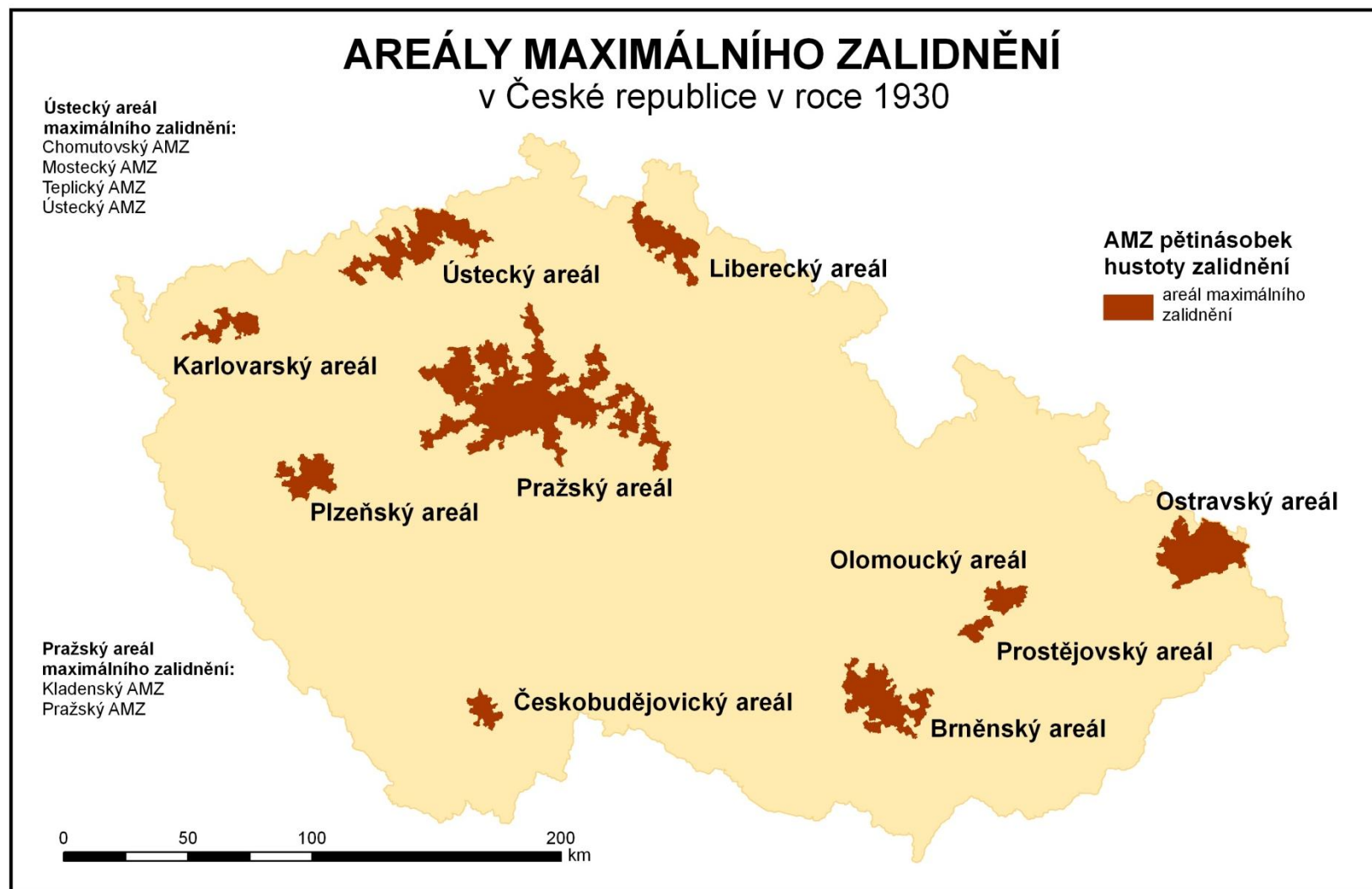
v České republice v roce 1900

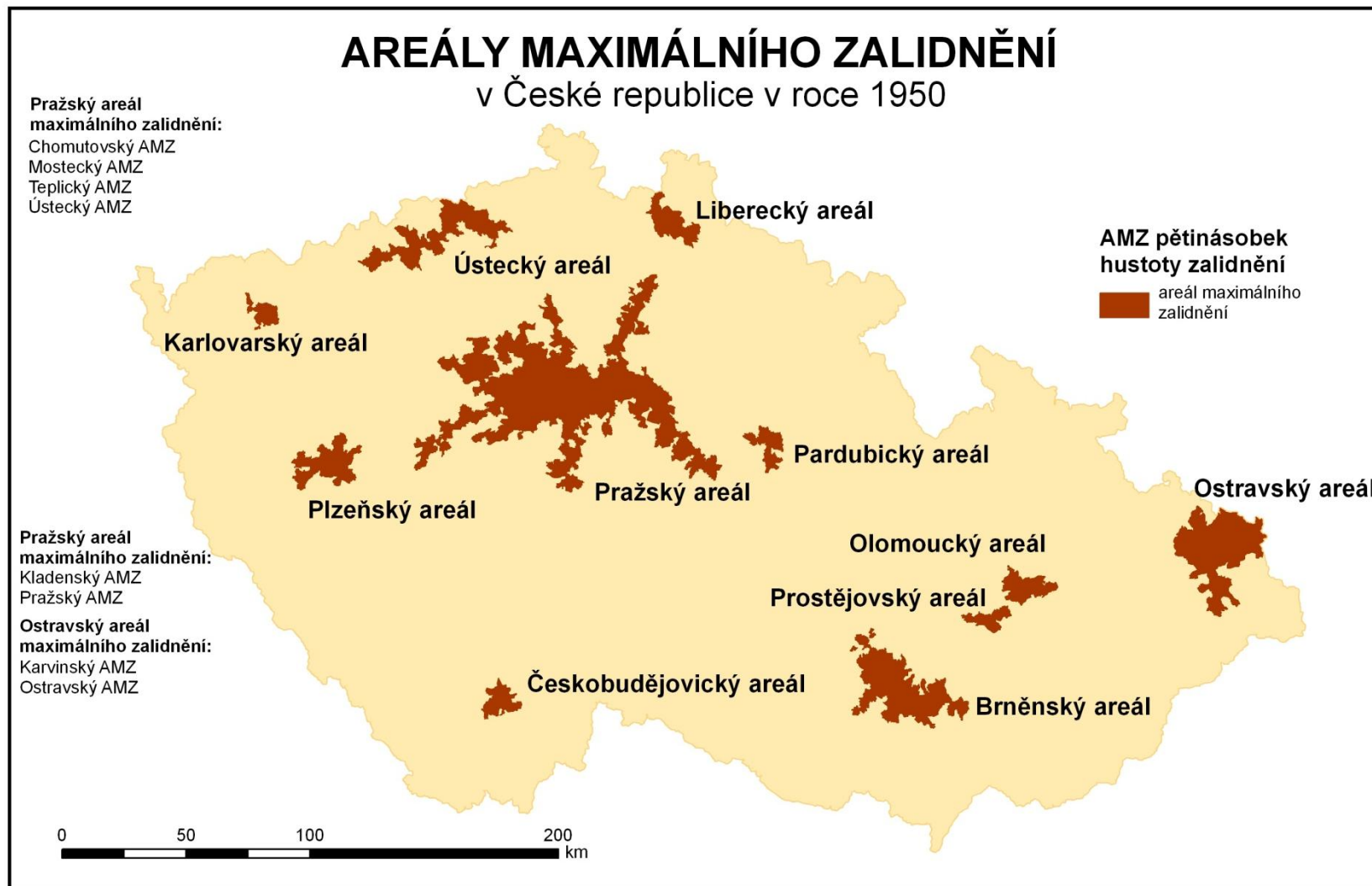
Obrázek č. 2 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1900

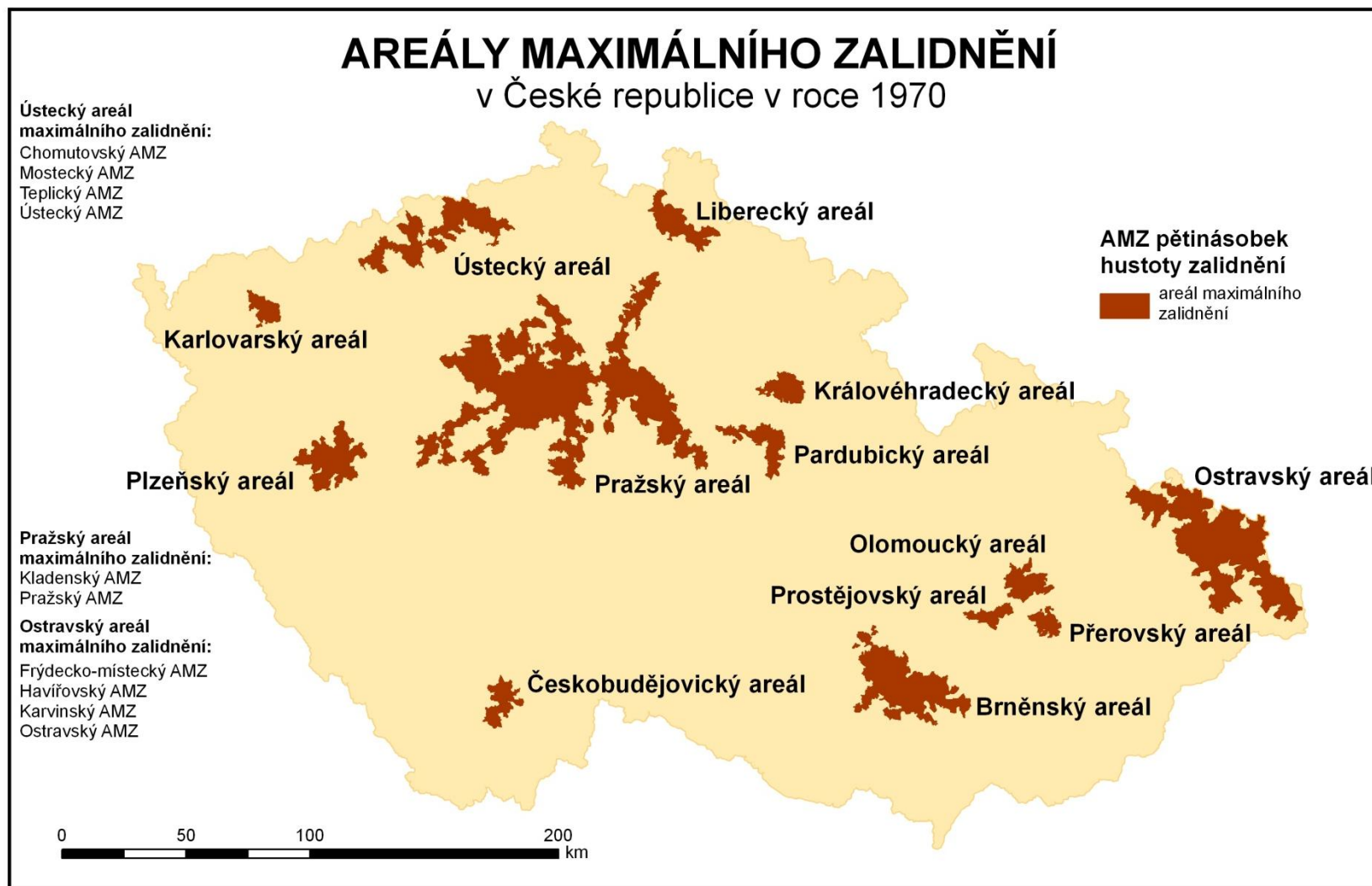
Obrázek č. 3 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1921

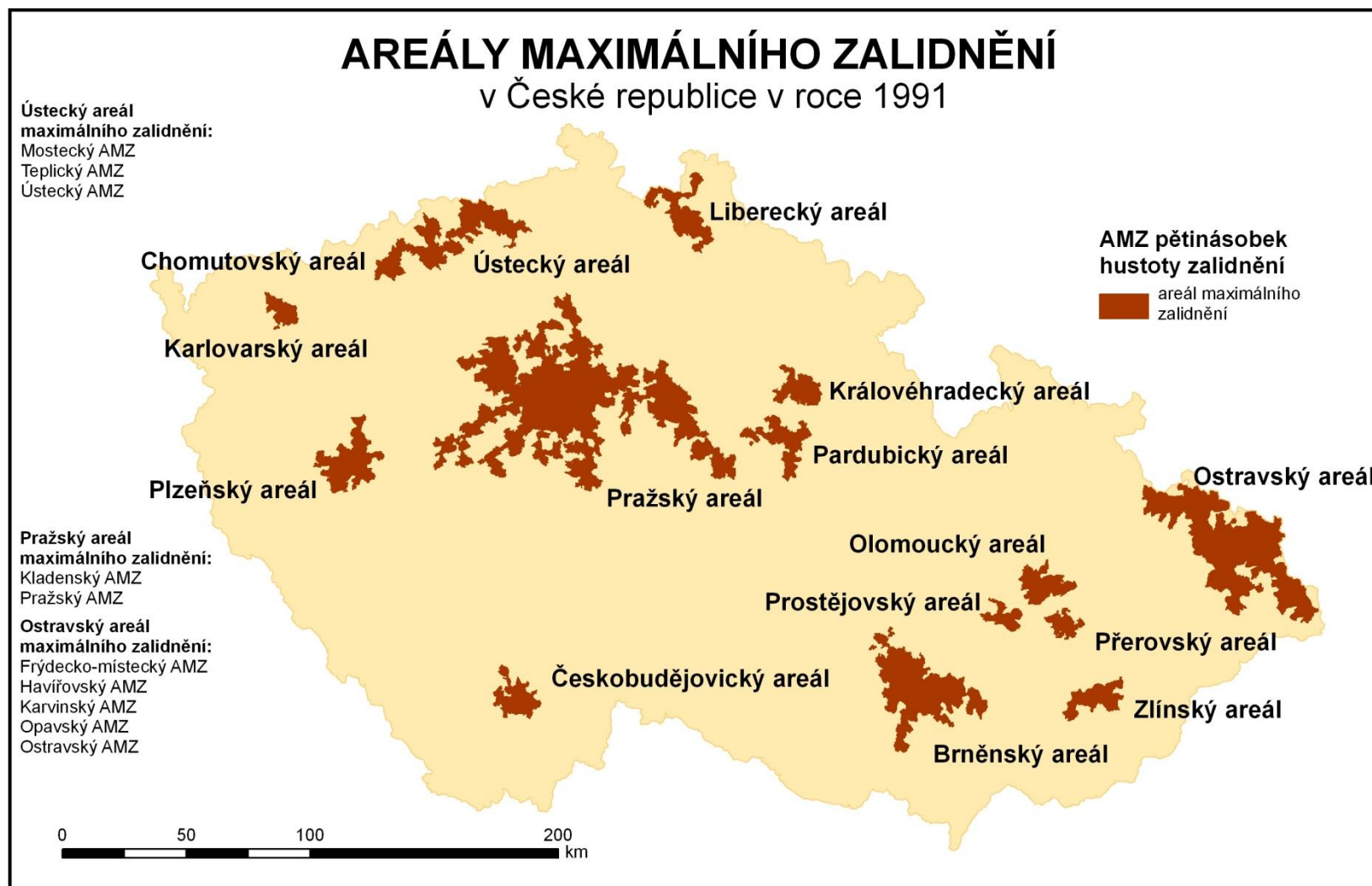
Obrázek č. 4 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1930

Obrázek č. 5 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1950

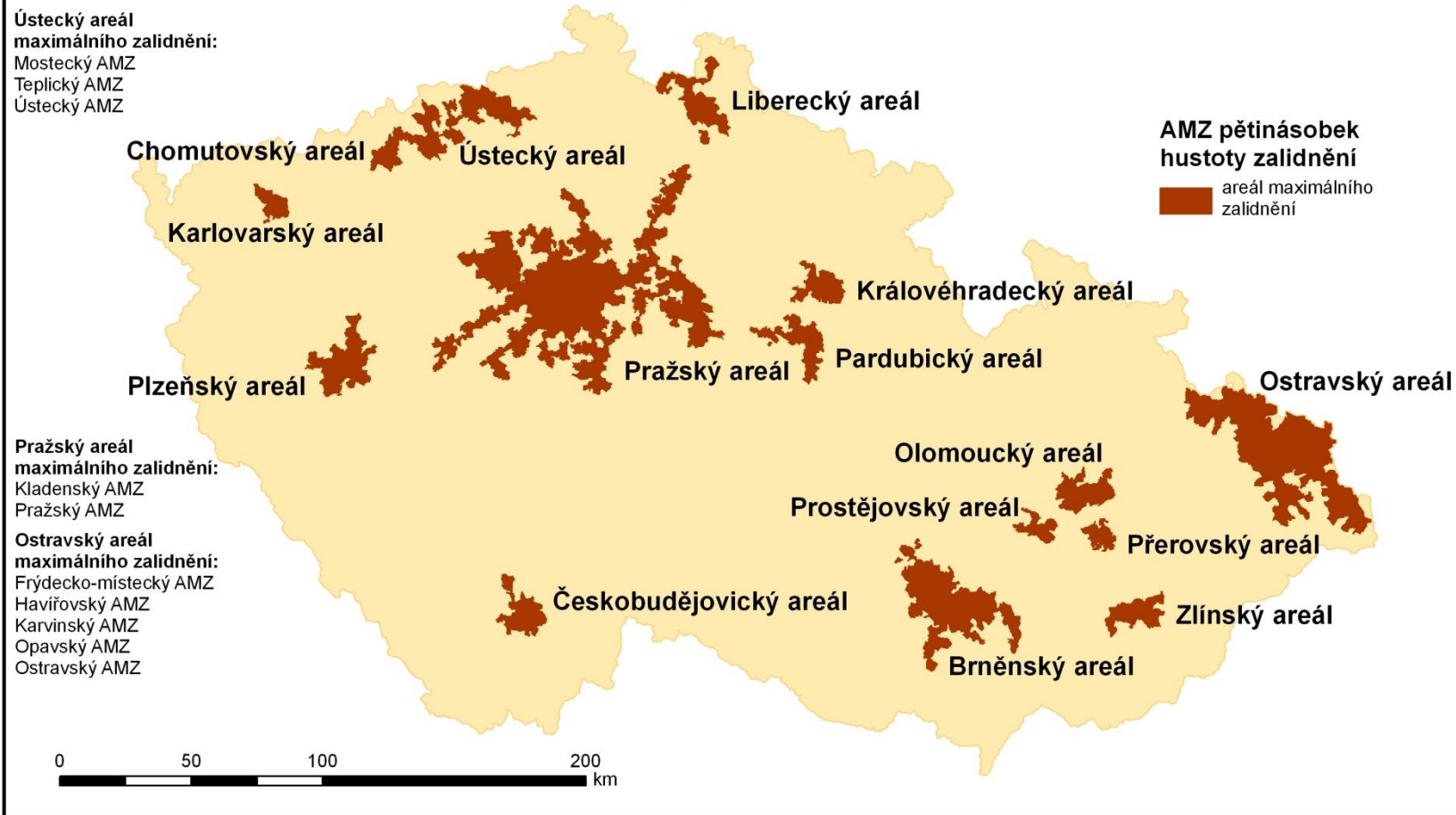

Obrázek č. 6 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1970

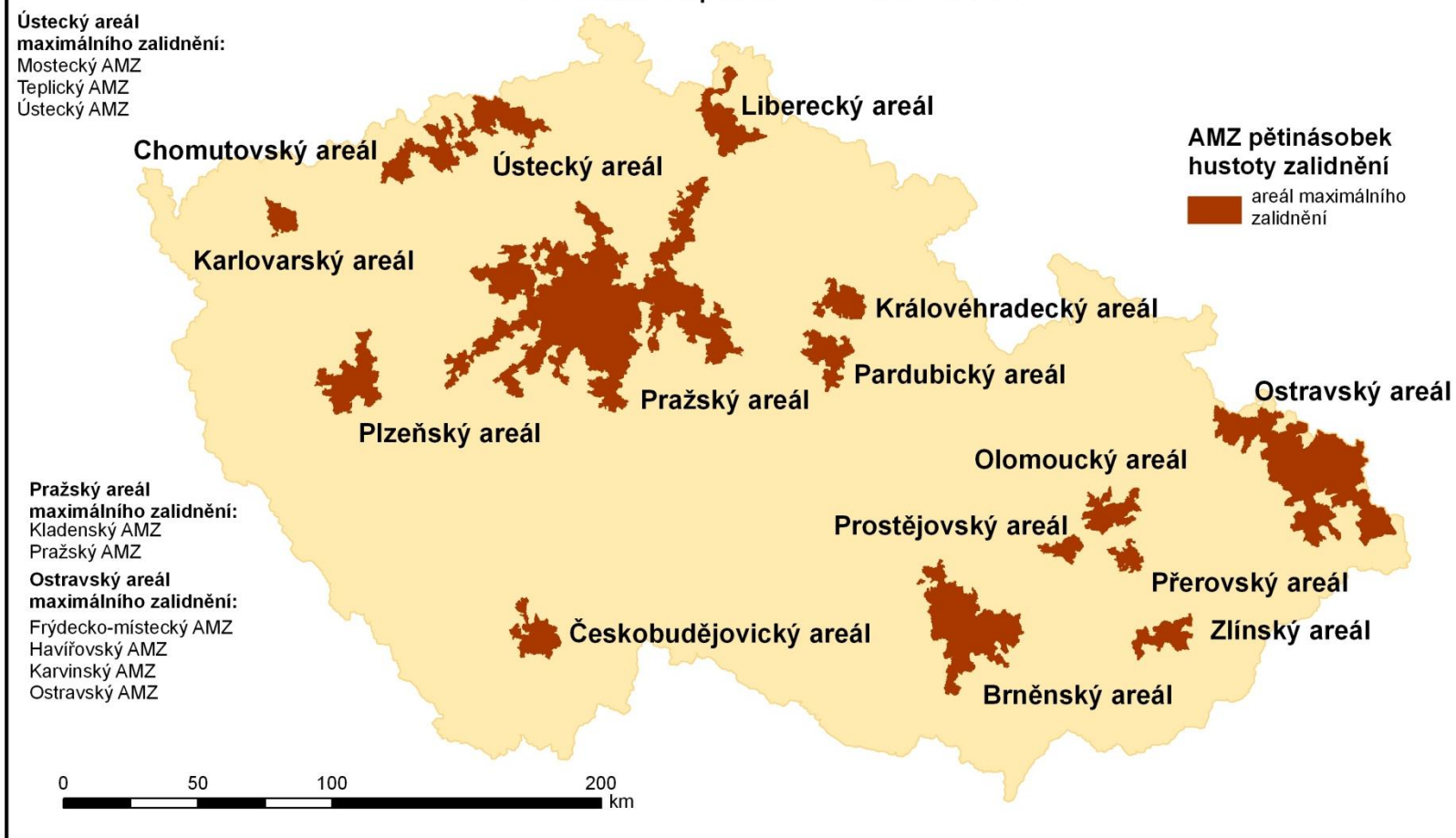
Obrázek č. 7 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1991

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v České republice v roce 2001

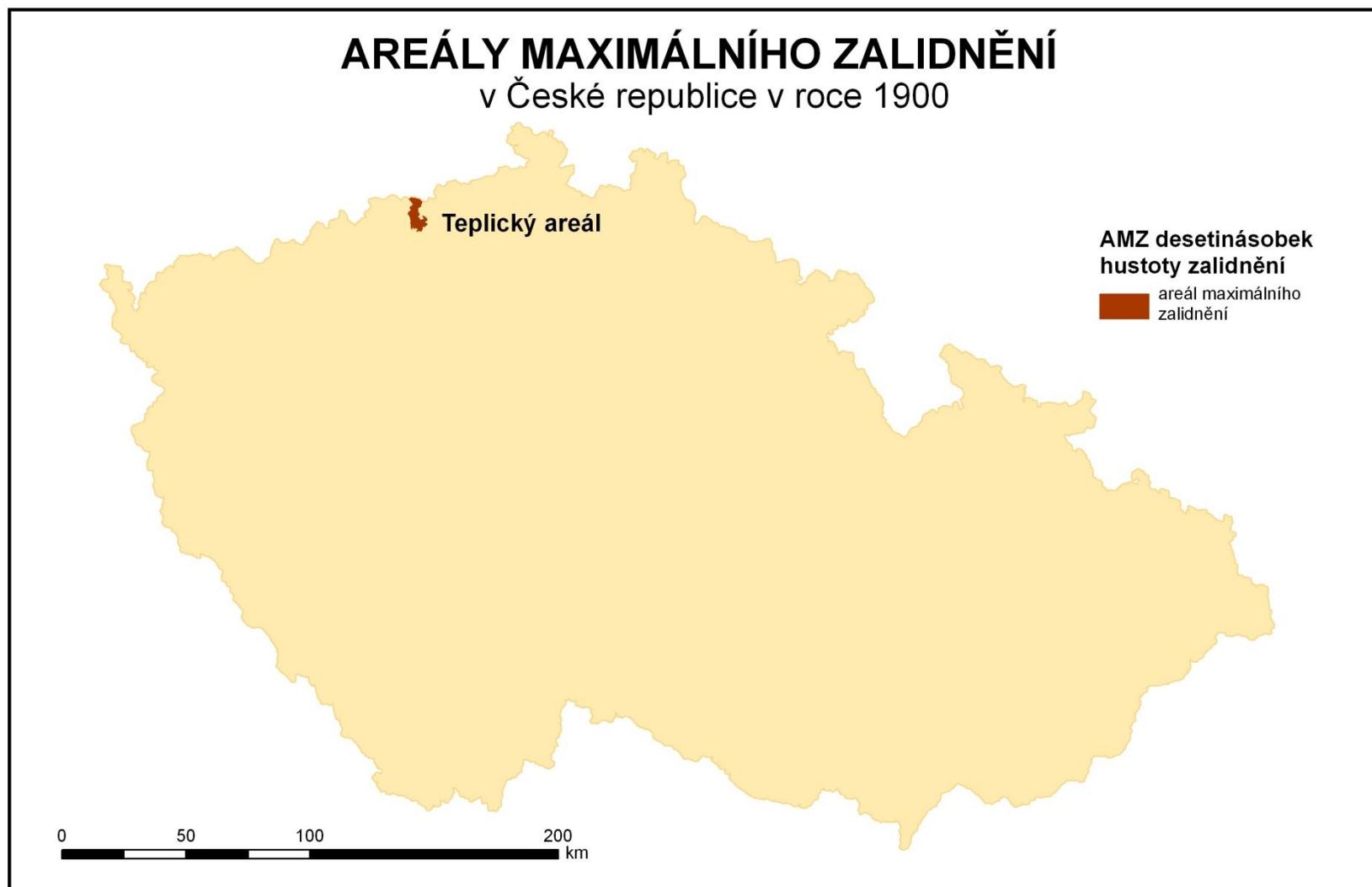

Obrázek č. 8 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 2001

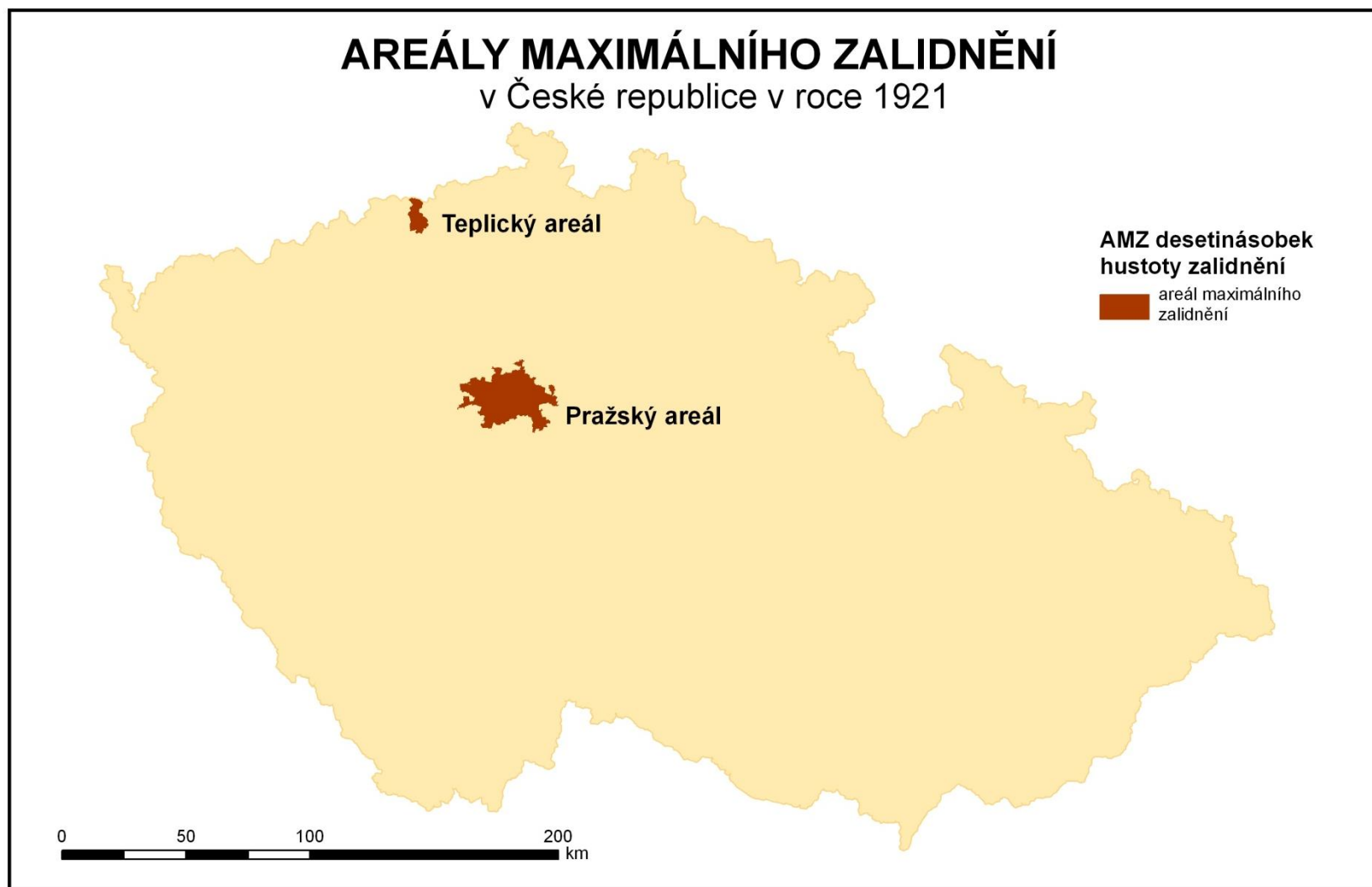
AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v České republice v roce 2011

Obrázek č. 9 Areály maximálního zalidnění – pětinasobek hustoty zalidnění v České republice v roce 2011

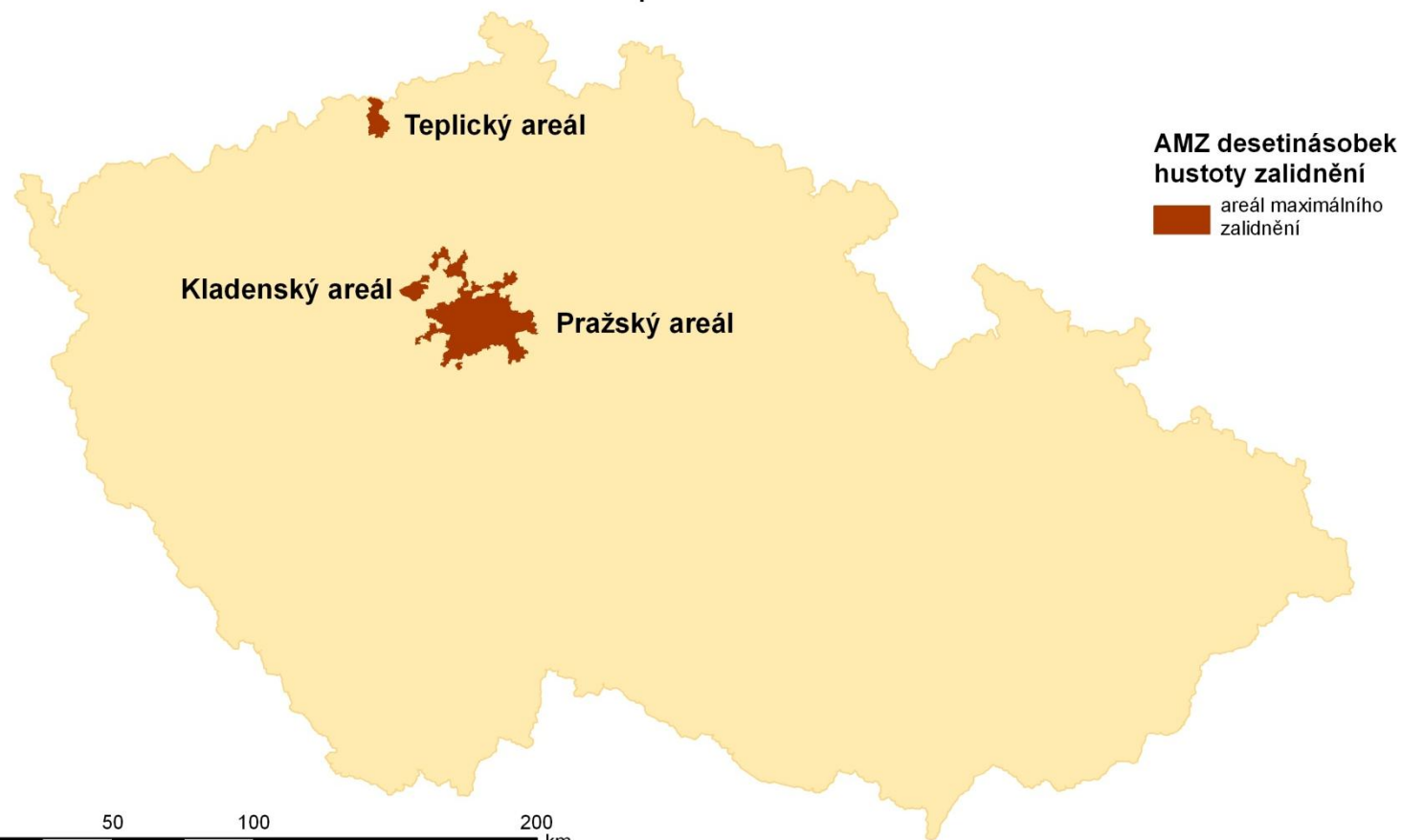

Obrázek č. 10 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1900

Obrázek č. 11 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1921

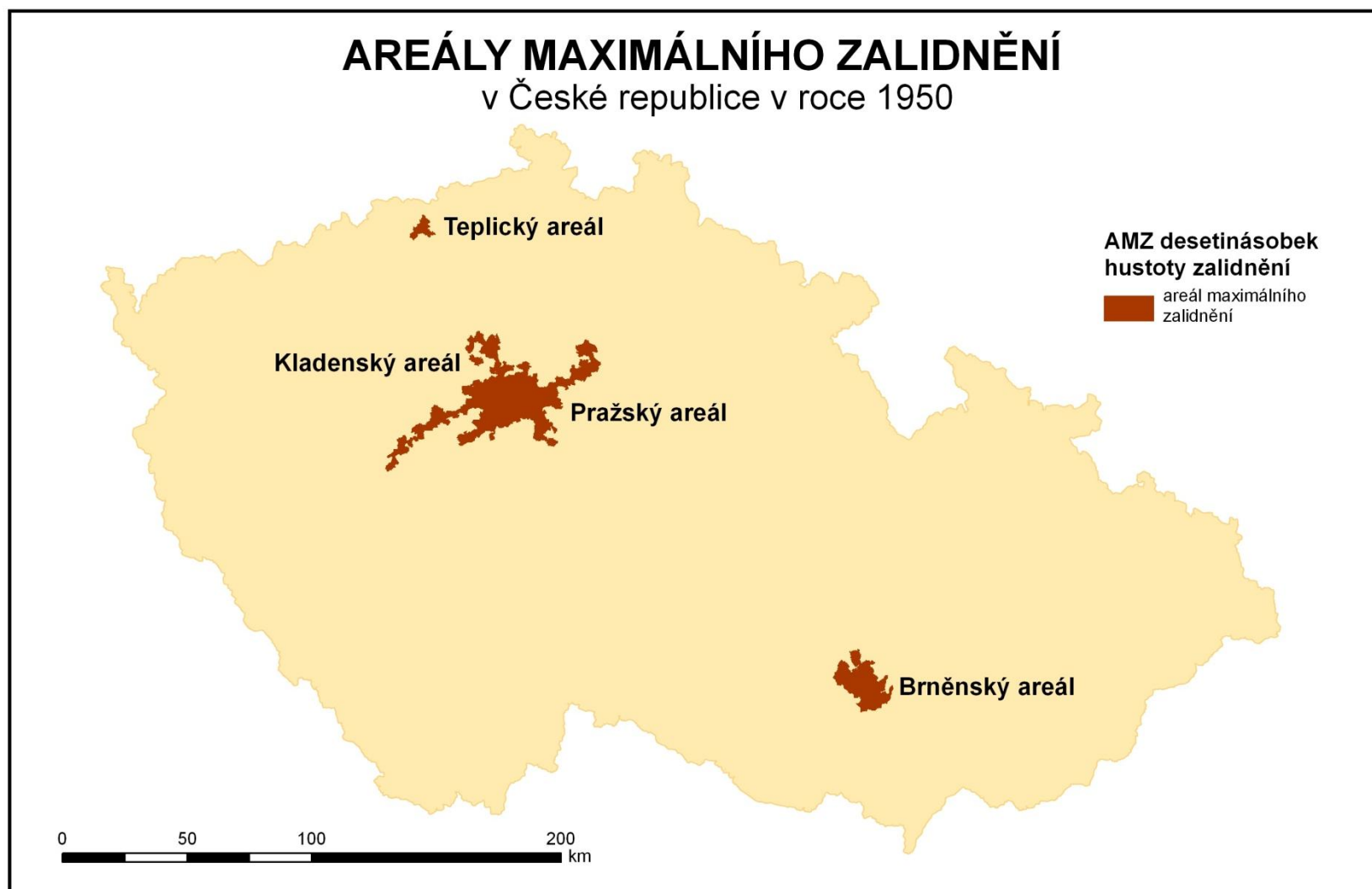
AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v České republice v roce 1930

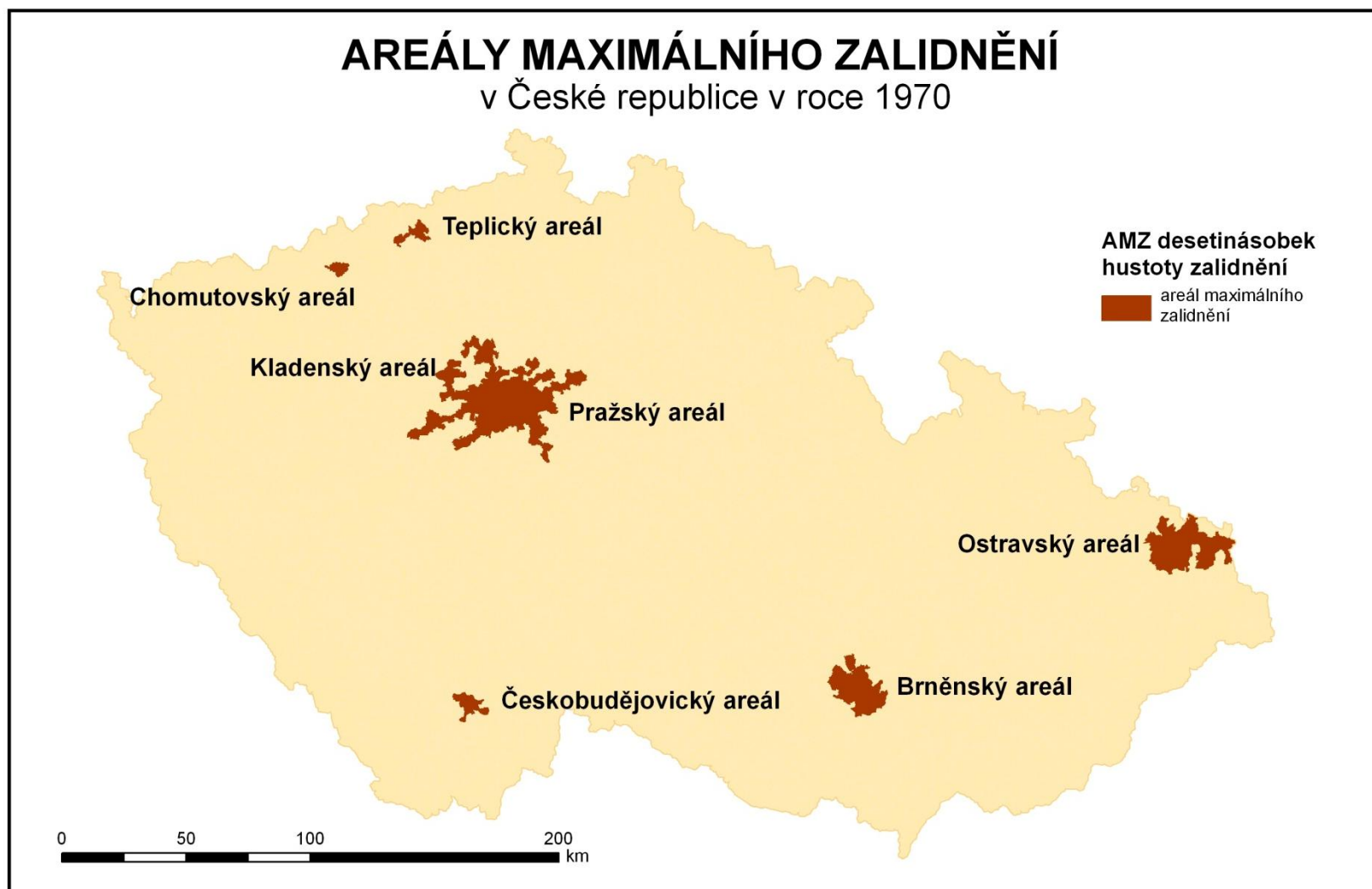
Obrázek č. 12 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1930

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ

v České republice v roce 1950

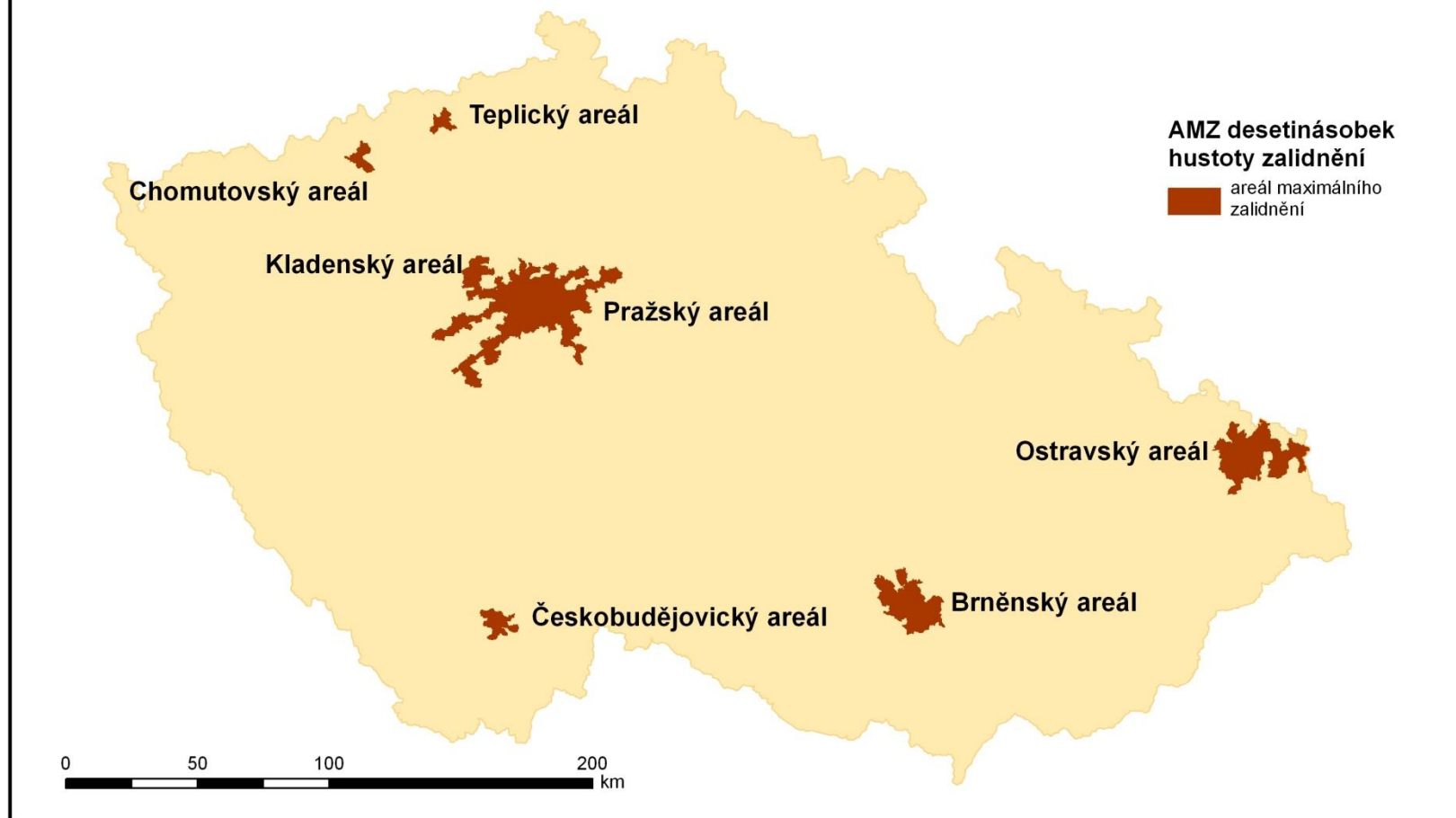

Obrázek č. 13 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1950

Obrázek č. 14 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1970

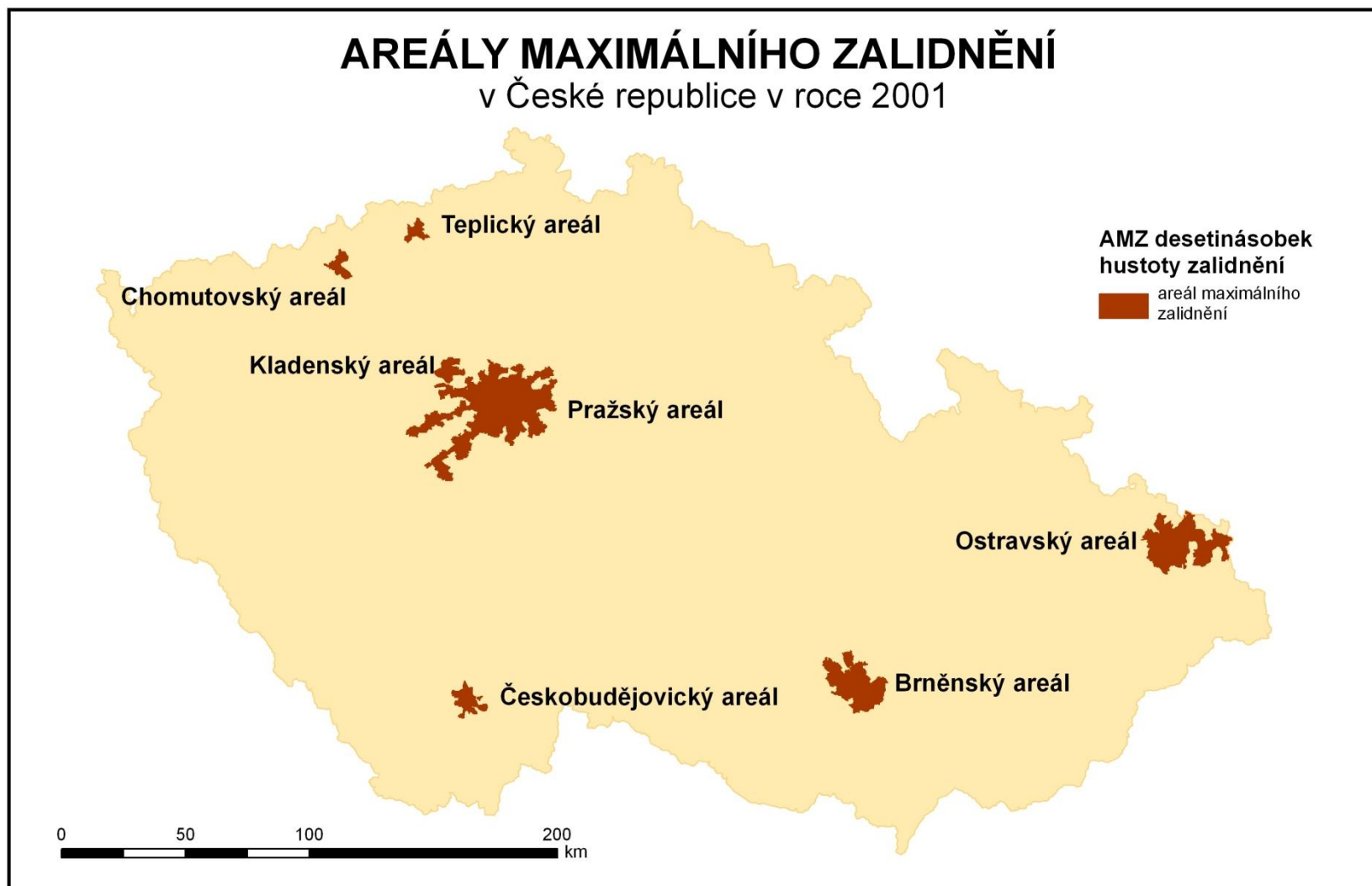
AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v České republice v roce 1991

Obrázek č. 15 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 1991

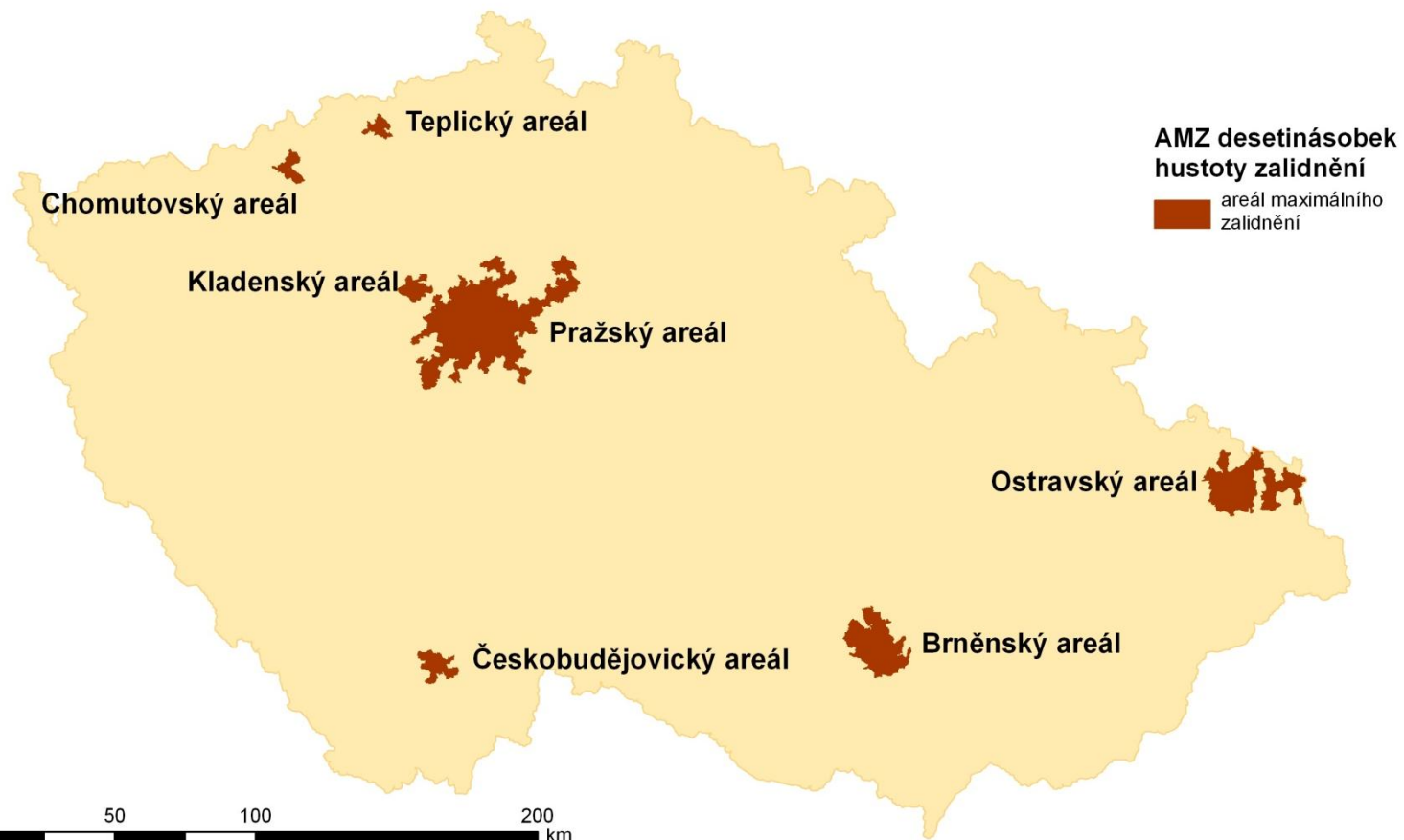
AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ

v České republice v roce 2001

Obrázek č. 16 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 2001

AREÁLY MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ v České republice v roce 2011

Obrázek č. 17 Areály maximálního zalidnění – desetinásobek hustoty zalidnění v České republice v roce 2011

Tabulka č. 8 Korelační matice krajů ČR na základě Giniho koeficientů pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

kraj	JČ	JM	KV	VYS	HK	LIB	MSK	OL	PCE	PLZ	STŘ	STŘ + PHA	ÚST	ZLÍ	ČR	průměr
Jihočeský kraj	1	0,9835	0,9707	0,9823	0,9887	0,9737	0,9299	0,9881	0,9970	0,9871	0,9913	0,9420	0,9686	0,9943	0,9774	0,9771
Jihomoravský kraj	0,9835	1	0,9902	0,9519	0,9976	0,9945	0,9756	0,9961	0,9934	0,9945	0,9970	0,9840	0,9928	0,9758	0,9976	0,9885
Karlovarský kraj	0,9707	0,9902	1	0,9184	0,9921	0,9892	0,9858	0,9946	0,9819	0,9953	0,9845	0,9895	0,9931	0,9526	0,9969	0,9835
kraj Vysočina	0,9823	0,9519	0,9184	1	0,9587	0,9442	0,8713	0,9483	0,9760	0,9444	0,9698	0,8854	0,9288	0,9873	0,9355	0,9446
Královéhradecký kraj	0,9887	0,9976	0,9921	0,9587	1	0,9954	0,9714	0,9971	0,9967	0,9957	0,9981	0,9779	0,9924	0,9784	0,9965	0,9894
Liberecký kraj	0,9737	0,9945	0,9892	0,9442	0,9954	1	0,9808	0,9886	0,9868	0,9872	0,9935	0,9837	0,9975	0,9620	0,9948	0,9858
Moravskoslezský kraj	0,9299	0,9756	0,9858	0,8713	0,9714	0,9808	1	0,9715	0,9518	0,9716	0,9627	0,9949	0,9888	0,9081	0,9850	0,9658
Olomoucký kraj	0,9881	0,9961	0,9946	0,9483	0,9971	0,9886	0,9715	1	0,9943	0,9995	0,9938	0,9800	0,9895	0,9771	0,9968	0,9878
Pardubický kraj	0,9970	0,9934	0,9819	0,9760	0,9967	0,9868	0,9518	0,9943	1	0,9927	0,9980	0,9610	0,9819	0,9900	0,9887	0,9855
Plzeňský kraj	0,9871	0,9945	0,9953	0,9444	0,9957	0,9872	0,9716	0,9995	0,9927	1	0,9924	0,9806	0,9892	0,9745	0,9966	0,9869
Středočeský kraj	0,9913	0,9970	0,9845	0,9698	0,9981	0,9935	0,9627	0,9938	0,9980	0,9924	1	0,9717	0,9889	0,9845	0,9931	0,9878
Středočeský kraj + Praha	0,9420	0,9840	0,9895	0,8854	0,9779	0,9837	0,9949	0,9800	0,9610	0,9806	0,9717	1	0,9897	0,9257	0,9913	0,9723
Ústecký kraj	0,9686	0,9928	0,9931	0,9288	0,9924	0,9975	0,9888	0,9895	0,9819	0,9892	0,9889	0,9897	1	0,9537	0,9963	0,9847
Zlínský kraj	0,9943	0,9758	0,9526	0,9873	0,9784	0,9620	0,9081	0,9771	0,9900	0,9745	0,9845	0,9257	0,9537	1	0,9645	0,9665
Česká republika	0,9774	0,9976	0,9969	0,9355	0,9965	0,9948	0,9850	0,9968	0,9887	0,9966	0,9931	0,9913	0,9963	0,9645	1	0,9882

Tabulka č. 9 Korelační matice krajů ČR na základě Indexu heterogenity pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

kraj	JČ	JM	KV	VYS	HK	LIB	MSK	OL	PCE	PLZ	STŘ	STŘ + PHA	ÚST	ZLÍ	průměr
Jihočeský kraj	1	0,9590	0,9884	0,9609	0,9919	0,9622	0,9080	0,9665	0,9846	0,9859	0,9445	0,8517	0,9114	0,9842	0,9571
Jihomoravský kraj	0,9590	1	0,9416	0,8786	0,9562	0,9578	0,9519	0,9677	0,9320	0,9903	0,9873	0,9472	0,9648	0,9784	0,9581
Karlovarský kraj	0,9884	0,9416	1	0,9525	0,9824	0,9565	0,9064	0,9661	0,9711	0,9767	0,9221	0,8362	0,9095	0,9742	0,9488
kraj Vysočina	0,9609	0,8786	0,9525	1	0,9723	0,9243	0,8144	0,9205	0,9862	0,9224	0,8541	0,7273	0,7891	0,9535	0,9040
Královéhradecký kraj	0,9919	0,9562	0,9824	0,9723	1	0,9780	0,9164	0,9776	0,9924	0,9836	0,9486	0,8594	0,9032	0,9923	0,9610
Liberecký kraj	0,9622	0,9578	0,9565	0,9243	0,9780	1	0,9689	0,9911	0,9604	0,9780	0,9687	0,9207	0,9401	0,9720	0,9628
Moravskoslezský kraj	0,9080	0,9519	0,9064	0,8144	0,9164	0,9689	1	0,9642	0,8755	0,9550	0,9719	0,9761	0,9860	0,9233	0,9370
Olomoucký kraj	0,9665	0,9677	0,9661	0,9205	0,9776	0,9911	0,9642	1	0,9519	0,9849	0,9700	0,9242	0,9458	0,9784	0,9649
Pardubický kraj	0,9846	0,9320	0,9711	0,9862	0,9924	0,9604	0,8755	0,9519	1	0,9633	0,9184	0,8098	0,8588	0,9801	0,9417
Plzeňský kraj	0,9859	0,9903	0,9767	0,9224	0,9836	0,9780	0,9550	0,9849	0,9633	1	0,9807	0,9228	0,9596	0,9907	0,9710
Středočeský kraj	0,9445	0,9873	0,9221	0,8541	0,9486	0,9687	0,9719	0,9700	0,9184	0,9807	1	0,971	0,972	0,961	0,9550
Středočeský kraj + Praha	0,8517	0,9472	0,8362	0,7273	0,8594	0,9207	0,9761	0,9242	0,8098	0,9228	0,9711	1	0,975	0,886	0,9005
Ústecký kraj	0,9114	0,9648	0,9095	0,7891	0,9032	0,9401	0,9860	0,9458	0,8588	0,9596	0,9716	0,9749	1	0,9196	0,9310
Zlínský kraj	0,9842	0,9784	0,9742	0,9535	0,9923	0,9720	0,9233	0,9784	0,9801	0,9907	0,9613	0,8856	0,9196	1	0,9638

Tabulka č. 10 Korelační matice krajů ČR na základě podílu obyvatel žijících ve městech s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

kraj	JČ	JM	KV	VYS	HK	LIB	MSK	OL	PCE	PLZ	STŘ	STŘ + PHA	ÚST	ZLÍ	ČR	průměr
Jihočeský kraj	1	0,9814	0,9382	0,9776	0,9674	0,9777	0,9314	0,9872	0,9816	0,9945	0,9962	0,9462	0,9339	0,9889	0,9772	0,9720
Jihomoravský kraj	0,9814	1	0,9498	0,9443	0,9907	0,9926	0,9814	0,9846	0,9852	0,9910	0,9881	0,9872	0,9698	0,9754	0,9994	0,9814
Karlovarský kraj	0,9382	0,9498	1	0,9328	0,9575	0,9539	0,9366	0,9540	0,9365	0,9493	0,9503	0,9157	0,9432	0,9351	0,9520	0,9470
kraj Vysočina	0,9776	0,9443	0,9328	1	0,9467	0,9587	0,8847	0,9704	0,9685	0,9678	0,9719	0,8831	0,9168	0,9499	0,9387	0,9475
Královéhradecký kraj	0,9674	0,9907	0,9575	0,9467	1	0,9956	0,9834	0,9837	0,9869	0,9814	0,9793	0,9702	0,9886	0,9488	0,9923	0,9782
Liberecký kraj	0,9777	0,9926	0,9539	0,9587	0,9956	1	0,9726	0,9841	0,9938	0,9888	0,9868	0,9709	0,9785	0,9638	0,9932	0,9807
Moravskoslezský kraj	0,9314	0,9814	0,9366	0,8847	0,9834	0,9726	1	0,9504	0,9573	0,9562	0,9463	0,9844	0,9819	0,9211	0,9857	0,9582
Olomoucký kraj	0,9872	0,9846	0,9540	0,9704	0,9837	0,9841	0,9504	1	0,9839	0,9899	0,9927	0,9505	0,9626	0,9729	0,9826	0,9766
Pardubický kraj	0,9816	0,9852	0,9365	0,9685	0,9869	0,9938	0,9573	0,9839	1	0,9895	0,9865	0,9556	0,9711	0,9603	0,9848	0,9761
Plzeňský kraj	0,9945	0,9910	0,9493	0,9678	0,9814	0,9888	0,9562	0,9899	0,9895	1	0,9957	0,9637	0,9575	0,9826	0,9894	0,9798
Středočeský kraj	0,9962	0,9881	0,9503	0,9719	0,9793	0,9868	0,9463	0,9927	0,9865	0,9957	1	0,9584	0,9488	0,9872	0,9855	0,9783
Středočeský kraj + Praha	0,9462	0,9872	0,9157	0,8831	0,9702	0,9709	0,9844	0,9505	0,9556	0,9637	0,9584	1	0,9514	0,9532	0,9887	0,9586
Ústecký kraj	0,9339	0,9698	0,9432	0,9168	0,9886	0,9785	0,9819	0,9626	0,9711	0,9575	0,9488	0,9514	1	0,9075	0,9750	0,9591
Zlínský kraj	0,9889	0,9754	0,9351	0,9499	0,9488	0,9638	0,9211	0,9729	0,9603	0,9826	0,9872	0,9532	0,9075	1	0,9711	0,9612
Česká republika	0,9772	0,9994	0,9520	0,9387	0,9923	0,9932	0,9857	0,9826	0,9848	0,9894	0,9855	0,9887	0,9750	0,9711	1	0,9810

Tabulka č. 11 Korelační matice krajů ČR na základě koncentrace poloviny obyvatel v kraji pro jednotlivé kraje v letech 1869 - 2011

kraj	JČ	JM	KV	VYS	HK	LIB	MSK	OL	PCE	PLZ	STŘ	STŘ + PHA	ÚST	ZLÍ	ČR	průměr
Jihočeský kraj	1	0,9731	0,9427	0,9865	0,9681	0,9560	0,8308	0,9855	0,9913	0,9683	0,9834	0,7903	0,9124	0,9960	0,9380	0,9482
Jihomoravský kraj	0,9731	1	0,9866	0,9383	0,9981	0,9957	0,9256	0,9969	0,9925	0,9964	0,9976	0,9029	0,9717	0,9705	0,9902	0,9757
Karlovarský kraj	0,9427	0,9866	1	0,8974	0,9934	0,9966	0,9648	0,9800	0,9758	0,9876	0,9840	0,9447	0,9931	0,9312	0,9953	0,9715
kraj Vysočina	0,9865	0,9383	0,8974	1	0,9289	0,9158	0,7683	0,9536	0,9617	0,9227	0,9558	0,7172	0,8635	0,9860	0,8870	0,9122
Královéhradecký kraj	0,9681	0,9981	0,9934	0,9289	1	0,9984	0,9389	0,9949	0,9913	0,9971	0,9963	0,9166	0,9805	0,9616	0,9944	0,9772
Liberecký kraj	0,9560	0,9957	0,9966	0,9158	0,9984	1	0,9531	0,9893	0,9839	0,9938	0,9926	0,9336	0,9882	0,9495	0,9970	0,9762
Moravskoslezský kraj	0,8308	0,9256	0,9648	0,7683	0,9389	0,9531	1	0,9059	0,8900	0,9283	0,9126	0,9907	0,9820	0,8166	0,9649	0,9182
Olomoucký kraj	0,9855	0,9969	0,9800	0,9536	0,9949	0,9893	0,9059	1	0,9979	0,9953	0,9982	0,8786	0,9626	0,9827	0,9817	0,9735
Pardubický kraj	0,9913	0,9925	0,9758	0,9617	0,9913	0,9839	0,8900	0,9979	1	0,9915	0,9963	0,8592	0,9523	0,9855	0,9737	0,9695
Plzeňský kraj	0,9683	0,9964	0,9876	0,9227	0,9971	0,9938	0,9283	0,9953	0,9915	1	0,9930	0,9101	0,9736	0,9637	0,9926	0,9743
Středočeský kraj	0,9834	0,9976	0,9840	0,9558	0,9963	0,9926	0,9126	0,9982	0,9963	0,9930	1	0,8850	0,9674	0,9799	0,9832	0,9750
Středočeský kraj + Praha	0,7903	0,9029	0,9447	0,7172	0,9166	0,9336	0,9907	0,8786	0,8592	0,9101	0,8850	1	0,9673	0,7809	0,9518	0,8953
Ústecký kraj	0,9124	0,9717	0,9931	0,8635	0,9805	0,9882	0,9820	0,9626	0,9523	0,9736	0,9674	0,9673	1	0,9022	0,9906	0,9605
Zlínský kraj	0,9960	0,9705	0,9312	0,9860	0,9616	0,9684	0,9679	0,9266	0,9371	0,9510	0,9681	0,9840	0,9769	1	0,9318	0,9638
Česká republika	0,9380	0,9902	0,9953	0,8870	0,9944	0,9728	0,9487	0,9421	0,9440	0,9423	0,9573	0,9823	0,9739	0,9318	1	0,9600

Tabulka č. 12 Velikostní struktura obcí v Jihočeském kraji v letech 1869 – 2011¹⁸⁶

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	54	164,0	1,6	8 100	1,2	48	142,4	1,4	7 128	1,0
200 - 499	224	1 367,9	13,6	74 852	10,9	226	1 322,1	13,1	75 987	10,5
500 - 999	156	1 807,6	18,0	104 709	15,2	160	1 877,7	18,7	110 597	15,3
1 000 – 1 999	97	2 181,4	21,7	134 873	19,6	96	2 138,1	21,3	135 725	18,8
2 000 – 4 999	76	3 345,1	33,3	234 318	34,0	71	2 949,3	29,3	214 112	29,6
5 000 – 9 999	12	937,9	9,3	79 837	11,6	18	1 374,1	13,7	117 035	16,2
10 000 – 19 999	4	255,3	2,5	52 430	7,6	3	199,7	2,0	35 721	4,9
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	55,6	0,6	26 039	3,6
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	689 119	100,0	623	10 059,1	100,0	722 344	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	51	154,6	1,5	7 774	1,1	55	173,4	1,7	8 482	1,2
200 - 499	230	1 370,0	13,6	77 329	10,8	229	1 403,8	14,0	76 801	10,4
500 - 999	155	1 835,1	18,2	106 375	14,9	155	1 850,0	18,4	107 793	14,7
1 000 – 1 999	96	2 171,5	21,6	134 692	18,8	95	2 153,1	21,4	134 033	18,2
2 000 – 4 999	70	2 968,6	29,5	211 274	29,5	68	2 945,3	29,3	208 260	28,3
5 000 – 9 999	17	1 304,0	13,0	109 203	15,3	17	1 278,0	12,7	111 305	15,1
10 000 – 19 999	3	199,7	2,0	37 234	5,2	3	199,7	2,0	43 304	5,9
20 000 – 49 999	1	55,6	0,6	32 134	4,5	1	55,6	0,6	45 524	6,2
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	716 015	100,0	623	10 059,1	100,0	735 502	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	55	171,9	1,7	8 403	1,1	53	168,1	1,7	8 009	1,1
200 - 499	224	1 367,1	13,6	74 174	9,9	230	1 397,5	13,9	75 540	10,2
500 - 999	159	1 867,1	18,6	109 969	14,6	153	1 816,9	18,1	104 196	14,1
1 000 – 1 999	96	2 155,0	21,4	134 347	17,8	98	2 239,9	22,3	133 719	18,1
2 000 – 4 999	66	2 862,6	28,5	199 692	26,5	69	2 967,5	29,5	206 015	27,9
5 000 – 9 999	19	1 380,1	13,7	123 284	16,4	16	1 214,0	12,1	103 206	14,0
10 000 – 19 999	3	199,7	2,0	48 370	6,4	3	199,7	2,0	49 086	6,7
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	1	55,6	0,6	54 786	7,3	1	55,6	0,6	57 557	7,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	753 025	100,0	623	10 059,1	100,0	737 328	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	67	220,6	2,2	10 300	1,4	145	676,9	6,7	21 237	3,9
200 - 499	235	1 533,7	15,2	76 912	10,7	249	2 540,2	25,3	82 006	14,9
500 - 999	149	1 882,3	18,7	103 346	14,4	121	2 527,5	25,1	87 749	15,9
1 000 – 1 999	89	2 118,9	21,1	125 779	17,5	57	1 816,9	18,1	81 439	14,8
2 000 – 4 999	66	3 034,1	30,2	201 548	28,0	39	1 821,7	18,1	113 596	20,6
5 000 – 9 999	12	979,5	9,7	78 784	11,0	7	385,9	3,8	40 783	7,4
10 000 – 19 999	4	234,4	2,3	63 072	8,8	2	109,0	1,1	24 136	4,4
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	2	125,5	1,2	44 256	8,0
50 000 – 99 999	1	55,6	0,6	59 079	8,2	1	55,6	0,6	55 709	10,1
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	718 820	100,0	623	10 059,1	100,0	550 911	100,0

¹⁸⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	148	669,7	6,7	21 238	3,7	179	837,6	8,3	23 855	4,1
200 - 499	255	3 036,3	30,2	83 817	14,6	247	3 201,7	31,8	79 542	13,8
500 - 999	105	1 954,7	19,4	73 497	12,8	99	2 073,1	20,6	70 834	12,3
1 000 – 1 999	63	1 960,3	19,5	86 849	15,1	51	1 757,8	17,5	73 705	12,8
2 000 – 4 999	36	1 630,1	16,2	103 533	18,0	30	1 377,4	13,7	87 903	15,2
5 000 – 9 999	11	518,1	5,2	67 444	11,8	11	499,3	5,0	71 528	12,4
10 000 – 19 999	2	109,0	1,1	26 918	4,7	3	131,1	1,3	42 583	7,4
20 000 – 49 999	2	125,5	1,2	45 756	8,0	2	125,5	1,2	50 894	8,8
50 000 – 99 999	1	55,6	0,6	64 661	11,3	1	55,6	0,6	76 699	13,3
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	573 713	100,0	623	10 059,1	100,0	577 543	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	211	1 135,2	11,3	26 312	4,3	238	1 520,8	15,1	27 348	4,4
200 - 499	221	3 063,1	30,5	68 590	11,2	217	3 043,1	30,3	68 461	11,0
500 - 999	95	1 994,4	19,8	65 307	10,7	77	1 820,3	18,1	54 392	8,7
1 000 – 1 999	46	1 573,5	15,6	63 079	10,3	41	1 382,0	13,7	54 698	8,8
2 000 – 4 999	30	1 349,6	13,4	85 949	14,0	31	1 411,0	14,0	92 818	14,9
5 000 – 9 999	13	592,2	5,9	89 731	14,6	12	530,8	5,3	89 597	14,4
10 000 – 19 999	3	135,3	1,3	44 053	7,2	2	61,1	0,6	25 913	4,2
20 000 – 49 999	3	160,1	1,6	81 702	13,3	4	234,4	2,3	112 419	18,0
50 000 – 99 999	1	55,6	0,6	88 448	14,4	1	55,6	0,6	97 243	15,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	613 171	100,0	623	10 059,1	100,0	622 889	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	247	1 542,2	15,3	27 665	4,4	235	1 520,9	15,1	26 359	4,1
200 - 499	201	2 980,6	29,6	62 520	10,0	199	2 798,2	27,8	63 283	9,9
500 - 999	81	1 832,8	18,2	54 978	8,8	88	1 929,4	19,2	59 386	9,3
1 000 – 1 999	45	1 452,6	14,4	60 753	9,7	50	1 524,9	15,2	70 508	11,0
2 000 – 4 999	30	1 369,0	13,6	92 306	14,8	32	1 403,8	14,0	99 780	15,6
5 000 – 9 999	12	530,8	5,3	90 572	14,5	12	530,8	5,3	89 252	14,0
10 000 – 19 999	2	61,1	0,6	26 286	4,2	2	61,1	0,6	24 809	3,9
20 000 – 49 999	4	234,4	2,3	112 848	18,0	4	234,4	2,3	110 575	17,3
50 000 – 99 999	1	55,6	0,6	97 339	15,6	1	55,6	0,6	94 754	14,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	623	10 059,1	100,0	62 5267	100,0	623	10 059,1	100,0	638 706	100,0

Tabulka č. 13 Velikostní struktura obcí v Jihomoravském kraji v letech 1869 – 2011¹⁸⁷

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	37	303,6	4,2	5 998	0,9	36	291,9	4,1	5 923	0,8
200 - 499	251	1 417,4	19,7	84 747	12,7	230	1 290,8	17,9	79 201	10,9
500 - 999	238	2 258,6	31,4	166 316	24,9	244	2 174,7	30,2	173 386	23,8
1 000 – 1 999	95	1 525,4	21,2	127 753	19,1	104	1 559,2	21,7	140 086	19,2
2 000 – 4 999	37	947,7	13,2	104 726	15,7	43	1 073,4	14,9	117 186	16,1
5 000 – 9 999	8	397,3	5,5	48 030	7,2	9	372,8	5,2	53 346	7,3
10 000 – 19 999	2	116,3	1,6	25 709	3,8	3	203,5	2,8	39 898	5,5
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	104 977	15,7	1	230,3	3,2	120 122	16,5
Celkem	669	7 196,6	100,0	668 256	100,0	670	7 196,6	100,0	729 148	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	36	303,0	4,2	6 077	1,7	28	261,9	3,6	4 570	0,5
200 - 499	213	1 141,7	15,9	72 662	20,4	207	1 067,2	14,8	69 952	8,2
500 - 999	253	2 221,4	30,9	181 642	51,0	250	2 152,5	29,9	180 415	21,2
1 000 – 1 999	111	1 627,5	22,6	151 631	42,6	120	1 655,2	23,0	159 161	18,7
2 000 – 4 999	43	1 060,8	14,7	119 410	33,5	51	1 217,7	16,9	141 537	16,7
5 000 – 9 999	10	408,3	5,7	62 845	17,6	9	344,8	4,8	57 308	6,7
10 000 – 19 999	2	137,6	1,9	24 049	6,7	3	201,1	2,8	36 887	4,3
20 000 – 49 999	1	65,9	0,9	21 153	5,9	1	65,9	0,9	23 316	2,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	145 782	40,9	1	230,3	3,2	176 645	20,8
Celkem	670	7 196,6	100,0	785 251	220,4	670	7 196,6	100,0	849 791	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	30	266,6	3,7	5 004	0,5	31	271,8	3,8	5 253	0,5
200 - 499	194	1 016,9	14,1	66 746	7,1	190	983,3	13,7	65 728	6,8
500 - 999	246	2 062,9	28,7	180 521	19,3	250	2 116,0	29,4	185 620	19,1
1 000 – 1 999	125	1 637,2	22,7	164 852	17,6	123	1 600,1	22,2	165 814	17,1
2 000 – 4 999	61	1 370,9	19,0	171 844	18,4	62	1 383,3	19,2	178 423	18,4
5 000 – 9 999	9	344,8	4,8	61 753	6,6	9	344,8	4,8	61 366	6,3
10 000 – 19 999	3	201,1	2,8	42 780	4,6	3	201,1	2,8	44 857	4,6
20 000 – 49 999	1	65,9	0,9	25 840	2,8	1	65,9	0,9	25 993	2,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	216 709	23,2	1	230,3	3,2	237 659	24,5
Celkem	670	7 196,5	100,0	936 049	100,0	670	7 196,6	100,0	970 713	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	28	260,0	3,6	4 611	0,4	53	364,7	5,1	8 193	0,8
200 - 499	190	982,3	13,7	64 622	6,2	214	1 293,4	18,0	72 107	7,4
500 - 999	236	1 998,7	27,8	173 797	16,6	221	2 044,9	28,4	160 454	16,4
1 000 – 1 999	136	1 686,9	23,4	180 803	17,3	116	1 561,8	21,7	154 702	15,8
2 000 – 4 999	64	1 360,4	18,9	185 148	17,7	51	1 089,3	15,1	148 268	15,2
5 000 – 9 999	11	410,9	5,7	73 878	7,1	10	345,2	4,8	65 789	6,7
10 000 – 19 999	2	113,9	1,6	27 134	2,6	3	201,1	2,8	44 134	4,5
20 000 – 49 999	2	153,1	2,1	51 427	4,9	1	65,9	0,9	25 146	2,6
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	283 972	27,2	1	230,3	3,2	299 099	30,6
Celkem	670	7 196,6	100,0	1 045 392	100,0	670	7 196,6	100,0	977 892	100,0

¹⁸⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	52	345,2	4,8	7 978	0,8	66	430,8	6,0	9 802	0,9
200 - 499	209	1 265,3	17,6	70 320	6,6	212	1 316,2	18,3	70 841	6,5
500 - 999	216	1 949,5	27,1	158 040	14,9	208	1 942,4	27,0	149 392	13,8
1 000 – 1 999	116	1 490,1	20,7	152 739	14,4	111	1 433,5	19,9	147 061	13,6
2 000 – 4 999	60	1 214,0	16,9	173 150	16,3	55	1 126,3	15,7	162 935	15,0
5 000 – 9 999	13	390,2	5,4	85 309	8,0	12	339,8	4,7	77 921	7,2
10 000 – 19 999	4	246,1	3,4	63 073	5,9	4	160,7	2,2	51 640	4,8
20 000 – 49 999	1	65,9	0,9	27 456	2,6	3	216,6	3,0	70 675	6,5
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	324 173	30,5	1	230,3	3,2	344 218	31,7
Celkem	672	7 196,6	100,0	1 062 238	100,0	672	7 196,6	100,0	1 084 485	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	89	538,4	7,5	12 822	1,1	114	676,0	9,4	15 365	1,3
200 - 499	220	1 467,3	20,4	75 349	6,6	217	1 530,8	21,3	73 405	6,4
500 - 999	189	1 877,4	26,1	138 038	12,1	172	1 736,7	24,1	123 162	10,8
1 000 – 1 999	95	1 162,5	16,2	125 264	11,0	92	1 138,2	15,8	121 148	10,6
2 000 – 4 999	56	1 121,4	15,6	166 763	14,6	55	1 108,2	15,4	163 412	14,3
5 000 – 9 999	14	394,2	5,5	93 940	8,2	13	371,2	5,2	88 597	7,7
10 000 – 19 999	5	188,6	2,6	74 341	6,5	3	93,2	1,3	36 726	3,2
20 000 – 49 999	3	216,6	3,0	84 013	7,4	5	312,0	4,3	134 049	11,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	371 463	32,5	1	230,3	3,2	388 296	33,9
Celkem	672	7 196,6	100,0	1 141 993	100,0	672	7 196,6	100,0	1 144 160	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	121	724,1	10,1	15 794	1,4	116	731,0	10,2	14 783	1,3
200 - 499	205	1 464,3	20,3	69 076	6,1	192	1 300,4	18,1	64 700	5,6
500 - 999	177	1 746,3	24,3	126 758	11,2	181	1 736,5	24,1	130 216	11,3
1 000 – 1 999	91	1 130,5	15,7	121 352	10,7	99	1 228,7	17,1	132 601	11,5
2 000 – 4 999	56	1 115,9	15,5	167 420	14,8	61	1 161,4	16,1	181 012	15,7
5 000 – 9 999	13	380,1	5,3	89 246	7,9	13	385,8	5,4	87 203	7,6
10 000 – 19 999	3	93,2	1,3	36 028	3,2	4	110,5	1,5	44 927	3,9
20 000 – 49 999	5	312,0	4,3	132 940	11,7	5	312,0	4,3	127 841	11,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	230,3	3,2	376 172	33,1	1	230,3	3,2	371 371	32,2
Celkem	672	7 196,6	100,0	1 134 786	100,0	672	7 196,6	100,0	1 154 654	100,0

Poznámka: Zastávka rok 1869 – neuvádí se jako obec
 Březina roky 1869 – 1950 neuvádí se jako obec
 Velký Karlov 1869 – 1950 neuvádí se jako obec¹⁸⁸

¹⁸⁸ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1

Tabulka č. 14 Velikostní struktura obcí v Karlovarském kraji v letech 1869 – 2011¹⁸⁹

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1	7,6	0,2	90	0,0	1	7,6	0,2	123	0,0
200 - 499	15	83,3	2,5	5 843	1,8	10	56,4	1,7	3 958	1,1
500 - 999	33	331,4	10,0	23 660	7,3	37	342,4	10,4	27 346	7,6
1 000 – 1 999	25	441,1	13,3	36 443	11,3	21	326,0	9,9	31 172	8,7
2 000 – 4 999	44	1 324,1	40,0	133 714	41,5	48	1 432,1	43,3	147 074	41,1
5 000 – 9 999	8	502,8	15,2	49 702	15,4	9	525,7	15,9	56 746	15,8
10 000 – 19 999	5	624,3	18,9	73 098	22,7	3	468,8	14,2	47 755	13,3
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	2	155,5	4,7	43 893	12,3
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	131	3 308,1	100,0	322 550	100,0	131	3 308,1	100,0	358 067	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1	7,6	0,2	98	0,0	1	7,6	0,2	116	0,0
200 - 499	10	59,0	1,8	3 792	1,0	7	44,0	1,3	2 726	0,6
500 - 999	34	290,7	8,8	25 757	6,8	29	254,0	7,7	21 241	4,9
1 000 – 1 999	25	478,5	14,5	37 772	9,9	31	517,2	15,6	45 990	10,7
2 000 – 4 999	44	1 266,8	38,3	134 453	35,4	44	1 201,3	36,3	135 768	31,5
5 000 – 9 999	12	587,6	17,8	73 964	19,5	14	666,2	20,1	96 453	22,3
10 000 – 19 999	3	468,8	14,2	52 763	13,9	2	412,9	12,5	34 899	8,1
20 000 – 49 999	2	155,5	4,7	51 504	13,6	3	211,3	6,4	94 474	21,9
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	131	3 308,1	100,0	380 103	100,0	131	3 308,1	100,0	431 667	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1	1,2	0,0	125	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
200 - 499	8	51,6	1,6	3 326	0,5	10	65,6	2,0	3 952	0,9
500 - 999	24	223,6	6,8	18 185	2,7	27	243,8	7,4	20 472	4,5
1 000 – 1 999	33	530,8	16,0	49 822	7,3	32	604,4	18,3	48 865	10,7
2 000 – 4 999	45	1 209,9	36,6	144 791	21,2	43	1 130,0	34,2	133 720	29,2
5 000 – 9 999	13	591,4	17,9	89 114	13,1	11	512,9	15,5	70 951	15,5
10 000 – 19 999	3	406,8	12,3	37 892	5,6	4	458,6	13,9	48 569	10,6
20 000 – 49 999	3	233,6	7,1	81 951	12,0	3	233,6	7,1	77 772	17,0
50 000 – 99 999	1	59,1	1,8	52 808	7,7	1	59,1	1,8	53 112	11,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	131	3 308,1	100,0	478 014	70,1	131	3 308,1	100,0	457 413	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	0	6,5	0,2	0	0,0	12	164,6	5,0	1 834	0,8
200 - 499	7	52,3	1,6	3 009	0,6	36	425,3	12,9	13 113	5,4
500 - 999	25	215,0	6,5	18 473	3,7	33	765,9	23,2	24 971	10,2
1 000 – 1 999	37	692,9	20,9	56 997	11,4	23	507,8	15,3	32 300	13,2
2 000 – 4 999	40	1 026,3	31,0	127 509	25,4	19	973,7	29,4	57 032	23,4
5 000 – 9 999	14	570,4	17,2	90 035	17,9	5	259,5	7,8	41 064	16,8
10 000 – 19 999	4	458,6	13,8	53 822	10,7	1	55,9	1,7	12 484	5,1
20 000 – 49 999	3	233,6	7,0	88 825	17,7	2	155,5	4,7	61 314	25,1
50 000 – 99 999	1	59,1	1,8	63 506	12,6	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	131	3 314,5	100,0	502 176	100,0	131	3 308,1	100,0	244 112	100,0

¹⁸⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	13	152,0	0,2	1 924	0,7	13	151,5	4,6	1 747	0,6
200 - 499	36	475,5	1,6	12 627	4,5	39	527,4	15,9	13 061	4,4
500 - 999	35	1 077,7	6,5	25 398	9,1	36	1 129,7	34,1	24 061	8,1
1 000 – 1 999	18	367,2	20,9	26 274	9,4	15	258,6	7,8	21 714	7,3
2 000 – 4 999	19	728,9	31,0	59 512	21,3	17	681,6	20,6	49 956	16,8
5 000 – 9 999	3	170,5	17,2	21 709	7,8	5	215,0	6,5	33 636	11,3
10 000 – 19 999	4	181,0	13,8	59 268	21,3	5	195,3	5,9	74 975	25,2
20 000 – 49 999	1	96,4	7,0	22 133	7,9	1	96,4	2,9	26 650	8,9
50 000 – 99 999	1	59,1	1,8	50 034	17,9	1	59,1	1,8	52 310	17,5
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	130	3 308,2	100,0	278 879	100,0	132	3 314,5	100,0	298 110	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	15	185,3	5,6	1 925	0,6	24	270,5	8,2	3 167	1,0
200 - 499	44	637,4	19,2	13 934	4,5	43	754,6	22,8	14 575	4,8
500 - 999	33	1 064,2	32,1	22 395	7,2	26	848,7	25,6	17 323	5,7
1 000 – 1 999	14	329,0	9,9	21 583	6,9	14	337,5	10,2	20 850	6,9
2 000 – 4 999	13	507,2	15,3	38 667	12,4	12	511,8	15,4	34 743	11,5
5 000 – 9 999	6	240,7	7,3	38 841	12,4	6	240,7	7,3	37 748	12,5
10 000 – 19 999	4	172,4	5,2	62 009	19,9	4	172,4	5,2	60 468	20,0
20 000 – 49 999	2	119,3	3,6	55 649	17,8	2	119,3	3,6	57 057	18,9
50 000 – 99 999	1	59,1	1,8	56 992	18,3	1	59,1	1,8	56 054	18,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	132	3 314,5	100,0	311 995	100,0	132	3 314,5	100,0	301 985	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	22	262,5	7,9	3 041	1,0	18	211,2	6,4	2 660	0,9
200 - 499	40	634,3	19,1	13 661	4,5	35	549,5	16,6	11 961	3,9
500 - 999	27	905,9	27,3	17 122	5,6	36	1 042,1	31,4	23 572	7,7
1 000 – 1 999	18	408,5	12,3	26 483	8,7	16	293,6	8,9	23 899	7,8
2 000 – 4 999	12	511,8	15,4	35 585	11,7	15	650,1	19,6	44 936	14,6
5 000 – 9 999	6	240,7	7,3	37 656	12,4	5	217,4	6,6	31 930	10,4
10 000 – 19 999	4	172,4	5,2	59 463	19,5	4	172,4	5,2	58 439	19,0
20 000 – 49 999	2	119,3	3,6	57 974	19,0	2	119,3	3,6	58 932	19,2
50 000 – 99 999	1	59,1	1,8	53 358	17,5	1	59,1	1,8	51 115	16,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	132	3 314,5	100,0	304 343	100,0	132	3 314,5	100,0	307 444	100,0

Poznámka: Smolné Pece roky 1869 - 1950 - neuvádí se jako obec
Dolní Rychnov rok 1961 - neuvádí se jako obec
Těšovice rok 1961 - neuvádí se jako obec¹⁹⁰

¹⁹⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

Tabulka č. 15 Velikostní struktura obcí v kraji Vysočina v letech 1869 – 2011¹⁹¹

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	101	393,6	5,8	16 142	3,2	86	311,1	4,6	13 727	2,6
200 - 499	359	2 159,9	31,8	116 549	23,1	366	2 137,7	31,5	119 741	22,9
500 - 999	143	1 509,7	22,2	97 755	19,3	146	1 527,4	22,5	98 495	18,8
1 000 – 1 999	58	1 002,6	14,8	79 498	15,7	62	1 064,0	15,7	83 602	16,0
2 000 – 4 999	32	1 052,1	15,5	100 470	19,9	31	1 005,8	14,8	95 129	18,2
5 000 – 9 999	9	532,6	7,8	60 905	12,0	11	604,5	8,9	73 321	14,0
10 000 – 19 999	1	57,6	0,8	10 328	2,0	1	57,6	0,8	11 999	2,3
20 000 – 49 999	1	87,9	1,3	23 833	4,7	1	87,9	1,3	26 559	5,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	505 480	100,0	704	6 796,0	100,0	522 573	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	89	320,3	4,7	14 377	2,8	91	326,9	4,8	14 698	2,8
200 - 499	364	2 124,6	31,3	118 502	22,7	368	2 179,1	32,1	119 696	22,8
500 - 999	147	1 561,5	23,0	99 673	19,1	140	1 494,5	22,0	96 049	18,3
1 000 – 1 999	62	1 085,8	16,0	84 625	16,2	64	1 122,8	16,5	86 804	16,5
2 000 – 4 999	29	953,8	14,0	90 017	17,2	29	947,6	13,9	93 047	17,7
5 000 – 9 999	11	604,5	8,9	73 065	14,0	9	514,7	7,6	58 862	11,2
10 000 – 19 999	1	57,6	0,8	13 726	2,6	2	122,6	1,8	25 549	4,9
20 000 – 49 999	1	87,9	1,3	28 577	5,5	1	87,9	1,3	29 858	5,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	522 562	100,0	704	6 796,0	100,0	524 563	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	90	324,2	4,8	14 552	2,7	91	317,7	4,7	14 886	2,8
200 - 499	367	2 167,3	31,9	119 454	22,3	364	2 158,1	31,8	117 330	22,1
500 - 999	142	1 512,1	22,2	97 740	18,2	143	1 519,1	22,4	97 251	18,3
1 000 – 1 999	63	1 104,0	16,2	85 430	15,9	65	1 135,5	16,7	86 611	16,3
2 000 – 4 999	31	1 016,4	15,0	102 556	19,1	30	1 030,6	15,2	97 900	18,4
5 000 – 9 999	8	461,6	6,8	55 437	10,3	7	329,3	4,8	44 603	8,4
10 000 – 19 999	2	122,6	1,8	28 975	5,4	3	217,8	3,2	40 420	7,6
20 000 – 49 999	1	87,9	1,3	32 344	6,0	1	87,9	1,3	32 702	6,2
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	536 488	100,0	704	6 796,0	100,0	531 703	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	110	397,1	5,8	17 920	3,4	203	846,2	12,5	30 450	6,7
200 - 499	358	2 175,5	32,0	114 057	21,9	314	2 232,1	32,8	97 880	21,6
500 - 999	134	1 472,3	21,7	91 788	17,6	115	1 434,0	21,1	80 978	17,9
1 000 – 1 999	59	1 047,2	15,4	75 829	14,5	38	823,2	12,1	50 315	11,1
2 000 – 4 999	32	1 069,0	15,7	98 918	19,0	24	863,3	12,7	76 653	16,9
5 000 – 9 999	7	329,3	4,8	43 551	8,3	7	386,9	5,7	47 589	10,5
10 000 – 19 999	3	217,8	3,2	43 046	8,3	1	64,9	1,0	17 238	3,8
20 000 – 49 999	1	87,9	1,3	36 659	7,0	2	145,5	2,1	51 525	11,4
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	521 768	100,0	704	6 796,0	100,0	452 628	100,0

¹⁹¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	203	865,8	12,7	29 926	6,2	242	1 072,4	2,9	34 251	7,0
200 - 499	307	2 171,4	32,0	94 613	19,7	287	2 159,1	5,9	88 286	18,1
500 - 999	115	1 382,8	20,3	80 214	16,7	108	1 400,1	3,8	76 867	15,8
1 000 – 1 999	45	915,5	13,5	59 881	12,4	34	732,9	2,0	46 677	9,6
2 000 – 4 999	21	748,3	11,0	68 826	14,3	19	696,9	1,9	62 679	12,9
5 000 – 9 999	9	464,8	6,8	62 832	13,1	9	391,7	1,1	65 276	13,4
10 000 – 19 999	2	102,0	1,5	27 838	5,8	2	132,3	0,4	27 245	5,6
20 000 – 49 999	2	145,5	2,1	56 915	11,8	3	210,4	0,6	85 290	17,5
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	481 045	100,0	704	6 796,0	18,5	486 571	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	282	1 306,1	19,2	37 388	7,3	324	1 590,8	23,4	39 779	7,7
200 - 499	261	2 094,2	30,8	80 205	15,8	225	1 911,1	28,1	68 146	13,3
500 - 999	96	1 282,3	18,9	67 708	13,3	91	1 213,0	17,8	63 049	12,3
1 000 – 1 999	33	741,4	10,9	45 483	8,9	33	745,6	11,0	45 207	8,8
2 000 – 4 999	16	559,5	8,2	54 667	10,7	14	504,3	7,4	47 624	9,3
5 000 – 9 999	9	377,5	5,6	65 090	12,8	9	335,0	4,9	62 540	12,2
10 000 – 19 999	3	187,4	2,8	35 530	7,0	4	248,6	3,7	49 546	9,6
20 000 – 49 999	4	247,5	3,6	122 797	24,1	3	159,6	2,3	86 018	16,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	87,9	1,3	51 831	10,1
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	508 868	100,0	704	6 796,0	100,0	513 740	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	338	1 699,7	25,0	40 522	7,9	340	1 745,6	25,7	40 831	7,9
200 - 499	213	1 820,8	26,8	65 018	12,7	203	1 705,8	25,1	62 154	12,1
500 - 999	90	1 247,1	18,3	63 184	12,3	96	1 296,2	19,1	67 979	13,2
1 000 – 1 999	32	693,1	10,2	44 388	8,7	34	713,0	10,5	47 844	9,3
2 000 – 4 999	14	504,3	7,4	48 122	9,4	13	455,1	6,7	44 112	8,6
5 000 – 9 999	9	335,0	4,9	62 721	12,2	10	384,2	5,7	65 498	12,7
10 000 – 19 999	4	248,6	3,7	49 801	9,7	4	248,6	3,7	49 957	9,7
20 000 – 49 999	3	159,6	2,3	87 685	17,1	3	159,6	2,3	85 040	16,5
50 000 – 99 999	1	87,9	1,3	50 702	9,9	1	87,9	1,3	51 154	9,9
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	704	6 796,0	100,0	512 143	100,0	704	6 796,0	100,0	514 569	100,0

Tabulka č. 16 Velikostní struktura obcí v Královéhradeckém kraji v letech 1869 – 2011¹⁹²

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	16	33,1	0,7	2 531	0,4	14	28,7	0,6	2 114	0,3
200 - 499	120	522,0	11,0	42 035	7,2	110	456,3	9,6	38 430	6,2
500 - 999	138	949,1	19,9	97 761	16,8	143	948,4	19,9	100 038	16,2
1 000 – 1 999	104	1 291,1	27,1	141 521	24,3	113	1 382,6	29,1	154 440	25,0
2 000 – 4 999	56	1 385,6	29,1	173 810	29,9	54	1 364,9	28,7	179 052	29,0
5 000 – 9 999	12	368,4	7,7	86 407	14,9	11	344,5	7,2	83 865	13,6
10 000 – 19 999	2	209,0	4,4	37 173	6,4	1	24,0	0,5	13 257	2,1
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	2	209,0	4,4	46 621	7,5
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	581 238	100,0	448	4 758,2	100,0	617 817	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	15	32,2	0,7	2 406	0,4	19	41,7	0,9	3 098	0,5
200 - 499	112	462,2	9,7	39 476	6,2	121	521,1	11,0	43 339	6,7
500 - 999	138	933,1	19,6	96 800	15,3	132	923,4	19,4	93 949	14,4
1 000 – 1 999	115	1 385,3	29,1	154 643	24,4	107	1 336,4	28,1	142 482	21,9
2 000 – 4 999	52	1 319,8	27,7	171 274	27,0	48	1 198,6	25,2	149 210	22,9
5 000 – 9 999	11	323,5	6,8	83 132	13,1	14	387,8	8,1	97 566	15,0
10 000 – 19 999	3	93,1	2,0	35 184	5,6	5	140,3	2,9	64 272	9,9
20 000 – 49 999	2	209,0	4,4	50 643	8,0	2	209,0	4,4	56 871	8,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	633 558	100,0	448	4 758,2	100,0	650 787	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	15	30,6	0,6	2 287	0,3	20	42,9	0,9	3 180	0,5
200 - 499	128	556,3	11,7	45 308	6,6	133	590,8	12,4	47 403	7,4
500 - 999	135	981,5	20,6	97 054	14,2	140	1 082,6	22,8	101 162	15,8
1 000 – 1 999	99	1 223,5	25,7	131 761	19,3	94	1 304,6	27,4	127 452	20,0
2 000 – 4 999	45	1 106,6	23,3	130 901	19,2	40	995,5	20,9	124 823	19,5
5 000 – 9 999	17	447,5	9,4	112 546	16,5	13	364,8	7,7	89 331	14,0
10 000 – 19 999	7	203,2	4,3	96 284	14,1	6	168,0	3,5	79 936	12,5
20 000 – 49 999	2	209,0	4,4	65 461	9,6	2	209,0	4,4	65 563	10,3
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	681 602	100,0	448	4 758,2	100,0	638 850	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	22	50,1	1,1	3 309	0,5	53	159,8	3,4	7 955	1,5
200 - 499	139	628,8	13,2	48 660	7,4	175	1 089,7	22,9	59 290	11,2
500 - 999	142	1 180,7	24,8	103 980	15,9	130	1 429,1	30,0	89 238	16,8
1 000 – 1 999	82	1 093,1	23,0	109 155	16,7	44	687,6	14,5	59 359	11,2
2 000 – 4 999	41	1 042,8	21,9	124 725	19,0	27	686,2	14,4	85 139	16,0
5 000 – 9 999	14	385,8	8,1	97 404	14,9	13	378,9	8,0	92 613	17,4
10 000 – 19 999	6	168,0	3,5	89 064	13,6	4	118,1	2,5	59 791	11,2
20 000 – 49 999	1	103,4	2,2	28 329	4,3	1	103,4	2,2	21 030	4,0
50 000 – 99 999	1	105,6	2,2	50 137	7,7	1	105,6	2,2	57 118	10,7
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	654 763	100,0	448	4 758,2	100,0	531 533	100,0

¹⁹² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	60	234,5	4,9	8 863	1,6	79	308,8	6,5	11 320	2,1
200 - 499	177	1 145,8	24,1	59 917	11,1	183	1 310,3	27,5	61 342	11,4
500 - 999	122	1 368,8	28,8	82 487	15,3	104	1 267,4	26,6	70 376	13,0
1 000 – 1 999	45	777,1	16,3	60 079	11,1	38	655,0	13,8	49 613	9,2
2 000 – 4 999	23	494,7	10,4	69 931	12,9	23	479,4	10,1	67 882	12,6
5 000 – 9 999	15	410,3	8,6	106 417	19,7	14	382,6	8,0	100 231	18,5
10 000 – 19 999	4	118,1	2,5	61 322	11,3	5	145,7	3,1	73 064	13,5
20 000 – 49 999	1	103,4	2,2	25 214	4,7	1	103,4	2,2	26 046	4,8
50 000 – 99 999	1	105,6	2,2	66 608	12,3	1	105,6	2,2	80 463	14,9
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	540 838	100,0	448	4 758,2	100,0	540 337	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	94	402,2	8,5	12 553	2,2	113	535,4	11,3	14 202	2,6
200 - 499	182	1 355,8	28,5	59 040	10,5	180	1 428,0	30,0	57 870	10,5
500 - 999	98	1 280,0	26,9	67 170	12,0	83	1 082,4	22,7	56 118	10,2
1 000 – 1 999	31	523,3	11,0	42 058	7,5	32	609,5	12,8	44 620	8,1
2 000 – 4 999	19	413,3	8,7	52 690	9,4	17	340,3	7,2	49 290	8,9
5 000 – 9 999	16	394,1	8,3	112 883	20,1	14	349,9	7,4	96 557	17,5
10 000 – 19 999	5	147,3	3,1	68 627	12,2	6	170,5	3,6	81 524	14,7
20 000 – 49 999	2	136,7	2,9	50 219	8,9	2	136,7	2,9	52 711	9,5
50 000 – 99 999	1	105,6	2,2	96 145	17,1	1	105,6	2,2	99 917	18,1
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	561 385	100,0	448	4 758,2	100,0	552 809	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	122	569,1	12,0	16 012	2,9	110	545,2	11,5	14 786	2,7
200 - 499	167	1 365,0	28,7	54 109	9,8	171	1 317,1	27,7	56 301	10,1
500 - 999	87	1 110,4	23,3	58 948	10,7	87	1 086,2	22,8	58 790	10,6
1 000 – 1 999	29	515,8	10,8	39 513	7,2	37	611,8	12,9	49 613	8,9
2 000 – 4 999	21	443,3	9,3	60 213	10,9	21	443,3	9,3	59 964	10,8
5 000 – 9 999	13	341,9	7,2	90 605	16,5	14	365,0	7,7	100 002	18,0
10 000 – 19 999	6	170,5	3,6	80 772	14,7	5	147,3	3,1	69 522	12,5
20 000 – 49 999	2	136,7	2,9	53 397	9,7	2	136,7	2,9	51 507	9,3
50 000 – 99 999	1	105,6	2,2	97 155	17,6	1	105,6	2,2	94 318	17,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	448	4 758,2	100,0	550 724	100,0	448	4 758,2	100,0	554 803	100,0

Tabulka č. 17 Velikostní struktura obcí v Libereckém kraji v letech 1869 – 2011¹⁹³

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	2	2,7	0,1	342	0,1	2	2,7	0,1	306	0,1
200 - 499	36	142,0	4,5	13 421	2,9	32	123,4	3,9	11 844	2,4
500 - 999	46	343,1	10,8	33 875	7,3	50	365,9	11,6	35 821	7,3
1 000 – 1 999	69	894,3	28,3	99 780	21,5	68	870,8	27,5	98 121	20,1
2 000 – 4 999	45	962,0	30,4	145 765	31,4	43	893,8	28,3	136 072	27,9
5 000 – 9 999	14	615,4	19,5	95 846	20,6	17	702,7	22,2	116 163	23,8
10 000 – 19 999	2	97,5	3,1	25 287	5,4	2	97,5	3,1	28 928	5,9
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	50 252	10,8	1	106,1	3,4	60 198	12,3
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	464 568	100,0	215	3 163,0	100,0	487 453	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	2	2,7	0,1	332	0,1	2	6,0	0,2	334	0,1
200 - 499	30	118,7	3,8	10 980	2,2	34	152,1	4,8	12 564	2,3
500 - 999	52	390,1	12,3	36 696	7,2	49	384,0	12,1	35 062	6,5
1 000 – 1 999	67	852,7	27,0	95 735	18,7	67	844,2	26,7	96 508	17,9
2 000 – 4 999	41	888,4	28,1	123 472	24,2	40	866,2	27,4	122 622	22,7
5 000 – 9 999	19	658,4	20,8	128 026	25,1	19	658,4	20,8	134 394	24,9
10 000 – 19 999	2	114,6	3,6	24 463	4,8	2	114,6	3,6	26 401	4,9
20 000 – 49 999	1	31,4	1,0	22 833	4,5	1	31,4	1,0	31 993	5,9
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	68 135	13,3	1	106,1	3,4	79 470	14,7
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	510 672	100,0	215	3 163,0	100,0	539 348	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	2	6,0	0,2	359	0,1	2	6,0	0,2	325	0,1
200 - 499	36	171,2	5,4	13 479	2,4	36	153,7	4,9	13 047	2,5
500 - 999	48	388,8	12,3	34 836	6,1	53	433,8	13,7	37 390	7,2
1 000 – 1 999	67	843,6	26,7	97 970	17,1	68	875,8	27,7	93 956	18,1
2 000 – 4 999	38	829,9	26,2	116 087	20,3	35	828,0	26,2	106 286	20,4
5 000 – 9 999	19	648,8	20,5	136 929	24,0	17	613,8	19,4	118 095	22,7
10 000 – 19 999	3	137,4	4,3	39 267	6,9	2	114,6	3,6	27 255	5,2
20 000 – 49 999	1	31,4	1,0	43 242	7,6	1	31,4	1,0	39 147	7,5
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	89 312	15,6	1	106,1	3,4	84 845	16,3
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	571 481	100,0	215	3 163,0	100,0	520 346	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1	1,4	0,0	144	0,0	14	59,3	1,9	2 312	0,6
200 - 499	39	168,4	5,3	14 506	2,6	66	469,8	14,9	23 676	6,4
500 - 999	50	435,6	13,8	36 246	6,5	65	785,4	24,8	48 133	12,9
1 000 – 1 999	69	887,9	28,1	96 712	17,3	33	532,5	16,8	46 040	12,3
2 000 – 4 999	34	790,7	25,0	104 511	18,7	25	897,8	28,4	75 667	20,3
5 000 – 9 999	17	604,2	19,1	118 649	21,2	8	192,0	6,1	48 362	13,0
10 000 – 19 999	3	137,4	4,3	42 136	7,5	2	88,8	2,8	26 200	7,0
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	31,4	1,0	32 749	8,8
50 000 – 99 999	2	137,5	4,3	145 707	26,1	1	106,1	3,4	69 663	18,7
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	558 611	100,0	215	3 163,0	100,0	372 802	100,0

¹⁹³ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	17	69,3	2,2	2 712	0,7	24	135,4	4,3	3 515	0,9
200 - 499	65	512,4	16,2	22 550	5,9	72	629,8	19,9	24 920	6,5
500 - 999	66	957,9	30,3	47 898	12,5	59	856,1	27,1	43 552	11,4
1 000 – 1 999	34	580,9	18,4	47 595	12,5	28	511,5	16,2	39 756	10,4
2 000 – 4 999	21	624,2	19,7	67 040	17,6	20	612,0	19,3	63 504	16,6
5 000 – 9 999	8	192,0	6,1	51 504	13,5	8	192,0	6,1	54 363	14,2
10 000 – 19 999	2	88,8	2,8	28 134	7,4	2	88,8	2,8	31 291	8,2
20 000 – 49 999	1	31,4	1,0	36 116	9,5	1	31,4	1,0	36 679	9,6
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	78 193	20,5	1	106,1	3,4	84 046	22,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	381 742	100,0	215	3 163,0	100,0	381 626	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	31	173,9	5,5	4 338	1,1	45	262,4	8,3	6 247	1,5
200 - 499	68	628,6	19,9	22 216	5,4	58	584,2	18,5	18 470	4,3
500 - 999	58	863,0	27,3	40 713	9,9	58	875,0	27,7	38 900	9,2
1 000 – 1 999	27	519,6	16,4	38 711	9,4	25	531,6	16,8	35 495	8,3
2 000 – 4 999	16	443,3	14,0	49 684	12,1	14	375,4	11,9	45 527	10,7
5 000 – 9 999	10	288,8	9,1	67 204	16,3	10	288,8	9,1	67 355	15,8
10 000 – 19 999	2	42,2	1,3	25 378	6,2	2	42,2	1,3	26 564	6,2
20 000 – 49 999	2	97,5	3,1	67 041	16,3	2	97,5	3,1	85 400	20,1
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	95 924	23,3	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	1	106,1	3,4	101 162	23,8
Celkem	215	3 163,0	100,0	411 209	100,0	215	3 163,0	100,0	425 120	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	40	201,4	6,4	5 376	1,3	36	186,0	5,9	5 199	1,2
200 - 499	62	627,7	19,8	19 708	4,6	56	551,0	17,4	17 752	4,0
500 - 999	57	716,1	22,6	39 498	9,2	66	827,3	26,2	47 393	10,8
1 000 – 1 999	26	677,3	21,4	36 842	8,6	25	483,5	15,3	36 397	8,3
2 000 – 4 999	15	406,0	12,8	48 949	11,4	17	580,8	18,4	54 511	12,4
5 000 – 9 999	10	288,8	9,1	67 230	15,7	10	288,8	9,1	66 945	15,2
10 000 – 19 999	2	42,2	1,3	26 855	6,3	2	42,2	1,3	26 646	6,1
20 000 – 49 999	2	97,5	3,1	84 624	19,8	2	97,5	3,1	83 234	18,9
50 000 – 99 999	1	106,1	3,4	99 102	23,1	1	106,1	3,4	101 865	23,2
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	215	3 163,0	100,0	428 184	100,0	215	3 163,0	100,0	439 942	100,0

Tabulka č. 18 Velikostní struktura obcí v Moravskoslezském kraji v letech 1869 – 2011¹⁹⁴

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	13,6	0,3	597	0,1	4	16,9	0,3	571	0,1
200 - 499	46	243,7	4,5	17 850	3,2	41	207,0	3,8	15 639	2,5
500 - 999	86	917,2	16,9	61 164	10,8	91	954,9	17,6	66 006	10,6
1 000 – 1 999	92	1 544,1	28,5	131 289	23,3	84	1 392,8	25,7	120 897	19,5
2 000 – 4 999	49	1 443,0	26,6	142 667	25,3	54	1 513,1	27,9	150 676	24,3
5 000 – 9 999	16	820,1	15,1	107 504	19,1	18	839,5	15,5	121 554	19,6
10 000 – 19 999	3	140,6	2,6	37 523	6,7	4	198,1	3,7	56 485	9,1
20 000 – 49 999	2	304,8	5,6	65 609	11,6	1	90,6	1,7	32 105	5,2
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	214,2	3,9	56 128	9,1
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	298	5 427,1	100,0	564 203	100,0	298	5 427,1	100,0	620 061	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	3	13,6	0,3	362	0,1	3	13,6	0,3	364	0,0
200 - 499	41	206,4	3,8	15 652	2,3	39	196,6	3,6	15 046	1,9
500 - 999	88	915,4	16,9	63 902	9,4	90	918,6	16,9	65 971	8,3
1 000 – 1 999	85	1 406,0	25,9	121 188	17,9	82	1 396,7	25,7	117 093	14,8
2 000 – 4 999	58	1 584,0	29,2	165 043	24,4	58	1 540,3	28,4	164 383	20,8
5 000 – 9 999	16	713,5	13,1	111 345	16,4	16	683,4	12,6	107 575	13,6
10 000 – 19 999	5	283,5	5,2	79 366	11,7	6	263,9	4,9	89 206	11,3
20 000 – 49 999	1	90,6	1,7	35 698	5,3	3	199,7	3,7	87 140	11,0
50 000 – 99 999	1	214,2	3,9	84 492	12,5	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	1	214,2	3,9	144 550	18,3
Celkem	298	5 427,1	100,0	677 048	100,0	298	5 427,1	100,0	791 328	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	13,6	0,3	607	0,1	4	13,6	0,3	592	0,1
200 - 499	33	158,9	2,9	12 506	1,4	40	201,9	3,7	15 404	1,7
500 - 999	90	908,2	16,7	65 366	7,3	85	903,7	16,7	62 238	6,8
1 000 – 1 999	84	1 357,4	25,0	117 885	13,2	86	1 476,3	27,2	120 395	13,2
2 000 – 4 999	59	1 572,0	29,0	165 941	18,6	54	1 370,7	25,3	150 035	16,5
5 000 – 9 999	18	707,1	13,0	124 429	13,9	19	751,1	13,8	127 210	13,9
10 000 – 19 999	4	182,3	3,4	57 382	6,4	4	196,0	3,6	61 673	6,8
20 000 – 49 999	6	313,4	5,8	162 595	18,2	6	299,7	5,5	176 037	19,3
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	186 084	20,8	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	214,2	3,9	0	0,0	1	214,2	3,9	198 438	21,8
Celkem	299	5 427,1	100,0	892 795	100,0	299	5 427,1	100,0	912 022	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	3	10,7	0,2	471	0,0	5	41,8	0,2	732	0,1
200 - 499	35	188,5	3,5	13 247	1,3	67	658,6	3,5	24 157	2,8
500 - 999	87	894,4	16,5	64 292	6,5	86	1 068,3	16,5	60 951	7,0
1 000 – 1 999	82	1 327,8	24,5	114 911	11,6	71	1 305,5	24,5	97 330	11,2
2 000 – 4 999	62	1 549,7	28,6	181 284	18,3	45	1 256,0	28,6	143 181	16,5
5 000 – 9 999	18	733,4	13,5	126 052	12,7	13	387,0	13,5	85 796	9,9
10 000 – 19 999	4	163,9	3,0	60 143	6,1	5	185,9	3,0	88 242	10,2
20 000 – 49 999	6	253,8	4,7	158 750	16,0	5	309,8	4,7	151 603	17,5
50 000 – 99 999	1	90,6	1,7	54 263	5,5	0	0,0	1,7	0	0,0
100 000 a více	1	214,2	3,9	219 528	22,1	1	214,2	3,9	215 791	24,9
Celkem	299	5 427,1	100,0	992 941	100,0	298	5 427,1	100,0	867 783	100,0

¹⁹⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	3	22,4	0,2	474	0,0	5	18,0	0,3	760	0,1
200 - 499	56	493,7	3,5	19 717	1,9	63	676,6	12,5	22 169	1,9
500 - 999	90	1 228,8	16,5	64 427	6,3	91	1 250,2	23,0	66 585	5,7
1 000 – 1 999	72	1 182,4	24,5	99 154	9,6	65	1 155,3	21,3	90 150	7,7
2 000 – 4 999	49	1 255,6	28,6	153 753	14,9	46	1 006,9	18,6	145 884	12,5
5 000 – 9 999	16	513,3	13,5	113 622	11,0	15	530,6	9,8	106 403	9,1
10 000 – 19 999	2	55,0	3,0	28 908	2,8	4	113,3	2,1	55 425	4,8
20 000 – 49 999	8	429,8	4,7	243 307	23,7	6	281,7	5,2	168 377	14,4
50 000 – 99 999	1	32,1	1,7	51 103	5,0	3	180,2	3,3	213 883	18,3
100 000 a více	1	214,2	3,9	254 297	24,7	1	214,2	3,9	297 171	25,5
Celkem	298	5 427,1	100,0	1 028 762	100,0	299	5 427,1	100,0	1 166 807	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	10	35,2	0,6	1 612	0,1	14	72,6	1,3	2 065	0,2
200 - 499	64	789,4	14,5	22 555	1,8	65	901,3	16,6	21 929	1,7
500 - 999	82	1 166,5	21,5	60 544	4,8	81	1 135,6	20,9	59 009	4,6
1 000 – 1 999	69	1 153,4	21,3	96 787	7,7	70	1 136,2	20,9	100 675	7,9
2 000 – 4 999	44	952,2	17,5	139 798	11,1	39	851,0	15,7	129 115	10,1
5 000 – 9 999	15	511,7	9,4	111 400	8,9	14	500,3	9,2	100 092	7,8
10 000 – 19 999	4	108,9	2,0	58 389	4,6	4	92,8	1,7	53 092	4,2
20 000 – 49 999	6	263,9	4,9	165 683	13,2	7	291,4	5,4	204 053	16,0
50 000 – 99 999	4	231,8	4,3	278 249	22,1	4	231,8	4,3	281 325	22,0
100 000 a více	1	214,2	3,9	322 073	25,6	1	214,2	3,9	327 371	25,6
Celkem	299	5 427,1	100,0	1 257 090	100,0	299	5 427,1	100,0	1 278 726	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	13	72,7	1,3	1 863	0,1	13	94,0	1,7	1 906	0,2
200 - 499	62	813,1	15,0	20 753	1,6	57	768,6	14,2	18 961	1,5
500 - 999	77	1 080,2	19,9	54 591	4,3	77	1 083,3	20,0	55 381	4,5
1 000 – 1 999	77	1 244,0	22,9	109 771	8,7	78	1 214,2	22,4	112 456	9,0
2 000 – 4 999	39	842,8	15,5	129 291	10,2	40	831,2	15,3	128 047	10,3
5 000 – 9 999	15	544,3	10,0	104 386	8,3	18	605,7	11,2	120 122	9,7
10 000 – 19 999	4	92,8	1,7	53 839	4,3	4	92,8	1,7	52 601	4,2
20 000 – 49 999	7	291,4	5,4	200 003	15,8	7	291,4	5,4	190 962	15,4
50 000 – 99 999	4	231,8	4,3	273 778	21,6	4	231,8	4,3	259 175	20,8
100 000 a více	1	214,2	3,9	316 744	25,0	1	214,2	3,9	303 609	24,4
Celkem	299	5 427,1	100,0	1 265 019	100,0	299	5 427,1	100,0	1 243 220	100,0

Poznámka: Hrčava roky 1869 - 1900 - neuvádí se jako obec

Šenov u Nového Jičína roky 1950 - 1961 - neuvádí se jako obec¹⁹⁵

¹⁹⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

Tabulka č. 19 Velikostní struktura obcí v Olomouckém kraji v letech 1869 – 2011¹⁹⁶

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	16	32,4	0,6	2 433	0,4	17	35,0	0,7	2 780	0,5
200 - 499	122	550,1	10,4	42 427	7,8	111	497,8	9,5	39 204	6,7
500 - 999	124	1 009,2	19,2	88 048	16,3	126	986,8	18,7	89 887	15,4
1 000 – 1 999	73	1 032,0	19,6	98 606	18,2	76	1 046,8	19,9	103 278	17,7
2 000 – 4 999	44	1 451,0	27,5	129 358	23,9	47	1 390,9	26,4	134 320	23,0
5 000 – 9 999	13	607,8	11,5	91 164	16,9	13	647,5	12,3	86 314	14,8
10 000 – 19 999	4	481,1	9,1	58 500	10,8	5	512,2	9,7	66 271	11,4
20 000 – 49 999	1	103,4	2,0	30 134	5,6	2	149,9	2,8	61 567	10,5
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	397	5 266,9	100,0	540 670	100,0	397	5 266,9	100,0	583 621	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	14	28,9	0,5	2 206	0,4	13	24,4	0,5	2 047	0,3
200 - 499	110	486,9	9,2	39 258	6,5	106	454,8	8,6	37 739	6,0
500 - 999	122	926,0	17,6	86 892	14,3	125	973,1	18,5	89 186	14,1
1 000 – 1 999	82	1 077,8	20,5	111 343	18,3	87	1 109,6	21,1	121 619	19,2
2 000 – 4 999	50	1 481,7	28,1	144 399	23,7	48	1 525,7	29,0	142 013	22,4
5 000 – 9 999	12	603,5	11,5	82 621	13,6	11	517,2	9,8	78 335	12,4
10 000 – 19 999	5	512,2	9,7	73 087	12,0	4	453,7	8,6	57 555	9,1
20 000 – 49 999	2	149,9	2,8	68 652	11,3	2	105,1	2,0	51 705	8,2
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	103,4	2,0	52 607	8,3
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	397	5 266,9	100,0	608 458	100,0	397	5 266,9	100,0	632 806	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	10	20,5	0,4	1 577	0,2	11	22,6	0,4	1 752	0,3
200 - 499	103	436,2	8,3	36 948	5,6	100	431,0	8,2	36 431	5,5
500 - 999	125	942,6	17,9	89 916	13,5	132	1 016,7	19,3	95 618	14,5
1 000 – 1 999	94	1 183,5	22,5	134 572	20,2	91	1 180,4	22,4	132 393	20,0
2 000 – 4 999	48	1 555,9	29,5	145 372	21,8	46	1 488,2	28,3	134 819	20,4
5 000 – 9 999	10	466,0	8,8	74 420	11,2	10	466,0	8,8	71 782	10,9
10 000 – 19 999	4	453,7	8,6	58 946	8,9	4	453,7	8,6	56 912	8,6
20 000 – 49 999	2	105,1	2,0	63 897	9,6	2	105,1	2,0	65 081	9,8
50 000 – 99 999	1	103,4	2,0	59 852	9,0	1	103,4	2,0	66 060	10,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	397	5 266,9	100,0	665 500	100,0	397	5 266,9	100,0	660 848	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	9	17,6	0,3	1 442	0,2	24	81,4	1,5	3 597	0,6
200 - 499	101	434,4	8,2	36 794	5,3	123	716,0	13,6	42 652	7,5
500 - 999	128	974,4	18,5	93 066	13,3	128	1 201,9	22,8	89 103	15,8
1 000 – 1 999	90	1 125,5	21,4	129 907	18,6	81	1 395,5	26,5	117 540	20,8
2 000 – 4 999	52	1 586,9	30,1	152 327	21,8	27	934,6	17,7	69 899	12,4
5 000 – 9 999	9	427,8	8,1	65 846	9,4	8	602,6	11,4	56 248	10,0
10 000 – 19 999	5	492,0	9,3	71 231	10,2	3	126,5	2,4	42 841	7,6
20 000 – 49 999	2	105,1	2,0	69 860	10,0	2	105,1	2,0	69 629	12,3
50 000 – 99 999	1	103,4	2,0	77 602	11,1	1	103,4	2,0	73 714	13,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	397	5 266,9	100,0	698 075	100,0	397	5 266,9	100,0	565 223	100,0

¹⁹⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	20	76,0	1,4	2 910	0,5	30	142,2	2,7	4 473	0,7
200 - 499	121	690,7	13,1	41 956	7,0	127	741,1	14,1	44 094	7,2
500 - 999	129	1 486,9	28,2	90 094	15,0	119	1 504,4	28,6	82 368	13,4
1 000 – 1 999	78	1 380,1	26,2	111 627	18,6	77	1 378,2	26,2	108 407	17,6
2 000 – 4 999	36	1 022,9	19,4	94 128	15,7	31	890,7	16,9	83 133	13,5
5 000 – 9 999	7	275,3	5,2	57 160	9,5	5	192,5	3,7	41 348	6,7
10 000 – 19 999	3	126,5	2,4	45 172	7,5	4	181,4	3,4	51 292	8,3
20 000 – 49 999	2	105,1	2,0	77 132	12,8	3	133,0	2,5	110 869	18,0
50 000 – 99 999	1	103,4	2,0	80 246	13,4	1	103,4	2,0	89 386	14,5
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	397	5 266,9	100,0	600 425	100,0	397	5 266,9	100,0	615 370	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	36	164,7	3,1	4 997	0,8	52	259,0	4,9	7 287	1,1
200 - 499	133	813,8	15,5	45 463	7,0	134	857,0	16,3	46 392	7,2
500 - 999	111	1 479,8	28,1	76 650	11,8	96	1 362,0	25,9	65 296	10,1
1 000 – 1 999	73	1 307,8	24,8	103 486	16,0	72	1 299,0	24,7	98 336	15,2
2 000 – 4 999	30	868,4	16,5	82 594	12,7	30	879,7	16,7	85 302	13,2
5 000 – 9 999	4	130,2	2,5	28 249	4,4	3	107,9	2,0	24 969	3,9
10 000 – 19 999	6	266,1	5,1	80 430	12,4	6	266,1	5,1	85 177	13,2
20 000 – 49 999	2	74,5	1,4	76 613	11,8	1	27,9	0,5	30 422	4,7
50 000 – 99 999	2	161,9	3,1	149 921	23,1	2	105,1	2,0	101 374	15,7
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	1	103,4	2,0	102 786	15,9
Celkem	397	5 266,9	100,0	648 403	100,0	397	5 266,9	100,0	647 341	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	50	257,7	4,9	7 053	1,1	46	262,2	5,0	6 557	1,0
200 - 499	133	861,6	16,4	45 219	7,0	126	785,0	14,9	41 695	6,5
500 - 999	96	1 026,4	19,5	64 482	10,0	106	1 099,8	20,9	71 155	11,1
1 000 – 1 999	74	1 610,8	30,6	101 971	15,8	72	1 626,6	30,9	101 315	15,8
2 000 – 4 999	31	900,2	17,1	88 076	13,7	34	883,0	16,8	96 214	15,0
5 000 – 9 999	3	107,9	2,0	24 854	3,9	4	154,3	2,9	34 268	5,3
10 000 – 19 999	6	266,1	5,1	83 571	13,0	5	219,7	4,2	70 674	11,0
20 000 – 49 999	3	133,0	2,5	125 984	19,6	3	133,0	2,5	119 570	18,6
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	103,4	2,0	102 607	15,9	1	103,4	2,0	100 233	15,6
Celkem	397	5 266,9	100,0	643 817	100,0	397	5 266,9	100,0	641 681	100,0

Tabulka č. 20 Velikostní struktura obcí v Pardubickém kraji v letech 1869 – 2011¹⁹⁷

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	23	82,6	1,8	3 804	0,8	19	69,7	1,5	3 107	0,6
200 - 499	168	758,8	16,8	58 415	12,0	156	662,6	14,7	54 740	10,8
500 - 999	127	1 012,7	22,4	89 877	18,5	139	1 076,6	23,8	96 945	19,1
1 000 – 1 999	83	1 234,0	27,3	116 257	23,9	86	1 256,3	27,8	121 052	23,8
2 000 – 4 999	38	904,0	20,0	114 026	23,5	36	862,4	19,1	104 850	20,6
5 000 – 9 999	11	415,6	9,2	80 337	16,5	14	480,1	10,6	98 877	19,4
10 000 – 19 999	2	110,9	2,5	23 511	4,8	2	110,9	2,5	29 157	5,7
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	486 227	100,0	452	4 518,6	100,0	508 728	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	17	65,3	1,4	2 849	0,5	25	81,0	1,8	4 221	0,8
200 - 499	160	676,2	15,0	56 478	10,9	152	664,7	14,7	53 414	10,1
500 - 999	137	1 069,5	23,7	96 141	18,6	142	1 134,4	25,1	99 893	18,9
1 000 – 1 999	86	1 261,3	27,9	120 519	23,3	79	1 172,1	25,9	109 196	20,6
2 000 – 4 999	35	831,0	18,4	99 071	19,1	37	851,1	18,8	102 524	19,4
5 000 – 9 999	13	431,0	9,5	89 237	17,2	11	352,5	7,8	75 065	14,2
10 000 – 19 999	4	184,3	4,1	53 799	10,4	5	185,0	4,1	59 686	11,3
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	77,7	1,7	24 831	4,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	518 094	100,0	452	4 518,6	100,0	528 830	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	18	67,4	1,5	2 906	0,5	22	69,9	1,5	3 537	0,7
200 - 499	153	642,7	14,2	52 807	9,6	163	727,6	16,1	57 308	10,8
500 - 999	146	1 152,0	25,5	101 195	18,4	137	1 109,7	24,6	95 425	17,9
1 000 – 1 999	79	1 151,7	25,5	108 217	19,6	83	1 307,4	28,9	115 281	21,7
2 000 – 4 999	38	867,9	19,2	103 942	18,9	30	681,4	15,1	86 764	16,3
5 000 – 9 999	11	333,2	7,4	73 980	13,4	12	397,3	8,8	83 755	15,7
10 000 – 19 999	6	226,0	5,0	76 475	13,9	4	147,6	3,3	53 578	10,1
20 000 – 49 999	1	77,7	1,7	31 642	5,7	1	77,7	1,7	36 261	6,8
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	551 164	100,0	452	4 518,6	100,0	531 909	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	25	67,9	1,5	4 041	0,7	59	205,2	4,5	9 038	2,0
200 - 499	169	769,0	17,0	59 316	10,9	197	1 141,8	25,3	65 345	14,6
500 - 999	128	1 096,0	24,3	90 144	16,5	108	1 175,5	26,0	76 326	17,0
1 000 – 1 999	87	1 340,7	29,7	122 490	22,5	56	985,2	21,8	74 295	16,6
2 000 – 4 999	26	622,4	13,8	77 909	14,3	17	488,6	10,8	50 803	11,3
5 000 – 9 999	10	318,9	7,1	69 922	12,8	9	260,8	5,8	59 559	13,3
10 000 – 19 999	6	226,0	5,0	79 167	14,5	5	184,0	4,1	63 088	14,1
20 000 – 49 999	1	77,7	1,7	41 860	7,7	1	77,7	1,7	49 928	11,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	544 849	100,0	452	4 518,6	100,0	448 382	100,0

¹⁹⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	59	198,6	4,4	8 986	1,9	75	277,9	6,2	10 968	2,2
200 - 499	193	1 117,4	24,7	63 819	13,2	190	1 145,8	25,4	61 196	12,5
500 - 999	108	1 187,5	26,3	75 861	15,7	113	1 385,8	30,7	80 608	16,5
1 000 – 1 999	56	949,3	21,0	74 542	15,4	41	769,4	17,0	59 022	12,1
2 000 – 4 999	21	543,4	12,0	61 587	12,7	17	393,7	8,7	50 689	10,4
5 000 – 9 999	10	302,8	6,7	77 049	15,9	11	326,4	7,2	86 485	17,7
10 000 – 19 999	4	141,9	3,1	56 442	11,7	4	141,9	3,1	60 851	12,4
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	1	77,7	1,7	64 968	13,4	1	77,7	1,7	78 947	16,2
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	483 254	100,0	452	4 518,6	100,0	488 766	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	92	354,0	7,8	12 810	2,5	120	513,2	11,4	16 258	3,2
200 - 499	183	1 162,5	25,7	57 666	11,3	171	1 206,6	26,7	55 046	10,8
500 - 999	103	1 282,8	28,4	72 551	14,2	91	1 133,7	25,1	64 822	12,7
1 000 – 1 999	41	789,4	17,5	56 882	11,1	39	759,7	16,8	54 852	10,8
2 000 – 4 999	14	299,9	6,6	38 626	7,5	13	328,1	7,3	39 661	7,8
5 000 – 9 999	10	268,6	5,9	70 138	13,7	9	215,8	4,8	66 444	13,1
10 000 – 19 999	7	250,5	5,5	90 245	17,6	7	250,5	5,5	93 585	18,4
20 000 – 49 999	1	33,2	0,7	21 393	4,2	1	33,2	0,7	23 643	4,6
50 000 – 99 999	1	77,7	1,7	92 262	18,0	1	77,7	1,7	94 407	18,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	512 573	100,0	452	4 518,6	100,0	508 718	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	119	492,8	10,9	15 638	3,1	109	512,5	11,3	14 373	2,8
200 - 499	172	1 251,2	27,7	54 779	10,8	174	1 215,4	26,9	55 808	10,8
500 - 999	91	1 126,1	24,9	66 027	13,0	90	1 047,3	23,2	65 098	12,6
1 000 – 1 999	38	731,1	16,2	52 937	10,4	45	779,3	17,2	62 295	12,0
2 000 – 4 999	15	354,5	7,8	48 355	9,5	17	401,2	8,9	53 937	10,4
5 000 – 9 999	8	201,4	4,5	61 359	12,1	7	180,8	4,0	50 826	9,8
10 000 – 19 999	7	250,5	5,5	94 620	18,6	8	271,2	6,0	101 420	19,6
20 000 – 49 999	1	33,2	0,7	23 898	4,7	1	33,2	0,7	23 240	4,5
50 000 – 99 999	1	77,7	1,7	90 668	17,8	1	77,7	1,7	90 165	17,4
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	452	4 518,6	100,0	508 281	100,0	452	4 518,6	100,0	517 162	100,0

Tabulka č. 21 Velikostní struktura obcí v Plzeňském kraji v letech 1869 – 2011¹⁹⁸

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	29	109,1	1,4	4 920	0,9	24	86,2	1,1	3 977	0,7
200 - 499	198	1 283,8	17,0	66 506	11,9	194	1 236,6	16,4	65 581	10,8
500 - 999	129	1 358,9	18,0	87 521	15,7	135	1 392,0	18,4	93 003	15,4
1 000 – 1 999	67	1 368,5	18,1	97 990	17,6	63	1 249,0	16,5	90 420	15,0
2 000 – 4 999	68	2 716,7	35,9	210 568	37,7	71	2 676,9	35,4	216 600	35,8
5 000 – 9 999	8	505,6	6,7	46 973	8,4	12	701,8	9,3	72 083	11,9
10 000 – 19 999	1	81,1	1,1	11 964	2,1	1	81,1	1,1	14 059	2,3
20 000 – 49 999	1	137,7	1,8	31 436	5,6	1	137,7	1,8	48 834	8,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	501	7 561,1	100,0	557 878	100,0	501	7 561,1	100,0	604 557	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	23	86,7	1,1	3 705	0,6	25	91,4	1,2	4 075	0,6
200 - 499	198	1 249,8	16,5	66 201	10,7	186	1 157,1	15,3	61 399	9,4
500 - 999	132	1 386,9	18,3	91 472	14,8	139	1 450,3	19,2	95 023	14,6
1 000 – 1 999	63	1 249,4	16,5	88 714	14,4	66	1 267,5	16,8	92 560	14,2
2 000 – 4 999	70	2 682,5	35,5	208 564	33,8	71	2 710,5	35,8	212 309	32,6
5 000 – 9 999	13	687,2	9,1	79 722	12,9	12	665,7	8,8	76 773	11,8
10 000 – 19 999	1	81,1	1,1	14 754	2,4	1	81,1	1,1	16 960	2,6
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	1	137,7	1,8	64 158	10,4	1	137,7	1,8	91 334	14,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	501	7 561,1	100,0	617 290	100,0	501	7 561,1	100,0	650 433	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	24	87,6	1,2	3 949	0,6	22	75,1	1,0	3 642	0,5
200 - 499	184	1 153,0	15,2	61 521	8,9	186	1 157,7	15,3	61 475	8,8
500 - 999	134	1 332,8	17,6	93 662	13,6	137	1 398,5	18,5	96 926	13,9
1 000 – 1 999	76	1 456,4	19,3	107 566	15,6	72	1 387,5	18,3	104 017	14,9
2 000 – 4 999	68	2 659,2	35,2	206 676	29,9	69	2 667,3	35,3	207 021	29,6
5 000 – 9 999	13	653,6	8,6	86 362	12,5	13	656,4	8,7	85 658	12,3
10 000 – 19 999	1	81,1	1,1	18 620	2,7	1	81,1	1,1	18 085	2,6
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	137,7	1,8	112 008	16,2	1	137,7	1,8	122 354	17,5
Celkem	501	7 561,1	100,0	690 364	100,0	501	7 561,1	100,0	699 178	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	29	108,8	1,4	4 816	0,7	106	651,1	8,6	16 256	3,1
200 - 499	187	1 177,4	15,6	61 835	8,7	191	1 769,5	23,4	61 806	11,7
500 - 999	124	1 320,3	17,5	86 392	12,2	96	1 717,0	22,7	68 730	13,0
1 000 – 1 999	78	1 490,9	19,7	110 331	15,5	65	1 701,2	22,5	88 164	16,7
2 000 – 4 999	65	2 454,6	32,5	187 244	26,4	35	1 306,6	17,3	106 481	20,2
5 000 – 9 999	16	790,3	10,5	106 533	15,0	6	197,2	2,6	42 257	8,0
10 000 – 19 999	1	81,1	1,1	18 221	2,6	1	81,1	1,1	17 213	3,3
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	137,7	1,8	134 288	18,9	1	137,7	1,8	127 447	24,1
Celkem	501	7 561,1	100,0	709 660	100,0	501	7 561,1	100,0	528 354	100,0

¹⁹⁸ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	107	687,6	9,1	15 925	2,9	137	879,5	11,6	19 128	3,5
200 - 499	188	1 737,4	23,0	59 564	10,8	177	1 841,0	24,3	56 868	10,3
500 - 999	97	1 707,2	22,6	67 080	12,2	87	1 649,1	21,8	60 350	11,0
1 000 – 1 999	64	1 838,6	24,3	87 415	15,9	56	1 677,8	22,2	74 132	13,5
2 000 – 4 999	35	1 090,6	14,4	105 922	19,3	34	1 014,0	13,4	103 781	18,9
5 000 – 9 999	7	250,1	3,3	44 665	8,1	7	250,1	3,3	51 059	9,3
10 000 – 19 999	2	112,0	1,5	29 228	5,3	2	112,0	1,5	31 672	5,8
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	137,7	1,8	140 106	25,5	1	137,7	1,8	153 524	27,9
Celkem	501	7 561,1	100,0	549 905	100,0	501	7 561,1	100,0	550 514	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	165	1 214,5	16,1	21 291	3,7	187	1 413,5	18,7	22 177	4,0
200 - 499	167	1 718,4	22,7	53 489	9,4	154	1 743,2	23,1	48 138	8,6
500 - 999	79	1 701,9	22,5	55 902	9,8	76	1 674,8	22,1	53 712	9,6
1 000 – 1 999	48	1 541,7	20,4	64 525	11,4	43	1 353,7	17,9	58 294	10,4
2 000 – 4 999	31	849,5	11,2	100 466	17,7	28	706,9	9,3	85 912	15,4
5 000 – 9 999	5	174,3	2,3	31 209	5,5	7	308,3	4,1	42 794	7,7
10 000 – 19 999	4	142,1	1,9	47 705	8,4	4	142,1	1,9	50 391	9,0
20 000 – 49 999	1	81,1	1,1	21 744	3,8	1	81,1	1,1	23 098	4,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	137,7	1,8	171 599	30,2	1	137,7	1,8	173 791	31,1
Celkem	501	7 561,1	100,0	567 930	100,0	501	7 561,1	100,0	558 307	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	190	1 425,4	18,9	21 802	4,0	181	1 372,8	18,2	20 822	3,6
200 - 499	152	1 720,9	22,8	47 530	8,6	156	1 847,3	24,4	49 540	8,7
500 - 999	76	1 679,7	22,2	53 798	9,8	76	1 485,6	19,6	54 814	9,6
1 000 – 1 999	41	1 279,3	16,9	55 747	10,1	44	1 350,5	17,9	61 054	10,7
2 000 – 4 999	29	826,7	10,9	90 147	16,4	30	847,0	11,2	95 731	16,7
5 000 – 9 999	7	268,4	3,5	43 002	7,8	8	297,1	3,9	49 942	8,7
10 000 – 19 999	4	142,1	1,9	49 511	9,0	4	142,1	1,9	48 586	8,5
20 000 – 49 999	1	81,1	1,1	23 033	4,2	1	81,1	1,1	22 748	4,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	137,7	1,8	166 118	30,2	1	137,7	1,8	168 808	29,5
Celkem	501	7 561,1	100,0	550 688	100,0	501	7 561,1	100,0	572 045	100,0

Tabulka č. 22 Velikostní struktura obcí ve Středočeském kraji v letech 1869 – 2011¹⁹⁹

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	61	165,6	1,5	9 331	1,0	55	150,6	1,4	8 765	0,8
200 - 499	480	2 489,8	22,6	163 716	16,7	443	2 210,2	20,1	152 741	14,5
500 - 999	361	3 170,0	28,8	250 854	25,6	391	3 343,3	30,4	276 645	26,3
1 000 – 1 999	160	2 531,4	23,0	220 515	22,5	168	2 542,4	23,1	234 180	22,2
2 000 – 4 999	68	2 088,4	19,0	202 543	20,7	70	2 104,0	19,1	207 926	19,7
5 000 – 9 999	10	402,2	3,7	63 387	6,5	14	496,8	4,5	90 976	8,6
10 000 – 19 999	5	167,4	1,5	68 279	7,0	4	130,4	1,2	58 538	5,6
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	37,0	0,3	23 863	2,3
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 084	11 014,6	100,0	978 625	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 053 634	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	52	136,9	1,2	8 374	0,8	58	158,8	1,4	9 327	0,8
200 - 499	426	2 109,2	19,1	147 463	13,5	420	2 132,5	19,4	148 459	13,0
500 - 999	401	3 391,0	30,8	282 836	25,8	393	3 325,7	30,2	280 194	24,5
1 000 – 1 999	173	2 544,6	23,1	238 288	21,8	182	2 937,2	26,7	254 350	22,2
2 000 – 4 999	76	2 221,6	20,2	224 619	20,5	73	1 776,6	16,1	219 505	19,2
5 000 – 9 999	12	408,7	3,7	82 452	7,5	13	450,1	4,1	92 434	8,1
10 000 – 19 999	4	132,1	1,2	57 675	5,3	5	163,4	1,5	74 853	6,5
20 000 – 49 999	2	70,4	0,6	53 160	4,9	2	70,4	0,6	64 288	5,6
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 094 867	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 143 410	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	61	174,4	1,6	9 920	0,8	60	169,5	1,5	9 707	0,8
200 - 499	393	1 987,3	18,0	138 327	11,6	415	2 130,2	19,3	146 925	12,5
500 - 999	403	3 338,1	30,3	285 202	23,9	377	3 142,9	28,5	265 299	22,5
1 000 – 1 999	195	3 069,3	27,9	270 862	22,7	200	3 180,2	28,9	271 880	23,1
2 000 – 4 999	70	1 625,6	14,8	211 372	17,7	69	1 546,1	14,0	203 279	17,3
5 000 – 9 999	15	542,9	4,9	102 325	8,6	16	566,4	5,1	109 414	9,3
10 000 – 19 999	5	144,6	1,3	63 808	5,3	7	213,4	1,9	101 232	8,6
20 000 – 49 999	4	132,4	1,2	111 496	9,3	2	65,9	0,6	70 366	6,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 193 312	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 178 102	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	63	187,5	1,7	10 108	0,8	144	521,1	4,7	21 720	2,0
200 - 499	408	2 139,2	19,4	142 454	11,6	447	2 753,9	25,0	151 466	14,0
500 - 999	374	3 125,3	28,4	262 341	21,4	322	3 298,8	29,9	221 133	20,4
1 000 – 1 999	203	3 155,8	28,7	277 747	22,7	149	2 503,0	22,7	201 183	18,5
2 000 – 4 999	72	1 582,2	14,4	219 022	17,9	58	1 210,1	11,0	175 695	16,2
5 000 – 9 999	13	455,7	4,1	87 070	7,1	12	304,8	2,8	82 023	7,6
10 000 – 19 999	10	267,9	2,4	129 788	10,6	11	322,0	2,9	136 181	12,5
20 000 – 49 999	2	64,0	0,6	45 056	3,7	2	64,0	0,6	45 732	4,2
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	51 249	4,2	1	37,0	0,3	50 470	4,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 224 835	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 085 603	100,0

¹⁹⁹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	161	869,9	7,9	24 402	2,1	191	1 019,3	9,3	27 261	2,4
200 - 499	435	2 719,7	24,7	148 906	13,0	449	3 017,7	27,4	149 191	13,2
500 - 999	314	3 004,1	27,3	216 313	18,9	292	2 979,0	27,0	200 161	17,7
1 000 – 1 999	148	2 457,4	22,3	202 351	17,7	133	2 156,4	19,6	180 932	16,0
2 000 – 4 999	61	1 227,5	11,1	190 627	16,7	53	1 049,2	9,5	167 447	14,8
5 000 – 9 999	13	333,4	3,0	93 935	8,2	12	302,2	2,7	87 256	7,7
10 000 – 19 999	10	268,2	2,4	131 666	11,5	12	356,5	3,2	164 606	14,6
20 000 – 49 999	3	97,4	0,9	78 125	6,8	3	97,4	0,9	89 616	7,9
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	55 919	4,9	1	37,0	0,3	63 076	5,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 142 244	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 129 546	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	241	1 324,8	12,0	32 711	2,8	293	1 688,3	15,3	36 767	3,3
200 - 499	447	3 139,3	28,5	148 180	12,9	445	3 231,1	29,3	146 278	13,1
500 - 999	264	2 874,3	26,1	181 068	15,7	238	2 788,9	25,3	165 721	14,9
1 000 – 1 999	117	1 899,1	17,2	159 473	13,9	98	1 590,0	14,4	135 877	12,2
2 000 – 4 999	47	947,4	8,6	152 968	13,3	41	870,2	7,9	134 844	12,1
5 000 – 9 999	12	303,6	2,8	85 494	7,4	12	293,5	2,7	80 018	7,2
10 000 – 19 999	13	358,7	3,3	190 453	16,5	14	385,1	3,5	207 711	18,7
20 000 – 49 999	4	130,4	1,2	129 777	11,3	4	130,4	1,2	133 913	12,0
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	71 141	6,2	1	37,0	0,3	71 753	6,4
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 151 265	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 112 882	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	303	1 772,6	16,1	37 552	3,3	249	1 515,9	13,8	31 075	2,5
200 - 499	420	3 143,2	28,5	138 812	12,4	402	2 933,5	26,6	133 687	10,6
500 - 999	249	2 740,3	24,9	173 090	15,4	266	2 757,3	25,0	186 356	14,7
1 000 – 1 999	96	1 551,3	14,1	132 565	11,8	131	1 809,5	16,4	181 416	14,3
2 000 – 4 999	46	947,8	8,6	148 568	13,2	60	1 036,8	9,4	185 681	14,7
5 000 – 9 999	14	333,4	3,0	93 847	8,4	19	409,1	3,7	131 975	10,4
10 000 – 19 999	13	358,7	3,3	195 055	17,4	14	385,1	3,5	213 897	16,9
20 000 – 49 999	4	130,4	1,2	131 852	11,7	4	130,4	1,2	130 229	10,3
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	71 132	6,3	1	37,0	0,3	70 665	5,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	1 146	11 014,6	100,0	1 122 473	100,0	1 146	11 014,6	100,0	1 264 981	100,0

Poznámka: Bělušice rok 1869 – část obce Týnec nad Labem²⁰⁰

²⁰⁰ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

Tabulka č. 23 Velikostní struktura obcí ve Středočeském kraji s Prahou v letech 1869 – 2011²⁰¹

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	61	165,6	1,4	9 331	0,7	55	150,6	1,3	8 765	0,6
200 - 499	480	2 489,8	21,6	163 716	13,1	443	2 210,2	19,2	152 741	10,9
500 - 999	361	3 170,0	27,5	250 854	20,1	391	3 343,3	29,0	276 645	19,7
1 000 – 1 999	160	2 531,4	22,0	220 515	17,7	168	2 542,4	22,1	234 180	16,7
2 000 – 4 999	68	2 088,4	18,1	202 543	16,2	70	2 104,0	18,3	207 926	14,8
5 000 – 9 999	10	402,2	3,5	63 387	5,1	14	496,8	4,3	90 976	6,5
10 000 – 19 999	5	167,4	1,5	68 279	5,5	4	130,4	1,1	58 538	4,2
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	37,0	0,3	23 863	1,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	496,1	4,3	270 389	21,6	1	496,1	4,3	349 574	24,9
Celkem	1 085	11 510,7	100,0	1 249 014	100,0	1 147	11 510,7	100,0	1 403 208	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	52	136,9	1,2	8 374	0,5	58	158,8	1,4	9 327	0,5
200 - 499	426	2 109,2	18,3	147 463	9,6	420	2 132,5	18,5	148 459	8,7
500 - 999	401	3 391,0	29,5	282 836	18,5	393	3 325,7	28,9	280 194	16,5
1 000 – 1 999	173	2 544,6	22,1	238 288	15,6	182	2 937,2	25,5	254 350	14,9
2 000 – 4 999	76	2 221,6	19,3	224 619	14,7	73	1 776,6	15,4	219 505	12,9
5 000 – 9 999	12	408,7	3,6	82 452	5,4	13	450,1	3,9	92 434	5,4
10 000 – 19 999	4	132,1	1,1	57 675	3,8	5	163,4	1,4	74 853	4,4
20 000 – 49 999	2	70,4	0,6	53 160	3,5	2	70,4	0,6	64 288	3,8
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	496,1	4,3	437 373	28,5	1	496,1	4,3	559 433	32,9
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	1 532 240	100,0	1 147	11 510,7	100,0	1 702 843	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	61	174,4	1,5	9 920	0,5	60	169,5	1,5	9 707	0,5
200 - 499	393	1 987,3	17,3	138 327	7,4	415	2 130,2	18,5	146 925	7,7
500 - 999	403	3 338,1	29,0	285 202	15,3	377	3 142,9	27,3	265 299	13,9
1 000 – 1 999	195	3 069,3	26,7	270 862	14,6	200	3 180,2	27,6	271 880	14,3
2 000 – 4 999	70	1 625,6	14,1	211 372	11,4	69	1 546,1	13,4	203 279	10,7
5 000 – 9 999	15	542,9	4,7	102 325	5,5	16	566,4	4,9	109 414	5,7
10 000 – 19 999	5	144,6	1,3	63 808	3,4	7	213,4	1,9	101 232	5,3
20 000 – 49 999	4	132,4	1,2	111 496	6,0	2	65,9	0,6	70 366	3,7
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	1	496,1	4,3	667 664	35,9	1	496,1	4,3	729 820	38,3
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	1 860 976	100,0	1 147	11 510,7	100,0	1 907 922	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	63	187,5	1,6	10 108	0,5	144	521,1	4,5	21 720	1,0
200 - 499	408	2 139,2	18,6	142 454	6,5	447	2 753,9	23,9	151 466	7,1
500 - 999	374	3 125,3	27,2	262 341	12,1	322	3 298,8	28,7	221 133	10,3
1 000 – 1 999	203	3 155,8	27,4	277 747	12,8	149	2 503,0	21,7	201 183	9,4
2 000 – 4 999	72	1 582,2	13,7	219 022	10,1	58	1 210,1	10,5	175 695	8,2
5 000 – 9 999	13	455,7	4,0	87 070	4,0	12	304,8	2,6	82 023	3,8
10 000 – 19 999	10	267,9	2,3	129 788	6,0	11	322,0	2,8	136 181	6,4
20 000 – 49 999	2	64,0	0,6	45 056	2,1	2	64,0	0,6	45 732	2,1
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	51 249	2,4	1	37,0	0,3	50 470	2,4
100 000 a více	1	496,1	4,3	950 465	43,7	1	496,1	4,3	1 057 570	49,3
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	2 175 300	100,0	1 147	11 510,7	100,0	2 143 173	100,0

²⁰¹ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	161	869,9	7,6	24 402	1,1	191	1 019,3	8,9	27 261	1,2
200 - 499	435	2 719,7	23,6	148 906	6,5	449	3 017,7	26,2	149 191	6,6
500 - 999	314	3 004,1	26,1	216 313	9,5	292	2 979,0	25,9	200 161	8,8
1 000 – 1 999	148	2 457,4	21,3	202 351	8,9	133	2 156,4	18,7	180 932	8,0
2 000 – 4 999	61	1 227,5	10,7	190 627	8,4	53	1 049,2	9,1	167 447	7,4
5 000 – 9 999	13	333,4	2,9	93 935	4,1	12	302,2	2,6	87 256	3,8
10 000 – 19 999	10	268,2	2,3	131 666	5,8	12	356,5	3,1	164 606	7,3
20 000 – 49 999	3	97,4	0,8	78 125	3,4	3	97,4	0,8	89 616	3,9
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	55 919	2,5	1	37,0	0,3	63 076	2,8
100 000 a více	1	496,1	4,3	1 133 056	49,8	1	496,1	4,3	1 140 794	50,2
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	2 275 300	100,0	1 147	11 510,7	100,0	2 270 340	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	241	1 324,8	11,5	32 711	1,4	293	1 688,3	14,7	36 767	1,6
200 - 499	447	3 139,3	27,3	148 180	6,4	445	3 231,1	28,1	146 278	6,3
500 - 999	264	2 874,3	25,0	181 068	7,8	238	2 788,9	24,2	165 721	7,1
1 000 – 1 999	117	1 899,1	16,5	159 473	6,8	98	1 590,0	13,8	135 877	5,8
2 000 – 4 999	47	947,4	8,2	152 968	6,6	41	870,2	7,6	134 844	5,8
5 000 – 9 999	12	303,6	2,6	85 494	3,7	12	293,5	2,6	80 018	3,4
10 000 – 19 999	13	358,7	3,1	190 453	8,2	14	385,1	3,3	207 711	8,9
20 000 – 49 999	4	130,4	1,1	129 777	5,6	4	130,4	1,1	133 913	5,8
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	71 141	3,0	1	37,0	0,3	71 753	3,1
100 000 a více	1	496,1	4,3	1 182 186	50,7	1	496,1	4,3	1 214 174	52,2
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	2 333 451	100,0	1 147	11 510,7	100,0	2 327 056	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	303	1 772,6	15,4	37 552	1,6	249	1 515,9	13,2	31 075	1,2
200 - 499	420	3 143,2	27,3	138 812	6,1	402	2 933,5	25,5	133 687	5,3
500 - 999	249	2 740,3	23,8	173 090	7,6	266	2 757,3	24,0	186 356	7,4
1 000 – 1 999	96	1 551,3	13,5	132 565	5,8	131	1 809,5	15,7	181 416	7,2
2 000 – 4 999	46	947,8	8,2	148 568	6,5	60	1 036,8	9,0	185 681	7,4
5 000 – 9 999	14	333,4	2,9	93 847	4,1	19	409,1	3,6	131 975	5,2
10 000 – 19 999	13	358,7	3,1	195 055	8,5	14	385,1	3,3	213 897	8,5
20 000 – 49 999	4	130,4	1,1	131 852	5,8	4	130,4	1,1	130 229	5,2
50 000 – 99 999	1	37,0	0,3	71 132	3,1	1	37,0	0,3	70 665	2,8
100 000 a více	1	496,1	4,3	1 169 106	51,0	1	496,1	4,3	1 257 158	49,8
Celkem	1 147	11 510,7	100,0	2 291 579	100,0	1 147	11 510,7	100,0	2 522 139	100,0

Poznámka: Bělušice rok 1869 – část obce Týnec nad Labem²⁰²

²⁰² Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

Tabulka č. 24 Velikostní struktura obcí v Ústeckém kraji v letech 1869 – 2011²⁰³

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	9	35,1	0,7	1 619	0,3	5	15,9	0,3	868	0,1
200 - 499	96	442,4	8,3	32 129	5,2	82	376,2	7,1	27 499	3,8
500 - 999	93	875,2	16,4	67 382	10,8	99	829,0	15,5	71 829	9,9
1 000 – 1 999	69	1 193,4	22,4	95 903	15,4	75	1 203,0	22,5	104 922	14,5
2 000 – 4 999	59	1 547,6	29,0	168 787	27,1	58	1 480,4	27,7	164 397	22,7
5 000 – 9 999	18	728,2	13,6	119 720	19,3	22	775,7	14,5	151 183	20,9
10 000 – 19 999	9	419,1	7,9	115 961	18,6	10	419,2	7,9	129 586	17,9
20 000 – 49 999	1	94,0	1,8	20 284	3,3	3	235,6	4,4	74 329	10,3
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	621 785	100,0	354	5 334,9	100,0	724 613	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	5	14,5	0,3	829	0,1	6	18,1	0,3	1 060	0,1
200 - 499	80	373,3	7,0	26 737	3,3	73	347,1	6,5	25 857	2,7
500 - 999	95	815,7	15,3	69 614	8,6	94	797,8	15,0	70 223	7,3
1 000 – 1 999	81	1 263,7	23,7	116 984	14,5	76	1 162,7	21,8	110 448	11,5
2 000 – 4 999	56	1 369,1	25,7	164 308	20,3	66	1 570,4	29,4	194 744	20,3
5 000 – 9 999	21	753,7	14,1	145 236	18,0	18	545,7	10,2	126 051	13,2
10 000 – 19 999	11	396,0	7,4	137 046	16,9	15	503,6	9,4	204 935	21,4
20 000 – 49 999	5	348,8	6,5	148 096	18,3	5	295,5	5,5	166 918	17,4
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	94,0	1,8	57 330	6,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	808 850	100,0	354	5 334,9	100,0	957 566	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	11,1	0,2	737	0,1	4	11,7	0,2	734	0,1
200 - 499	61	287,1	5,4	20 946	2,0	62	276,0	5,2	21 561	2,1
500 - 999	100	804,7	15,1	73 026	6,9	103	854,7	16,0	75 380	7,3
1 000 – 1 999	73	1 103,7	20,7	101 568	9,6	74	1 165,6	21,8	105 491	10,2
2 000 – 4 999	72	1 528,6	28,7	209 074	19,8	72	1 579,8	29,6	213 410	20,6
5 000 – 9 999	23	758,3	14,2	160 319	15,2	20	650,5	12,2	146 998	14,2
10 000 – 19 999	14	422,6	7,9	199 976	18,9	12	377,9	7,1	172 926	16,7
20 000 – 49 999	5	301,0	5,6	171 292	16,2	3	96,2	1,8	73 712	7,1
50 000 – 99 999	2	117,7	2,2	119 209	11,3	4	322,6	6,0	226 051	21,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	1 056 147	100,0	354	5 334,9	100,0	1 036 263	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	5	15,9	0,3	916	0,1	25	112,3	2,1	3 974	0,5
200 - 499	54	245,4	4,6	19 146	1,7	106	938,4	17,6	36 964	5,0
500 - 999	103	832,2	15,6	75 727	6,8	100	1 287,3	24,1	68 656	9,3
1 000 – 1 999	76	1 158,9	21,7	108 223	9,7	61	1 064,6	20,0	85 036	11,6
2 000 – 4 999	76	1 598,8	30,0	230 184	20,6	36	937,2	17,6	109 910	15,0
5 000 – 9 999	19	656,9	12,3	142 736	12,8	13	409,5	7,7	89 101	12,1
10 000 – 19 999	14	408,0	7,6	207 789	18,6	7	193,0	3,6	91 850	12,5
20 000 – 49 999	3	96,2	1,8	82 157	7,4	5	298,6	5,6	185 157	25,2
50 000 – 99 999	4	322,6	6,0	248 408	22,3	1	94,0	1,8	64 179	8,7
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	1 115 286	100,0	354	5 334,9	100,0	734 827	100,0

²⁰³ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.*

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	26	172,6	3,2	4 028	0,5	35	234,4	4,4	5 310	0,7
200 - 499	112	999,4	18,7	38 879	5,0	119	1 135,2	21,3	40 126	5,0
500 - 999	90	1 121,2	21,0	60 469	7,7	95	1 277,2	23,9	66 903	8,4
1 000 – 1 999	63	1 075,5	20,2	86 838	11,1	52	989,6	18,5	73 240	9,2
2 000 – 4 999	35	863,5	16,2	103 134	13,2	27	621,9	11,7	88 105	11,1
5 000 – 9 999	13	434,8	8,2	89 692	11,5	11	425,6	8,0	81 723	10,3
10 000 – 19 999	9	275,3	5,2	116 950	14,9	9	258,5	4,8	130 518	16,4
20 000 – 49 999	4	211,7	4,0	153 759	19,6	2	70,0	1,3	66 893	8,4
50 000 – 99 999	2	180,9	3,4	129 005	16,5	4	322,6	6,0	243 944	30,6
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	782 754	100,0	354	5 334,9	100,0	796 762	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	56	499,0	9,4	7 976	1,0	77	752,5	14,1	10 025	1,2
200 - 499	116	1 098,2	20,6	38 220	4,6	123	1 195,5	22,4	40 344	4,9
500 - 999	87	1 194,0	22,4	60 456	7,3	68	1 031,3	19,3	46 088	5,6
1 000 – 1 999	41	835,8	15,7	56 609	6,8	39	779,0	14,6	54 670	6,6
2 000 – 4 999	28	628,8	11,8	89 639	10,8	20	460,9	8,6	58 348	7,1
5 000 – 9 999	8	337,7	6,3	56 507	6,8	10	354,7	6,6	67 681	8,2
10 000 – 19 999	11	330,9	6,2	160 943	19,3	8	283,5	5,3	122 500	14,9
20 000 – 49 999	2	58,7	1,1	52 420	6,3	4	125,7	2,4	95 947	11,6
50 000 – 99 999	5	351,9	6,6	309 755	37,2	5	351,9	6,6	328 858	39,9
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	832 525	100,0	354	5 334,9	100,0	824 461	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	71	639,5	12,0	9 747	1,2	53	396,6	7,4	7 277	0,9
200 - 499	123	1 274,5	23,9	40 868	5,0	122	1 273,0	23,9	40 919	4,9
500 - 999	72	1 008,8	18,9	49 026	6,0	86	1 159,9	21,7	59 075	7,1
1 000 – 1 999	38	790,4	14,8	52 566	6,4	39	808,2	15,1	53 241	6,4
2 000 – 4 999	24	520,4	9,8	71 979	8,8	28	591,7	11,1	83 204	10,0
5 000 – 9 999	9	340,3	6,4	62 470	7,6	9	344,5	6,5	62 839	7,5
10 000 – 19 999	9	333,4	6,2	142 298	17,3	9	333,4	6,2	141 783	17,0
20 000 – 49 999	3	75,8	1,4	72 993	8,9	3	75,8	1,4	71 499	8,6
50 000 – 99 999	5	351,9	6,6	318 272	38,8	5	351,9	6,6	316 208	37,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	354	5 334,9	100,0	820 219	100,0	354	5 334,9	100,0	836 045	100,0

Tabulka č. 25 Velikostní struktura obcí ve Zlínském kraji v letech 1869 – 2011²⁰⁴

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	9	101,4	2,6	1 499	0,5	5	47,5	1,2	768	0,2
200 - 499	94	560,1	14,1	34 118	10,8	87	486,3	12,3	32 099	9,4
500 - 999	122	1 231,1	31,1	84 705	26,9	122	1 204,8	30,4	84 364	24,7
1 000 – 1 999	42	785,6	19,8	58 288	18,5	53	905,2	22,8	71 911	21,1
2 000 – 4 999	27	896,0	22,6	79 548	25,3	29	930,3	23,5	89 188	26,2
5 000 – 9 999	5	219,7	5,5	32 766	10,4	4	164,9	4,2	26 483	7,8
10 000 – 19 999	2	169,8	4,3	23 551	7,5	3	224,6	5,7	36 224	10,6
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	301	3 963,7	100,0	314 475	100,0	303	3 963,7	100,0	341 037	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	9,5	0,2	583	0,2	4	10,1	0,3	588	0,2
200 - 499	83	456,4	11,5	30 751	8,6	81	444,5	11,2	30 775	8,1
500 - 999	123	1 183,2	29,9	85 266	23,9	124	1 151,1	29,0	90 060	23,8
1 000 – 1 999	54	887,7	22,4	71 909	20,2	53	866,7	21,9	73 689	19,5
2 000 – 4 999	31	929,7	23,5	89 915	25,2	33	994,2	25,1	98 521	26,0
5 000 – 9 999	6	272,5	6,9	40 246	11,3	6	272,5	6,9	44 803	11,8
10 000 – 19 999	3	224,6	5,7	37 645	10,6	3	224,6	5,7	40 128	10,6
20 000 – 49 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	356 315	100,0	304	3 963,7	100,0	378 564	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	3	7,2	0,2	417	0,1	3	7,2	0,2	397	0,1
200 - 499	76	399,7	10,1	29 231	7,3	77	417,1	10,5	29 591	7,3
500 - 999	119	1 076,8	27,2	86 338	21,4	119	1 078,7	27,2	86 904	21,5
1 000 – 1 999	62	924,3	23,3	84 839	21,0	61	914,9	23,1	84 252	20,8
2 000 – 4 999	35	1 058,6	26,7	108 889	27,0	34	1 027,9	25,9	103 502	25,6
5 000 – 9 999	5	214,9	5,4	38 737	9,6	6	272,1	6,9	43 687	10,8
10 000 – 19 999	3	231,2	5,8	34 485	8,6	3	194,9	4,9	35 885	8,9
20 000 – 49 999	1	51,0	1,3	20 186	5,0	1	51,0	1,3	20 767	5,1
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	403 122	100,0	304	3 963,7	100,0	404 985	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	9,5	0,2	602	0,1	4	9,5	0,2	575	0,1
200 - 499	71	385,3	9,7	27 092	6,2	82	467,6	11,8	30 623	6,4
500 - 999	126	1 131,0	28,5	92 178	21,1	113	1 063,0	26,8	81 961	17,1
1 000 – 1 999	54	768,0	19,4	72 602	16,6	59	863,7	21,8	81 054	16,9
2 000 – 4 999	40	1 232,8	31,1	122 517	28,1	36	1 103,2	27,8	114 145	23,9
5 000 – 9 999	4	157,3	4,0	30 141	6,9	5	153,3	3,9	40 969	8,6
10 000 – 19 999	3	110,0	2,8	35 095	8,0	3	133,7	3,4	45 335	9,5
20 000 – 49 999	2	169,8	4,3	56 372	12,9	1	51,0	1,3	22 782	4,8
50 000 – 99 999	0	0,0	0,0	0	0,0	1	118,9	3,0	61 022	12,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	436 599	100,0	304	3 963,7	100,0	478 466	100,0

²⁰⁴ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	4	9,2	0,2	615	0,1	6	23,7	0,6	980	0,2
200 - 499	68	370,9	9,4	25 526	4,8	69	383,7	9,7	24 496	4,5
500 - 999	116	1 025,9	25,9	85 878	16,1	119	1 075,2	27,1	85 267	15,5
1 000 – 1 999	61	794,7	20,0	84 681	15,9	59	805,3	20,3	83 720	15,2
2 000 – 4 999	40	1 130,0	28,5	121 169	22,7	34	976,1	24,6	101 819	18,5
5 000 – 9 999	7	223,9	5,6	43 572	8,2	8	251,1	6,3	47 434	8,6
10 000 – 19 999	6	239,3	6,0	85 019	16,0	5	166,4	4,2	67 615	12,3
20 000 – 49 999	1	51,0	1,3	23 178	4,4	3	163,4	4,1	68 882	12,5
50 000 – 99 999	1	118,9	3,0	63 038	11,8	1	118,9	3,0	70 252	12,8
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	532 676	100,0	304	3 963,7	100,0	550 465	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	10	39,5	1,0	1 520	0,3	13	49,9	1,3	1 774	0,3
200 - 499	87	548,9	13,8	31 124	5,3	88	578,2	14,6	29 123	4,9
500 - 999	102	957,7	24,2	73 825	12,5	102	984,2	24,8	70 835	11,9
1 000 – 1 999	55	761,8	19,2	78 355	13,3	49	661,7	16,7	68 458	11,5
2 000 – 4 999	31	908,7	22,9	92 165	15,6	32	915,8	23,1	91 082	15,3
5 000 – 9 999	10	298,5	7,5	64 187	10,9	11	325,4	8,2	70 836	11,9
10 000 – 19 999	4	145,1	3,7	63 326	10,7	3	125,5	3,2	48 165	8,1
20 000 – 49 999	4	184,6	4,7	107 313	18,1	5	204,2	5,2	133 504	22,4
50 000 – 99 999	1	118,9	3,0	79 519	13,4	1	118,9	3,0	83 126	13,9
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	591 334	100,0	304	3 963,7	100,0	596 903	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	17	85,7	2,2	2 463	0,4	19	104,3	2,6	2 746	0,5
200 - 499	89	587,3	14,8	30 542	5,1	83	531,4	13,4	29 175	4,9
500 - 999	100	976,8	24,6	72 193	12,1	101	984,6	24,8	73 803	12,5
1 000 – 1 999	47	637,2	16,1	68 752	11,6	48	623,7	15,7	69 875	11,8
2 000 – 4 999	31	902,7	22,8	89 656	15,1	33	945,7	23,9	94 692	16,0
5 000 – 9 999	11	325,4	8,2	70 530	11,9	11	325,4	8,2	69 240	11,7
10 000 – 19 999	4	145,1	3,7	67 161	11,3	4	145,1	3,7	64 481	10,9
20 000 – 49 999	4	184,6	4,7	112 859	19,0	4	184,6	4,7	108 951	18,5
50 000 – 99 999	1	118,9	3,0	80 854	13,6	1	118,9	3,0	77 398	13,1
100 000 a více	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	304	3 963,7	100,0	595 010	100,0	304	3 963,7	100,0	590 361	100,0

Poznámka: Horní Lapač rok 1869 - 1900 - část obec Žeranovice
 Huslenky roky 1869 - 1880 - neuvádí se jako obec
 Karolinka rok 1869 - neuvádí se jako obec²⁰⁵

²⁰⁵ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1

Tabulka č. 26 Velikostní struktura obcí v České republice v letech 1869 – 2011²⁰⁶

velikost obce	1869					1880				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	362	1 444,4	1,8	57 406	0,8	316	1 206,2	1,5	50 157	0,6
200 - 499	2209	12 021,2	15,2	752 608	9,9	2088	11 063,4	14,0	716 664	8,7
500 - 999	1796	16 773,8	21,3	1 253 627	16,6	1883	17 023,9	21,6	1 324 362	16,1
1 000 – 1 999	1034	17 024,9	21,6	1 438 716	19,0	1069	16 936,2	21,5	1 489 806	18,1
2 000 – 4 999	643	20 063,3	25,4	1 940 300	25,6	655	19 677,3	25,0	1 956 582	23,8
5 000 – 9 999	144	7 053,6	8,9	962 578	12,7	172	8 030,6	10,2	1 147 946	14,0
10 000 – 19 999	42	2 930,0	3,7	563 314	7,4	42	2 727,6	3,5	567 878	6,9
20 000 – 49 999	6	727,8	0,9	171 296	2,3	14	1 158,8	1,5	383 810	4,7
50 000 – 99 999	1	106,1	0,1	50 252	0,7	2	320,3	0,4	116 326	1,4
100 000 a více	2	726,4	0,9	375 366	5,0	2	726,4	0,9	469 696	5,7
Celkem	6 239	78 864,0	100,0	7 565 463	100,0	6 243	78 864,0	100,0	8 223 227	100,0
velikost obce	1890					1900				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	312	1 175,8	1,5	49 972	0,6	330	1 214,9	1,5	52 980	0,6
200 - 499	2057	10 834,4	13,7	705 281	8,1	2023	10 764,6	13,6	697 767	7,4
500 - 999	1877	16 919,6	21,5	1 323 066	15,3	1862	16 809,4	21,3	1 325 059	14,1
1 000 – 1 999	1100	17 291,8	21,9	1 528 043	17,6	1109	17 541,4	22,2	1 543 933	16,5
2 000 – 4 999	655	19 557,8	24,8	1 945 819	22,5	666	19 345,5	24,5	1 984 443	21,2
5 000 – 9 999	173	7 756,4	9,8	1 161 094	13,4	169	7 337,0	9,3	1 156 924	12,3
10 000 – 19 999	47	2 885,2	3,7	640 791	7,4	56	3 066,5	3,9	774 635	8,3
20 000 – 49 999	18	1 265,0	1,6	512 450	5,9	22	1 409,5	1,8	676 918	7,2
50 000 – 99 999	3	458,0	0,6	216 785	2,5	4	441,2	0,6	280 741	3,0
100 000 a více	2	726,4	0,9	583 155	6,7	3	940,6	1,2	880 628	9,4
Celkem	6 244	78 864,0	100,0	8 666 456	100,0	6 244	78 864,0	100,0	9 374 028	100,0
velikost obce	1910					1921				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	317	1 182,3	1,5	50 843	0,5	323	1 176,1	1,5	52 014	0,5
200 - 499	1960	10 395,3	13,2	674 773	6,7	2006	10 690,5	13,6	691 695	6,9
500 - 999	1871	16 591,2	21,0	1 333 010	13,2	1856	16 717,1	21,2	1 323 881	13,2
1 000 – 1 999	1146	17 740,4	22,5	1 589 691	15,8	1147	18 372,6	23,3	1 590 126	15,9
2 000 – 4 999	676	19 264,1	24,4	2 017 137	20,0	653	18 696,3	23,7	1 945 997	19,4
5 000 – 9 999	180	7 550,2	9,6	1 239 635	12,3	169	7 139,4	9,1	1 156 056	11,5
10 000 – 19 999	58	3 012,3	3,8	803 260	8,0	56	3 024,4	3,8	790 414	7,9
20 000 – 49 999	27	1 608,4	2,0	809 946	8,0	23	1 323,4	1,7	683 401	6,8
50 000 – 99 999	6	441,9	0,6	562 051	5,6	8	646,8	0,8	487 625	4,9
100 000 a více	4	1 078,3	1,4	996 381	9,9	4	1 078,3	1,4	1 288 271	12,9
Celkem	6 245	78 863,9	100,0	10 076 727	100,0	6 245	78 864,0	100,0	10 009 480	100,0
velikost obce	1930					1950				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	366	1 353,6	1,7	58 680	0,5	847	3 893,9	4,9	127 873	1,4
200 - 499	1993	10 880,2	13,8	681 650	6,4	2267	16 496,3	20,9	761 085	8,6
500 - 999	1806	16 558,2	21,0	1 291 770	12,1	1638	19 798,6	25,1	1 158 383	13,0
1 000 – 1 999	1142	17 894,5	22,7	1 581 486	14,8	853	15 748,5	20,0	1 168 757	13,1
2 000 – 4 999	670	18 950,7	24,0	2 012 846	18,9	439	13 568,3	17,2	1 326 469	14,9
5 000 – 9 999	164	6 820,4	8,6	1 130 601	10,6	116	4 263,6	5,4	792 153	8,9
10 000 – 19 999	65	3 079,0	3,9	919 708	8,6	48	1 864,0	2,4	668 733	7,5
20 000 – 49 999	23	1 344,6	1,7	659 295	6,2	25	1 533,4	1,9	760 851	8,6
50 000 – 99 999	12	911,4	1,2	749 951	7,0	7	620,6	0,8	431 875	4,9
100 000 a více	4	1 078,3	1,4	1 588 253	14,9	4	1 078,3	1,4	1 699 907	19,1
Celkem	6 245	78 870,4	100,0	10 674 240	100,0	6 244	78 864,0	100,0	8 896 086	100,0

²⁰⁶ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 1. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1310-3.

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2011. In: Český statistický úřad [online]. 29. 4. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z:

<http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1301-11>, vlastní výpočty a zpracování

Pokračování

velikost obce	1961					1970				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	873	4 372,8	5,5	129 981	1,4	1082	5 531,5	7,0	153 370	1,6
200 - 499	2222	16 735,9	21,2	742 211	7,8	2234	18 085,6	22,9	736 132	7,5
500 - 999	1603	19 453,0	24,7	1 127 656	11,8	1530	19 789,7	25,1	1 077 324	11,0
1 000 – 1 999	863	15 769,1	20,0	1 180 025	12,3	760	14 281,3	18,1	1 048 129	10,7
2 000 – 4 999	457	12 573,7	15,9	1 372 312	14,3	406	10 926,1	13,9	1 235 717	12,6
5 000 – 9 999	132	4 479,5	5,7	914 910	9,6	128	4 298,9	5,5	904 663	9,2
10 000 – 19 999	54	2 063,2	2,6	759 938	7,9	61	2 183,9	2,8	862 777	8,8
20 000 – 49 999	26	1 463,1	1,9	789 091	8,2	28	1 529,2	1,9	800 871	8,2
50 000 – 99 999	11	876,4	1,1	703 775	7,4	15	1 166,2	1,5	1 053 006	10,7
100 000 a více	4	1 078,3	1,4	1 851 632	19,3	4	1 078,3	1,4	1 935 707	19,7
Celkem	6 245	78 864,1	100,0	9 571 531	100,0	6 248	78 870,4	100,0	9 807 696	100,0
velikost obce	1980					1991				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1332	7 372,8	9,3	178 255	1,7	1614	9 604,9	12,2	202 461	2,0
200 - 499	2193	18 516,9	23,5	716 031	7,0	2120	18 964,7	24,0	688 177	6,7
500 - 999	1397	19 018,3	24,1	982 327	9,5	1259	17 686,6	22,4	878 427	8,5
1 000 – 1 999	690	13 138,3	16,7	952 295	9,3	647	12 323,7	15,6	893 180	8,7
2 000 – 4 999	375	9 849,2	12,5	1 144 676	11,1	346	9 263,6	11,7	1 057 678	10,3
5 000 – 9 999	132	4 312,1	5,5	914 873	8,9	130	4 222,3	5,4	895 228	8,7
10 000 – 19 999	71	2 475,5	3,1	1 001 429	9,7	67	2 333,6	3,0	941 362	9,1
20 000 – 49 999	36	1 804,1	2,3	1 036 364	10,1	41	1 953,4	2,5	1 172 234	11,4
50 000 – 99 999	18	1 305,6	1,7	1 318 356	12,8	18	1 230,6	1,6	1 265 888	12,3
100 000 a více	4	1 078,3	1,4	2 047 321	19,9	6	1 287,8	1,6	2 307 580	22,4
Celkem	6 248	78 870,4	100,0	10 291 927	100,0	6 248	78 870,4	100,0	10 302 215	100,0
velikost obce	2001					2011				
	počet	rozloha	%	obyvatelé	%	počet	rozloha	%	obyvatelé	%
0 - 199	1653	9 745,4	12,4	204 528	2,0	1525	9 198,2	11,7	189 374	1,8
200 - 499	2039	18 544,5	23,5	662 595	6,5	1976	17 576,2	22,3	645 936	6,1
500 - 999	1280	17 196,9	21,8	893 695	8,7	1356	17 535,5	22,2	953 018	9,0
1 000 – 1 999	652	12 721,9	16,1	903 640	8,8	718	13 067,5	16,6	1 002 514	9,5
2 000 – 4 999	363	9 645,4	12,2	1 118 667	10,9	401	10 231,1	13,0	1 221 821	11,6
5 000 – 9 999	130	4 238,4	5,4	898 478	8,8	140	4 488,9	5,7	960 042	9,1
10 000 – 19 999	68	2 376,7	3,0	965 260	9,4	69	2 371,5	3,0	967 742	9,2
20 000 – 49 999	41	1 989,0	2,5	1 220 090	11,9	41	1 989,0	2,5	1 184 328	11,2
50 000 – 99 999	17	1 231,6	1,6	1 232 360	12,0	17	1 231,6	1,6	1 206 817	11,5
100 000 a více	5	1 181,7	1,5	2 130 747	20,8	5	1 181,7	1,5	2 201 179	20,9
Celkem	6 248	78 870,4	100,0	10 230 060	100,0	6 248	78 870,4	100,0	10 532 771	100,0

Poznámka: Zastávka rok 1869 – neuvádí se jako obec
 Březina roky 1869 – 1950 neuvádí se jako obec
 Velký Karlov 1869 – 1950 neuvádí se jako obec
 Smolné Pece roky 1869 - 1950 - neuvádí se jako obec
 Dolní Rychnov rok 1961 - neuvádí se jako obec
 Těšovice rok 1961 - neuvádí se jako obec
 Hrčava roky 1869 - 1900 - neuvádí se jako obec
 Šenov u Nového Jičína roky 1950 - 1961 - neuvádí se jako obec
 Bělušice rok 1869 – část obce Týnec nad Labem
 Horní Lapač rok 1869 - 1900 - část obec Žeranovice
 Huslenky roky 1869 - 1880 - neuvádí se jako obec
 Karolinka rok 1869 - neuvádí se jako obec²⁰⁷

²⁰⁷ Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, 2. díl. Praha: ČSÚ, 2006. ISBN 80-250-1311-1